

**ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR
ZA ROK 2023**

„ZELENÁ ZPRÁVA“

Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 2023 zpracoval Ústav zemědělské ekonomiky a informací pod gescí Ministerstva zemědělství.

OBSAH

Použité zkratky	VI
Vysvětlivky k použitým číselným údajům	XII
Úvod.....	XIII
Souhrn ke Zprávě o stavu zemědělství za rok 2023	1
1 Obecné podmínky vývoje agrárního sektoru a venkova ČR	20
1.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru	20
1.1.1 Vývoj národního hospodářství	20
1.1.2 Pozice agrárního sektoru	21
1.2 Povětrnostní podmínky a jejich vliv na agrární sektor	23
1.3 Podnikatelské prostředí.....	26
2 Podpory agrárního sektoru a venkova	30
2.1 Podpory v rámci politiky rozvoje venkova a rybnářství.....	30
2.1.1 Program rozvoje venkova ČR	30
2.1.2 Strategický plán	34
2.1.3 Operační program Rybnářství	46
2.1.4 Podpory agrárního sektoru z ostatních operačních programů a zdrojů	48
2.2 Národní podpory a opatření	50
2.3 Podpory tržních cen a organizace trhu mimo Strategický plán SZP	57
3 Zemědělství a rozvoj venkova	59
3.1 Obyvatelstvo venkova a struktura venkovského osídlení.....	59
3.2 Podnikatelská struktura venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky	61
3.3 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků	65
3.4 Zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace	66
3.5 Institucionální zázemí rozvoje venkova	67
3.5.1 Organizační a institucionální zabezpečení	67
3.5.2 Programové zabezpečení	70
4 Zemědělství a životní prostředí, ochrana zvířat.....	72
4.1 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí.....	72
4.2 Ochrana zvířat.....	80
4.3 Ekologické zemědělství	81
5 Spotřeba, bezpečnost a kvalita potravin	83
5.1 Distribuce potravin	83
5.2 Spotřeba potravin.....	86
5.3 Výdaje za potraviny	88
5.4 Spotřebitelské ceny potravin.....	91
5.5 Kvalita potravin	95
5.6 Bezpečnost potravin.....	97

6	Strukturální vývoj agrárního sektoru	110
6.1	Podnikatelská struktura zemědělství.....	110
6.2	Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin	112
6.3	Dodavatelská odvětví.....	115
6.4	Úvěry a pojišťovací služby	123
6.5	Výzkum, vzdělávání, poradenství a digitalizace agrárního sektoru	127
6.6	Agrární trh práce.....	132
	6.6.1 Pracovní síly v zemědělství	132
	6.6.2 Mzdy v zemědělství.....	135
7	Půda a vlastnické vztahy k půdě.....	137
7.1	Pozemkové úpravy.....	137
7.2	Trh s půdou	139
7.3	Státní pozemkový úřad, privatizace a restituce majetku a půdy	142
7.4	Využití a stav zemědělského půdního fondu	144
	7.4.1 Vývoj výměry zemědělského půdního fondu ČR a struktury jeho užití	144
	7.4.2 Stav zemědělské půdy a jeho dopady do konkurenceschopnosti českého zemědělství	147
8	Agrární produkce a její bilance	161
8.1	Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit.....	161
	8.1.1 Obiloviny.....	161
	8.1.2 Cukrová řepa – cukr.....	172
	8.1.3 Brambory a bramborový škrob	176
	8.1.4 Olejniny.....	179
	8.1.5 Chmel.....	184
	8.1.6 Ovoce	185
	8.1.7 Zelenina.....	191
	8.1.8 Réva vinná – víno.....	195
	8.1.9 Okrasná produkce.....	198
	8.1.10 Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR).....	199
8.2	Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit	200
	8.2.1 Skot – mléko, hovězí maso	200
	8.2.2 Prasata – vepřové maso.....	211
	8.2.3 Drůbež – drůbeží maso, vejce	217
	8.2.4 Ovce, kozy – skopové a kozí maso	223
	8.2.5 Rybářství	225
	8.2.6 Včelařství	227
8.3	Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů	230
8.4	Obnovitelné zdroje energie.....	233
	8.4.1 Využití zemědělské produkce v energetice	236
	8.4.2 Využití zemědělské produkce v dopravě.....	237
9	Ceny a trhy agrárních produktů a vstupů do zemědělství.....	240
9.1	Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU.....	240
9.2	Agrární zahraniční obchod.....	245
	9.2.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě.....	245

9.2.2	<i>Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu</i>	246
9.2.3	<i>Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu</i>	247
9.3	Cenový vývoj finančních a materiálových vstupů do zemědělství.....	249
10	Ekonomické výsledky agrárního sektoru.....	252
10.1	Celkový ekonomický výsledek zemědělství (Souhrnný zemědělský účet)	252
10.2	Ekonomické výsledky zemědělských podniků	256
10.2.1	<i>Celkové hospodářské výsledky zemědělských podniků</i>	256
10.2.2	<i>Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle standardního výstupu FADN EU za období 2021–2023</i>	257
10.2.3	<i>Investiční rozvoj zemědělství</i>	265
10.2.4	<i>Shrnutí ekonomických výsledků</i>	267
10.3	Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny.....	268
10.3.1	<i>Ekonomické výsledky potravinářského odvětví a hlavních oborů</i>	268
10.3.2	<i>Práce a mzdy v potravinářském průmyslu</i>	272
11	Souhrnné hodnocení agrární politiky.....	273
P1	Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za účetní rok 2021.....	277
P2	Tabulková příloha.....	280

POUŽITÉ ZKRATKY

a. s.	akciová společnost
AEKO	Agroenvironmentální a klimatické opatření
AEO	agroenvironmentální opatření
ANC	Areas with Natural Constraints (Oblasti s přírodním znevýhodněním) – dříve LFA
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
AWU	Annual Work Unit (roční pracovní jednotka)
AZO	agrární zahraniční obchod
b. c.	běžné ceny
BISS	Basic Income Support for Sustainability (základní podpora příjmu pro udržitelnost)
BPEJ	bonitovaná půdně-ekologická jednotka
BPS	bioplynové stanice
BTPM	bez tržní produkce mléka
CIS	Coupled Income Support (podpory příjmu vázané na produkci)
CLLD	Community-Led Local Development (komunitně vedený místní rozvoj)
Cp.Pp	Faktor ochranného vlivu vegetace a protierozních opatření
CPV	ceny průmyslových výrobců
CRISS/DRP	Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost / (Complementary redistributive income support for sustainability)
CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností v ČR NACE – Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (Klasifikace ekonomických činností)
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČMSCH	Českomoravská společnost chovatelů, a. s.
ČNB	Česká národní banka
ČPH/AWU	Čistá přidaná hodnota / Annual work unit
ČPI	Česká plemenářská inspekce
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČSV, z. s.	Český svaz včelařů
ČŠS	Český škrobárenský svaz
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
č. ž.	čisté živiny
DDE	dichlorodiphenyldichloroethylene

DDT	dichlor-difenyl-trichlorethan (dichlor-difenyl-trichlormethyl-methan)
DG AGRI	Directorate General for Agriculture and Rural Development (Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova)
DPB	dílčí půdní blok
DPH	daň z přidané hodnoty
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIB	Evropská investiční banka
EK	Evropská komise
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond (European Maritime and Fisheries Fund)
ENRAF	Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond (European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund)
EP	Evropský parlament
ERDF	European Regional Development Fund (Evropský fond pro regionální rozvoj)
ERÚ	Energetický regulační úřad
ES	Evropské společenství
EU 15	Evropská unie po roce 1994 (vč. Rakouska, Finska, Švédska)
EU 25	Evropská unie od 1. 5. 2004
EU 27	Evropská unie od 1. 1. 2007 (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko) a Evropská unie od 1. 1. 2021 (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko)
EU 28	Evropská unie od 1. 7. 2013 Belgie (1952), Bulharsko (2007), Česká republika (2004), Dánsko (1973), Estonsko (2004), Finsko (1995), Francie (1952), Chorvatsko (2013), Irsko (1973), Itálie (1952), Kypr (2004), Litva (2004), Lotyšsko (2004), Lucembursko (1952), Maďarsko (2004), Malta (2004), Německo (1952), Nizozemsko (1952), Polsko (2004), Portugalsko (1986), Rakousko (1995), Rumunsko (2007), Řecko (1981), Slovensko (2004), Slovinsko (2004), Spojené království (1973), Španělsko (1986), Švédsko (1995)
€	euro = oficiální platidlo v 19 z 28 států Evropské unie (tzv. eurozóně) a v šesti dalších zemích mimo EU, v devizové podobě platí od 1. ledna 1999, ve valutové podobě od 1. ledna 2002
Eurostat	Statistický úřad Evropské unie

eurozóna	euro oblast, území Evropské unie, na kterém se užívá společná evropská měna euro (Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko)
EZ	ekologické zemědělství
FADN	Farm Accountancy Data Network (Zemědělská účetní datová síť)
FAME	Fatty Acid Methyl Ester (skupina esterů mastných kyselin)
FOB	Free on Board (vyplaceně na palubu lodi), dodací doložka INCOTERMS 2010
FQD	Fuel Quality Directive
FROV JČU	Fakulta rybářství a ochrany vod, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
DZES	Dobry zemědělský a environmentální stav půdy
GHG	Greenhouse gas
GJ	gigajoule (jednotka energie)
GM	geneticky modifikované
GMO	geneticky modifikované organismy
GWh	gigawatthodina
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
HS	Harmonizovaný systém popisu a číselného označování zboží
CHKO	chráněná krajinná oblast
ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
Intrastat	statistický systém sběru a zpracování dat sledující pohyb zboží mezi členskými státy EU, tj. i mezi ČR a ostatními členskými státy EU
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Integrovaná prevence a omezování znečištění)
IZR	Integrovaný zemědělský registr
j. hm.	jatečná hmotnost
JPÚ	jednoduché pozemkové úpravy
KoPÚ	komplexní pozemkové úpravy
kt	kilotuna
kW	kilowatt
LAU	Local Administrative Units (místní samosprávné jednotky; LAU 1 – okres, LAU 2 – obec)
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale (Vazba mezi akcemi hospodářského rozvoje venkova) – název iniciativy EU 1991–2006 a osy IV v PRV
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti), nyní ANC
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém pro identifikaci pozemků)
MD	Ministerstvo dopravy

MF	Ministerstvo financí
MJ	měrná jednotka
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPa	megapascal, jednotka tlaku
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MWh	megawatthodina, jednotka energie
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných území
NAZV	Národní agentura pro zemědělský výzkum
NČZ	nové členské země (země v EU od roku 2004)
NH	národní hospodářství
NM	normalizovaný moštoměr (množství cukru v kg/100 l moštu)
NO ₃ ⁻	dusičnany
NP	národní park
NRB	Národní rozvojová banka (dříve ČMZRB)
NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics (nomenklatura územních statistických jednotek; NUTS 0 – stát, NUTS 1 – území, NUTS 2 – region, NUTS 3 – kraj)
NV	nařízení vlády
o. p.	orná půda
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OP	Operační program
OPr	Organizace producentů
OP RVMZ	OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP Zemědělství)
OPVZ VN Švihov	Ochranné pásmo vodních zdrojů vodárenské nádrže Švihov
OR	ochrana rostlin
OSVČ	Osoby samostatně výdělečně činné
OU ČR	Ovocnářská unie ČR
OZE	obnovitelné zdroje energie
p. b.	procentní bod
PAH	polycyklické aromatické uhlovodíky (polyaromatické uhlovodíky)

PCB	polychlorované bifenylly
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s.
PHM	pohonné hmoty a mazadla
PJ	petajoule (= 1 000 000 GJ)
PMO	Povodí Moravy, s. p.
POR	Přípravky na ochranu rostlin a rostlinných produktů
PP	Přímé platby
PPH	povinné požadavky na hospodaření
PPO	podniky právnických osob
PRV	Program rozvoje venkova ČR
PVP	přechodné vnitrostátní podpory
PZO	Podnik zahraničního obchodu
s. c.	stálá cena
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SAPS	Single Area Payment Scheme (zjednodušená přímá platba na plochu)
Sb.	sbírka zákonů
SEUROP	Klasifikace jatečně upravených těl prasat a skotu (třídy S, E, U, R, O, P)
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SHR	Samostatní hospodářští rolníci
SISPO	Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce
SNM30	směsná nafta motorová obsahující min. 30 % biosložky (FAME)
SOT	společná organizace trhu
Spojené království / Velká Británie	Spojené království Velké Británie a Severního Irska
SP SZP	Strategický plán SZP
SPÚ	Státní pozemkový úřad
SR	Státní rozpočet
Strategie MZe 2030	Strategie rezortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030
SVB	Sdružení pro výrobu bionafty
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TIS ^{ČR} SZIF	Tržní informační systém České republiky SZIF
TJ	terajoule (= 1 000 GJ)
TP	travní porosty (podle zákona o zemědělství; LPIS)
TPM	tržní produkce mléka

TTP	trvalé travní porosty (podle katastrálního zákona; ČÚZK)
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USDA	United States Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
ÚSKVBL	Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VaV	výzkum a vývoj
VCS	Voluntary coupled support (Dobrovolná podpora vázaná na produkci)
VDJ	velká dobytčí jednotka
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
VNSPA	Víceletý národní strategický plán pro akvakulturu
VOZPVU	Výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely
VPM	volné pracovní místo
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická v Praze
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i.
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby, v. v. i.
VÚPP	Výzkumný ústav potravinářský Praha, v. v. i.
VÚV TGM	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v. v. i.
VÚVeL	Výzkumný ústav veterinárního lékařství, v. v. i.
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky, v. v. i.
VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.
VV a S	vlastní výrobky a služby
z. p.	zemědělská půda
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZMB	Zentrale Milchmarkt Berichterstattung GmbH
ZMP	Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle GmbH Bonn
ZOD	zranitelné oblasti dusičnany
ZPF	zemědělský půdní fond
ž. hm.	živá hmotnost

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2023 (Zpráva 2023) pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále údaje rezortní statistiky MZe, výběrového šetření FADN, výročních zpráv některých institucí, např. PGRLF, SZIF, data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

Ukazatele v tabulkách, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou převážně prezentovány v časové řadě 2019–2023. Meziroční index, kde není uvedeno jinak, je meziroční srovnání posledních dvou let (2023/2022).

U tabulek a údajů vztahujících se k zažádaným, schváleným a vyplaceným dotacím (včetně počtu žádostí a případných výměr) z obou Programů rozvoje venkova (tzn. PRV 2007–2013 a PRV 2014–2020) je důležité rozlišovat, za které roky se dané údaje uvádějí. Některé tabulky uvádějí pouze dotace podané rok předem (tj. 2022) a vyplacené v roce 2023. Jiné tabulky pak uvádějí dotace zažádané během všech relevantních let (tj. počínaje rokem 2022 a dříve).

Uzávěrka všech dat pro Zprávu 2023 byla s ohledem na daný termín zpracování její konečné verze stanovena na 2. 4. 2024. Ve Zprávě 2023 jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné k tomuto termínu. Většina údajů za marketingový rok 2023/24 i za kalendářní rok 2023 má charakter předběžných dat. Pokud jsou použity kvalifikované odhady ÚZEI, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích Zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být vždy hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech Zprávách stejná. Ve Zprávě 2023 se to týká především údajů za rok 2022, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve Zprávě 2022 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Údaje z výběrového šetření FADN obsahují definitivní výsledky za rok 2021.

Vzhledem k počítačovému zpracování (Microsoft Excel) obsahují tabulky zaokrouhlené ukazatele (součty, procenta apod.). Proto součtové ukazatele nemusí vždy přesně odpovídat součtům jednotlivých položek.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

- údaj se nevyskytuje;
- . údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý;
- x údaj není smysluplný;

0 nebo 0,0 údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová.

ÚVOD

Zpráva o stavu zemědělství za rok 2023 představuje komplexní statistickou prezentaci a hodnocení vývoje českého zemědělství a potravinářství za období 2022 a 2023 s důrazem především na vlivy opatření zemědělské politiky a meziročních změn klimatických a tržních podmínek.

Podmínky pro agrární sektor v roce 2023 byly i nadále ovlivněny důsledky probíhající války na Ukrajině a dozvuky energetické krize. I v roce 2023 pokračoval růst spotřebitelských cen, i když průměrná míra inflace v tomto roce byla již nižší než v roce 2022.

Na podzim roku 2022 srážkově bohaté září vystřídal srážkově podnormální říjen. V roce 2023 byly srážkově silně nadnormální měsíce duben a srpen. Naopak srážkově podnormální byly měsíce květen a červen a silně podnormální září. Pokud jde o teplotní vývoj v období září 2022–září 2023 se průměrné měsíční teploty vzduchu na území ČR většinou pohybovaly nad nebo blízko hodnot normálu. O poznání chladnější než normál byly pouze měsíce září 2022 a duben 2023. Naopak výrazně teplé byly ve srovnání s normálem měsíce říjen 2022 a leden, červenec, září 2023, které se hodnotí jako teplotně nadnormální až mimořádně nadnormální. Zima 2022/2023 byla na území ČR jako celek velmi teplá. Podzim 2022 a jaro 2023 byli jako celek teplotně normální.

Celkový index vstupů do zemědělství zůstal téměř neměnný (meziročně mírně vzrostl na 100,9 %). Ceny průmyslových výrobců potravinářských výrobků, nápojů a tabáku oproti roku 2022 mírně poklesly o 0,3 % a spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů se v průměru zvýšily o 11,5 %.

Výdaje na podporu agrárního sektoru mezi lety 2022 a 2023 klesly o více než 11 % na 63,0 mld. Kč. Z celkových výdajů se podpory přímo zemědělským podnikům snížily o 14,6 % na 40,4 mld. Kč. Podpory pro potravinářství meziročně poklesly mírněji (o 5,6 %). Podíl podpor na obecné služby (výzkum, vzdělávání, poradenství, informatika ad.), které jsou zaměřeny na podporu dlouhodobého rozvoje a posílení konkurenceschopnosti agrárního sektoru, se udržuje na úrovni 16–17 mld. Kč, což lze hodnotit jako pozitivní charakteristiku české zemědělské politiky.

Podíl zemědělství včetně lesnictví a rybolovu na HPH v základních běžných cenách meziročně poklesl na 1,75 %, což platí i pro samotné zemědělství (1,42 %). Podíl potravinářského průmyslu se nepatrně zvýšil na 2,04 %. Podíl zaměstnanců v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství na celkovém počtu zaměstnanců se výrazně nezměnil a činil 2,24 %.

Podle předběžných údajů Souhrnného zemědělského účtu došlo v roce 2023 k poklesu hodnoty produkce zemědělského odvětví o 7,8 % na hodnotu 176,9 mld. Kč. Také hodnota výsledného ukazatele podnikatelského důchodu poklesla (o 45,6 % na 14 mld. Kč). Disparita mezd v samotném zemědělství vůči národnímu hospodářství se prohloubila na 76,4 %. V celém

resortu zemědělství včetně lesnictví a rybářství je situace příznivější (disparita vůči národnímu hospodářství je na úrovni 78,8 %), což je způsobeno vyššími mzdami v lesnictví a rybářství.

Pasivní bilance českého AZO se v roce 2023 meziročně zlepšila, a to o 8,7 mld. Kč na 38,2 mld. Kč. Ve vývozu se tak nadále prosazují zemědělské suroviny na úkor výrobků s vyšší přidanou hodnotou. S výjimkou např. vepřového a drůbežího masa, vajec, ovoce, zeleniny a brambor však míra potravinové soběstačnosti u ostatních hlavních komodit nadále převyšovala 100 %.

Ve struktuře zemědělských podniků přetrvává vysoký podíl velkých právnických osob na obhospodařované z. p., zatímco fyzické osoby charakteru rodinných farem, které tvoří 87 % všech subjektů, hospodaří na necelých 31 % z. p. Přestože se v režimu ekologického zemědělství nachází přes 16 % z. p. (z toho však téměř 79 % na trvalých travních porostech), problémy ve vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu přes politické úsilí nadále přetrvávají.

SOUHRN KE ZPRÁVĚ O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ZA ROK 2023

• Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru

Rok 2023 byl poznamenán pokračujícími dopady energetické a potravinové krize v důsledku vypuknutí války na Ukrajině. I v roce 2023 pokračoval rychlý růst spotřebitelských cen, i když průměrná míra inflace v tomto roce byla již nižší než v roce 2022. Hrubý domácí produkt (HDP) v běžných cenách sice vzrostl o 8,2 %, nicméně po očištění o cenové a kalendářní vlivy poklesl o 0,2 %. Naopak ve státech EU27 jako celku došlo k mírnému meziročnímu růstu reálného HDP o 0,4 %.

Počet zaměstnanců v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství se ve sledovaném roce 2023 proti roku 2022 podle údajů ČSÚ velmi mírně snížil o 1,8 % a činil 90,4 tisíc zaměstnanců. Podíl zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců se ovšem výrazně nezměnil a činil 2,24 %. Počet zaměstnanců v samotném zemědělství (včetně myslivosti a souvisejících činností) se snížil na 75,3 tisíc, jejich podíl na celkovém počtu zaměstnanců národního hospodářství činí 1,87 %. Indikativní ukazatel – podíl průměrné mzdy v zemědělství na průměrné mzdě v ČR – se meziročně mírně zhoršil na 78,8 % v roce 2023. Meziroční růst nominální mzdy zaměstnanců v zemědělství na přepočtené osoby činil 6,8 %, a byl tedy pomalejší než růst nominální mzdy NH, který činil 7,5 %.

Odvětví zemědělství se podílelo podle statistiky národních účtů v roce 2023 na celkové tvorbě HPH v základních b. c. 1,42 %, což představuje po korekci roku 2022 meziroční pokles o 0,34 p. b. V případě potravinářského průmyslu se jeho podíl na celkové tvorbě HPH nepatrně zvýšil na 2,04 %. Na poklesu podílu zemědělství na tvorbě HDP se podílel podle předběžných údajů pokles produkce zemědělského odvětví.

T1.1/02 - Vybrané ukazatele postavení agrárního sektoru v národním hospodářství

Ukazatel	2022	2023
Podíl na HPH v základních b. c. - podle statistiky národních účtů (%)		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	2,10	1,75
z toho - odvětví zemědělství ¹⁾	1,76	1,42
- výroba potravin, nápojů a tabákových výrobků	1,95	2,04
Podíl zemědělství²⁾ na HDP v základních b. c. - podle SZÚ (%)	1,04	0,84
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	4,86	5,39
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	5,82	6,71
Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových spotřebních výdajích domácností³⁾ (%)	22,87	n.a.
z toho za potraviny a nealkoholické nápoje ³⁾ (%)	19,45	n.a.
Podíl na celkovém počtu zaměstnanců v NH (%)⁴⁾		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství	2,29	2,24
z toho - odvětví zemědělství ¹⁾	1,92	1,87
- výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků	2,46	2,43
Poměr průměrné měsíční mzdy v odvětví zemědělství k průměrné měsíční mzdě v NH (%)⁴⁾	79,27	78,76
Podíl na celkových výdajích státního rozpočtu (%) - odvětví zemědělství⁵⁾	3,23	2,72
- MZe (kap. 329)	3,46	2,89
Podíl výdajů státního rozpočtu pro odvětví zemědělství na HDP v základních b. c. (%)	1,04	0,80

1) CZ-NACE 01 Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti.

2) Hrubá přidaná hodnota v základních cenách; rok 2022 semidefinitivní data, rok 2023 předběžné výsledky.

3) Údaje na základě statistiky rodinných účtů ČSÚ. Data pro rok 2023 nejsou v době zpracování k dispozici.

4) Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé mzdy podle CZ-NACE za ČR úhrnem (přepočtené osoby).

5) Podle odvětvového třídění rozpočtových výdajů (výdaje z kapitoly MZe i dalších ústředních kapitol).

Pramen: ČSÚ; MF

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

Podíl zemědělství, včetně obecných služeb na výdajích státního rozpočtu se v roce 2023 opět snížil, a to o 0,51 p. b. na 2,72 % v důsledku dalšího navýšení veřejných výdajů státního rozpočtu. Zatímco celkové výdaje státního rozpočtu se v důsledku společenských a makroekonomických okolností (ruská agrese na Ukrajině, energetická krize atp.) v roce 2023 meziročně zvýšily o 11,0 %, výdaje státu do odvětví zemědělství, lesního hospodářství a rybnářství ve srovnání s rokem 2022 poklesly o 15,8 % a v absolutní hodnotě představovaly 54,1 mld. Kč.

• Podpory agrárního sektoru a venkova

Podpory v rámci politiky rozvoje venkova a rybnářství

Program rozvoje venkova ČR

Program rozvoje venkova ČR (PRV) na období 2014–2020, prodloužený o roky 2021 a 2022 tzv. přechodného období, navazuje na dřívější PRV na období 2007–2013 a čerpá prostředky pro zemědělství a venkov ze zdrojů EAFRD. Dokument PRV 2014–2020 byl schválen vládou dne 9. 7. 2014, aktuálně v platné verzi 11 schválené 24. 7. 2023. Spolufinancování z národních zdrojů bylo usnesením vlády ČR ze dne 20. srpna 2015 č. 681 stanoveno na 35 %. Nařízením EP a Rady (EU) č. 2020/2220 byl dále navýšen rozpočet o finanční prostředky přechodného období 2021–2022 a nástroje EURI.

Strategický plán

V rámci nového programového období Společné zemědělské politiky (SZP) pro roky 2023–2027 došlo ke sloučení podpor do jediného strategického dokumentu, což umožňuje lepší řízení a naplňování stanovených cílů. Strategický plán SZP tedy obsahuje tři oblasti intervencí, jedná se o přímé platby, sektorové intervence a podpory pro rozvoj venkova (PRV).

Přímé platby

K 30. červnu 2023 byla ukončena výplata žádostí o podpory na přímé platby podané v roce 2022, a tím byl uzavřeno tzv. „přechodné období“, ve kterém byly podmínky poskytování přímých plateb, VCS a PVP shodné s podmínkami stanovenými pro období 2015–2020. Přechodné vnitrostátní podpory (PVP), které byly hrazeny z národního rozpočtu, nebudou již v novém období zachovány. Za rok 2022 byla žadatelům vyplacena kompenzace finanční disciplíny na základě prováděcího nařízení Komise (EU) 2015/2094, v platném znění, a nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů. Celkem bylo odesláno 18,9 tis. příjemcům podpor rozhodnutí s přiznanou výší kompenzace a vrácená částka dosáhla 313,3 mil. Kč.

Přímé platby oddělené od produkce

Do těchto plateb je v rámci SP SZP pro období 2023–2027 alokován největší podíl dotačních prostředků. Proti předchozímu období 2015–2020 doznala struktura přímých plateb určité změny. Na původní platbu SAPS navazuje v novém období 2023–2027 základní podpora příjmu pro udržitelnost BISS (Basic Income Support for Sustainability). Zachována zůstává dobíhající

platba na mladého zemědělce, kteří již žádali o tento dotační titul v rámci předchozího období SZP. Zcela byla zrušena byla platba na ozelenění („greening“) a upravené požadavky přecházejí do DZES nebo na celofaremní ekoplatbu (základní a prémiová úroveň). Cílem celofaremních plateb je podpora postupů prospěšných pro životní prostředí a klima a důraz na udržitelnost.

Nově jsou zavedeny tyto podpory: Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (DRP/CRISS), která je vyplácena všem žadatelům na prvních 150 ha z. p. bez ohledu na celkovou výměru obhospodařované plochy žadatele; Doplnková podpora pro mladé zemědělce (CIS-YF), kde je nově začleněna podmínka pro žadatele splnění minimální zemědělské kvalifikace; Platba pro malého zemědělce (SF) nahrazuje všechny ostatní přímé platby v rámci zjednodušení administrace. Podrobné podmínky, které musí žadatelé od roku 2023 pro přiznání jednotlivých přímých plateb oddělených od produkce splňovat, jsou uvedeny v NV č. 83/2023 Sb. a NV č. 73/2023 Sb.

O základní platbu BISS požádalo v roce 2023 celkem 24,3 tis. zemědělců na plochu 3,5 mil. ha. z. p. Počet žádostí o doplnkovou redistributivní platbu dosáhl 24,3 tis. na celkovou plochu 1,3 mil. ha. O doplnkovou podporu pro mladé zemědělce bylo podáno 501 žádostí na 20,9 tis. ha a o dobíhající platbu pro mladého zemědělce bylo podáno 1,5 tis. žádostí na plochu 41,2 tis. ha. Na novou platbu pro malé zemědělce přijal SZIF v roce 2023 celkem 5,4 tis. žádostí na plochu 14,5 tis. ha. V rámci plateb pro klima a životní prostředí požádalo o celofaremní platbu základní úrovně celkem 22,1 tis. zemědělců na plochu 3,45 mil. ha a o celofaremní platbu prémiové úrovně bylo podáno 50 žádostí na plochu 108 ha.

Přímé platby vázané na produkci (VCS, CIS)

Od roku 2015 do roku 2022 mohli čeští zemědělci čerpat zvláštní podporu na citlivé komodity prostřednictvím dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS). Výše vyplacených finančních prostředků v rámci VCS z žádostí podaných v roce 2022 dosáhla celkem 3 101 mil. Kč, z toho největší podíl (40,2 %) připadl na krávy chované na mléko.

Od roku 2023 jsou v rámci přímých plateb podporovány ze zdrojů EU opět vybrané citlivé sektory prostřednictvím podpory příjmu vázané na produkci (Coupled Income Support-CIS). Tato podpora navazuje na podporu VCS vyplácenou v období 2015–2022 a vztahuje se vyjma konzumních brambor na stejné komodity jako podpora VCS (brambory pro výrobu škrobu, chmel, ovoce s velmi vysokou pracností, ovoce s vysokou pracností, zelenina s velmi vysokou pracností, zelenina s vysokou pracností, cukrová řepa, bílkovinné plodiny, masné tele, krávy s tržní produkcí mléka, ovce a kozy). Podrobné podmínky, které musí žadatel splnit pro přiznání podpory na danou komoditu jsou uvedeny v NV č. 83/2023. Podpora má za cíl zlepšit a stabilizovat příjem zemědělským podnikům, které se zabývají pěstováním uvedených plodin či chovem hospodářských zvířat. Je poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy nebo roční platby na počet chovaných zvířat.

V roce 2023 byla v rámci podpory CIS alokována na vybraná odvětví celková částka 3 006,6 mil. Kč. Nejvýznamnější podíl (41,1 %) připadl opět na chov dojníc, významný podíl byl určen také na tele masného typu (16,3 %) a na produkci bílkovinných plodin (13,8 %).

Operační program Rybářství

OP Rybářství 2014–2020 slouží k čerpání podpory z Evropského námořního a rybářského fondu, OP Rybářství 2021–2027 z Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu. Program podporuje cíle Společné rybářské politiky a vytvořen byl v souladu s příslušným Víceletým národním strategickým plánem pro akvakulturu. OP Rybářství se zaměřuje na zvýšení konkurenceschopnosti tradiční akvakultury, zvýšení produkce ryb z recirkulačních zařízení, zvýšení podílu zpracovaných ryb a na propagaci akvakultury. Obecně se programy snaží zlepšit udržitelnost a konkurenceschopnost akvakultury. V OP Rybářství 2021–2027 byla posílena odolnost akvakultury a environmentální zaměření. V roce 2023 se překrývalo vyplácení posledních podpor z OP Rybářství 2014–2020 s vyplácením prvních podpor z OP Rybářství 2021–2027.

Na sedmileté programové období OP Rybářství 2014–2020 byla ČR vyčleněna z ENRF částka 31,11 mil. €, což je navýšení o 1,35 mil. €, než bylo vyčleněno pro předchozí období 2007–2013. Rok 2023 byl posledním rokem, v němž byly realizovány projekty s podporou OP Rybářství 2014–2020. Celkem bylo v tomto roce žadatelům vyplaceno 144,09 mil. Kč, což představuje nárůst oproti roku 2022 o 12,3 %. Největší podíl vyplacené sumy (74,2 %) připadá jako obvykle na prioritu 2, a to především na podporu produktivních investic do akvakultury. Čerpání priority 2 se meziročně zvýšilo o 13,8 mil. Kč. U Priority 3 došlo k významnému navýšení (o 14,7 mil. Kč) v důsledku čerpání podpory na opatření 3.1 Shromažďování údajů, která se v roce 2022 vůbec nečerpala. U priority 5 došlo naopak k výraznému poklesu (o 15,4 mil. Kč).

Za celé období fungování OP Rybářství 2014–2020 bylo vyplaceno celkem 987,39 mil. Kč. Rozhodující podíl (tj. 81,8 %) z této sumy byl čerpán rybářskými subjekty v rámci priority 2. V rámci této priority bylo nejvýznamnější opatření Produktivní investice do akvakultury. Dále bylo 9,7 % vyplaceno v rámci priority 5 (především na investice do zpracování produktů) a pouze 4,7 % bylo čerpáno na prioritu 3. Zbýlá suma z celkové podpory připadla na technickou pomoc (3,8 %).

Podpory tržních cen a organizace trhu mimo Strategický plán SZP

Podpory tržních cen zahrnují jak podpory cen výrobců, tak podpory cen spotřebitelů. V roce 2023 byly v rámci mimořádných opatření vyplaceny podpory chovatelům dojníc, dále pěstitelům ovoce, zeleniny a chmele. Podpora byla vyplacena odvětvím postiženým dopady ruské agrese na Ukrajině s cílem zajištění nediskriminačního postavení českých pěstitelů ovoce, zeleniny, chmele a producentů mléka na jednotném evropském trhu. Mimořádná podpora na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2023 byla upravena Nařízením vlády č. 306/2023 Sb. o stanovení některých podmínek provádění mimořádné finanční podpory zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023. Státní zemědělský intervenční fond vyplatil žadatelům z titulu Mimořádné podpory na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2023 podporu v celkové výši 242,9 mil. Kč. Dále připadl v roce 2023 vysoký podíl výdajů v rámci společné organizace trhu na projekt Organizace producentů ovoce a zeleniny (169,6 mil. Kč), projekt Ovoce a zelenina do škol (133,6 mil. Kč) a na obnovu vinic (105,2 mil. Kč). Finance na obnovu vinic pocházely z evropských zdrojů.

Největší podíl ze zdrojů ČR připadl kromě podpory ve formě Ovoce a zelenina do škol na podporu Mléka do škol. U celkového objemu vyplacených podpor Mléko do škol došlo v roce 2023 k meziročnímu poklesu (o 159,0 mil. Kč) na 137,3 mil. Kč

Dobíhající podpory včelařům v rámci tříletého programu byly v roce 2023 vypláceny ve stejné výši z národních i evropských zdrojů (tj. z Evropského zemědělského záručního fondu). Tyto podpory byly zaměřeny na zlepšení výroby včelařských produktů a jejich uvedení na trh. Dotaci mohl získat chovatel včel evidovaný podle plemenářského zákona, případně způsobilý včelařský spolek. Finanční podpora směřovala na financování opatření technické pomoci, na boj proti varroáze, na racionalizaci kočování včelstev, na úhradu nákladů na rozbory medu a na opatření podporující obnovu včelstev. V roce 2022 dosáhly výše 75,5 mil. Kč, v roce 2023 se tyto podpory snížily na úroveň 29,6 mil. Kč. Snížení podpor způsobilo zkrácení vykazovaného období dle pravidel tříletého programu

• **Zemědělství a životní prostředí, ochrana zvířat**

Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí

Zemědělský půdní fond (ZPF) tvořil v roce 2023 více než polovinu celkové výměry ČR (53,2 %), v porovnání s rokem 2022 se zmenšil o 2,4 tis. ha. Nepatrný pokles zaznamenala orná půda (o 0,3 %) a mírný nárůst byl identifikován u trvalých travních porostů (o 0,4 %). Výměra lesních pozemků zůstala přibližně stejná jako v předchozích letech (34,0 %).

Výměra ploch lokalit soustavy Natura 2000 v roce 2023 byla 1 115,36 tis. ha, tj. 14,14 % celkové rozlohy ČR.

Ke dni 1. 8. 2023 bylo zaregistrováno v integrovaném systému pěstování ovoce 326 členů s výměrou ovocných výsadeb 8 474 ha. V rámci integrované produkce ovoce bylo celkem v rámci EAFRD proplaceno 48 žádostí z roku 2022 na výměru 1,3 tis. ha ovocných sadů. V roce 2023 bylo podáno v opatření integrované produkce 201 žádostí na plochu 6,1 tis. ha na ovocné sady.

K 13. 12. 2023 bylo evidováno 134 členů Spolku EKOVIN, kteří hospodaří v systému integrované produkce révy vinné na 3,7 tis. ha a v systému ekologického zemědělství na 1,4 tis. ha. Celkem bylo v integrované produkci vinné révy v roce 2023 podáno 518 žádostí na výměru 8,9 tis. ha. Do opatření ekologické zemědělství s kulturou vinice a chmelnice bylo celkem podáno 92 žádostí na výměru 730 ha. V navazujícím opatření byl počet podaných žádostí 61 na 422 ha vinic.

Ochrana zvířat

Oblast ochrany zvířat proti týrání je upravena zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon na ochranu zvířat). Zákon na ochranu zvířat stanovuje jako hlavní orgány ochrany zvířat MZe a SVS. Ochrana zvířat a péče o jejich pohodu (welfare) patří do kompetencí MZe, které pro tento účel zřídilo v rámci Odboru živočišných komodit a ochrany zvířat Oddělení ochrany zvířat, dále odborný poradní orgán ministra zemědělství – Ústřední komisi pro ochranu zvířat (ÚKOZ), a výbor pro ochranu zvířat

používaných pro vědecké účely (VOZPVU). Dozor na úseku ochrany zvířat provádějí inspektoři krajských veterinárních správ SVS.

V Institutu celoživotního vzdělávání VETUNI absolvovalo 37 veterinárních lékařů-zaměstnanců Krajské veterinární správy (KVS) kurs k získání osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu dozoru na úseku ochrany zvířat proti týrání podle § 26 zákona na ochranu zvířat. Na VETUNI i na dalších školicích pracovištích proběhly kurzy za účelem získání kvalifikace k navrhování a provádění pokusů a projektů na pokusných zvířatech, péče o ně včetně jejich usmrcování. Realizovány byly také další kurzy stanovené právními předpisy ČR a EU v oblasti ochrany zvířat. Celkem bylo v roce 2023 v různých odbornostech na úseku ochrany zvířat proti týrání proškoleny v 43 kurzech 1 280 osob.

Na VETUNI úspěšně proběhl 30. ročník konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare“. Témata vztahující se k dobrým životním podmínkám zvířat byla obsahem i 38. ročníku vědecké konference „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat“, pořádané Českou bioklimatologickou společností na MENDELU.

Situace na úseku ochrany zvířat v ČR v roce 2023 je detailně rozvedena v Informačním bulletinu SVS „Informace o Programu ochrany zvířat – situace v roce 2023“.

V souladu s právními předpisy bylo v roce 2023 v rámci dozoru nad ochranou zvířat a péčí o jejich pohodu provedeno celkem 7 tis. kontrol (z toho u hospodářských zvířat 3 106 kontrol); při 1 357 kontrolách byla zjištěna nevyhovující péče, která se týkala 655 218 zvířat (z toho u hospodářských zvířat nevyhovující péče při 480 kontrolách u 647 766 zvířat).

Podle informací Ministerstva spravedlnosti bylo podle trestního zákona za trestné činy týkající se týrání zvířat (§§ 302, 302 a, 303) v roce 2023 stíháno 56 a odsouzeno 40 fyzických osob; návrhů na schválení dohod o vině a trestu fyzických osob bylo 8. Za výše uvedené trestné činy byla v roce 2023 odsouzena 1 právnická osoba, stíhána nebyla žádná.

Ekologické zemědělství

K 31. 12. 2023 působilo v ČR 5 341 ekologických zemědělců a 969 výrobců biopotravin. Podíl ekologicky obhospodařované půdy v LPIS k celkové výměře zemědělské půdy v LPIS činil 16,8 %.

Na plochách v ekologickém režimu bylo za rok 2022 vyprodukováno 1 174 26 t obilovin, 9 233 t luskovin na zrno, 3 567 t okopanin, 3 046 t olejnin a 1 444 t zeleniny. Z trvalých kultur bylo sklizeno 6 259 t ovoce a 1 877 t hroznů. Produkce biomléka v roce 2022 činila 36 934 tis. litrů (v tom 35 963 tis. l kravského, 826 tis. l koziho a 145 tis. l ovčího mléka). Celkem bylo vyprodukováno v jateční hmotnosti 8 682 t hovězího, 267 t skopového (jehněčího), 135 t vepřového, 143 t drůbežího masa a 352 t vajec.

• Podnikatelská struktura zemědělství a zpracovatelů agrárních surovin

Koncem roku 2023 bylo ve strukturální zemědělské statistice ČSÚ evidováno 44,7 tis. zemědělských subjektů.

T6.1/01 - Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství¹⁾, stav koncem roku 2023

Právní forma	Počet podniků	Obhospodařovaná zemědělská půda		Obhospodařovaná orná půda		Průměrná výměra ²⁾	
		ha	%	ha	%	ha z. p.	ha o. p.
Fyzické osoby celkem	39 009	1 094 637	30,8	641 101	25,4	28,1	16,4
z toho - zeměd. podnikatelé³⁾	27 506	1 009 188	28,4	591 200	23,4	36,7	21,5
Právnické osoby celkem	5 745	2 457 659	69,2	1 882 133	74,6	427,8	327,6
v tom - obchodní společnosti celkem	4 630	1 798 408	50,6	1 342 076	53,2	372,3	277,8
z toho - spol. s r. o.	3 883	961 663	27,1	650 208	25,8	237,3	160,5
- a. s.	716	822 390	23,2	681 103	27,0	1103,9	914,2
- družstva	511	627 604	17,7	522 366	20,7	1218,6	1 014,3
- ostatní⁴⁾	399	31 647	0,9	17 691	0,7	79,3	44,3
Celkem	44 754	3 552 296	100,0	2 523 234	100,0	79,4	56,4

1) Zemědělsky aktivní subjekty s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000.

2) Vypočteno za podniky obhospodařující zemědělskou půdu.

3) Zaevidovaní zemědělské podnikatelé - fyzické osoby podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

4) Státní podniky, příspěvkové organizace aj.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: S. Kislíngrová (ÚZEI)

Většina evidovaných zemědělských subjektů (96,6 %) vykázala alespoň minimální výměru z. p. a tyto podniky hospodařily na 3,55 mil. ha z. p. (z toho 2,52 mil. ha o. p.).

Orná půda se na zemědělské půdě podílela ze 71 %.

Na početních stavech základních druhů hospodářských zvířat se významně podílely PPO. Jejich podíl na stavech skotu byl 74 % (v rámci toho z 92 % na dojených kravách), na stavech prasat 95 % a na drůbeži 94 %.

Podíl PFO na obhospodařované půdě v tomto období celkově mírně narůstal a proti roku 2005 se v roce 2023 zvýšil o 1,6 p. b. na úkor podílu PPO. Počet PFO oproti roku 2005 vzrostl o 6,6 %. U PPO nárůst počtu subjektů v roce 2023 celkově představoval 95,4 % proti roku 2005.

Podle údajů z registru ekonomických subjektů (ČSÚ) došlo v posledních letech k růstu počtu podnikatelských subjektů působících v potravinářské výrobě a výrobě nápojů (CZ-NACE 10 a NACE 11). Avšak v roce 2023 byl zaznamenán pokles počtu subjektů, přičemž celkový počet subjektů obou výrobních odvětví dosáhl 30 143 jednotek. Tento pokles představuje snížení o 1 457 firem v meziročním srovnání.

• Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství

V roce 2023 vstoupila v platnost Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2023–2032. Jejím cílem bylo definovat soubor manažerských nástrojů, okruhy výzkumných témat pro budoucí rozvoj českého zemědělského aplikovaného výzkumu a přínosy pro uživatele výsledků. Koncepce vytváří základní rámec a formuluje témata

pro různé systémy hospodaření na orné půdě i trvalých travních porostech – konvenční, integrované, ekologické. Má přinést nové nástroje a postupy pro zajištění udržitelné produkce potravin a surovin a zároveň významně přispět k posilování funkčnosti a odolnosti krajiny a udržitelnosti agroekosystémů v období probíhající globální změny včetně prvků adaptace a mitigace jejích dopadů.

V roce 2023 bylo řešeno 178 programových projektů v rámci Programu aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2017–2025 – ZEMĚ, na něž bylo poskytnuto 572 761 tis. Kč. Tematicky byly projekty zaměřeny na celou šíři oborů v působnosti resortu. Údaje o projektech jsou k nalezení v Centrální evidenci projektů (Informační systém VaVaI – CEP) na www.vyzkum.cz.

Precizní zemědělství

Podpora technologií precizního zemědělství vychází ze Strategického plánu SZP na období 2023–2027. V roce 2023 bylo zahájeno 1. kolo příjmu žádostí intervencí rozvoje venkova, jehož součástí byla i intervence 33.73 – Investice do zemědělských podniků, v níž bylo možné podat žádost o dotaci na nákup většiny dostupných technologií precizního zemědělství, a to včetně zemědělských navigací, zemědělských robotů, systémů pro variabilní aplikaci přípravků na ochranu rostlin nebo hnojiv a další.

V rámci národního dotačního programu 9.F.m Demonstrační farmy je dlouhodobě podporováno předávání znalostí zemědělským subjektům formou názorných praktických ukázek ucelených postupů udržitelných způsobů hospodaření, například postupů a technologií snižujících vodní a větrnou erozi, nadměrné utužování půdy atd. Nově od roku 2023 je pak při výběru vhodných demonstračních farem kladen důraz na využitelnost technologií precizního zemědělství v agrotechnických postupech.

V roce 2023 zpracoval Ústav zemědělské ekonomiky a informací na základě tematického úkolu Ministerstva zemědělství dotazníkové šetření mapující rozšíření technologií precizního zemědělství s názvem „Analýza rozšíření a využívání technologií precizního zemědělství v České republice“. V části zabývající se rostlinou výrobou byly odpovědi získány od více než 5,6 % zemědělských subjektů, které měly v roce 2022 evidovanou zemědělskou půdu v LPIS, což představovalo 14 % zemědělské půdy v ČR. Z celkového počtu 1 884 zemědělských subjektů, jich 30 % využívalo alespoň nějakou technologii precizního zemědělství. V živočišné výrobě z celkového počtu 256 zemědělských subjektů s chovem dojnic jich alespoň jednu z technologií precizního nebo automatizovaného zemědělství využívalo 68,8 %. Kompletní výsledky šetření jsou k dispozici na webových stránkách Ministerstva zemědělství.

Pracovní síly v zemědělství

V posledních letech se počet pracovníků v zemědělství pohybuje pod hranicí 100 tis., v roce 2023 činil počet pracovníků v zemědělských podnicích 95,4 tis. a proti roku 2022 poklesl o 1,2 %. Jejich podíl v celkové struktuře zaměstnanosti v národním hospodářství ČR činil 1,9 % a meziročně se nezměnil.

Dle dat o pracovním vstupu v sektoru zemědělství v roce 2023 připadalo 72,8 % AWU na placenou pracovní sílu, zbylých 27,2 % tvořily neplacené pracovní síly (majitelé a v pomáhající členové rodiny majitelů).

Z hlediska typů výrobního zaměření v rámci všech zemědělských subjektů (dle dat ČSÚ získaných v rámci Integrovaného šetření v zemědělství 2020, data ze šetření v roce 2023 nebyla dosud publikována) připadá nejvyšší podíl na celkové zaměstnanosti v zemědělství ČR na subjekty provozující pouze odvětví rostlinné výroby, tedy bez chovu hospodářských zvířat.

Věková skladba pracovníků agrárního sektoru v ČR byla následující: ve 4. čtvrtletí 2023 vykazovali nejvyšší zastoupení pracovníci ve věku 45–59 let (42,5 %), následovala je kategorie pracovníků ve věku 30–44 let (26,1 %); nižších podílů dosahovali pracovníci nejmladší kategorie 15–29 let (14,7 %) a pracovníci ve věku 60 a více let (16,8 %). Celkově se podíl pracovníků ve věku 45 let a více v agrárním sektoru meziročně mírně zvýšil (o 0,3 p. b. na 59,2 %). V průmyslu (vč. stavebnictví) se zvýšil o 1 p. b. na 48,7 % a v celém NH o 0,7 p. b. na 50,5 %. Nadále však zůstává podíl starších pracovníků v agrárním sektoru výrazně vyšší než v celém NH, resp. průmyslu vč. stavebnictví. To spolu s nízkým podílem mladých pracovníků v agrárním sektoru (o 0,7 p. b. nižší podíl pracovníků do 29 let než v průmyslu vč. stavebnictví) a obecně nízkému zájmu mladých o práci v sektoru působí problémy při obměně pracovních sil.

Meziroční změny ve vzdělanosti pracovníků agrárního sektoru lze vzhledem k dostupnosti dat hodnotit pouze u kategorie zaměstnanců, a to s ročním zpožděním. V roce 2022 tak mělo 49,3 % zaměstnanců střední vzdělání s výučním listem, 27,6 % střední vzdělání s maturitní zkouškou, 11,4 % vysokoškolské (vč. vyššího odborného, bakalářského) a 10,6 % základní (včetně nedokončeného, resp. bez vzdělání). Meziročně se mírně navýšily podíly pracovníků se středním vzděláním s maturitou (o 0,1 p. b.) a se základním vzděláním (včetně nedokončeného, resp. bez vzdělání, o 1,4 p. b.). Naopak poklesl podíl u kategorie pracovníků se středním vzděláním s výučním listem (o 0,5 p. b.) a s vysokoškolským vzděláním (o 0,2 p. b.). Ve srovnání s průmyslem je v agrárním sektoru nadále vyšší podíl zaměstnanců se středním vzděláním s výučním listem (o 7,9 p. b.) a obráceně nižší podíl jak v případě zaměstnanců se středním vzděláním s maturitní zkouškou (o 4,8 p. b.), tak i vysokoškolským vzděláním (vč. vyššího odborného, bakalářského, o 2,4 p. b.).

Většina pracovníků v resortu zemědělství ČR (tj. v zemědělství včetně lesnictví a rybářství) získává příjem ze své pracovní činnosti ve formě mezd. Průměrné mzdy v něm přitom dlouhodobě setrvávají pod úrovní mezd v průmyslu i v národním hospodářství celkem. V roce 2023 opět ekonomiku, trh práce a mzdový vývoj negativně ovlivňovaly silné faktory (jak obecněji působící, tak specifické pro zemědělství). V průměru za celý rok 2023 pobírali zaměstnanci v zemědělství měsíční mzdu 34 136 Kč, v průmyslu to bylo 42 836 Kč a v národním hospodářství celkem 43 341 Kč (rozdíl mezi průměrem v průmyslu a v NH klesl na cca 500 Kč). Resort zemědělství dosáhl meziročního nárůstu mezd o 6,8 %, což byl nižší nárůst než v národním hospodářství celkem (7,5 %), a zejména než v průmyslu (8,9 %). Relativní růsty nominálních mezd tak nevyznívají pro zemědělství v hodnoceném období příznivě, ještě transparentnější obraz se projeví při porovnání absolutních meziročních hodnot nárůstu: v zemědělství vzrostla mzda o 2 177 Kč, nárůst v NH celkem (3 024 Kč) byl vyšší o cca 850 Kč, v průmyslu (3 495 Kč) pak dokonce o více než 1 300 Kč. Ve stavebnictví vzrostly

mzdy o 6,7 % (tedy obdobným relativně vyjádřeným tempem jako v zemědělství, absolutní nárůst i zde zemědělství překonal), a to na 37 028 Kč při navýšení počtu zaměstnanců o 0,9 %.

Mzdová disparita resortu zemědělství vůči průmyslu se prohloubila na 79,7 %, vůči národnímu hospodářství pak na 78,8 % (samotné zemědělství, tj. bez lesnictví a rybářství, skončilo v roce 2023 na 76,4 % vůči NH a 77,3 % vůči průmyslu, zde jsou tedy obě relace ještě výrazněji pod hranicí 80 %, což je způsobeno vyššími mzdami v lesnictví a rybářství, přičemž tento rozdíl v posledních letech překonává částku 6 tis. Kč).

• **Půda a vlastnické vztahy**

Zemědělský půdní fond představoval k 31. 12. 2023 podle evidence katastru nemovitostí celkem 4 194 tis. ha, tj. 53,2 % z rozlohy státu. Na jednoho obyvatele připadá 0,38 ha zemědělské půdy a 0,27 ha orné půdy. Proti roku 2022 došlo ke snížení výměry z. p. o cca 2,4 tis. ha, tj. o 0,06 %, a dochází tak urychlenému snižování výměry zemědělského půdního fondu v ČR.

Meziroční úbytek ZPF v roce 2023 spočíval podle ČÚZK především ve snížení výměry orné půdy o 9 994 ha, což je pokles menší o 1 253 ha proti roku 2022. Výměra orné půdy přechází nejvíce do trvalých travních porostů, zahrad a lesní půdy, rozšířila se i vodní plocha. Obnovil se nárůst zastavěné půdy v roce 2023 oproti roku 2022 a zastavěná plocha se zvýšila o 847 ha oproti roku 2022. Výměra druhu pozemku trvalé travní porosty se zvýšila o 4 303 ha, tedy méně o 1 967 ha než v roce 2022. Rozšířila se výměra lesní půdy o 1 392 ha a oproti minulému roku se snížila výměra v kategorii “ostatní plochy“ o 232 ha.

V systému LPIS je evidovaná výměra půdy podle zákona o zemědělství č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů. K 31. 12. 2023 byla její celková výměra ve výši 3 541 tis. ha, tj. o 7 245 ha nižší než v roce 2022 a opět tak došlo k významnému poklesu výměry v LPIS. Z údajů vyplývá, že výměra zemědělské půdy v LPIS klesá rychleji než výměra ZPF podle ČÚZK.

Rozdíl ve výměře zemědělské půdy podle ČÚZK a oprávněnou plochou k čerpání podpor podle LPIS ve výši 653 tis. ha je dán odlišnou metodikou její evidence, s čímž souvisí i změny výměr jednotlivých druhů pozemků (kultur).

• **Agrární produkce**

Rostlinná produkce

Z celkové sklizňové plochy obilnin v ČR v roce 2023/24, tj. 1 317,2 tis. ha (proti předchozímu roku nižší o 5,0 %), zaujímaly největší podíl pšenice (62,1 % celkové plochy), ječmen (24,4 %) a kukuřice (4,9 %). Z dlouhodobého hlediska se celková osevní plocha obilnin příliš nemění. Produkce obilovin, sklizených v ČR v roce 2023/24, dosáhla výše 7 995,5 tis. t, což je proti loňskému roku o 2,7 % méně. Sklizeň obilovin v ČR v roce 2023/24 byla vyšší, než je průměr za předchozích pět let, a to o 2,0 %.

Bilance výroby a spotřeby obilovin je dlouhodobě aktivní. Míra soběstačnosti u obilovin celkem v marketingovém roce 2023/24 meziročně vzrostla o 8,7 p. b. na 164,6 %. Česká

republika je v celkové produkci obilovin dlouhodobě zcela soběstačná. Celková nabídka obilovin pro marketingový rok 2023/24 je 9 859,9 tis. t, a ve srovnání s minulým rokem zůstala na téměř stejné úrovni (pokles o 0,1 %). Objem konečných zásob se meziročně zvýšil o 14,1 % na 1 631,2 tis. t.

V marketingovém roce 2023/24 činila sklizňová plocha pšenice v České republice 817,8 tis. ha, meziročně o 4,3 % menší, z níž ozimé odrůdy zaujímaly 779,0 tis. ha (tj. 95,3 % celkové výměry pšenice) a jarní odrůdy pouze 35,3 tis. ha (meziročně se jedná o pokles jejich výměry o 33,2 %).

Průměrný hektarový výnos pšenice 6,44 t/ha byl oproti předchozímu roku vyšší o 6,1 %. K meziročnímu zvýšení hektarového výnosu došlo u pšenice ozimé o 0,4 t/ha (6,5 %), u pšenice jarní pak došlo meziročně ke snížení o 0,87 t/ha (-18,4 %). Produkce pšeničného zrna byla nadprůměrná a dosáhla výše 5 262,4 tis. t, meziročně vzrostla o 1,4 %, oproti pětiletému průměru pak o 8,4 %.

Odhadovaná výše počátečních zásob pšenice v marketingovém roce 2023/24 ve srovnání s minulým rokem vzrostla o 25,0 % a činí 729,1 tis. t. Celková nabídka pšenice se meziročně zvýšila o 5,3 % na 6 151,1 tis. t zejména z důvodu zvýšení dovozu, počátečních zásob a produkce. Objem vývozu se odhaduje na 2 532,8 tis. t, je tedy o 6,7 % vyšší než v předchozím roce.

V marketingovém roce 2023/24 činila sklizňová plocha ječmene 321,1 tis. ha a meziročně došlo k jejímu snížení o 4,0 %. Ozimé odrůdy zaujímaly 128,7 tis. ha (40,1 % celkové výměry ječmene), jarní odrůdy pak 192,4 tis. ha (59,9 %). Průměrný hektarový výnos ječmene dosáhl hodnoty 5,49 t/ha a byl tak meziročně o 2,1 % nižší. Produkce zrna se oproti minulému roku snížila o 6,0 %, a to na 1 764,2 tis. t.

Ječmen patří mezi nezbytné komodity v krmivářském sektoru. Převážná většina ječmene určeného pro potravinářské užití slouží jako surovina k výrobě sladu. Značná část vyrobeného sladu je také předmětem vývozu do zahraničí.

Kukuřice na zrna patří mezi plodiny, v jejichž produkci nebyla ČR v posledních dvou marketingových letech zcela soběstačná. Kukuřice je využívána v potravinářství, kde musí splňovat specifické kvalitativní požadavky zpracovatelského průmyslu, ale hojně se využívá v krmivářství. V ČR je však omezená výměra vhodných pěstebních oblastí a pěstování kukuřice je do značné míry závislé na povětrnostních podmínkách.

Výměra sklizňové plochy kukuřice na zrna v ČR v marketingovém roce 2023/24 se meziročně snížila o 20,0 % na 64,4 tis. ha. Kukuřice ve sklizňovém roce 2023/24 zaznamenala výrazný pokles produkce. Produkce se meziročně snížila o 20,6 %, a to na 507,5 tis. t. Snížení hektarového výnosu v roce 2023 u kukuřice je způsobeno klimatickými vlivy, především nedostatkem srážek a vysokými teplotami v období, kdy kukuřice vytvářela palice. Hektarový výnos 7,88 t/ha byl meziročně nižší o 0,9 %. V dlouhodobém srovnání se jedná o nejnižší úroveň sklizně kukuřice na zrna za posledních pět let. U celkové nabídky kukuřičného zrna v marketingovém roce 2023/24 je meziročně odhadován pokles o 16,6 % na 1 034,1 tis. t. Objem celkové domácí spotřeby je odhadován na 547,0 tis. t, meziročně o 14,9 % nižší zejména v souvislosti s nižším objemem spotřeby na osiva, krmiva a technické užití. V roce 2023/24 je do ČR předpoklad dovozu celkem 200,9 tis. t kukuřice na zrna, a to převážně ze Slovenska

a Polska. Výše vývozu kukuřice je odhadována na úrovni 288,7 tis. t. Značná část vývozu směřovala do Rakouska a Německa. Odhadovaná míra soběstačnosti u zrnové kukuřice dále poklesne, a to ve srovnání s předchozím rokem o 6,7 p. b. na 92,8 %.

V ČR se cukrová řepa pro výrobu cukru v roce 2023/24 pěstovala podle definitivních údajů na ploše 60,1 tis. ha. Sklizňová plocha se meziročně zvýšila o 5,4 %. Průměrný výnos cukrové řepy při skutečně dosažené cukernatosti oproti roku 2022/23 klesl o 4,2 % a dosáhl hodnoty 68,98 t/ha. Cukernatost se meziročně mírně zvýšila z 16,71 % na 16,77 %. Plocha pro nepotravinářské využití cukru se proti roku 2022/23 snížila o 57,9 % na 1,8 tis. ha. Průměrná délka kampaně trvala 127 dnů, celková délka kampaně trvala 148 dnů. Výroba cukru se v ČR v roce 2023/24 zvýšila o 2,8 % na 604,4 tis. t.

V ČR produkční plocha brambor celkem (včetně odhadu za domácnosti) v roce 2023 proti roku 2022 klesla o 2,5 % na 27,0 tis. ha. Podíl domácností na celkové ploše brambor činil 22,6 % (6,1 tis. ha). Plocha raných brambor (včetně odhadu za domácnosti) se meziročně zvýšila o 15,5 % a dosáhla 2,2 tis. ha.

Produkce brambor celkem (včetně odhadu za domácnosti) meziročně klesla o 11,4 % na 703,1 tis. t. K výraznému zvýšení produkce o 11,1 % na 39,4 tis. t došlo u raných brambor, z toho podíl domácností činil 51,5 % (20,3 tis. t) V kategorii brambor „mimo raných a sadbových“ se snížila produkce ve srovnání s rokem 2022 o 13,2 % na 608,3 tis. t (včetně odhadu za domácnosti). Tato kategorie brambor zahrnuje brambory konzumní pozdní, u kterých se produkce meziročně snížila o 9,6 % na 348,2 tis. t. U brambor pro výrobu škrobu byl pokles produkce o 23,4 % na 151,1 tis. t. V roce 2023 se snížila produkce sadbových brambor o 2,8 % na 55,4 tis. t.

Sklizňová plocha olejnin v ČR v marketingovém roce 2023/24 vzrostla a celkem činila 470,4 tis. ha (nárůst o 7,6 %). Sklizňová plocha olejnin dle údajů ČSÚ tvoří 18,6 % z celkové plochy orné půdy. Tradičně nejvyšší podíl na sklizňových plochách olejnin v České republice měla řepka (80,8 %), značně menší podíl pak sója a mák (5,6 %), slunečnice (4,2 %), hořčice (3,3 %) a len (0,3 %).

Řepka olejná se v marketingovém roce 2023/24 sklídila v ČR z větší produkční plochy než v předchozím roce, a to 379,9 tis. ha (nárůst o 10,4 %). Objem produkce řepky ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 12,3 % na 1 309,5 tis. t při meziročně o 1,8 % vyšším průměrném výnosu 3,45 t/ha. Podíl řepkového semene na celkové produkci olejnin v ČR činil 90,0 %.

Oproti předcházejícímu roku došlo k mírnému poklesu sklizňové plochy chmelnic v ČR. K datu 20. 8. 2023 evidoval ÚKZÚZ pěstitelskou plochu chmelnic 4 859,9 ha (o 1,7 % méně než v loňském roce). Majoritní odrůdou stále zůstává Žatecký poloraný červeňák (ŽPČ). V roce 2023 jím bylo osázeno 83,3 % celkové pěstitelské plochy v ČR (u této odrůdy došlo v roce 2023 k mírnému poklesu osázené plochy oproti předchozímu roku). Z hybridních odrůd chmele zaujímá největší výměru Sládek (410 ha), dále pak Premiant (197 ha), Agnus (78 ha), Saaz Late (32 ha) a Kazbek (22 ha). ÚKZÚZ evidoval v ČR celkem 122 pěstitelů chmele (o 1 více než v roce 2022).

Celková produkce ovoce včetně jahod v ČR (včetně dopočtu domácností) v roce 2023 podle údajů ČSÚ dosáhla 285,0 tis. t a byla v porovnání se sklizní ovoce v roce 2022 o 17,0 % nižší. Meziročně vzrostla produkce pouze u jahod (o 15,0 % na 6,8 tis. t) a hrušní (o 4,9 % na 22,5 tis. t). U ostatních ovocných druhů meziročně produkce klesla, konkrétně u jabloní (o 16,3 % na 187,1 tis. t), švestek a slivoní (o 34,5 % na 28,2 tis. t), meruněk (o 17,2 % na 5,4 tis. t), višňů (o 17,1 % na 5,7 tis. t), třešní (o 16,9 % na 7,3 tis. t), ořešáku vlašského (o 16,5 % na 5,7 tis. t), broskvoní (o 12,4 % na 4,9 tis. t) a rybízu (o 11,1 % na 10,4 tis. t).

V roce 2023 v ČR celková výměra pěstební plochy zeleniny (včetně dopočtu domácností) meziročně spíše stagnovala (nepatrně navýšila o 0,4 %) a dosáhla 15 190 ha. Největší podíl zaujímaly následující druhy zeleniny, a to ostatní zelenina (22 %), cibule (16 %), dřeňový hrách a mrkev (shodně 8 %), hlávkové zelí (7 %), okurky nakládačky a ředkvičky (shodně 6 %). Nejviditelněji vzrostla plocha meziročně u ředkviček o 36 % na 903 ha, póru o 25 % na 74 ha, česneku o 24 % na 564 ha, méně pak u cibule o 11 % na 2 380 ha, celeru o 9 % na 546 ha a salátů o 7 % na 721 ha. K nejvýznamnějšímu snížení ploch došlo u dřeňového hrachu o 25 % na 1 221 ha, významněji méně u petržele o 10 % na 411 ha, květáku o 4 % na 322 ha, hlávkového zelí a ostatní zeleniny o 3 % na 1 035 ha, resp. na 3 281 ha.

Živočišná produkce

Obdobně jako ve většině členských zemích EU také v České republice stavy skotu celkem meziročně klesly. Podle údajů ČSÚ bylo k 31. 12. 2023 u nás chováno celkem 1 369,6 tis. ks skotu, což v meziročním porovnání představovalo úbytek 1,5 % (tj. o 20,9 tis. ks). Z toho stavy krav celkem klesly 1,8 % (o 10,7 tis. ks) na 568,5 tis. ks. Hlavním důvodem byl meziroční propad stavů krav BTM o 5,3 % (o 11,7 tis. ks) na 210,8 tis. ks, zatímco počet dojených krav nepatrně stoupl o 0,3 % na 357,7 tis. ks. Česká republika se v roce 2023 podílela na celkovém počtu skotu chovaném v EU 27, necelými 2,0 %.

Průměrná CZV mléka, kterou vykázaly mlékárny v ČR, dosáhla podle výkazu Mlék (MZe) 6–12 úrovně 10,97 Kč/l. Průměrný obsah tuku a bílkovin činil 3,8 %, resp. 3,46 %. Průměrná CZV mléka meziročně mírně klesla, zejména důsledkem mírného oživení nabídky mléka na světovém trhu, dosáhla historicky druhé nejvyšší hodnoty, ale v průběhu roku měla klesající trend. Od ledna do prosince klesla o 2,25 Kč/l na 10,97 Kč/l. Mírný pokles CZV mléka byl odrazem ustrnulé poptávky světových dovozců a s tím souvisejícím tlakem na unijním trhu s mlékem. Průměrná roční CZV se však udržela na historicky druhé nejvyšší hodnotě. První kupující včetně zahraničních subjektů zaplatili chovatelům v ČR v průměru 11,13 Kč/l. Ve výběrovém šetření ÚZEI o nákladech na výrobu mléka byla podle předběžných odhadů dosažena realizační CZV 10,93 Kč/l a převýšila tak predikované náklady, které se odhadují ve výši 10,56 Kč/l. K ceně mléka však chovatelé dle odhadu obdrželi v přepočtu 1,54 Kč/l formou přímých a nepřímých podpor. Odhaduje se, že náklady na nakupovaná krmiva meziročně klesly, ale výroba vlastních krmiv i dalších nákladových položek byla dražší. Podíl nákladů na krmiva na celkových nákladech mléka se předpokládá ve výši 40,8 %, z toho podíl na vlastní krmiva 22,8 %. Vlivem vysoké průměrné CZV mléka však podle předběžného odhadu ÚZEI dosáhli chovatelé v ČR v průměru 3,5% nákladové rentability.

V České republice byl rok 2023 v odvětví hovězího a telecího masa charakterizován mírným poklesem stavů skotu při stagnaci hrubé výroby. Ačkoli se ceny zemědělských výrobců udržely na vysoké úrovni roku 2022, zahraniční obchod jimi nebyl negativně ovlivněn. Vývoz i dovoz dosáhly dokonce rekordní úrovně, zatímco spotřeba hovězího masa vlivem přetrvávajících vysokých cen oslabila.

V ČR je chov skotu tradičně soustředěn především do větších zemědělských podniků. Chovem skotu se podle údajů Ústřední evidence hospodářských zvířat k 31. 12. 2023 zabývalo celkem 17,9 tis. podniků. Téměř 61 % z celkové populace skotu bylo chováno v 778 podnicích s počtem zvířat nad 500 tis. ks/podnik. Na chov krav BTPM se zaměřovalo celkem 8,5 tis. podniků s tím, že 66 % z celkových stavů bylo chováno v podnicích s koncentrací od 11 do 200 ks.

Celková výroba vepřového masa (produkce ze zemědělských podniků včetně domácích porážek) v roce 2023 meziročně klesla o 6,8 % na 202,3 tis. t j. hm. (262,7 tis. t ž. hm.). Její podíl z celkové produkce EU 27 se nijak nezměnil a dosahoval necelé 1,0 %, podíl z produkce NČZ 13 představoval 6,6 %. Český masný zpracovatelský průmysl vyrobil celkem 197,9 tis. t j. hm. vepřového masa (včetně dovezených jatečných prasat), což představovalo meziročně pokles o 5,2 %. Podle údajů SVS bylo v České republice poraženo celkem 2,19 mil. ks prasat, což bylo o 3,9 % (o 87,8 tis.) méně než v roce 2022. Průměrná porážková hmotnost jatečných zvířat podle ČSÚ se meziročně snížila o 0,4 kg na úroveň 117,9 kg ž. hm. (tj. 90,8 kg j. hm.).

Podle ČSÚ klesly stavy drůbeže v ČR ke konci roku 2023 meziročně o 7,6 % na 22,0 mil. ks. Stavy kuřat na výkrm klesly o 7,3 % na 11,5 mil. ks. Stavy kuřat na chov poklesly o 38,0 % na 2,1 mil. ks. Stavy nosnic vzrostly o 2,4 % na 4,9 mil. ks a stavy slepic chovných se zvýšily o 1,7 % na 2,2 mil. ks. U ostatní drůbeže vzrostl počet kachen (15,9 % na 614,4 tis. ks), zvýšil se také počet krůt (40,3 % na 367,8 tis. ks) i počet hus (19,7 % na 15,9 tis. ks).

Dovoz drůbežího masa do ČR se podle celní statistiky MZe zvýšil o 10,0 % na 135,3 tis. t j. hm. Z toho se dovezlo 64 % z Polska, 8 % z Maďarska, 5 % z Ukrajiny, 5 % z Nizozemska, 4 % ze Slovenska, 4 % z Německa, 3 % z Brazílie, z Francie, Itálie a Thajska (1 %). Vývoz drůbežího masa z ČR se snížil o 7,5 % na 24,5 tis. t j. hm. Nejvíce na Slovensko 31 %, do Německa 16 %, Rakouska 15 %, Maďarska 13 %, Nizozemska 10 %, Bulharska 4 % a Polska 4 %. Z ČR se v roce 2023 vyvezlo 123,3 mil. ks živé drůbeže, tedy meziročně o 4,0 % více.

Celková snáška konzumních vajec, včetně domácích hospodářství, dosáhla podle ČSÚ 2 158,4 mil. ks (v přepočtu 124,0 tis. t), tj. přibližně 85,0 % celkové výroby.

Od roku 2023 došlo ke změně statistického zjišťování, stavy jsou evidovány v integrovaném registru zvířat (IZR) k 31.12., zatímco údaje z předchozích let zůstávají evidovány k 1. 4. V České republice bylo dle IZR k 31. 12. evidováno 179,2 tis. ks ovcí a 28,8 tis. ks koz. V období od 1.4. 2022 do 31.12. 2023 se stavy zvýšily o 2,8 %, resp. o 16,9 %. Komoditě konkuruje chov krav bez tržní produkce mléka. Na odvětví současně dopadá vzrůstající výskyt predátorů.

• Obnovitelné zdroje energie

V roce 2023 představoval platnou právní úpravu pro veřejnou podporu výstavby a provozu zařízení na výrobu obnovitelných energií z biomasy a bioplynu novelizovaný zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie, odpovídající prováděcí vyhlášky a Cenové rozhodnutí ERÚ č. 15/2022 ze dne 20. prosince 2022, kterým se stanovuje podpora pro podporované zdroje energie.

Zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie (dále jen „novela ZPOZE“) s účinností od 1. ledna 2022 se dotkl i bioplynových stanic. Nejvýraznější změny představuje zavedení provozní podpory výroby biometanu (§ 27a – § 27f) a provedení evropské Směrnice RED II ohledně kritérií udržitelnosti a úspor emisí skleníkových plynů (§ 47b). Provozovatelů starších bioplynových stanic (uvedených do provozu do roku 2015) se týká rovněž ověřování přiměřenosti čerpané podpory - tzv. řešení „finanční překompensace“.

Výroba elektřiny z kapalných biopaliv dosáhla v roce 2022 jen malého podílu na elektřině vyrobené z OZE (0,02 %). V případě výroby tepelné energie byl tento podíl 0,01 %.

Celková tuzemská produkční kapacita závodů na výrobu bionafty FAME má od roku 2019 neměnnou hodnotu 340 tis. t. Výrobu certifikovaného FAME v roce 2023 z nakupovaných surovin pro tuzemskou spotřebu a vývoz zajišťovaly společnosti Chemoprojekt, a.s. (pracoviště Ústí n. L.), Preol, a.s., Lovosice, Primagra, a.s., Milín, Temperator, s.r.o. Liberec a Glycona s.r.o. Průměrné využití výrobních kapacit v roce 2023 dosáhlo 77 % (o 6 % více než v roce předešlém).

• Cenový vývoj na agrárním trhu

V roce 2023 došlo proti roku 2022 k poklesu cen rostlinných výrobků o 13,7 %. Důvodem bylo především významné snížení cen obilovin a olejnin o 20,4 %, resp. o 28,8 %. V České republice došlo také k meziročnímu poklesu CZV krmné pšenice o 22,9 %. V tuzemsku CZV krmné kukuřice meziročně poklesla o 11,6 %. Cena zemědělských výrobců řepkového semene se v ČR v průběhu roku 2023 snížila z 15 165 Kč/t v lednu na 10 263 Kč/t v prosinci. Zvýšené ceny vstupů z roku 2022 zůstaly, ale v roce 2023 se už dále nezvyšovaly. Mělo to dopad na ceny zemědělských výrobců, které klesly o 6 %. O 8,6 % se zvýšily ceny průmyslových potravinářských výrobků, včetně souvisejících služeb a prací. Ceny nápojů se navýšily o 12,2 % a u ostatních potravinářských výrobků se zvýšily o 24,7 %. I přes zlepšení cenového vývoje na úrovni CZV a CPV se spotřebitelské ceny zvýšily o 11,5 %.

T9.1/02 - Meziroční indexy cen rostlinných výrobků v ČR

Ukazatel	2022	2023
Rostlinné výrobky celkem	136,0	86,3
z toho - obiloviny	148,8	79,6
- olejniný	140,3	71,2
- brambory celkem	128,5	139,4
- cukrová řepa	99,9	112,9
- ovoce	97,1	110,4
- zelenina a květiny	118,0	115,4

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělství

Zpracoval: H. Deyl Baudisová (ÚZEI)

V České republice se v roce 2023 průměrná CZV živočišných komodit zahrnující hospodářská zvířata a živočišné výrobky ve srovnání s rokem 2022 zvýšila o 7,0 %. K navýšení ceny došlo prakticky u všech hlavních živočišných komodit, z toho nejvýrazněji posílila cena vajec (o 28,6 %) a jatečných prasat (o 25,0 %). Ceny drůbeže se proti roku 2022 zvýšily mírněji (o 8,8 %). Mírnější růst ceny byl u komodity jatečný skot (o 2,7 %). Průměrná cena mléka se zvýšila jen nepatrně (o 0,5 %).

T9.1/04 - Meziroční indexy cen živočišných výrobků v ČR

Ukazatel	2022	2023
Hospodářská zvířata a živočišné výrobky celkem	124,4	107,0
z toho - mléko	125,4	100,5
- jatečný skot	124,0	102,7
- jatečná prasata	124,5	125,0
- drůbež	118,9	108,8
- vejce	128,2	128,6

Pramen: ČSÚ - Index cen v zemědělství

Zpracoval: H. Deyl Baudisová, I. Bošková, M. Abrahamová, J. Pokorný, T. Rudinská (ÚZEI)

V roce 2023 CZV jatečných býků R3 v EU 27 dosáhla v průměru 496,6 €/100 kg j. hm. V porovnání s rokem 2022 se zvýšila jen velmi nepatrně, a to o 0,2 %, tj. o 1,1 €/100 kg. j. hm. V jednotlivých členských zemích byl však vývoj cen výrazně odlišný. Celkem v 16 zemích došlo k meziročnímu růstu cen jatečných býků R3 v rozmezí od 0,4 % (Rakousko, Švédsko) až do 15,0 % (Rumunsko), naproti tomu ve zbylých zemích se CZV meziročně snížila v rozmezí od 1,6 % (Polsko) až do 22,9 % (Nizozemsko). Na tento nerovnoměrný vývoj v rámci jednotlivých členských zemí měla vliv jednak odlišná míra inflace, která někde více a někde méně orientovala spotřebitelskou poptávku na levnější druhy živočišných bílkovin, jednak také odlišný vývoj produkce hovězího masa, a tím i nabídky.

CZV jatečných prasat tř. E v roce 2023 v průměru EU 27 meziročně vzrostla o 23,7 % (o 43,6 €/100 kg j. hm.). K jejímu posílení došlo ve všech členských zemích. Nejvýraznější nárůst byl pozorován v Lotyšsku (o 32,7 %), Litvě (o 31,1 %) a Belgii (o 30,9 %). U významných evropských producentů (Španělska a Německa) došlo k navýšení cen o 17,6 %, resp. o 25,7 %. Hlavním důvodem tohoto vývoje byla nižší meziroční produkce vepřového masa v celé Unii (zejména ve Španělsku, Dánsku a Německu) a vyšší náklady na krmiva a energie.

CZV jatečných kuřat v ČR se podle ČSÚ v roce 2023 zvýšila o 9,5 % na 29,88 Kč/kg, CZV jatečných krůt vzrostla o 2,7 % na 42,87 Kč/kg a CZV jatečných kachen posílila o 11,0 % na 37,31 Kč/kg. CPV kuřat kuchařských I. tř. vzrostla o 10,5 % na 56,57 Kč/kg.

CPV průmyslových výrobců kuřat na reprezentativních trzích EU 27 meziročně vzrostla o 2,5 % na 264,5 €/100 kg. V Německu se meziročně zvýšila o 6,6 % na 410,0 €/100 kg. V Polsku po meziročním poklesu o 2,6 % činila 184,3 €/100 kg. V ČR se navýšila o 3,9 % na 244,1 €/100 kg.

Průměrná roční CZV mléka v ČR sledovaná ČSÚ klesla meziročně na 10,56 Kč/l tj. o 6,1 %, nicméně přepočten na € a 100 kg ukazuje dle EK pokles o 6,9 %. Mnohem více klesla průměrná CZV mléka v Německu (o 14,1 %), ovšem ve vybraných sledovaných zemích i v průměru za EU byl pokles obdobný jako v ČR. Pokles cen v EU lze přičítat zadržené poptávce po komoditních výrobcích na světovém trhu, zejména z důvodu vysokých cen, a s tím souvisejícími zhoršenými vývozními podmínkami do třetích zemí a tlaku na vnitřním trhu Unie.

• **Agrární zahraniční obchod (AZO)**

Obrat českého AZO se v roce 2023 meziročně navýšil o 9,1 % na 650,5 mld. Kč, vzhledem ke zvýšení hodnot jak na straně exportu, tak na straně importu. V roce 2023 se zvýšila hodnota vývozu o 31,4 mld. Kč, tj. o 11,4 %, na 306,1 mld. Kč a hodnota dovozu se zvýšila meziročně o 22,6 mld. Kč, tj. o 7,0 %, na 344,3 mld. Kč. Pasivní bilance českého AZO se v roce 2023 meziročně zlepšila, a to o 8,7 mld. Kč na 38,2 mld. Kč. Stupeň krytí dovozu vývozem se ve stejné době zvýšil o 4,1 p. b. na 88,9 % a podíl schodku na vývozu se snížil o 4,6 p. b. na 12,5 % (zlepšení obou hodnot). V členění na obchod s EU 27 a s třetími zeměmi lze v prvním případě konstatovat meziroční pokles bilančního schodku na 6,8 mld. Kč, tj. o 61,2 %, a ve druhém případě pak navýšení schodku na 30,1 mld. Kč, tj. o 5,7 %. Meziročně větší výkyvy bilance vykazuje český agrární obchod s třetími zeměmi než obchod s Uníí.

Více než jednu polovinu veškerého agrárního zboží vyváží ČR do Německa (27,6 % v roce 2023), na Slovensko (19,5 %) a do Polska (8,8 %).

Dovoz agrárního zboží do ČR pochází zejména z Německa a Polska (v roce 2023 dohromady 35,5 %) a dále z Nizozemska, Slovenska, Španělska a Itálie. Více než 3% podíl zaujímal v roce 2023 ještě Maďarsko, Rakousko a Belgie. V rámci třetích zemí jsou našimi hlavními dodavateli Čína, Ukrajina, Norsko, Spojené království, Spojené státy, Turecko, Brazílie, Švýcarsko, Ekvádor a Vietnam (s podíly v rozmezí 2,0 % až 0,6 %). Meziročně se zvýšila hodnota dovozů z prvních 25 zemí, nejvíce z Rumunska (o 61,6 %), Ekvádoru (o 48,4 %) a Bulharska (o 31,7 %), jejich podíly na dovozu tvoří 2,1 %, resp. 0,6 %, resp. 0,5 %.

Mezi nejvíce dovážené zboží do ČR v roce 2023 patřily „vepřové maso“ (s téměř 7% podílem, tj. nárůst podílu o 0,8 p. b. v meziročním porovnání), „přípravky používané k výživě zvířat“, „pekařské výrobky“, „potravinové přípravky jinde neuvedené ani nezahrnuté“, „sýry a tvaroh“, „čokoláda a ostatní kakaové přípravky“, „tabákové výrobky vč. určených k vdechování“, „maso a droby drůbeže“, „káva“ a „cigarety“.

Meziročně došlo v roce 2023 k nejvýraznějšímu zhoršení pasivní bilance u „vepřového masa“ (o 3,7 mld. Kč, významný nárůst dovozu zejména ze Španělska a Německa), „řepkových semen“ (změna aktivní bilance na pasivní o 3,7 mld. Kč, znatelný pokles vývozu do Německa), „tabákových výrobků vč. určených k vdechování“ (o 3,4 mld. Kč), „kukuřice“ (o 1,5 mld. Kč), dále pak „čokolády a ostatních kakaových přípravků“ (o 953,9 mil. Kč) a „maso a droby drůbeže“ (o 819,3 mil. Kč). Zlepšení pasivní bilance nastalo především u „sýrů a tvarohu“

(o 4,5 mld. Kč, mírné navýšení vývozu hlavně do Itálie a zároveň mírné snížení dovozu z Polska), „živočišných a rostlinných tuků a olejů“ (o 1,3 mld. Kč), „kávy“ (o 462,3 mil. Kč), „rýže“ (o 380,2 mil. Kč) a „margarinu“ (o 364,2 mil. Kč).

• **Ekonomické výsledky agrárního sektoru**

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) je hlavní nástroj pro sledování a hodnocení ekonomického vývoje zemědělského sektoru, který poskytuje výsledky srovnatelné s ostatními zeměmi EU. Výsledky SZÚ pro rok 2023 značí plošný pokles hodnot většiny hlavních ukazatelů nejen proti předchozímu roku, ale i proti časovému období posledních pěti let, a to především díky velmi výraznému poklesu zemědělské produkce (PZO).

Hodnota produkce zemědělského odvětví (PZO) v roce 2023 poklesla oproti roku 2022 na hodnotu 176,9 mld. Kč. Meziročně došlo k značnému propadu hodnoty rostlinné produkce z 114,1 mld. Kč v roce 2022 na 94,9 mld. Kč v roce 2023, což bylo zapříčiněno i snižováním nadstandardních cen rostlinných produktů, které byly zaznamenány v předchozím roce (2022). Naopak pozitivní vývoj měl sektor živočišné výroby, který i v roce 2023 vzrostl, a to na hodnotu 70,6 mld. Kč a dosáhl tak nejvyšší hodnoty produkce za posledních 5 let. Mezispotřeba (MZS) meziročně mírně klesla (z hodnoty 127,8 mld. Kč v roce 2022 na 120,3 mld. Kč v roce 2023), ale díky výraznějšímu poklesu hodnoty rostlinné produkce (RV) došlo ke zdatelnému snížení výsledného ukazatele podnikatelského důchodu (DU2) z 25,6 mld. Kč v roce 2022 na 14,0 mld. Kč v roce 2023.

V pětiletém srovnání vychází rok 2023 nejhůře za poslední období. Podíl mezispotřeby na produkci byl druhý nejvyšší (67,98 %), v důsledku toho podíly HPH a ČPH na produkci dosáhly naopak na druhou (HPH i ČPH) nejnižší hodnotu.

V roce 2023 je patrná stagnace a mírný pokles celkové efektivity zemědělského odvětví, především ve srovnání s předchozími lety. Za sledované období od roku 2019 došlo poprvé k poklesu hodnoty rostlinné produkce, ale zároveň hodnota živočišné produkce dosáhla nejvyšší hodnoty za mnoho let. Mezispotřeba lehce poklesla, což lze vykládat i velmi mírným snižováním cen energií, ke kterému dochází po dosažení lokálního maxima v roce 2022. Poklesla také hrubá i čistá přidaná hodnota. Celková výše podnikatelského důchodu poklesla na nejnižší zaznamenané hodnoty ve sledovaném období. Výrazný podíl na tomto výsledku mělo rychlejší snižování cen zemědělských výrobků, a to především v rostlinné výrobě oproti snižování cen vstupů.

V roce 2023 došlo k průměrnému meziročnímu snížení cen zemědělských výrobců o 6,0 %. V rostlinné výrobě se ceny snížily až o 13,7 %, ve vývoji cen hlavních komodit však nepřevládá jednotící trend (ČSÚ). Ceny obilovin, olejnin nebo luskovin výrazněji klesly, ceny ovoce, zeleniny a brambor se naopak zvýšily. V živočišné výrobě ceny narostly o 7,0 % (ČSÚ). O příznivý cenový vývoj v živočišné výrobě se v roce 2023 zasloužilo výraznější zvyšování cen prasat a selat, drůbeže, vajec a ryb.

Prognóza očekávaných hospodářských výsledků pro rok 2023 se nejeví tak pozitivní jako v předchozím roce. Očekává se 6% meziroční pokles celkové produkce v důsledku poklesu produkce rostlinné výroby. Avizovaný propad produkce a provozních podpor předpovídá

pro rok 2023 snížení ČPH/AWU až o 22,6 % na 737 tis. Kč za soubor podniků bez specializovaných chovů prasat a drůbeže.

• **Souhrnné hodnocení agrární politiky**

Podpory přímo zemědělským podnikům přitom klesly meziročně ze 47,3 mld. Kč na 40,4 mld. Kč, tj. o téměř 15 %. Mírně o zhruba 6 % se snížily národní podpory potravinářství. Z evidovaných celkových výdajů činil podíl podpor přímo zemědělským podnikům v obou sledovaných letech kolem 64–66 %. Podíl podpor obecných služeb (výzkumu, vzdělávání, poradenství, informatiky ad.), které jsou zaměřeny na podporu dlouhodobého rozvoje a posílení konkurenceschopnosti agrárního sektoru, se udržuje na úrovni 16–17 mld. Kč, což lze hodnotit jako pozitivní charakteristiku české zemědělské politiky.

Na snížení podpor zemědělským podnikům o zmíněných 7 mld. Kč se podílely změny v kurzu Kč vůči € a zejména snížení podpor OZE (BPS) ve výši 4,1 mld. Kč v roce 2022 na 400 mil. Kč v roce 2023. Snížení těchto podpor se uskutečnilo v důsledku vyšších cen energií a převedením podpor do výdajů spotřebitelů energií, při odpovídajícím zvýšení tržní produkce BPS zemědělských podniků. Také národní podpory (bez OZE) poklesly o 1,7 mld. Kč. Místo kompenzací COVID-19 byly v obou sledovaných letech poskytovány zemědělským i potravinářským podnikům kompenzace vysokých cen energií.

Z hlediska zdrojů všech podpor činil podíl zdrojů EU v roce 2022 zhruba 45 %, resp. 48 % v roce 2023, avšak u podpor zemědělským podnikům je tento podíl podstatně vyšší, 63 %, resp. 68 %. Potvrzuje se tak stále vysoká závislost českého zemědělství na výdajích EU i ze státního rozpočtu ČR.

1 OBECNÉ PODMÍNKY VÝVOJE AGRÁRNÍHO SEKTORU A VENKOVA ČR

1.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru

1.1.1 Vývoj národního hospodářství

Rok 2023 byl poznamenán pokračujícími dopady energetické a potravinové krize v důsledku vypuknutí války na Ukrajině. I v roce 2023 pokračoval rychlý růst spotřebitelských cen, i když průměrná míra inflace v tomto roce byla již nižší než v roce 2022.

Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů vzrostly v roce 2022 na 111,5 % úrovně předchozího roku.

Hrubý domácí produkt (HDP) v běžných cenách sice vzrostl o 8,2 %, nicméně po očištění o cenové a kalendářní vlivy poklesl o 0,2 %. Naopak ve státech EU27 jako celku došlo k mírnému meziročnímu růstu reálného HDP o 0,4 %. Podle údajů Eurostatu dosáhla ČR v roce 2023 úrovně 90,8 % průměrného HDP na obyvatele za EU 27 vyjádřeného v paritě kupní síly.

T1.1/01 - Vybrané ukazatele vývoje národního hospodářství

Ukazatel	MJ	2022	2023
Hrubý domácí produkt - b. c.	mld. Kč	7 049,9	7 618,6
	meziroční index	111,8	108,2
Hrubý domácí produkt - s. c. (kalendářně očištěno)	meziroční index	102,4	99,8
Úroveň HDP na obyvatele	EU 27 = 100	90,4	90,8
Průměrná míra inflace	%	15,1	10,7
Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančním podnikům ¹⁾	%	8,99	8,33
Běžný účet platební bilance	mld. Kč	-64,5	29,2
Bilance obchodu se zbožím - obchodní bilance ²⁾	mld. Kč	-1,9	124,0
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-360,4	-288,5
Konsolidovaný hrubý dluh sektoru vládních institucí	mld. Kč	2 997,6	3 228,4
Saldo hospodaření sektoru vládních institucí	% HDP	-3,21	-3,70
Konsolidovaný hrubý dluh sektoru vládních institucí	% HDP	44,2	44,0
Obecná míra nezaměstnanosti (průměr) ³⁾	%	2,2	2,6
Průměrná měsíční mzda (nominální) ⁴⁾	Kč	40 317	43 341
	meziroční index	105,3	107,5
Devizový kurz nominální (průměr) - Kč/€	Kč	24,565	24,007
	Kč/\$	23,360	22,210

1) Úrokové sazby korunových úvěrů - stav obchodů, průměr za 12 měsíců.

2) Položka 1.1.1-Zboží v platební bilanci ČNB po zavedení manuálu BPM6 v roce 2014.

3) Podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (zaměstnaní spolu s nezaměstnanými), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení Eurostatu a ILO.

4) Průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v celém národním hospodářství.

Pramen: ČSÚ; ČNB; Eurostat

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

Míra inflace za rok 2023 činila 10,7 %, čímž se meziročně snížila o 4,4 p. b. Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům se také snížily a v průměru za celý rok 2023 dosáhly 8,33 %.

Saldo běžného účtu platební bilance v roce 2023 bylo podle údajů ČNB kladné ve výši 29,2 mld. Kč. Bilance obchodu se zbožím vzrostla na 124,0 mld. Kč.

V roce 2023 se saldo hospodaření sektoru vládních institucí vyjádřeno podílem na HDP meziročně zhoršilo o 0,49 p. b. a dosáhlo hodnoty -3,70 %. Konsolidovaný hrubý dluh sektoru vládních institucí se meziročně zvýšil o 230,8 mld. Kč na 3 228,4 mld. Kč, ale jeho podíl na HDP lehce poklesl na 44,0 %.

Obecná míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2023 vzrostla o 0,4 p. b. a činila 2,6 %, čímž zůstala významně nižší než průměr všech členských států EU (6,0 %), kde v roce 2023 došlo k mírnému poklesu o 0,2 p. b.

Průměrná hrubá nominální měsíční mzda¹ dosáhla v roce 2023 úrovně 43 341 Kč, čímž se meziročně zvýšila o 7,5 %. Při zohlednění míry inflace reálné mzdy klesly o 2,9 %.

V roce 2023 koruna proti euru posílila, a to o 2,3 % ve srovnání s průměrem roku předcházejícího. Oproti dolaru koruna posílila výrazněji, a to o 4,9 % v porovnání s průměrem roku 2022.

1.1.2 Pozice agrárního sektoru

Odvětví zemědělství se podílelo podle statistiky národních účtů v roce 2023 na celkové tvorbě HPH² v základních b. c.³ 1,42 %, což představuje po korekci roku 2022 meziroční pokles o 0,34 p. b. (tab. T1.1/02 a dále příl. tab. 1.1/01). V případě potravinářského průmyslu se jeho podíl na celkové tvorbě HPH nepatrně zvýšil na 2,04 %. Na poklesu podílu zemědělství na tvorbě HDP se podílel podle předběžných údajů pokles produkce zemědělského odvětví.

1 Na přepočtené počty zaměstnanců v celém národním hospodářství.

2 HDP tvoří HPH a čisté daně na produkty (daně z produktů a dotace na produkty), které ČSÚ zveřejňuje bez přiřazení k jednotlivým odvětvím. Proto se podíl odvětví na HDP vyjadřuje jako podíl HPH daného odvětví k celkové HPH.

3 Základní cena je cena za jednotku vyrobené produkce bez daně splatné na tuto jednotku v důsledku její výroby nebo prodeje, ale včetně dotace vázané na tuto jednotku (dotace na produkty).

T1.1/02 - Vybrané ukazatele postavení agrárního sektoru v národním hospodářství

Ukazatel	2022	2023
Podíl na HPH v základních b. c. - podle statistiky národních účtů (%)		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	2,10	1,75
z toho - odvětví zemědělství ¹⁾	1,76	1,42
- výroba potravin, nápojů a tabákových výrobků	1,95	2,04
Podíl zemědělství ²⁾ na HDP v základních b. c. - podle SZÚ (%)	1,04	0,84
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	4,86	5,39
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	5,82	6,71
Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových spotřebních výdajích domácností ³⁾ (%)	22,87	n.a.
z toho za potraviny a nealkoholické nápoje ³⁾ (%)	19,45	n.a.
Podíl na celkovém počtu zaměstnanců v NH (%) ⁴⁾		
- odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství	2,29	2,24
z toho - odvětví zemědělství ¹⁾	1,92	1,87
- výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků	2,46	2,43
Poměr průměrné měsíční mzdy v odvětví zemědělství k průměrné měsíční mzdě v NH (%) ⁴⁾	79,27	78,76
Podíl na celkových výdajích státního rozpočtu (%) - odvětví zemědělství ⁵⁾	3,23	2,72
- MZe (kap. 329)	3,46	2,89
Podíl výdajů státního rozpočtu pro odvětví zemědělství na HDP v základních b. c. (%)	1,04	0,80

1) CZ-NACE 01 Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti.

2) Hrubá přidaná hodnota v základních cenách; rok 2022 semidefinitivní data, rok 2023 předběžné výsledky.

3) Údaje na základě statistiky rodinných účtů ČSÚ. Data pro rok 2023 nejsou v době zpracování k dispozici.

4) Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé mzdy podle CZ-NACE za ČR úhrnem (přepočtené osoby).

5) Podle odvětvového třídění rozpočtových výdajů (výdaje z kapitoly MZe i dalších ústředních kapitol).

Pramen: ČSÚ; MF

Zpracoval: M. Simpachová Pechrová (ÚZEI)

Agrární zboží se na celkovém zahraničním obchodu ČR podílelo v roce 2023 na straně vývozu 5,4 % a na straně dovozu 6,7 % a oba ukazatele se tak nepatrně navýšily. Pasivní bilance českého AZO se v roce 2023 mírně zlepšila vzhledem k vyššímu nárůstu hodnoty vývozu než dovozu, a to o 8,7 mld. Kč na 38,2 mld. Kč. Stupeň krytí dovozu vývozem se v meziročním porovnání zvýšil o 3,5 p. b. na 88,9 %.

Podíl výdajů domácností za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových výdajích za zboží a služby zveřejňuje ČSÚ se zpožděním; dostupné údaje za rok 2022 (tab. T1.1/02) ukazují na mírný meziroční pokles (24,3% podíl v roce 2021). Také u podílu výdajů domácností na samotné potraviny a nealko nápoje došlo k mírnému poklesu o 1,25 p. b.

Počet zaměstnanců v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství se ve sledovaném roce 2023 proti roku 2022 podle údajů ČSÚ⁴ velmi mírně snížil o 1,8 % a činil 90,4 tisíc zaměstnanců. Podíl zaměstnanců odvětví na celkovém počtu zaměstnanců se ovšem výrazně nezměnil a činil 2,24 %. Počet zaměstnanců v samotném zemědělství (včetně myslivosti a souvisejících činností) se snížil na 75,3 tisíc, jejich podíl na celkovém počtu zaměstnanců národního hospodářství činí 1,87 %. Indikativní ukazatel – podíl průměrné mzdy v zemědělství na průměrné mzdě v ČR – se meziročně mírně zhoršil na 78,8 % v roce 2023. Meziroční růst

4 Celkový počet zaměstnanců a průměrné hrubé mzdy podle CZ NACE za ČR úhrnem (přepočtené osoby) – předběžné údaje.

nominální mzdy zaměstnanců v zemědělství na přepočtené osoby činil 6,8 %, a byl tedy pomalejší než růst nominální mzdy NH, který činil 7,5 %.

Podíl zemědělství, včetně obecných služeb na výdajích státního rozpočtu se v roce 2023 opět snížil, a to o 0,51 p. b. na 2,72 % v důsledku dalšího navýšení veřejných výdajů státního rozpočtu. Zatímco celkové výdaje státního rozpočtu se v důsledku společenských a makroekonomických okolností (ruská agrese na Ukrajině, energetická krize atp.) v roce 2023 meziročně zvýšily o 11,0 %, výdaje státu do odvětví zemědělství, lesního hospodářství a rybářství ve srovnání s rokem 2022 poklesly o 15,8 % a v absolutní hodnotě představovaly 54,1 mld. Kč.

1.2 *Povětrnostní podmínky a jejich vliv na agrární sektor*

Úhrny srážek v období od září 2022 do září 2023

Srážkový úhrn za období září 2022–září 2023 (690 mm) představuje 93 % normálu 1991–2020. Na podzim roku 2022 srážkově bohaté září vystřídal srážkově podnormální říjen. V roce 2023 byly srážkově silně nadnormální měsíce duben a srpen. Naopak srážkově podnormální byly měsíce květen a červen a silně podnormální září.

Podzimní měsíce byly na srážky nevyrovnané. Zatímco září (81 mm, 135 % normálu) bylo na území ČR srážkově nadnormální, říjen (23 mm, 47 % normálu) byl podnormální a listopad (36 mm, 80 % normálu) srážkově normální. V září bylo nejvíce srážek zaznamenáno v Plzeňském (213 % normálu) a Karlovarském kraji (176 % normálu). V říjnu byly srážkové úhrny pod hodnotou normálu na celém území ČR, výrazněji na východě republiky. Na území Moravy a Slezska nedosahoval říjnový úhrn srážek v průměru ani 40 % normálu. Stejně tak v listopadu byla na srážky daleko chudší východní část území. Zatímco v Čechách spadlo 96 % normálu, na území Moravy a Slezska to bylo pouze 44 % normálu. První významnější sněžení, kdy nový sníh napadl na větším území ČR, nastalo 18. 11. Úhrny nového sněhu však nebyly vysoké (většinou od 1 do 10 cm) a sníh ležel na většině stanic pouze do 20. 11.

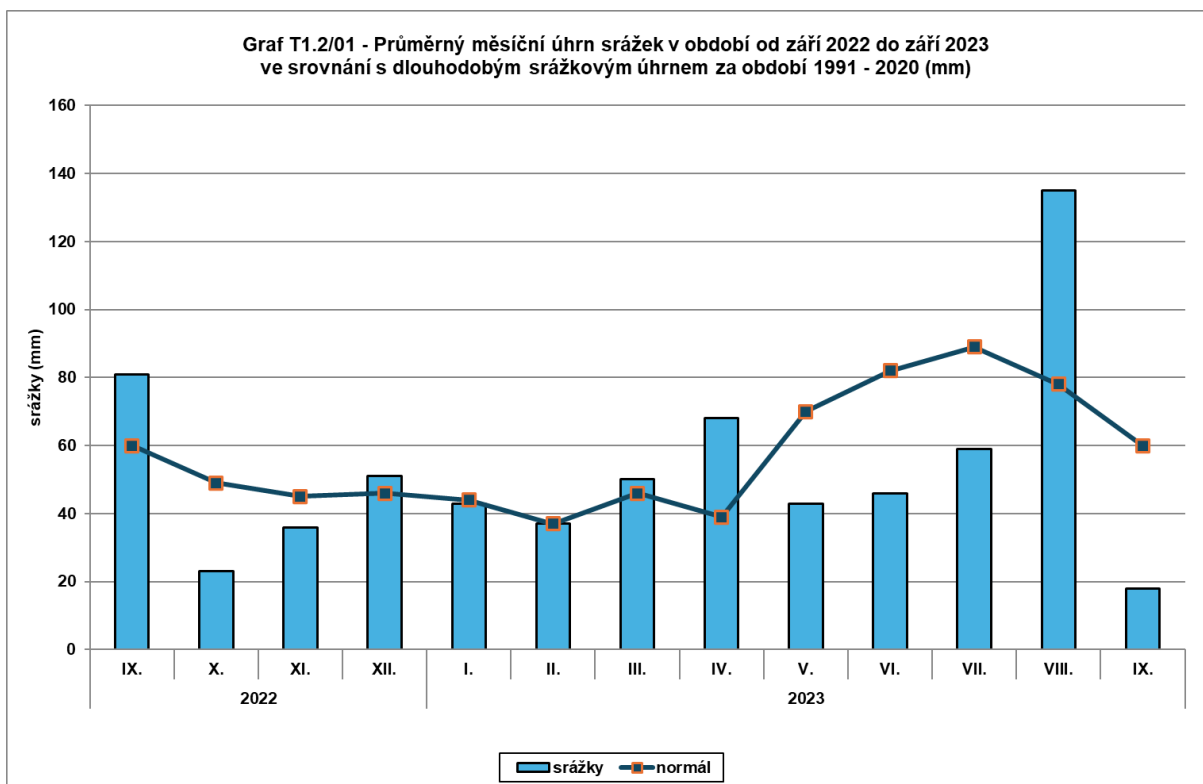
Prosinec byl na území ČR srážkově normální (51 mm, 111 % normálu). Více srážek ve srovnání s normálem spadlo na východě republiky, na území Moravy a Slezska (128 % normálu) než v Čechách (100 % normálu). Srážky se během měsíce vyskytovaly ve formě deště i sněhu, přičemž sněžení bylo zaznamenáno především v první polovině měsíce, a to i v nižších polohách. Sníh ležel na většině území ČR od 12. do 22. 12. V lednu spadlo na území ČR v průměru 43 mm srážek, což představuje 98 % normálu. Vyšší srážkové úhrny byly zaznamenány na východě našeho území. Nejvíce srážek (více než 150 % normálu) spadlo v průměru v krajích Zlínský a Moravskoslezský a nejméně v krajích Jihočeský a Plzeňský (69 a 70 % normálu). Srážky se vyskytovaly v průběhu celého měsíce a srážky sněhové se na větším území ČR vyskytly v noci ze 17. na 18. 1 a ve dnech 20.– 22. 1. a 30. 1. V únoru průměrný měsíční úhrn srážek na území ČR (37 mm) činil 100 % normálu. Významné srážky

se vyskytovaly v prvních dnech měsíce, kdy především v horských polohách byly zaznamenány vysoké úhrny nového sněhu. Poté se významnější srážky vyskytovaly také v druhé polovině měsíce.

Březen byl na území ČR hodnocen jako srážkově normální (50 mm, 109 % normálu), daleko více srážek však bylo zaznamenáno na území Čech (60 mm, 128 % normálu) než Moravy a Slezska (29 mm, 64 % normálu). Srážky byly většinou dešťové, sněžení na větší části našeho území se vyskytlo pouze 10. a 27. 3. Následoval na srážky velmi bohatý duben, kdy na našem území spadlo v průměru 68 mm (174 % normálu) srážek. V krajích Jihočeský, Vysočina a Jihomoravský spadlo dokonce více než 230 % srážkového normálu. Na srážky bohatá byla především druhá dekáda měsíce. Naopak květen byl na území ČR srážkově podnormální (43 mm, 61 % normálu). Výrazně méně srážek spadlo v Čechách (30 mm, 44 % normálu) než na území Moravy a Slezska (68 mm, 92 % normálu). Velmi nízké úhrny byly zaznamenány především na severozápadě Čech, v Ústeckém kraji spadlo v průměru pouze 14 mm srážek (23 % normálu).

Letní měsíce červen a červenec byly na srážky poměrně chudé, následoval však srážkově nadnormální srpen. V červnu spadlo na našem území v průměru 46 mm (56 % normálu), v červenci to bylo 59 mm (66 % normálu). Srážky se v obou těchto měsících pohybovaly pod hodnotou normálu na celém území ČR. V srpnu průměrný měsíční úhrn srážek na území ČR (135 mm) činil 173 % normálu. Srážkové úhrny se v tomto měsíci pohybovaly výrazně nad hodnotou normálu po celém území ČR, nejvýrazněji to bylo v krajích Královéhradeckém, Pardubickém, Olomouckém a Zlínském, kde spadlo více než dvojnásobek srážkového normálu. Srážky se na našem území v tomto měsíci vyskytovaly poměrně často a často byly spojené s bouřkami. Nejvyšší úhrny byly zaznamenány ve dnech 5.–7., 13.–16. a 26. a 28. 8., kdy byly v některých lokalitách zaznamenány denní úhrny vyšší než 50 mm. Nejvyšší úhrny srážek byly zaznamenány dne 26. 8. na stanici Brloh (okres Český Krumlov) 139,5 mm a Nýdek, Filipka (okres Frýdek-Místek) 101,3 mm.

Září bylo srážkově silně podnormální (18 mm, 30 % normálu), srážkové úhrny se pohybovaly na celém našem území výrazně pod hodnotou normálu. Výrazněji tomu bylo v Čechách (14 mm, 25 % normálu) než na Moravě a ve Slezsku (26 mm, 39 % normálu).

Pramen: ČHMÚ
Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

Teploty vzduchu v období od září 2022 do září 2023

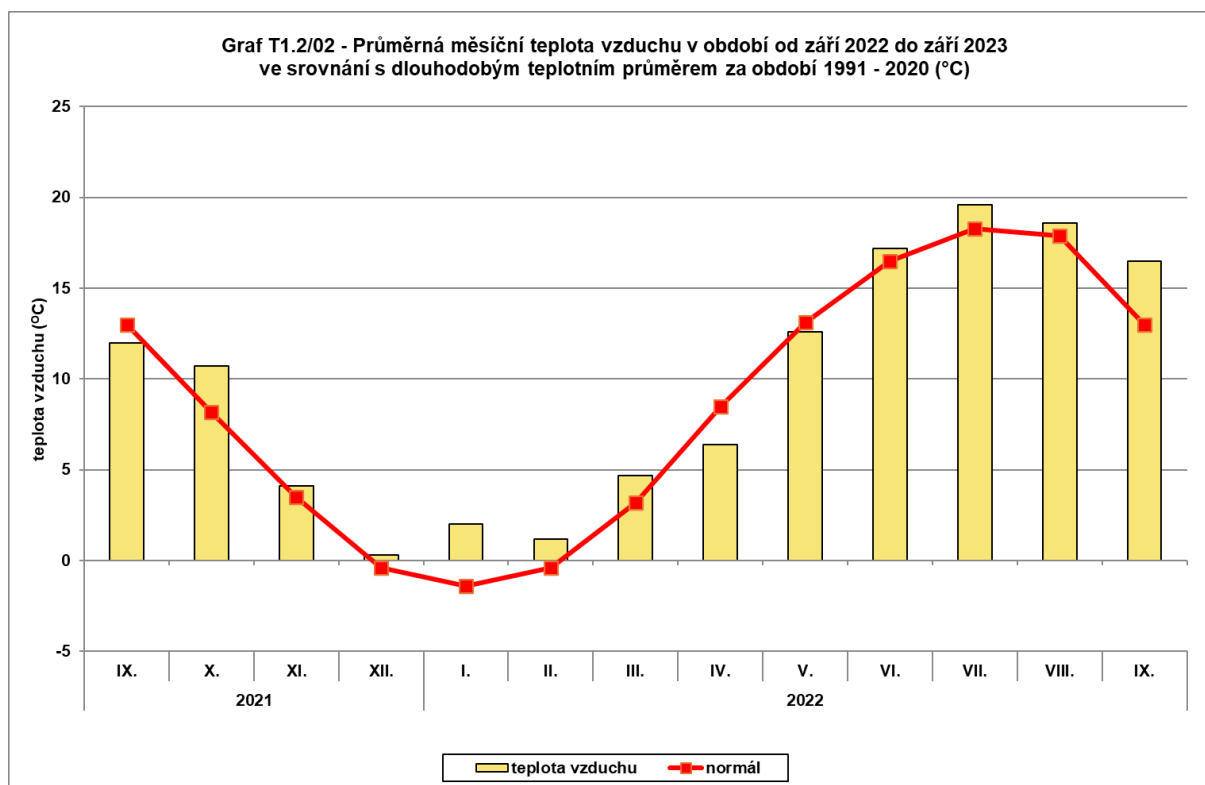
Ve sledovaném období září 2022–září 2023 se průměrné měsíční teploty vzduchu na území ČR většinou pohybovaly nad nebo blízko hodnot normálu 1991–2020. O poznání chladnější (alespoň o 1 °C) než normál byly pouze měsíce září 2022 a duben 2023. Naopak výrazně teplé byly ve srovnání s normálem měsíce říjen 2022 a leden, červenec, září 2023, které se hodnotí jako teplotně nadnormální až mimořádně nadnormální.

Podzim 2022 byl jako celek na území ČR teplotně normální. Září bylo poměrně chladné, pohybovalo se na hranici teplotně podnormálního měsíce (odchylka průměrné teploty od normálu -1,0 °C). Následoval teplotně silně nadnormální říjen (odchylka +2,5 °C) a teplotně normální listopad (odchylka +0,6 °C). V září byla chladná především druhá polovina měsíce, nejchladněji bylo ve dnech 17. – 23. 9., kdy průměrná denní teplota vzduchu na území ČR byla o více než 4,0 °C nižší než normál a denní maxima se na stanicích často pohybovala pod 15 °C. V říjnu a listopadu se teplota pohybovala většinou nad nebo blízko hodnot normálu. Chladnější období ve srovnání s normálem nastalo až 18. – 21. 11. V těchto dnech denní minima teploty vzduchu klesala pod 0 °C téměř na celém území ČR.

Zima 2022/2023 byla na území ČR jako celek velmi teplá. Prosinec 2022 a únor 2023 byl hodnocen jako teplotně normální (odchylka +0,7 a +1,6 °C). Leden 2023 byl teplotně silně nadnormální (odchylka +3,4 °C). Po chladné druhé dekádě prosince následovalo dlouhé velmi teplé období 22. 12. 2022 – 17. 1. 2023 s výrazně kladnými odchylkami průměrné denní teploty

od normálu. Nejtepleji bylo na přelomu roku 31. 12. a 1. 1., v těchto dnech denní maxima teploty vzduchu vystoupala na několika stanicích ČHMÚ nad 18 °C. Dne 1. 1. 2023 bylo dokonce překonáno absolutní maximum teploty vzduchu pro měsíc leden, když na stanici Javorník (okres Jeseník) bylo naměřeno denní maximum teploty vzduchu 19,6 °C. Delší výrazně chladné období ve srovnání s normálem se vyskytlo 5.–10. 2. Ve dnech 7. a 8. 2. spadla denní minima teploty vzduchu pod -10 °C na více než 100 stanicích sítě ČHMÚ. Zbytek února, až na několik posledních dní, byl ve srovnání s normálem opět teplý.

Jaro bylo jako celek teplotně normální. Březen byl poměrně teplý, s odchylkou průměrné teploty od normálu (+1,5 °C) se pohyboval na hranici teplotně nadnormálního měsíce. Následoval velmi chladný duben (odchylka -2,1 °C) a teplotně normální květen (odchylka -0,5 °C). V březnu se prudce střídala teplá a chladná období. Výrazně teplé byly dny 22.–24. 3., kdy denní maxima teploty vzduchu vystoupala na některých stanicích nad 20 °C. V dubnu a květnu byla teplota většinou pod nebo blízko hodnoty normálu. V březnu a začátkem dubna byla často ještě zaznamenána denní minima teploty vzduchu pod bodem mrazu na téměř celém území ČR. Na větším počtu stanic bylo naměřeno letních 25 °C a více až 20. 5., kdy začínalo jediné krátké období během května s teplotou výrazněji nad hodnotou normálu.

Pramen: ČHMÚ

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

1.3 Podnikatelské prostředí

Podnikatelské prostředí je utvářeno cenami vstupů a výstupů, inflací, kurzem koruny, a to zejména vůči euru, se kterým je spojen přepočít evropských dotací, dále vývojem zahraničního

obchodu, tarifními a netarifními překážkami v zahraničním obchodě, jakož i daňovým zatížením včetně daňových úlev, dostupností úvěrů a mírou podnikatelského rizika a cenou a dostupností zemědělské půdy. Pro zemědělské podnikatele a jejich konkurenceschopnost mají rozhodující význam podmínky a úroveň unijních i národních podpor. Pro české zemědělství je důležitá i dostupnost pracovních sil a možnost nákupu či pachtu zemědělské půdy.

V roce 2023 dále ovlivnila podnikatelské prostředí pokračující válka na Ukrajině.

Vliv cenového vývoje na agrární trh a podnikatelské prostředí

Celkový index cen výrobků a služeb vstupujících do zemědělství se v roce 2023 proti předcházejícímu roku téměř nezměnil – mírně vzrostl na úroveň 100,9. Výrazný nárůst vykázaly ceny chemických prostředků a pesticidů a dále osiva a sadby.

Ceny zemědělských výrobců (včetně produkce ryb) v meziročním srovnání poklesly v roce 2023 na 94,0 % úrovně roku 2022. Ceny průmyslových výrobců potravinářských výrobků, nápojů a tabáku oproti roku 2022 mírně poklesly o 0,3 %. Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů vzrostly v roce 2022 na 111,5 % úrovně předchozího roku (podrobněji kap. 9).

Daňové zatížení a daňové úlevy

Složená daňová kvóta v České republice, tj. suma všech daňových příjmů státu včetně příspěvků na sociální zabezpečení poměřovaná k HDP, představovala 35,3 % a byla tak nižší než průměr EU 27 s hodnotou 40,2 %⁵.

Vývoj zatížení podnikatelských subjektů v rezortu zemědělství předepsanými daněmi v uplynulých pěti letech uvádí příl. tab. 1.3/01.

V roce 2023 ve srovnání s rokem 2022 došlo dle údajů GŘ v rámci rezortu zemědělství ke zvýšení předpisu daně z příjmu právnických osob o 64,8 %. Rovněž u daně z příjmu fyzických osob podávajících daňové priznání došlo ke zvýšení o 25,1 %. Celkově se předpis daně z příjmu právnických osob a podnikajících fyzických osob v rámci rezortu zemědělství meziročně zvýšil o 60,3 %. Naopak předpis daně z nemovitostí v rezortu zemědělství se v roce 2023 meziročně mírně snížil o 0,9 %. U daně z přidané hodnoty došlo v roce 2023 ke snížení nadměrného odpočtu (vratky daně) o 23,1 % oproti roku 2022.

Vykázaný objem vyplacené vratky spotřební daně za tzv. „zelenou naftu“ se v roce 2023 proti roku 2022 snížil o 14,7 %.

Podle GŘC v roce 2023 dosáhly celkové příjmy spotřební daně z lihu u vybraných subjektů v zemědělství 69,6 mil. Kč, což znamenalo pokles o 7,5 % oproti roku 2022. Pokles může být dán tím, že výroba, nebo případný obchod s lihem není hlavním oborem podnikání těchto subjektů.

5 Údaj za rok 2022 dle zprávy Evropské komise *Taxation Trends in the European Union 2023*.

V oblasti uplatnění nároku na vrácení daně z minerálních olejů osobám užívajícím tyto oleje pro zemědělskou prvovýrobu nebo pro provádění hospodaření v lese dle § 57 zákona o spotřebních daních u vybraných subjektů v resortu zemědělství byl v roce 2023 zaznamenán pokles o 393,0 mil. Kč (o 14,7 %) oproti roku 2022. V roce 2023 dosáhly celkové příjmy spotřební daně z minerálních olejů u vybraných subjektů v zemědělství 2,3 mil. Kč, což představovalo nárůst o téměř 0,8 mil. Kč (o 50,3 %) oproti inkasu v roce 2022. V případě hrazené spotřební daně se jedná o zbývající část nepodléhající vratce.

Co se týče příjmů spotřební daně z vína a meziproductů, ty v roce 2023 dosáhly v zemědělství 74,4 mil. Kč, což představovalo meziroční pokles o 17,7 mil. Kč (o 19,2 %). Pokles příjmu je důkazem přechodu spotřebitelů z vín šumivých na vína tichá. Celkové příjmy spotřební daně z piva dosáhly 6,0 mil. Kč, což znamenalo nárůst o 298 tis. Kč (o 5,3 %) oproti roku 2022.

Ekonomiku zemědělských podniků ovlivňují specifické daňové úlevy, které se v daňovém systému dlouhodobě uplatňují, jedná se především o:

- možnost vrácení daně z minerálních olejů spotřebovaných pro zemědělskou prvovýrobu nebo pro provádění hospodaření v lese a pro provádění hospodaření v lese podle § 57 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů;
- snížení sazby silniční daně o 25 % u vozidel určených pro činnosti výrobní povahy v rostlinné výrobě, je-li poplatníkem daně osoba provozující zemědělskou výrobu, podle § 6, odst. 5 zákona č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů;
- možnost vyšší odpisové sazby, kdy podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou mohou uplatnit u vybraných skupin strojů v prvním roce odepisování o 20 % vyšší odpisové sazby (za předpokladu, že jsou prvními odpisovateli zmiňované techniky) podle § 31, odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Úvěrové služby

V roce 2023 se meziročně zvýšil objem úvěrů do zemědělství, myslivosti a rybolovu v úhrnu o 12,0 % za všechny typy úvěrů a pohledávek za klienty. Největší nárůst vykázaly krátkodobé úvěry. Při vysoké míře inflace (průměr roku 2023 byl na úrovni 10,7 %) se v roce 2023 průměrná úroková sazba úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům nepatrně snížila na 8,33 %. Alokaci úvěrů do zemědělství v roce 2023 podporoval PGRLF v rámci investičních programů poskytováním finančních prostředků na snížení úrokového zatížení úročených úvěrů a také přímo poskytováním úvěrů na pořízení investičního majetku (podrobněji kap. 6.4 a kap. 7.2).

Podnikatelské riziko a jeho eliminace

Pro stabilizaci zemědělských příjmů jsou významnými nástroji vedle přímých plateb, které zemědělci získávají bez ohledu na výsledek jejich hospodaření, i zemědělské pojištění a dotace na zmírnění škod. V roce 2023 přetrvávaly negativní dopady války na Ukrajině na

situaci na trzích, a proto pokračovala mimořádná finanční podpora. Tento rok byla směřována zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které měly dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců, s cílem zajistit nediskriminační postavení českých pěstitelů ovoce, zeleniny, chmele a českých producentů mléka na jednotném evropském trhu. (podrobněji o národních podporách – viz kap. 2).

Podpora pojištění plodin a hospodářských zvířat poskytovaná PGRLF se v roce 2023 meziročně zvýšila (i díky nárůstu počtu schválených žádostí) a představovala 616,7 mil. Kč. Průměrná sazba podpory se pohybovala na úrovni 44,6 % z uhrazeného pojistného (podrobněji kap. 6.4).

Trh s půdou

Důležitým faktorem podnikatelského prostředí v zemědělství je fungování trhu s půdou. Podíl propachtované zemědělské půdy na celkové obhospodařované ploše je v českém zemědělství stále jedním z nejvyšších ze zemí EU, třebaže v posledních letech vlivem nákupů půdy zemědělskými podniky klesá. Poslední dostupný údaj z roku 2020 uvádí podíl propachtované půdy ve výši 72,72 %⁶. Ceny zemědělské půdy v ČR v roce 2023 dále rostly⁷. Průměrná výše pachtovného dosáhla úrovně zhruba 3 772 Kč⁸ za hektar zemědělské půdy při poměrně vysoké variabilitě v závislosti na charakteristikách pronajímaného pozemku, osobě pachtýře a době uzavření pachtovní (nájemní) smlouvy (podrobněji kap. 7.2).

Administrativní zátěž

Odstraňování nadbytečné regulace a byrokratické zátěže je jednou z hlavních priorit činnosti rezortu Ministerstva zemědělství. Antibyrokratická komise Ministerstva zemědělství byla zřízena 20. 4. 2008 v souladu s Programovým prohlášením vlády ČR z důvodu snahy o snížení administrativní zátěže zemědělských podnikatelů a administrativní náročnosti různých typů opatření, postupů, vyhlášek a pravidel, uplatňovaných v rezortu zemědělství. Komise je ustavena ministrem zemědělství, je poradním orgánem ministra a je mu přímo podřízena. Členy komise jmenuje ministr zemědělství a jsou jimi zástupci skupin a organizací zemědělské i nezemědělské veřejnosti a určení zaměstnanci Ministerstva zemědělství.

Předmět činnosti komise, její složení, postup vyřizování podnětů a jednací řád komise jsou upraveny Statutem a jednacím řádem Antibyrokratické komise Ministerstva zemědělství

6 ČSÚ *Integrované šetření v zemědělství za rok 2020*. Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/integrované-setreni-v-zemedelstvi-2020>. Podle novějších údajů z roku 2022 z Evropské databáze FADN byl podíl propachtované půdy v ČR 72,18 %.

7 Dle *Zprávy o trhu s půdou společnosti Farma.cz z ledna 2024 v roce 2023 vzrostly ceny zemědělské půdy proti roku 2022 o 2,9 % na úroveň 34,4 Kč/m². Šetření ÚZEI z vybraných kupních smluv v pěti okresech vykazalo ve srovnání s těmito údaji cenu půdy vyšší – odhad za 1. pololetí roku 2023 činil 40,0 Kč/m² – více kap. 7.2.*

8 *Poslední dostupný údaj v databázi FADN CZ za rok 2022.*

v novelizovaném znění ze dne 1. 12. 2022, který je k dispozici na [https://eagri.cz/public/web/file/163750/Statut a jednaci rad ABK MZe 1. 12. 2022.pdf](https://eagri.cz/public/web/file/163750/Statut_a_jednaci_rad_ABK_MZe_1._12._2022.pdf).

Antibyrokratická komise Ministerstva zemědělství se v roce 2023 sešla na 10 jednáních. Hodnocení dosažených výsledků v roce 2023 je zveřejněno na <https://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/antibyrokraticka-komise/>.

2 PODPORY AGRÁRNÍHO SEKTORU A VENKOVA

2.1 Podpory v rámci politiky rozvoje venkova a rybářství

2.1.1 Program rozvoje venkova ČR

Program rozvoje venkova ČR na období 2014–2020 a v letech 2021–2022

Program rozvoje venkova ČR (PRV) na období 2014–2020, prodloužený o roky 2021 a 2022 tzv. přechodného období⁹, navazuje na dřívější PRV na období 2007–2013 a čerpá prostředky pro zemědělství a venkov ze zdrojů EAFRD. Dokument PRV 2014–2020 byl schválen vládou dne 9. 7. 2014, aktuálně v platné verzi 11 schválené 24. 7. 2023. Spolufinancování z národních zdrojů bylo usnesením vlády ČR ze dne 20. srpna 2015 č. 681 stanoveno na 35 %. Nařízením EP a Rady (EU) č. 2020/2220 byl dále navýšen rozpočet o finanční prostředky přechodného období 2021–2022 a nástroje EURI¹⁰.

Celková výše rozpočtu pro PRV 2014–2022 tak činí 3 075,73 mil. € evropského financování (z toho 2 890,23 mil. € podíl EAFRD a 185,49 mil. € nástroj EURI) a 1 722,59 mil. € z národního kofinancování z PVP). To odpovídá cca 4 798,32 mil. € celkových veřejných prostředků využitelných pro podporu českého zemědělství, potravinářství a lesnictví. Mimo podpor v rámci opatření PRV 2014–2020 (tab. T2.1/01) byly z jeho rozpočtu hrazeny v letech 2014–2017 některé (zejména víceleté) závazky z obdobných opatření předchozích programů PRV 2007–2013 a HRDP (tab. T2.1/02 a T2.1/03). Výše plateb v rámci PRV 2014–2020 jsou uvedeny v příl. tab. 2.1/01.

9 Podmínky dle nařízení EP a Rady (EU) č. 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z EZFRV a z EZZF v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

10 European Union Recovery Instrument (Nástroj na podporu členských států EU k zotavení z pandemie COVID-19).

T2.1/01 - Přehled podpor vyplacených v rámci PRV 2014–2020 ze zdrojů EAFRD (mil. Kč)^{1), 2), 3), 4)}

Opatření	2022			2023 ^P		
	celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU
Opatření 1 Předávání znalostí a informační akce	6,3	3,2	3,1	6,6	3,4	3,3
1.1 Podpora odborného vzdělávání a získávání dovedností	4,6	2,3	2,3	4,5	2,3	2,2
1.1.1 Vzdělávací akce	4,6	2,3	2,3	4,5	2,3	2,2
1.2 Podpora demonstračních činností a informačních akcí	1,7	0,9	0,9	2,1	1,1	1,1
1.2.1 Informační akce	1,7	0,9	0,9	2,1	1,1	1,1
Opatření 4 Investice do hmotného majetku	1 968,9	1 175,3	793,5	3 657,5	2 377,9	1 279,6
4.1 Podpora na investice v zemědělských podnicích	1 341,1	781,6	559,4	2 100,1	1 341,5	758,6
4.1.1 Investice do zemědělských podniků	1 341,1	781,6	559,4	2 100,1	1 341,5	758,6
4.2 Podpora na investice do zpracování, uvádění na trh nebo vývoje zemědělských produktů	539,6	330,1	209,5	1 274,5	871,9	402,6
4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů	539,6	330,1	209,5	1 274,5	871,9	402,6
4.3 Podpora na investice do infrastruktury související s rozvojem, modernizací nebo přizpůsobením se zemědělství a lesnictví	88,2	63,7	24,6	283,0	164,6	118,4
4.3.1 Pozemkové úpravy ⁵⁾	0,0	0,0	0,0	47,0	23,8	23,3
4.3.2 Lesnická infrastruktura	88,2	63,7	24,6	235,9	140,8	95,1
Opatření 6 Rozvoj zem. podniků a podnikatelské činnosti	396,8	189,1	207,7	374,3	188,9	185,3
6.1 Podpora zahájení podnikatelské činnosti pro mladé zemědělce	143,2	61,1	82,2	63,4	31,9	31,5
6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců	143,2	61,1	82,2	63,4	31,9	31,5
6.4 Podpora na investice na založení nebo rozvoj nezemědělských činností	253,6	128,1	125,5	310,9	157,0	153,9
6.4.1 Investice do nezemědělských činností	212,7	107,4	105,3	272,4	137,5	134,8
6.4.2 Podpora agroturistiky	40,9	20,7	20,3	38,5	19,5	19,1
6.4.3 Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opatření 8 Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů	226,2	119,6	106,6	269,1	169,0	100,2
8.1 Podpora zalesňování / zakládání lesů	2,3	0,6	1,7	0,8	0,2	0,6
8.1.1 Zalesňování a zakládání lesů	2,3	0,6	1,7	0,8	0,2	0,6
8.3 Podpora na předcházení poškozování lesů lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi.	14,2	7,2	7,0	5,0	2,5	2,5
8.3.1 Zavádění preventivních opatření v lesích	14,2	7,2	7,0	5,0	2,5	2,5
8.4 Podpora obnovy poškozených lesů lesními požáry, přírodními katastrofami a katastrofickými událostmi	58,3	35,4	22,9	97,6	82,5	15,1
8.4.1 Obnova lesních porostů po kalamitách	58,3	35,4	22,9	97,6	82,5	15,1
8.4.2 Odstraňování škod způsobených povodněmi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8.5 Podpora investic ke zvýšení odolnosti a ekologické hodnoty lesních ekosystémů	131,9	66,6	65,3	118,2	59,7	58,5
8.5.1 Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin	15,5	7,8	7,7	9,2	4,6	4,6
8.5.2 Neproduktivní investice v lesích	7,7	3,9	3,8	0,0	0,0	0,0
8.5.3 Přeměna porostů náhradních dřevin	108,7	54,9	53,8	109,0	55,0	53,9
8.6 Podpora investic do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh	19,6	9,9	9,7	47,6	24,0	23,6
8.6.1 Technika a technologie pro lesní hospodářství	18,4	9,3	9,1	46,5	23,5	23,0
8.6.2 Technické vybavení dřevozpracujících provozoven	1,2	0,6	0,6	1,1	0,6	0,5
Opatření 10 Agroenvironmentálně-klimatické opatření^{6), 7), 8)}	3 174,4	793,6	2 380,8	2 946,9	736,7	2 210,2
10.1 Platby na agroenvironmentálně-klimatické závazky	3 174,4	793,6	2 380,8	2 946,9	736,7	2 210,2
10.1.1 Integrovaná produkce ovoce	89,7	22,4	67,3	78,9	19,7	59,2
10.1.2 Integrovaná produkce révy vinné	168,9	42,2	126,6	155,7	38,9	116,8
10.1.3 Integrovaná produkce zeleniny a jahodníků	80,0	20,0	60,0	67,4	16,9	50,6
10.1.4 Ošetřování travních porostů	2 624,0	656,0	1 968,0	2 467,8	617,0	1 850,9
10.1.5 Zatravnění orné půdy, resp. údržba zatravněných dílů půdních bloků	119,6	29,9	89,7	93,0	23,2	69,7
10.1.6 Biopásy	83,3	20,8	62,5	76,4	19,1	57,3
10.1.7 Ochrana čejky chocholaté	7,9	2,0	5,9	7,3	1,8	5,4
10.1.8 Zatravnění drah soustředěného odtoku, resp. údržba zatravněných drah soustředěného odtoku	1,0	0,3	0,8	0,4	0,1	0,3
Opatření 11 Ekologické zemědělství^{6), 7), 8)}	1 506,0	376,5	1 129,5	1 485,9	371,5	1 114,4
11.1 Platba na přechod na postupy a způsoby ekologického zemědělství	121,0	30,3	90,8	168,1	42,0	126,1
11.1.1 Přechod na postupy a způsoby ekologického zemědělství	35,4	8,9	26,6	168,1	42,0	126,1
11.2 Platba na zachování postupů ekologického zemědělství	1 385,0	346,3	1 038,8	1 317,8	329,5	988,4
11.2.1 Zachování postupů ekologického zemědělství	903,5	225,9	677,6	1 317,8	329,5	988,4
Opatření 12 Platby v rámci sítě Natura 2000 a podle rámcové směrnice o vodě^{6), 7)}	32,3	8,1	24,2	14,8	3,7	11,1
12.1 Kompenzace za zemědělské oblasti v rámci sítě Natura 2000	32,3	8,1	24,2	14,8	3,7	11,1
12.1.1 Kompenzační platby pro zemědělské oblasti Natura 2000	32,3	8,1	24,2	14,8	3,7	11,1

1) Údaje poskytnuty k 31. 12. 2023.

2) Předmět podpor a obecné podmínky jsou k dispozici v aktuálních pravidlech pro žadatele pro daná opatření na <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>.

3) Jedná se o podpory podle pravidel PRV 2014–2020, které byly vyplaceny v daném roce ze všech žádostí z rozpočtu EAFRD 2014–2020 (tzv. "nových peněz").

4) Součty hodnot za EU a ČR se nemusejí rovnat hodnotě celkem z důvodu zaokrouhlování.

5) Výdaje bez tzv. předfinancování z veřejné pokladniční správy, tzn. jen výdaje na pozemkové úpravy, odsouhlasené SZIF k 31. 12. příslušného roku.

6) Předmět podpor a výše plateb v Opatřeních ANC, AEKO, EZ, Natura 2000 viz příl. tab. 2.1/01.

7) Průměrná hodnota směnného kurzu v roce 2023 byla 24,116 Kč/€ (zdroj: SZIF).

8) Včetně navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatření a ekologického zemědělství v roce 2022 a 2023.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Havlíčková (ÚZEI)

T2.1/01 - Přehled podpor vyplacených v rámci PRV 2014–2020 ze zdrojů EAFRD (mil. Kč)^{1), 2), 3), 4)} - pokračování

Opatření	2022			2023 ^P		
	celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU
Opatření 13 Platby pro oblasti s přírodními či jinými zvláštními omezeními (LFA - ANC)^{6), 7)}	4 494,0	1 123,5	3 370,5	1 927,9	482,0	1 445,9
13.1 Kompenzace v horských oblastech (ANC-H)	1 970,2	492,6	1 477,7	846,6	211,6	634,9
13.1.1 Kompenzační platby v horských oblastech (ANC-H)	1 970,2	492,6	1 477,7	846,6	211,6	634,9
13.2 kompenzace za jiné oblasti, které čelí značným přírodním omezením (ANC-O)	2 256,6	564,2	1 692,5	963,6	240,9	722,7
13.2.1 Kompenzační platby v oblastech, které čelí značným přírodním omezením (ANC-O)	2 256,6	564,2	1 692,5	963,6	240,9	722,7
13.3 kompenzace pro ostatní oblasti postižené zvláštními omezeními (ANC-S)	265,0	66,2	198,7	117,7	29,4	88,3
13.3.1 Kompenzační platby v oblastech, které čelí specifickým omezením (ANC-S)	265,0	66,2	198,7	117,7	29,4	88,3
Opatření Platby pro přechodně podporované oblasti s přírodními omezeními	2,2	0,5	1,6	0,0	0,0	0,0
Přechodně podporované oblast XOA	0,5	0,1	0,4	0,0	0,0	0,0
Přechodně podporované oblast XOB	1,6	0,4	1,2	0,0	0,0	0,0
Opatření 14 Dobré životní podmínky zvířat (DŽPZ)	773,8	393,9	379,9	718,3	362,8	355,6
14.1 Platba na podporu dobrých životních podmínek zvířat	773,8	393,9	379,9	718,3	362,8	355,6
14.1.1 Zvětšení lehacího prostoru v chovu dojnic	62,9	32,0	30,8	60,3	30,4	29,8
14.1.2 Zlepšení stájového prostředí v chovu dojnic	472,5	240,0	232,5	450,6	227,5	223,0
14.1.3 Zajištění přístupu do výběhu pro suchostojné krávy	101,7	51,8	49,9	96,9	48,9	47,9
14.1.4 Zlepšení životních podmínek v chovu prasat - titul Zlepšení životních podmínek pro prasničky	65,5	33,5	32,0	55,0	27,8	27,2
14.1.4 Zlepšení životních podmínek v chovu prasat - titul Zlepšení životních podmínek pro prasnice	56,8	29,4	27,4	43,6	22,0	21,6
14.1.5 Zvětšení plochy pro odstavená selata	14,5	7,3	7,2	12,0	6,1	5,9
Opatření 15 Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů	39,8	9,9	29,8	27,2	6,8	20,4
15.1 Platby za lesnicko - environmentální závazky a závazky v oblasti klimatu	35,1	8,8	26,4	22,8	5,7	17,1
15.1.1 Zachování porostního typu hospodářského souboru	35,1	8,8	26,4	22,8	5,7	17,1
15.2 Podpora na ochranu a podporu lesních genetických zdrojů	4,6	1,2	3,5	4,4	1,1	3,3
15.2.1 Ochrana a reprodukce genofondu lesních dřevin	4,6	1,2	3,5	4,4	1,1	3,3
Opatření 16 Spolupráce	400,0	202,0	198,0	73,3	37,0	36,3
16.1 Podpora na zřizování a fungování operačních skupin v rámci EIP v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti	4,8	2,4	2,4	14,6	7,4	7,2
16.1.1 Podpora operačních skupin a projektů EIP	4,8	2,4	2,4	14,6	7,4	7,2
16.2 Podpora na pilotní projekty a vývoj nových produktů, postupů, procesů a technologií	345,5	174,5	171,0	49,9	25,2	24,7
16.2.1 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií	48,1	24,3	23,8	49,9	25,2	24,7
16.2.2 Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů	297,3	150,2	147,2	0,0	0,0	0,0
16.3 (Ostatní) spolupráce mezi malými hospodářskými subjekty při organizování společných pracovních procesů a sdílení zařízení a zdrojů a pro rozvoj služeb cestovního ruchu	49,6	25,1	24,6	8,7	4,4	4,3
16.3.1 Sdílení zařízení a strojů	49,6	25,1	24,6	8,7	4,4	4,3
16.4 Podpora horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky dodavatelského řetězce k vytvoření a rozvoji krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů a propagačních činností v místním kontextu, které souvisí s rozvojem krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
16.4.1 Horizontální a vertikální spolupráce mezi účastníky krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opatření 19 Podpora místního rozvoje LEADER (CLLD - komunitně vedený místní rozvoj)	936,9	337,3	599,6	1 105,4	397,9	707,4
19.2 Podpora provádění operací v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje	936,0	337,0	599,1	1 104,1	397,5	706,6
19.3 Příprava a provádění činností spolupráce místních akčních skupin	0,9	0,3	0,6	1,3	0,5	0,8
Opatření 20 Technická pomoc	46,9	23,7	23,2	123,1	34,4	88,7
20.1 Podpora technické pomoci (mimo CSV)	35,1	17,7	17,4	108,8	27,2	81,6
20.2 Podpora pro zřízení a činnost CSV	11,8	6,0	5,8	14,3	7,2	7,1
Celkem PRV 2014–2020	14 002,1	4 755,7	9 246,4	12 730,3	5 171,9	7 558,4

1) Údaje poskytnuty k 31. 12. 2023

2) Předmět podpor a obecné podmínky jsou k dispozici v aktuálních pravidlech pro žadatele pro daná opatření na <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>.

3) Jedná se o podpory podle pravidel PRV 2014–2020, které byly vyplaceny v daném roce ze všech žádostí z rozpočtu EAFRD 2014–2020 (tzv. "nových peněz").

4) Součty hodnot za EU a ČR se nemusejí rovnat hodnotě celkem z důvodu zaokrouhlování.

5) Výdaje bez tzv. předfinancování z veřejné pokladniční správy, tzn. jen výdaje na pozemkové úpravy, odsouhlasené SZIF k 31. 12. příslušného roku.

6) Předmět podpor a výše plateb v Opatřeních ANC, AEKO, EZ, Natura 2000 viz příl. tab. 2.1./01.

7) Průměrná hodnota směnného kurzu v roce 2023 byla 24,116 Kč/€. (zdroj: SZIF).

8) Včetně navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatření a ekologického zemědělství v roce 2022 a 2023.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Havlíčková (ÚZEI)

V roce 2022 bylo v rámci opatření PRV 2014–2020 vyplaceno celkem 14,0 mld. Kč, z čehož na tzv. plošná opatření, resp. provozní podpory (AEKO, EZ, Natura 2000 a ANC) bylo vyplaceno 9,2 mld. Kč a na tzv. investiční opatření (např. Investice do hmotného majetku, Investice do rozvoje lesních oblastí a zlepšování životaschopnosti lesů) 4,8 mld. Kč. V roce

2023¹¹ bylo na provozní podpory vyplaceno cca 6,4 mld. Kč a na tzv. investiční opatření bylo vyplaceno cca 6,4 mld. Kč. Celkem tedy v roce 2023 bylo v rámci opatření PRV 2014–2020 vyplaceno 12,7 mld. Kč.

Program rozvoje venkova ČR na období 2007–2013

V roce 2023 byly vypláceny podpory na základě žádostí o dotaci zaregistrovaných v předchozích letech. Převážně se jedná o dobíhající dlouhodobé závazky. Přehled opatření PRV 2007–2013 podle os a čerpání prostředků na tato opatření za rok 2022 a 2023 je uveden v tab. T2.1/02. Pokračující opatření Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) z období 2004–2006, hrazená od roku 2008 ze zdrojů obou PRV, jsou uvedena v tab. T2.1/03¹². Výše podpor v rámci PRV 2007–2013 a výše plateb v HRDP jsou uvedeny v přílohových tab. 2.1/02 a 2.1/03.

T2.1/02 - Přehled podpor vyplacených v rámci PRV 2007–2013 ze zdrojů EAFRD (mil. Kč) ^{1), 2), 3)}

Opatření	2022			2023 ^P		
	celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU
Osa I						
Předčasné ukončení zemědělské činnosti (pro zemědělce staršího 55 let)	22,4	11,3	11,1	12,5	6,3	6,2
Celkem PRV - osa I	22,4	11,3	11,1	12,5	6,3	6,2
Osa II⁴⁾						
Ošetřování travních porostů, NV č. 79/2007 Sb.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zalesňování zemědělské půdy	13,2	3,3	9,9	2,5	0,6	1,9
Platby v rámci Natura 2000 v lesích	3,4	0,9	2,6	3,2	0,8	2,4
Lesnicko-environmentální platby	7,7	1,9	5,8	7,8	2,0	5,9
Celkem PRV - osa II	24,4	6,1	18,3	13,6	3,4	10,2
Osa III						
Podpora cestovního ruchu (v obcích do 2 000 obyvatel; min. výdaje 50 tis. Kč)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem PRV - osa III	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem PRV	46,8	17,4	29,4	26,0	9,7	16,4

1) Údaje poskytnuty k 31. 12. 2023.

2) Jde o podpory přidělené podle pravidel PRV 2007–2013, které byly vyplaceny v daném roce ze všech žádostí z rozpočtu EAFRD 2014–2020 (tzv. "nových peněz").

3) Součty hodnot za EU a ČR se nemusejí rovnat hodnotě celkem z důvodu zaokrouhlování.

4) Předmět podpor a výše plateb v ose II viz příl. tab. 2.1/02.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Havlíčková (ÚZEI)

- 11 Podmínky dle nařízení EP a Rady (EU) č. 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z EZFRV a z EZZF v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.
- 12 Financování opatření z HRDP bylo ukončeno v roce 2008. V roce 2023 byly v rámci HRDP proplaceny dobíhající víceleté závazky ze zdrojů PRV 2014–2020.

T2.1/03 - Podpory v rámci programu HRDP^{1), 2), 3), 4)} hrazené z PRV 2014–2020 (mil. Kč)

Opatření	2022			2023 ^P		
	celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU
Předčasné ukončení zemědělské činnosti	0,8	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0
Lesnictví	8,6	2,1	6,4	0,4	0,1	0,3
Celkem HRDP	9,3	2,5	6,8	0,4	0,1	0,3

1) Údaje poskytnuty k 31. 12. 2023.

2) Dotace vyplacené v příslušném kalendářním roce na žádosti, podané i v letech předcházejících.

3) Předmět podpor a výše plateb viz příl. tab. 2.1/03.

4) Součty hodnot za EU a ČR se nemusejí rovnat hodnotě celkem z důvodu zaokrouhlování.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Havlíčková (ÚZEI)

Na opatření programů HRDP, PRV 2007–2013 a PRV 2014–2020 bylo v roce 2023 vynaloženo celkem 12,8 mld. Kč.

2.1.2 Strategický plán

V rámci nového programového období Společné zemědělské politiky (SZP) pro roky 2023–2027 došlo ke sloučení podpor do jediného strategického dokumentu, což umožňuje lepší řízení a naplňování stanovených cílů. Strategický plán SZP tedy obsahuje tři oblasti intervencí, jedná se o přímé platby, sektorové intervence a podpory pro rozvoj venkova (PRV).

Nová SZP je stanovena na 5leté období na rozdíl od předchozího programového období, které bylo ustanoveno na 7 let a doplněno 2 roky přechodného období. V novém programovém období je zahrnuta ještě širší nabídka přibližně 100 intervencí s větším důrazem na klima a životní prostředí (eroze, voda, půda, biodiverzita, snižování použití pesticidů a antimikrobik, welfare zvířat) a dále pak sdílení znalostí.

2.1.2.1 Přímé platby

K 30. červnu 2023 byla ukončena výplata žádostí o podpory na přímé platby podané v roce 2022, a tím byl uzavřeno tzv. „přechodné období“¹³, ve kterém byly podmínky poskytování přímých plateb, VCS a PVP shodné s podmínkami stanovenými pro období 2015–2020. Přechodné vnitrostátní podpory (PVP), které byly hrazeny z národního rozpočtu, nebudou již v novém období zachovány. Za rok 2022 byla žadatelům vyplacena kompenzace finanční disciplíny na základě prováděcího nařízení Komise (EU) 2015/2094, v platném znění, a nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

13 Podmínky dle nařízení EP a Rady (EU) č. 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z EZFRV a z EZZF v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

Celkem bylo odesláno 18,9 tis. příjemcům podpor rozhodnutí s přiznanou výší kompenzace a vrácená částka dosáhla 313,3 mil. Kč (viz tab. T2.1/04).

V roce 2023 mohly být podávány žádosti o podpory na základě pravidel nové SZP. Od roku 2023 jsou přímé platby součástí Strategického plánu SZP na období 2023–2027. Hlavním cílem těchto podpor je zabezpečit všem aktivním zemědělcům stabilní příjmy formou platby na hektar využívané zemědělské plochy nebo v souvislosti s počtem chovaných zvířat. Tyto platby jsou poskytovány výhradně z rozpočtu EU. Obecně platí základní podmínka, že žadatel musí být aktivním zemědělcem, obhospodařuje minimálně 1 ha zemědělské půdy evidované v LPIS nebo chová podporovaná zvířata řádně evidovaná v ústřední evidenci podle plemenářského zákona. Poskytnutí prostředků přímých plateb žadateli je možné jen při splnění pravidel podmíněnosti, tj. standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES) a povinných požadavků na hospodaření (PPH).

Pro žadatele o platbu pro malé zemědělce a pro žadatele hospodařící v režimu ekologického zemědělství bude uplatněn zjednodušený kontrolní systém těchto podmínek. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115 byla stanovena následující struktura přímých plateb: Přímé platby oddělené od produkce a přímé platby vázané na produkci.

2.1.2.1.1 Přímé platby oddělené od produkce

Do těchto plateb je v rámci SP SZP pro období 2023–2027 alokován největší podíl dotačních prostředků. Proti předchozímu období 2015–2020 doznala struktura přímých plateb určité změny. Na původní platbu SAPS navazuje v novém období 2023–2027 **základní podpora příjmu pro udržitelnost BISS** (Basic Income Support for Sustainability). Zachována zůstává **dobíhající platba na mladého zemědělce**, kteří již žádali o tento dotační titul v rámci předchozího období SZP. Zcela byla zrušena byla platba na ozelenění („greennig“) a upravené požadavky přecházejí do DZES nebo na **celofaremní ekoplatbu (základní a prémiová úroveň)**. Cílem celofaremních plateb je podpora postupů prospěšných pro životní prostředí a klima a důraz na udržitelnost.

Nově jsou zavedeny tyto podpory: **Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (DRP/CRISS)**, která je vyplácená všem žadatelům na prvních 150 ha z. p. bez ohledu na celkovou výměru obhospodařované plochy žadatele; **Doplňková podpora pro mladé zemědělce (CIS-YF)**, kde je nově začleněna podmínka pro žadatele splnění minimální zemědělské kvalifikace; **Platba pro malého zemědělce (SF)** nahrazuje všechny ostatní přímé platby v rámci zjednodušení administrace. Podrobné podmínky, které musí žadatelé od roku 2023 pro přiznání jednotlivých přímých plateb oddělených od produkce splňovat, jsou uvedeny v NV č. 83/2023 Sb. a NV č. 73/2023 Sb.

O základní platbu BISS požádalo v roce 2023 celkem 24,3 tis. zemědělců na plochu 3,5 mil. ha. z. p. Počet žádostí o doplňkovou redistributivní platbu dosáhl 24,3 tis. na celkovou

plochu 1,3 mil. ha. O doplňkovou podporu pro mladé zemědělce bylo podáno 501 žádostí na 20,9 tis. ha a o dobíhající platbu pro mladého zemědělce bylo podáno 1,5 tis. žádostí na plochu 41,2 tis. ha. Na novou platbu pro malé zemědělce přijal SZIF v roce 2023 celkem 5,4 tis. žádostí na plochu 14,5 tis. ha. V rámci plateb pro klima a životní prostředí požádalo o celofaremní platbu základní úrovně celkem 22,1 tis. zemědělců na plochu 3,45 mil. ha a o celofaremní platbu prémiové úrovně bylo podáno 50 žádostí na plochu 108 ha.

T2.1/04 - Přímé platby zemědělským podnikům v roce 2022 a 2023 (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2022			2023 ^p		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
2022: Jednotná platba na plochu (SAPS)	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013, a č. 1306/2013, NV č. 50/2015 a č. 566/2020	Základní sazba na 1 ha z. p.: přidělený národní limit (Kč)/celkový souhrn ohlášené z. p.(ha): 2022: 464,8 mil. € x 24,549 = 11 409,5 mil. Kč, tj. 3 213,91 Kč/ha.	11 179	0	11 179	0	0	0
Kompenzace finanční disciplíny (KFD)	NK 1259/2014, NV 50/2015 Sb.	V roce 2022 byly vráceny prostředky žadatelům, u kterých byla v roce 2021 uplatněna finanční disciplína.	313	0	313	0	0	0
2022: Ozelenění - Greening	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a č. 1306/2013, NV č. 50/2015 a 566/2020	Pro žadatele při žádosti o podporu SAPS za povinnost dodržovat na všech způsobilých hektarech zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí. 2022: 254,4 mil. €; sazba 1 767,75 Kč/ha.	6 191	0	6 191	0	0	0
2022, 2023: Platba pro mladé zemědělce - dobíhající	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a č. 1306/2013, NV č. 50/2015 a č. 566/2020	Poskytuje se žadateli do věku max. 40 let na maximální výměru 90 ha z. p. 2022: 1,70 mil. €; sazba 1 606,95 Kč/ha. 2023: 2,43 mil. €; sazba 2 255,01 Kč/ha.	91	0	91	93	0	93
2023: Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)	2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, NV č. 73/2023 a NV č. 83/2023.	Základní sazba na 1 ha z. p.: přidělený národní limit/(Kč)/celkový souhrn ohlášené z. p.(ha): 2023: 255,9 mil. EUR x 24,339 = 6 229,1 mil. Kč, tj. 1 760,44 Kč/ha.	0	0	0	6 145	0	6 145
2023: Doplňková redistributivní platba (DRP/CRISS)	2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, NV č. 73/2023 a NV č. 83/2023.	Poskytována všem žadatelům na prvních 150 ha využívané zemědělské půdy. Podmínkou je nárok na základní platbu BISS. 2023: 189,4 mil. €; 3 536,47 Kč/ha.	0	0	0	4 609	0	4 609
2023: Doplňková podpora pro mladé zemědělce (CIS-YF)	2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, NV č. 73/2023 a NV č. 83/2023.	Podpora pouze žadatelům, kteří ke dni podání žádosti nedosáhli věku 41 let, vyplácena formou příplatku k platbě BISS. 2023: 2,43 mil. €; sazba 2 255,01 Kč/ha.	0	0	0	47	0	47
2023: Platba pro malé zemědělce (SF)	2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, NV č. 73/2023 a NV č. 83/2023.	Platba na výměru min. 1 ha z.p. a max. 4 ha z. p. s výjimkou zemědělských kultur jiná kultura, mimoprodukční plocha, plocha s kontejnery nebo rybník. Nahrazuje všechny ostatní přímé platby – nelze žádat zároveň o jinou PP. 2023: 3,33 mil. €; sazba 6 845,34 Kč/ha.	0	0	0	99	0	99
2023: Režimy pro klima a ŽP: Celofaremní platba základní úrovně	2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, NV č. 73/2023 a NV č. 83/2023.	Dodržení specifických požadavků a specifických podmínek na všech jednotlivých obhospod. zem. Kulturách. 2023: 231,18 mil. €; sazba 1 743,16 Kč/ha.	0	0	0	6 017	0	6 017
2023: Režimy pro klima a ŽP: Celofaremní platba - prémiová úroveň	2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, NV č. 73/2023 a NV č. 83/2023.	Navýšení zastupení neprodukčních ploch v zemědělské krajině. Žadatel zároveň plní podmínky základního stupně celofaremní ekoplatby. 2023: 7,20 mil. €; sazba 9 638,24 Kč/ha.	0	0	0	1	0	1
Přímé platby zemědělským podnikům			17 774	0	17 774	17 012	0	17 012
Celkem přímé platby (tab. T2.1/04 + T2.1/05 + T2.1/06)			21 405	530	20 876	20 009	0	20 009

p = předpoklad k 30. 6. 2024

Framen: podklady MZe, SZIF a další instituce.

Zpracoval: M. Abrahamová (UZEI)

2.1.2.1.2 Přímé platby vázané na produkci (VCS, CIS)

Od roku 2015 do roku 2022 mohli čeští zemědělci čerpat zvláštní podporu¹⁴ na citlivé komodity prostřednictvím dobrovolné podpory vázané na produkci (VCS). Výše vyplacených finančních prostředků v rámci VCS z žádostí podaných v roce 2022 dosáhla celkem 3 101 mil. Kč (viz tab. T2.1/05) z toho největší podíl (40,2 %) připadl na krávy chované na mléko.

Od roku 2023 jsou v rámci přímých plateb podporovány ze zdrojů EU opět vybrané citlivé sektory prostřednictvím podpory příjmu vázané na produkci (Coupled Income Support-CIS)¹⁵. Tato podpora navazuje na podporu VCS vyplácenou v období 2015–2022 a vztahuje se vyjma konzumních brambor na stejné komodity jako podpora VCS (brambory pro výrobu škrobu, chmel, ovoce s velmi vysokou pracností, ovoce s vysokou pracností, zelenina s velmi vysokou pracností, zelenina s vysokou pracností, cukrová řepa, bílkovinné plodiny, masné tele, krávy s tržní produkcí mléka, ovce a kozy). Podrobné podmínky, které musí žadatel splnit pro přiznání podpory na danou komoditu jsou uvedeny v NV č. 83/2023. Podpora má za cíl zlepšit a stabilizovat příjem zemědělským podnikům, které se zabývají pěstováním uvedených plodin či chovem hospodářských zvířat. Je poskytována formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy nebo roční platby na počet chovaných zvířat.

V roce 2023 byla v rámci podpory CIS alokována na vybraná odvětví celková částka 3 006,6 mil. Kč (viz tab. T2.1/05). Nejvýznamnější podíl (41,1 %) připadl opět na chov dojníc, významný podíl byl určen také na tele masného typu (16,3 %) a na produkci bílkovinných plodin (13,8 %).

14 VCS podle nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015, Sb.

15 CIS podle nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 83/2023, Sb., NV č. 307/2014 Sb.

T2.1/05 - Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS) a podpora příjmu vázaná na produkci (CIS), v mil. Kč¹⁾

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2022			2023 ^p		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Podpora na produkci bílkovinných plodin	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Min. výměra 1 ha pěstovaných bílkovinných plodin pro rok 2023 v období minimálně 1. 6. – 15. 7. daného kal. roku, plocha v evidenci LPIS, vedena jako standardní orná půda. 2022: 17,0 mil. €; sazba 1 778,18 Kč/ha. 2023: 16,5 mil. €; sazba 1 651,40 Kč/ha.	413	0	413	415	0	415
Podpora na produkci konzumních brambor	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015.	Min. výměra: 1 ha orné půdy v evidenci LPIS. 2022: 1,8 mil. €; sazba 4 441,69 Kč/ha. 2023: podpora zrušena.	44	0	44	0	0	0
Podpora na produkci brambor pro výrobu škrobu	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Podpora žadatelů na výměru orné půdy, na které jsou pěstovány brambory pro výrobu bramborového škrobu. 2022: 3,1 mil. €; sazba 14 360,56 Kč/ha. 2023: 3,0 mil. €; sazba 14 412,58 Kč/ha.	76	0	76	69	0	69
Podpora na produkci ovoce s velmi vysokou pracností	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Min. výměra: 1 ha plodícího ovocného sadu vysazeného v kalendářním roce 2000 nebo později, evidence v LPIS a registru ÚKZUZ. Doložení objemu sklizené produkce. 2022: 2,6 mil. €; sazba 11 063,93 Kč/ha. 2023: 3,0 mil. €; sazba 16 812,16 Kč/ha.	62	0	62	85	0	85
Podpora na produkci ovoce s vysokou pracností	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Min. výměra: 1 ha plodícího ovocného sadu vysazeného v kalendářním roce 2000 nebo později, evidence v LPIS a registru ÚKZUZ, u jahodníku kultura v LPIS, standardní o.p. (R). Doložení objemu sklizené produkce. 2022: 1,0 mil. €; sazba 7 658,06 Kč/ha. 2023: 1,0 mil. €; sazba 10 815,76 Kč/ha.	24	0	24	33	0	33
Podpora na produkci zeleniny s velmi vysokou pracností	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Min. výměra: 1 ha standardní orné půdy v evidenci LPIS, v případě chřestu 1 ha jiné trvalé kultury, doložení nákupu osiv nebo sadby. 2022: 3,1 mil. €; sazba 9 783,68 Kč/ha. 2023: 4,1 mil. €; sazba 14 773,04 Kč/ha.	76	0	76	111	0	111
Podpora na produkci zeleniny s vysokou pracností	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Min. výměra: 1 ha standardní orné půdy v evidenci LPIS., doložení nákupu osiv nebo sadby. 2022: 0,5 mil. €; sazba 3 580,07 Kč/ha. 2023: 0,6 mil. €; sazba 5 236,78 Kč/ha.	12	0	12	14	0	14
Podpora na produkci cukrové řepy	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Min. výměra: 1 ha standardní orné půdy v evidenci LPIS, doložení dokladů o nabytí osiva a smlouvy na dodávku cukrové řepy ke zpracování. 2022: 16,4 mil. €; sazba 6 924,18 Kč/ha. 2023: 15,9 mil. €; sazba 6 937,35 Kč/ha.	400	0	400	405	0	405
Podpora na chov krávy chované v systému s tržní produkcí mléka	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 83/2023.	Podpora žadatelů na dojnicích v systému s TPM vedenou na hospodářství v ústř. evidenci k 31. 3. příslušného kalend. Roku. 2022: 51,0 mil. €; sazba 3 541,83 Kč/VDJ. 2023: 49,5 mil. €; sazba 3 501,65 Kč/ks.	1 248	0	1 248	1 233	0	1 233
Podpora na chov telete masného typu	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 83/2023.	Podpora na tele masného typu narozeném od 1. 4. 2022 do 28. 2. 2023 na hospodářství registrovaném v ústř. evidenci, registr. telete min. 1 měsíc od jeho narození. 2022: 24,6 mil. €; sazba 7 809,80 Kč/VDJ. 2023: 23,9 mil. €; sazba 3 597,30 Kč/ks.	603	0	603	488	0	488
Podpora na bahnice, popřípadě kozy, pasené na travních porostech	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Podpora na bahnice a kozy pasené v období nejméně od 15. května do 11. září příslušného kal. roku na hospodářství registrovaném v ústřední evidenci. 2022: 2,9 mil. €; sazba 4 082,98 Kč/VDJ. 2023: 2,8 mil. €; sazba 583,16 Kč/ks.	67	0	67	65	0	65
Podpora na produkci chmele	2022: nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 a 1306/2013, NV č. 50/2015. 2023: nařízení EP a ER (EU) č. 2021/2115, 2021/2116, 2022/2172, 2022/2173, NV č. 52/2023, NV č. 83/2023.	Podpora žadatelů na zem. půdu, která je v evidenci LPIS a v evidenci chmelnic, min. výměra 1 ha chmelnice. 2022: 3,1 mil. €; sazba 14 789,21 Kč/ha. 2023: 3,0 mil. €; sazba 15 776,05 Kč/ha.	76	0	76	80	0	80
Celkem podpora citlivých komodit a dobrovolná podpora vázaná na produkci			3 101	0	3 101	2 997	0	2 997

¹⁾ V roce 2022 se jedná o dobrovolnou podporu vázanou na produkci VCS, v roce 2023 o podporu příjmu vázanou na produkci (CIS).

p = předpoklad k 30. 6. 2024

Pramen: podklady MZe, SZIF a další instituce

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Přechodné vnitrostátní podpory

V roce 2022 mohly zemědělské subjekty na základě podmínek přechodného období naposledy v rámci SZP žádat o přechodné vnitrostátní podpory (PVP). Jejich výplata byla ukončena k 30. 6. 2023. Ze žádostí podaných v roce 2022 bylo vyplaceno z národních zdrojů celkem 529,6 mil. Kč (viz tab. T2.1/06), z toho 77 % bylo určeno na zemědělskou půdu.

T2.1/06 - Přechodné vnitrostátní podpory v roce 2022 (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2022		
			celkem	z toho	
				ČR	EU
Platby na zemědělskou půdu	NR č. 73/2009 Sb. NV č. 112/2008 Sb. NV č. 298/2013 Sb.	2022: sazba 116,22 Kč/ha na plochu zemědělské půdy.	408	408	0
Podpora chmele	NR č. 73/2009 Sb. NV č. 112/2008 Sb. NV č. 298/2013 Sb.	Chmel - decouplovaná podpora vyplácená na ha chmelnice za historické období, tj. k 31. 3. 2007. 2022: sazba 3 159,77 Kč/ha.	17	17	0
Podpora chovu přežvýkavců	NR č. 73/2009 Sb. NV č. 112/2008 Sb. NV č. 298/2013 Sb.	Vyplácená na základě dokladu žadatele o chovu přežvýkavců ke dni 31. 3. 2007 na hospodářství registrovaném v ústřední evidenci podle plemen. zákona. 2022: sazba 63,80 Kč/VDJ.	61	61	0
Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka	NR č. 73/2009 Sb. NV č. 112/2008 Sb. NV č. 298/2013 Sb.	Vyplácená na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona o počtu krav BTM, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku. 2022: sazba 71,55 Kč/VDJ.	16	16	0
Podpora chovu ovcí a koz	NR č. 73/2009 Sb. NV č. 112/2008 Sb. NV č. 298/2013 Sb.	2022: podpora vyplácená na ovce, popřípadě kozy, na základě doloženého dokladu z ústřední evidence podle plemen. zákona prokazující stav ovcí, popřípadě koz, chovaných žadatelem nejméně po dobu od 1. do 31. 7. příslušného kalendářního roku. 2022: sazba 44,68 Kč/VDJ.	1	1	0
Platby pěstitelům brambor určených na výrobu škrobu	NR č. 73/2009 Sb. NV č. 112/2008 Sb. NV č. 298/2013 Sb.	Platba pěstitelům brambor určených k výrobě škrobu pro hospodářský rok 2022: hospodářský rok 2021/2022, sazba 1 056,21 Kč/t.	27	27	0
Celkem přechodné vnitrostátní podpory			530	530	0

Vyplaceno k 30. 6. 2023.

Pramen: podklady MZe, SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

2.1.2.2 Rozvoj venkova

Program Rozvoj venkova (PRV) je financovaný z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) i z vnitrostátních rozpočtů. Projekty PRV jsou zaměřeny především do oblasti inovací zemědělství, lesnictví a venkovních oblastí, podpory konkurenceschopnosti, organizaci potravinového řetězce a dobrých životních podmínek. V rámci PRV se podporuje také přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku s ohledem na klima a ekosystémy. V neposlední řadě podporuje sociální rozvoj venkova.

Intervence v rámci programu Rozvoj venkova se člení na dvě oblasti, a to neprojektové a projektové intervence.

Neprojektové intervence představují jeden z klíčových prvků zabezpečujících stabilní přínosy pro zemědělskou praxi. Řadí se k nim jak plošné intervence, tak intervence zaměřené na chov hospodářských zvířat. K environmentálním opatřením se řadí stejně jako v předešlém

období Agroenvironmentálně-klimatická opatření, Ekologické zemědělství, Dobré životní podmínky zvířat, Oblasti s přírodními omezeními, Oblasti NATURA 2000 na zemědělské půdě, Zalesňování zemědělské půdy, Lesnicko-environmentální platby – biodiverzita a genofond a Lesnická projektová opatření. V rámci nového programového období přibyla ještě dvě nová opatření, a to Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací a Agrolesnictví. První z nových opatření, tedy Zvyšování obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací si klade za cíl snížit používání antimikrobik v chovu prasat díky vakcinaci a snižovat tak zdravotní rizika jak pro zvířata, tak i pro konzumenty potravin pocházejících od daných zvířat. Cílem druhého nového opatření, tedy Agrolesnictví, je podpora pěstování dřevin na jednom pozemku spolu se zemědělskými plodinami na orné půdě či na travních porostech.

Projektové intervence jsou orientovány především na podporu zemědělců, producentů potravin a krmiv, vstupu mladých zemědělců do zemědělského sektoru, inovace při zpracování zemědělských produktů a na techniku a technologie v lesním hospodářství. K projektovým intervencím se dále řadí podpora do lesů (kromě jiného také obnova kalamitních ploch, vodohospodářské a neproduktivní investice). Součástí projektových intervencí je také podpora zemědělců při diversifikaci do nezemědělské činnosti, především do stavebních a technologických investic tak, aby si zajistili nový zdroj příjmů. Projektové intervence přinášejí také možnost podpory venkova a přístupu zdola prostřednictvím metody LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. V neposlední řadě vstupují projektové intervence také do oblasti vzdělávání a poradenství.

První příjmy žádostí pro intervence v rámci SP SZP byly vyhlášeny v březnu 2023. Výše plateb dle SP SZP 2023–2027 jsou uvedeny v přílohové tab. 2.1/04. V roce 2023 bylo v rámci PRV 2023–2027 projektových intervencí zažádáno o 13,5 mld. Kč a v rámci PRV 2023–2027 neprojektových intervencí bylo zažádáno o 10,5 mld. Kč.

Prozatím bylo v rámci neprojektových intervencí vyplaceno prvních cca 1 605 mil. Kč (viz tab. T2.1/07), z toho bylo alokováno 1 598 mil. Kč na intervenci Oblasti s přírodními či jinými omezeními (ANC), 2 mil. Kč na intervenci Zalesňování zemědělské půdy – péče o založený porost a 5 mil. Kč na intervenci Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě (Natura 2000).

T2.1/07 - Čerpání podpor PRV 2023-2027 v roce 2023 (neprojektové intervence)¹⁾

Čerpání podpor PRV 2023-2027 v roce 2023									
Intervence	Podané žádosti v roce 2023			mil. Kč vyplacených z nároku 2023 (z žádostí podaných v roce 2023)	Vyplaceno celkem v roce 2023 (mil Kč) (ze všech žádostí)			Počet vyplacených žádostí 2023 (ze všech žádostí)	
	Počet	Požadováno			ČR	EU	Celkem		
		Výměra tis. ha	mil. Kč						
25.70 Zalesňování zemědělské půdy – péče o založený porost (žádost o dotaci následující rok po založení - 2024)				2	1	1	2		
25.70.04 - Dobíhající závazky - Zalesňování zemědělské půdy (2004–2006) - náhrada za ukončení zemědělské výroby	683	1	9	2	1	1	2	117	
25.70.05 - Dobíhající závazky - Zalesňování zemědělské půdy (II.2.1.) 2007–2013 - náhrada za ukončení zemědělské výroby	864	2	9	0	0	0	0	18	
25.70.06 - Dobíhající závazky - Zalesňování a zakládání lesů (8.1.1.) 2014–2020 - péče o založený lesní porost	102	0	1	0	0	0	0		
25.70.07 - Dobíhající závazky - Zalesňování a zakládání lesů (8.1.1.) 2014–2020 - náhrada za ukončení zemědělské výroby	155	0	1	0	0	0	0	1	
ANC(71) - Přírodní omezení nebo jiná omezení specifická pro určité oblasti									
31.71 Oblasti s přírodními či jinými omezeními (ANC)				1 598	1 038	559	1 598	8 149	
31.71.01 - Horské oblasti (H)									
	7 924	520	1 788	752	489	263	752		
31.71.02 - Oblasti, které čelí značným přírodním omezením (O)									
	15 346	1 242	2 170	771	501	270	771		
31.71.03 - Oblasti se specifickými omezeními (S)									
	3 885	230	243	75	48	26	75		
ASD(72) - Znevýhodnění specifická pro určité oblasti vyplývající z určitých závazných požadavků									
32.72 Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě (Natura 2000)				5	3	2	5	240	
32.72.01 - oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě - oblasti se zákazem hnojit	541	6	14	3	2	1	3		
32.72.02 - oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě - oblasti se zákazem hnojit průmyslovými hnojivy	230	7	10	2	1	1	2		
Celkem (resp. Plošné intervence a intervence cílené na chov hospodářských zvířat)				1 605	1 043	562	1 605		

¹⁾ Údaje poskytnuty k 31. 12. 2023.

Pramen: SZIF

Zpracoval: B. Havlíčková (ÚZEI)

2.1.2.3 Kontrola podmíněnosti

V období Společné zemědělské politiky 2023–2027 jsou pravidla podmíněnosti součástí Společné zemědělské politiky (SZP) České republiky a **Strategického plánu České republiky**. Pravidla podmíněnosti podporují zemědělské hospodaření ke shodě s ochranou životního prostředí, půdy, vody a krajiny tím, že poskytování přímých plateb a plateb agroenvironmentálně-klimatických závazků (AEKO) a dalších závazků hospodaření, plateb na přírodní omezení nebo jiná omezení specifická pro určité oblasti (ANC) a plateb na znevýhodnění specifická pro konkrétní oblasti (Natura 2000) podmiňují plněním stanovených podmínek standardů DZES a povinných požadavků na hospodaření (PPH).

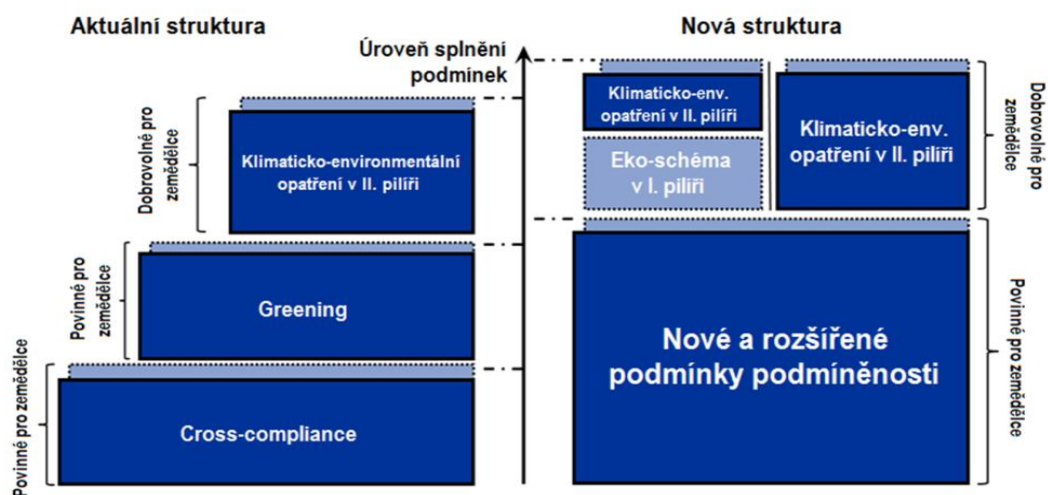
V období SZP od roku 2023 jsou podmínky podmíněnosti součástí tzv. Zelené architektury a tvoří základ pro navazující podmínky ekoschémat – Celofaremní ekoplatby a klimaticko-environmentálních opatření II. pilíře (Rozvoje venkova). Podmínky podmíněnosti od roku 2023 jsou rozšířeny a mají zaručit vyšší ambice pro oblasti environmentálních a klimatických cílů.

Podmínky standardů jsou rozšířeny o standard DZES 2 pro ochranu mokřadů a rašelinišť (účinnost standardu od roku 2024), standard DZES 1 pro zachování poměru trvalých travních porostů k zem. půdě, standard DZES 7 střídání plodin na orné půdě, standard DZES 8 pro minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neproduktivní plochy a standard DZES 9 pro zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako environmentálně citlivé oblasti s trvalými travními porosty v lokalitách sítě Natura 2000. V případě požadavků na hospodaření (PPH) pak rozšíření podmíněnosti představuje zahrnutí

podmínek rámcové směrnice o vodách (PPH 1) a směrnice o udržitelném používání pesticidů (PPH 8).

Naopak mezi požadavky podmíněnosti od roku 2023 nepatří podmínky označování a evidence zvířat podle nařízení o systému identifikace a evidence skotu a směrnic o identifikaci a evidování prasat a ovcí a koz a také podmínky podle nařízení o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií.

Schéma Zelené architektury 2023–2027

Výsledky kontrol podmíněnosti v roce 2023

Ke kontrolám podmíněnosti bylo v roce 2023 celkem vybráno 6,81 % z celkového počtu žadatelů, kteří v roce 2023 požádali o přímé platby, některé podpory Rozvoje venkova (AEKO a další závazky hospodaření, ANC a Natura 2000). Dodržování požadavků na hospodaření a podmínek standardů DZES půdy tak bylo ověřeno celkem u 2 028 žadatelů z počtu 29 787 žadatelů zařazených do výběru pro splnění minimální míry kontrol.

Podrobnější údaje o počtech kontrol včetně informace o nejčastěji porušovaných požadavcích obsahují tab. T2.1/08A a T2.1/08B.

T2.1/08A - Přehled kontrol na místě DZES¹⁾, PPH²⁾ za rok 2023³⁾

Ukazatel	Počet provedených kontrol 1% vzorku celkem ⁴⁾	Neporušeno	Počet kontrol, při kterých bylo zjištěno porušení	Nejčastěji porušované požadavky
Standardy dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES)				
DZES 1	Zachování trvalých travních porostů	388	388	0
DZES 2	Ochrana mokřadů a rašeliníšť	x	x	x
DZES 3	Zákaz vypalování stmišť na orné půdě	388	387	1
DZES 4	Zřízení ochranných pásů u útvarů povrchových vod	333	333	0
DZES 5	Obhospodařování půdy způsobem, který snižuje riziko degradace půdy a eroze	388	388	0
DZES 6	Minimální půdní pokryv půdy	388	388	0
DZES 7A.	Střídání plodin na orné půdě	x	x	x
DZES 7B.	Omezení plochy jedné plodiny	388	385	3
DZES 8A.	Minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neprodukční plochy	388	376	12
DZES 8B.	Zachování krajinných prvků	388	386	2
DZES 8C.	Zákaz ořezu dřevin	388	388	0
DZES 9	Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů v lokalitách sítě Natura 2000	388	388	0
Povinné požadavky na hospodaření (PPH)				
1	Vodní rámcová směrnice	296	294	2
2	Nitrátová směrnice	155	155	0
3	Ochrana volně žijících ptáků	199	199	0
4	Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	112	112	0
5	Potravinové právo	714 = 341 SZPI+ 300 ÚKZÚZ+ 73 SVS	711	3 SZPI+ 2 ÚKZÚZ+ 0 SVS
6	Zákaz používání některých látek v chovech	68	68	0
7	Uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh	310	305	4 + 1 zmařená
8	Pesticidová směrnice	310	310	0
9	Požadavky pro ochranu telat	74	74	0
10	Požadavky pro ochranu prasat	70	68	2
11	Ochrana zvířat chovaných pro hospodářské účely	238	233	4 + 1 zmařená
CELKEM		3 268	3 233	33 + 2 zmařené

1) DZES - dobrý zemědělský a environmentální stav půdy.

2) PPH - povinné požadavky na hospodaření.

3) Stav k 14. 3. 2024

4) Kontroly DZES: V rámci jedné kontroly na místě (KNM) může být kontrolováno více standardů DZES. Softwarové kontroly nejsou zahrnuty do počtu kontrol na místě (KNM).

Pramen: MZe; SZIF

Zpracoval: P. Pechačová (MZe)

T2.1/08B - Počet kontrol na místě podle kontrolujících organizací za rok 2023

Instituce	Počet žadatelů ke kontrole	Podíl vybraných žadatelů ke kontrole z celkového počtu žadatelů o dotace ¹⁾	Počet plánovaných kontrol 1% vzorku ²⁾	Počet zmařených kontrol	Počet provedených kontrol ⁴⁾
ČIŽP	311	1,04%	311	0	311
SVS	344	1,15%	527	1	525
SZIF	385	1,29%	388	0	386
SZPI	337	1,13%	341	0	341
ÚKZÚZ ³⁾	1 220	4,10%	1 706	1	1 704
CELKEM	2 028	6,81%	3 273	2	3 268

1) Počet žadatelů přímých plateb, některých podpor PRV pro výběr ke kontrole 2023 - 29 787.

Každý žadatel je započten pouze jednou, ačkoli může být vybrán více kontrolními orgány.

2) U jednoho žadatele může být plánováno více kontrol.

3) V údajích jsou započteny kontroly pro podoblast "Dobrý zemědělský a environmentální stav - DZES 4 - ochranné pásy u útvarů povrchových vod", jejichž prováděním je od SZIF delegované pověřen ÚKZÚZ.

4) Údaje k 14. 3. 2024.

Pramen: MZe; SZIF

Zpracoval: P. Pechačová (MZe)

Pro jednotlivé podmínky DZES a požadavky jsou určeny příslušné specializované instituce, které provádí kontrolu jejich plnění. Přehled těchto kontrolních organizací a jim svěřených oblastí kontrol uvádí tab. T2.1/09.

T2.1/09 - Přehled kontrolních organizací v roce 2023

Instituce	Oblast	Hlavní téma	Požadavky a standardy
SZIF	Klima a životní prostředí	Změna klimatu (její zmírňování a přizpůsobování se jí)	DZES 1 Zachování trvalých travních porostů DZES 2 Ochrana mokřadů a rašelinišť (od roku 2025) DZES 3 Zákaz vypalování stmíšť na orné půdě vyjma případů odůvodněných zdravím rostlin
		Voda	DZES 4 Zřízení ochranných pásů u útvarů povrchových vod
		Půda (ochrana a kvalita)	DZES 5 Obhospodařování půdy způsobem, který snižuje riziko degradace půdy a eroze DZES 6 Minimální půdní pokryv půdy DZES 7A. Střídání plodin na orné půdě DZES 7B. Omezení plochy jedné plodiny
		Biologická rozmanitost a krajina (ochrana a kvalita)	DZES 8A. Minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neprodukční plochy DZES 8B. Zachování krajinných prvků DZES 8C. Zákaz ořezu dřevín DZES 9 Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů v lokalitách sítě Natura 2000
ČIŽP	Klima a životní prostředí	Biologická rozmanitost a krajina (ochrana a kvalita)	PPH 3 Ochrana volně žijících ptáků PPH 4 Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
SVS	Veřejné zdraví a zdraví rostlin	Bezpečnost potravin	PPH 5 Potravinové právo PPH 6 Zákaz používání některých látek v chovech zvířat
		Dobré životní podmínky zvířat	PPH 9 Požadavky pro ochranu telat PPH 10 Požadavky pro ochranu prasat PPH 11 Ochrana zvířat chovaných pro hospodářské účely
SZPI	Veřejné zdraví a zdraví rostlin	Bezpečnost potravin	PPH 5 Potravinové právo
ÚKZÚZ	Klima a životní prostředí	Voda	PPH 1 Vodní rámcová směrnice PPH 2 Nitrátová směrnice DZES 4 Zřízení ochranných pásů u útvarů povrchových vod
	Veřejné zdraví a zdraví rostlin	Bezpečnost potravin Přípravky na ochranu rostlin	PPH 5 Potravinové právo PPH 7 Uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh PPH 8 Pesticidová směrnice

Pramen: MZe

Zpracoval: P. Pechačová (MZe)

2.1.2.4 Sektorové intervence

Odvětvové intervence přispívají k dosahování cílů SZP a posilují synergii s jinými nástroji SZP. Nastavují minimální požadavky týkající se obsahu a cílů u intervencí ve vybraných odvětvích. Primárním cílem je zajistit producentům rovné podmínky na vnitřním trhu a zabránit vzniku podmínek nerovné a nekalé soutěže. V předchozích obdobích byly sektorové intervence zařazeny pod Společnou organizaci trhů (SOT). Z prostředků EU tak bylo

možné dosud podporovat zakládání organizací producentů pouze v sektorech ovoce a zeleniny. V rámci Strategického plánu nové SZP 2023–2027 zůstane zachována podpora pro OPr v odvětví ovoce a zeleniny a vedle ní budou v ČR na podobném principu podporována odvětví brambor, vaječ a okrasných rostlin. Uzané organizace producentů jsou povinny vypracovat operační program a zaslat jej ke schválení SZIF¹⁶. V roce 2023 nebyly žádné prostředky v rámci intervence zakládání organizací producentů podle nové SZP vyplaceny, neboť z celkem 16 uznaných OP (stav k prosinci 2023) pro ovoce a zeleninu jich 14 pokračuje dle stávajících operačních programů. Koncem roku 2023 (prosinec) byly nově zaregistrovány 2 organizace producentů pro ovoce a zeleninu, 3 pro odvětví brambor a 1 pro okrasné rostliny. Tyto vzniklé OPr budou realizovat své programy podle nových podmínek SP SZP 2023–2027 až v roce 2024.

Vedle organizací producentů dále zahrnuje Strategický plán nové SZP 2023–2027 sektorové intervence v odvětví vína a včelařství.

Podpory v odvětví vína jsou členěny do dvou opatření (1. restrukturalizace a přeměna vinic, 2. investice v odvětví vína). V roce 2023 čerpali vinohradníci a vinaři podpory v rámci dobíhajících tříletých vinařských programů zařazených pod SOT. Z těchto důvodů nebyla v rámci nového Strategického plánu v roce 2023 žádná podpora v tomto odvětví vyplacena. Pravidla podpor pro sektorové intervence vína na období 2023–2027 jsou zakotvena v právních předpisech EU a ČR¹⁷. Dotace je stanovena dle sazeb uvedených v NV č. 69/2023 Sb., kdy tyto sazby nepřekračují u rozvinutých regionů 75 % a u rozvinutých regionů 50 % nákladů na realizaci daného opatření.

Podpory produktů včelařství ve formě šesti opatření, jsou určeny chovatelům včel registrovaným u ČMSCH, a. s. Pro rozhodné období 1. 1. až 31. 7. 2023 byla vyčleněna na podporu produktů včelařství částka 3 013,4 tis. €, tj. 71,5 mil. Kč¹⁸. Na základě NV č. 53/2023 Sb. vyplatil SZIF na provádění opatření v odvětví včelařství v rozhodném období celkem 71,4 mil. Kč (viz. tab. T2.1/10), z toho největší podíl byl čerpán na opatření investice do hmotného majetku a na opatření boj proti včelím nákazám (59 %, resp. 31 %). Podíl spolufinancování prostředků z národních zdrojů z celkové částky představoval 50 %.

16 Podmínky pro schválení operačního programu jsou uvedeny v rámci nové SZP v nařízení EP a Rady (EU) 2021/2115, nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126 a nařízení vlády č. 82/2023 Sb.

17 Opatření se řídí mj. NV č. 69/2023 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Nařízením EP a Rady (EU) 2021/2115, v platném znění, Nařízením EP a Rady (EU) 2021/2116, v platném znění a Nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, v platném znění.

18 Pro přepočítání celkové finanční částky v Kč je použit v souladu s čl. 30 odst. 3 nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2022/127 směnný kurz ECB ze dne 30. 6. 2023 ve výši 23,742 CZK/€.

T2.1/10 - Výdaje na Sektorové intervence dle SP 2023–2027 (mil. Kč)

Komodita	2023		
	celkem	z toho	
		ČR	EU
Organizace producentů - OPr			
OPr - Ovoce a zeleniny	0,0	0,0	0,0
OPr - Vajec	0,0	0,0	0,0
OPr - Okrasných rostlin	0,0	0,0	0,0
OPr - Brambor	0,0	0,0	0,0
Víno			
Restrukturalizace a přeměna vinic	0,0	0,0	0,0
Investice v odvětví vína	0,0	0,0	0,0
Podpory produktů včelařství			
- školení pro včelaře a výstavnictví	1,6	0,8	0,8
- investice do hmotného majetku	42,3	21,2	21,2
- boj proti včelím nálezům	21,9	11,0	11,0
- racionalizace kočování včelstev	2,3	1,2	1,2
- plemenářské práce	3,1	1,5	1,5
- analýza včelích produktů	0,1	0,1	0,1
Celkem¹⁾	71,4	35,7	35,7

1) V roce 2023 vyplaceny pouze podpory produktů včelařství, a to za období 1. 1. - 31. 7. 2023.

Pramen: SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

2.1.3 Operační program Rybářství

OP Rybářství 2014–2020 slouží k čerpání podpory z Evropského námořního a rybářského fondu, OP Rybářství 2021–2027 z Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu. Program podporuje cíle Společné rybářské politiky a vytvořen byl v souladu s příslušným Víceletým národním strategickým plánem pro akvakulturu. OP Rybářství se zaměřuje na zvýšení konkurenceschopnosti tradiční akvakultury, zvýšení produkce ryb z recirkulačních zařízení, zvýšení podílu zpracovaných ryb a na propagaci akvakultury. Obecně se programy snaží zlepšit udržitelnost a konkurenceschopnost akvakultury. V OP Rybářství 2021–2027 byla posílena odolnost akvakultury a environmentální zaměření. V roce 2023 se překrývalo vyplácení posledních podpor z OP Rybářství 2014–2020 s vyplácením prvních podpor z OP Rybářství 2021–2027.

OP Rybářství 2014–2020

Na sedmileté programové období OP Rybářství 2014–2020 byla ČR vyčleněna z ENRF částka 31,11 mil. €, což je navýšení o 1,35 mil. €, než bylo vyčleněno pro předchozí období 2007–2013. Rok 2023 byl posledním rokem, v němž byly realizovány projekty s podporou OP Rybářství 2014–2020. Celkem bylo v tomto roce žadatelům vyplaceno 144,09 mil. Kč, což představuje nárůst oproti roku 2022 o 12,3 % (viz tab. T2.1/11). Největší podíl vyplacené sumy (74,2 %) připadá jako obvykle na prioritu 2, a to především na podporu produktivních investic do akvakultury. Čerpání priority 2 se meziročně zvýšilo o 13,8 mil. Kč. U Priority 3 došlo

k významnému navýšení (o 14,7 mil. Kč) v důsledku čerpání podpory na opatření 3.1 Shromažďování údajů, která se v roce 2022 vůbec nečerpala. U priority 5 došlo naopak k výraznému poklesu (o 15,4 mil. Kč). Za celé období fungování OP Rybářství 2014–2020 bylo vyplaceno celkem 987,39 mil. Kč. Rozhodující podíl (tj. 81,8 %) z této sumy byl čerpán rybářskými subjekty v rámci priority 2. V rámci této priority bylo nejvýznamnější opatření Produktivní investice do akvakultury. Dále bylo 9,7 % vyplaceno v rámci priority 5 (především na investice do zpracování produktů) a pouze 4,7 % bylo čerpáno na prioritu 3. Zbylá suma z celkové podpory připadla na technickou pomoc (3,8 %).

T2.1/11- Přehled čerpání finančních prostředků z OP Rybářství 2014–2020 (mil. Kč)¹⁾

Priorita/Opatření	2022			2023			2014–2023		
	celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU		ČR	EU
2.1 Opatření – Inovace	2,64	0,56	2,08	4,45	0,94	3,51	19,46	4,14	15,32
2.2 Opatření - Produktivní investice do akvakultury	86,99	21,75	65,24	92,77	23,19	69,58	610,46	152,62	457,85
2.3 Opatření - Podpora nových chovatelů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,09	0,77	2,32
2.4 Opatření – Recirkulační zařízení a průtočné systémy	0,00	0,00	0,00	6,17	1,54	4,62	92,59	23,15	69,44
2.5 Opatření - Akvakultura poskytující environmentální služby	3,53	0,88	2,65	3,53	0,88	2,65	35,54	8,89	26,66
2.6 Opatření - Posílení konkurenceschopnosti podniků akvakultury	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	46,27	11,57	34,71
Priorita 2 Podpora environmentálně udržitelného, inovativního a konkurenceschopného rybolovu založeného na znalostech	93,16	23,19	69,97	106,92	26,55	80,36	807,42	201,13	606,29
3.1 Opatření – Shromažďování údajů	0,00	0,00	0,00	13,26	2,65	10,61	21,82	4,36	17,45
3.2 Opatření – Sledovatelnost produktů	11,16	1,12	10,05	12,57	1,26	11,32	24,06	2,41	21,66
Priorita 3 - Podpora provádění společné rybářské politiky	11,16	1,12	10,05	25,84	3,91	21,93	45,88	6,77	39,11
5.1 Opatření – Plány produkce	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.2 Opatření – Uvádění produktů na trh	7,85	1,94	5,90	1,64	0,41	1,23	23,87	5,84	18,03
5.3 Opatření – Investice do zpracování produktů	12,13	3,03	9,10	2,98	0,74	2,23	72,31	18,08	54,23
Priorita 5 Podpora uvádění na trh a zpracování	19,98	4,97	15,00	4,62	1,15	3,46	96,18	23,91	72,26
Opatření technická pomoc	4,03	1,01	3,02	6,72	1,68	5,04	37,91	9,48	28,43
OPERAČNÍ PROGRAM CELKEM	128,33	30,29	98,04	144,09	33,30	110,80	987,39	241,29	746,10

¹⁾ Dotace vyplacené v příslušném kalendářním roce na žádosti, podané i v letech předcházejících.

Pramen: MZe Řídicí orgán OP Rybářství

Zpracoval: M. Valenta (ÚZEI)

OP Rybářství 2021–2027

OP Rybářství 2021–2027 byl schválen usnesením vlády č. 66 ze dne 2. 2. 2022. Evropská komise schválila OP Rybářství 2021–2027 dne 20. 6. 2022. Na OP Rybářství 2021–2027 půjde do roku 2027 přibližně 1 miliarda korun (z toho 30,01 mil. € z ENRAF). Podpora z OP Rybářství 2021–2027 je rozdělena v poměru 70 % z ENRAF a 30 % ze státního rozpočtu. Vlastní spolufinancování příjemce u investičních aktivit zůstalo na úrovni 50 %. Operační program Rybářství 2021–2027 vstoupil v roce 2023 do druhého roku své činnosti. V roce 2023 bylo spuštěno celkem 11 výzev, z toho 8 kolových a 3 průběžné. V roce 2023 byla také navýšena alokace pro 2. výzvu OP Rybářství 2021–2027 z plánovaných 50 mil. Kč o více než 35 mil. Kč z důvodu velkého zájmu rybářů o investice do rybářského vybavení. Dále došlo k navýšení alokace u 5. výzvy, 6. výzvy a 7. výzvy. Původně bylo pro tyto výzvy počítáno s 67 mil. Kč, ale z důvodu velkého zájmu rybářů především o investice do akvakultury byla alokace navýšena o 60 mil. Kč. Celkem bylo v roce 2023 v rámci OP Rybářství 2021–2027 vyplaceno prvních 12,8 mil. Kč (viz tab. T2.1/12).

T2.1/12 - Přehled čerpání finančních prostředků z OP Rybářství 2021–2027 (mil. Kč)¹⁾

Priorita/Opatření	2022			2023			2021–2023		
	celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU		ČR	EU
1.4.1 Aktivita – Shromažďování údajů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.4.2 Aktivita – Sledovatelnost produktů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.6.1 Aktivita – Vysazování úhoře říčního	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Priorita 1 – Podpora udržitelného rybolovu a obnova a zachování vodních biologických zdrojů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.1 Aktivita – Inovace	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.2 Aktivita – Investice do akvakultury	0,00	0,00	0,00	1,41	0,42	0,99	1,41	0,42	0,99
2.1.3 Aktivita – Investice do intenzivních akvakulturních systémů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.4 Aktivita – Kompenzace	0,00	0,00	0,00	10,65	3,20	7,46	10,65	3,20	7,46
2.2.1 Aktivita – Propagační kampaně	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.2 Aktivita – Zpracování produktů	0,00	0,00	0,00	0,77	0,23	0,54	0,77	0,23	0,54
2.2.3 Aktivita – Organizace producentů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.4 Aktivita – Opatření pro neočekávané události	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Priorita 2 – Podpora udržitelných akvakulturních činností, zpracování produktů rybolovu a akvakultury	0,00	0,00	0,00	12,84	3,85	8,99	12,84	3,85	8,99
Priorita 5 – Technická pomoc	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
OPERAČNÍ PROGRAM CELKEM	0,00	0,00	0,00	12,84	3,85	8,99	12,84	3,85	8,99

1) Dotace vyplacené v příslušném kalendářním roce na žádosti, podané i v letech předcházejících.

Pramen: MZe Řídicí orgán OP Rybářství
Zpracoval: M. Valenta (ÚZEI)

2.1.4 Podpory agrárního sektoru z ostatních operačních programů a zdrojů

Na podporu rozvoje výzkumu se vztahem k tématům agrárního sektoru přispěl Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále jen „OP VVV“) na léta 2014–2020. V průběhu roku 2023 řešitelé projektů postupně ukončovali poslední projekty financované z OP VVV. Podobně jako v předcházejícím roce, také v roce 2023 bylo nejvíce prostředků přiděleno na projekty České zemědělské univerzity. V roce 2023 byly dofinancovány projekty ČZU nastartované v předchozích letech (Výukové centrum zpracování zemědělských produktů, Centrum pro studium vzniku a transformací nutričně významných látek v potravním řetězci, podpora adaptace lesnictví a dřevařství na globální změny a přibližně desítku dalších projektů podporujících např. budování vědeckého týmu univerzity, modernizaci studia nebo mezinárodní mobilitu pracovníků ČZU). Necelá pětina prostředků směřovala na Mendelovu univerzitu v Brně, kde byly také dofinancovávány projekty z minulých let (jednalo se například o podporu kapacit výzkumu a vývoje, interní grantová schémata, výzkum aplikačního potenciálu nanomateriálů v zemědělské praxi aj.). Většina ze zbývajících prostředků pak byla přidělena Výzkumnému ústavu veterinárního lékařství, Výzkumnému ústavu rostlinné výroby, VŠCHT a Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Všechny vyjmenované ústavy a vysoké školy také dokončovaly práce na svých projektech (mezi nejvýznamnější projekty patřily např. ty, které se věnovaly výzkumu udržitelné produkce ryb, dále mobilitní a grantová schémata podporující nové trendy a metody v zemědělském výzkumu apod.).

Řídicí orgán připravil Operační program Jan Amos Komenský (dále jen „OP JAK“) na nové programovací období 2021 až 2027. Roli řídicího orgánu dobíhajícího i nového operačního programu plní Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Z OP JAK byly v roce 2023 financovány projekty určené na financování středních zemědělských škol. Podpora byla poskytnuta 11 středním školám, které je následně využívají podle vlastních specifických potřeb. Zbývajících jedna šestina prostředků pak byla určena pro VŠCHT, která

z nich financovala mobility výzkumných pracovníků, a to ať již vlastních, kteří vyjíždějí do zahraničí, tak i těch přijíždějících ze zahraničí do ČR.

Z Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (dále jen „OP PIK“) na léta 2014–2020, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo průmyslu a obchodu, byl podpořen potravinářský průmysl pro zvyšování jeho konkurenceschopnosti.

Z OP PIK bylo v roce 2023 ukončováno financování projektů v rámci CZ-NACE 10 „Výroba potravinářských výrobků“ a CZ-NACE-11 „Výroba nápojů“. Projekty byly zaměřené zejména na energetické úspory, inovace, vývoj technologií a produktů či pořízení nových technologií, a to v oblastech výroby cukru, hotových pokrmů, pekařských a cukrářských výrobků, kaka, zpracování a konzervování masa, výroby masných výrobků, výroby piva, zpracování mléka, výroby mléčných výrobků, sýrů atd. Ve srovnání s rokem 2022 byly výdaje v roce 2023 vyšší o 197 mil. Kč, tj. o 99,0 % (viz tab. T2.1/13).

T2.1/13 - Ostatní opatření a výdaje spolufinancované EU (mil. Kč)

Účel	Zdroj	Předmět podpory	2022			2023 ^p		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Výdaje OP VVV	MŠMT	Výdaje OP VVV 2014–2020 na agrární výzkum a inovace.	636	119	517	386	75	311
Výdaje OP JAK	MŠMT	Výdaje OP JAK 2023–2027 na agrární výzkum a inovace.	x	x	x	6	1	5
Výdaje OP PIK	MPO	Výdaje OP PIK 2014–2020 do potravinářského průmyslu	199	0	199	396	0	396
Výdaje OP ŽP	MŽP	Výdaje OP 2014–2020, aktivity 1.3, 2.2, 2.4, 3.2, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 1.5, 1.6	73	0	73	23	0	23
Národní plán obnovy	EU	Aktivita 2.6.4 - pozemkové úpravy	235	42	193	485	84	401
Celkem			1 143	161	982	1 296	160	1 136

p = předpoklad k 30. 6. 2024, resp. u MŠMT údaje k 15. 3. 2024

Pramen: MŠMT, MPO, SPÚ, MŽP

Zpracoval: M. Bříšková (ÚZEI)

Nový Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost na programové období 2021–2027 (dále jen „OP TAK“), který je implementován MPO, je strukturován do šesti priorit, z toho pět se zaměřuje na posilování výkonnosti podniků v oblasti výzkumu, vývoje a inovací a jejich digitální transformaci, na rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních podniků, rozvoj digitální infrastruktury a na posun k nízkouhlíkovému hospodářství a efektivnějšímu nakládání se zdroji. Poslední prioritou je technická pomoc pro zavádění celého programu. K 31. 12. 2023 bylo v rámci OP TAK vyhlášeno celkem 34 dotačních výzev. Výdaje z OP TAK na potravinářský průmysl (CZ NACE 10 a 11) byly však v roce 2023 nulové, protože nedošlo k proplacení projektů.

Dále mohli zemědělci dočerpávat podporu z Operačního programu Životní prostředí na léta 2014–2020, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo životního prostředí. Zprostředkujícím subjektem Operačního programu Životní prostředí je Státní fond životního prostředí, který pomocí krajských poboček poskytuje informace žadatelům a příjemcům podpory. Žadatelé (v členění podle CZ-NACE 01, 02, 10 a 11) čerpali podporu v programovacím období 2014–2020 z prioritní osy 1 – Zlepšování kvality vody a snižování

rizika povodní, z prioritní osy 2 – Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech, z prioritní osy 3 – Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika a z prioritní osy 4 – Ochrana a péče o přírodu a krajinu.

Na předchozí období navazuje Operační program Životní prostředí na léta 2021 až 2027. Nový program obsahuje aplikaci zjednodušených metod vykazování. V operačním programu je věnována pozornost důležitým tématům současnosti, jakými jsou např. adaptace na změnu klimatu, ochrana ovzduší a oběhové hospodářství.

Nové operační programy na nové programovací období (Operační program Jan Amos Komenský na léta 2021 až 2027 s řídicím orgánem MŠMT, Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost na léta 2021 až 2027 s řídicím orgánem MPO, Operační program Životní prostředí na léta 2021 až 2027 s řídicím orgánem MŽP) ve své struktuře a zaměření odrážejí prioritní témata financovaná ze strukturálních fondů Evropské unie v programovém období 2021–2027. Nové programy byly vytvořeny také na základě zkušeností expertů z předchozích operačních programů.

2.2 Národní podpory a opatření

Přehled národních podpor (mimo plateb v rámci kap. 2.1.2.1, avšak včetně podpory včel) v období 2022–2023 je uveden v tab. T2.2/01 a T2.2/02.

T2.2/01 - Národní podpory a opatření (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2022	2023 ^p
Dotace MZe podle Zásad (vyplacená částka v mil. Kč - stav k 11. 3. 2024)			4 607	2 748
Podpora včelařství	2022, 2023: Dotační program 1.D	Zabezpečení opylování zemědělských hmyzosubných plodin. Dotace na včelstvo, které je v příslušném roce začínáno: 180 - Kč/včelstvo.	105	47
Zvyšování konkurenceschopnosti a zlepšování kvality produkce	2022, 2023: Dotační program 1.I	Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sádkách, chemických, vinicích a ve školkách. Maximálně 72 tis. Kč/ha vybudované závlahy.	11	4
Dotace na restrukturalizaci ovocných sadů	2022, 2023: Dotační program 1.R	Restrukturalizace ovocných sadů, resp. zlepšení zdravotního stavu ovocných stromů a zlepšení kvality produkovaného ovoce; 60 - 240 tis. Kč podle druhu a počtu sazenic/ha.	21	9
Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství	2022, 2023: Dotační program 1.V	Podpora nezbytného zlepšení zdravotního stavu ovocných stromů a zlepšení kvality produkovaného ovoce (do 60 000 Kč/ha sadba ušlechtilých odrůd ovocných keřů, do 240 000 Kč/ha sadba ovocných stromů).	6	6
Udržování a zlepšení genetického potenciálu hospodářských zvířat	2022, 2023: Dotační program 2.A	Neinvestiční dotace na zlepšování a udržování genetického potenciálu a šlechtění vyjmenovaných hospodářských zvířat dle plemenářského zákona č. 154/2000 Sb. Ovčerství plovodu, plemenné knihy, kontrola užitkovosti, výkonnostní zkoušky apod.	241	240
Genetické zdroje	2022, 2023: Dotační program 6	Neinvestiční dotace na konzervaci, hodnocení, dokumentaci a udržitelné využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů pro výživu a zemědělství a jejich poskytování dalším uživatelům. Podpora na koordinaci Národního programu.	81	86
Ozdravování polí a speciálních plodin	2022, 2023: Dotační program 3	Podpora zvýšení kvality rostlinné produkce náhradou chemické ošetření a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob.	354	239
Nákladový fond - podpora vybraných činností proti rozšiřování nebezpečných nákaz	2022, 2023: Dotační program 8.	Ozdravování chovu prasat a drůbeže.	1 571	1 064
Podpora poradenství a vzdělávání (organizační, ekonomické a odborné)	2022, 2023: Dotační program 9.A	Speciální poradenství pro ŽV a RV (semináře, školení, publikace, výstavy, odrůdové zkoušky apod.). Podpora na výzkum a transfer technologií v chovu drůbeže.	91	62
	2022, 2023: Dotační program 9.E	Školní závody - spolupráce firem a středních škol.	9	14
	2022, 2023: Dotační program 9.F	Podpora poradenství v zemědělství - přenos všeobecných informací v zemědělství (vstupní konzultace, webová stránka, odborné/výukové materiály, semináře, workshopy, webináře a kurzy) a poradenství v zemědělství a lesnictví (odborné konzultace) a demonstrační farmy.	39	34
	2022, 2023: Dotační program 9.H	Podpora marketingu a propagace na vybraných mezinárodních veletrzích v zahraničí.	6	14
	2022, 2023: Dotační program 9.I	Podpora zlepšování praktické výuky v produkčním rybnářství - výše dotace do 100 % vynaložených uzatelných nákladů. (Rok 2022 - 0 Kč, rok 2023 - 92 530 Kč.)	0	0
	2022, 2023: Dotační program 9.J	Podpora zlepšování praktické výuky ve včelařství (dotace k výsledku hospodaření). Výše dotace: do 3 000 Kč/včelstvo, do 200 000 Kč/provoz a údržba včelnice, do 100 000 Kč/provoz jednoho doplňkového včel. provozu.	3	3
Podpora integrace nevládních organizací: podpora technologických platform v působnosti rezortu MZe	2022, 2023: Dotační program 10.D a 10.E	Podpora evropské integrace nevládních organizací. Podpora činnosti České technologické platformy pro potravinu, pro využití biosložek v dopravě a chemickém průmyslu a pro ekologické zemědělství.	40	28
Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu	2022, 2023: Dotační program 13	Dotace na pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku. Dotace do 25 % skutečně vynaložených uzatelných nákladů na projekt, max. do 60 mil. Kč na každý jednotlivý projekt a subjekt.	332	x
Mimoprodukční funkce rybníků	2022, 2023: Dotační program 15	Částečná kompenzace újm rybnářským subjektům za mimoprodukční funkce rybníků. Výše dotace do 1 000 Kč na 1 ha katastrální plochy rybníka.	84	66
Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků	2022, 2023: Dotační program 17	Cílem je zlepšení biologické diversity rybích populací v povrchových vodách (do 800 Kč na 1 ha revíru).	23	18
Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením	2022, 2023: Dotační program 18	Cílem je přispět ke snížení plýtvání potravinami (podpora a distribuce potravin lidem na hranici hmotné nouze). Výše dotace: do vydání 200 t potravin = max. 4 mil. Kč, od 200-600 t potravin = max. 5 mil. Kč, od 600-1 000 t = max. 7,5 mil. Kč, od 1 000-1 600 t potravin = max. 13 mil. Kč, nad 1 600 t potravin = max. 14,5 mil. Kč. Výše dotace u podpory výstavby a rekonstrukce skladů max. 1 mil. Kč.	100	101
Podpora na účast producentů a zpracovatelů zemědělských produktů v režimech jakosti Q CZ	2022, 2023: Dotační program 19	Podpora na účast producentů a zpracovatelů konzumních brambor v režimu jakosti Q CZ na částečnou úhradu nákladů spojených s dobrovolným zapojením do režimu jakosti Q CZ (max. výše 3 000 € na Zadatele).	311	0
Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat	2022, 2023: Dotační program 20	Podpora napájení dojců v zimním období, podpora provádění diagnostiky - původce mastitidy, podpora snížení patogenních mikroorganismů ve stájích, podpora opatření ke snížení stresu dojců v letním období. Zlepšení životních podmínek v chovu drůbeže, chovu prasat a skotu chovaného bez tržní produkce mléka, ve výkrmu býků.	1 060	651
Centra odborné přípravy	2022, 2023: Dotační program 21	Podpora na vybavení center odborné přípravy učebními pomůckami.	64	62
Péče o zvířata umístěná do náhradní péče	2022, 2023: Dotační program 23	Podpora obcím na náklady spojené s péčí o zvířata, která jsou umístěna do náhradní péče podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.	4	0
Zmíněné eroze a omezení aplikace POR v OPVZ VN Švihov	2022, 2023: Dotační program B4	Platby zemědělským podnikům v OPVZ VN Švihov s účastí v programu B4.	51	0
Ostatní výdaje MZe			6 718	5 621
Prevence záplav, odstranění povodňových škod, odstranění usazenin, rekonstrukce rybníků	Náklady MZe	Podpora finančních nástrojů ve vodohospodářské oblasti. V roce 2022 (programy 129 260, 129 280, 129 300, 129 310, 129 330, 129 340, 129 370, 129 390, 129 400, 129 410, 129 420, 129 360, 129 180, 129 310). V roce 2023 (programy 129 260, 129 310, 129 330, 129 360, 129 370, 129 390, 129 400, 129 410, 229 310, 129 180).	4 407	3 244
Výdaje MZe na rezortní výzkum (rozpočtová kapitola MZe)	Výdaje MZe	Institucionální a účelová podpora.	1 182	1 154
Servisní činnosti pro MZe	Rozpočet MZe	Neinvestiční příspěvky a transfery resortním příspěvkovým organizacím. Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí (vč. ČA ZV, ÚZEI, Národního zemědělského muzea a NH Kladruby n.Labem).	799	811
Program 13.1 Vzdělávání a propagace	Rozpočet MZe	Podpora vzdělávacích aktivit a propagace - Podpora je poskytována podle Zásad MZe pro NNO.	71	33
Program 14.1 Zájmová a další volnočasová činnost pro děti a mládež	Rozpočet MZe	Podpora je poskytována podle Zásad MZe pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím.	1	2
Výdaje na majetkovou újmu	Rozpočet MZe	Náhrady podle zákona č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů. Náhrady podle zákona 166/1999 Sb., o veterinární péči.	186	297
Příspěvek Vinařskému fondu	Výdaje MZe	Národní podpora.	39	42
Výdaje MZe určené ÚKZUZ	Výdaje MZe	Veřejné výdaje na vedení knih povolených odrůd (hodnoty ve stovkách tisíc Kč, rok 2022 - 124 000 Kč, rok 2023 - 136 000 Kč).	0	0
Výdaje na propagaci	Výdaje MZe	Výdaje MZe na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	11	17
Výdaje na LPS	Výdaje MZe	Výdaje MZe na provoz geografického informačního systému LPS.	22	21
Dotace PGRLF			1 642	1 775
Subvence úroků z úvěrů na investice vyplácené PGRLF - zemědělství	Podpory úvěrů na investice	Programy ZEMĚDĚLEC, PŮDA. Příjemce podpory je zemědělským podnikatelem, zemědělským prvovýrobcem, který dosahuje stanovených příjmů ze zemědělské prvovýroby a je malým či středním podnikem.	455	568
Programy Zpracovatel dřeva, dále program Zpracovatel, program Lesní hospodář a program Lesní školka	Podpora formou subvence úroků z investičních úvěrů na nákup techniky a technologií v režimu de minimis	Příjemci podpory mohou být podnikatelé, kteří se zabývají oblastí lesního hospodářství a zpracování zemědělských produktů.	25	24
Program Investiční úvěry Zemědělec a Lesnictví	Podpora k poskytnutým úvěrům ve formě snížení jistiny úvěru	Příjemcem podpory je zemědělský podnikatel. Podpora zemědělských prvovýrobců, kteří jsou řazeni do kategorie malých a středních podniků, na pořízení zemědělské půdy jako primárního výrobního prostředku. V rámci programu investiční úvěry jsou poskytovány úročené úvěry na pořízení investičního majetku.	121	213
Subvence úroků z úvěrů na nákup půdy - de minimis	Podpora nákupu půdy	Příjemcem podpory je zemědělský podnikatel. Podpora nákupu půdy ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení úvěru na nákup zemědělské půdy, která není ve vlastnictví státu.	37	38
Program Provoz 2020, Provoz 2022, Provoz - Potravinář	Snížení jistiny úvěru	Snížení jistiny úvěru, který je určen pro malé a střední podniky v oblasti zemědělské prvovýroby, jejichž podnikání bylo negativně ovlivněno v souvislosti s COVID-19 a agresí Ruska vůči Ukrajině.	513	315
Podpora zemědělského pojištění vyplácená PGRLF	Dotace PGRLF na pojištění plodin a hospodářských zvířat, produkce lesních školek a lesních porostů.	Příjemcem podpory je zemědělský podnikatel, má příjmy ze zemědělské prvovýroby, je malým či středním podnikem.	491	617

p = předpoklad k 30. 6. 2024, u dotací MZe podle zásad stav k 11. 3. 2024
 Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF, SPÚ a další instituce
 Zpracoval: M. Bříšková (ÚZEI)

T2.2/02 - Ostatní národní podpory institucí rezortu MZe a jiných rezortů (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2022	2023 ^p
Ostatní národní podpory institucí rezortu MZe a jiných rezortů			15 529	15 775
Řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty	Vratka spotřební daně (st. rozpočet)	Vratka spotřební daně podle standardů spotřeby nafty. Rok 2023 - jedná se o objem vyplacené vratky spotřební daně za tzv. zelenou naftu k 31. 12. 2023.	2 670	2 277
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary	Platby podle NV č. 353/2003 Sb.	Velikostní skupiny podle výroby v hl ročně (snížené sazby daně z piva v Kč/hl za každé celé hmotnostní procento extraktu původní mladiny): < 10 000 (16,00 Kč), 10 001-50 000 (19,20 Kč), 50 001-100 000 (22,40 Kč), 100 001-150 000 (25,60 Kč), 150 001-200 000 (28,80 Kč).	59	39
Vrácení spotřební daně z piva (za zdaňovací období květen až prosinec 2020; za velikostní skupiny pivovarů: do 10 000 hl/rok, od 10 000 - 50 000 hl/rok, od 100 000 - 150 000 hl/rok, nad 200 000 hl/rok).	Podle § 89 odst. 4 Zákona o spotřebních daních č. 353/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů	Suma vrácené spotřební daně u piva původně uvedeného do volného daňového oběhu a poté vráceného zpět do režimu podmíněného osvobození od daně za účelem přepracování nebo likvidace.	1	4
Zvýhodněné záruky, úvěry a finanční příspěvky	Programy MPO a Jihočeského kraje realizované Národní rozvojovou bankou (dříve ČMZRB, a.s.) pro střední a malé podniky v potravinářství	Nezemědělské podniky do 249 zaměstnanců, podnikatelský záměr akceptovaný bankou, odsouhlasený bankou, realizace záměru v ČR (Součástí částky v roce 2023 je také podpora formou programu Záruka a Záruky EXPANZE s výší zaručovaných úvěrů 236,8 mil. Kč a s výší poskytnutých záruk 165,8 mil. Kč. Dále NRB poskytla 11 úvěrů ve výši 34,5 mil. Kč a finanční příspěvky ve výši 5,2 mil. Kč).	314	200
Subvence úroků půjček u prodeje státní půdy	Výdaje SPÚ	Národní podpora.	43	30
Subvence úroků půjček u převodu majetku státu (zemědělství)	Výdaje SPÚ	Národní podpora podle Zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.	6	4
Výdaje na zemědělský výzkum v rámci GA ČR a TA ČR	Výdaje GA ČR a TA ČR	Výdaje na projekty, které jsou zaměřeny primárně na zemědělství.	250	340
Věřejné výdaje na vysoké školství (na příslušné fakulty 5 univerzit ČR)	Výdaje MŠMT	Výdaje na zemědělské, potravinářské a veterinární vysoké školy a univerzity.	4 121	4 137
Věřejné výdaje na střední školství	Výdaje krajů	Výdaje krajů na střední zemědělské, potravinářské a veterinární školy a na některé další střední odborné školy (lesnické, rybářské ad.).	3 044	3 406
Výdaje na kontroly v rámci zákonné působnosti SVS ČR	Výdaje SVS	Výdaje v rámci prvovýroby a u masa po veterinární prohlídce na jatkách včetně.	421	405
Veterinární dozor	Výdaje SVS	Výdaje na veterinární kontrolu a výdaje spojené s BSE	277	267
Náhrada za škody způsobené vlnem na hospodářských zvířatech	Výdaje SR	Náhrady škod vyplacené podle zákona č. 115/2000 Sb. (Zákon o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy)	10	10
Monitoring cizorodých látek	Výdaje jednotlivých institucí (SVS, SZP, UKZUZ, VÚMOP, VÚRV, VÚLHM)	Náklady jednotlivých institucí na provedení požadovaného monitoringu cizorodých látek	65	67
Výdaje na označování a evidenci zvířat	Výdaje České plemenářské inspekce na kontrolní činnost	Výdaje v rámci kontrolní činnosti dané zákonem č. 154/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, v rámci označování a evidence zvířat.	53	48
Výdaje na kontrolu zemědělských výrobků, potravin a surovin k jejich výrobě	Náklady v rámci prvovýroby, financované ze zdrojů SZP	Výdaje v rámci prvovýroby, financované SZP.	560	542
Náklady na posuzování shody a certifikaci zemědělských strojů	Výdaje Státní zkušební zeměd., potravin. a lesnických strojů, a. s.	Podle předpisů EU a norem pro označení výrobků značkou CE a pro schválení technické způsobilosti k provozu na pozemních komunikacích v ČR	25	31
Výdaje na kontrolu používání léčivých přípravků	Výdaje Ústavu pro kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv	Výdaje na kontroly v oblastech používání léčivých přípravků při poskytování veterinární péče včetně souvisejících oblastí jako používání zakázaných látek a pravidel pro výrobu a uvádění do oběhu medikovaných krmiv	57	57
Výdaje související s odbornými a zkušebními úkony, kontrolní a dozorovou činností v oblasti působnosti ÚKZÚZ	Výdaje ÚKZÚZ	Výdaje v rámci odrůdového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy a výživy rostlin, osiv a sadby pěstovaných rostlin, trvalých kultur (vinnohradnictví a chmelářství), ochrany proti škodlivým organismům a v oblasti přípravků na ochranu rostlin.	850	868
Výdaje spojené s Nitrátovou směrnicí	Výdaje MZe/VÚRV	Monitoring kvality vod, zpracování dat, stanovení zásad správné zemědělské praxe, tvorba akčního plánu, povinný reporting do EU.	14	17
Výdaje na propagaci	Výdaje SZIF a MZe	Výdaje SZIF na propagaci značky Klasa a MZe na propagaci regionálních potravin.	172	161
Veletrhy a výstavy	Výdaje SZIF	Zajištění tuz. veletrhů a výstav mimo marketingovou podporu značek kvality.	1	1
Podpora včelařství	Výdaje krajských úřadů	Různé typy podpor do různých oblastí (např. výměna nástavků na úlech, léčba nemocí, plošné vyšetření včelího mazu apod.).	18	18
Podpora biopotravin a produktů ekologického zemědělství	Výdaje SZIF	Projekt notifikované podpory č. SA-48354 (2017/N) s názvem Propagační kampaň na podporu biopotravin a ekologického zemědělství.	41	7
Propagace evropského zemědělství - vnitřní trh	Výdaje SZIF - zdroje EU	Propagační opatření pro zemědělské produkty dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1144/2014. Propagační program „Zrozeno v EU“ propaguje evropské zemědělství a jeho produkty.	0	2
Propagace zemědělských a potravinářských výrobků	Výdaje krajských úřadů	Propagace zemědělských a potravinářských výrobků na veřejnosti, včetně podpory výstav a veletrhů pro farmáře a výrobce potravin.	33	36
Náklady na skladování, odpisy a likvidaci zemědělských komodit určených pro potravinovou bezpečnost	Výdaje Správy státních hmotných rezerv	Nakoupené hmotné rezervy potravinářského a agrárního charakteru k využití při krizových stavech.	316	347
Výdaje na údržbu melioračních zařízení	Výdaje SPÚ	Řízení, služby a opravy melioračních zařízení, včetně čerpacích stanic.	39	39
Výdaje na sledování potřeby obnovy závlahových a odvodňovacích systémů ¹⁾	Výdaje NAZV, TA ČR, MZe (iž zahrnuty v jiných opatřeních)	Výdaje na podporu zemědělských odvodňovacích systémů včetně systému zavlažovacích funkcí, které koordinuje VÚMOP. Jsou zde zahrnuty náklady řešených projektů VaV, poradenství a propagace.	30	23
Programy MŽP	Program péče o krajinu, Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny - administrátor Agentura ochrany přírody a krajiny	Program péče o krajinu (neinvestiční podpora zaměřená na udržení biologické rozmanitosti) a Program Podpora přirozených funkcí krajiny (zaměřeno na investiční i neinvestiční podporu, například opatření na zmírnění dopadů klimatických změn na ekosystémy a záchranné programy). Správa státního majetku ve zvláště chráněných územích.	147	161
Ochranná pásma vodních zdrojů	Výdaje Povodí	Kompence za hospodaření v ochranných pásmech vodních zdrojů.	5	5
Pozemkové úpravy	Výdaje SPÚ	Výdaje na pozemkové úpravy.	1 473	1 648
Pozemkové úpravy	Výdaje Ministerstva dopravy	Výdaje na pozemkové úpravy.	81	59
Pozemkové úpravy	Výdaje měst, obcí, soukrom. subjektů	Výdaje na pozemkové úpravy.	6	2
Antivirus A, A+ (leden až únor 2022)	Výdaje SR - náhrada mzdy zaměstnavatelům kvůli uzavření provozu z důvodu epidemiologické situace	Příspěvek zaměstnavatelům (zemědělské podniky - CZ-NACE 01) na vyplacené náhrady mzdy a odvozy z mezd do státního rozpočtu (Antivirus A ve výši 80 % mzdy, Antivirus B ve výši 60 -100 % mzdy).	16	x
Antivirus B (leden až prosinec 2021)	Výdaje SR - náhrada mzdy zaměstnavatelům (potravinářské podniky - CZ-NACE 10 a 11) na vyplacené náhrady mzdy a odvozy z mezd do státního rozpočtu (dto zemědělské podniky).	Příspěvek zaměstnavatelům (potravinářské podniky - CZ-NACE 10 a 11) na vyplacené náhrady mzdy a odvozy z mezd do státního rozpočtu (dto zemědělské podniky).	25	x
Ošetrovní (leden až prosinec 2021, leden až prosinec 2022) zaměstnanci v podnicích - zemědělství a potravinářství	Výdaje SR. Ošetrovní po dobu uzavření škol, školek nebo obdobných zařízení.	Podniky se zaměstnanci, kterým bylo v daném období vyplaceno ošetrovní (zemědělské podniky - CZ-NACE 01).	54	x
		Podniky se zaměstnanci, kterým bylo v daném období vyplaceno ošetrovní (potravinářské podniky - CZ-NACE 10 a 11).	62	x
Kompenzační bonus - zemědělství a potravinářství	Výdaje SR. Kompence pro krizovými opatřeními postižené OSVČ, s.r.o.	Podpora formou kompenzačního bonusu (zemědělské podniky - CZ-NACE 01). Lhůta pro podání žádosti byla do 1. dubna 2022.	20	x
		Přímá podpora vyplacená formou kompenzačního bonusu (potravinářské podniky - CZ-NACE 10 a 11). Lhůta pro podání žádosti byla do 1. dubna 2022.	40	x
Program podpory pro firmy na zvýšené náklady na zemní plyn a elektřinu v důsledku mimořádné prudkého růstu jejich cen	Výdaje MPO. Výše dotace je stanovena s ohledem na limit podle Dočasného krizového rámce EK.	Oprávněnými žadateli jsou podnikatelské subjekty působící v oblasti zemědělství, lesnictví, těžbě a dobývání a zpracovatelském průmyslu. Způsobitelné náklady vznikly v souvislosti s ruskou agresí vůči Ukrajině. (Dotace pro zemědělské podniky - CZ-NACE 01).	9	47
		Oprávněnými žadateli jsou podnikatelské subjekty působící v oblasti zemědělství, lesnictví, těžbě a dobývání a zpracovatelském průmyslu. Způsobitelné náklady vznikly v souvislosti s ruskou agresí vůči Ukrajině. (Dotace pro potravinářské podniky - CZ-NACE 10 a 11).	101	472
Celkem národní podpory (tab. T2.2/01 + T2.2/02)			28 466	25 896

p = předpoklad k 30. 6. 2024

1) Položka se odečítá z celkové součty výdajů. Hodnota je zároveň uvedena ve výdajích jednotlivých institucí.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF, SPÚ, MPFSV, ČSSZ, MF, MPO a další instituce

Zpracoval: M. Bříšková (ÚZEI)

Od roku 2015 bylo v souladu s metodikou OECD významně rozšířeno sledování národních podpor o podpory tzv. obecných služeb do sektoru zemědělství. Zařazeny byly např. výdaje na projekty zaměřené primárně na zemědělství z Grantové agentury ČR a Technologické agentury ČR, výdaje na vysoké a střední školy s příslušným zaměřením, kontrolní činnosti v rezortu a další obecné služby směřující do zemědělství.

V tab. T2.2/02 jsou kromě celé škály ostatních národních podpor rezortu ministerstva zemědělství a dalších rezortů, po třech letech sledování ukončeny podpory pro zemědělské podniky a podnikatele v zemědělství a pro výrobce potravin, jejichž hospodářská činnost byla zasažena přijatými vládními opatřeními na pomoc zmírnění šíření viru COVID-19 mezi obyvatelstvem. Podpory (Antivirus, Kompenzační bonus, Ošetřovné) byly určeny pro celé národní hospodářství, v tabulce jsou vybrány hodnoty za odvětví podle CZ-NACE 01, 10, 11.

Vláda ČR dne 14. září 2022 schválila Program podpory pro firmy na zvýšené náklady na zemní plyn a elektřinu v důsledku mimořádně prudkého růstu jejich cen. Oprávněnými žadateli mohly být podnikatelské subjekty působící v zemědělství, lesnictví, těžbě a dobývání a zpracovatelském průmyslu. V rámci programu bylo proplaceno od roku 2022 do roku 2023 pro skupinu NACE-01 celkem 72 žádostí ve výši 56,2 mil. Kč, pro skupinu NACE-10 celkem 78 žádostí ve výši 484,1 mil. Kč a pro skupinu NACE-11 celkem 13 žádostí ve výši 88,6 mil. Kč.

V tab. T2.2/02 jsou uvedeny náklady na nakoupené hmotné rezervy potravinářského a agrárního charakteru k využití při krizových stavech. Ministerstvo zemědělství poskytlo Ukrajině za dobu trvání válečného konfliktu trvanlivé potraviny (v roce 2022). V roce 2023 nebyla poskytnuta humanitární pomoc formou potravinářských a agrárních komodit, ale formou např. zdravotnických a hygienických potřeb.

Celkový objem všech sledovaných národních podpor a opatření se v roce 2023 meziročně snížil o 2,6 mld. Kč na 25,9 mld. Kč, přičemž největší podíl zaujímají ostatní národní podpory. Mimo výdaje na vybrané školy bylo v rámci těchto podpor v roce 2023 stejně jako v roce 2022 nejvíce vyplaceno na vratce spotřební daně z minerálních olejů používaných v zemědělské prvovýrobě nebo pro provádění hospodaření v lese (2,3 mld. Kč). Uplatnění této vratky upravuje zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2022 byla přijata novela zákona o spotřebních daních č. 131/2022 Sb. a novela č. 286/2022 Sb. Novelou č. 131/2022 Sb. se snížila výše pevné částky pro vrácení spotřební daně z minerálních olejů osobám používajícím tyto oleje pro zemědělskou prvovýrobu (mimo rybníkářství), a to z částky 8 500 Kč/1000 l minerálních olejů na 7 300 Kč/1000 l minerálních olejů. Tato výše pevné částky pro vrácení daně z minerálních olejů byla novelou č. 286/2022 Sb. prodloužena do konce roku 2023. V roce 2023 však došlo novelou zákona č. 234/2023 Sb. k 1. 8. 2023 opět k jejímu zvýšení z částky 7 300 Kč/1000 l minerálních olejů na 8 500/1000 l minerálních olejů.

Kategorie ostatních podpor zahrnuje dále výdaje na propagaci v rámci marketingové činnosti SZIF, výdaje na kontrolní a dozorovou činnost a činnosti rezortních kontrolních a dalších institucí (SVS ČR, SZPI, ÚKZUZ atd.), výdaje na programy MŽP, meliorace a pozemkové úpravy.

Podpory do zemědělství plynou rovněž z rozpočtů krajů. Ty financují zejména střední školy, zemědělské akce, výstavy, propagaci regionálních potravin a dále vybrané typy podpor včelařům. Vhodně tak doplňují systém na celostátní úrovni.

Druhou nejvýznamnější skupinu sledovaných národních podpor tvořily v roce 2023, stejně jako v roce 2022, dotační programy poskytované na základě Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2023. Na konečné částce této skupiny podpor (k 11. 3. 2024 ve výši 2,7 mld. Kč) se výrazněji podílela podpora vybraných činností proti rozšiřování nebezpečných nákaz v rámci Nákazového fondu v celkové výši 1 064 mil. Kč a podpora zaměřená na zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat v rámci dotačního titulu 20, v roce 2023 ve výši 651 mil. Kč. (viz tab. T2.2/01).

Projekty zaměřené na ozdravování polních a speciálních plodin (tj. také prevence a šíření virových a bakteriálních chorob) byly v roce 2023 podpořeny v dotačním programu 3 částkou 239 mil. Kč (stav k 11. 3. 2024).

V roce 2023 nebyl do „Zásad“ přidán žádný nový dotační program. Z důvodů úsporných opatření ČR nebyly realizovány některé dotační programy. Jedná se o následující programy: program 3.k. Mechanická likvidace plevelné řepy jako náhrada za likvidaci chemickou, program 13. Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu, program 19.A. Podpora na účast producentů a zpracovatelů mléka v režimu jakosti Q CZ, program 19.B. Podpora na účast producentů a zpracovatelů drůbeže a drůbežích produktů v režimu jakosti Q CZ, program 20.A. Zlepšení životních podmínek v chovu dojnic a program 20.D. Zlepšení životních podmínek skotu chovaného v systému bez tržní produkce mléka.

Dotační programy vyhlášené v roce 2023 navazují svým obsahem na programy vyhlášené v uplynulých letech. Administrativní činnost dotačních programů dle Zásad je plně v kompetenci SZIF.

Projevy pandemie COVID-19 v roce 2023 ustoupily, proto nebyly z tohoto titulu vypláceny žádné mimořádné dotace.

V roce 2023 pokračovala podpora potravinových bank prostřednictvím národního dotačního programu 18 Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením. Ministerstvo zemědělství alokovalo v roce 2023 mezi potravinové banky o 12 milionů korun více než v předchozím roce. Mezi hlavní důvody patřila zhoršující se finanční situace sociálně slabších skupin obyvatel a důsledky ruské invaze na Ukrajinu.

V roce 2023 dostávaly banky nejvíce potravin z obchodních řetězců nabízejících rychloobrátkové zboží, menší část obdržely ze sbírky Potravinové a materiální pomoci nejchudším osobám (koná se 2× ročně po celém území České republiky), zbývající část získaly od výrobců nebo zemědělců. Banky plánují soustředit se na silnější zapojení výrobců a zemědělců mezi dárce potravin, na tuto aktivitu vyčlenily specialistku a připravily speciální kampaň zacílenou na prvovýrobce a farmáře. Potravinové banky jsou připraveny vyslat dobrovolníky, kteří posbírají přímo v sadech a na polích přebytečné a neprodejné kusy ovoce a zeleniny (tj. kusy nevyhovující estetickým kritériím).

Ministerstvo životního prostředí naplňuje prostřednictvím podpory potravinových bank programy zaměřené na prevenci odpadu a omezování plýtvání s potravinami.

Česká federace potravinových bank ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR spustila projekt Výdejen potravinové pomoci. Každá regionální banka má za úkol otevřít několik výdejních míst ve spolupráci s obcemi a městy. Do stávající sítě 15 potravinových bank po celé ČR se postupně zabudovávala společná síť 150 výdejních míst. Potravinové banky tak za pomoci kamenných nebo mobilních výdejen zvýší počet darovaných potravin přímo lidem, nikoliv přes neziskové organizace. Potravinová pomoc je zaměřena zejména na seniory, rodiny v krizi, rodiče samoživitele, pěstounské rodiny, hendikepované občany či osoby bez domova.

Českomoravská záruční a rozvojová banka (ČMZRB) zahájila v roce 2021 činnost v souladu s novou bankovní strategií jako Národní rozvojová banka (NRB). NRB poskytla v roce 2023 celkem 68 záruk potravinářským podnikům v národním programu Záruka, v celkové výši 143,8 mil. Kč. Výše zaručovaných úvěrů dosáhla částku 205,5 mil. Kč.

Národní rozvojová banka poskytovala v roce 2023 záruky v programu Záruky EXPANZE. V rámci této podpory byly poskytnuty 2 záruky, v celkové výši 21,9 mil. Kč, výše zaručovaných úvěrů činila 31,3 mil. Kč. Program Záruky EXPANZE usnadňuje malým a středním podnikatelům přístup k provozním a investičním úvěrům poskytovaným komerčními bankami. Program je hrazen z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů pomocí vytvořeného nástroje, tj. Operačního programu podnikání a inovace pro konkurenceschopnost.

V roce 2023 poskytla Národní rozvojová banka potravinářským podnikům v rámci OP PIK, z programu Úvěry-Expanze celkem 2 úvěry v celkové výši 6,8 mil. Kč, z programu Úvěry-Úspory energie tři úvěry ve výši 9,5 mil. Kč. Mezi další poskytnuté úvěry ze strany NRB patřily v roce 2023: dva poskytnuté úvěry ve výši 7,3 mil. Kč (produkt S-podnik – úvěr pro sociální podnikatele) a čtyři poskytnuté úvěry ve výši 10,8 mil. Kč (produkt Transformace – úvěr pro uhelné regiony). Dále byl v roce 2023 spuštěn program ÚSPORY Energie z Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost.

Podpory PGRLF

PGRLF se již dlouhodobě zaměřuje při poskytování investičních a provozních úvěrů zvláště na podporu malých a středních podniků. Prostřednictvím PGRLF jsou poskytovány podpory formou finančních prostředků určených na snížení úrokového zatížení komerčních úvěrů, přímé podpory určené na úhradu nákladů spojených s platbou pojistného a v neposlední řadě formou úvěrů poskytovaných PGRLF s možností podpory snížení jistiny úvěru.

PGRLF poskytuje úvěry s možností snížení jistiny úvěru v rámci programů Investiční úvěry Zemědělec (pro zemědělské prvovýrobce) a Investiční úvěry Lesnictví (pro podnikatele v oblasti lesního hospodářství, vlastníky a pachtýře lesa a pro podnikatele provozující lesní školky).

Hlavním a nejčastěji využívaným programem PGRLF je program Zemědělec, ve kterém je poskytována podpora ve formě subvence úroků komerčních investičních úvěrů zejména na nákup techniky do zemědělské prvovýroby, na výstavbu, pořízení nebo vylepšení nemovitého majetku v zemědělských závodech a dále na nákup plemenných zvířat za účelem zlepšení genetické hodnoty stáda. Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s. stanovil základní sazbu podpory u programu Zemědělec ve výši 3,7 % p. a. pro žádosti přijaté v období od 1. 10. 2022 do 30. 9. 2023, přičemž u mladých zemědělců do 40 let věku je podpora navýšena o jeden procentní bod. V roce 2023 činila podpora 564 mil. Kč.

PGRLF otevřel v září 2023 nový program pro výrobce potravin zaměřený na subvence části úroků z komerčních úvěrů. Pomocí programu mohou výrobci potravin vytvořit předpoklady pro rozvoj podniku, podporovány byly investice související se zpracováním zemědělských výrobků a výrobou potravin nebo uváděním vlastních výrobků na trh. Podpora směřovala na realizaci dlouhodobých investičních záměrů (na restrukturalizaci, modernizaci atd.). U programu Potravinář je také podpora poskytována v režimu de minimis. Sazba podpory byla stanovena za každé čtvrtletí daného roku, na základě ekonomického vyhodnocení všech žádostí, které byly v kalendářním čtvrtletí zaregistrovány.

PGRLF spustil od 1. 10. 2023 příjem žádostí do programu Podpora nákupu půdy. Program Podpora nákupu půdy je sestaven pro malé a střední podniky zabývající se zemědělskou prvovýrobou. Cílem vyhlášení programu je usnadnění nákupu půdy samotným zemědělcům. Podpora je poskytována v režimu de minimis (maximální výše podpory je korunový ekvivalent částky 20 000 €). Poskytnutá podpora je ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení úvěrů poskytnutých podnikatelům v odvětví zemědělství.

V roce 2023 (12. 4. 2023) bylo vyhlášeno 3. kolo výzvy v rámci programu Provoz – Potravináři. Výše podpory na snížení jistiny úvěru činila až 50 % z úvěru, do maximální výše 1 250 000 Kč u programu Provoz – Potravináři.

Již čtvrtým rokem se podařilo u programů Lesní hospodář, Zpracovatel dřeva a Zpracovatel navýšit sazbu podpor pro žádosti zaregistrované v období od 1. 7. 2023 – 30. 9. 2023. V roce 2023 došlo k navýšení sazby podpory u programů Lesní hospodář, Zpracovatel dřeva a Zpracovatel z 2–2,5 % v předchozích letech až na 3,5–3,7 %.

PGRLF stanovil sazby podpory pojištění pro rok 2023. Podpora je poskytována ve formě úhrady části pojistného, a to v rámci jednotlivých programů podpor. Výše podpory v rámci jednotlivých programů se pohybovala mezi 40 % až 52 % (např. u speciálních plodin) uhrazeného pojistného. V roce 2023 PGRLF vyplatil v rámci programu Podpora pojištění, určeného na podporu pojištění plodin a hospodářských zvířat, podpory ve výši 617 mil. Kč (viz tab. T2.2/01). Podrobné členění podpor PGRLF je uvedeno v tab. T2.2/03.

T2.2/03 - Podpory PGRLF, a. s., podle typu podniků a programů - stav v roce 2023

Podle typu organizace	Počet žádostí	Z toho schváleno	Výše podporovaných úvěrů (tis. Kč)	Přislíbené podpory (tis. Kč)	Dosud vyplacené podpory (tis. Kč)
SHR	2 089	1 756	3 913 931	537 362	404 210
s.r.o.	1 051	864	2 601 136	346 475	267 947
a.s.	524	451	2 681 953	340 525	157 018
ZD	434	412	1 690 057	201 131	120 798
Ostatní	20	12	52 730	5 285	4 569
ČR celkem	4 118	3 495	10 939 807	1 430 778	954 543
Podle typu programu					
Provoz 2020	0	0	0	0	150
Provoz 2022	0	40	36 611	10 128	105 941
Provoz - Potravináři	150	144	323 358	149 850	208 765
I - zemědělec	3 312	2 888	9 265 726	1 129 210	564 212
I - půda	0	0	0	0	4 203
Podpora nákupu půdy (od r. 2013)	473	325	901 039	106 541	38 423
Zpracovatel Dřeva (Dřevozpracující provozovny)	13	7	15 050	1 087	642
Lesní hospodář (Lesy stroje)	143	87	337 590	30 177	21 601
Zpracovatel (od r. 2015)	15	4	60 434	3 784	1 876
Potravinář	12	0	0	0	0
Celkem	4 118	3 495	10 939 807	1 430 778	945 812
Mláďí ¹⁾	344	308			

1) Tento program není zahrnut do součtu ČR celkem.

Pramen: PGRLF

Zpracoval: M. Bříšková (ÚZEI)

2.3 Podpory tržních cen a organizace trhu mimo Strategický plán SZP

Podpory tržních cen zahrnují jak podpory cen výrobců, tak podpory cen spotřebitelů. Srovnání prostředků vyplacených v rámci Společné organizace trhu (SOT) v letech 2022 a 2023 uvádí tab. T2.3/01.

T2.3/01 - Výdaje na Společnou organizaci trhu a ostatní tržní regulace (mil. Kč)

Komodita	2022			2023 ^p		
	celkem	z toho		celkem	z toho	
		ČR	EU		ČR	EU
Mléko						
Mléko do škol	296,3	250,7	45,5	137,3	87,6	49,7
Podpora soukr. skladování mlékařenských výrobků	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Mimořádné podpory na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2022, Mimořádné finanční podpory zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy v roce 2023¹⁾	831,1	554,0	277,0	242,9	80,0	162,9
Víno						
Restrukturalizace a přeměna vinic	118,8	0,0	118,8	105,2	0,0	105,2
Podpory v rámci SOT vínem	36,8	0,0	36,8	35,8	0,0	35,8
Včelařské produkty - zlepšení výroby	75,5	37,7	37,7	29,6	14,8	14,8
Ovoce a zelenina						
Organizace producentů ovoce a zeleniny ²⁾	133,1	0,0	133,1	169,6	0,0	169,6
Ovoce a zelenina do škol ³⁾	288,1	203,4	84,7	133,6	46,2	87,4
Propagace zemědělských produktů	0,0	0,0	0,0	5,6	0,0	5,6
Zemědělské BPS a fotovoltaické elektrárny	4 100	4 100	0,0	400	400	0,0
Celkem⁴⁾	5 879,7	5 145,8	733,6	1 259,6	628,6	631,0

p = předpoklad k 30. 6. 2024

1) Mimořádné podpory byly vyplaceny v roce 2022 na základě Nařízení vlády č. 156/2022 Sb. a v roce 2023 na základě Nařízení vlády č. 306/2023 Sb.

2) Včetně předběžně uznaných organizací producentů ovoce a zeleniny.

3) Údaje za marketingový rok.

4) V roce 2022 a 2023 nebyly vypláceny žádné subvence na vývoz.

Pozn.: Součty hodnot za EU a ČR se nemusejí rovnat hodnotě celkem z důvodu zaokrouhlování.

Pramen: SZIF, FADN

Zpracoval: M. Bříšková (ÚZEI)

V roce 2023 byly v rámci mimořádných opatření vyplaceny podpory chovatelům dojníc, dále pěstitelům ovoce, zeleniny a chmele. Podpora byla vyplacena odvětvím postiženým dopady ruské agrese na Ukrajině s cílem zajištění nediskriminačního postavení českých pěstitelů ovoce, zeleniny, chmele a producentů mléka na jednotném evropském trhu. Mimořádná podpora na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2023 byla upravena Nařízením vlády č. 306/2023 Sb. o stanovení některých podmínek provádění mimořádné finanční podpory zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023. Státní zemědělský intervenční fond vyplatil žadatelům z titulu Mimořádné podpory na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2023 podporu v celkové výši 242,9 mil. Kč.

Dále připadl v roce 2023 vysoký podíl výdajů v rámci společné organizace trhu na projekt Organizace producentů ovoce a zeleniny (169,6 mil. Kč), projekt Ovoce a zelenina do škol (133,6 mil. Kč) a na obnovu vinic (105,2 mil. Kč). Finance na obnovu vinic pocházely z evropských zdrojů. Největší podíl ze zdrojů ČR připadl kromě podpory ve formě Ovoce a zelenina do škol na podporu Mléka do škol. U celkového objemu vyplacených podpor Mléko do škol došlo v roce 2023 k meziročnímu poklesu (o 159,0 mil. Kč na 137,3 mil. Kč).

Dobíhající podpory včelařům v rámci tříletého programu byly v roce 2023 vypláceny ve stejné výši z národních i evropských zdrojů (tj. z Evropského zemědělského záručního fondu). Tyto podpory byly zaměřeny na zlepšení výroby včelařských produktů a jejich uvedení na trh. Dotaci mohl získat chovatel včel evidovaný podle plemenářského zákona, případně

způsobilý včelařský spolek. Finanční podpora směřovala na financování opatření technické pomoci, na boj proti varroáze, na racionalizaci kočování včelstev, na úhradu nákladů na rozборы medu a na opatření podporující obnovu včelstev. V roce 2022 dosáhly výše 75,5 mil. Kč, v roce 2023 se tyto podpory snížily na úroveň 29,6 mil. Kč. Snížení podpor způsobilo zkrácení vykazovaného období dle pravidel tříletého programu.

3 ZEMĚDĚLSTVÍ A ROZVOJ VENKOVA

3.1 Obyvatelstvo venkova a struktura venkovského osídlení

Dle vymezení venkovských obcí¹⁹ tradičně využívaného v Zelených zprávách (jako obcí do 2 000 obyvatel) bylo v roce 2023 venkovských obcí 5 527, což představovalo 88,3 % všech obcí ČR a 70,8 % rozlohy ČR. Žilo zde 26,9 % obyvatel státu (blíže tab. T3.1/01). Ve srovnání s předchozím rokem se počet venkovských obcí snížil o 16 obcí (z 5 543 na 5 527 obcí).

T3.1/01 - Obce a jejich obyvatelé podle velikostních kategorií obcí v ČR v roce 2023

Populační velikost obce	Obce	Obce (%)	Obyvatelé	Obyvatelé (%)
do 99	390	6,2	27 469	0,3
100-199	969	15,5	142 833	1,3
200-499	1 995	31,9	658 332	6,1
500-999	1 382	22,1	980 630	9,1
1 000-1 999	795	12,7	1 107 207	10,2
2 000-2 999	268	4,3	651 721	6,0
3 000-4 999	180	2,9	690 736	6,4
5 000-9 999	148	2,3	1 009 180	9,3
10 000 a více	131	2,1	5 559 421	51,3
Celkem ČR	6 258	100,0	10 827 529	100,0

*Pramen: Malý lexikon obcí ČR 2023; ČSÚ 2023. Data k 1. 1. 2023
Zpracoval: M. Takáč (UZEI)*

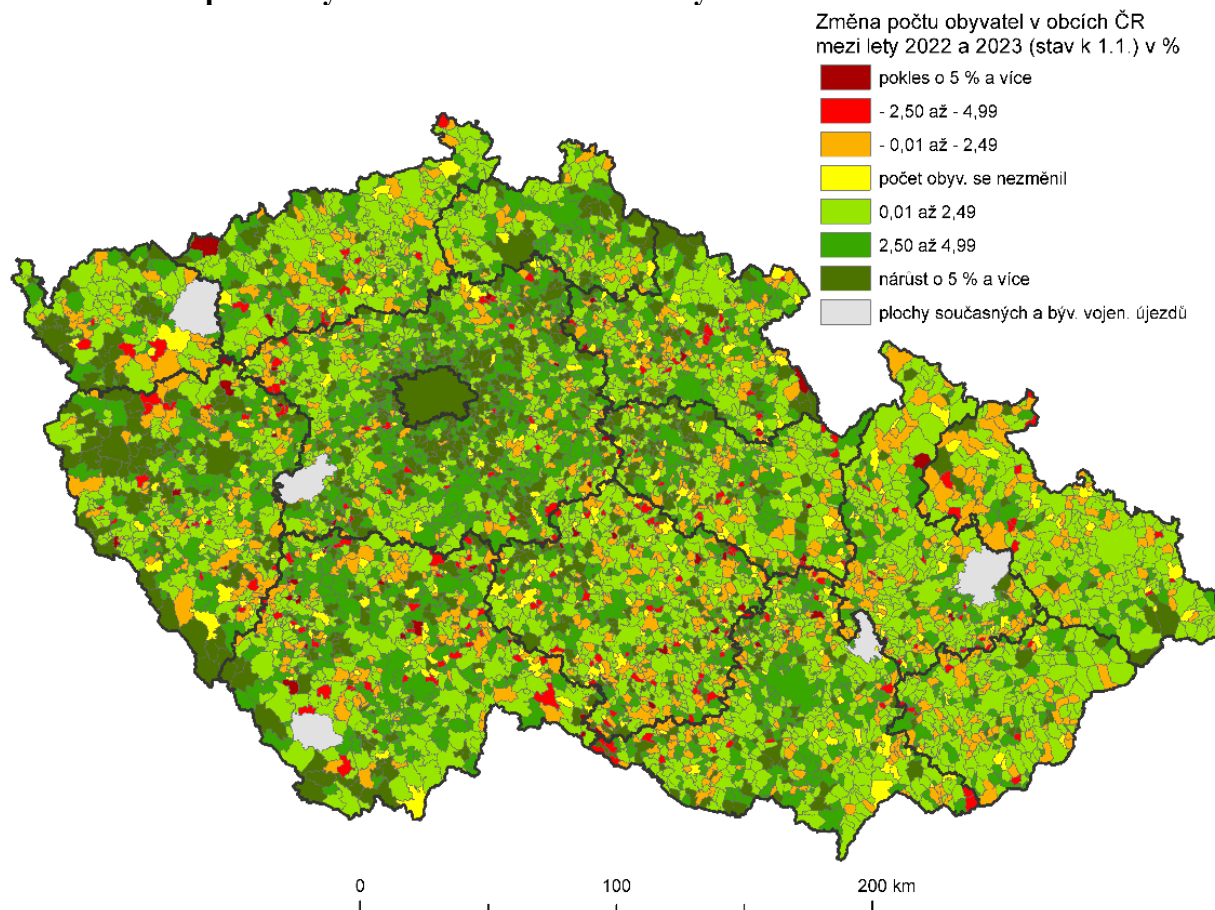
Podle bilance demografických událostí měla populace ČR na počátku roku 2022 necelých 10,516 milionů bydlících obyvatel s registrovaným pobytem v ČR. Během roku 2022 jejich počet vzrostl na 10,828 milionů. O celkový přírůstek obyvatel ČR ve výši cca 310 tis. obyvatel se zasloužilo kladné migrační saldo (329 tis. obyvatel), přičemž se promítl příliv obyvatel z Ukrajiny po únoru 2022. Přirozenou měrou ČR jako celek obyvatele ztratila (18,9 tis. obyvatel)²⁰. I když ve vzájemné bilanci těchto ukazatelů existují meziregionální rozdíly (viz obr. 1), ve všech krajích ČR přírůstek stěhováním převýšil přirozený úbytek obyvatelstva.

19 Všeobecně uznávanou mezinárodní definicí venkovských oblastí je vymezení OECD, které je založeno na podílu obyvatelstva, jež žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Na úrovni lokální (tj. obce) je venkov definován jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Podle této metodiky spadá do venkovského prostoru 84,5 % obcí, které představují 84,2 % výměry státu a žije v něm přibližně 29,4 % obyvatel ČR.

20 Pohyb obyvatel (absolutní údaje) v regionech soudržnosti, krajích a okresech v roce 2022, ČSÚ 2023. Předběžné údaje nezahrnují osoby s udělenou dočasnou ochranou v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

Celkový nárůst počtu obyvatel zaznamenaly obce v zázemí krajských měst, kde dlouhodobě probíhá intenzivní proces suburbanizace, dále počet obyvatel meziročně výrazněji relativně vzrostl v obcích v pohraničí (oblast Šumavy, Krkonoš i Krušných hor).

Obr. 1 Změna počtu obyvatel v obcích ČR mezi lety 2022 a 2023

*Pramen: Malý lexikon obcí 2022 a 2023, ČSÚ 2023, 2024.
Zpracoval: M. Takáč (ÚZEI)*

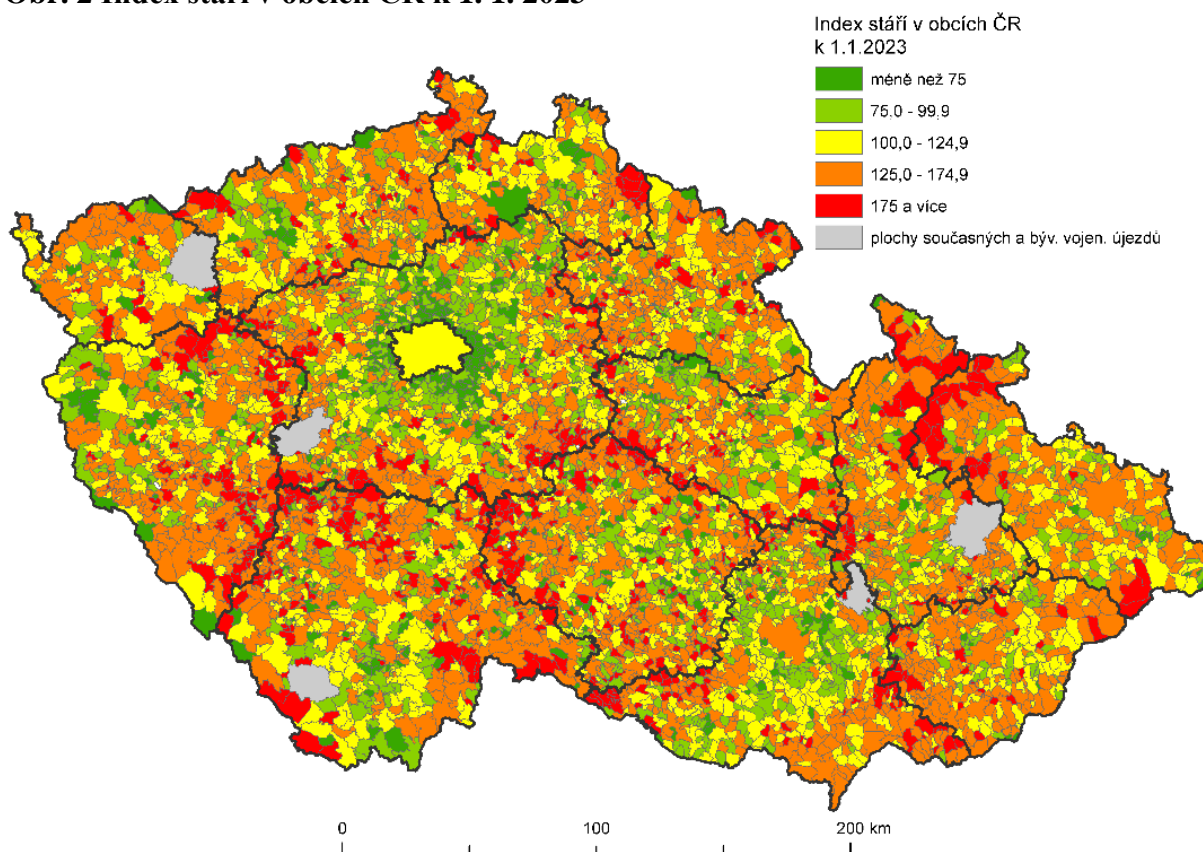
Z hlediska věkové struktury obyvatelstva se mezi venkovskými obcemi do 2 000 obyvatel a většími sídly (městy) zásadní odlišnosti nevyskytují. Stárnutí populace se projevuje ve městech i na venkově pokračujícím mírným poklesem zastoupení obyvatel v produktivním věku (15–64 let) na obyvatelstvu (na 63,7 % na venkově a 63,4 % ve městech). Podíl obyvatel ve věku nad 65 let se na venkově meziročně nezměnil (19,4 %), čímž se více přiblížil zastoupení seniorů ve městech (20,7 %), kde vlivem příchodu ukrajinských migrantů (mladší ročníky směřující relativně více do měst) dokonce meziročně došlo k mírnému snížení tohoto podílu. Podíl věkové skupiny dětí do 15 let je na venkově vyšší (17,0 % oproti 15,9 % ve městech).

Dlouhodobě rostoucí index stáří, tedy počet obyvatel nad 65 let věku na sto mladších 15 let, se k počátku roku 2023 v důsledku vlny uprchlíků z Ukrajiny snížil na hodnotu 126,1²¹

21 Malý lexikon obcí ČR 2023; ČSÚ 2023. Data k 1. 1. 2023.

(114,5 na venkově oproti 130,7 ve městech). Nejméně příznivá zůstává stále situace v nejmenších obcích do 99 obyvatel, v nichž na 100 dětí připadá v průměru cca 148,5 seniorů, venkovské obce nad 1 000 obyvatel měly podíl seniorské a předproduktivní složky populace nejpriznivější (index stáří činil 110,3). Poměr seniorské a dětské složky obyvatel na úrovni jednotlivých obcí ukazuje kartogram na obr. 2.

Obr. 2 Index stáří v obcích ČR k 1. 1. 2023

*Pramen: Malý lexikon obcí 2023, ČSÚ 2024.
Zpracoval: M. Takáč (ÚZEI)*

3.2 Podnikatelská struktura venkova ve vztahu k podporám zemědělské politiky

K 31. 12. 2022²² bylo dle údajů ČSÚ v ČR registrováno celkem 2 996 841 ekonomických subjektů (údaj zahrnuje všechny evidované subjekty, tedy i ty, které v daný okamžik činnost nevyvíjejí, přesto však nezanikly; ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou bylo výrazně méně, a to 1 629 262). Meziročně přibylo 20,6 tisíce subjektů (k nárůstu došlo ve všech třech kategoriích regionů dle venkovskosti, absolutně i relativně nejvyššímu opět v kategorii převážně městských regionů), ve srovnání s předchozím rokem je celkový nárůst méně než

²² Shodné období (rok 2022) je použito též při dále uvedeném hodnocení zaměstnanosti a tvorby HPH (kde se jedná o nejaktuálnější dostupné údaje).

poloviční. Podle velikosti subjektů nadále dominovaly podniky bez zaměstnanců²³ (90,4 %) následované mikropodniky²⁴ s podílem 7,7 % na celkovém počtu podniků, přičemž jejich podíl meziročně mírně vzrostl v důsledku absolutního přírůstku o cca 7,5 tis.

Ve struktuře podniků podle počtu zaměstnanců nejsou v průměrech za jednotlivé typy regionů dle venkovskosti (typologie EU) výrazné rozdíly, což platí především při porovnání převážně venkovských a přechodných regionů (v obou skupinách činí podíl podniků bez zaměstnanců 90,6–90,9 %, mikropodniků 7,1–7,5 %, malých podniků²⁵ kolem 1,5 % a podniků s 50 a více zaměstnanci zhruba 0,5 %). Převážně městské regiony pak vykazují i nadále jen mírně nižší podíl podniků bez zaměstnanců (89,7 %), a na druhé straně vyšší podíl mikropodniků (8,4 %).

Počty registrovaných mikropodniků připadajících na tisíc obyvatel kraje se v roce 2022 pohybovaly v převážně venkovských i přechodných regionech v rozmezí zhruba 15–18 (na spodní hranici rozmezí se dlouhodobě nachází kraj Ústecký), tento rámec překračuje pouze Jihomoravský kraj (cca 23), což je významně ovlivněno Brnem. Meziročně docházelo zpravidla jen k mírným změnám (kladným i záporným), nejvýraznější přírůstek byl zaznamenán opět v Hl. m. Praze (na cca 47). Při souhrnném hodnocení kategorií regionů je zřejmé, že situace v krajích převážně venkovských a přechodných se meziročně téměř nezměnila; v převážně městských regionech celkem došlo k mírnému nárůstu (způsobenému Hl. m. Prahou).

Výraznější odlišnosti mezi jednotlivými typy regionů pak vykazuje struktura podniků dle odvětví. Podíl podniků v agrárním sektoru je nejvyšší v regionech převážně venkovských (6,8 %) a klesá se stupněm venkovskosti regionů (na 5,1 % v přechodných a 3,0 % v převážně městských regionech). Obdobně je tomu v případě zastoupení průmyslových i stavebních podniků (zde však při velmi malých rozdílech mezi převážně venkovskými a přechodnými regiony). Naopak svými podniky všeobecně nejpočetněji zastoupené odvětví služeb, tj. velkoobchod a maloobchod (včetně oprav motorových vozidel), zaznamenává nejvyšší podíl ve struktuře podniků v regionech převážně městských, nejnižší v převážně venkovských. Průmysl a stavebnictví meziročně mírně navýšily svůj podíl ve všech typech regionů, podobný vývoj zaznamenal celkově i agrární sektor, přičemž k jeho nejvyššímu nárůstu došlo v převážně městských regionech (především v Hl. m. Praze, kde přibylo meziročně více zaregistrovaných subjektů, než v celkovém úhrnu všech zbývajících krajů), naopak k nejnižšímu v regionech převážně venkovských. Při bližším pohledu na velikost těchto subjektů je zřejmé, že přibývaly

23 Včetně bez udání počtu zaměstnanců (takové podniky v registru převažují, jejich podíl činil za ČR celkem 57,7 %).

24 Na základě doporučení Komise č. 2003/361/ES, o definici mikropodniků, malých a středních podniků, je mikropodnik definován jako podnik, který zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jehož roční obrát a/nebo roční celková účetní rozvaha nepřekračují 2 mil. €.

25 Na základě definice malých a středních podniků, která platí od 1. 1. 2005 (§ 2, odst. (2) písm. a), b) a c) Obchodního zákoníku), je malý podnik definován jako podnik s 10–50 zaměstnanci, ročním obrátem v rozmezí 2–10 mil. € nebo aktivy ve výši 2–10 mil. €.

převážně subjekty bez zaměstnanců, naopak ubylo subjektů v kategoriích spíše středně velkých (zde s 10 až 49 zaměstnanci a s 50 až 249 zaměstnanci) v regionech převážně venkovských a přechodných. Všeobecně (tedy ve všech typech regionů) pak výrazně poklesl podíl obchodu na ekonomických subjektech celkem. Na rozdíl od agrárního sektoru zde ubylo především subjektů bez zaměstnanců (např. malých obchůdků), doslova propad zaznamenaly kraje Liberecký a Moravskoslezský (oba hraničí s Polskem).

Úhrn hrubé přidané hodnoty (HPH) dle regionálně členěných údajů ČSÚ dosáhl v roce 2022 za ČR celkem hodnoty 6 155,0 mld. Kč (při meziročním nárůstu o 10,9 %), z toho v převážně městských 2 450,5 mld. Kč, v přechodných 2 100,9 mld. Kč a v převážně venkovských regionech 1 603,6 mld. Kč. Převážně venkovské regiony byly skupinou regionů, jež meziročně opět zaznamenala nejnižší nárůst (8,7 %); ten byl výraznější v regionech přechodných (10,8 %) a nejvyšší pak v regionech převážně městských (12,5 %). V rámci všech krajů ČR dosáhl nejnižšího nárůstu (již druhým po sobě jdoucím rokem) Kraj Vysočina (2,8 %), řazený do regionů převážně venkovských, nejvyššího nárůstu pak Středočeský (13,8 %), spadající do regionů převážně městských. Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HPH se při porovnání převážně venkovských a přechodných regionů příliš neodlišoval; v obou skupinách minimálně polovinu tvoří služby (56,0 %, resp. 60,3 %) a významný podíl si uchovává průmysl včetně stavebnictví (40,3 %, resp. 37,5 %). Obecně nízký podíl zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) v ČR byl pak jednoznačně vyšší v převážně venkovských (3,7 %) než v přechodných regionech (2,2 %), nejnižší pak očekávatelně v převážně městských regionech (1,0 %), kde naopak služby tvoří zhruba tři čtvrtiny HPH. Podíl zemědělství na tvorbě HPH nepoklesl meziročně v žádné kategorii, k jeho mírnému zvýšení došlo ve skupině převážně venkovských regionů.

Celkový počet zaměstnaných v ČR v průměru za rok 2022 dosáhl dle údajů ČSÚ 5 173,5 tis., ve srovnání s předchozím rokem jich ubylo o 39,9 tis., relativně o 0,8 %. Snížení rozsahu zaměstnanosti postihlo v úhrnu nejsilněji kategorii regionů převážně městských (při relativním úbytku o 2,1 %), podstatně méně pak přechodných a převážně venkovských (se shodným úbytkem o 0,3 %). Nejhlubší pokles počtu zaměstnaných (o 4,3 %) byl zaznamenán v Hl. městě Praze, dále pak v krajích Ústeckém a Královéhradeckém (o 2,6 % v obou případech). Nejvíce vzrostla zaměstnanost v Kraji Vysočina (o 1,7 %) a v Karlovarském kraji (o 1,6 %), jenž se v předchozích letech potýkal se značnými úbytky zaměstnaných. Na celkové zaměstnanosti v ČR se i nadále nejvíce podílejí přechodné regiony (41,1 %; u převážně venkovských regionů je to 32,4 %). V odvětvové struktuře zaměstnanosti převládaly ve všech typech regionů služby, přičemž jejich podíl dosahoval od 53,6 % v převážně venkovských regionech přes 58,6 % v přechodných až po 73,9 % v převážně městských regionech (v nichž je zároveň nejnižší podíl průmyslu, a to 24,9 %). Meziroční změny v uvedených sektorech nebyly celkově nijak výrazné, což se plně týká i zemědělství; v jeho rámci posílila zaměstnanost

v kategorii převážně venkovských regionů na 4,2 %, v regionech přechodných velmi mírně oslabila na 2,1 %, podobně i v kategorii převážně městských regionů na 1,3 %).

V roce 2022 došlo v ČR k mírnému oslabení zaměstnanosti; postihlo tentokrát především převážně městské regiony (převážně venkovské a přechodné regiony zaznamenaly jen nepatrný úbytek). Hrubá přidaná hodnota opět meziročně vzrostla; ve skupině převážně venkovských regionů však mírnějším tempem než ve zbývajících kategoriích regionů. Zemědělství má v regionech ČR obecně slabou a dlouhodobě zhoršující se pozici (z hlediska podílu na zaměstnanosti a na tvorbě hrubé přidané hodnoty), ve zde hodnoceném roce 2022 si však svou pozici celkově udrželo, zejména v převážně venkovských regionech. Bohužel prognóza pro následující období není z tohoto hlediska již tak příznivá. V roce 2023 pokračoval v rostlinné výrobě odklon od náročných (a zároveň produktivních) komodit, projevující se též aktuálně v pokračující likvidaci některých ovocných sadů aj. Pokles produkce se samozřejmě odráží i v rozsahu zemědělské, potažmo venkovské zaměstnanosti. Navíc na samotné zemědělské výrobě je dále závislá významná část průmyslu a služeb na vstupu a výstupu ze sektoru (přičemž průmyslové podniky sehrávají významnou roli v ekonomice zejména regionů převážně venkovských a přechodných). Významné informace o zemědělství v ČR (včetně zmíněných změn ve velikostní struktuře ekonomických subjektů) přinesou výsledky Strukturálního šetření v zemědělství 2023 (ČSÚ).

Na podporu malých soukromých podniků a mikropodniků na venkově (tvoří významnou příležitost pro podnikání a zaměstnávání lidí včetně inovačního potenciálu) byla v rámci PRV v období 2007–2013 zaměřena opatření pro tvorbu pracovních příležitostí a podporu využívání obnovitelných zdrojů. Poslední závazek z tohoto programového období byl proplacen v roce 2017. Cílem navazujícího PRV 2014–2020 bylo napomoci generační obnově v zemědělství, usnadnění diverzifikace do nezemědělských činností, stimulace vytváření pracovních míst na venkově a podpora agroturistiky. Program PRV byl prodloužen a pro roky 2021–2022 bylo stanoveno dvouleté přechodné období. Od roku 2023 započalo podávání žádostí v navazujícím programovém období v SZP 2023–2027, i nyní se záměrem podnit ekonomickou aktivitu na venkově a napomoci diverzifikaci do nezemědělských činností. Prostřednictvím intervence 45.73 Investice do nezemědělských činností je zemědělským podnikatelům umožněna podpora do stavebních a technologických investic s cílem zajistit další zdroje příjmů z činnosti nezemědělské povahy. Kromě ekonomických přínosů pro samotné příjemce zakládá podpora i pozitivní efekt pro rozvoj venkova. Podporuje zaměstnanost v dané lokalitě, a to včetně pracovních sil z menšinových nebo ohrožených skupin, napomáhá posílit ekonomický potenciál v regionech a přispívá k zachování nebo rozvoji služeb na venkově, a tím ke stabilizaci venkovských oblastí. Pro rok 2023 není údaj o čerpání podpor v SZP 2023–2027 v rámci intervence 45.73 prozatím k dispozici. V T3.2/01 jsou uvedeny údaje o čerpání podpor PRV 2014–2020(2022), v roce 2022 a v roce 2023.

T3.2/01- Počet přijatých, schválených a proplacených projektů - PRV opatření 6.1 a 6.4

PRV	Počet přijatých žádostí		Počet schválených z přijatých ^{1), 2)}		Počet proplacených projektů ¹⁾		Čerpání prostředků ³⁾ (mil. Kč)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Priorita: 6A Usnadnění diverzifikace, vytváření a rozvoje malých podniků, jakož i pracovních míst								
6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců ⁴⁾	0	143	63
6.4.1 Investice do nezemědělských činností	22	213	272
6.4.2 Podpora agroturistiky	0	41	39
6.4.3 Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů	0	0	0

1) Za konkrétní rok není údaj dostupný.

2) Ze všech žádostí, tedy i v předchozích letech registrovaných žádostí, bylo v roce 2022 schváleno 471 žádostí a 80 žádostí v roce 2023.

3) Jedná se o platby za projekty realizované na základě žádostí registrovaných v předchozích letech.

4) Čerpání podpor SZP 2023-2027 v 49.75 - Zahájení činnosti mladého zemědělce bylo podáno 675 žádostí.

Pramen: SZIF

Zpracoval: L. Podzemná (ÚZEI)

3.3 Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků

V roce 2023 vyhlásilo MZe národní program 129 660 (Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků), který zahrnuje pouze podprogram 129 662 zaměřený na údržbu a obnovu stávajících kulturních prvků venkovské krajiny. Podprogramy 129 664 (Podpora údržby a obnovy historických zemědělských strojů a zařízení) a 129 666 (Údržba a oprava polních cest) nebyly v roce 2023 vypsány.

Podpora v rámci podprogramu 129 662 je určena na údržbu a obnovu stávajících památných staveb a objektů kulturně-historických hodnot (včetně kulturních památek) v extravilánu i intravilánu obcí do 2 000 obyvatel nebo v obci od 2 001 do 5 000 obyvatel, přičemž předmět dotace se nachází v místní části obce do 500 obyvatel.

Dotaci lze čerpat na objekty jako jsou kaple (kaplička), křížová cesta, zvonička, boží muka, smírčí a jiné kříže, exteriérové sochy a sousoší, hřbitovy a hřbitovní zdi. Předmět dotace musí být zpřístupněný veřejnosti a nesmí sloužit k podnikatelské činnosti. Žadatelem může být obec, spolek (sdružení) a nadace, zájmové sdružení právnických osob, obecně prospěšná společnost, vlastník objektu, vlastník pozemku, na němž objekt stojí, uživatel pozemku, na němž objekt stojí.

Příjem žádostí byl ukončen v únoru 2023 z důvodu vyčerpání alokované částky. V roce 2023 byly schváleny žádosti za 37 mil. Kč. Úspěšnost žadatelů byla 89 %.

V roce 2023 probíhala výplata dotací u žádostí podaných v roce 2023 a 2022. Minimální výše dotace v roce 2022 i 2023 činila 15 tis. Kč, maximální hodnota poskytnuté dotace byla 300 tis. Kč, maximálně však 70 % způsobilých výdajů. Celkem bylo proplaceno 38 mil. Kč, z toho 96 % činily platby na projekty podané v roce 2022 (viz T3.3/01). V průměru byla na jeden projekt proplacena částka 178 tis. Kč.

T3.3/01 - Počet přijatých a schválených žádostí, přehled čerpání v roce 2023 - NP 129 660

Program 129 660	Počet přijatých žádostí v roce 2023	Počet schválených z přijatých v roce 2023	Úspěšnost žadatelů	Výše schválených prostředků v roce 2023 (mil. Kč)	Počet proplacených projektů v roce 2023	Z toho projekty podané v roce 2022	Výše proplacených prostředků 2023 (mil. Kč)	Z toho na projekty podané v roce 2022 (mil. Kč)
129 662 Údržba a obnova stávajících kulturních prvků venkovské krajiny	197	175	89	37	214	205	38	37

Pramen: Mze k 31. 12. 2023

Zpracoval: J. Kučera (ÚZEI)

3.4 Zaměstnanost a ekonomické postavení venkovské populace

Zaměstnanost na venkově

Ve 4. čtvrtletí 2023 činila míra zaměstnanosti²⁶ (zde podíl zaměstnaných na obyvatelstvu starším 15 let) v ČR 58,7 %, oproti předchozímu roku došlo k jejímu velmi mírnému poklesu (o 0,1 p. b.). Nejvyšší míru zaměstnanosti si udržují převážně městské regiony Hl. m. Praha (64,9 %) a Středočeský kraj (59,5 %), z převážně venkovských krajů má dlouhodobě nadprůměrnou zaměstnanost kraj Plzeňský (59,2 %). Ve většině regionů ČR míra zaměstnanosti republikového průměru nedosahovala, v devíti krajích zaměstnanost meziročně poklesla (z převážně venkovských krajů se jednalo o kraje Jihočeský, Plzeňský, Zlínský a Vysočina). Nejnižší podíl zaměstnaných vykazovaly kraje Moravskoslezský (55,4 %) a Liberecký (56,0 %), z převážně venkovských krajů pak Olomoucký (56,6 %) a Zlínský (57,0 %).

Na venkově se projevují specifika z hlediska odvětvové zaměstnanosti, tj. zejména vyšší podíly pracovníků v zemědělství (vč. lesnictví a rybářství) ve srovnání s obcemi většími (resp. městy). To potvrzují i výsledky SLDB 2021²⁷ v členění dle velikostních kategorií obcí, přičemž na venkově jsou dále vyšší podíly zaměstnaných v průmyslu a stavebnictví.

Nezaměstnanost a volná pracovní místa v agrárním sektoru

Míra nezaměstnanosti na základě dat Eurostatu v ČR dlouhodobě zůstává jedna z nejnižších v EU (dle dat z prosince 2023 tato dosáhla 2,8 % oproti 5,9 % v EU; nižší hodnotu vykazovaly koncem roku Malta a Polsko).

Nezaměstnanost vyjádřená na základě dat MPSV průměrným podílem nezaměstnaných osob (PNO) se v roce 2023 zvýšila na 3,6 % (meziroční nárůst o 0,2 p. b., k navýšení došlo ve většině krajů ČR, v kraji Vysočina a Moravskoslezském se průměr PNO meziročně prakticky nezměnil). K relativně většímu nárůstu nezaměstnanosti (o 0,4 p. b) došlo v Pardubickém kraji, a dále pak v krajích Jihomoravském a Ústeckém (shodně nárůst o 0,3 p. b). Nejvyšší nezaměstnanost tradičně vykazovaly Ústecký a Moravskoslezský kraj (5,5 %, resp. 5,0 %), podobně jako v předchozím roce se přes 4% nezaměstnanost dostaly i kraje Jihomoravský a Karlovarský. V devíti krajích ČR nezaměstnanost celorepublikového průměru nedosahovala, nejnižší byla ve Zlínském kraji (2,7 %) a dalších venkovských krajích (Jihočeský, Vysočina, Plzeňský, Pardubický), a dále pak v Hl. m. Praze (3,0 %).

Podle údajů MPSV bylo na úřadech práce v ČR v roce 2023 evidováno v průměru 265,9 tis. uchazečů o práci, z toho počet dosažitelných uchazečů (DU) činil 242,2 tis., což

26 *Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS (4. čtvrtletí 2023), ČSÚ 2024.*

27 *Sečítání lidu, domů a bytů.*

odpovídá průměrnému meziročnímu nárůstu o 13,2 tis. osob, tj. 5,7 %. Průměrný počet dosažitelných uchazečů se tak v roce 2023 přiblížil hodnotě z roku 2020 ovlivněného pandemií COVID-19.

Průměrný počet volných pracovních míst (VPM) se oproti roku 2022 naopak snížil, a to na 282,1 tis. (výrazný pokles o 12,9 %, tj. cca o 41,8 tis. VPM). Vlivem nárůstu počtu dosažitelných uchazečů a poklesu volných pracovních míst se hodnota ročního průměru ukazatele počtu dosažitelných uchazečů připadajících na jedno volné pracovní místo (DU/VPM) v ČR v roce 2023 zvýšila na 0,9 (0,7 v roce 2022). I když celorepubliková nabídka VPM každý měsíc roku 2023 převyšovala počty dosažitelných uchazečů o práci v ČR, celkový převis pracovních nabídek se oproti předchozím rokům snížil. Přetrvávají však velké regionální rozdíly – v osmi krajích ČR (Ústecký, Moravskoslezský, Liberecký, Karlovarský, Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský) po celý rok převyšoval počet uchazečů o práci (UoZ) počet evidovaných pracovních nabídek.

Z celkového počtu 286,7 tis. nabízených volných pracovních míst na úřadech práce v červnu 2023 připadalo na sektor zemědělství, lesnictví a rybnářství (sekce A dle CZ-NACE) 5 635 VPM, tj. necelá 2 % (odpovídá poklesu počtu o 1,6 tis, tj. o 21,6 % oproti stejnému období minulého roku). Jelikož velká část evidovaných VPM není specifikována z hlediska sektorů či oborů činností a povinnost zaměstnavatelů hlásit uvolněná pracovní místa na úřady práce pominula, skutečná poptávka po obsazování pracovních míst v agrárním sektoru byla pravděpodobně vyšší. Počty dosažitelných uchazečů za celý agrární sektor ČR k dispozici bohužel nejsou, samostatně tak lze porovnat pouze nabídku práce a disponibilní uchazeče v samostatné třídě 6 CZ ISCO, kterou tvoří kvalifikovaní zemědělní dělníci (často ošetřovatelé hospodářských zvířat a kvalifikovaní dělníci v rostlinné výrobě). K 30. 6. 2023 bylo v této třídě v ČR evidováno celkem 1 917 uchazečů o práci, přičemž počet nabízených pracovních míst činil 3 393, což v průměru odpovídá cca 0,6 DU/VPM u této skupiny pracovníků v ČR při značných rozdílech na regionálních trzích práce (od 0,2 DU/VPM ve Středočeském kraji po 3,1 v Moravskoslezském kraji).

3.5 Institucionální zázemí rozvoje venkova

3.5.1 Organizační a institucionální zabezpečení

MZe a další ministerstva se podílí na rozvoji venkova zejména formou poskytování účelových dotací. Současně část podpory poskytují pro své regiony příslušné kraje. Na rozvoji venkova se přímo i nepřímo podílí celá řada dalších institucí, které podporují vzdělání, služby, podnikání a péči o životní prostředí.

V Česku existuje několik forem spolupráce obcí, a to například na bázi dobrovolných svazků obcí, místních akčních skupin, soukromých podnikatelských subjektů i neziskových

organizací. Významným prvkem spolupráce v území je přeshraniční spolupráce. Univerzity i výzkumné ústavy se stále více zapojují do národních i nadnárodních projektů.

Celostátní síť pro venkov

Celostátní síť pro venkov (CSV) byla v České republice zřízena Ministerstvem zemědělství již v roce 2008 jako komunikační platforma Programu rozvoje venkova, která seskupuje organizace a správní orgány podílející se na rozvoji venkova a zemědělství. CSV je podřízena společné Evropské síti Společné zemědělské politiky, která v programovém období 2023–2027 sloučila síť pro inovace EIP-Agri a síť pro hodnocení do jednoho organizačního celku.

CSV během období 2023–2027 následuje struktury vybudované v předcházejícím programovém období. Jejimi hlavními cíli je podporovat zapojení partnerů do provádění Strategického plánu SZP a přispívat ke zlepšování kvality jeho provádění, včetně zapojení do oblasti monitoringu a hodnocení. Významnou roli hraje CSV v oblasti informování veřejnosti o SP SZP. Posledním významným úkolem je podpora inovací v oblasti zemědělství a rozvoje venkova, a to zejména prostřednictvím shromažďování a sdílení dobré praxe. CSV je jedním z článků systému AKIS. CSV realizuje své aktivity na základě schváleného Akčního plánu Celostátní sítě pro venkov pro období 2023–2027.

Organizační struktura CSV je rozdělena na centrální a regionální úroveň. Řídící orgán Sítě (Ministerstvo zemědělství, odbor Řídící orgán rozvoje venkova MZe) zajišťuje funkci rozhodovací a kontrolní. Sekretariát Sítě má funkci výkonnou. Na regionální úrovni vykonává tuto agendu SZIF (jeho centrální i regionální pracoviště), na centrální úrovni pak odbor Řídící orgán rozvoje venkova. Poradní funkci zastává Koordinační skupina MZe (koordinace aktivit v rámci resortu, členové z řad resortu) a Koordinační výbor Sítě (složený ze zástupců MZe, SZIF a dalších partnerů z řad vládních a nevládních organizací), který na svém každoročním zasedání projednává roční prováděcí plány Sítě a je informován o výsledcích dosud realizovaných aktivit. Na centrální úrovni se jedná o aktivity s celorepublikovým dopadem, na regionální úrovni se aktivity stanovují dle priorit po konzultaci s partnery na úrovni regionů NUTS 2.

K aktivitám Sítě patří setkávání partnerů CSV, exkurze pro potenciální žadatele o dotace za příklady dobré praxe v ČR i v zahraničí, činnost tematických pracovních skupin (na centrální i regionální úrovni), pořádání konferencí na centrální úrovni (např. národní konference Venkov) a regionální/krajské úrovni, zabezpečování prezentací projektů dobré praxe, poznatků a osvědčených postupů, realizace akcí vedoucích k podpoře Společné zemědělské politiky, zajišťování oboustranného toku informací mezi MZe a partnery Sítě, poskytování informací – o dotacích, dostupném poradenství, aktivitách Sítě. Dále se k nim řadí aktivity v rámci soutěže Vesnice roku („Ocenění Oranžová stuha“), provoz webového portálu Venkov www.eagri.cz/venkov či facebookové stránky CSV, prezentace PRV a SP SZP, Sítě a jejich

partnerů na veletrzích a výstavách na centrální i regionální/krajské úrovni (např. výstava Země živitelka v Českých Budějovicích, Agrokomplex na Slovensku) a další.

V tab. T3.5/01 je uveden celkový přehled schválených projektů a plánovaných finančních prostředků na provoz CSV v daných letech. V roce 2023 bylo zaregistrováno 27 projektů Celostátní sítě pro venkov v hodnotě cca 33,2 mil. Kč. Z toho bylo na centrální úrovni zaregistrováno 14 projektů v hodnotě 7,1 mil. Kč a na úrovni regionální 13 projektů v hodnotě 26,1 mil. Kč. Celková přiznaná podpora v roce 2023 činila 14,1 mil. Kč, což představuje 43 % alokovaných prostředků v daném roce.

T3.5/01 - Přehled projektů a finančních prostředků Celostátní sítě pro venkov v letech 2021 až 2023

Podopatření	rok	Projekty schválené		Projekty vyplacené			
		Počet projektů	Finanční prostředky alokované (tis. Kč)	Počet projektů	Finanční prostředky vyplacené (tis. Kč)	Spoluúčast EU (tis. Kč)	Spoluúčast ČR (tis. Kč)
Centrální aktivity	2021	9	5 204	7	5 776	2 859	2 917
Regionální aktivity		9	15 945	8	4 561	2 258	2 303
Celkem CSPV ČR		18	21 149	15	10 337	5 117	5 220
Centrální aktivity	2022	13	6 353	7	6 012	2 976	3 036
Regionální aktivity		8	15 478	9	5 801	2 871	2 930
Celkem CSPV ČR		21	21 831	16	11 813	5 847	5 966
Centrální aktivity	2023	14	7 131	19	9 392	4 649	4 743
Regionální aktivity		13	26 078	8	4 722	2 338	2 385
Celkem CSPV ČR		27	33 209	27	14 115	6 987	7 128

*Pramen: MZe
Zpracoval: K. Chomiaková (UZEI)*

Místní akční skupiny (MAS) a CLLD

MAS je na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů pro svůj region metodou LEADER. Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jedním z nástrojů je také aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků.

MAS pracují formou komunitně vedeného místního rozvoje a metodou LEADER, jejíž základní principy jsou: přístup „zdola nahoru“, partnerství veřejných a soukromých subjektů, tvorba místní rozvojové strategie, integrované a vícesektorové akce, inovativnost v řešení problémů venkovských regionů, síťování a výměna zkušeností mezi aktéry rozvoje, spolupráce v rámci společných projektů místních akčních skupin v rámci státu, EU a dalších zemí.

Strategie CLLD (Komunitně vedený místní rozvoj) se mohou realizovat na území obcí s počtem obyvatel menším než 25 000. Populační velikost území MAS je v rozmezí 10–100 000 obyvatel.

Pro programové období 2021–2027 bylo standardizováno 180 MAS a schváleno 180 koncepčních částí strategií CLLD. MAS v roce 2023 podaly následující počet akčních plánů: IROP - 180, OPZ+ - 135, OP TAK - 163, SZP - 121 (zbylých 59 MAS podalo žádost v lednu

2024). Ke konci roku 2023 bylo schváleno 50 programových rámců. Vyhlášení výzev na příjem projektů konečných žadatelů na MAS bude umožněno až v roce 2024.

Všech 180 MAS k 31. 12. 2022 úspěšně obdrželo „Osvědčení o standardizaci“. Splnění standardů MAS je jedna z podmínek pro čerpání finančních prostředků z evropských fondů. Jsou souhrnem povinností, postupů a procesů, které zajišťují soulad vnitřního nastavení a fungování MAS s příslušnými právními předpisy, jejich otevřenost všem aktivním podporovatelům rozvoje venkova, a transparentnost při zapojení do implementace evropských fondů. Standardy MAS spadají do pěti tematických okruhů (MAS a partneři MAS; orgány MAS; území působnosti MAS; institucionalizace MAS a kancelář MAS). Území 180 MAS pokrývají necelých 93 % území ČR a 60 % populace ČR. Většina MAS již byla v roce 2023 sdružena v NS MAS (Národní síť Místních akčních skupin).

3.5.2 Programové zabezpečení

Regionální rozvoj lze vyjádřit jako ekonomický, sociální, kulturní, společenský a environmentální rozvoj určitého území, který je podpořen formou národních cílů tak, aby docházelo ke snížení velikosti regionálních rozdílů a zvýšení konkurenceschopnosti regionů.

Pro Českou republiku byly Dohodou o partnerství na roky 2021–2027 vyčleněny prostředky ve výši přes 21,4 mld. €.

Fondy Evropské unie zahrnují celou škálu nástrojů finanční pomoci. V programovém období 2021–2027 jsou v České republice nastavena společná pravidla pro pět fondů, které dohromady tvoří Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF): Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond pro spravedlivou transformaci, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond.

Rozvoj venkova je zahrnut i v rámci SZP a naplňování strategií MAS je financováno z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV). Celkový rozpočet Strategického plánu SZP na období 2023–2027 činí cca 8 mld. € (zahrnuje oba fondy v rámci SZP: EZFRV, EZZF).

Pro rozvoj venkova je možné využít také národní zdroje, které podporuje Česká republika prostřednictvím cílených programů s řadou potřebných aktivit včetně údržby a obnovy kulturních a venkovských prvků.

Financování MAS a aktivit v území MAS probíhá z vlastních i cizích zdrojů. Co se týká vlastních zdrojů, jedná se hlavně o příspěvky, které MAS vybírají od svých členů. Cizí zdroje jsou zdroje národní a EU, tj. Operační programy, které jsou v gesci MZe, MŽP, MPSV, MMR a MPO. Vícezdrojové financování MAS při realizaci strategie (SCLLD) umožňuje rozšířit záběr aktivit na venkově. V programovém období 2021–2027 jsou podporovány z operačních programů IROP, SP SZP, OP TAK, OP ŽP, OPTP, OPZ+. Dále mohou MAS využívat zdroje z OP JAK přes MAP (místní akční plány), kde se ale nejedná o realizaci strategií v rámci CLLD. Integrovaný regionální operační program (IROP, řízený MMR) a Strategický plán SZP

(SP SZP, řízený MZe), jsou dva výrazné finanční zdroje pro aktivity v území MAS. IROP integruje rozvojové priority obcí při zohlednění jejich specifík a požadavků na tematickou a územní koncentraci. Nově přibyla podpora udržitelného cestovního ruchu, revitalizace měst a obcí nebo podpora ochrany veřejného zdraví. Operační program Životní prostředí (OP ŽP, řízený MŽP) se zaměřuje na ochranu a péči o environmentální kvalitu, omezení negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí a klima a přispívá k řešení problémů životního prostředí a klimatu na evropské a globální úrovni. Operační program Zaměstnanost plus (OPZ+, řízený MPSV) navazuje na OPZ a zabývá se budoucností práce, sociálním začleňováním, sociálními inovacemi a materiální pomocí nejchudším osobám. Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK, řízený MPO) nahrazuje OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost a je zaměřený na inovace, výzkum a vývoj, energetické úspory, obnovitelné zdroje nebo digitalizaci. Operační program Technická pomoc (OP TP, řízený MMR) poskytuje podporu administrativních a animačních činností MAS při realizaci strategií CLLD. Gestorem a koordinátorem implementace integrovaných nástrojů, a tedy i CLLD je Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor strategií a analýz regionální politiky a politiky bydlení.

Podpory rozvoje venkova v rámci Strategického plánu SZP 2023-2027

Na období 2023–2027 je rozvoj venkova podporován v rámci SP SZP ve specifickém cíli SO8 – Podpora zaměstnanosti, růstu, genderové rovnosti, včetně zapojování žen do zemědělství, sociální začleňování a místní rozvoj ve venkovských oblastech, včetně oběhového biohospodářství a udržitelného obhospodařování lesů. Zahrnuje 2 intervence, které jsou rozděleny na dílčí záměry;

45.73 Investice do nezemědělských činností

záměr a) vybrané nezemědělské činnosti

záměr b) agroturismus

záměr c) zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv

52.77 LEADER

FICHE 1 - Zemědělské podnikání, zpracování a uvádění zemědělských produktů na trh

FICHE 2 - Lesnické podnikání a hospodaření v lese

FICHE 3 - Nezemědělské podnikání

FICHE 4 - Podnikání malých a středních podniků

FICHE 5 - Základní služby a obnova obcí

FICHE 6 - Neproduktivní infrastruktura v krajině

FICHE 7 - Spolupráce MAS v rámci intervence LEADER

Plánované aktivity specifického cíle 8 a plnění opatření za rok 2023 jsou uvedeny v tab. T3.5/02. V rámci opatření 45.73 Investice do nezemědělských činností bylo naplánováno 830 projektů v hodnotě 1 250 mil. Kč. V operaci 52.77 LEADER činí plánovaný rozpočet 5 085 mil. Kč, počet projektů nebyl plánován.

T3.5/02 - Přehled projektových opatření specifického cíle 8 a jejich rozpočet a plnění v roce 2023

Opatření	Plánovaný rozpočet 2023–2027 celkem		Plnění 2023		Plnění 2023–2027		% plnění	
	počet projektů	mil. Kč	počet projektů	mil. Kč	počet projektů	mil. Kč	projektů	Kč
45.73 - Investice do nezemědělských činností	830	1 250	-	-	-	-	-	-
52.77 - LEADER		5 085	-	-	-	-	-	-

Pozn. Počet projektů u 52.77 LEADER není plánován.

Pramen: MZe

Zpracoval: K. Chomiaková (ÚZEI)

V roce 2023 mohly MAS ještě vyhlášovat výzvy a vybírat projekty za účelem dočerpání alokace určené na programové období 2014–2020, které bylo pro Program rozvoje venkova na období 2014–2020 přechodným ustanovením prodlouženo do konce roku 2022. Za rok 2023 bylo v rámci PRV vyhlášeno MAS 268 výzev a podáno 2 195 žádostí na MAS s požadovanou dotací 667 mil. Kč. Výzvy pro SP SZP budou vyhlášovány v následujícím roce (tedy 2024). V rámci IROP bylo dle informací NS MAS za rok 2023 v realizaci 52 projektů za 122 384 tis. Kč.

4 ZEMĚDĚLSTVÍ A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, OCHRANA ZVÍŘAT

4.1 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí

Vliv zemědělského hospodaření na krajinu a životní prostředí prezentují indikátory uvedené v tab. T4.1/02. Tyto indikátory jsou podle zaměření rozděleny do tří oblastí – způsob využití krajiny a hospodaření na zemědělské půdě (1 až 15), vstupy do zemědělství a emise ze zemědělství (16 až 29), výsledky monitoringu ekosystémů (30 až 35).

Zemědělský půdní fond (ZPF) tvořil v roce 2023 více než polovinu celkové výměry ČR (53,2 %), v porovnání s rokem 2022 se zmenšil o 2,4 tis. ha. Nepatrný pokles zaznamenala orná půda (o 0,3 %) a mírný nárůst byl identifikován u trvalých travních porostů (o 0,4 %). Výměra lesních pozemků zůstala přibližně stejná jako v předchozích letech (34,0 %).

T4.1/01 - Přehled výměr chráněných ploch k 31. 12. 2023 (ha)

Ukazatel	Výměra z. p. (bez L, M, B)	Výměra TTP	Výměra R	Výměra U	Výměra G
Národní parky (NP)	7 535,60	7 241,01	151,32	43,70	87,68
Chráněné krajinné oblasti (CHKO)	295 299,90	186 388,03	97 895,96	4 209,45	2 147,54
Maloplošně zvláštně chráněná území (MZCHÚ)	7 701,42	7 080,32	444,36	73,93	28,11
MZCHÚ mimo NP, CHKO ¹⁾	4 996,08	4 419,23	420,52	70,76	28,04
ZCHÚ celkem bez vzájemných překryvů ²⁾	308 059,50	198 276,94	98 467,74	4 323,85	2 262,62
Ptačí oblasti	121 414,82	82 186,81	34 201,20	1 490,29	853,34
Evropsky významné lokality	104 127,70	90 982,34	11 119,56	583,82	621,27
Natura 2000 celkem bez vzájemných překryvů	189 128,90	141 386,84	41 424,97	1 856,80	1 236,08
Oblasti chráněné podle zákona č. 114/1992 Sb. celkem bez překryvů (ZCHÚ, Natura bez překryvů)	390 899,39	255 134,28	122 074,28	5 369,59	2 764,37

1) MZCHÚ = národní přírodní památky, národní přírodní rezervace, přírodní památky, přírodní rezervace.

2) ZCHÚ = MZCHÚ a NP a CHKO.

Pramen: MZe

Zpracoval: T. Gimunová (MZe)

Výměra ploch lokalit soustavy Natura 2000 v roce 2023 byla 1 115,36 tis. ha, tj. 14,14 % celkové rozlohy ČR. Tab. T4.1/01 uvádí přehled výměr chráněných ploch v ČR v roce 2023. Další souvislosti ochrany ZPF jsou uvedeny v kap. 7.4.

V roce 2023 bylo v systému integrované produkce zeleniny a jahodníku evidováno u Zelinářské unie Čech a Moravy (ZUČM) 67 pěstitelů s plochou 6,8 tis. ha. Podáno bylo 140 žádostí na rozlohu 9,3 tis. ha zeleniny vč. jahodníku a brambor.

Ke dni 1. 8. 2023 bylo zaregistrováno v integrovaném systému pěstování ovoce 326 členů s výměrou ovocných výsadeb 8 474 ha. V rámci integrované produkce ovoce bylo celkem v rámci EAFRD proplaceno 48 žádostí z roku 2022 na výměru 1,3 tis. ha ovocných sadů. V roce 2023 bylo podáno v opatření integrované produkce 201 žádostí na plochu 6,1 tis. ha na ovocné sady.

K 13. 12. 2023 bylo evidováno 134 členů Spolku EKOVIŇ, kteří hospodaří v systému integrované produkce révy vinné na 3,7 tis. ha a v systému ekologického zemědělství na 1,4 tis. ha²⁸. Celkem bylo v integrované produkci vinné révy²⁹ v roce 2023 podáno 518 žádostí na výměru 8,9 tis. ha. Do opatření ekologické zemědělství s kulturou vinice a chmelnice bylo celkem podáno 92 žádostí na výměru 730 ha. V navazujícím opatření byl počet podaných žádostí 61 na 422 ha vinic.

Ve srovnání s rokem 2022 došlo k prudkému snížení spotřeby minerálních hnojiv, a to o 24,18 %, jednalo se o snížení na 81,01 kg č. ž./ha z. p. v roce 2023. Celkový vklad čistých živin ze statkových a organických hnojiv se snížil o 3,98 % na 65,2 kg/ha. Celková spotřeba vápenatých hmot se ve srovnání s rokem 2022 snížila o 21,66 % na 264 tis. t.

V roce 2023 v zemědělských podnicích klesla spotřeba různých druhů energie na 16,9 mil. GJ, což reprezentuje snížení o 4,0 % ve srovnání s rokem 2022. Podle VÚZT

28 Další údaje o ekologickém zemědělství jsou uvedeny v kapitole 4.3.

29 Součet hodnot u intervencí: Integrovaná produkce révy vinné – základní ochrana vinic a Integrovaná produkce révy vinné – nadstavbová ochrana vinic. O intervenci Integrovaná produkce révy vinné – doplňková platba se v roce 2023 nežádalo.

a ČSÚ bylo v zemědělství spotřebováno 414,4 mil. l motorové nafty, což je o téměř 6,4 mil. l méně než v roce 2022. Na celkové spotřebě motorové nafty se rostlinná výroba a doprava po vnějších komunikacích podílela z 85,7 % a živočišná výroba z 14,3 %.

Limitní hodnoty 11 sledovaných rizikových prvků³⁰ v zemědělských půdách ČR stanovené vyhláškou č. 153/2016 Sb.³¹ jsou častěji překračovány na lehkých půdách (47 % nadlimitních vzorků) než na půdách ostatních (32,9 %). U lehkých půd nejčastěji překračuje PH chrom (18,3 % nadlimitních vzorků), dále pak arsen (15,1 %), kadmium (13,5 %) a beryllium (12,2 %). Více než 10 % nadlimitních vzorků je překročeno také u zinku. V případě půd ostatních je PH překračována nejčastěji u kadmia (11 % nadlimitních vzorků), dále pak u arsenu (8,7 %) a zinku (7,6 %).

30 Jedná se o 11 prvků, které ÚKZÚZ pravidelně sleduje: As, Be, Cr, Cd, Co, Cu, Hg, Ni, Pb, V, Zn.

31 Vstoupila v platnost 1. června 2016.

T4.1/02 – Indikátory pro posouzení vlivu zemědělství na životní prostředí

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2023
1	Výměra ČR, z toho ZPF, lesní pozemek (ha, %), ČÚZK.	Výměra ČR: 7 887 tis. ha. ZPF: 4 194,2 tis. ha, 53,2 % celkové rozlohy ČR. Lesní pozemek: 2 681,8 tis. ha, 34,0 % celkové rozlohy ČR.
2	Zornění a zatravnění (%) na ZPF, ČÚZK.	Zornění: 69,2 % (2 900,7 tis. ha o. p.). Zatravnění: 24,8 % (1 039,2 tis. ha TTP).
3	Podíl trvalých kultur na ZPF (%), ČÚZK.	6,1 % z. p. (254,3 tis. ha chmelnic, vlnic, zahrad, ovocných sadů).
4	Podíl ZCHÚ celkem bez překryví na rozloze ČR (ha, %), MZe.	Přibližně 1 324,9 tis. ha, 16,8 % celkové rozlohy ČR (velkoplošná ZCHÚ a maloplošná ZCHÚ mimo NP a CHKO). Z toho je přibližně 308 tis. ha z. p.
5	Podíl soustavy Natura 2000 na rozloze ČR (ha, %), MZe.	Ptačí oblasti: 703,4 tis. ha (8,9 % celkové rozlohy ČR), z toho cca 121,4 tis. ha z. p. (Počet oblastí 41).
		Evropsky významné lokality podle národního seznamu: 795,6 tis. ha (10,1 % celkové rozlohy ČR), z toho cca 104,1 tis. ha z. p. (Počet oblastí 1 112).
6	Celkový podíl území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. na rozloze ČR (ha, %), MZe.	1 725,6 tis. ha, tj. 21,9 % výměry ČR.
7	Podíl ZOD na ČR rozloze (ha, %), MZe.	3 314,9 tis. ha (42,0 % celkové výměry ČR), 1 858,5 tis. ha z. p. (52,5 % z. p.) podle ČÚZK ^[1] .
8	Podíl ANC ^[2] – ZPF podle LPIS, (ha, %), MZe.	2 000,8 tis. ha z. p., tj. 56,6 % z. p.
9	Výměra odvodňených a zavlazovatelných ploch (ha, %), PMO, ČSÚ.	1 078 tis. ha odvodňených ploch (25,7 % z. p.) ^[3] . Skutečně provozované závlahy jsou na rozloze 22,0 tis. ha (0,5 % z. p.) ^[4] .
10	Výměra území potenciálně ohroženého vodní a větrnou erozí (ha, %), VÚMOP.	Potenciálně ohroženo vodní erozí: 2 345 tis. ha (55,9 %) bonitované z. p.
		Potenciálně ohroženo větrnou erozí: 395 tis. ha bonitované z. p. ^[5] .
11	Výměra území potenciálně ohroženého nedostatkem přístupné vláhy (ha, %), VÚMOP ^[6] .	Přibližně 59 tis. ha z. p. dle databáze BPEJ (1,44 % z. p. dle databáze BPEJ).
12	Výměra území potenciálně ovlivněného zasolením a podmáčením (ha, %), VÚMOP.	Slabě zasoleno: asi 6,6 tis. ha (0,2 % z. p. dle databáze BPEJ) ^[7] .
		Podmáčeno: odhaduje se 188,4 tis. ha (4,6 % z. p. dle databáze BPEJ).
13	Podíl ploch, na kterých se pěstují geneticky modifikované plodiny (ha), MŽP, MZe.	GM plodiny se v roce 2023 nepěstovaly. (V EU je pro komerční pěstování povolena jediná GM plodina, kukuřice, označovaná též jako „Bt kukuřice“, v ČR pěstována do r. 2016).
14	Podíl ploch s alternativním způsobem hospodaření (ha, %), MZe (SZIF, SISPO).	Ekologické zemědělství: 595 tis. ha (16,8 % z. p.) včetně ploch v konverzi.
		Integrovaná produkce: 6 769 ha zeleniny, 8 944 ha vinné révy ^[8] , 8 474 ha ovoce ^[9] .
15	Změny technologie zpracování půdy, VÚRV.	Odhaduje se, že minimalizační technologie ^[10] se používají asi na 1,1-1,2 mil. ha o. p. a půdoochranné technologie se používají asi na 250–275 tis. ha o. p.
16	Spotřeba statkových a organických hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 25,3 kg č. ž./ha z. p. P ₂ O ₅ : 14,4 kg č. ž./ha z. p. K ₂ O: 25,5 kg č. ž./ha z. p.
17	Spotřeba minerálních hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 67,2 kg č. ž./ha z. p. P ₂ O ₅ : 8,3 kg č. ž./ha z. p. K ₂ O: 5,5 kg č. ž./ha z. p.
18	Spotřeba vápenatých hmot (tis. t), MZe.	264 tis. t vápenatých hmot.

19	Spotřeba kalů z čištění odpadních vod na z. p. (t), ČSÚ.	Množství kalů aplikovaných do půdy přímou aplikací a rekultivací bylo 63 260 t v roce 2022 ^[11] .
20	Spotřeba přípravků na OR (kg, účinných látek/ha z. p.), ÚKZÚZ.	Celkem aplikováno 3 386 tis. kg, což představuje 0,96 kg účinných látek/ha z. p.
21	Spotřeba přípravků na OR na bázi mikroorganismů (kg), ÚKZÚZ.	Celkem 84 140 kg.
22	Biologická ochrana rostlin, ÚKZÚZ.	Ošetřeno přibližně 52 755 ha kulturních plodin.
23	Havarijní znečištění vod zem. původu (%), ČIŽP.	5,5 % z celkového počtu havárií evidovaných na ČIŽP.
24	Spotřeba energie v zemědělství (GJ), VÚZT.	Odhaduje se 16,9 mil. GJ ^[12] .
25	Odhad spotřeby PHM v zemědělství (mil. l), VÚZT.	Přibližně 414,4 mil. l motorové nafty ^[13] .
26	Stavy hospodářských zvířat (ks), ČSÚ ^[14] .	Skot: 1 370 tis. ks, prasata: 1 362 tis. ks, ovce: 179 tis. ks, kozy: 29 tis. ks, drůbež vč.pštrošů : 21 957 tis. Ks ^[15] .
27	IPPC (počet rozhodnutí o vydání integrovaného povolení), MŽP.	V rezortu zemědělství byla vydána celkem 2 rozhodnutí.
28	Integrovaný registr znečišťování (MŽP).	Emise do ovzduší (kg/rok): amoniak (NH ₃): 7 383 025,85; oxid dusíku (NO _x /NO ₂): 47 431 756,79; oxid uhelnatý (CO): 132 530 263 (data za ohlašovací rok 2022) ^[14] , ^[15] .
29	Emise amoniaku ze zem. činnosti (kt), VÚZT.	Přepokládaná produkce amoniaku ^[16] z ustájení hospodářských zvířat je pro rok 2023 26,8 kt (v 2022 26,75 kt), z aplikace statkových hnojiv 13,5 kt za rok 2023 (v 2022 13,31 kt) a z pastevního způsobu chovu hospodářských zvířat 2 kt za rok 2023 (v 2022 2,07 kt). Předběžný odhad emisní hodnoty amoniaku pocházející z aplikace minerálních hnojiv je pro rok 2023 26,0 kt (v roce 2022 26,53 kt). Pro rok 2023 se očekávají emise z posklizňových zbytků, digestátů, kompostů a kalů ve výši 6,3 kt (v roce 2022 6,19 kt).
30	Monitoring cizorodých látek v agrárním ekosystému, ÚKZÚZ.	Sledování zemědělských půd na ÚKZÚZ: Preventivní hodnota je překračovaná u PAH, nevyšly celkem 2 vzorky. Dále je překročena u PCB pouze na 1 ploše orné půdy, u DDT nevyšly 3 vzorky omice.
31	Monitoring cizorodých látek v lesním ekosystému, VÚLHM.	Stav v roce 2023: Vzorky hub (14 vzorků): zvýšený obsah kadmia u 14 % vzorků (2 vzorky) ^[17] .
32	Monitoring cizorodých látek ve vodním ekosystému, VÚMOP.	Malé vodní nádrže: Koncentrace těžkých kovů v malých vodních nádržích byly v roce 2023 relativně nízké. Relativně bezproblémové byly v roce 2023 koncentrace kadmia, mědi, chromu, olova a zinku. Vyšší podíl znečištěných vod byl zjištěn zejména v případě arsenu. Koncentrace rtuti byly ve vodách malých vodních nádrží převážně nízké, nicméně stále se místy vyskytují vzorky s vysokými koncentracemi. Drobné vodní toky: Koncentrace těžkých kovů ve vodách drobných vodních toků byly v roce 2023 převážně nízké s výjimkou rostoucích koncentrací arsenu. V případě dalších sledovaných látek, jako byly měď, nikl, olovo, zinek se v letošním roce vyskytovaly převážně nízké koncentrace s výjimkou několika málo vzorků. Úplně bez problémů pak byly v roce 2023 koncentrace chromu a rtuti, kde všechny odebrané vzorky odpovídaly třídě jakosti I. Ve všech sledovaných drobných vodních tocích se vyskytují dosti vysoké koncentrace PAU. V roce 2023 došlo ve 25 případech k překročení limitní hodnoty (NEK NPK). Velmi silně znečištěné toky látkami PAU se vyskytují zejména v Oblasti povodí Moravy a Dyje. Naopak PCB se v poslední době jen zřídka vyskytují ve vodách drobných vodních toků v měřitelných koncentracích a ani z dlouhodobého hlediska nepředstavují pro jakost vod drobných vodních toků problém ^[18] .
33	Monitoring znečištění podzemních vod – mělké vrty (% vzorků překračujících limit), ČHMÚ.	Dusičnany – 13,2 %, dusitany – 0,0 %, amonné ionty – 21,8 %, CHSKMn ^[19] – 26,2 %, chloridy – 5,1 %, suma pesticidů – 56,7 %. Stav pro rok 2023 není znám ^[20] .
34	Monitoring jakosti povrchových vod podle nitrátové směrnice (% vzorků překračujících limitní hodnoty), PMO.	Zranitelné oblasti: celkem 7,2 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ -/l, 36,9 % rozborů překročilo limit 25 mg NO ₃ -/l. Nezranitelné oblasti: 0,8 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ -/l, celkem 13,0 % rozborů překročilo hranici 25 mg NO ₃ -/l.

35	Kontrola zemědělského hospodaření s ohledem na nařízení vlády č. 103/2003 Sb., ÚKZÚZ.	Uskutečněno 160 kontrol u vybraných podniků v ZOD. V rámci kontrol nitrátové směrnice byla konstatována dvě pochybení. V jednom případě byla porušena podmínka maxim. doby uložení na pozemku (12 měsíců) a v dalším případě byl separát uložen na ZP na místech, která nebyla v HP uvedena jako místa vhodná k uložení organických hnojiv na zemědělské půdě ^[21] .
----	---	--

- [1] Rozloha platná od 1. 7. 2020.
- [2] Redefinice LFA na ANC (Areas with Natural Constraints).
- [3] Poslední dostupný údaj z roku 1993.
- [4] Integrované šetření v zemědělství 2020. Údaje z Integrovaného šetření v zemědělství 2023 nejsou dosud k dispozici.
- [5] Počítáno pouze z kategorií erozní ohroženosti půdy nejohroženější, silně ohrožené a ohrožené.
- [6] Do roku 2015 se vysýchavé půdy identifikovaly pouze podle databáze BPEJ, kde v roce 2015 byla výměra 59,7 ha. Nově je výměra BPEJ ještě redukována na plochu považovanou za „zemědělsky obhospodařovanou“.
- [7] Jedná se o odhad z roku 2009, údaj se dále neaktualizuje.
- [8] Součet výměr u intervencí: Integrovaná produkce révy vinné – základní ochrana vinic a Integrovaná produkce révy vinné – nadstavbová ochrana vinic. O intervenci Integrovaná produkce révy vinné – doplňková platba se v roce 2023 nežádalo.
- [9] Plochy ovocných sadů a školek k 1. 8. 2023.
- [10] V roce 2010 vstoupil v platnost systém Kontrol podmíněnosti, a to 10 standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC). Jeden z těchto standardů je zaměřen na prevenci eroze půdy používáním minimalizačních technologií.
- [11] Údaje za rok 2023 nebyly k uzávěrce dat Zprávy k dispozici. Údaj je za rok 2022.
- [12] Zahnuje energii vyrobenou z tuhých a kapalných paliv a zemního plynu.
- [13] Do celkové spotřeby motorové nafty není zahrnuta spotřeba služeb poskytovaných zemědělství jinými rezorty, zejména v dopravě, ani spotřeba související s nezemědělskými činnostmi podniků.
- [14] Změna zdroje: statistická zjišťování v chovu skotu, prasat a drůbeže; Integrovaný zemědělský registr - ovce, kozy
- [15] Od roku 2023 jsou stavy drůbeže vč. pštrosů. Stavy koní nejsou za rok 2023 uvedeny.
- [16] Údaje za ohlašovací rok 2023 nejsou dosud k dispozici (ohlašování do IRZ za rok 2023 probíhá do 31. 3. 2024 a data v agregované podobě tedy nejsou k dispozici).
- [17] Nadlimitní množství látky je takové množství, které je ohlášeno striktně dle zákona č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečištění životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Prahová hodnota pro úniky amoniaku do ovzduší je 10 000 kg/rok, pro oxidy dusíku 100 000 kg/rok a pro oxid uhelnatý 500 000 kg/rok.
- [18] V roce 2023 byla provedena revize a přepočty emisí amoniaku pocházejících ze zemědělství mezi roky 1990–2022 z důvodu rozdělení vykazování emisí amoniaku pocházejících z chovů hospodářských zvířat a skladování a aplikace statkových hnojiv na zemědělskou půdu. Použití metody TIER 2.
- [19] Limit kadmia 2 mg/kg a limit rtuti 5 mg/kg v sušině.
- [20] PAU (Polycyklický aromatický uhlovlík), PCB (Polychlorovaný bifenyl) a NEK-NPK (norma environmentální kvality pro povrchové vody-nejvyšší přípustná hodnota 34 µg/l).
- [21] Chemická spotřeba kyslíku (manganová).
- [22] V roce 2023 nebyl realizován program monitoringu jakosti podzemních vod podle schváleného programu monitoringu jakosti podzemních vod.
- [23] Bez ohledu na výsledky kontrol je potřeba se během kontrol zaměřit na problematiku správného uložení hnojiv na zemědělské půdě podle požadavků na hospodaření ve ZOD.

Pramen: různé zdroje
Zpracoval: B. Havlíčková (ÚZEI)

Na životní prostředí měl v roce 2023 významný vliv Program rozvoje venkova pro období 2014–2020, ze kterého je možné využívat finanční prostředky z tzv. Agroenvironmentálních a klimatických opatření. Toto opatření oproti PRV 2007–2013 nezahrnuje opatření Ekologické zemědělství. Přehledy podaných žádostí, požadované výměry a sumy vyplacených dotací jsou uvedeny v tab. T4.1/03 a tab. T4.1/04. Informace k čerpání podpor v rámci nového PRV 2023–2027 za rok 2023 jsou uvedeny v kapitole 2.1.2.

Celkem bylo vyplaceno 4 412 mil. Kč z nárokových požadavků roku 2022. V žádostech podaných v roce 2023 je zažádáno o 3 103 mil. Kč za AEKO (více informací je uvedeno v kapitole 2.1.2).

T4.1/03 - Přehled o AEKO - PRV 2014–2020 (EAFRD)¹⁾

AEKO	Podané žádosti o dotace	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2022 ²⁾
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Integrovaná produkce - ovoce	33	1	13	13
Integrovaná produkce - révy vinné	141	3	50	50
- základní ochrana vinic	36	0	3	3
- nadstavbová ochrana vinic	112	3	47	47
Integrovaná produkce - zeleniny a jahodníku	26	2	21	21
Travní porosty	2 966	253	727	679
- obecná péče o extenzivní louky a pastviny	2 806	211	518	507
- mezofilní a vlhkofilní louky hnojené	251	3	12	10
- mezofilní a vlhkofilní louky nehnojené	666	12	53	45
- horské a suchomilné louky hnojené	79	1	4	3
- horské a suchomilné louky nehnojené	272	5	20	15
- trvale podmáčené a rašelinné louky	108	0	6	5
- ochrana modrásků	107	1	3	3
- ochrana chřástala polního	154	3	13	11
- suché stepní trávníky a vřesoviště	42	1	8	8
- druhově bohaté pastviny	488	17	89	73
Zatrávňování orné půdy	1 270	10	78	77
- zatrávňování orné půdy - běžná směs	842	5	42	41
- zatrávňování orné půdy - druhově bohatá směs	43	0	4	3
- zatrávňování orné půdy - regionální	9	0	0	0
- zatrávňování o.p. podél vodního útvaru - běžná směs	495	4	30	30
- zatrávňování o.p. podél vodního útvaru - druhově bohatá směs	26	0	1	1
- zatrávňování o.p. podél vodního útvaru - regionální směs	6	0	0	0
Biopásy	307	4	59	58
- krmné biopásy	178	3	43	43
- nektarodárné biopásy	141	1	16	16
Ochrana čejky chocholaté	22	0	4	4
Zatrávňování drah soustředěného odtoku	3	0	0	0
Navazující AEKO	Podané žádosti o dotace	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2022²⁾
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Integrovaná produkce - ovoce	222	7	67	66
Integrovaná produkce - révy vinné	476	8	106	106
- základní ochrana vinic	73	1	5	5
- nadstavbová ochrana vinic	411	7	101	101
Integrovaná produkce - zeleniny a jahodníku	60	4	47	46
Travní porosty	9 650	636	1 941	1 775
- obecná péče o extenzivní louky a pastviny	8 770	488	1 199	1 171
- mezofilní a vlhkofilní louky hnojené	731	10	44	34
- mezofilní a vlhkofilní louky nehnojené	2 161	40	183	151
- horské a suchomilné louky hnojené	199	2	6	3
- horské a suchomilné louky nehnojené	828	12	51	39
- trvale podmáčené a rašelinné louky	304	1	14	13
- ochrana modrásků	322	2	8	7
- ochrana chřástala polního	465	9	43	35
- suché stepní trávníky a vřesoviště	101	2	22	21
- druhově bohaté pastviny	1 920	70	370	302
Údržba zatrávněných dílů půdních bloků	990	6	16	16
- základní údržba zatrávněných dílů půdních bloků	572	3	8	8
- údržba zatrávněných dílů půdních bloků podél vodního útvaru	418	3	8	8
Biopásy	102	1	18	18
- krmné biopásy	102	1	18	18
- nektarodárné biopásy	0	0	0	0
Ochrana čejky chocholaté	21	0	3	3
Údržba zatrávněných drah soustředěného odtoku	2	0	0	0
Celkem	16 291	935	3 152	2 933

1) Údaje k 31. 12. 2023.

2) Všechny vyplacené dotace ze žádostí podaných 2022.

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: B. Havlíčková (ÚZEI)

T4.1/04 - Přehled o EZ - PRV 2014–2020 (EAFRD)¹⁾

EZ	Podané žádosti o dotace	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2022 ²⁾
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Přechod na postupy a způsoby ekologického zemědělství	631	3	12	12
- travní porosty	371	1	3	3
- orná půda	231	1	8	8
- ovocné sady	18	0	0	0
- vinice	10	0	0	0
- chmelnice	1	0	0	0
Zachování postupů ekologického zemědělství	2 263	140	406	391
- travní porosty	1 096	99	205	197
- orná půda	960	40	183	180
- ovocné sady	172	1	14	10
- vinice	33	0	4	4
- chmelnice	2	0	0	0
Navazující EZ	Podané žádosti o dotace	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Suma všech vyplacených dotací z nároku 2022²⁾
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Přechod na postupy a způsoby ekologického zemědělství	2 704	42	165	156
- trvalý travní porost	1 559	24	52	49
- standardní orná půda	1 022	17	106	101
- trvalá kultura ovocný sad	91	0	3	3
- vinice	32	0	3	3
- chmelnice	0	0	0	0
Zachování postupů ekologického zemědělství	5 561	382	961	921
- trvalý travní porost	3 115	327	675	650
- standardní orná půda	1 876	51	241	232
- trvalá kultura ovocný sad	500	3	31	24
- vinice	68	1	14	14
- chmelnice	2	0	0	0
Celkem	11 159	567	1 544	1 479

1) Údaje k 31. 12. 2023.

2) Všechny vyplacené dotace ze žádostí podaných 2022.

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: B. Havlíčková (ÚZEI)

Na zemědělskou krajinu měly vliv i ostatní finanční nástroje podporované jinými rezorty, např. v rámci dotací MŽP. V roce 2023 bylo do zemědělského sektoru ČR vyplaceno z Programu péče o krajinu – podprogramu A³² celkem 81 mil. Kč. Z podprogramu B³³ v roce 2023 bylo do zemědělského sektoru financováno 21 mil. Kč. Dalším nástrojem MŽP byl Program obnovy přirozených funkcí krajiny a Národní plán obnovy, přičemž za oba programy bylo do zemědělského sektoru v roce 2023 vyplaceno 50 mil. Kč. Uvedené částky všech tří zmíněných programů byly pouze za AOPK ČR, tedy takové, které AOPK ČR použila na péči o přírodu a krajinu pro naplňování opatření vyplývajících zejména z plánů péče o zvláště chráněná území ve správě AOPK ČR, záchranných programů apod. či je dále administrovala formou poskytování dotací žadatelům.

V roce 2023 bylo podle § 58 zákona č. 114/1992 Sb. uznáno a proplaceno cca 176 mil. Kč na náhradách za omezení zemědělského a lesního hospodaření. Z toho zhruba čtvrtinu tvořily náhrady na zemědělské půdě a na rybnících. Žádáno bylo zejména z důvodu omezení aplikace

32 Podprogram pro naplňování opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptáčích oblastí a evropsky významných lokalit.

33 Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí.

rodenticidů na orné půdě v souvislosti s výskytem zvláště chráněných druhů. Na rybnících se jednalo o snížení rybí obsádky a vyloučení hnojení a příkrmování ve zvláště chráněných územích.

Příjem žádostí o náhradu újmy za omezení hospodaření, které vzniklo v průběhu roku 2023, byl ukončen 31. března 2024. Žádosti došlé v prvním čtvrtletí 2024 budou v průběhu roku posuzovány a propláceny.

Výše finanční podpory na Národní podprogram Zlepšení životních podmínek v chovu hospodářských zvířat za rok 2023 klesla z 1 060 mil. Kč na 651 mil. Kč. Na podporu restrukturalizace ovocných sadů bylo v roce 2023 vyplaceno 9 mil. Kč, což je méně než v roce 2022 (21 mil. Kč). Podpora včelařství v roce 2023 činila 47 mil. Kč, v roce 2022 činila 105 mil. Kč. Podpora mimoprodukčních funkcí rybníků poklesla z 84 mil. Kč na 66 mil. Kč.

Celkově se podpory poskytované podle § 2 zákona č. 252/1997 Sb. snížily v roce 2023 na 2,7 mld. Kč (oproti 4,6 mld. Kč v roce 2022).

V průběhu roku 2023 došlo ke změně ohledně náhrad za omezené používání pozemků v ochranných pásmech vodních zdrojů. Byly vyplaceny 47 zemědělským subjektům a byly o 546,1 tis. Kč vyšší než v roce 2022, tj. 5,1 mil. Kč. Lesním subjektům v roce 2023 nebyly vyplaceny žádné náhrady.

Na podporu ochrany životního prostředí na zemědělské půdě přispívají také programy OP ŽP³⁴ a komunitní program LIFE³⁵.

4.2 Ochrana zvířat

Oblast ochrany zvířat proti týrání je upravena zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon na ochranu zvířat). Zákon na ochranu zvířat stanovuje jako hlavní orgány ochrany zvířat MZe a SVS. Ochrana zvířat a péče o jejich pohodu (welfare) patří do kompetencí MZe, které pro tento účel zřídilo v rámci Odboru živočišných komodit a ochrany zvířat Oddělení ochrany zvířat, dále odborný poradní orgán ministra zemědělství – Ústřední komisi pro ochranu zvířat (ÚKOZ), a výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely (VOZPVU). Dozor na úseku ochrany zvířat provádějí inspektoři krajských veterinárních správ SVS.

V Institutu celoživotního vzdělávání VETUNI absolvovalo 37 veterinárních lékařů-zaměstnanců Krajské veterinární správy (KVS) kurs k získání osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu dozoru na úseku ochrany zvířat proti týrání podle § 26 zákona na ochranu zvířat. Na VETUNI i na dalších školicích pracovištích proběhly kurzy za účelem získání

34 *Jedná se o Operační program Životní prostředí, který běží v gesci Ministerstva životního prostředí ČR.*

35 *Jedná se o finanční nástroj úzce zaměřený na životní prostředí. V roce 2020 skončilo programové období 2014–2020 a nyní jsou předmětem debat podmínky pro stanovení nového nařízení o programu LIFE. Program LIFE bude nově spadat pod Evropskou výkonnou agenturu pro klima, infrastrukturu a životní prostředí (CINEA). Více informací naleznete na webu Evropské komise.*

kvalifikace k navrhování a provádění pokusů a projektů na pokusných zvířatech, péče o ně včetně jejich usmrcování. Realizovány byly také další kurzy stanovené právními předpisy ČR a EU v oblasti ochrany zvířat. Celkem bylo v roce 2023 v různých odbornostech na úseku ochrany zvířat proti týrání proškolen v 43 kursech 1 280 osob.

Na VETUNI úspěšně proběhl 30. ročník konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare“. Témata vztahující se k dobrým životním podmínkám zvířat byla obsahem i 38. ročníku vědecké konference „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat“, pořádané Českou bioklimatologickou společností na MENDELU.

Situace na úseku ochrany zvířat v ČR v roce 2023 je detailně rozvedena v Informačním bulletinu SVS „Informace o Programu ochrany zvířat – situace v roce 2023“.

V souladu s právními předpisy bylo v roce 2023 v rámci dozoru nad ochranou zvířat a péčí o jejich pohodu provedeno celkem 7 tis. kontrol (z toho u hospodářských zvířat 3 106 kontrol); při 1 357 kontrolách byla zjištěna nevyhovující péče, která se týkala 655 218 zvířat (z toho u hospodářských zvířat nevyhovující péče při 480 kontrolách u 647 766 zvířat).

Podle informací Ministerstva spravedlnosti bylo podle trestního zákona za trestné činy týkající se týrání zvířat (§§ 302, 302 a, 303) v roce 2023 stíháno 56 a odsouzeno 40 fyzických osob; návrhů na schválení dohod o vině a trestu fyzických osob bylo 8. Za výše uvedené trestné činy byla v roce 2023 odsouzena 1 právnická osoba, stíhána nebyla žádná.

4.3 Ekologické zemědělství

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, a vyhláškou č. 16/2006 Sb., dále nařízením Rady (EU) č. 2018/848 a jeho prováděcími nařízeními Komise (EU) č. 2020/464, (EU) č. 2021/279, (EU) č. 2021/1165, (EU) č. 2021/1378, (EU) č. 2021/2307, (EU) č. 2021/2325, (EU) č. 2021/2119, (EU) č. 2022/2240 a (EU) č. 2023/121. Všechny subjekty registrované v systému ekologického zemědělství jsou nad rámec komplexního systému křížových kontrol státních orgánů podrobeny pravidelné každoroční kontrole jednou z akreditovaných soukromých kontrolních organizací, s níž má daný subjekt uzavřenu smlouvu o kontrole. V současné době jsou pověřeny výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství 4 akreditované kontrolní organizace (KEZ o.p.s., ABCERT AG, BOKONT CZ, s.r.o. a Bureau Veritas Czech Republic, s.r.o.).

K 31. 12. 2023 působilo v ČR 5 341³⁶ ekologických zemědělců a 969 výrobců biopotravin. Podíl ekologicky obhospodařované půdy v LPIS k celkové výměře zemědělské půdy v LPIS činil 16,8 %. V tab. T4.3/01 je uvedena struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR v letech 2022 a 2023.

36 Zdroj: Registr ekologických podnikatelů, platnost dat k 18. 03. 2024.

T4.3/01 - Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Plochy	Výměra 2022		Výměra 2023		Meziroční index
	ha	%	ha	%	
Orná půda ¹⁾	111 966	19,46	120 531	20,25	107,65
Trvale travní porosty	457 015	79,42	468 391	78,70	102,49
Trvalé kultury - vinice	1 111	0,19	1 347	0,23	121,28
Trvalé kultury - sady	3 258	0,57	2 947	0,50	90,45
Trvalé kultury - chmelnice	25	0,00	27	0,00	107,82
Trvalé kultury - jiné	1 675	0,29	1 435	0,24	85,66
Ostatní plochy ²⁾	414	0,07	512	0,09	123,55
Celkem	575 464	100,00	595 190	100,00	103,43

1) V rámci orné půdy je kromě standardní orné půdy (R) zařazena také kultura úhor (U) a kultura tráva na orné půdě (G) dle LPIS.

2) Do ostatních ploch jsou zahrnuty školky, zalesněná půda, plochy RRD, mimoprodukční plochy, jiná kultura a rybníky.

Pramen: MZe

Zpracoval: B. Havlíčková (ÚZEI)

Na plochách v ekologickém režimu bylo za rok 2022 vyprodukováno 117 426 t obilovin, 9 233 t luskovin na zrno, 3 567 t okopanin, 3 046 t olejnin a 1 444 t zeleniny. Z trvalých kultur bylo sklizeno 6 259 t ovoce a 1 877 t hroznů. Produkce biomléka v roce 2022 činila 36 934 tis. litrů (v tom 35 963 tis. l kravského, 826 tis. l koziho a 145 tis. l ovčího mléka). Celkem bylo vyprodukováno v jateční hmotnosti 8 682 t hovězího, 267 t skopového (jehněčího), 135 t vepřového, 143 t drůbežího masa a 352 t vajec.

Detailní informace o systému ekologického zemědělství v ČR jsou každoročně zpracovány do Ročenky ekologického zemědělství, zprávy Statistická šetření ekologického zemědělství a Zprávy o trhu s biopotravinami v ČR.

Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství

Akční plán pro ekologické zemědělství je dlouhodobě hlavním strategickým dokumentem v oblasti rozvoje EZ a produkce biopotravin.

V současné době je v platnosti Akční plán ČR pro rozvoj EZ v letech 2021–2027, který byl schválen Vládou ČR v květnu 2021. Navržené cíle a opatření vycházejí z vyhodnocení plnění předchozích Akčních plánů (na období 2004–2010, 2011–2015 a 2016–2020) a ze zkušeností získaných při jejich implementaci.

Hlavními strategickými cíli a prioritními oblastmi aktuálního akčního plánu je zlepšení ekonomické životaschopnosti ekofarem (prostřednictvím zvýšení efektivity produkce), zlepšení dostupnosti biopotravin na trhu, zejména domácího původu (prostřednictvím zlepšení dostupnosti zpracovatelských kapacit, posílení spolupráce v celém dodavatelsko-odběratelském řetězci a zavádění biopotravin ve veřejném stravování), zvýšení spotřeby biopotravin, zejména domácího původu (prostřednictvím zvyšování povědomí a důvěry spotřebitelů = propagace a osvěta), zvýšení povědomí o přínosech EZ pro životní prostředí a prosazování EZ v environmentálně citlivých oblastech (prostřednictvím hodnocení vlivu EZ na životní prostředí a welfare zvířat a zveřejňování výsledků), zvýšení dostupnosti odborných

znalostí a využití poznatků výzkumu a inovací (prostřednictvím zajištění poradenství, poskytování odborného vzdělávání na školách, realizace výzkumu).

Co se týká kvantifikace těchto strategických cílů, záměrem je dosáhnout 22% podílu ekologických ploch na celkové zemědělské půdě ČR (16,8 % v roce 2023), dosáhnout 30% podílu orné půdy na celkové výměře půdy v EZ (20,25 % v roce 2023), dosáhnout 10% navýšení rozlohy trvalých kultur³⁷ v EZ (4 294 ha v roce 2023, poč. stav 4 669 ha v r. 2019), dosáhnout 4% podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů (1,65 % v roce 2022), dosáhnout 5% podíl biopotravin ve veřejném stravování, zajistit financování výzkumu a poradenství v EZ v rozsahu odpovídajícím podílu ploch EZ na celkové zemědělské půdě.

Podpora ekologického zemědělství

Dotace jsou ekologickým zemědělcům vypláceny již od roku 1998 formou dotací na plochu zařazenou do EZ nebo přechodného období. Vyplácení podpory ekologickým zemědělcům na plochu bylo dále zajištěno v rámci PRV pro roky 2007–2013, kde bylo EZ podporováno jedním z tzv. agroenvironmentálních opatření v rámci Osy II PRV. V následujícím programovém období PRV na roky 2014–2020 byla již podpora EZ realizována v rámci samostatného opatření M.11 Ekologické opatření, kde jsou financována opatření „Ekologické zemědělství“ a „Navazující ekologického zemědělství (NEZ)“. Tato podpora byla způsobilá pouze pro ekofarmy, které nehospořádaly souběžně v režimu konvenční produkce na zemědělské půdě v případě zemědělských kultur, které jsou způsobilé pro dotaci na EZ.

Od roku 2023 jsou dotace na ekologické zemědělství vypláceny v rámci Strategického plánu SZP 2023-2027 v intervenci 23.70 – Ekologické zemědělství. Opatření je realizováno formou pětiletých závazků, v tomto opatření je nově možné hospodařit souběžně v režimu konvenční produkce. Cílem je navýšení podílu ekologického zemědělství na výměře zemědělské půdy obhospodařované v režimu přechodného období nebo ekologického zemědělství s druhem zemědělské kultury trvalý travní porost, standardní orná půda, travní porost na orné půdě, trvalá kultura ovocný sad, vinice a chmelnice. Novou podmínkou tohoto dotačního opatření je absolvování (nejpozději do konce čtvrtého roku závazku) povinného školení pro zemědělce v EZ.

5 SPOTŘEBA, BEZPEČNOST A KVALITA POTRAVIN

5.1 Distribuce potravin

Nejvýznamnějším faktorem ovlivňujícím nákupní chování spotřebitelů v roce 2022³⁸ bylo propuknutí válečného konfliktu na Ukrajině. Čeští spotřebitelé museli navíc čelit vysoké

37 *Sadů a vinic, tj. dle LPIS kultur sad (S) a vinice (V).*

38 *Analýza je provedena na základě výsledků studie #Shopper GFK vydané v květnu 2023, proto jsou údaje uváděny s ročním zpožděním.*

míře inflace, důsledkem byl pokles jejich reálných disponibilních důchodů. Nakupující při pořizování rychloobrátkového zboží³⁹ v roce 2022 více než dříve kontrolovali ceny nakupovaných produktů a vyčkávali na promoce, za účelem snížení útraty domácností se částečně proměnila skladba jejich nákupního košíku.

V roce 2022 došlo k navýšení výdajů vynaložených na rychloobrátkové zboží (o 6,9 %), zároveň se ale snížil objem nákupů (o 2,8 %). Důvodem bylo zvýšení cen potravin a s tím související omezení množství nakupovaného zboží.

Většina výdajů za rychloobrátkové zboží byla v roce 2022 realizována na moderním trhu⁴⁰, který pokrýval již téměř tři čtvrtiny českého maloobchodu. Nejvyšší část výdajů domácností na rychloobrátkové zboží zachytily stejně jako v roce 2021 hypermarkety⁴¹ (29,7 %). Diskonty⁴² stejně jako v předchozích letech posílily svoji pozici na trhu, v roce 2022 dosáhly 27,2% podílu výdajů domácností na rychloobrátkové zboží, následovaly supermarkety⁴³ při mírném meziročním oslabení na 17,3% podíl. Zbývající část trhu pokryly malé obchody, specialisté⁴⁴ a ostatní obchody, u všech těchto formátů bylo zaznamenáno mírné snížení jejich podílů na trhu.

Stejně jako v předchozím roce zaujímal (z hlediska výdajů domácností) maso a masné výrobky spolu s mléčnými výrobky a vejci nejvýznamnější část nákupního košíku (29,7 %). U obou uvedených potravinových skupin došlo k meziročnímu zvýšení výdajů na rychloobrátkové zboží (o 4,4 p. b., resp. 8,5 p. b.) při poklesu nakoupeného objemu (o 5,1 p. b., resp. 4,9 p. b.). Více než desetinu nákupního košíku dále představovaly polotovary, u této položky došlo k významnému zvýšení výdajů (o 5,3 p. b.) při snížení objemu (o 4,4 p. b.). Další významnou položkou v nákupním koši s podílem 9,1 % byly alkoholické nápoje, kde se nakoupený objem snížil (o 2,9 p. b.) a výdaje zůstaly zhruba na stejné úrovni předchozího roku. Vysoké zastoupení (8,4 %) v nákupním koši zaujímala kategorie ovoce a zelenina, kde nastala stagnace výdajů při poklesu objemu nakoupeného množství (o 5,1 p. b.). Další důležitou položkou v nákupním košíku bylo v roce 2022 pečivo (8,3 %), u této skupiny potravin došlo ke zvýšení hodnoty vydaných finančních prostředků (o 15,0 p. b.), ale snížilo se množství nákupu (o 2,4 %). Nejvyšší meziroční změna ve výdajích (navýšení o 24,5 p. b.) byla zaznamenána u položky základní potraviny⁴⁵, přičemž objem nakoupeného množství se zvýšil minimálně

39 *Potraviny, nápoje, zboží osobní péče, péče o domácnost, výživa pro děti a zvířata.*

40 *Zahrnuje hypermarkety, supermarkety a diskonty.*

41 *Obvykle větší obchody s potravinami i nepotravinovým sortimentem. Typickými zástupci jsou Globus, Tesco Hypermarkety, Tesco extra, Kaufland, Albert Hypermarket.*

42 *Prodejny s omezeným sortimentem značkových výrobků. Typickými představiteli jsou Penny Market a Lidl.*

43 *Samoobslužné prodejny s více než 3 pokladnami. Většina sortimentu je orientována na potraviny. Typickými zástupci jsou Billa, Albert Supermarket, Tesco Supermarket, Tesco Express.*

44 *Obvykle samoobslužné prodejny s až 2 pokladnami nebo pultovým prodejem. Typickými představiteli jsou COOP, Jip, Flop.*

45 *Dle GFK zahrnuje jedlé oleje, mouku, luštěniny, margaríny, těstoviny, rýži, koření, cukr, sladidla atd.*

(o 1,6 p. b.); celkově zaujímaly 4,0% podíl v nákupním koši. Nákupní košík doplňovaly položky s nižším podílem výdajů, např. sladkosti a pochutiny (6,7 %), studené a nealko nápoje (4,9 %), mražené potraviny (2,8 %) a další kategorie potravin.

V roce 2022 se navzdory trendu předchozích let zvýšil průměrný počet nákupů za rok (o 14 na 296 za rok; cca 5,3× za týden) a přiblížil se úrovni z roku 2020. Zároveň se navýšila průměrná hodnota nákupu (o 5 Kč na 319 Kč při jedné nákupní misi).

Z hlediska segmentace nakupujících tvořily v roce 2022 největší podíl zákazníků domácnosti bez dětí (tři pětiny nakupujících), naopak nejméně zastoupenou skupinou byly stejně jako v předchozích letech rodiny s teenagery (6,1 %).

V oblasti nákupů s reklamními letáky došlo po snižování jejich oblíbenosti v letech 2017 až 2020 k oživení, od roku 2021 se navyšuje počet jejich uživatelů. Alespoň občas nakupovalo v roce 2022 na základě reklamních letáků 79,1 % domácností. U této marketingové strategie tak spotřebitelé ročně utratili více peněz (o 43,0 %), než když nakupovali bez nich. Výrazně posílila popularita věrnostních karet, nakupovalo s nimi téměř 98 % českých domácností, využívalo je u více než poloviny všech nákupů (52,2 %) a v souvislosti s těmito nákupy domácnosti utratily 64,7 % výdajů na rychloobrátkové zboží. Při nákupu s věrnostní kartou či aplikací proti nákupu bez těchto věrnostních programů se v roce 2022 zvyšovala hodnota výdajů při pořizování zboží až o 68 % (vyšší objem nakoupeného zboží při příznivějších cenách).

V roce 2022 vzrostl podíl promočních nákupů, představoval již více než polovinu všech výdajů za rychloobrátkové zboží a ve srovnání se státy EU zůstal nadprůměrný. Pokračoval i dlouhodobý růst podílu privátních značek (28,1 % z celkových výdajů domácností na rychloobrátkové zboží). Dominantním obchodním formátem v oblasti nabídky privátních značek zůstaly stejně jako v předchozích letech diskonty.

Pokračující pandemie COVID-19 měla v roce 2022 nadále vliv na oblibu nakupování rychloobrátkového zboží přes internet. Online formu při pořizování tohoto sortimentu využívala stejně jako v předchozím roce zhruba třetina českých domácností, nákupní frekvence pořizování produktů z pohodlí domova vzrostla o 13,1 p. b., domácnosti nakoupily rychloobrátkové zboží průměrně 13,8× za rok (meziroční nárůst o 1 nákupní misi) a zvýšila se i hodnota útraty za potraviny pořizované online (o 3,8 p. b.).

Nákupní chování spotřebitelů v roce 2023 (leden-duben) ovlivňovala pokračující nestabilní geopolitická situace a do spotřebitelských nálad se negativně promítla zejména vysoká inflace základních kategorií zboží a služeb, jako je bydlení, potraviny a energie. I přes růst cen se koncem roku 2022 i začátkem roku 2023 začalo spotřebitelské klima postupně zlepšovat. V prvním čtvrtletí roku 2023 došlo ke zvýšení spotřeby českých domácností, vzrostla jak frekvence nakupování (o 5 nákupních misí v období leden až duben 2023), tak i průměrná útrata za 1 nákupní misi (o 16 Kč na 327 Kč).

Podíl promočních nákupů se v České republice v období leden až duben 2023 zvýšil, více než polovina výdajů (51,0 %) byla vynaložena na nákupy v akci. Podíl výdajů na privátní značky řetězců (31,0 %) rostl dynamičtěji než výdaje na značkový segment.

Nákupní koš si v prvních čtyřech měsících roku 2023 zachoval podobnou skladbu kategorií potravin jako v roce 2022. Zatímco se celkové vynaložené výdaje nakupujících rychloobrátkového zboží k dubnu 2023 zvýšily o 10,4 p. b., zakoupený objem zboží se snížil o 3,7 p. b. Nárůst podílu v hodnotě byl způsoben především zvýšením cen daného sortimentu.

Od začátku roku do dubna 2023 pokračoval dynamický vývoj diskontů, který byl typický v několika posledních letech. Došlo k největšímu nárůstu jejich podílu na trhu ze všech nákupních kanálů z hlediska výdajů (o 1,4 p. b. na 29,2 %), a to na úkor všech ostatních formátů. Největší propad, o 0,9 p. b. na 28,7% podíl, byl zaznamenán u hypermarketů.

Online nákupy rychloobrátkového zboží mírně vzrostly a jejich význam zůstal na úrovni téměř 4 %.

Jak je zřejmé z výše uvedeného, z důvodu vysoké inflace v roce 2022 a 2023 se změnilo nákupní chování českých spotřebitelů. Více než třetina domácností v obou letech kupovala potraviny a nápoje ve stejné kvalitě jako dříve, ale v menším množství, další necelá třetina domácností v obou letech kupovala stejné množství ve stejné kvalitě. Pětina domácností v roce 2022 a 17 % v roce 2023 zachovávala množství nakoupených potravin, ale kupovala daný sortiment v nižší kvalitě, a konečně část nakupujících (cca 10 % v roce 2022 a 12 % v roce 2023) se uchýlila k nákupu menšího objemu potravin v nižší kvalitě⁴⁶.

5.2 Spotřeba potravin

Celková spotřeba potravin vyjádřená ve stálých cenách (odhad ÚZEI) se v roce 2023 v meziročním porovnání snížila (-2,3 %). Výraznější pokles spotřeby byl zaznamenán u potravin rostlinného původu (-2,9 %) než u produktů živočišného původu (-1,5 %). Ceny potravin v maloobchodě se v roce 2023 meziročně zvýšily o 11,3 %, tj. více, než činila míra inflace (10,7 %).

Vývoj spotřeby vybraných potravinových skupin, resp. potravin v roce 2022 a 2023 (odhad ÚZEI) je uveden v tab. T5.2/01.

46 Zpráva z průzkumu Focus; Finanční situace českých domácností a změny ve spotřebitelském chování v době vysokých cen; únor 2024.

T5.2/01 - Spotřeba potravin v ČR (kg/os./rok)

Potravinová skupina	2022	2023 ¹⁾	Meziroční index
Maso celkem v hodnotě na kosti	82,9	82,4	99,4
v tom - hovězí	8,8	8,5	96,6
- telecí	0,1	0,1	100,0
- vepřové	43,9	42,4	96,6
- drůbež	28,1	29,5	105,0
- ostatní	2,0	1,9	95,0
Ryby celkem	5,9	5,8	98,3
Sýry (včetně tvarohů)	18,8	18,0	95,7
Čerstvé mléčné výrobky	95,2	92,7	97,4
Vejce	13,0	13,4	103,1
Máslo	5,2	4,9	94,6
Sádlo	4,1	4,2	102,4
Rostlinné tuky a oleje	16,8	17,0	101,2
Cukr rafinovaný celkem	36,9	36,3	98,4
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	104,9	103,0	98,2
Brambory celkem	69,2	67,8	98,0
Luštěniny	3,7	3,5	94,6
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	87,4	85,2	97,5
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	50,6	48,7	96,2
Jižní ovoce	36,8	35,5	96,5

1) Odhad ÚZEI na základě statistických údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, salda zahraničního obchodu s potravinami (z dat platných v březnu 2024), odhad MZe.

Pramen: ČSÚ - Spotřeba potravin v roce 2022; výpočty ÚZEI z údajů Statistiky zahraničního obchodu ČSÚ a Statistiky Mlék (MZe)
Zpracoval: I. Dolanová, I. Mrhálková (ÚZEI)

Celková spotřeba masa a masných výrobků v roce 2023 meziročně mírně poklesla (-0,6 %). Zatímco u hovězího a vepřového masa nastalo snížení spotřeby (shodně o 3,4 %), u drůbežího masa bylo naopak zaznamenáno navýšení konzumace tohoto druhu masa (+5,0 %). U všech jmenovaných hlavních druhů mas došlo ke zdražení, nejvýrazněji vzrostly ceny u vepřového masa, nejméně u drůbežího. Konzumace z kvantitativního hlediska méně významných druhů mas (skopové, králíci, koňské, zvěřina) v úhrnu poklesla o 5,0 %.

Spotřeba ryb a rybích výrobků proti předchozímu roku mírně poklesla (-1,7 %) při zvýšení jejich cen.

Konzumace čerstvých mléčných výrobků v roce 2023 v úhrnu poklesla (-2,6 %) při růstu cen těchto produktů, pokles spotřeby byl zaznamenán u všech sledovaných zástupců této skupiny. U nejdůležitějšího zástupce skupiny, konzumního mléka, došlo ke snížení spotřeby o 2,7 %. K mírnějšímu poklesu došlo u jogurtů (-0,3 %) a smetanových krémů (-0,8 %). Naopak vyšší snížení konzumace nastalo u sýrů (-3,8 %), přičemž spotřeba sýrů tavených poklesla dynamičtěji (-10,6 %) než u sýrů přírodních (-2,6 %). Spotřeba tvarohů se snížila o 5,0 %, smetan o 4,5 %. Výrazněji poklesla konzumace tvarohových dezertů (-9,4 %) a mléčných pudinků (-6,4 %), avšak při nízkém objemu spotřeby těchto produktů. Kysaných mléčných výrobků bylo v roce 2023 spotřebováno méně o 2,8 %. Jediným zástupcem skupiny

mléko a mléčné výrobky, jehož spotřeba v roce 2023 vzrostla, byly mléčné konzervy (+19,7 %). Ceny u všech jmenovaných produktů dané skupiny kromě másla přesáhly úroveň cen předchozího roku.

Ve skupině tuky a oleje v roce 2023 došlo k mírnému zvýšení spotřeby u rostlinných tuků a olejů (+1,2 %) a sádla (+2,4 %) při navýšení, případně stagnaci cen těchto produktů. Spotřeba másla se naopak snížila (-5,4 %) navzdory výraznému snížení jeho cenové hladiny.

Konzumace vajec se v meziročním porovnání navýšila (+3,1 %) i přes zvýšení ceny.

V souladu s růstem ceny se lehce snížila spotřeba cukru (-1,6 %).

Při nárůstu či stagnaci cen mlýnsko-pekárenských výrobků došlo v roce 2023 u těchto produktů k mírnému snížení spotřeby (-1,8 %).

Celková spotřeba zeleniny a zeleninových výrobků v roce 2023 poklesla (-2,5 %). Konzumace brambor se při navýšení jejich ceny snížila (-2,0 %).

Spotřeba ovoce mírného pásma i jižního ovoce se snížila (-3,8 %; resp. -3,5 %). Cena hlavního zástupce skupiny ovoce mírného pásma, jablek, se meziročně navýšila mírněji než u nejdůležitějších druhů jižního ovoce (pomerančů, banánů).

5.3 Výdaje za potraviny

Celkové výdaje na konečnou spotřebu domácností v domácím pojetí⁴⁷ vyjádřené v běžných cenách se v roce 2023 meziročně zvýšily o 6,3 %. Reálně však tyto výdaje ve stálých cenách⁴⁸ zaznamenaly 2,7% pokles. Spotřeba domácností se významně snížila (s výjimkou pandemického roku 2020 byl v roce 2023 zaznamenán nejhlubší pokles spotřeby domácností v historii samostatné ČR)⁴⁹. V roce 2022 byl meziroční růst výdajů na konečnou spotřebu v běžných cenách významně vyšší (15,3 %), zatímco v cenách stálých výdaje stagnovaly.

V rámci nominálních výdajů domácností na konečnou spotřebu z hlediska trvanlivosti⁵⁰ se v roce 2023 v běžných cenách nejvíce meziročně zvýšily výdaje za služby (které se na celkových vydáních podílely 45,3 %). Jejich meziroční růst činil 8,2 %, ve stálých cenách došlo k poklesu o 0,4 %. Vydání za předměty krátkodobé spotřeby (s podílem na spotřebních vydáních 39,4 %), kam se řadí především potraviny a nápoje, se v běžných cenách meziročně zvýšily o 6,8 %, ve stálých cenách však o 4,2 % klesly. U výdajů za předměty dlouhodobé spotřeby došlo k meziročnímu snížení jak v běžných (o 1,4 %), tak stálých cenách (o 4,8 %).

47 *Výdaje na konečnou spotřebu domácností jsou výdaje na výrobky a služby, které jsou určeny pro přímé uspokojení individuálních potřeb a přání. Domácí pojetí zahrnuje výdaje rezidentů i nerezidentů v tuzemsku (databáze národních účtů, ČSÚ 2024).*

48 *Ceny roku 2015; databáze národních účtů.*

49 *Vývoj ekonomiky České republiky 4. čtvrtletí 2023, ČSÚ březen 2024.*

50 *Výdaje domácností na konečnou spotřebu podle trvanlivosti se člení na čtyři skupiny: výdaje na předměty dlouhodobé spotřeby (např. motorová vozidla, nábytek, počítačové vybavení apod.), střednědobé spotřeby (obuv, odívání atd.) a krátkodobé spotřeby (potraviny, nápoje, kosmetika, léky aj.) a výdaje na služby.*

Vydání skupiny za předměty střednědobé spotřeby v běžných cenách stouply jen velmi mírně (o 1,4 %) a ve stálých cenách klesly o 6,5 %. Je zřejmé, že domácnosti spotřebu celkově omezovaly.

Ve výdajích domácností na konečnou spotřebu z hlediska účelu⁵¹ jsou na prvních dvou pozicích výdaje za bydlení (26,0 % v roce 2022) a výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje. Podíl vydání za potraviny a nealkoholické nápoje v roce 2022 činil 15,8 %, z toho podíl výdajů jen za potraviny 14,3 % (meziročně zaznamenaly oba podíly pokles o 0,8 p. b., resp. o 0,7 p. b.). Nominální peněžní výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje se v běžných cenách meziročně významně zvýšily, a to o 9,9 % (v roce 2021 činil růst 3,5 %). Výdaje jen za potraviny stouply o 10,1 % (v roce 2021 o 4,0 %). Ve stálých cenách oba druhy výdajů meziročně klesly (o 7,7 %, resp. o 7,9 %). Příčinou progresu nominálních výdajů domácností za potraviny a nealkoholické nápoje byl především růst spotřebitelských cen, kdy meziročně se v roce 2022 SC potravin a nealkoholických nápojů zvýšily o 16,7 %, z toho jen potravin o 17,3 % (příčemž v roce 2021 činil jejich růst pouze 0,8 %). Nejvíce vzrostly spotřebitelské ceny základních potravin, jako mouky, cukru, rostlinných olejů, másla, mléka, vajec, drůbežího masa, těstovin, chleba aj. Přes nepřízeň cenových relací se v roce 2022 meziročně velmi mírně zvýšila i hmotná spotřeba některých potravinových skupin (pšeničné mouky, rýže, pšeničného pečiva, ryb, konzumního mléka, tavených sýrů a tvarohu, cukru); avšak spotřeba většiny základních potravin (všech druhů mas, sýrů, zejména přírodních, ostatních mléčných výrobků, vajec, tuků a olejů, většiny druhů ovoce a zeleniny, brambor) meziročně poklesla či stagnovala. Rovněž příjmová úroveň domácností v roce 2022 vzrostla, i když méně než v roce předchozím (meziroční růst nominálních čistých peněžních příjmů domácností v roce 2022 byl 7,7 %, zatímco v roce 2021 9,6 %⁵²).

Mezi domácnostmi, členěnými podle sociálních skupin (statistika rodinných účtů⁵³), vykazují nejvyšší nominální výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje a rovněž nejvyšší podíl těchto výdajů na celkových spotřebních vydáních domácnosti důchodců bez pracujících členů (PČ). V roce 2022 se v domácnostech důchodců bez PČ nominální výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje meziročně zvýšily o 8,2 % a v porovnání s průměrnou domácností byly o 12,6 % vyšší. Přesto podíl těchto výdajů na celkových spotřebních výdajích meziročně klesl o 1,7 p. b. a činil 22,6 %; v porovnání s domácnostmi celkem byl podíl o 3,2 p. b. vyšší (tab. T5.3/01). Příčinou tohoto vývoje byl především růst celkových spotřebních výdajů domácností spolu s výdaji na výživu na základě razantního zvyšování spotřebitelských cen

51 Údaje ČSÚ o výdajích domácností na konečnou spotřebu podle účelu (tj. v členění podle COICOP - 12 základních skupin), jsou ke dni zpracování této zprávy pouze za rok 2022. Propočty výdajů na konečnou spotřebu z hlediska účelu jsou v běžných cenách.

52 ČSÚ - Příjmy a životní podmínky domácností.

53 Údaje statistiky rodinných účtů nejsou srovnatelné s údaji národních účtů (odlišný metodický postup). Jejich využití pro účely této zprávy spočívá ve vzájemném porovnání a hodnocení vývoje výdajů za potraviny v rámci jednotlivých typů domácností.

(meziroční růst SC úhrnem v roce 2022 činil 15,1 %, SC potravin 16,7 %). Vliv měl i růst disponibilních příjmů (meziroční přírůstek čistých peněžních příjmů v domácnostech důchodců celkem v roce 2022 byl 7,4 %) a změny v hmotné spotřebě potravin. Na druhé straně nejnižší nominální výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje v rámci domácností podle sociálních skupin měly domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním na rozdíl od podílu na celkových spotřebních výdajích, který byl nejnižší v domácnostech zaměstnanců se vzděláním vyšším. Značné diference vyplývají z porovnání vydání domácností podle výše peněžních příjmů. Domácnosti s nejnižšími příjmy na osobu měly podíl výdajů za potraviny a nealkoholické nápoje v roce 2022 o 5,7 p. b. vyšší než domácnosti s příjmy nejvyššími; avšak nominální výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje byly vyšší v domácnostech s příjmy nejvyššími (a to o 56,6 % v porovnání s domácnostmi s příjmy nejnižšími).

T5.3/01 - Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech statistiky rodinných účtů v roce 2022 v členění podle postavení osoby v čele domácnosti a v domácnostech s různou příjmovou úrovní (%)

Ukazatel	Domácnosti celkem	z toho domácnosti				podle příjmové úrovně	
		zaměstnanců			důchodců bez PČ ¹⁾	20 % dom. s nejnižšími příjmy	20 % dom. s nejvyššími příjmy
		celkem	s nižším vzděláním	s vyšším vzděláním			
Spotřební vydání celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho: potraviny, nápoje a tabák	22,8	21,5	24,9	20,0	26,3	25,5	19,8
v tom: potraviny a nealkoholické nápoje	19,4	18,2	20,8	17,0	22,6	22,0	16,3
alkoholické nápoje, tabák	3,4	3,3	4,1	3,0	3,7	3,5	3,5

1) PČ - pracující člen.

Pramen: ČSÚ - Spotřební výdaje domácností, 2023

Zpracoval: H. Sekavová (ÚZEI)

Z potravinových agregací vydávají domácnosti nejvíce finančních prostředků za „maso a masné výrobky“. V roce 2022 činily tyto výdaje 23,0 % z celkových výdajů za potraviny (meziročně podíl o 0,5 p. b. klesl; nominální výdaje za tuto skupinu však o 4,0 % vzrostly). Na dalším místě byly výdaje za „pekárenské výrobky a obiloviny“ (podíl činil 18,5 % s meziročním růstem o 0,8 p. b.) následovány skupinou „mléko, sýry, vejce“ (se stagnací podílu na 18,1 %). Nominální výdaje za „pekárenské výrobky a obiloviny“ meziročně stouply o 11,4 %, výdaje za „mléko, sýry a vejce“ se zvýšily o 6,4 %. Na dalších pozicích ve vydáních se s odstupem umístily výdaje za „zeleninu a brambory“ (podíl činil 10,3 %, meziročně se o 0,5 p. b. snížil; nominální výdaje naopak stouply o 1,6 %). Následovala vydání za skupinu „cukr, marmeláda, med, cukrovinky, čokoláda a cukrářské výrobky“ (s podílem 8,7 %) a vydání za „ovoce“ (7,7 %). Za „potravinářské výrobky a přípravky“ vydaly domácnosti 7,0 % z celkových výdajů za potraviny. Nejnižší podíl výdajů z potravinových agregací vykazovaly skupiny „oleje a tuky“ (s podílem 4,0 %) a „ryby“ (2,7 %). Nominální výdaje domácností za základní potravinové skupiny meziročně rostly (s výjimkou skupiny „ryby“, u nichž výdaje stagnovaly na úrovni roku 2021), nejvíce u „olejů a tuků“ (o 18,3 %), „pekárenských výrobků a obilovin“ (o 11,4 %) a skupiny „cukr, marmeláda, med, cukrovinky, čokoláda aj.“ (o 10,4 %).

V EU 27 měl ukazatel podílu vydání za potraviny a nealkoholické nápoje na celkových spotřebních vydáních domácností dlouhodobě převážně stagnující tendenci. V roce 2020 vlivem pandemie COVID-19 zaznamenal výrazný přírůstek (o 1,7 p. b.) a stoupl na 14,8 %.

V dalších letech 2021 a 2022 měl podíl výdajů již klesající trend; v roce 2021 se snížil o 0,7 p. b. na 14,1 % a v roce 2022 klesl o 0,5 p. b. na 13,6 %. Přesto byl i v tomto roce podíl výdajů za potraviny a nealkoholické nápoje o 0,5 p. b. vyšší než v letech před pandemií. Podíl vydání za potraviny a nealkoholické nápoje na spotřebních vydáních domácností ČR je v celé časové řadě vyšší než v EU 27. V roce 2022 zaznamenal významné meziroční snížení (o 0,8 p. b.) a dosahoval výše 15,8 %. Z hlediska jednotlivých členských zemí EU se v roce 2022 podílu vydání za potraviny a nealkoholické nápoje českých domácností nejvíce přiblížily domácnosti Řecka s podílem 16,7 % a domácnosti Maďarska s podílem 16,8 %. Podíl výrazně nižší než v ČR a v rámci Unie nejnížší vykazovaly Irsko (8,0 %) a Lucembursko (9,3 %). Relativně nízké podíly měly i domácnosti Rakouska (10,0 %), Německa (11,5 %), Nizozemska (11,7 %) a Dánska (11,8 %). Tyto země se nižší hodnotou podílu vyznačují dlouhodobě. Naopak na nejvyšších příčkách se umístily domácnosti Rumunska (25,0 %) a Bulharska (20,8 %).

5.4 Spotřebitelské ceny potravin

Spotřebitelské ceny potravin vzhledem k jejich vysokému zastoupení ve spotřebním koší zboží a služeb významně ovlivňují úroveň inflace. Průměrná míra inflace (vyjádřená meziroční změnou indexu spotřebitelských cen) v roce 2023 činila podle údajů ČSÚ 10,7 %, což představuje vzhledem k razantnímu meziročnímu navýšení cenové hladiny v roce 2022 pokles o 4,4 p. b. Z hlediska dlouhodobého vývoje jde o třetí nejvyšší hodnotu za celé porevoluční období.

Meziroční zvýšení spotřebitelských cen v úhrnu vykázaly v roce 2023 všechny země EU. ČR však patřila mezi země s nejvyšším přírůstkem cenové hladiny. Průměrná míra inflace měřená na základě tzv. HICP⁵⁴ dosáhla v naší republice v uvedeném roce dle údajů Eurostatu vzhledem k průměru zemí EU 27 (6,4 %) téměř dvojnásobné hodnoty (12,0 %). Vyšší míra inflace než v ČR byla evidována pouze v Maďarsku (17,0 %).

Ve směru zmírnění dynamiky růstu spotřebitelských cen působily v ČR v roce 2023 pokles světových cen ropy a zemního plynu (v roce 2022 dosáhly obě komodity nejvyšších hodnot za posledních 10 let), posílení kurzu koruny vůči euru i americkému dolaru, fungování dodavatelských řetězců bez větších problémů a rovněž vysoké měnově-politické sazby⁵⁵. Významným protirůstovým faktorem bylo rovněž omezení soukromé spotřeby v důsledku výrazného poklesu reálných příjmů a snížené ochoty domácností utrácet. Naopak napjatý trh práce stupňoval tlaky na růst nominálních mezd a působil tak proinflačně.

54 *Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) měří srovnatelným způsobem inflaci či cenovou hladinu jednotlivých výdajových skupin členských zemí EU. Mezi strukturou spotřebního koše národního indexu spotřebitelských cen ČR a strukturou spotřebního koše HICP jsou určité rozdíly. Z tohoto důvodu nemusí být hodnoty obou indexů totožné.*

55 *Makroekonomická predikce ČR. MF, leden 2024.*

Na zvýšení celkové cenové hladiny se z jednotlivých oddílů spotřebního koše opětovně nejvíce (4,7 p. b.) podílel přírůstek cen v oblasti bydlení (16,8 %) a cen potravin vč. nealkoholických nápojů (2,2 p. b.). Meziroční nárůst spotřebitelských cen této skupiny činil 11,5 %, což znamená o 5,2 p. b. méně než v roce 2022.

Z hlediska mezinárodního srovnání se ČR v roce 2023 zařadila mezi země EU s lehce podprůměrným růstem cen potravin a nealkoholických nápojů. Zatímco v roce 2022 ceny uvedené skupiny rostly v naší republice meziročně rychleji než v EU 27 jako celku (dle Eurostatu o 5,1 p. b.), v roce 2023 byl jejich nárůst v ČR ve srovnání s unijním průměrem (12,6 %) o 0,8 p. b. pozvolnější. K nejprogresivnějšímu navýšení spotřebitelských cen hodnocené kategorie zboží došlo shodně jako v předchozím roce v Maďarsku (23,8 %), s odstupem následovaly Slovensko (zvýšení o 17,3 %), Polsko (o 15,9 %) a Estonsko (o 15,6 %). Ze sousedních zemí (kromě již výše uvedených) odpovídal vzestup cen potravin a nealkoholických nápojů v Německu průměru EU a v Rakousku se opět pohyboval pod průměrem EU (o 1,6 p. b.).

Úroveň cen potravin v ČR v meziročním porovnání stoupla o 11,3 %, tj. o 6,0 p. b. méně než v roce 2022. Ceny nealkoholických nápojů pro spotřebitele naopak růst meziročně zrychlily o 1,8 p. b. na 13,2 %. Zvýšení spotřebitelských cen potravin bylo v celé zemědělsko-potravinářské vertikále v roce 2023 nejdynamičtější. CPV potravin byly po vysokém přírůstku v předchozím roce meziročně vyšší o 8,6 % a dovozní ceny (DC) potravin o 6,5 %. Naopak u CZV došlo po téměř třetinovém navýšení v předchozím roce ke snížení o 6,0 %.

T5.4/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Skupina	2022/21	2023/22
Potraviny	117,3	111,3
v tom - maso a masné výrobky	116,7	107,7
- ryby a mořské plody	108,5	109,6
- mléko, mléčné výrobky, vejce	120,8	110,6
- oleje a tuky	138,6	99,8
- pekárenské výrobky, obiloviny	121,7	113,6
- cukr a výrobky z cukru	114,7	115,5
- ovoce a ovocné výrobky	103,4	111,0
- zelenina a zeleninové výrobky, brambory, luštěniny	110,3	121,5
- ostatní potravinářské výrobky a přípravky	115,4	114,5
Nealkoholické nápoje	111,4	113,2
v tom - káva, čaj, kakao	110,8	110,1
- minerální vody, šťávy, ostatní nealkoholické nápoje	111,9	115,3

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2023, 2024

Zpracoval: I. Mrhálková (ÚZEI)

Jak vyplývá z tab. T5.4/01, zdražování nastartované v roce 2022 pokračovalo v roce 2023 téměř u všech hlavních skupin potravinářských výrobků. Tempo cenového růstu skupin, které vykázaly v předchozím roce nejvýraznější přírůstek, však výrazně zpomalilo (pekárenské výrobky, mléko vč. mléčných výrobků a vajec), příp. stagnovalo (oleje a tuky).

K nejvyššímu nárůstu spotřebitelských cen (o 21,5 %) došlo v roce 2023 u zeleniny; v porovnání s meziročním vývojem v roce 2022 jejich růst zrychlil více než dvojnásobně. Na tomto zvýšení se stejně jako v předchozím roce podílel především enormní přírůstek cenové hladiny konzumních brambor (o 36,1 %), k němuž došlo v návaznosti na růst dovozních cen i cen pěstitelů vyvolaném vzestupem cen vstupů a nízkých sklizní v marketingových letech 2022/23 a 2023/24. Významně (v úhrnu o 18,9 %) stouply pro spotřebitele rovněž ceny čerstvé (vč. chlazené) zeleniny. S výjimkou salátových okurek, jejichž spotřebitelská cena meziročně klesla (o 11,8 %), cenová úroveň ostatních sledovaných druhů zeleniny vzrostla. Z důvodu zvýšení CZV a DC pokračoval značný nárůst spotřebitelských cen cibule (o 53,7 %). Do přírůstku všech typů cen cibule se promítla její podprůměrná úroda v roce 2022 ve většině evropských zemí, ČR nevyjímaje. Nedostatečnou sklizeň cibule zaznamenaly hlavní dovozní země i v roce 2023. Po snížení v roce 2022 v reakci na růst cen pěstitelů a dovozních cen meziročně významně zdražila i mrkev (o 47,5 %). Zhruba o jednu třetinu vzrostla spotřebitelská cena květáku, o čtvrtinu papriky a brokolice a o pětinu celeru. U dalších druhů zařazených do sledování stouply spotřebitelské ceny v rozmezí od 5,8 % (ledový salát) do 10,6 % (rajčata).

Druhou skupinou s vysokým navýšením cen v roce 2023 (o 15,5 %) byly cukr a výrobky z cukru. Zásluhu na tomto vývoji má druhým rokem v řadě trvajícím skokovým růstem cen cukru, odrážejícím razantní vzestup cen této komodity na zahraničních trzích. Cena cukru se pro spotřebitele zvýšila o 33,6 %, což představovalo zhruba poloviční úroveň růstu cen zpracovatelů. Je však třeba poznamenat, že v roce 2022 bylo tempo růstu ceny krystalového cukru v maloobchodě 2,5násobně dynamičtější než u zpracovatelů. Spotřebitelské ceny výrobků z cukru rostly mírněji, v rozmezí od 8,0 % (u džemů, marmelád, medu) do 14,6 % (u zmrzlinářských výrobků a zmrzliny).

Přibližně stejný cenový přírůstek jako v předchozím roce vykázaly mezi roky 2023 a 2022 ostatní potravinářské výrobky (14,5 %). Vzhledem k malému podílu ve spotřebním koší tato skupina cenový vývoj potravin téměř neovlivnila.

V rámci pekárenských výrobků vč. obilovin (zvýšení o 13,6 %) došlo u všech vykazovaných zástupců k významnému poklesu meziroční dynamiky růstu spotřebitelských cen. Po téměř 50% navýšení v roce 2022 stagnovala cena mouky v maloobchodě (zvýšení o 0,5 %), přitom cena zpracovatelů stoupla. Přibližně o polovinu (na 13,9 %) se zmírnil nárůst SC chleba a běžného pečiva, což přibližně odpovídá nárůstu CPV. U zbývajících podskupin (jemné a trvanlivé pečivo, těstoviny, snídaněvé cereálie aj.) byl posun cen směrem nahoru rovněž poměrně vyrovnaný, v intervalu od 10,9 % do 15,3 %. Navzdory mírnému snížení dovozní ceny pokračoval růst spotřebitelské ceny rýže (o 15,7 %).

Lehce pod úrovní průměrného meziročního zvýšení cen potravin se pohyboval přírůstek cen ovoce a ovocných výrobků (11,0 %), mléka, mléčných výrobků a vajec (10,6 %) a rovněž ryb a rybích výrobků (9,6 %).

V růstu cen ovoce a ovocných výrobků se odrazil především vzestup spotřebitelských cen jižního ovoce – banánů (o 13,6 %) a pomerančů (o 14,3 %). U citronů zůstala spotřebitelská cena prakticky na úrovni roku 2022 (zvýšení o 0,9 %). Do vývoje spotřebitelských cen uvedených reprezentantů se promítl pohyb jejich dovozních cen. Podobně jako v předchozích dvou letech celkový nárůst cen ovoce a ovocných výrobků přibrzdilo jen mírné zvýšení ceny hlavního zástupce ovoce mírného pásma, konzumních jablek (o 4,2 %), přestože dynamika růstu jejich CZV i DC byla podstatně vyšší (zhruba 3krát). I u dalšího představitele, stolních hroznů⁵⁶ (zvýšení o 9,5 %), nepromítli obchodníci přírůstek dovozních cen v plné výši. Po téměř čtvrtinovém navýšení v roce 2022 došlo k výraznému zpomalení růstu cen ovocných výrobků (ze 123,5 % na 106,6 %).

Po mimořádném zvýšení v předchozím roce se v roce 2023 podstatně zmírnil nárůst spotřebitelských cen agregované skupiny mléko, mléčné výrobky, vejce. Ceny mléka a mléčných výrobků v tuzemsku reagovaly na vývoj na mezinárodních trzích, kde docházelo v průběhu roku v důsledku oživení produkce a obchodu k jejich poklesu. Klesající trend SC mléka i mléčných výrobků v ČR byl patrný téměř po celý rok, avšak v meziročním porovnání v průměru za rok 2023 ceny těchto produktů v maloobchodě vzrostly. Spotřebitelská cena konzumního mléka reagovala na pohyb cen zpracovatelů mléka a meziročně stoupla o 6,1 % u mléka polotučného a o 10,2 % u mléka plnotučného. Nejvyšší cenový vzestup zaznamenaly sušené mléko (o 16,6 %) a ostatní mléčné výrobky (tj. tekuté zakysané mléčné výrobky, smetany, mražené smetanové krémy, pomazánkové máslo – o 11,0 %). Úroveň cen jogurtů a sýrů vč. tvarohů rostla pozvolněji (u obou shodně o 8,9 %). V souvislosti s růstem cen výrobců i dovozních cen meziročně opět významně zdražila vejce (o 22,2 %).

Více než o polovinu se snížilo tempo meziročního růstu spotřebitelských cen masa a masných výrobků (na 107,7 %), z hlediska zastoupení ve spotřebním koši nejdůležitější potravinové skupiny. Po skokovém, téměř 30% zvýšení v roce 2022 se v roce 2023 stabilizovala cenová hladina drůbežního masa (zvýšení o 2,4 %), přitom růst SC hlavního zástupce skupiny, kuchařského kuřete, byl podstatně mírnější (zhruba o 8 p. b.) než u CPV této potraviny. K citelnému oslabení meziročního růstu SC (z 16,3 % na 6,8 %) došlo také u hovězího výsekového masa, a to při zanedbatelném zvýšení CPV a stagnaci DC. V návaznosti na vzestup cen vepřového výsekového masa na evropském trhu způsobeném převisem poptávky nad nabídkou v celé výrobní vertikále znatelně stouply ceny této komodity i v ČR. Zvýšení spotřebitelských cen vepřového masa (o 11,0 %) se pohybovalo lehce pod úrovní nárůstu cen zpracovatelů, ale v porovnání s přírůstkem dovozních cen i cen chovatelů jatečných prasat bylo významně nižší. Na zvýšení cen masa reagovaly spotřebitelské ceny uzenářských výrobků a ostatních masných polotovarů (růst o 9,0 %, resp. o 10,0 %).

56 Z jednotlivých reprezentantů ovoce mírného pásma publikoval ČSÚ v roce 2021 pouze ceny konzumních jablek a stolních hroznů.

Vlivem příznivého cenového vývoje másla a rostlinných olejů se po 2 letech prudkého nárůstu v roce 2023 v úhrnu ustálila úroveň cen skupiny oleje a tuky. V souvislosti s redukcí cen zpracovatelů i dovozních cen z vysoké úrovně předchozího rolu zlevnilo máslo (o 18,1 %) a mírně se snížily i ceny pro spotřebitele u rostlinných jedlých olejů (bez olivového o 3,4 %). Naproti tomu nadále rostly, i když pomaleji než v roce 2022, ceny rostlinných tuků (o 15,1 %). Nejprogresivnější cenový přírůstek vykázalo v rámci uvedené skupiny vepřové sádlo (29,6 %).

Z nealkoholických nápojů v roce 2023 akceleroval nárůst cen studených nealkoholických nápojů (zvýšení o 15,3 %), zatímco celkový přírůstek cen potravin na přípravu teplých nápojů, tj. kávy, čaje a kakaa (10,1 %), byl přibližně srovnatelný s vývojem v předchozím roce. V důsledku růstu dovozní ceny v meziročním srovnání prudce vzrostla spotřebitelská cena kakaa a čokolády v prášku (o 21,5 %). K navýšení spotřebitelských cen došlo dále u kávy (o 10,4 %) a čaje (o 7,1 %), přestože dovozní cena obou produktů mírně klesla. Ze studených nealkoholických nápojů se zhruba dvojnásobil nárůst cenové hladiny ovocných a zeleninových šťáv (na 18,9 %) a ostatních nealkoholických nápojů (bez minerálních a pramenitých vod; na 15,8 %).

5.5 Kvalita potravin

Zvyšování kvality potravinářských výrobků přispívá i ke konkurenceschopnosti agrární produkce ČR. O výhodách kvalitních potravin je také nezbytné vhodnou propagací, případně výchovou ke správné výživě, přesvědčit spotřebitele. Kvalitní potravinářské výrobky jsou obvykle certifikovány a označovány tak, aby při nákupu umožnily spotřebitelům lepší orientaci na trhu. Patří mezi ně:

Značka KLASA

Projekt národní značky KLASA je od roku 2016 součástí režimu státní podpory „Propagační kampaň na podporu kvalitních potravin“. Prioritou je především nabízet spotřebitelům kvalitní potraviny, které vykazují výjimečné kvalitativní charakteristiky, jež zvyšují přidanou hodnotu a zaručují jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu. Hlavním cílem je zejména zvýšit zájem o kvalitu potravin a edukaci veřejnosti v otázce kvality potravin a ovlivnit tím nákupní chování spotřebitelů. Dalším z cílů tohoto projektu je posílit konkurenceschopnost výrobců kvalitních potravin.

Za dobu svojí existence od roku 2003 se stala značka KLASA nejen prestižní záležitostí pro její držitele, ale především si získala důvěru obyvatel ČR.

Značka se uděluje na 3 roky a garantuje, že jsou nabízeny skutečně kvalitní a zdravotně nezávadné potraviny.

Za rok 2023 bylo oceněno 252 výrobků od 116 výrobců.

V roce 2023 byly na propagaci v rámci Propagační kampaně na podporu kvalitních potravin KLASA čerpány finanční prostředky ve výši 122,2 mil. Kč ze státního rozpočtu.

Další informace, např. o oceněných potravinách, lze nalézt na www.eklasa.cz.

Regionální potravina 2023

Značku Regionální potravina uděluje na základě krajských soutěží Ministerstvo zemědělství ve 13 krajích ČR nejkvalitnějším zemědělským nebo potravinářským výrobkům. Výrobky musí být vyrobeny z lokálních surovin a mít vazbu na svůj kraj – ať už tradičním způsobem výroby nebo originální regionální recepturou. Odborné poroty vybírají vždy 1 vítězný výrobek v 9 kategoriích.

V roce 2023 se do soutěže přihlásilo celkem 456 výrobců s 1 698 výrobky a bylo oceněno 116 výrobků.

Oceněné výrobky získávají certifikát ministra zemědělství a právo užívat značku Regionální potravina daného kraje po dobu 4 let. Soutěžit o značku Regionální potravina mohou pouze malé a střední podniky do 250 zaměstnanců. Tento projekt byl spuštěn Ministerstvem zemědělství koncem roku 2009. Od roku 2012 jej administruje SZIF.

V roce 2023 bylo na projekt Regionální potravina vyplaceno celkem 38,6 mil. Kč ze státního rozpočtu.

Postupy při udělování značky „Regionální potravina“, společně s dalšími informacemi, např. o oceněných potravinách, lze nalézt na www.regionálnipotravina.cz.

Biopotraviny

Pravidla ekologického zemědělství a výroby biopotravin jsou stanovena národními i evropskými předpisy, zejména zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a vyhláškou č. 16/2006 Sb., dále nařízením Rady (EU) č. 2018/848 a jeho prováděcími nařízeními Komise (EU) č. 2020/464, (EU) č. 2021/279, (EU) č. 2021/1165, (EU) č. 2021/2307 a (EU) č. 2021/2119. MZe provádí dozor nad dodržováním těchto předpisů, kontrolní a certifikační systém ekologického zemědělství a biopotravin je tak garantován státem.

K 31. 12. 2023 bylo v ČR registrováno 969 výrobců biopotravin.

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu stoupl v roce 2022 meziročně o 10,6 % na 11,30 mld. Kč. Z toho spotřeba biopotravin v ČR (včetně dovozu) činila 6,95 mld. Kč. Průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla v roce 2022 na 642 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů činil 1,65 %.

V roce 2023 se konal již 19. ročník informační akce MZe pro spotřebitele „Září – Měsíc biopotravin“. Touto tradiční kampaní chce MZe veřejnosti představit místní biofarmy a výrobce bioproduktů, jejichž nabídka se rok od roku rozšiřuje.

Více informací lze nalézt na internetové adrese www.mesicbiopotravin.cz.

5.6 Bezpečnost potravin

V roce 2023 byla stejně jako v předchozích letech realizována řada aktivit vedoucích k dalšímu posílení bezpečnosti potravin v ČR. Současně byly plněny úkoly vyplývající ze Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2030.

Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích

Monitoring cizorodých látek představuje dlouhodobé sledování kontaminace, které na základě získaných dat umožňuje vyhodnocení vývoje zatížení potravního řetězce. Probíhá na základě usnesení vlády č. 369 ze dne 2. října 1991, č. 408 ze dne 10. června 1992, č. 810 ze dne 9. prosince 1998, č. 1320 ze dne 10. prosince 2001, č. 1277 ze dne 15. prosince 2004, která MZe stanovují povinnost zajistit sledování cizorodých látek v celé vertikále potravního řetězce, včetně vstupů ovlivňujících přímo či nepřímo zdravotní nezávadnost potravin, krmiv a zemědělských surovin určených k jejich výrobě. Na zajištění monitoringu cizorodých látek v potravních řetězcích resortu zemědělství se v roce 2023 podílely SZPI, SVS, ÚSKVBL, ÚKZÚZ, VÚMOP a VÚLHM.

Monitoring SZPI

V roce 2023 bylo SZPI odebráno a analyzováno v rámci monitoringu cizorodých látek 2 226 vzorků. U 33 vzorků bylo zjištěno překročení maximálního limitu, což představuje z celkového počtu odebraných vzorků 1,5 % nevyhovujících vzorků.

Ovoce a zelenina

Stejně jako v předchozích letech tvořily v rámci monitoringu cizorodých látek významný podíl analyzovaných vzorků čerstvé ovoce a zelenina včetně pěstovaných hub, ale i zpracované výrobky z ovoce a zeleniny, neboť tyto komodity zaujímají důležitou část spotřebního koše v ČR. Ze skupiny sledovaných látek v čerstvém ovoci a zelenině je dlouhodobě hlavní pozornost zaměřena na ověření přítomnosti reziduí pesticidů a dusičnanů.

Dle Víceletého kontrolního plánu pro kontrolu reziduí pesticidů v ČR, který zahrnuje požadavky koordinovaného víceletého kontrolního programu Unie, bylo na stanovení reziduí pesticidů v roce 2023 odebráno celkem 445 vzorků čerstvé a zmrazené zeleniny včetně čerstvých bylin a pěstovaných hub.

Největší podíl odebraných vzorků čerstvé a zmrazené zeleniny dle jejich původu tvořily vzorky z EU (67,0 % analyzovaných vzorků). Čerstvá zelenina pocházející z tuzemské produkce zaujímala 20,0 % a zelenina původem ze třetích zemí 11,2 %. U 1,8 % vzorků nebyla země původu uvedena.

Z celkového počtu analyzovaných vzorků čerstvé a mražené zeleniny vč. pěstovaných hub byla v 11 případech překročena hodnota maximálního reziduálního limitu (MRL). Jednalo se o dva vzorky zeleninové papriky, dva vzorky kořenové petržele a dále vzorek cibule, dýně,

hlávkové kapusty, mrkve, hlávkového zelí, čerstvého tymiánu a sterilovaných sójových výhonků. Ve vzorku cibule původem z Nizozemí bylo zjištěno nadlimitní množství imazalilu, v dýni původem z ČR nadlimitní množství aldrinu a dieldrinu, v hlávkové kapustě původem z Portugalska byl překročený MRL pro benzalkonium chlorid. U vzorku salátových okurek byl zaznamenán vyšší obsah účinné látky fenamiphos, u dvou vzorků zeleninové papriky původem z Albánie a Maroka účinné látky fluvalinát a buprofenzin. U dvou vzorků kořenové petržele byl zjištěn nadlimitní nálezn linuronu, u jednoho vzorku petržele rovněž aclonifen. Oba vzorky petržele byly původem z Polska. V sójových výhoncích původem z Thajska bylo zjištěno nadlimitní množství účinné látky 4-chlorofenoxy octové kyseliny, v čerstvém tymiánu původem z Keni nadlimitní množství chlothalonilu, v hlávkovém zelí původem z Polska nadlimitní množství fluazifopu-P.

Přítomnost reziduí pesticidů byla ověřována u celkem 316 vzorků čerstvého a sušeného ovoce. Dle země původu představovalo ovoce ze zemí EU 44,3 % odebraných vzorků, ovoce ze třetích zemí 44,6 %. Nejmenší podíl z celkového počtu odebraných vzorků tvořilo ovoce z tuzemska (9,2 %). U 1,9 % odebraných vzorků nebyla země původu uvedena.

U více než 91 % odebraných vzorků ovoce byl zjištěn pozitivní nálezn účinné látky, z toho byl u 9 vzorků překročen MRL. Ve vzorku avokáda původem z Keni bylo zjištěno nadlimitní množství chlorpyrifosu, v 5 vzorcích citrusového ovoce (citrony, mandarinky, grapefruit) původem z Turecka nadlimitní množství benzalkonium chloridu. V broskvích původem z Řecka byl překročený MRL pro účinnou látku chlorpyrifos, v jahodách původem z Německa MRL pro spinosad a v pomelu původem z Číny MRL pro famoxadon.

V rámci monitoringu CL je pravidelně sledována přítomnost dusičnanů v komoditách, pro které jsou nařízením Komise (EU) 2023/915 stanoveny ML, jako je salát, špenát a rukola, ale i v komoditách vnímavých ke kumulaci dusičnanů, které však nemají ML regulovány. Všechny vzorky listové zeleniny byly hodnoceny jako vyhovující z pohledu platného ML.

U vzorků sušeného a skořápkového ovoce jsou ze skupiny mykotoxinů pravidelně prováděna vyšetření na přítomnost aflatoxinů B₁, B₂, G₁, G₂, v případě sušeného ovoce taktéž stanovení ochratoxinu A.

Z jednotlivých druhů sušeného ovoce největší podíl odebraných vzorků tvořily rozinky, nicméně aflatoxiny byly analyzovány i v dalších druzích sušeného ovoce meruňkách, datlích a klikvě. Pozitivní nálezn aflatoxinů byl zaznamenán pouze u jednoho vzorku sušených meruněk původem z Turecka, nicméně zjištěné množství aflatoxinu B₁ bylo pod hodnotou ML.

Analýzy aflatoxinů byly ze skupiny skořápkových plodů provedeny zejména v lískových ořechách a sladkých mandlích. Z 26 hodnocených vzorků byl pozitivní nálezn aflatoxinu zaznamenán u vzorku lískových ořechů původem z Turecka, vzorku para ořechů (původ neúveden) a 3 vzorků mandlí (původ USA, Španělsko). U žádného vzorku skořápkového vzorku nebyl překročen ML stanovený v nařízení Komise (EU) 2023/915.

Z 30 vzorků sušeného ovoce byl ochratoxin A potvrzen u 8 vzorků rozinek. Naměřená množství ochratoxinu A se pohybovala od 1,8 do 12,6 µg.kg. Všechny vzorky vyhověly ML, který je stanoven nařízením Komise (EU) 2023/915. U výrobků obsahujících jablka jako je jablečné pyré nebo jablečný kompot, byla zjišťována přítomnost patulinu. U žádného z 11 odebraných vzorků nebyl patulin potvrzen.

Brambory a výrobky z brambor

Dle požadavků Víceletého kontrolního plánu pro kontrolu reziduí pesticidů v ČR jsou konzumní brambory jednou z komodit, u které jsou pravidelně sledována rezidua pesticidů. V roce 2023 bylo na stanovení reziduí pesticidů odebráno celkem 19 vzorků konzumních brambor. Brambory původem z ČR tvořily 57,9 % odebraných vzorků, brambory původem ze států EU 36,8 %. U více než 84 % analyzovaných vzorků brambor byla rezidua pesticidů prokázána. Vzorek brambor původem z Dánska byl vyhodnocený jako nevyhovující, protože obsahoval nadlimitní množství účinné látky imazalil. Nejčastěji detekovanou účinnou látkou ve vzorcích brambor byl fosetyl-Al, kyselina fosforitá a propamocarb.

Bramborové lupínky jsou jednou z komodit, u které jsou pravidelně zjišťovány vyšší obsahy akrylamidu, než je stanoveno nařízením Komise (EU) 2017/2158. Odebráno bylo celkem 13 vzorků. Zjištěné hladiny akrylamidu se pohybovaly v intervalu od 156 do 2 241 µg/kg. Porovnávací hodnota pro snížení přítomnosti akrylamidu v potravinách stanovená nařízením Komise (EU) 2017/2158 byla překročena u 2 vzorků bramborových chipsů.

Obilniny a obilné výrobky

Z kontaminujících látek je v obilninách a obilných výrobcích dlouhodobě sledována především přítomnost mykotoxinů a reziduí pesticidů. Pozornost je ale zaměřena i na další kontaminanty jako jsou chemické prvky, námelové a tropanové alkaloidy.

Z jednotlivých mykotoxinů jsou pravidelně v obilovinách a ve výrobcích z obilovin sledovány aflatoxiny, deoxynivalenol, ochratoxin A, zearalenon a T-2 a HT-2 toxin. Celkem bylo vyšetřeno 103 vzorků obilnin včetně rýže a obilných výrobků.

Z celkového počtu odebraných vzorků byl pozitivní nález některého ze sledovaných mykotoxinů zaznamenán u 23 vzorků obilnin nebo obilných výrobků. Ve vzorcích basmati rýže byly zjištěny pozitivní nálezy aflatoxinu B₁, deoxinivalenolu v pšenici a obilných výrobcích (pšeničné a špaldové mouce) a T-2 toxinu ve vzorcích ovesných vloček a ovesných otrubách a mouce. Všechny vzorky obilnin a obilných výrobků byly hodnoceny z pohledu platných ML jako vyhovující.

Kukuřice a kukuřičné výrobky byly vyšetřeny na přítomnost aflatoxinů, deoxynivalenolu, zearalenonu a fumonisinů. Analýzy byly provedeny u celkem 73 vzorků kukuřice a kukuřičných výrobků, u kterých byl pozitivní nález mykotoxinů zjištěn u 33 vzorků. U vzorku

kukuřice pro přípravu popcornu původem z Turecka byl překročený ML pro aflatoxin B₁ (2 µg.kg) a sumu aflatoxinů B₁, B₂, G₁, G₂ (4 µg.kg).

Dle požadavků Víceletého kontrolního plánu pro rezidua pesticidů byla přítomnost reziduí pesticidů ověřována u celkem 58 vzorků obilnin včetně rýže a obilných výrobků. Pozitivní nález reziduí pesticidů byl zaznamenán u téměř 64 % odebraných vzorků obilnin a obilných výrobků. U žádného z odebraných vzorků obilnin nebo obilných výrobků zjištěno překročení MRL.

Pekařské výrobky

Ze skupiny pekařských výrobků byla přítomnost akrylamidu sledována v chlebu, sušenkách, perníku, snídanových cereáliích a krekrovém pečivu. Celkem bylo analyzováno 28 vzorků pekařských výrobků.

Porovnávací hodnota uvedená v nařízení Komise (EU) 2017/2158 nebyla překročena u žádného z analyzovaných pekařských výrobků.

Dětská výživa

V obilných příkrmech jsou pravidelně prováděna vyšetření na ověření mykotoxinů. V ovocných příkrmech s podílem jablek určených kojencům a malým dětem byla ověřována přítomnost patulinu. V roce 2023 nebyl zaznamenán jediný pozitivní nález mykotoxinů ve vzorcích obilných příkrmů určených pro kojence a malé děti.

Dále byly odebírány vzorky na sledování tropanových alkaloidů, polyaromatických uhlovodíků, dusičnanů a akrylamidu – v žádném ze vzorků nebyly překročeny povolené limity.

Nápoje

Přítomnost patulinu byla sledována v jablečných šťávách. Nebyly překročeny maximální povolené limity.

Vzorky hroznové šťávy byly podrobeny analýzám na stanovení přítomnosti ochratoxinu A. Všechny vzorky z hlediska platného limitu byly hodnoceny jako vyhovující.

Dle Víceletého kontrolního programu pro rezidua pesticidů byla ve vzorcích pomerančové šťávy ověřována přítomnost reziduí pesticidních látek. Maximální reziduální limit nebyl překročený u žádného ze 12 analyzovaných vzorků.

Lihoviny

Na přítomnost metanolu bylo odebráno 80 vzorků lihovin, u 63 vzorků byla přítomnost metanolu prokázána, zjištěné množství odpovídalo požadavku právního předpisu.

Přítomnost ftalátů byla ověřována především v ovocných destilátech z peckového ovoce, ale i v ovocných destilátech z jiného než peckového ovoce a ostatních lihovinách. V jednom vzorku ovocného destilátu (meruňkovice) byla přítomnost ftalátu detekována.

Přítomnost ethylkabarbatu byla zjištěna u 6 z 20 odebraných vzorků lihovin. Ve dvou vzorcích meruňkovice překročil obsah ethylkarbamátu množství překračující cílovou hodnotu uvedenou v doporučení Komise (EU) 2016/22.

Rybí výrobky

Ze skupiny biogenních aminů je pravidelně sledována přítomnost histaminu v konzervovaných rybích výrobcích. Přítomnost histaminu byla v roce 2023 zjišťována u celkem 12 vzorků. Všechny vzorky vyhověly limitu pro histamin uvedeného v nařízení Komise (ES) č. 2073/2005.

Koření, čaj

V případě koření je hlavní pozornost zaměřena zejména na mykotoxiny. Ve vzorcích koření jsou pravidelně sledovány aflatoxiny B₁, B₂, G₁, G₂ a ochratoxin A.

Z celkem 30 analyzovaných vzorků koření byl pozitivní nález aflatoxinů detekován u 13 vzorků. Jednalo se o vzorky mleté sladké a pálivé papriky, mletého černého pepře, mleté kurkumy a mletého a celého muškátového oříšku.

Stanovení ochratoxinu A bylo provedeno u 30 vzorků koření, především mleté papriky, mletého a celého černého pepře, kurkumy, muškátového oříšku. Pozitivní nálezy byly zaznamenány výhradně v mleté paprice. Zjištěný obsah ochratoxinu A se pohyboval od 3,0 do 14,8 µg/kg. Všechny vzorky byly hodnoceny jako vyhovující, neboť u žádného ze vzorků nebyla překročena hodnota ML 20 µg/kg.

Na přítomnost pyrolizidinových alkaloidů (PA) bylo vyšetřeno celkem 19 vzorků bylinných čajů. U 13 vzorků jedno druhových i více druhových bylinných čajů byly PA potvrzeny. U bylinné čajové směsi a mátového bylinného čaje zjištěná suma PA překročila ML uvedený v nařízení Komise (EU) 2023/915.

Na stanovení PA bylo odebráno celkem 15 vzorků koření (anýz, kmín, římský kmín, oregano). U 9 vzorků koření byl zachycený pozitivní nález PA. U vzorku oregana neznámého původu zjištěná suma překročila ML uvedený v nařízení Komise (EU) 2023/915. Vzorek římského kmínu původem ze Sýrie také nevyhověl, naměřená suma byla vyšší než hodnota ML.

V rámci monitoringu CL jsou rezidua pesticidů sledována v černých a zelených čajích. V roce 2023 bylo odebráno celkem 15 vzorků čaje, u 10 vzorků byla přítomnost pesticidních látek potvrzena. U zeleného čaje původem z Vietnamu bylo zjištěno nadlimitní množství imidaclopridu.

Oleje, olejnatá semena, luštěniny

Ze skupiny chemických prvků je v máku sledována přítomnost kadmia, arzenu, olova a rtuti. Kadmium a arzen byl detekován u všech odebraných vzorků máku. Naměřené hodnoty kadmia v máku se pohybovaly od 0,26 do 1,14 mg/kg, arzen od 0,006 do 0,1 mg/kg. Z dalších

chemických prvků byly v máku zjištěny rovněž pozitivní nálezy arzenu, olova a rtuti. Z pohledu platných limitů byly všechny vzorky máku hodnoceny jako vyhovující.

Přítomnost pesticidních látek byla ověřována v luštěninách a olejnatých semenech. S výjimkou jednoho vzorku byla rezidua pesticidů zjištěna u všech analyzovaných vzorků luštěnin (fazolí). Ve vzorku fazolí původem z Etiopie obsah účinné látky propoxur překročil MRL stanovený EP a Rady (ES) č. 396/2005.

Z olejnatých semen byla přítomnost reziduí pesticidů sledována ve vzorcích máku, sóji a v ostatních olejnatých semenech (len, sezam, slunečnice, tykev, hořčice). Z 13 odebraných vzorků máku byla rezidua prokázána u 10 vzorků látek. Z ostatních olejnatých semen byly pozitivní nálezy zaznamenány u vzorku tykve a dvou vzorků lněného semene. Ve vzorku lněného semene zjištěné množství halofyfopu bylo vyšší než hodnota MRL. Z 5 vzorků sóji byl u jednoho vzorku zaznamenán pozitivní nález účinné látky fluazifop. Všechny vzorky sóji byly hodnoceny jako vyhovující.

Doplňky stravy

Z chemických prvků byly v doplňcích stravy na bázi sušených bylin, hub nebo mořských a sladkovodních řas sledovány kadmium, olovo, rtuť, celkový arzen, anorganický arzen. Celkem bylo odebráno 16 vzorků doplňků stravy. Přítomnost chemických prvků byla potvrzena u všech doplňků stravy. U doplňku stravy s obsahem bakopy drobnolisté původem z Indie obsah olova 4,8 mg.kg překročil ML 3,0 mg.kg stanovený nařízením Komise (EU) 2023/915.

Biopotraviny

V rámci monitoringu cizorodých látek zaujímaly v roce 2023 biopotraviny z celkového počtu odebraných vzorků potravin 9,5 %. Největší podíl odebraných vzorků biopotravin představovaly biopotraviny z EU (37 %), dále biopotraviny původem z třetích zemí (15,6 %) a nejmenší podíl biopotraviny z ČR (10,4 %). U 37 % odebraných vzorků biopotravin nebyla země původu uvedena.

Přítomnost kontaminujících látek a reziduí pesticidů byla ověřována u celkem 221 vzorků biopotravin. Bez zjištěného nálezu kontaminantu nebo rezidua pesticidu bylo téměř 70 % analyzovaných vzorků biopotravin. Dva vzorky biopotravin byly hodnoceny jako nevyhovující, neboť došlo k překročení ML. U vzorku bio kukuřice na přípravu popcornu bylo zjištěno nadlimitní množství aflatoxinu B1 a sumy aflatoxinů B1, B2, G1, G2. U celozrnných špaldových bio těstovin zjištěná suma námelových alkaloidů překročila hodnotu ML.

Více informací o činnosti SZPI lze nalézt na internetové adrese www.szpi.gov.cz.

Monitoring Státní veterinární správy a ÚSKVBL

V roce 2023 provedla Státní veterinární správa (SVS) v laboratořích státních veterinárních ústavů (SVÚ) a Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv (ÚSKVBL) celkem 102 431 vyšetření na obsah reziduí a kontaminantů (o 6 068 vyšetření více než v roce 2022).

Zastoupení nevyhovujících nálezů bylo celkem 0,03 %, což je méně v porovnání s rokem 2022 (0,06 %).

V krmivech pro hospodářská zvířata nebyly, až na výjimky, zjištěny nevyhovující koncentrace sledovaných analytů ve všech skupinách krmiv včetně krmiv z dovozu. V krmných směsích pro drůbež byly zjištěny ve čtyřech případech nevyhovující koncentrace doplňkových látek – kokcidiostatik. Rezidua nepovolených látek a ostatních veterinárních léčivých přípravků nebyla zjištěna v nadlimitních koncentracích v žádném vzorku kompletních a doplňkových krmiv, včetně krmných směsí pro jednotlivé druhy (králíky, prasata, skot, ryby) a kategorie hospodářských zvířat. Vzorky krmných surovin živočišného původu (kafilerní tuky) neobsahovaly nadlimitní množství polychlorovaných bifenyly (PCB), dioxinů a bromovaných sloučenin. Podání nepovolených léčiv cestou vody k napájení hospodářských zvířat nebo v chovu ryb nebylo zjištěno stejně jako v předcházejících letech.

Vzorky syrového ovčího, kozího a kravského mléka vyhověly až na jeden případ stanoveným limitům. V jednom odebraném vzorku syrového kravského mléka byly prokázány rezidua nesteroidního antiflogistika diklofenaku. V ostatních případech nebyly prokázány nadlimitní hodnoty chemických prvků, chlorovaných pesticidů, PCB, organofosforových insekticidů, mykotoxinů (aflatoxinu M1), reziduí veterinárních léčivých přípravků, ani přítomnost nepovolených nebo zakázaných léčiv.

Ve vzorcích slepičích vajec byla ve dvou případech zjištěna rezidua doplňkových látek (antikokcidik) a veterinárních léčivých přípravků. Ostatní vzorkovaná slepičí vejce byla po stránce kontaminace chemickými látkami a rezidui veterinárních léčiv bezpečná (zdravotně nezávadná).

V medu nebyly prokázány měřitelné koncentrace chlorovaných pesticidů a PCB, insekticidů, pyrethroidů a veterinárních léčivých přípravků včetně zakázaných léčiv (chloramfenikol, nitrofurany).

U skotu byly prokázány 4 případy nevyhovujícího zjištění, přičemž 3 z těchto případů se týkaly nálezů reziduí veterinárních léčiv překračující maximální povolené limity reziduí (u jednoho telete byly zjištěny v játrech rezidua léčiva dihydrostreptomycinu, u dalšího telete byla zjištěna nadlimitní hodnota antibiotika benzylpenicilinu v ledvinách i játrech a v posledním případě šlo opět o nadlimitní koncentrace dihydrostreptomycinu v játrech a ledvinách telete). V jednom vzorku jalovice pro výkrm byla stanovena přítomnost zakázané látky chloramfenikol. V ostatních odebraných vzorcích analýzy neprokázaly

nepovolené použití stimulátorů růstu a ostatních zakázaných léčiv. Také obsahy chemických prvků (kadmia, olova, rtuti a arzenu) ve vzorcích svaloviny, jater i ledvin telat a mladého skotu vyhověly limitům. Pouze v jednom případě byla detekována koncentrace kadmia v ledvinách těsně pod hranicí maximálního limitu (0,796 mg/kg). Nulový záchyt nadlimitních nálezů kadmia v ledvinách skotu je důsledkem změny ve vyhlášce 289/2007 Sb., která zařadila ledviny skotu staršího 60 měsíců mezi nepoživatelné potraviny živočišného původu.

V jednom vzorku svaloviny jehněte byla zjištěna přítomnost nepovolené látky ibuprofen. Rezidua nepovolených látek s hormonálním účinkem ani zbytky jiných veterinárních léčivých přípravků nebyly zjištěny u žádného dalšího vyšetřeného vzorku tkání ovcí a koz včetně moči a srsti v měřitelných koncentracích. Ve vzorku ledviny berana (věk 94 měsíců) byla detekována nadlimitní hodnota kadmia. V dalších vzorcích svaloviny, jater a ledvin ovcí a koz nebyly zjištěny nadlimitní hodnoty chemických prvků a ostatních sledovaných reziduí a kontaminantů.

Ve svalovině a játrech drůbeže hrabavé, vodní, vyřazených nosnic a masa, jater pštrosů nebyla zjištěna žádná nadlimitní koncentrace reziduí veterinárních léčivých přípravků a kontaminantů. Totéž platí i u svaloviny a jater králíků domácích, koňském mase, játrech a ledvinách a svalovině zvěře chované na farmách.

U kaprů nebyla zjištěna rezidua nepovolených veterinárních léčivých přípravků a ostatních léčiv. Také ostatní vyšetřované chemické látky a toxické kovy byly hluboko pod povolenými limity. U kaprů nebyl zjištěn žádný vzorek s měřitelným obsahem reziduí nepovolené malachitové zeleně (MZ) nebo její metabolické formy leukomalachitové zeleně (LMZ). Od listopadu 2022 se uplatňuje přísnější limit – tzv. referenční bod pro opatření (RPA) v hodnotě 0,5 µg.kg. Rezidua MZ a LMZ však byla zjištěna ve dvou chovech pstruhů. V jednom chovu pstruhů byla zjištěna rezidua MZ a LMZ pod hodnotou referenčního bodu pro opatření, ve druhém případě se jednalo o koncentraci 0,7 µg.kg. Ve vzorcích svaloviny korýšů odebraných převážně ve skladech a tržní síti nebyla zjištěna rezidua zakázaných ani nepovolených látek, stejně jako koncentrace kontaminujících látek byly na velmi nízké hladině.

U prasat divokých byla v jednom případě zjištěna ve svalovině koncentrace olova překračující akční limit (AL – 0,1 mg.kg).

Vzorky ze skupiny potravinářských výrobků, konkrétně masných a drůbežích masných tepelně neopracovaných výrobků (TNMV), vyhověly požadavkům právních předpisů ve všech případech sledovaných kontaminantů (chlorované pesticidy, PCB, PAH). V případě masných a drůbežích masných tepelně opracovaných výrobků (TOMV) byla u jednoho vzorku masných výrobků (vepřový uzený bůček) prokázána nadlimitní koncentrace polycyklických aromatických uhlovodíků (PAH), jak pro sumu čtyř indikátorových polyaromátů (PAH4), tak i pro samostatný benzo[a]pyren. Jednalo se o malý výrobní provoz s „klasickou“ technologií uzení. U masných výrobků ze zvěřiny byla ve 3 případech zjištěna koncentrace olova nad hranici AL. Ve dvou případech se jednalo o výrobky pocházející ze zemí EU (Maďarsko

a Francie), proto byly případy vloženy do systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF).

Všechny vzorky mléčných výrobků (sýry a ostatní mléčné výrobky) bezpečně vyhověly limitům pro všechny sledované kontaminanty, rezidua pesticidů a aflatoxin M1. Ve všech vzorcích vaječných výrobků nebyla zjištěna žádná rezidua pesticidů (pyretroidů, organofosforových insekticidů) ani biocidních přípravků (včetně fipronilu). U výrobků ze sladkovodních ryb nebyly zjištěny žádné nevyhovující hodnoty, stejně jako u výrobků z mořských ryb. V rámci kategorie živočišné tuky a oleje byly odebírány vzorky škvařeného sádla, v nichž hlavními vyšetřovanými skupinami jsou kontaminující látky. Všechny naměřené hodnoty dioxinů, PCB a polyaromatických uhlovodíků v nich nedosahovaly 50 % stanovených limitů.

Vzhledem k nízkému procentu záchytu nevyhovujících výsledků lze hodnotit zdravotní nezávadnost surovin a potravin živočišného původu z pohledu obsahu reziduí a kontaminantů nadále za příznivou. Nálezy reziduí veterinárních léčiv – antimikrobik jsou stále na nízké úrovni, pochybení byla u těchto skupin látek zjišťována v oblasti nesprávně vypočítané ochranné lhůty podle nových pravidel stanovených nařízením (EU) č. 2019/6, případně nesplněním formálních náležitostí při odeslání zvířat na jatky. Další pozitivní změnou je povinná konfiskace ledvin skotu staršího 60 měsíců, která se odrazila v menším počtu nevyhovujících záchytů obsahu kadmia u skotu. Podobně se na počtu zjištěných nadlimitních nálezů odrazila změna v limitu DDT u prasat divokých (zvýšení z původních 0,05 mg/kg na 1 mg/kg). Naopak nepříznivá jsou opakovaná zjištění reziduí nepovolené látky – malachitové zeleně (a její metabolické formy) k léčení nebo prevenci onemocnění u chovaných ryb, zvláště pstruhů.

T5.6/01 - Celkový přehled vyšetření na cizorodé látky podle komodit a důvodů vyšetření v roce 2023

Komodita	Vyšetření	Nadlimitní	
	počet	počet	%
Lovná a farmová zvíř a ryby	4 931	6	0,12
- monitoring	4 450	3	0,07
- cílené vyšetření	113	3	2,65
- dovoz	235	0	0,00
Hospodářská zvířata	73 823	13	0,02
- monitoring	73 102	13	0,02
- cílené vyšetření	70	0	0,00
- dovoz	3	0	0,00
Potraviny a suroviny živočišného původu	20 948	9	0,04
- monitoring	20 015	6	0,03
- cílené vyšetření	26	1	3,85
- dovoz	120	0	0,00
Krmiva	2 669	4	0,15
- monitoring	2 392	4	0,17
- cílené vyšetření	12	0	0,00
- dovoz	51	0	0,00
Vody	60	0	0,00
- monitoring	60	0	0,00
- cílené vyšetření	0	0	0,00
Celkem všechny vzorky	102 431	32	0,03
- monitoring	100 019	26	0,03
- cílené vyšetření	221	4	1,81
- dovoz	409	0	0,00

Pramen: SVS

Zpracoval: J. Drápal (SVS)

Více informací o činnosti orgánů veterinární správy ČR lze nalézt na internetové adrese www.svs.cz.

Kontrola a monitoring ÚKZÚZ

V roce 2023 prováděl ÚKZÚZ sledování cizorodých zakázaných a nežádoucích látek a produktů v krmivech na základě zjištění v předchozích letech, doporučení Komise k monitoringu a podle dalších právních předpisů.

Úřední odběr vzorků inspektoři ÚKZÚZ provedli u celkem 955 šarží krmiv v rámci kontrol běžných, cílených a mimořádných. Nevyhovujících vzorků krmiv bylo zjištěno 131 (13,7 %). Pro odborné posouzení úředně odebraných krmiv bylo v národní referenční laboratoři provedeno 32 070 stanovení sledovaných parametrů, nevyhovujících bylo 205 z nich. Nejčastěji nevyhovující byly deklarované obsahy vitamínu A (26 stanovení), zinku a N-látek (18).

T 5.6/02 - Monitoring krmiv ÚKZÚZ v roce 2023

Materiál	Vzorky		Stanovení		Nedostatky
	celkem	nevyhovující	celkem	nevyhovující	
Kompletní krmné směsi pro hospodářská zvířata	388	44	6 299	48	vit. A (12x); zinek (11x); mangan (7x); N-látky (6x); popel (4x); jód, vit. D3, lyzin, salinomycin (3x); selen, metionin, sulfametoxazol, vláknina(2x); nikarbazin, monensin ...(1x)
Doplňkové krmné směsi pro hospodářská zvířata	109	14	1 753	29	N- Látky (6x); vit. A, popel (3x); vit. E, měď, lyzin, tuk, vláknina (2x); vit. D3, zinek, vápník, metionin, močovina, sacharidy, vlhkost (1x)
Krmné směsi pro zvířata neurčená k produkci potravin	35	5	755	6	vit. A, vit. E, popel (2x);
Minerální krmné směsi	76	15	1 633	19	měď (3x); železo, jód, síra, vit. A, vit. E, N-látky (2x); zinek, hořčík, kobalt, tryptofan (1x)
Premixy a doplňkové látky	52	27	807	65	železo (9x); mangan (8x); selen, vit. A, fytáza (7x); jód (6x); zinek (5x); vit. E (4x); měď (3x); selen, kobalt (2x); vit. D3, vit. E, lyzin, salinomycin, vlhkost (1x)
Krmné suroviny	295	26	20 823	38	tuk, vláknina (6x); N-látky (4x); hořčík, draslík, lyzin, T2, HT2, T2+HT2, threonin, glycerol, N-NH ₄ , chlormekvát chlorid, chlorprofam, popel, botanická čistota ... (1x)
CELKEM	955	131	32 070	205	vit. A (26x); zinek, N-látky (18x); mangan (15x); selen (12x); železo, jód, vit E (11x); popel, vláknina (10x); měď, tuk (9x); lyzin (8x); fytáza (7x); vit. D3 (5x); salinomycin, vlhkost (4x); hořčík, kobalt, draslík, síra, metionin ... (2x)

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: J. Fiala (ÚKZÚZ)

Více informací lze nalézt na www.ukzuz.cz.

Monitoring VÚMOP, v. v. i.

Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy (VÚMOP) v roce 2023 pokračoval ve sledování stavu zátěže půd a rostlin rizikovými látkami v okrese Olomouc, lokalizovaném v Olomouckém kraji. Sledování geograficky navazuje na šetření předchozích let. Celkově lze konstatovat, že zátěž půd a rostlin v okrese Olomouc je nízká.

VÚMOP pokračoval v monitoringu vybraných cizorodých látek v povrchových vodách drobných vodních toků a malých vodních nádrží. V roce 2023 bylo do monitoringu zařazeno 40 drobných vodních toků (DVT) a 43 malých vodních nádrží (MVN) spadajících do 7 oblastí povodí (OP) pokrývajících celé území ČR.

Stav jakosti povrchových vod DVT a MVN v roce 2023 je možno obecně považovat za celkem dobrý. Koncentrace těžkých kovů v MVN byly v roce 2023 relativně nízké. Relativně bezproblémové byly v roce 2023 koncentrace kadmia, mědi, chromu, olova a zinku. Vyšší podíl znečištěných vod byl zjištěn zejména v případě arsenu. Koncentrace rtuti byly ve vodách MVN převážně nízké, nicméně stále se místy vyskytují vzorky s vysokými koncentracemi.

Koncentrace těžkých kovů ve vodách DVT byly v roce 2023 převážně nízké s výjimkou rostoucích koncentrací arsenu. V případě dalších sledovaných látek, jako byly měď, nikl, olovo, zinek se v letošním roce vyskytovaly převážně nízké koncentrace s výjimkou několika málo vzorků. Úplně bez problémů pak byly v roce 2023 koncentrace chromu a rtuti, kde všechny odebrané vzorky odpovídaly třídě jakosti I.

Ve všech sledovaných DVT se vyskytují dosti vysoké koncentrace PAU. V roce 2023 došlo ve 25 případech k překročení limitní hodnoty (NEK NPK). Velmi silně znečištěné toky látkami PAU se vyskytují zejména v Oblasti povodí Moravy a Dyje.

Naopak polychlorované bifenyly PCB se v poslední době jen zřídka vyskytují ve vodách DVT v měřitelných koncentracích a ani z dlouhodobého hlediska nepředstavují pro jakost vod drobných vodních toků problém.

Více informací lze nalézt na www.vumop.cz.

Monitoring VÚLHM, v. v. i.

Monitoring cizorodých látek v lesních ekosystémech byl v roce 2023 zaměřen na zjišťování obsahu vybraných těžkých kovů (TK) v jedlých houbách a na stanovení polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU), organochlorových pesticidů (OCP) a polychlorovaných bifenyly (PCB).

V průběhu letních a podzimních měsíců 2023 bylo sebráno 14 vzorků hřibovitých hub, zahrnujících 5 druhů – hřib smrkový (*Boletus edulis*), hřib hnědý (*Xerocomus badius*), hřib kovář (*Neoboletus luridiformis*), kozák březový (*Leccinum scabrum*) a klouzek kravský (*Boletus bovinus*) – ve 14 lesních oblastech (LO). Ve všech vzorcích byly analyzovány TK (Cd, Cu, Hg), PAU, PCB a OCP.

V roce 2023 překročilo koncentraci Cd 5 mg.kg sušiny dva vzorky hub, což představuje 14 % z celkového počtu analyzovaných vzorků. Koncentraci Hg 5 mg.kg sušiny nepřekročil žádný vzorek. PCB nebyly v roce 2023 detekovány u žádného vzorku hub.

Více informací lze nalézt na www.vulhm.cz.

Vědecké výbory

Vědecké výbory (expertní skupiny) jsou poradními orgány Koordinační skupiny bezpečnosti potravin. Jejich úkolem je zpracovávat vědecké studie, poskytovat odborná stanoviska, připravovat návrhy na přijímání opatření k zajištění zdravotní nezávadnosti v celém řetězci výroby potravin a krmiv, a spolupracovat na řešení aktuálních otázek. Stanoviska vědeckých výborů jsou využívána jako nezávislá vědecká podpora pro experty podílející se na přípravě právních předpisů Evropského společenství. V rámci rezortu zemědělství působí tyto čtyři vědecké výbory: Vědecký výbor výživy zvířat při Výzkumném ústavu živočišné výroby, v.v.i., Vědecký výbor veterinární při Výzkumném ústavu veterinárního lékařství, v.v.i., Vědecký výbor fytosanitární a životního prostředí a Vědecký výbor pro geneticky modifikované potraviny a krmiva, oba při Výzkumném ústavu rostlinné výroby, v.v.i.

Spolupráce s EFSA

Spolupráce s Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA) je především úkolem vědecko-výzkumných organizací a jejich odborníků. Oficiální spolupráci ČR s EFSA zajišťuje i nadále Odbor bezpečnosti potravin MZe.

Pro zajištění spolupráce mezi EFSA a ČR byla v listopadu 2022 uzavřena nová rámcová dohoda na období let 2023–2027. Dohodou bylo definováno pět hlavních oblastí spolupráce, které jsou koordinovány a převážně naplňovány aktivitami Koordinačního místa pro vědeckou a technickou spolupráci s EFSA (Koordinační místo; EFSA Focal Point). Tyto oblasti jsou management znalostí, informací a podpora vědeckých výstupů; angažovanost, spolupráce, partnerství; budování kapacit; data; komunikace o riziku. V průběhu roku 2023 byly jednotlivé oblasti naplňovány konkrétními aktivitami.

ČR se v roce 2023 aktivně zapojila do tří komunikačních kampaní EFSA: již potřetí k africkému moru prasat (tentokrát zaměřené na veterinární lékaře a chovatele), poprvé do kampaně EUChooseSafeFood (zaměření na správnou volbu potravin) a do kampaně Plant Health for Life (podporuje povědomí o zdraví rostlin a jeho propojení s naším každodenním životem).

Informace týkající se činnosti EFSA a výše uvedených aktivit jsou dostupné v příslušné kategorii na webu www.bezpecnostpotravin.cz.

Aktivity informačního centra bezpečnosti potravin (ICBP)

Informační centrum bezpečnosti potravin (ICBP) je koncipováno jako informační centrum pro komunikaci se širokou veřejností. ICBP prostřednictvím webových stránek www.bezpecnostpotravin.cz, vložených aplikací, slovníku Bezpečnost potravin A-Z, email listu a pomocí sociálních sítí Facebook a X (dříve Twitter) podává kompletní informace z oblasti bezpečnosti potravin a zdravé výživy, které jsou určeny odborné i laické veřejnosti. ICBP dále informuje registrované uživatele webové stránky www.bezpecnostpotravin.cz o závadných potravinách zachycených v české tržní síti. ICBP spolupracuje s dozorovými orgány na rychlé informovanosti spotřebitelů v době veřejných kauz, které řeší klamání, ale hlavně zdravotní ohrožení spotřebitelů.

U internetových stránek www.bezpecnostpotravin.cz a www.foodsafety.cz byly v průběhu roku 2023 zajištěny všechny základní funkce. U internetových stránek www.bezpecnostpotravin.cz bylo dále zajištěno denní plnění RS, odesílání e-mail listů včetně informací o závadných potravinách zachycených v české tržní síti a průběžná aktualizace slovníku Bezpečnost potravin A-Z. V 1. čtvrtletí 2023 proběhlo testování nového redakčního systému WordPress, včetně školení redaktorů webové aplikace. Webové stránky v novém redakčním systému WordPress byly pro veřejnost spuštěny 1. 3. 2023.

Webové stránky www.viscojis.czn a www.viscojis.cz/teens jsou určeny spotřebitelské veřejnosti. V roce 2023 byla u obou webových aplikací zajištěna průběžná aktualizace dat.

Aplikace do interaktivních tabulí „Jíme zdravě a s chutí“ – výukový program je určen převážně pro výuku žáků 1.–3. r. ZŠ. Celkový počet uživatelů (ZŠ, MŠ) registrovaných k přístupu do výukového programu „Jíme zdravě a s chutí“, činil k 31. 12. 2023 celkem 333 uživatelů.

E-learningový kurz „Výživa ve výchově ke zdraví“ byl aktualizován a převeden do nového redakčního systému. Kurz je nadále určen pro pedagogy a studenty středních škol s potravinářským zaměřením, středních zdravotnických škol a gymnázií, ale nově i pro veřejnost.

V roce 2023 v rámci činnosti ICBP proběhlo celkem 11 kontaktních promo akcí pro spotřebitele s celkovou účastí cca 4 100 účastníků. Bylo realizováno také 6 přednášek s účastí 490 spotřebitelů.

V roce 2023 bylo realizováno v rámci dotace pro NNO celkem 24 vzdělávacích programů „Přijede k nám návštěva“ pro děti předškolního věku s účastí 1 109 dětí a 24 vzdělávacích programů „Jíme zdravě a s chutí“ pro žáky 1. stupně základních škol s celkovou účastí 1 115 žáků.

Během roku 2023 bylo dále v rámci činnosti ICBP publikováno a velmi omezeně distribuováno šestnáct titulů, letáků s problematikou bezpečnosti potravin a zdravé výživy.

6 STRUKTURÁLNÍ VÝVOJ AGRÁRNÍHO SEKTORU

6.1 Podnikatelská struktura zemědělství

Koncem roku 2023 bylo ve strukturální zemědělské statistice ČSÚ evidováno 44,7 tis. zemědělských subjektů. Tyto evidované subjekty jsou rozděleny na podniky právnických osob (PPO) a podniky fyzických osob (PFO). PPO zahrnují zemědělské obchodní korporace, a to obchodní společnosti a družstva, a jiné právnické osoby. PFO zahrnují zemědělské podnikatele podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, i fyzické osoby provozující drobné pěstivelské a chovatelské činnosti a nepodléhající evidenci zemědělského podnikatele. Výhradně na živočišnou výrobu bylo zaměřeno 1,5 tis. zemědělských podniků (3,4 % z celkového počtu) a hospodařilo bez zemědělské půdy.

Většina evidovaných zemědělských subjektů (96,6 %) vykazala alespoň minimální výměru z. p.⁵⁷ a tyto podniky hospodařily na 3,55 mil. ha z. p. (z toho 2,52 mil. ha o. p.). Orná půda se na zemědělské půdě podílela ze 71 %.

Celkovou výměru obhospodařované zemědělské a orné půdy v rozdělení podle různých právních forem zemědělských subjektů ke konci roku 2023 uvádí tab. T6.1/01.

57 Jedná se o subjekty s těmito požadovanými parametry: výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy, 1 500 m² pěstovaných intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), 1 000 m² vinic, 300 m² skleníků a pařenišť, chov od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králíků.

**T6.1/01 - Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství¹⁾,
stav koncem roku 2023**

Právní forma	Počet podniků	Obhospodařovaná zemědělská půda		Obhospodařovaná orná půda		Průměrná výměra ²⁾	
		ha	%	ha	%	ha z. p.	ha o. p.
Fyzické osoby celkem	39 009	1 094 637	30,8	641 101	25,4	28,1	16,4
z toho - zeměd. podnikatelé³⁾	27 506	1 009 188	28,4	591 200	23,4	36,7	21,5
Právnické osoby celkem	5 745	2 457 659	69,2	1 882 133	74,6	427,8	327,6
v tom - obchodní společnosti celkem	4 630	1 798 408	50,6	1 342 076	53,2	372,3	277,8
z toho - spol. s r. o.	3 883	961 663	27,1	650 208	25,8	237,3	160,5
- a. s.	716	822 390	23,2	681 103	27,0	1103,9	914,2
- družstva	511	627 604	17,7	522 366	20,7	1218,6	1 014,3
- ostatní ⁴⁾	399	31 647	0,9	17 691	0,7	79,3	44,3
Celkem	44 754	3 552 296	100,0	2 523 234	100,0	79,4	56,4

1) Zemědělsky aktivní subjekty s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000.

2) Vypočteno za podniky obhospodařující zemědělskou půdu.

3) Zaevidovaní zemědělské podnikatelé - fyzické osoby podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

4) Státní podniky, příspěvkové organizace aj.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: S. Kislíngrová (ÚZEI)

Na početních stavech základních druhů hospodářských zvířat se významně podílely PPO. Jejich podíl na stavech skotu byl 74 % (v rámci toho z 92 % na dojených kravách), na stavech prasat 95 % a na drůbeži 94 % (tab. T6.1/02).

**T6.1/02 - Struktura početních stavů hospodářských zvířat podle právních forem podniků,
stav koncem roku 2023**

Právní forma	Skot				Prasata		Drůbež	
	celkem		z toho dojené krávy		ks	%	ks	%
	ks	%	ks	%				
Fyzické osoby celkem	370 648	26,05	31 040	8,81	71 077	5,16	1 531 646	6,50
z toho - zeměd. podnikatelé¹⁾	343 406	24,14	27 364	7,76	53 375	3,87	1 423 202	6,04
Právnické osoby celkem	1 052 103	73,95	321 450	91,19	1 307 488	94,84	22 043 746	93,50
v tom - obchodní společnosti celkem	690 249	48,52	188 403	53,45	1 162 754	84,35	20 666 675	87,66
z toho - spol. s r. o.	289 966	20,38	42 031	11,92	189 532	13,75	12 260 721	52,01
- a. s.	397 784	27,96	146 189	41,47	960 019	69,64	8 405 883	35,66
- družstva	347 641	24,43	128 872	36,56	136 653	9,91	1 336 136	5,67
- ostatní	14 213	1,00	4 175	1,18	8 081	0,59	40 935	0,17
Celkem	1 422 751	100,00	352 490	100,00	1 378 565	100,00	23 575 392	100,00

1) Zaevidovaní zemědělské podnikatelé - fyzické osoby podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: S. Kislíngrová (ÚZEI)

Velikostní strukturu zemědělských podniků v ČR podle výměry obhospodařované zemědělské půdy a v rozdělení na PFO a PPO ukazuje tab. T6.1/03; velikostní strukturu rozhodujících typů zemědělských obchodních korporací uvádí příl. tab. 6.1/01.

T6.1/03 - Velikostní struktura podniků fyzických a právnických osob obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2023

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Podniky celkem ¹⁾				Podniky fyzických osob ¹⁾				Podniky právnických osob ¹⁾			
	počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.	
	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%
>0-<5	20 663	46,17	36 737	1,03	19 519	50,04	34 506	3,15	1 144	19,91	2 232	0,09
5-<10	5 319	11,88	38 447	1,08	4 895	12,55	35 396	3,23	424	7,38	3 050	0,12
10-<50	9 856	22,02	232 413	6,54	8 922	22,87	209 958	19,18	934	16,26	22 454	0,91
50-<100	3 248	7,26	232 166	6,54	2 860	7,33	204 023	18,64	388	6,75	28 143	1,15
100-<500	4 012	8,96	819 531	23,07	2 653	6,80	479 805	43,83	1 359	23,66	339 726	13,82
500-<1000	815	1,82	588 628	16,57	130	0,33	91 143	8,33	685	11,92	497 485	20,24
1000-<2000	582	1,30	818 866	23,05	27	0,07	32 241	2,95	555	9,66	786 625	32,01
2000 a více	259	0,58	785 508	22,11	3	0,01	7 564	0,69	256	4,46	777 944	31,65
Celkem	43 229	100,00	3 552 296	100,00	37 727	100,00	1 094 637	100,00	5 502	100,00	2 457 659	100,00

¹⁾ Bez podniků neobhospodařujících zemědělskou půdu.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: S. Kislíngrová (ÚZEI)

Vývoj podnikatelské struktury českého zemědělství v období od roku 2005 zachycující zemědělské podniky s výměrou od 3 ha zemědělské půdy⁵⁸ je uveden v příl. tab. 6.1/02.

Podíl PFO na obhospodařované půdě v tomto období celkově mírně narůstal a proti roku 2005 se v roce 2023 zvýšil o 1,6 p. b. na úkor podílu PPO. Počet PFO oproti roku 2005 vzrostl o 6,6 %. U PPO nárůst počtu subjektů v roce 2023 celkově představoval 95,4 % proti roku 2005.

6.2 Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin

Podle údajů z registru ekonomických subjektů (ČSÚ) došlo v posledních letech k růstu počtu podnikatelských subjektů působících v potravinářské výrobě a výrobě nápojů (CZ-NACE 10 a NACE 11). Avšak v roce 2023 byl zaznamenán pokles počtu subjektů, přičemž celkový počet subjektů obou výrob dosáhl 30 143 jednotek. Tento pokles představuje snížení o 1 457 firem v meziročním srovnání. Ne všechny subjekty zařazené do registru jsou ekonomicky aktivní, což platí zejména pro fyzické osoby. Skladba využívaných právních forem se v průběhu času mění jen mírně, přičemž počty jednotlivých právních forem ve sledovaných kategoriích se liší.

Vývoj v meziročním srovnání sledovaných právních forem CZ-NACE 10 a CZ-NACE 11 byl následující:

- celkový počet fyzických osob, z nichž většina podniká podle živnostenského zákona, avšak nezapsaných v obchodním rejstříku, se v roce 2023 meziročně snížil, a to o 1 760 subjektů na 22 493 osob. Z pohledu výrobních oborů pak tato skupina výrobců zahrnuje zejména drobné výrobce pečiva, cukrářských výrobků

⁵⁸ Z důvodu dlouhodobé srovnatelnosti údajů od roku 1995 (viz Zprávy o stavu zemědělství ČR do roku 2010), kdy byly v Agrocentzu prahovou hodnotou 3 ha obhospodařované z. p. V Agrocentzu 2000 a v následujících zemědělských strukturálních šetřeních byla základní prahová hodnota snížena na 1 ha z. p., ale v šetřeních z roku 2010 a dalších byla zvýšena na 5 ha.

a masných výrobků. Z pohledu zakládání firmy jde o poměrně rychlou a kapitálově nenáročnou formu podnikání;

- početně výrazně zastoupenou právní formou u obchodních korporací i v roce 2023 byly také společnosti s ručením omezeným (s. r. o.), což může být dáno tím, že v porovnání s jinými korporacemi je vznik této právní formy podnikání jednodušším procesem. V roce 2023 se tato forma podnikání uplatňovala u 7 014 firem, což představuje další rozšíření této právní formy. Meziroční nárůst činil 307 podniků;
- počet akciových společností meziročně vzrostl. V roce 2023 podnikalo touto právní formou 374 a. s.;
- v právní formě družstva podnikalo v roce 2023 pouze 56 subjektů.

Výrobci potravin a nápojů využívají k podnikání i další právní formy, jako je komanditní společnost aj., avšak stejně jako v předchozích letech ani v hodnoceném roce 2023 nebyly tyto právní formy příliš rozšířené.

Z údajů ČSÚ vyplývá, že v roce 2023 převažovaly z hlediska velikosti (sleduje průměrné počty subjektů se 100 a více zaměstnanci) podniky se 100 až 199 zaměstnanci, obdobně jako v předchozích letech. V ČR je pro potravinářský průmysl charakteristické, že s rostoucí velikostí podniků klesá jejich počet. Meziroční změny v počtu sledovaných subjektů jsou zachyceny v tab. T6.2/01, která poskytuje detailnější údaje.

T6.2/01 - Velikostní struktury potravinářských podniků se 100 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index
	2022	2023	
100 - 199	116	115	99,1
200 - 499	86	86	100,0
500 - 999	24	21	87,5
1000 - 1999	DSÚ ¹⁾	DSÚ	-
2000 - 2999	DSÚ	DSÚ	-
Celkem	226	222	98,2

1) DSÚ = důvěrný statistický údaj.

Pramen: ČSÚ - Podnikatelské subjekty se 100 a více zaměstnanci

Zpracoval: K. Charvátová (ÚZEI)

Výkonnostně nejvýznamnější velikostní kategorií (posuzováno podle absolutního objemu tržeb bez DPH z prodeje výrobků, služeb a zboží) představovaly v roce 2023 podniky s 200 až 499 zaměstnanci. Tato velikostní kategorie dosáhla objemu tržeb ve výši 142,6 mld. Kč. Druhou nejvýznamnější kategorií podle tohoto ukazatele byly v roce 2023 podniky se 100 až 199 zaměstnanci, které dosáhly objemu tržeb ve výši 89,9 mld. Kč. Tyto dvě velikostní

kategorie podniků se v uvedeném období nejvíce podílely na celkových tržbách z výroby potravinářských výrobků a nápojů (CZ-NACE 10 a CZ-NACE 11).

Tabulka T6.2/02 uvádí počty potravinářských podniků s 50 a více zaměstnanci v roce 2023, a to v meziročním srovnání a rozdělení podle oborů. Obdobně jako v předchozích letech vykazuje nejvyšší počet podniků výroba pekařských a cukrářských výrobků.

Výroba ostatních potravinářských výrobků také představuje početnou kategorii, která se vyznačuje rozmanitostí výrobků. Svým výrobním zaměřením je velmi členitá a jejím základem je především využití surovin rostlinného původu. Zahrnuje výrobu cukru, kakaa, čokolády, cukrovinek a dalších výrobků. Do této kategorie se řadí i produkce hotových pokrmů, polévek, dietních potravin a dalších potravin s vyšším stupněm zpracování agrárních surovin, které zaznamenávají rostoucí poptávku. Mezi další výroby této rozmanité kategorie patří zpracování čaje a kávy, výroba koření a aromatických výrobků.

Mezi obory s vyšším počtem podniků lze zařadit i zpracování masa a výrobu masných výrobků, která zahrnuje i výrobu a zpracování drůbeže. Některé z těchto oborů jsou charakterizovány vysokou mírou koncentrace, jako je např. výroba olejů a tuků a průmyslových krmiv. Další obory, jako je zpracování ryb, mají převážně regionální charakter. Z důvodu ochrany citlivých dat v rámci zpracování dat ČSÚ byl obor zpracování ryb spojen s průmyslovými krmivy.

Meziroční porovnání mezi lety 2022 a 2023 naznačuje, že většina oborů v kategorii podniků s 50 a více zaměstnanci vykazuje stabilní počet firem, přičemž některé obory zůstaly téměř beze změny. Celkově byl však zaznamenán mírný pokles, který lze přičíst různým faktorům. Omezení rozvoje nových podniků mohlo být způsobeno například nárůstem cen surovin a energií, včetně nárůstu cen potravinářských surovin v roce 2023.

T6.2/02 - Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Ukazatel	2022	2023	Meziroční index
Zpracování masa a výroba masných výrobků	66	64	97,0
Zpracování a konzervování ryb	DSÚ ¹⁾	DSÚ	-
Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	19	20	105,3
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5	5	100,0
Výroba mléčných výrobků	37	35	94,6
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	17	15	88,2
Výroba pekařských a cukrářských výrobků	108	103	95,4
Výroba ostatních potravinářských výrobků	80	82	102,5
Výroba průmyslových krmiv a Zpracování ryb	27	26	96,3
Výroba nápojů	51	49	96,1
Průmysl potravinářský celkem	410	399	97,3

1) DSÚ = důvěrný statistický údaj.

Pramen: ČSÚ - Podnikatelské subjekty s 50 a více zaměstnanci

Zpracoval: K. Charvátová (ÚZEI)

6.3 Dodavatelská odvětví

Osivo a sadba

V roce 2023 bylo dle zákona č. 219/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů, evidováno, případně registrováno, celkem 1 066 právnických a fyzických osob s oprávněním pro výrobu, dovoz a uvádění do oběhu osiva polních plodin a zelenin, sadby brambor a sazenic zelenin. V roce 2023 došlo oproti předchozímu roku k mírnému poklesu velikosti přihlášených množitelských ploch, a to u všech sledovaných skupin plodin kromě brambor. V rámci jednotlivých skupin plodin byl meziroční pokles přihlášených množitelských ploch nejvýraznější u trav, jednoletých píceňin a ostatních krmných plodin (-22,6 %), olejnin a přadných rostlin (-9,3 %) a obilovin včetně kukuřice (-5,1 %). U luskovin (-0,1 %) a jetelovin (-0,8 %) se přihlášené množitelské plochy meziročně téměř nezměnily. Naopak meziroční mírný nárůst přihlášených množitelských ploch byl zaznamenán u brambor (+1,1 %). Výkyvy v poptávce po certifikovaném osivu jsou významně ovlivněny trhem s jednotlivými plodinami v rámci ČR i EU a tomu odpovídá i meziroční kolísání výměry množitelských ploch.

Celkově se ve sklizňovém roce 2022 vyrobilo v ČR téměř 211,3 tis. tun osiva zemědělských plodin (pokles o 1,6 % oproti 2021) a 49 tis. tun sadbových brambor (pokles o 7,1 %). Osivo cukrové řepy se v ČR nemnoží a produkce je závislá na dovozu.

T6.3/01 - Přihlášené množitelské plochy v ČR

Plodina	Přihlášené množitelské plochy (ha)	Vyrobené osivo, sadba (t)	Přihlášené množitelské plochy (ha)	Meziroční index výměry přihlášených množ. ploch
	2022		2023	
Obiloviny (vč. kukuřice)	51 219	168 456	48 604	94,9
Luskoviny	10 753	20 998	10 741	99,9
Olejny a přadné rostliny	12 175	9 341	11 047	90,7
Brambory	2 422	48 976	2 448	101,1
Jeteloviny	13 183	5 708	13 082	99,2
Trávy a jednoleté píceňiny, ostatní krmné plodiny	12 240	6 816	9 468	77,4

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: A. Vorlíčková (ÚZEI)

Minerální hnojiva a přípravky na ochranu rostlin

V roce 2023 pokračovala registrace hnojiv (včetně rostlinných biostimulantů, pomocných půdních látek a substrátů) podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech. Kromě registrace jsou hnojiva a pomocné látky uváděné do oběhu evidovány také v režimu ohlášení (dle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech), vzájemného uznávání (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/515) a od července 2022 také CE hnojiva (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/1009). CE hnojiva jsou však evidována a následně zveřejněna v Registru hnojiv pouze na základě žádosti výrobce, resp. dodavatele, protože tato hnojiva ze své podstaty žádné

evidenci ani povinnému hlášení nepodléhají. Jedná se o obdobný systém jako u hnojiv ES (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2003/2003), která bylo možné uvádět do oběhu (a případně zveřejnit v Registru hnojiv) do července 2022.

Za rok 2023 bylo vydáno celkem 557 rozhodnutí o registraci hnojiv a pomocných látek, ohlášeno bylo 179 hnojiv a v režimu vzájemného uznávání bylo evidováno 141 výrobků. Dále bylo evidováno 262 CE hnojiv.

V rámci odborného dozoru bylo odebráno celkem 266 vzorků, v tom 172 registrovaných hnojiv a pomocných látek, 41 ohlášených hnojiv, 10 hnojiv ES, 23 hnojiv CE, 5 vzájemně uznaných výrobků a 15 hnojiv určených k aplikaci na vlastní pozemky. Na základě nevyhovujících výsledků analýz vzorků bylo zrušeno 6 rozhodnutí o registraci a 6 ohlášení hnojiv. Důvodem bylo kromě nevyhovujících jakostních ukazatelů také překročení limitu rizikových prvků. Dále bylo zahájeno správní řízení u 1 vzájemně uznaného výrobku.

Od roku 2021 patří do působnosti ÚKZÚZ také schvalování programů použití kalů podle zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Nejčastějším důvodem zamítnutí programů bylo zamýšlené použití kalů na půdách s vysokou a velmi vysokou zásobou fosforu.

Ve srovnání s rokem 2022 došlo v roce 2023 k prudkému snížení spotřeby živin v minerálních hnojivech, a to o 24,2 %. Celková spotřeba čistých živin dodaných minerálními hnojivy činila 81,01 kg na 1 ha zemědělské půdy. Přitom bylo na základě informací ČSÚ v roce 2023 počítáno s výměrou tzv. „využívané zemědělské půdy“ 3 534 414 hektarů.

V roce 2023 bylo statkovými (hnůj, kejda apod.) a organickými hnojivy (zejm. digestát z bioplynových stanic) dodáno 25,3 kg N, 14,4 kg P₂O₅ a 25,5 kg K₂O na hektar využívané zemědělské půdy. Celkový vnos čistých živin ze statkových a organických hnojiv byl 65,2 kg/ha.

Ochrana rostlin

Spotřeba účinných látek obsažených v POR a pomocných prostředcích na ochranu rostlin v roce 2023 se na zemědělské půdě meziročně snížila o 9,0 % a činila celkem 3 386,0 tis. kg. Na 1 ha zemědělské půdy se spotřebovalo 0,96 kg účinných látek obsažených v POR a pomocných prostředcích na ochranu rostlin. Celková výměra ošetřená POR a pomocnými prostředky na ochranu rostlin v roce 2023 činila 14 492,2 tis. ha (s dopočtem k celkové výměře zemědělské půdy).

Celková spotřeba POR a pomocných prostředků v ČR v roce 2023 dosáhla 10 489,1 tis. kg (včetně spotřeby POR a pomocných prostředků mimo pozemek, tj. na mořících stanicích a ve skladech rostlinných produktů), z toho celková spotřeba POR a pomocných prostředků aplikovaných na pozemku (na zemědělské půdě a ve sklenících) byla 10 223,0 tis. kg. Herbicidy a desikanty se podílely na celkové spotřebě POR a pomocných prostředků na ochranu rostlin (včetně spotřeby POR mimo pozemek) 44,9 %, fungicidy 28,0 %, regulátory růstu a vývoje 9,0 %, insekticidy 5,3 %, rodenticidy 3,5 % a ostatní prostředky 9,3 %.

V porovnání s rokem 2022 došlo v roce 2023 ke snížení celkové spotřeby POR a pomocných prostředků aplikovaných na pozemku (zemědělská půda mimo mořící stanice a sklady rostlinných produktů), a to cca o 3,4 %. V hlavních kategoriích přípravků na ochranu rostlin (fungicidy, herbicidy, insekticidy a regulátory růstu a vývoje) došlo v meziročním srovnání k poklesu ve spotřebě, nejvíce u regulátorů růstu a vývoje, a to cca o 16 %. Koncem roku 2022 se začal projevovat nástup gradace hraboše polního, což se projevilo v roce 2023 extrémním meziročním nárůstem (o 468 %) spotřeby kategorie rodenticidů. Spotřeba POR a pomocných prostředků aplikovaných mimo zemědělskou půdu (mořící stanice a sklady rostlinných produktů) zůstala přibližně na stejné úrovni jako v roce 2022. Z pohledu počasí byl rok 2023 srážkově normální, v průběhu roku se střídaly na srážky bohaté a chudé měsíce. Srážkově silně nadnormální byly měsíce duben, srpen, listopad a prosinec, naopak silně podnormální byl měsíc září, podnormální pak květen a červen. Teplotně byl rok 2023 silně nadnormální.

Spotřeba biologických přípravků na bázi mikroorganismů na zemědělské půdě byla meziročně nižší o 8,8 % a činila 84 140 kg (s dopočtem k celkové výměře zemědělské půdy). Spotřeba účinné látky na 1 ha u těchto přípravků činila 0,069 kg/ha, a to na celkové ploše (s dopočtem k celkové výměře zemědělské půdy) 52,8 tis. ha. Nejvíce ploch ošetřených biologickými přípravky na bázi mikroorganismů (bez dopočtu) v roce 2023 připadlo na řepku ozimou (28,7 tis. ha), pšenici setou ozimou (4,9 tis. ha), révu moštovou (4,4 tis. ha) a jablň plodovou (1,7 tis. ha).

V roce 2023 byla přípravky „Bioagens na bázi makroorganismů“ ošetřena plocha v polních kulturách (v kukuřici) 32,6 tis. ha (s dopočtem k celkové výměře kukuřice), což představuje meziroční zvýšení o 25,9 %. Vzhledem k tomu, že sběr dat o spotřebě POR v roce 2023 je zaměřen na vybrané zemědělské plodiny podle čl. 4 směrnice 2009/128/ES a celková ošetřená výměra u biologických přípravků na bázi makroorganismů je k dispozici pouze pro skupiny plodin, nelze u ostatních konkrétních plodin ošetřenou plochu biologickými přípravky „Bioagens na bázi makroorganismů“ kvalifikovaně odhadnout.

Evropská komise v roce 2023 rozhodla o neschválení účinných látek triflusaluron-methyl, benthialikalb, metiram, klotentazin, ipkonazol, oxamyl a benfluralin. Dne 22. června 2022 předložila Evropská komise k projednání v Radě EU návrh Nařízení EP a Rady (EU) o udržitelném používání přípravků na ochranu rostlin. Tento návrh byl projednáván v průběhu celého roku 2023 v prvním čtení v pracovní skupině Rady EU Working Party on Pesticides/Plant Protection Products. Cílem návrhu bylo nahradit současnou Směrnicí EP a Rady (ES) č. 128/2009 o udržitelném používání pesticidů a vytvořit předpoklady pro plánované snížení objemu používaných přípravků na ochranu rostlin v EU o 50 % do roku 2030. Zároveň měl předpis napomoci k redukci 50 % u nejrizikovějších přípravků. Hlavním výstupem SE a ES PRES v této oblasti byly návrhy úprav některých částí návrhu Komise. Na základě závěrů CZ PRES Evropská komise předložila doplnění dopadové studie k návrhu předpisu.

U žádné části textu ale nebylo u kompromisních návrhů dosaženo v Pracovní skupině Rady podpory u většiny členských zemí. V závěru roku byl návrh předpisu odmítnut většinou poslanců Evropského parlamentu. Tím se další projednávání v Radě EU značně zkomplikovalo.

Průmyslová krmiva

V roce 2023 dosáhla celková výroba krmných směsí pro hospodářská a ostatní zvířata 2 333 tis. t, což je meziročně o 2,1 % (51 tis. t) méně.

Nejvíce krmných směsí bylo vyrobeno pro drůbež (1 006 tis. t) a prasata (675 tis. t), méně pro skot (596 tis. t) a ostatní zvířata (56 tis. t). Do kategorie ostatních zvířat patří od roku 2016 směsi pro ovce, kozy, králíky a ryby. Meziroční pokles výroby v roce 2023 nastal téměř u všech kategorií krmných směsí kromě skotu. Výroba krmných směsí pro prasata poklesla o 4,7 % (o 32,7 tis. t), pro drůbež o 3,2 % (o 32,6 tis. t), produkce krmných směsí pro skot se zvýšila o 1,4 % (o 7,7 tis. t). Meziročně poklesla i výroba krmných směsí pro ostatní zvířata určená k produkci potravin, a to o 18,6 % (60,6 tis. t).

T6.3/02 - Výroba krmných směsí v ČR (tis. t)

Druhy zvířat	2022	2023 ¹⁾	Meziroční index
Krmné směsi pro hospodářská a ostatní zvířata²⁾	2 384	2 333	97,9
z toho: skot celkem	588	596	101,4
prasata celkem	708	675	95,3
drůbež celkem	1 039	1 006	96,8
Krmné směsi pro domácí a ostatní zvířata³⁾	326	266	81,6
Celkem	2 710	2 599	95,9

1) Odhad.

2) Ostatní zvířata - zde ovce, kozy, králíci a ryby.

3) Ostatní zvířata - zde koně, lesní zvěř, kožešinová zvířata, laboratorní zvířata a zvířata v zoologických zahradách.

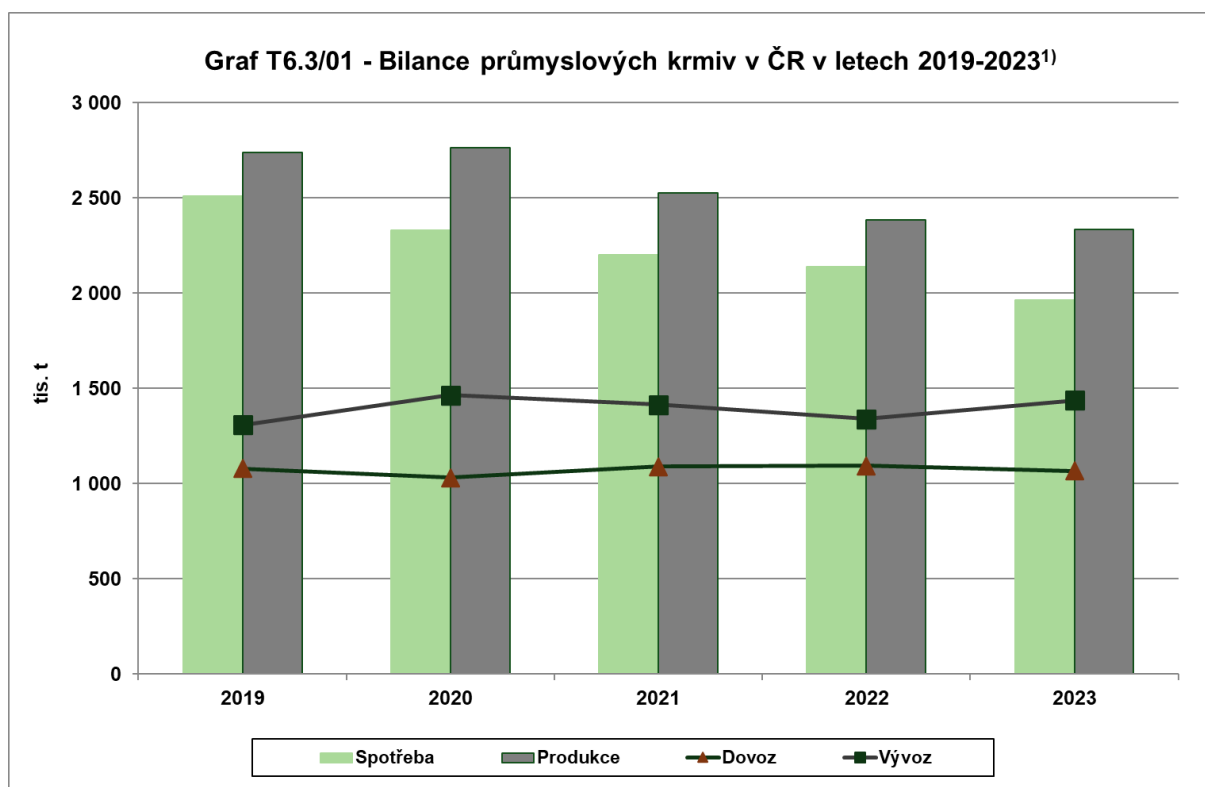
Pramen: MZe - Roční výkazy o výrobě průmyslových krmiv

Zpracoval: T. Rudinská (ÚZEI), Z. Škopánová (MZe)

V roce 2023 bylo do ČR dovezeno celkem 1 067 tis. t průmyslových krmných surovin a krmných směsí, meziročně tedy o 2,5 % méně, a vyvezeno 1 437 tis. t (tj. meziroční nárůst o 7,2 %). Celkové saldo za rok 2023 tedy zůstalo kladné: 370 tis. t. Zemí s největším objemem dovozu do ČR je Německo, na které připadlo 46,5 % celkového objemu dovezených krmiv. Dalšími největšími dovozci bylo v roce 2023 Polsko (18,5 % celkového dovozu krmiv) a Maďarsko (8,1 % celkového dovozu krmiv). Z dovezeného objemu krmiv většinu tvořily odpad po extrahování sójového oleje (358,7 tis. t v ceně 12,77 Kč/kg) a přípravky používané k výživě zvířat (385,4 tis. t v ceně 35,40 Kč/kg).

ČR v roce 2023 vyvezla největší objem krmiv do Německa (45,1 %), na Slovensko (16,4 %) a do Polska (8,2 %). Z vyvezeného objemu krmiv většinu tvořily přípravky používané k výživě zvířat (588,0 tis. t v ceně 44,68 Kč/kg) a odpad po extrahování rostlinných tuků (432,7 tis. t v ceně 7,77 Kč/kg).

V grafu T6.3/01 je znázorněn vývoj produkce, spotřeby, dovozu a vývozu průmyslových krmiv v ČR v letech 2019–2023.

1) Spotřeba krmných surovin za rok 2023 je odhad.

Pramen: MZe

Zpracoval: T. Rudinská (ÚZEI)

Přehled v tab. T6.3/03 uvádí specifikaci činností v registrovaných nebo schválených krmivářských provozech včetně údajů o počtech distributorů, dodavatelů a dovozců krmiv.

T6.3/03 - Specifikace činností ve schválených a registrovaných provozech k 31. 12. 2023 ¹⁾

Druh činnosti	Schválené	Registrované	Celkem ČR
Výrobci krmných surovin	17	371	388
Výrobci doplňkových látek	6	6	12
Výrobci premixů	28	5	33
Výrobci medikovaných krmiv	43	0	43
Výrobci krmných směsí	105	279	384
Faremní mícháreny krmiv	0	361	361
Mobilní výroby	0	55	55
Zemědělská prvovýroba – všeobecně	0	28 636	28 636
Dovozci krmiv	71	194	265
Dodavatelé krmiv	198	1 296	1 494
Distributoři	139	803	942
Dopravci krmiv	0	1 668	1 668
Uvádění na trh – krmné suroviny	0	1 635	1 635
Uvádění na trh – krmné směsi	179	1 131	1 310
Uvádění na trh – doplňkové látky	196	211	407
Uvádění na trh – medikovaná krmiva	1	0	1
Uvádění na trh – premixy	157	127	284

1) V rámci jednoho provozu může být prováděno současně i více činností.

Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: T. Rudinská (ÚZEI), M. Beránek (ÚKZÚZ)

Veterinární péče

Na začátku roku 2023 bylo evidováno celkem 7 667 provozoven pod státním veterinárním dozorem. Na konci roku 2023 byl počet provozů schválených podle nařízení EP a R (ES) č. 853/2004 nižší o 23, počet registrovaných maloobchodních zařízení se zvýšil o 102.

V roce 2023 bylo plánováno v dozorovaných provozech celkem 22 007 kontrolních akcí dle jednotlivých zveřejňovaných seznamů. Skutečně bylo v rámci plnění plánu provedeno 20 477 akcí. V 266 provozech došlo k navýšení plánované doporučené frekvence kontrol na základě analýzy rizika, s přihlédnutím k požadavkům článku 9 nařízení EP a R (ES) č. 2017/625. V souladu s metodikou SVS byla v 801 provozech naopak frekvence snížena. Snížení stanovené frekvence se připouští například u sezonně provozovaných subjektů. Z uvedeného počtu plánovaných akcí bylo vykázáno 391 akcí alespoň s jednou závadou. Akcí mimo plán kontrol navazujících na došetření těchto závad, mimořádných kontrol a kontrol v subjektech nezařazených na uveřejňovaných seznamech bylo 20 186, z toho u 865 akcí byla zjištěna alespoň jedna závada. Zpravidla je při plánovaných akcích zjišťován menší počet závad než při akcích neplánovaných. Neplánované akce jsou zpravidla důsledkem dříve zjištěných nedostatků a jsou zaměřené cíleně na určitý okruh závad.

V roce 2023 pokračovala kontrola subjektů podnikajících v režimu EKO-BIO, tedy podniků, které produkují potraviny v biokvalitě s označením BIO. V roce 2023 provedla SVS celkem 44 takto zaměřených kontrol. V rámci nich nebylo shledáno porušení právních předpisů v oblasti podmínek pro produkci potravin v režimu BIO.

Kontrol potračin nesoucích značku kvality KLASA bylo provedeno 74 a nebylo zjištěno žádné porušení pravidel pro používání přidělené značky KLASA. SVS dále provádí také kontroly nad dodržováním pravidel u potračin, které nesou značku Regionální potravina. Těchto kontrol bylo v roce 2023 celkem 94 a porušení pravidel bylo zjištěno v jednom případě.

Při 520 kontrolách u přímých prodejců mléka (mléčné automaty + přímý prodej ze dvora) byla zjištěna závada ve 12 případech. Závady byly zjištěny v oblasti požadavků na mikrobiologické vyšetření (CPM, S. aureus) a hygieny provozu.

Nedílnou součástí dozoru je i kontrola zásilek, které opouštějí území ČR do třetích zemí. Vzhledem k tomu, že zásilky do třetích zemí musí být doprovázeny veterinárním osvědčením, zásilka musí být vždy zkontrolována; těchto kontrol bylo v loňském roce provedeno 6 689.

Mezi neplánované kontroly patří i kontroly zásilek v místech určení na základě povinného hlášení. Těchto kontrol bylo 4 951, včetně kontrol zásilek ve spolupráci s Celní správou či Policií ČR. Závada se při nich vyskytla ve 135 případech. Posouzeno bylo přes 62 tis. tun zboží, neuvolněno na trh bylo 463 tun a jako nepoživatelné bylo 9 tun neškodně odstraněno. Uvedená čísla nezahrnují vejce, která jsou vykazována v kusech. Posouzeno bylo téměř 16 milionů kusů vajec a všechna byla posouzena jako požitelná a propuštěna na trh.

V roce 2023 proběhly 4 mimořádné kontrolní akce:

- Kontrola zásilek drůbežího masa, drůbežích polotovarů a vajec původem ze třetích zemí;
- Kontrola zásilek drůbežího masa, drůbežích masných polotovarů (např. solené kuřecí prsní řízky) a vajec v místech určení těchto zásilek, a to i při kontrolách s jinými orgány (Policie ČR, Celní správa ČR);
- Stanovení hormonálních látek (androgenních steroidů a beta-agonistů) v kuřecím mase původem z Ukrajiny;
- Detekce salmonel a zjištění originálního původu drůbežího masa ze třetích zemí.

V rámci stálého veterinárního dozoru musí být všechna na jatkách poražená zvířata před uvedením do oběhu povinně prohlédnuta úředním veterinárním lékařem. V roce 2023 provedli veterinární inspektoři veterinární prohlídku před a po poražení u 2 443 546 kusů velkých jatečných zvířat. Z tohoto počtu bylo prohlédnuto 236 632 kusů dospělého skotu, 7 040 telat, 2 190 348 prasat, 8 282 ovcí a jehňat, 1 117 koz a kůzlat a 67 koní a hříbat. U drůbeže byl proti roku 2022 mírný pokles porážek, nejvíce poklesl počet porážek u hus a kachen. Hrabavé drůbeže včetně krůt bylo v roce 2023 prohlédnuto celkem 114 697 896 kusů. Vodní drůbeže bylo prohlédnuto 3 554 757 kusů. U poražených králíků byl proti roku 2022 zaznamenán pokles (o 13 %), kdy bylo prohlédnuto celkem 562 150 kusů. Běžců bylo prohlédnuto proti roku 2022 méně, celkem se jednalo o 700 kusů. Farmové zvěře bylo prohlédnuto proti roku 2022 o 62 % méně, a to celkem 703 kusů.

Státní veterinární správa vykonává kontrolu dodržování povinností provozovatelů potravinářských podniků při provádění klasifikace těl jatečných zvířat podle § 4a zákona č. 110/1997 Sb. a podle přímo použitelných předpisů Evropské unie upravujících klasifikaci jatečných zvířat. SVS kontroluje na místě a bez předchozího upozornění činnost kvalifikovaných klasifikátorů a uplatňované metody klasifikace, jakož i klasifikaci, obchodní úpravu a identifikaci jatečně upravených těl na jatkách.

V roce 2023 provedli veterinární inspektoři 326 kontrol v 39 jatečných provozech porážejících skot a zkontrolovali 8 165 jatečně upravených těl (JUT) skotu. Průměrná chybovost klasifikace skotu byla 4,73 %. U 250 JUT skotu byla zjištěna chybná obchodní úprava a v 11 případech chybné označení. U 33 provozovatelů jatek porážejících prasata bylo provedeno 283 kontrol. Celkově bylo za rok 2023 zkontrolováno 15 299 JUT prasat. Průměrná chybovost klasifikace prasat byla 6,20 %. V 76 případech byla zjištěna chybná obchodní úprava JUT a u 60 JUT prasat chybné označení. Zjištěná chybovost byla zcela v toleranci, která je daná metodikou, proto nebylo nutné zahajovat žádná správní řízení.

Zemědělská technika

Dodávky traktorů se za poslední 3 roky pohybovaly mezi 2 662 ks v roce 2021 a 2 819 ks v roce 2023, oproti roku 2022 se jedná o zvýšení o 16,4 % (tab. T6.3/04).

Celkem dodávky zajistilo 43 firem, z toho 1 tuzemská. Podíl traktorů z dovozu činí 95,2 %, podíl firmy Zetor je 4,8 %. Ze zahraničních značek mají největší podíl na dodávkách firmy John Deer, New Holland, CASE IH a Kubota, jejichž podíl na celkovém dovozu činí přes 35 %.

V roce 2023 bylo do zemědělství dodáno celkem 182 sklízecích mlátiček, což představuje pokles proti roku 2022 o 6,7 %. V dodávkách nových sklízecích mlátiček převládají výkonné stroje s vyšším instalovaným výkonem, a tedy i vyšším ročním využitím. Na dodávkách sklízecích mlátiček se podílelo celkem 6 firem. Nejvýznamnějšími dodavateli jsou firmy Claas, New Holland, a John Deer, jejichž podíl na trhu je cca 88,5 %.

V roce 2023 bylo do zemědělství dodáno 39 samojízdných řezaček. To je proti dodávkám v roce 2022 pokles o 11,4 %. U sklízecích řezaček jsou vývojové trendy dodávek výrazně závislé na změně struktury rostlinné výroby. Samojízdné sklízecí řezačky se používají především pro sklizeň píce na orné půdě. Výměra pícnin se v posledních letech pohybuje okolo 480 tis. ha, z toho kukuřice na zeleno a na siláž okolo 220 tis. ha, výměra víceletých pícnin je kolem 200 tis. ha.

T6.3/04 - Vývoj dodávek traktorů, sklízecích mlátiček a samojízdných řezaček do zemědělství (ks)

	2019	2020	2021	2022	2023
Traktory	2 299	2 106	2 662	2 422	2 819
Sklízecí mlátičky	150	171	189	195	182
Samojízdné řezačky	38	40	42	44	39

Pramen: VÚZT v. v. i.

Zpracoval: Z. Nesňal (ÚZEI), Z. Abrham (VÚZT)

Pohonné hmoty

V roce 2023 se podle odhadu VÚZT, v. v. i. spotřebovalo v zemědělství v podnicích s 20 a více pracovníky 16 867 TJ tuhých a kapalných paliv a zemního plynu. Na této spotřebě se tuhá paliva (černé a hnědé uhlí, koks a brikety) podílela 1,2 %, kapalná paliva, zejména motorová nafta, 88,7 % a zemní plyn 10 %. Kromě toho se v roce 2023 spotřebovalo v těchto podnicích 746 200 MWh elektrické energie.

T6.3/05 - Spotřeba motorové nafty v zemědělství v podnicích s 20 a více zaměstnanci (mil. l)

Odvětví	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Rostlinná výroba¹⁾	375,81	376,90	363,87	360,68	355,22	98,49
Živočišná výroba	62,64	62,82	60,64	60,11	59,20	98,49
Celková spotřeba v zemědělství	438,45	439,72	424,51	420,80	414,43	98,49

¹⁾ Včetně dopravy vnější po veřejných komunikacích.

Pramen: VÚZT, v. v. i.; ČSÚ

Zpracoval: Z. Nesňal (ÚZEI), R. Pražan (VÚZT)

Podle propočtů VÚZT, v. v. i. a ČSÚ se v roce 2023 spotřebovalo v zemědělství 414,43 mil. litrů motorové nafty (tab. T6.3/05). Do celkové spotřeby motorové nafty není zahrnuta spotřeba služeb poskytovaných zemědělství jinými rezorty, zejména v dopravě, a spotřeba vzniklá při nezemědělské činnosti podniků.

6.4 Úvěry a pojišťovací služby

Úvěry v zemědělství, myslivosti a rybolovu

Stavy bankovních úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu se k 31. 12. 2023 (tab. T6.4/01) ve srovnání s předcházejícím rokem zvýšil o 12,0 %. Nejvyšší nárůst vykázaly krátkodobé úvěry (o 15,5 %) a úvěry dlouhodobé (o 11,9 %). U střednědobých úvěrů (od 1 do 5 let) došlo k nárůstu o 9,1 %. Objem poskytnutých investičních úvěrů se také meziročně zvýšil (o 11,8 %).

T6.4/01 - Struktura úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu - stav k 31. 12. (mil. Kč)

Ukazatel	2022	2023	Meziroční index
Úvěry a pohledávky za klienty celkem	62 652,3	70 197,6	112,0
v tom - krátkodobé (do 1 roku)	7 785,7	8 990,7	115,5
- střednědobé (1-5 let)	6 752,2	7 366,5	109,1
- dlouhodobé (nad 5 let)	48 114,3	53 840,3	111,9
z toho - investiční úvěry celkem	37 162,6	41 533,8	111,8

Pramen: ČNB

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

V rámci podpory komerčních úvěrů pro zemědělce, zpracovatele zemědělských produktů a podnikatele zabývající se lesním hospodářstvím nebo zpracováním dřeva působí dlouhodobě PGRLF. V roce 2023 byly formou podpory subvence úroků z investičních úvěrů poskytnutých komerčními subjekty, snížení úrokového zatížení komerčních úvěrů na nákup zemědělské půdy nebo vydávání garancí na zajištění úvěrů poskytovaných komerčními bankami a jinými financujícími subjekty. Programy pro podporu úroků z komerčních úvěrů byly zaměřeny na realizaci dlouhodobých investičních záměrů s cílem restrukturalizace a zvýšení efektivity, modernizace, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a dalšího rozvoje. Jednalo se o programy: „Zemědělec“, „Podpora nákupu půdy“, „Lesní hospodář“, „Zpracovatel dřeva“, „Lesní školkař“ a „Zpracovatel“. V roce 2023 dále probíhala administrace a vyplácení finančních prostředků v rámci podpůrných programů, jejichž poskytování bylo ukončeno v minulých letech.

Podle údajů PGRLF v roce 2023 činila celková výše podporovaných úvěrů v rámci všech vyhlášených programů 10 940 mil. Kč. Celkových příslibených podpor ve výši 1 431 mil. Kč na všechny programy nejvíce využili zemědělství podnikatelé – fyzické osoby (38 %) a dále společnosti s r. o. a akciové společnosti (shodně 24 %) následované zemědělskými družstvy (14 %).

PGRLF dále poskytoval úročené úvěry v rámci programů „Investiční úvěry Zemědělec“ a „Investiční úvěry Lesnictví“. V rámci programů úročených úvěrů bylo za rok 2023 celkem podáno 1 215 žádostí a schváleno bylo 586 žádostí. Celkem byly schváleny úvěry v objemu 422 mil. Kč. Dále byla v roce 2023 prováděna administrace a vypláceny finanční prostředky v rámci programů podpory formou úvěrů s možností snížení jistiny úvěru, jejichž poskytování bylo ukončeno v minulých letech.

Přímé zahraniční investice do zemědělství, lesnictví a rybolovu

V roce 2023 podle předběžných údajů ČNB činily přímé zahraniční investice do sektoru zemědělství, lesnictví a rybolovu 244,5 mil. Kč a představovaly tak 0,14 % z celkových přímých zahraničních investic do ČR, což je méně, než je dlouhodobý podíl přímých

zahraničních investic do tohoto sektoru (ten je na úrovni 0,22 %). Srovnání přílivu přímých zahraničních investic do zemědělství, lesnictví a rybnářství za roky 2022 a 2023 uvádí tab. T6.4/02.

T6.4/02 - Přímé zahraniční investice do zemědělství, lesnictví a rybolovu (mil. Kč)

Název	2022	2023 ⁴⁾
Základní kapitál ¹⁾	-484,8	-214,1
Reinvestovaný zisk ²⁾	-78,5	458,6
Ostatní kapitál ³⁾	94,2	0,0
Celkem	-469,2	244,5

1) Základní kapitál zahrnuje vklad nerezidenta do základního kapitálu společnosti (základní kapitál v pobočkách, všechny podíly v dceřiných a přidružených společnostech).

2) Reinvestovaný zisk je podíl přímého investora (v poměru k přímé majetkové účasti) na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend (reinvestovaný zisk = zisk běžného roku po zdanění + nerozdělený zisk z předchozích let - ztráta běžného roku - neuhrazená ztráta z předchozích let - dividendy).

3) Ostatní kapitál zahrnuje přijaté a poskytnuté úvěry, včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů, mezi přímými investory a jejich afilovanými podniky a ostatními podniky ve skupině. Tyto úvěrové vztahy jsou zachyceny v mezipodnikových pohledávkách a závazcích.

4) Předběžné údaje.

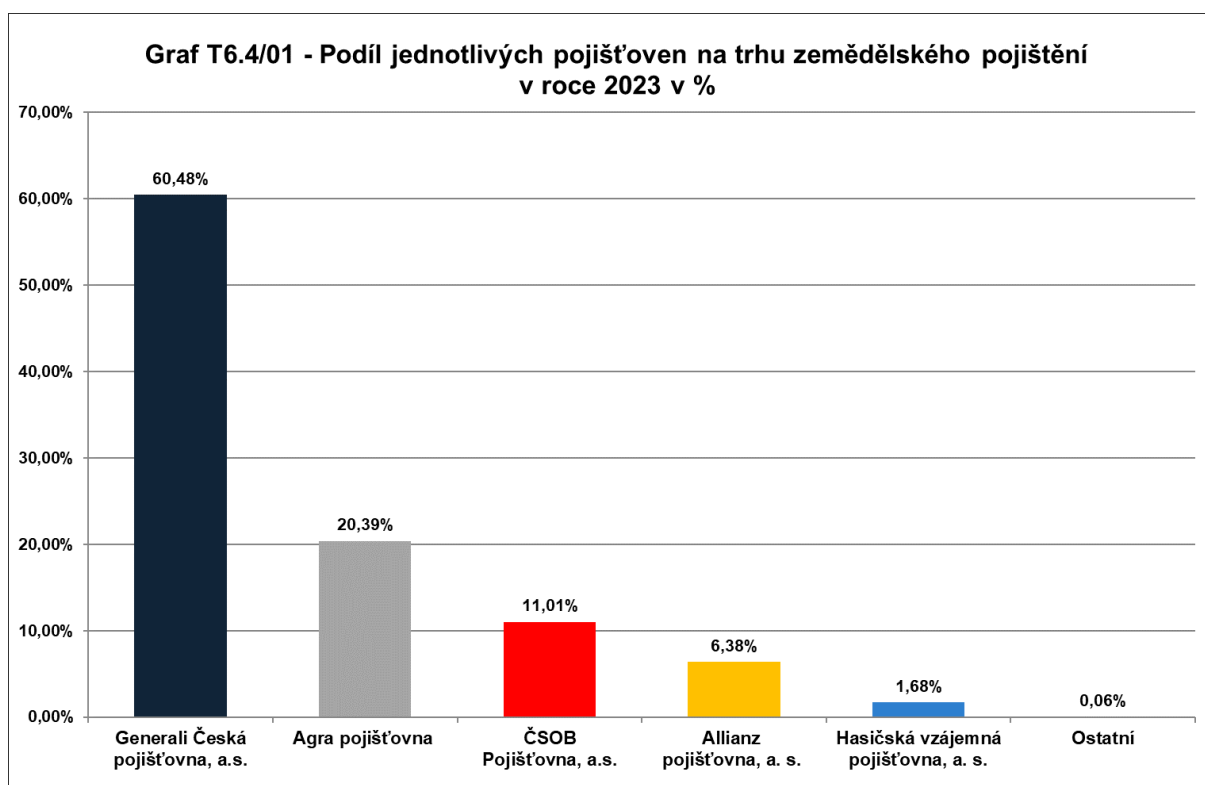
Pramen: ČNB

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

Podle předběžných údajů ČNB dosáhly v roce 2023 tuzemské investice do zahraničí do sektoru zemědělství, lesnictví a rybolovu hodnoty necelých 24,1 mil. Kč. Objemy odlivu tuzemských investic do zahraničí jsou však v tomto sektoru relativně nízké. V roce 2023 představovaly 0,02 % a v dlouhodobém průměru potom 0,08 % tuzemských investic do zahraničí.

Zemědělské pojištění

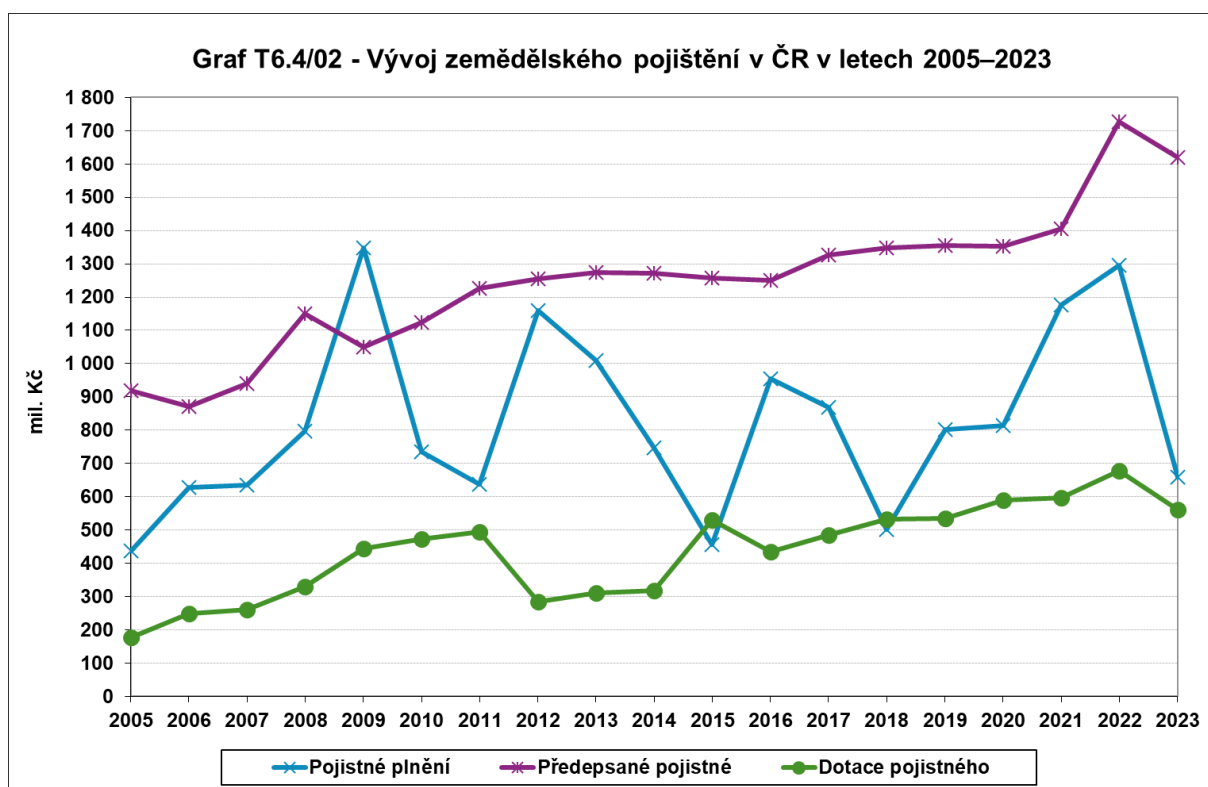
V roce 2023 provozovalo soukromé zemědělské pojištění v ČR celkem sedm komerčních pojišťoven. Nejpestřejší výběr pojišťovacích produktů nabízela Generali Česká pojišťovna, která umožňovala například pojištění hospodářských zvířat, lesních školek, lesních porostů, speciálních a ostatních plodin. Podíl jednotlivých pojišťoven na trhu zemědělského pojištění podle objemu pojistného za zemědělské pojištění uplatněného v žádostech o dotaci z PGRLF dokumentuje graf T6.4/01.

Pramen: PGRLF
Zpracoval: S. Kislingerová (ÚZEI)

V rámci zemědělského pojištění nabízejí komerční pojišťovny produkty pojištění plodin a hospodářských zvířat, které se vztahují na vybraná živelní rizika, nákazová rizika a případně i některá další rizika ohrožující rostlinnou a živočišnou produkci. Některá rizika zůstávají v podmínkách ČR nepojistitelná, a to, vedle cenových rizik, především až na výjimky riziko sucha a riziko deště znemožňujícího sklizeň. V rámci programu „Podpora pojištění“ poskytuje PGRLF podporu pojištění plodin a hospodářských zvířat, dále lesních školek a lesních porostů. Úroveň podpory v roce 2023 činila 52 % z prokázaných nákladů na pojištění speciálních plodin⁵⁹ na ztráty způsobené přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy či škůdci rostlin, 40 % nákladů na pojištění ostatních plodin a 50 % nákladů na pojištění hospodářských zvířat pro případ ztráty způsobené chorobami zvířat, přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy. Vývoj celkového objemu dotace, předepsaného pojistného a plnění ze zemědělského pojištění v letech 2005 až 2023 ukazuje graf T6.4/02.

59 Trvalé kultury vč. školek, tj. réva vinná, chmel, ovoce; jahody, brambory, cukrová řepa, zelenina, okrasné rostliny vč. školek a léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR), přadné rostliny (len a konopí), produkce trav a jetelovin pěstovaných na semeno.

Pramen: PGRLF, ČAP, Agra pojišťovna
Zpracoval: S. Kislingerová (UZEI)

Výměra pojištěných plodin na orné půdě, chmelnicích, vinicích a sadech představovala v roce 2023 zhruba 1,8 mil. ha. Předepsané pojistné za zemědělské pojištění a pojistné plnění za roky 2022 a 2023 v rozdělení na pojištění zvířat a pojištění plodin uvádí příl. tab. 6.4/01.

6.5 Výzkum, vzdělávání, poradenství a digitalizace agrárního sektoru

Precizní zemědělství

Podpora technologií precizního zemědělství vychází ze Strategického plánu SZP na období 2023–2027. V roce 2023 bylo zahájeno 1. kolo příjmu žádostí intervencí rozvoje venkova, jehož součástí byla i intervence 33.73 – Investice do zemědělských podniků, v níž bylo možné podat žádost o dotaci na nákup většiny dostupných technologií precizního zemědělství, a to včetně zemědělských navigací, zemědělských robotů, systémů pro variabilní aplikaci přípravků na ochranu rostlin nebo hnojiv a další.

V rámci národního dotačního programu 9.F.m Demonstrační farmy je dlouhodobě podporováno předávání znalostí zemědělským subjektům formou názorných praktických ukázek ucelených postupů udržitelných způsobů hospodaření, například postupů a technologií snižujících vodní a větrnou erozi, nadměrné utužování půdy atd. Nově od roku 2023 je pak při výběru vhodných demonstračních farem kladen důraz na využitelnost technologií precizního zemědělství v agrotechnických postupech.

V roce 2023 zpracoval Ústav zemědělské ekonomiky a informací na základě tematického úkolu Ministerstva zemědělství dotazníkové šetření mapující rozšíření technologií precizního zemědělství s názvem „Analýza rozšíření a využívání technologií precizního zemědělství v České republice“. V části zabývající se rostlinou výrobou byly odpovědi získány od více než 5,6 % zemědělských subjektů, které měly v roce 2022 evidovanou zemědělskou půdu v LPIS, což představovalo 14 % zemědělské půdy v ČR. Z celkového počtu 1 884 zemědělských subjektů, jich 30 % využívalo alespoň nějakou technologii precizního zemědělství. V živočišné výrobě z celkového počtu 256 zemědělských subjektů s chovem dojnic jich alespoň jednu z technologií precizního nebo automatizovaného zemědělství využívalo 68,8 %. Kompletní výsledky šetření jsou k dispozici na webových stránkách Ministerstva zemědělství.

Věda a výzkum

V roce 2023 vstoupila v platnost Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství na léta 2023–2032. Jejím cílem bylo definovat soubor manažerských nástrojů, okruhy výzkumných témat pro budoucí rozvoj českého zemědělského aplikovaného výzkumu a přínosy pro uživatele výsledků. Koncepce vytváří základní rámec a formuluje témata pro různé systémy hospodaření na orné půdě i trvalých travních porostech – konvenční, integrované, ekologické. Má přinést nové nástroje a postupy pro zajištění udržitelné produkce potravin a surovin a zároveň významně přispět k posilování funkčnosti a odolnosti krajiny a udržitelnosti agroekosystémů v období probíhající globální změny včetně prvků adaptace a mitigace jejích dopadů.

Ambicí Koncepce je přispět k rozvoji v těchto klíčových oblastech: Bioekonomika, Smart zemědělství a Globální změny v biosféře, které jsou prezentovány formou následujících tematických výzkumných směrů: Půda, Voda, Biodiverzita, Lesnictví a navazující odvětví, Rostlinná produkce, Živočišná produkce, Veterinární medicína, Produkce potravin, Zemědělská technika a Lesnická a zemědělská ekonomika a politika.

Na přípravě resortních výzkumných programů se podílí Česká akademie zemědělských věd (ČAZV) jako poradní orgán MZe. ČAZV se také spolupodílí na vyhodnocování a zveřejňování výsledků VaVaI jejich publikováním v 11 vědeckých časopisech.

V roce 2023 bylo řešeno 178 programových projektů v rámci Programu aplikovaného výzkumu Ministerstva zemědělství na období 2017–2025 – ZEMĚ, na nějž bylo poskytnuto 572 761 tis. Kč. Tematicky byly projekty zaměřeny na celou šíři oborů v působnosti resortu. Údaje o projektech jsou k nalezení v Centrální evidenci projektů (Informační systém VaVaI – CEP) na www.vyzkum.cz.

Na dlouhodobý koncepční rozvoj byly v roce 2023 MZe poskytnuty institucionální finance 20 resortním výzkumným organizacím (7 veřejných výzkumných institucí, 2 státní příspěvkové organizace, 11 soukromých výzkumných ústavů) v celkové výši 580 827 tis. Kč.

Údaje o výši institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací jsou předávány do Centrální evidence aktivit (Informační systém VaVaI – CEA) na www.vyzkum.cz.

Pokračovala mezinárodní spolupráce v rámci iniciativy BIOEAST, která má za cíl mapovat a podporovat rozvoj bioekonomiky. ČR je dále aktivním členem Stálého výboru pro zemědělský výzkum. Pro rozvoj biohospodářství byla schválena Koncepce biohospodářství v České republice z pohledu resortu Ministerstva zemědělství na léta 2019–2024. Bioekonomika je i jednou z klíčových oblastí Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva zemědělství ČR na období 2023–2032.

V roce 2023 se ukotvovala působnost delegáta na Ministerstvu zemědělství, a tím zastoupení České republiky v konfiguraci Strategického programového výboru pro program Horizont Evropa, v klastru 6 (Potraviny, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí). Velký důraz byl kladen na zapojení českých výzkumných institucí.

Od roku 2023 MZe podporuje z pozice národního korespondenta a člena správní rady uplatnění českého zemědělského a potravinářského výzkumu v zahraničí prostřednictvím programu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. V rámci programu „Co-operative Research Programme“ je možné od poloviny dubna do 10. září každého roku podat žádost o projekt na mezinárodní výzkumné stáže nebo organizaci mezinárodní konference v České republice nebo v zahraničí.

Pro efektivnější realizaci výsledků výzkumu byly zpracovány na konci řešení projektů plány uplatnění výsledků s uvedením uživatelů výsledků výzkumu, termínů a způsobů, jakými budou tyto výsledky využity. Přenos nových poznatků do praxe je rovněž podporován prostřednictvím poradenské a vzdělávací sítě MZe. Informace o výsledcích státem podporovaných výzkumných aktivit jsou předávány do Rejstříku informací o výsledcích (Informační systém VaVaI – RIV) na www.vyzkum.cz. Výsledky jsou rovněž dostupné v Knihovně Antonína Švehly ÚZEI.

Vzdělávání

Vzdělávání organizované pro odbornou veřejnost se uskutečňuje v rámci Ročního vzdělávacího plánu. V roce 2023 se konalo 498 akcí v rámci 23 druhů vzdělávacích aktivit, kterých se účastnilo 50 987 dětí, mládeže a studentů. Mezi pravidelné aktivity patří soutěže odborných znalostí a dovedností žáků středních škol a učilišť s resortním zaměřením, mistrovství ČR v zahradnickém oboru „Kopidlenský kvítek“, propagace a popularizace zemědělského resortu pro děti a mládež „Škola na farmě“ a „Příběh vědy – Mladý výzkumník“. Dále se jednalo o popularizaci potravinářské chemie „Den otevřených dveří VÚPP“ s podtitulem „Výzkumem ke kvalitě potravin“, veterinární vědy a ekologických trendů ve společnosti „Festival vědy 2022 – VÚVeL“, ekologického zemědělství „Exkurze na ekologicky hospodařících farmách“ a rybářství a ochrany přírody „Ve vodě nežijí jen vodníci“. Nově byly

podpořeny projekty zaměřené na moderní technologie a precizní zemědělství „Digitální farma“ a podcast „Agrohovory“. Na aktivity environmentálního vzdělávání, osvěty a propagace byla poskytnuta částka 1 638 tis. Kč, což činí přibližně 69 % z celkového objemu vynaložených prostředků.

MZe dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) ve znění pozdějších předpisů, je správním orgánem pro ověřování výsledků dalšího vzdělávání v resortních činnostech (autorizující orgán). Autorizaci k provádění zkoušek z profesních kvalifikací v rámci systému Národní soustavy kvalifikací (NSK) získávají právnické a fyzické osoby, které splňují požadované materiálně-technické podmínky a jejichž autorizovaní zástupci splnili podmínky požadovaného vzdělání a délky praxe v povolání podle hodnotícího standardu dané profesní kvalifikace. K 31. 12. 2022 bylo evidováno 167 autorizovaných osob, kterým bylo vydáno rozhodnutí o autorizaci u 275 profesních kvalifikací. K uvedenému datu bylo vydáno 12 163 osvědčení o získání profesních kvalifikací.

V návaznosti na zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pověřil Odbor vědy, výzkumu a vzdělávání 48 vzdělávacích institucí ke konání kurzů a doplňujících školení pro získání odborné způsobilosti pro zacházení s přípravky na ochranu rostlin. MZe ve spolupráci s ÚZEI uspořádalo webinář pro odborné školitele k aktuální problematice v ochraně rostlin. Dále se uskutečnily webináře v oblasti hydroponického pěstování zeleniny, precizního zemědělství, bioekonomiky a biodiverzity. Pro žáky 3. a 4. ročníků středních odborných škol se zemědělským zaměřením se konala exkurze na Mendelovu univerzitu v Brně a Českou zemědělskou univerzitu v Praze.

Uznávání kvalifikací občanů EU a evropského hospodářského prostoru pro výkon regulovaných povolání v ČR probíhalo dle zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, v rámci správního řízení. V ČR je evidováno 335 regulovaných povolání, z toho 34 je v kompetenci MZe. Největší zájem o uznání odborné kvalifikace v roce 2023 byl u dvou regulovaných povolání: „Odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin“ a „Provádění pokusů na zvířatech“.

V rámci podpory odborné výchovy byly v roce 2023 podpořeny z národního dotačního programu 9. E. – Školní závody subjekty, které vytvořily na svých pracovištích podmínky pro odborné vzdělávání ve vybraných zemědělských, lesnických a potravinářských učebních oborech. Dále byla poskytnuta z programu 129 710 Centra odborné přípravy podpora ve výši 61 738 tis. Kč na pořízení moderních učebních pomůcek pro zvýšení kvality odborného vzdělávání žáků a studentů středních a vyšších odborných škol s resortním zaměřením.

Poradenství

Poradenský systém MZe dle Koncepce poradenského systému MZe na období 2017–2025 zahrnuje konzultační, individuální a odborné poradenství. Ke zlepšení transferu výsledků výzkumu a vývoje do praxe, přenosu informací o realizaci SZP v souladu s regionálními prioritami k šíření informací o opatřeních PRV byly v roce 2022 podpořeny z národních dotací dva programy:

- a) 9.F.e. Regionální přenos informací. Cílem byl přenos všeobecných informací na území ČR mikro, malým a středním podnikům působících v odvětví zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh formou vstupních konzultací, webových stránek, odborných/výukových materiálů, instruktážních videí, seminářů, workshopů a kurzů.
- b) 9.F.i. Odborné konzultace. Cílem byla podpora poradenství v zemědělství a lesnictví formou odborných konzultací na pracovišti konzultanta rezortně orientovaných výzkumných ústavů a univerzit.

Odborné individuální poradenské služby byly poskytovány kromě poradců a poradenských firem i nadále poradci akreditovanými MZe, kteří jsou uvedeni v Registru poradců akreditovaných MZe.

V roce 2023 se uskutečnila reakreditace 18 poradců, kterým skončila platnost akreditačního certifikátu. Celkem se reakreditovali 2 poradci v oblasti zemědělství, 3 poradci v oblasti lesnictví a 9 poradců v oblasti rostlinolékařství. Akreditováni byli 4 noví poradci v podoblasti ekologické zemědělství. K 31. 12. 2023 bylo v Registru vedeno 154 poradců.

Poradci se i v tomto roce účastnili nepovinných registrovaných vzdělávacích akcí i povinných akcí k prioritním tématům organizovaných správcem Registru (ÚZEI) ve spolupráci s odborníky z výzkumných institucí. Konalo se 17 webinářů / seminářů tematicky zaměřených na lesnictví, aktualizaci LPIS, elektronickou evidenci hnojení, Strategický plán SZP atd.

Úlohu informační podpory plní též webové poradenství určené pracovníkům vykonávajícím resortně zaměřené činnosti i k obecnému využití s cílem zjednodušení přístupu k poradenským informacím. Jedná se o zpřístupňování informací v oblastech zemědělství, lesnictví, ekologického zemědělství, potravinářství, rybářství, myslivosti, vodního hospodářství a rozvoje venkova, metodik, formulářů či doporučení pro praxi.

Důležitým prvkem poradenského systému je i odborné poradenství, jakožto podpora přenosu výsledků výzkumu mezi vědecko-výzkumným pracovištěm a praxí v oblasti zemědělství, potravinářství, vodního hospodářství a lesnictví a zajištění informační a propagační činnosti sloužící ke zviditelnění cílů, aktivit a výsledků vědy a výzkumu.

V rámci šíření nejnovějších poznatků vědy a výzkumu, sdílení a využívání odborných informací a posílení komunikace mezi podnikatelskou sférou a akademickým sektorem na

principu veřejně-soukromého partnerství byl v roce 2023 realizován a podpořen z národních dotací program 10.E.e Podpora české technologické platformy pro zemědělství⁶⁰.

6.6 Agrární trh práce

6.6.1 Pracovní síly v zemědělství

V posledních letech se počet pracovníků v zemědělství pohybuje pod hranicí 100 tis., v roce 2023 činil počet pracovníků v zemědělských podnicích 95,4 tis. a proti roku 2022 poklesl o 1,2 %⁶¹ (tab. T6.6/01). Jejich podíl v celkové struktuře zaměstnanosti v národním hospodářství ČR činil 1,9 % a meziročně se nezměnil⁶².

T6.6/01 - Vývoj počtu pracovníků v zemědělství¹⁾ (tis.)

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)				
	2019	2020	2021	2022	2023 ²⁾
Podniky právnických osob	73,8	73,4	72,4	71,3	70,2
Podniky fyzických osob ³⁾	25,2	25,4	25,4	25,3	25,2
Celkem	99,0	98,8	97,8	96,6	95,4

1) Bez souvisejících služeb a myslivosti.

2) Předběžné údaje.

3) Odhad včetně námezdních pracovníků a pomáhajících rodinných příslušníků.

Pramen: propočty podle ÚZEI

Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.–4. čtvrtletí 2019–2023, ČSÚ 2020–2024;

Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, 1.–4. čtvrtletí 2019–2023, ČSÚ 2019–2024

Zpracoval: J. Drlík, M. Delín (ÚZEI)

Struktura zaměstnanosti podle právních forem podnikání je v podstatě stabilizovaná, v podnicích fyzických osob dlouhodobě pracuje přibližně čtvrtina pracovníků.

Dle dat o pracovním vstupu v sektoru zemědělství⁶³ v roce 2023 připadalo 72,8 % AWU na placenou pracovní sílu, zbylých 27,2 % tvořily neplacené pracovní síly (majitelé a vypomáhající členové rodiny majitelů). Z posledních publikovaných dat zde zatím meziročně nevyplývá změna (tyto předběžné výsledky bývají však později upřesňovány, což se týká i roku 2022, v němž byl po upřesnění navýšen podíl placené pracovní síly o 2,6 p. b.).

Z hlediska typů výrobního zaměření v rámci všech zemědělských subjektů (dle dat ČSÚ získaných v rámci Integrovaného šetření v zemědělství 2020, data ze šetření v roce 2023 nebyla dosud publikována) připadá nejvyšší podíl na celkové zaměstnanosti v zemědělství ČR na subjekty provozující pouze odvětví rostlinné výroby, tedy bez chovu hospodářských zvířat.

60 Od roku 2020 je administrace dotačních programů 9.E, 9.F.e, 9.F.i a 10.E.e plně v kompetenci SZIF.

61 Průměrný evidenční počet pracovníků (ve fyzických osobách) v podnicích zemědělské prvovýroby bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.

62 Předběžný údaj, propočty ÚZEI podle: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (1.–4. čtvrtletí 2023), ČSÚ 2023, 2024.

63 Souhrnný zemědělský účet – předběžné výsledky – 2023, ČSÚ 2024.

V nich pracuje zhruba 36 % pracovníků přepočtených na AWU (podíl na celkové obhospodařované zemědělské půdě je ještě vyšší, a to cca 38 %). Podílu přesahujícího 35 % dosahuje i zaměstnanost v subjektech zaměřených na chov hospodářských zvířat. Menší podíl (28 %) pak připadá na subjekty se smíšenou výrobou (rostlinnou i živočišnou), přičemž tyto podniky jsou z hlediska počtu pracovníků (8,1 AWU v průměru na podnik) násobně větší při srovnání se subjekty specializovanými na RV či ŽV (2,2, resp. 3,5 AWU).

Podíl žen ve struktuře zaměstnanosti v agrárním sektoru ve 4. čtvrtletí 2023 činil 27,8 %, v zemědělství (vč. myslivosti a souvisejících činností) pak 32,4 %⁶⁴. V celém agrárním sektoru i v samotném zemědělství je průměrný podíl žen dlouhodobě nižší než v národním hospodářství celkem (44,1 % ve 4. čtvrtletí 2023) i než v zemědělství EU (31,5 % v EU 27 ve 3. čtvrtletí 2023⁶⁵).

Věková skladba pracovníků agrárního sektoru v ČR byla následující⁶⁶: ve 4. čtvrtletí 2023 vykazovali nejvyšší zastoupení pracovníci ve věku 45–59 let (42,5 %), následovala je kategorie pracovníků ve věku 30–44 let (26,1 %); nižších podílů dosahovali pracovníci nejmladší kategorie 15–29 let (14,7 %) a pracovníci ve věku 60 a více let (16,8 %). Celkově se podíl pracovníků ve věku 45 let a více v agrárním sektoru meziročně mírně zvýšil (o 0,3 p. b. na 59,2 %). V průmyslu (vč. stavebnictví) se zvýšil o 1 p. b. na 48,7 % a v celém NH o 0,7 p. b. na 50,5 %. Nadále však zůstává podíl starších pracovníků v agrárním sektoru výrazně vyšší než v celém NH, resp. průmyslu vč. stavebnictví. To spolu s nízkým podílem mladých pracovníků v agrárním sektoru (o 0,7 p. b. nižší podíl pracovníků do 29 let než v průmyslu vč. stavebnictví) a obecně nízkému zájmu mladých o práci v sektoru působí problémy při obměně pracovních sil.

Meziroční změny ve vzdělanosti pracovníků agrárního sektoru lze vzhledem k dostupnosti dat hodnotit pouze u kategorie zaměstnanců, a to s ročním zpožděním⁶⁷. V roce 2022 tak mělo 49,3 % zaměstnanců střední vzdělání s výučním listem, 27,6 % střední vzdělání s maturitní zkouškou, 11,4 % vysokoškolské (vč. vyššího odborného, bakalářského) a 10,6 % základní (včetně nedokončeného, resp. bez vzdělání). Meziročně se mírně navýšily podíly pracovníků se středním vzděláním s maturitou (o 0,1 p. b.) a se základním vzděláním (včetně nedokončeného, resp. bez vzdělání, o 1,4 p. b.). Naopak poklesl podíl u kategorie pracovníků se středním vzděláním s výučním listem (o 0,5 p. b.) a s vysokoškolským vzděláním (o 0,2 p. b.). Ve srovnání s průmyslem je v agrárním sektoru nadále vyšší podíl zaměstnanců se středním vzděláním s výučním listem (o 7,9 p. b.) a obráceně nižší podíl jak v případě zaměstnanců se středním vzděláním s maturitní zkouškou (o 4,8 p. b.), tak i vysokoškolským vzděláním (vč. vyššího odborného, bakalářského, o 2,4 p. b.).

64 Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, 4. čtvrtletí 2023, ČSÚ 2024.

65 Pramen: Eurostat, 2024 (poslední dostupná data).

66 Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, 4. čtvrtletí 2023, ČSÚ 2024.

67 Pramen: Struktura mezd zaměstnanců 2022, ČSÚ 2024. U 1,1 % zaměstnanců není jejich vzdělání uvedeno.

Obecně nižší vzdělanostní úroveň pracovníků v sektoru souvisí se skutečností, že většina z nich se uplatňuje v manuálních profesích. Podle klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO) byla profesní struktura v agrárním sektoru ve 4. čtvrtletí 2023 následující⁶⁸: 40,2 % tvořili kvalifikovaní zemědělní pracovníci, 18,3 % obsluha strojů a zařízení, 9,9 % techničtí a odborní pracovníci, 8,0 % řemeslníci a opraváři, 7,5 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 5,2 % úředníci, 4,3 % specialisté, 4,2 % řídicí pracovníci a 2,4 % pracovníci ve službách a prodeji. Podíl pracovníků sloučených technickohospodářských profesí (CZ-ISCO 1–4) tvoří téměř čtvrtinu (23,6 %) a jejich podíl se meziročně téměř nezměnil. Meziroční nárůst podílu byl zaznamenán u manuálních kvalifikovaných i pomocných nekvalifikovaných pracovníků v zemědělství (o 1 p. b.), u řemeslníků (o 0,8 p. b.) a u pracovníků ve službách a prodeji (o 0,2 p. b.). Naopak snížení podílu nastalo u manuální profese – obsluha strojů a zařízení (o 2,3 p. b.).

Regionální rozložení zaměstnanosti v agrárním sektoru se meziročně výrazně nezměnilo. Nejvyšší podíl pracovníků sektoru na celkové zaměstnanosti kraje vykazoval ve 4. čtvrtletí roku 2023 kraj Jihočeský (5,5 %) následovaný Krajem Vysočina (5,4 %)⁶⁹. Nejvyšší podíl na celkové zaměstnanosti v sektoru byl v kraji Středočeském (13,6 %) a kraji Jihočeském (12,0 %).

Nezaměstnanost v agrárním sektoru a komparace s celkem NH je sledována dlouhodobě pomocí signální míry nezaměstnanosti⁷⁰. Ve 4. čtvrtletí roku 2023 byla hodnota této míry v agrárním sektoru 3,2 % a meziročně se zvýšila o 0,8 p. b. V celku NH dosahovala, podle stejně konstruované míry nezaměstnanosti, ve 4. čtvrtletí 2023 hodnoty 2,8 % a meziročně se zvýšila o 0,3 p. b.

V roce 2023 docházelo celkově ke zmírňování potíží zemědělských podniků při získávání pracovníků, což dokládá aktuální míra volných pracovních míst v sektoru (5,2 %, v roce 2022 dosahovala 6,9 %)⁷¹, jež v průběhu roku mírně klesala. Hodnota tohoto ukazatele je i tak vyšší ve srovnání s průmyslem (3,8 %) i NH celkem (3,5 %), přičemž i zde se projevil další pokles. Na vývoji v zemědělství se specificky podílelo i snižování rozsahu produkce některých pracovně náročnějších komodit (ovoce aj.), obecně se projevila snížená poptávka po pracovních silách ze strany průmyslových a stavebních podniků, obchodu včetně oprav motorových

68 Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, 4. čtvrtletí 2023, ČSÚ 2024.

69 Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků VŠPS, 4. čtvrtletí 2023, ČSÚ 2024.

70 Signální míra agrární nezaměstnanosti je relativním vyjádřením, kdy v čitateli je celkový počet nezaměstnaných podle kritérií ILO, uvolněných z třídy CZ-NACE A, kteří navíc v posledních 8 letech pracovali, a ve jmenovateli je součet hodnoty čitatele a celkového počtu zaměstnaných ve třídě CZ-NACE A. Signální míry agrární nezaměstnanosti i srovnatelně vyjádřené nezaměstnanosti v NH uváděné v textu mají pouze orientační charakter.

71 Pramen: Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje České republiky – 4. čtvrtletí 2022, 2023, ČSÚ 2023, 2024.

vozidel aj. Relativně zlepšené šance na snadnější získávání pracovníků na trhu práce snižuje mnohým zemědělským podnikům nízká úroveň nabízených mezd.

Poptávku po pracovnících ze strany zemědělských či lesnických podniků dokládá i rostoucí počet zaměstnanců s jiným než českým státním občanstvím. Dle údajů ČSÚ⁷² bylo k 31. 12. 2023 na úřadech práce evidováno 23 tis. cizinců pracujících v zemědělství, lesnictví a rybářství a ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku se jejich počet takřka nezměnil. Nadpoloviční část (12,4 tis.) je tvořena pracovníky ze zemí mimo EU-27. Z hlediska zemí původu byli nejpočetnější skupinou Ukrajinci (9,2 tis.), z občanů členských zemí EU (celkem 10,9 tis.) pak občané Slovenska (4,4 tis.).

6.6.2 Mzdy v zemědělství

Většina pracovníků v resortu zemědělství ČR (tj. v zemědělství včetně lesnictví a rybářství) získává příjem ze své pracovní činnosti ve formě mezd. Průměrné mzdy v něm přitom dlouhodobě setrvávají pod úrovní mezd v průmyslu i v národním hospodářství celkem (tab. T6.6/02). V roce 2023 opět ekonomiku, trh práce a mzdový vývoj negativně ovlivňovaly silné faktory (jak obecněji působící, tak specifické pro zemědělství).

V průměru za celý rok 2023 pobírali zaměstnanci v zemědělství měsíční mzdu 34 136 Kč, v průmyslu to bylo 42 836 Kč a v národním hospodářství celkem 43 341 Kč (rozdíl mezi průměrem v průmyslu a v NH klesl na cca 500 Kč). Resort zemědělství dosáhl meziročního nárůstu mezd o 6,8 %, což byl nižší nárůst než v národním hospodářství celkem (7,5 %), a zejména než v průmyslu (8,9 %). Relativní růsty nominálních mezd tak nevyznívají pro zemědělství v hodnoceném období příznivě, ještě transparentnější obraz se projeví při porovnání absolutních meziročních hodnot nárůstu: v zemědělství vzrostla mzda o 2 177 Kč, nárůst v NH celkem (3 024 Kč) byl vyšší o cca 850 Kč, v průmyslu (3 495 Kč) pak dokonce o více než 1 300 Kč. Ve stavebnictví vzrostly mzdy o 6,7 % (tedy obdobným relativně vyjádřeným tempem jako v zemědělství, absolutní nárůst i zde zemědělství překonal), a to na 37 028 Kč při navýšení počtu zaměstnanců o 0,9 %.

72 Pramen: Cizinci evidovaní úřady práce (údaje k 31. 12. 2023). ČSÚ 2024.

**T6.6/02 - Průměrné hrubé měsíční mzdy podle CZ-NACE úhrnem
na přepočtené počty zaměstnanců (Kč)**

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023 ¹⁾
Zemědělství, lesnictví a rybnářství	27 278	28 734	29 973	31 959	34 136
Průmysl	33 963	34 537	36 503	39 341	42 836
Národní hospodářství	34 111	35 662	37 903	40 317	43 341
Relace zem./průmysl (%)	80,3	83,2	82,1	81,2	79,7
Relace zem./NH (%)	80,0	80,6	79,1	79,3	78,8

1) Předběžné údaje.

Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.–4. čtvrtletí 2019–2023, ČSÚ 2020–2024

Zpracoval: J. Drlík (ÚZEI)

Mzdová disparita resortu zemědělství vůči průmyslu se prohloubila na 79,7 %, vůči národnímu hospodářství pak na 78,8 % (samotné zemědělství, tj. bez lesnictví a rybnářství, skončilo v roce 2023 na 76,4 %⁷³ vůči NH a 77,3 % vůči průmyslu, zde jsou tedy obě relace ještě výrazněji pod hranicí 80 %, což je způsobeno vyššími mzdami v lesnictví a rybnářství, přičemž tento rozdíl v posledních letech překonává částku 6 tis. Kč). Absolutní schodek v průměrné měsíční mzdě v resortu zemědělství vzrostl vůči průmyslu na 8 700 Kč, vůči NH pak již přesáhl hranici 9 tis. Kč (9 205 Kč). Rozdíl ve mzdách je přitom nižší u nekvalifikovaných pracovníků a narůstá s úrovní vzdělání a pracovní pozicí; nejvyšší je pak u řídicích pracovníků (tito v resortu zemědělství pobírají v posledních letech mzdu jen o málo vyšší než poloviční ve srovnání s řídicími pracovníky v průmyslu). Vývoj zemědělských mezd v roce 2023 tak dále snížil šance zemědělských podniků na úspěšné zvládnutí naléhavě potřebné generační obměny zaměstnanců (tedy zejména v podnicích právnických osob, v nichž dominuje zaměstnanecký vztah, přičemž právě takové podniky jsou z hlediska zemědělské zaměstnanosti a generování pracovních míst ve venkovském prostoru ČR klíčové).

Spotřebitelské ceny vzrostly v roce 2023 o 10,7 % (v roce 2022 o 15,1 %). Došlo tak k již druhým rokem k poklesu reálných mezd jak v národním hospodářství (o 2,9 %), tak v resortu zemědělství (o 3,5 %) i v průmyslu (o 1,6 %).

Celkový objem mzdových prostředků (bez ostatních osobních nákladů) v resortu zemědělství vzrostl meziročně o 5,3 %, což je nižší hodnota ve srovnání s celým národním hospodářstvím (s nárůstem 8,0 %) a s průmyslem (s nárůstem 7,5 %). Podíl použitých mzdových prostředků v resortu zemědělství na celkových mzdových prostředcích v ČR dosáhl 1,75 %. Meziročně tak znovu poklesl a opět se potvrdil dlouhodobý trend meziročních poklesů tohoto ukazatele (sotva znatelně byl přerušeno pouze v roce 2020).

Vývoj mezd v resortu zemědělství v roce 2023 zaostával za vývojem v průmyslu či národním hospodářství ČR celkem. K negativům patří zejména to, že došlo k dalšímu nárůstu absolutního schodku v průměrných mzdách v obou srovnáních, projevuje se i značný schodek

73 Data ČSÚ za rok 2023, nepublikováno.

vůči příbuzným odvětvím v rámci resortu, tj. lesnictví a rybářství. Relativní ukazatel mzdové disparity zemědělství vůči průmyslu se pak prohloubil, rovněž tak relace vůči národnímu hospodářství se zhoršila. Ke zvýšení průměrné mzdy v zemědělství došlo částečně na úkor rozsahu zaměstnanosti (jenž poklesl více než v průmyslu, v NH celkový počet zaměstnanců velmi mírně vzrostl). To se následně projevilo i v objemu celkových mzdových prostředků, jenž v zemědělství rostl v rámci všech odvětví nejpomaleji (a dále tak klesl podíl resortu na celkových mzdových prostředcích v NH ČR). Všeobecným nepříznivým fenoménem roku 2023 byl pokles reálných mezd v ČR, jenž v posílené míře postihl též zemědělství. Zhoršující se pozici zemědělství v závěru hodnoceného období dokumentují mj. data za poslední čtvrtletí 2023, kdy relativní nárůst průměrné mzdy ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku dosáhl v zemědělství pouze 3,9 %, zatímco v NH celkem to bylo 6,3 % a v průmyslu dokonce 7,3 %.

7 PŮDA A VLASTNICKÉ VZTAHY K PŮDĚ

7.1 Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy naplňují preambuli zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého se pozemkovými úpravami ve veřejném zájmu uspořádávají vlastnické vztahy k půdě tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy v souladu se zájmy hospodářského rozvoje venkova i v souladu s požadavky na ochranu a tvorbu krajiny a životního prostředí. Pozemkovými úpravami se zpřesňuje katastr nemovitostí a vzniká nová digitální katastrální mapa, čímž se stávají jedním z nástrojů obnovy katastrálního operátu.

Pozemkové úpravy se výrazně podílejí na odstraňování negativních dopadů klimatických změn, zejména v oblasti snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a řešení odtokových poměrů v krajině. Napomáhají rovněž realizaci záměrů územního plánování a umožňují využívání finanční podpory z fondů EU. Provedení pozemkových úprav je pro některé obce zásadním krokem pro jejich další rozvoj.

V současné době jsou komplexní a jednoduché pozemkové úpravy provedeny na 40,8 % výměry zemědělského půdního fondu, na dalších zhruba 11,9 % této půdy jsou pozemkové úpravy v současnosti v řešení.

Tab. T7.1/01 znázorňuje stav provádění pozemkových úprav ke konci roku 2023 a změnu stavu provádění pozemkových úprav v průběhu roku 2023.

T7.1/01 - Stav provádění pozemkových úprav k 31. 12. 2023

Typ pozemkových úprav	Ukončené				Rozpracované	
	počet		výměra (ha)		počet celkem	výměra (ha)
	za rok 2023	celkem	za rok 2023	celkem		
Komplexní pozemkové úpravy	125	3 080	60 557	1 398 804	1 038	491 584
Jednoduché pozemkové úpravy	14	3 011	1 549	313 659	68	7 283

1) Zákonem č. 139/2002 Sb. došlo ke změně definice JPÚ, na jejímž základě dochází každoročně od roku 2004 k aktualizovanému zpřesnění evidence JPÚ.

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI), J. Havelka a kol. (SPÚ)

Celkový rozsah ukončených pozemkových úprav a realizovaná společná zařízení v krajině, v členění podle jednotlivých krajů (NUTS 3), uvádí tab. T7.1/02.

T7.1/02 - Stav provádění pozemkových úprav a realizace společných zařízení k 31. 12. 2023 podle krajů

Kraje	Ukončené komplexní pozemkové úpravy				Ukončené jednoduché pozemkové úpravy				Protier. opatření	Ekolog. opatření	Vodohosp. opatření	Budování cest
	v roce 2023		celkově k 31. 12. 2023		v roce 2023		celkově k 31. 12. 2023					
	počet	ha	počet	ha	počet	ha	počet	ha				
Středočeský kraj a Praha	22	9 734	461	193 297	2	28	164	14 346	66	341	62	551
Jihočeský kraj	19	8 621	451	185 683	0	0	357	48 094	95	59	67	617
Karlovarský kraj	5	2 664	108	33 815	0	0	491	44 093	2	34	8	124
Plzeňský kraj	11	4 061	370	138 083	0	0	187	13 457	265	126	62	275
Liberecký kraj	6	2 680	87	36 254	1	4	128	5 838	15	19	9	116
Ústecký kraj	14	8 146	183	85 912	1	5	170	26 821	26	64	17	227
Královéhradecký kraj	10	3 909	259	108 071	0	0	162	14 276	60	136	66	342
Pardubický kraj	5	1 496	210	104 783	0	0	91	21 471	92	112	49	276
Jihomoravský kraj	7	4 105	312	191 886	4	903	722	93 648	87	279	125	578
Zlínský kraj	7	3 541	144	68 809	0	0	109	4 075	66	90	212	199
Kraj Vysočina	6	4 034	216	99 283	4	366	106	10 960	49	38	29	351
Olomoucký kraj	9	3 725	191	86 818	1	4	100	5 764	92	492	117	284
Moravskoslezský kraj	4	3 842	88	66 110	1	239	224	10 817	26	195	35	119
ČR celkem¹⁾	125	60 557	3 080	1 398 804	14	1 549	3 011	313 659	941	1 985	859	4 057

1) Součet původních nezaokrouhlených hodnot.

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI), J. Havelka a kol. (SPÚ)

K 31. 12. 2023 bylo ukončenými komplexními a jednoduchými pozemkovými úpravami dotčeno celkem 4 674 k. ú. z celkového počtu 13 076 katastrálních území v ČR. V dokončených katastrálních územích se podle potřeb a dostupnosti finančních prostředků postupně realizují jednotlivá opatření plánů společných zařízení.

Pozemkové úpravy jsou hrazeny jak ze státního rozpočtu (Všeobecná pokladní správa (VPS), Státní pozemkový úřad (SPÚ), Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD)), tak i z financí, které plynou z fondů EU (PRV 2014–2020, Národního plánu obnovy (NPO)). Prostředky ze státního rozpočtu jsou určeny jak na zpracování návrhů pozemkových úprav, tak i na realizace společných zařízení v rámci schválených návrhů pozemkových úprav (polní cesty, protierozní, vodohospodářská a ekologická opatření), z evropských zdrojů je financována především realizační část procesu pozemkových úprav. Celkový objem prostředků na podporu pozemkových úprav v roce 2023 dosáhl téměř 2,2 mld. Kč, z toho na realizace společných zařízení bylo využito více než 1,7 mld. Kč. Struktura zdrojů rozpočtu je uvedena v tab. T7.1/03.

T7.1/03 - Vývoj alokace finančních prostředků na pozemkové úpravy (JPÚ + KoPÚ) (mil. Kč)

Zdroj	2019	2020	2021	2022	2023
VPS	700,0	700,0	1 972,1	27,9	0,0
SPÚ ¹⁾	200,0	657,7	869,7	1 445,1	1 647,9
PRV ²⁾	958,3	134,2	34,6	4,2	0,0
ŘSD	52,9	54,9	39,3	80,7	59,0
NPO ³⁾	-	-	64,3	234,9	483,4
OPŽP	21,0	3,6	24,1	5,0	0,0
Ostatní ⁴⁾	0,5	0,3	3,8	5,8	1,6
Celkem⁵⁾	1 932,8	1 550,6	3 008,0	1 803,6	2 192,0

1) Státní pozemkový úřad (od 1. 1. 2013 převzal financování pozemkových úprav po sloučení pozemkových úřadů včetně Ústředního pozemkového úřadu MZe a PF ČR).

2) Celkové prostředky vyčleněné na předfinancování převážně realizačních projektů pozemkových úprav (PRV 2007–2013, PRV 2014–2020).

3) Národní plán obnovy.

4) Rozpočty obcí, měst, příp. dalších subjektů.

5) Součet původních nezaokrouhlených hodnot.

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI), J. Havelka a kol. (SPÚ)

V roce 2023 bylo zhruba 79 % finančních prostředků využito pro realizaci prvků plánů společných zařízení, z toho: 1 094 mil. Kč na výstavbu cest, 117 mil. Kč na protierozní opatření, 358 mil. Kč na hydrologická opatření, 124 mil. Kč na ekologická opatření a 42 mil. Kč na ostatní provozní a technické činnosti. Na neinvestiční činnosti, především návrhy pozemkových úprav a vytyčování pozemků po pozemkových úpravách, bylo v roce 2023 vynaloženo téměř 457 mil. Kč, což představuje cca 21 % z celkem využitých finančních prostředků. Celkové náklady na činnost pozemkových úřadů od zahájení jejich činnosti v roce 1991, včetně nákladů na komplexní a jednoduché pozemkové úpravy, dosáhly 42,7 mld. Kč.

7.2 Trh s půdou

Z dlouhodobého sledování vyplývá, že se v ČR ročně zobchoduje přibližně plocha 1–1,5 % ZPF. Tab. T7.2/01 uvádí vývoj podílu a objemu zobchodované zemědělské půdy v časové řadě, přičemž odhad pro rok 2023 vychází ze získaných dat za 1. pololetí roku 2023.

T7.2/01 - Vývoj zobchodované zemědělské půdy v ČR

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ¹⁾
Podíl na ZPF (%)	1,84%	1,56%	1,51%	1,81%	1,35%	1,27%
Absolutní zobchodovaná výměra (tis. ha)	77,2	65,7	63,5	76,2	56,8	53,2

1) Kvalifikační odhad pro rok 2023 z disponibilních dat o převodech v 1. pol. 2023.

Pramen: Databáze úplatných převodů pozemků ČÚZK

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI)

Převod zemědělských pozemků podle zákona o SPÚ

Od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2023 bylo převedeno 62 615 pozemků o výměře 10 741,04 ha. Z tohoto počtu bylo prodáno 50 027 pozemků o výměře 8 900,18 ha a zbývajících 12 588 pozemků o výměře 1 840,86 ha bylo převedeno bezúplatně na obce, kraje, veřejné vysoké školy a veřejné výzkumné instituce. V průběhu roku 2023 stejně jako v letech předchozích nebyla vyhlášena žádná veřejná nabídka pozemků dle § 12 zákona o SPÚ, a to z důvodu zajištění rezervy státních pozemků jak pro činnost SPÚ (zejména pro realizaci

pozemkových úprav a vypořádání restitučních nároků oprávněných osob), tak pro rozvojové programy státu.

Směny nemovitostí podle Občanského zákoníku a zákona o SPÚ

Z důvodu potřeby plnění § 3 odst. 1, zákona o SPÚ, přistupuje Státní pozemkový úřad ke směnám pozemků, čímž vytváří a spravuje rezervu státních pozemků. Státní rezerva pozemků má sloužit k výkonu působnosti Státního pozemkového úřadu a uskutečnění rozvojových programů schválených vládou. Dle odst. 2 zajišťuje SPÚ potřebný rozsah a složení státní půdní rezervy zejména směnou a koupí.

V roce 2023 bylo uzavřeno 225 směnných smluv na základě, kterých SPÚ směnil 209,7 ha pozemků státu a náhradou získal do vlastnictví státu 343,2 ha pozemků s doplatkem ve prospěch státu ve výši 157,469 mil. Kč. Od počátku činnosti SPÚ do konce roku 2023 bylo uzavřeno 1 609 směnných smluv. V tomto období bylo směněno 1 331,6 ha pozemků státu a náhradou bylo získáno 2 064,5 ha pozemků do vlastnictví státu a příslušnosti hospodařit SPÚ. Doplatek ze všech uzavřených směn činil 1 003,133 mil. Kč.

Půda na listu vlastnictví SPÚ a rozsah blokací

Na listě vlastnictví SPÚ bylo ke konci roku 2023 evidováno přibližně 391 tis. parcel o výměře 108 tis. ha. Přibližně 28 % z této výměry je blokováno formou církevních a necírkevních⁷⁴ blokací, jako rezervy státní půdy, blokace pro vodohospodářská zařízení anebo výkup pro pozemkové úpravy.

Nákup nestátní zemědělské půdy

Nákup nestátní zemědělské půdy podporuje v rámci svého programu PGRLF. Program Podpora nákupu půdy je zaměřen na financování části úroků z úvěru poskytnutého komerčním subjektem⁷⁵. Žadatelé v programu PGRLF musí splňovat řadu podmínek, a mj. také podmínky pro poskytnutí podpory v režimu *de minimis*⁷⁶. V roce 2023 dále probíhala administrace v rámci podpůrných programů, jejichž poskytování bylo ukončeno v minulých letech. Od roku 2004 bylo v programech PGRLF zaměřených na nákup soukromé půdy schváleno 5 413 žádostí s celkovou výší úvěrů 10,14 mld. Kč a s podporou bylo nakoupeno téměř 106 tis. ha půdy za průměrnou cenu 10,6 Kč/m².

74 Podle § 6 zákona č. 503/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

75 <https://www.pgrlf.cz/programy/>.

76 Nařízení Komise (EU) č. 1408/2013 ze dne 18. prosince 2013 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu *de minimis* v odvětví zemědělství. Dne 22. 2. 2019 byla v Úředním věstníku EU zveřejněna novelizace nařízení Komise (EU) č. 1408/2013, díky které od 14. 3. 2019 dochází k navýšení limitu podpory *de minimis* v oblasti zemědělské prvovýroby pro jeden podnik v rozhodném tříletém období z 15 tis. € na 20 tis. €.

V rámci hodnocení trhu půdy je prováděno sledování vývoje tržních cen. V tab. T7.2/02 je uvedeno srovnání časových řad o vývoji tržních cen zemědělské půdy podle různých zdrojů za období let 2018–2023. Podle nashromážděných údajů je evidentní trend pozvolného růstu cen zemědělské půdy, což dokladují informace čerpané z většího počtu nezávislých zdrojů.

T7.2/02 - Vývoj cen zemědělské půdy podle různých zdrojů (Kč/m²)

Databázový zdroj	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ČSÚ ¹⁾	18,6	20,9	24,1	26,4	30,6	.
ÚZEI obchodní smlouvy ²⁾	23,4	27,7	27,7	32,9	36,9	40,0
PGRLF ³⁾	21,1	24,7	25,7	23,8	33,6	33,1
Farmy.cz ⁴⁾	24,1	24,4	25,4	29,4	33,4	34,4

1) Od roku 2018 je administrativním zdrojem informací o ceně z. p. ČSÚ ČÚZK.

Za rok 2022 uveden odhad a za rok 2021 zpřesněný odhad. Odhady vychází vždy z disponibilního vzorku údajů pro dané roky (aktualizované údaje ČSÚ březen 2024).

2) Reprezentativní šetření obchodních smluv se zemědělskou půdou v okresech Havlíčkův Brod, Klatovy, Olomouc, Praha-východ, Znojmo.

Šetření obchodních smluv prováděných v ÚZEI se metodicky specializuje na hodnocení prodejů takových pozemků, u nichž se předpokládá budoucí zemědělské využití. Pro rok 2023 uvedena předběžná hodnota vypočtená z disponibilních dat za 1. pololetí 2023.

3) Podprogram Půda - snížení jistiny úvěru zahájený v roce 2015 byl ukončen v roce 2020. Pokračuje podprogram "Podpora nákupu půdy" od roku 2013.

Údaje zpětně aktualizovány dle zpřesněných odhadů PGRLF.

4) Farmy.cz: Zpráva o trhu s půdou leden 2024 (www.farmy.cz).

Pramen: ČSÚ; ÚZEI; PF ČR; SPÚ; PGRLF; Farmy.cz

Zpracoval: V. Voltr, M. Hruška (ÚZEI)

Výše pachtovného je dle výběrového šetření FADN významně diferencována podle výrobních oblastí (tab. T7.2/03). Pachtovné na nejkvalitnějších půdách v kukuřičné nebo řepařské výrobní oblasti je v průřezu jednotlivých let téměř 2× vyšší než v horské výrobní oblasti.

T7.2/03 - Průměrné pachtovné na 1 ha pronajaté půdy podle výrobních oblastí (Kč/ha)¹⁾

Výrobní oblast	Fyzické osoby						Právníkové osoby					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ²⁾	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ²⁾
Kukuřičná	3 776	3 999	4 142	3 826	3 968	4 000	3 600	3 708	4 324	4 312	4 595	4 900
Řepařská	2 426	2 348	2 744	2 686	3 208	3 400	3 926	4 036	4 335	4 462	4 709	4 900
Bramborářská	1 914	2 036	2 206	2 316	2 463	2 600	3 056	3 238	3 317	3 591	3 835	4 100
Bramborářsko-ovesná	1 919	1 976	2 307	2 320	2 433	2 600	2 698	2 925	3 041	3 056	3 285	3 500
Horská	1 390	1 689	1 934	1 957	2 088	2 300	2 116	2 155	2 213	2 729	3 091	3 400
ČR	2 110	2 165	2 428	2 481	2 733	2 900	3 239	3 400	3 584	3 750	4 031	4 300

1) Pachtovné z půdy počítané podle výsledků ze sítě FADN.

2) Kvalifikovaný odhad vývoje výše pachtovného, vlastní propoččet.

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Zpracoval: M. Lekešová, T. Vintr, M. Hruška (ÚZEI)

V dlouhodobém průměru je tempo růstu úrovně pachtovného mezi právníckými a fyzickými osobami víceméně vyrovnané. Z hlediska absolutní výše pachtovného v přepočtu na hektar však právníkové osoby platí, nebo spíše jsou ochotny platit, v průměru ČR na propachtovaný hektar téměř 1,5násobek hodnoty ve srovnání s osobami fyzickými. Právníkové osoby mají obvykle vyšší objem výroby i intenzitu produkce, jsou tak pravděpodobně ochotnější přistoupit na vyšší cenu pachtovného, protože pro ně nepředstavuje natolik velký podíl nákladů na vyprodukovanou jednotku výroby, jako je tomu u drobného soukromého podnikatele. Současně se převážně u právníckých osob častěji vyskytuje diverzifikace činností do výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, což rovněž vede k vyšší intenzitě produkce na ha z. p.

Pachtovné za státní zemědělskou půdu

Samostatnou tematickou oblastí je propachtování zemědělské půdy ve vlastnictví státu, kterou spravuje SPÚ (kap. 7.3). Od roku 2014 stanovoval Státní pozemkový úřad ve svých pachtovních smlouvách pachtovné minimálně ve výši 2,2 % z ceny pozemků určené podle vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 298/2014 Sb. (dále jen „vyhláška“). Nově, počínaje dnem 1. 8. 2023, je Státním pozemkovým úřadem stanovováno pachtovné minimálně ve výši 5,8 % z ceny pozemků dané aktuálně platnou vyhláškou.

Ceny zemědělské půdy ve vybraných státech EU

Ceny zemědělské půdy se v jednotlivých státech EU významně odlišují, a to i v rámci sousedících regionů. Důvodem jsou jak velmi různorodé půdně-klimatické podmínky, tak velmi nerovnoměrná výměra zemědělské půdy vzhledem k počtu obyvatel, odlišná podnikatelská struktura zemědělství i odlišná ekonomická úroveň jednotlivých států a často i nižších územních jednotek, odlišná efektivnost zemědělských podniků a úroveň podpor vč. různých systémů jejich aplikace. Významnou roli sehrávají i podmínky vyplývající z právních předpisů a úroveň liberalizace trhu se zemědělskou půdou. V tab. T7.2/04 je uvedeno srovnání cen orné půdy a travních porostů ve vybraných státech Evropské unie za období 2019 až 2022.

T7.2/04 - Průměrné ceny orné půdy a travních porostů ve vybraných státech EU (€/ha)

Stát	Orná půda				Travní porost			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Bulharsko	5 382	5 281	6 001	7 303	1 536	1 351	1 643	1 887
Česká republika	8 561	9 477	10 592	12 883	7 081	8 186	9 540	11 371
Dánsko	17 580	17 491	18 213	–	8 876	8 890	8 911	–
Estonsko	3 461	3 772	4 383	5 730	2 856	3 087	3 358	4 259
Řecko	12 604	12 599	13 048	13 571	4 333	4 323	4 332	4 538
Španělsko	12 926	12 901	12 938	10 263	4 546	4 432	4 524	4 416
Finsko	8 686	8 524	9 009	9 099	–	–	–	–
Francie	6 000	6 080	5 940	6 130	6 000	6 080	5 940	6 130
Chorvatsko	3 395	3 440	3 661	27 876	1 848	2 160	2 422	20 991
Maďarsko	4 862	4 893	5 215	5 240	2 304	2 384	2 681	2 850
Irsko	28 068	25 724	37 584	38 013	15 558	15 703	18 084	19 215
Itálie	36 307	35 447	–	–	17 134	15 896	–	–
Litva	3 959	4 127	4 667	5 012	2 533	2 840	3 497	3 585
Lucembursko	37 300	46 500	47 290	42 720	29 615	44 570	41 930	46 305
Lotyšsko	3 922	4 182	4 331	4 420	2 163	2 255	2 752	3 007
Nizozemsko	71 792	72 702	77 583	–	56 636	59 147	62 818	–
Polsko	10 991	10 711	10 937	12 673	6 730	6 871	7 051	7 918
Rumunsko	5 339	7 163	7 601	8 051	3 301	5 154	5 354	5 671
Švédsko	9 056	10 100	12 004	12 277	3 230	3 825	4 465	4 469
Slovinsko	18 752	21 451	22 312	23 282	18 015	19 500	18 992	20 354
Slovensko	3 789	3 984	3 977	4 790	2 107	2 501	2 425	3 369

Pramen: Eurostat

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI)

7.3 Státní pozemkový úřad, privatizace a restituace majetku a půdy

Státní pozemkový úřad

SPÚ byl zřízen ke dni 1. ledna 2013 na základě zákona č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

a spojil agendy Pozemkového fondu ČR a Ústředního pozemkového úřadu. V rámci restitucí administruje SPÚ nároky na náhrady oprávněných osob (např. za znehodnocení vrácených budov, za odebraný živý a mrtvý inventář) a vypořádání nároků oprávněných osob na převod pozemků. Tyto nároky vypořádává SPÚ bezúplatným převodem jiných pozemků z vlastnictví státu a příslušnosti hospodařit SPÚ do vlastnictví oprávněných osob (tzv. náhradní pozemky) a zápočtem nároků oprávněných osob na převod.

Situace ve vypořádání restitučních nároků

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství je, až na řešení sporných případů, téměř ukončeno. V rámci správních řízení bylo do 31. 12. 2023 rozhodnuto celkem o 1 807 913,41 ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 296 176,69 ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím SPÚ bylo 137 987,24 ha. Z důvodů nenaplnění zákonných podmínek pozemkové úřady rozhodly o nevydání 373 749,48 ha.

Tab. T7.3/01 uvádí počty uplatněných restitučních nároků v roce 2023 a jejich srovnání s údaji z roku 2022.

T7.3/01 - Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství¹⁾

Ukazatel	k 31. 12. 2022		k 31. 12. 2023	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky ²⁾	219 380	100,00	219 380	100,00
Ukončené nebo téměř ukončené restituční případy	219 350	99,99	219 363	99,99
Vydaná správní rozhodnutí ³⁾	441 659	100,00	441 696	100,00
z toho - rozhodnutí v právní moci	433 759	98,21	433 795	98,21

1) Restituční případy ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. v platném znění, vždy k 31. 12.

2) Rozdíl v počtu uplatněných restitučních případů je dán upřesněním evidence.

3) K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí. Počet správních rozhodnutí a podaných odvolání se může lišit u jednotlivých restitučních případů při jejich revokaci, po několika odvoláních apod. Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe.

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI)

V tab. T7.3/02 je uvedeno vyčíslení uplatněných nároků a uzavřených vypořádání nároků za rok 2023 a kumulativní údaj stavu průběžného vypořádávání.

T7.3/02 - Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy

Položka restitučních náhrad	Celkem od počátku vypořádání k 31. 12. 2023		V průběhu roku 2023
	mil. Kč	%	mil. Kč
Nároky na náhrady¹⁾			
- převzato	11 251,96	-	4,56
- vypořádáno	11 174,16	99,31	2,42
- zbývá vypořádat	77,80	0,69	-
Nároky na náhradní pozemky²⁾			
- převzato	8 589,95	-	75,34
- vypořádáno	8 109,92	94,41	153,63
- zbývá vypořádat	480,02	5,59	-

1) Uplatněné nároky a uzavřená vypořádání podle § 18a, § 20 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě.

2) Uplatněné nároky a uzavřená vypořádání podle § 11, odst. 2, § 17, odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě (od 14. 4. 2006 podle § 11a zákona o půdě).

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI)

Propachtování půdy Státním pozemkovým úřadem

SPÚ pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek v příslušnosti s ním hospodařit. Podle údajů poskytnutých SPÚ bylo z celkové výměry 121 tis. ha státní zemědělské půdy k 31. 12. 2023 pronajato 103 tis. ha, tedy 85 % ploch určených k pronajmutí. Srovnání stavu pronajaté státní půdy ve vztahu k fyzickým a právníckým osobám v letech 2022 a 2023 je uvedeno v tab. T7.3/03.

T7.3/03 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku

Pronajatý majetek	MJ	k 31. 12. 2022	k 31. 12. 2023	Meziroční index
Zemědělské pozemky k pronájmu celkem	ha z. p.	123 868	121 055	97,7
z toho - pronajato fyzickým osobám (vč. restituentů)	ha z. p.	35 884	34 177	95,2
- pronajato právníckým osobám	ha z. p.	70 520	68 940	97,8
- nepronajato	ha z. p.	17 464	17 938	102,7
Počet uzavřených nájemních smluv ¹⁾	počet	57 147	56 781	99,4

¹⁾ Pouze smlouvy týkající se nájmu pozemků, budov a staveb, rybníků, nebytových prostor.

Pramen: SPÚ

Zpracoval: M. Hruška (ÚZEI)

7.4 Využití a stav zemědělského půdního fondu

7.4.1 Vývoj výměry zemědělského půdního fondu ČR a struktury jeho užití

Zemědělský půdní fond představoval k 31. 12. 2023 podle evidence katastru nemovitostí celkem 4 194 tis. ha, tj. 53,2 % z rozlohy státu (tab. T7.4/01). Na jednoho obyvatele připadá 0,38 ha zemědělské půdy a 0,27 ha orné půdy. Proti roku 2022 došlo ke snížení výměry z. p. o cca 2,4 tis. ha, tj. o 0,06 %, a dochází tak urychlenému snižování výměry zemědělského půdního fondu v ČR. Podle ČÚZK byl v roce 2023 podíl zornění 69,2 % a meziročně tak opět klesl o 0,2 p. b., zatrávnění se proti roku 2021 mírně zvýšilo o 0,1 p. b. na 24,8 %.

Meziroční úbytek ZPF v roce 2023 spočíval podle ČÚZK především ve snížení výměry orné půdy o 9 994 ha, což je pokles menší o 1 253 ha proti roku 2022. Výměra orné půdy přechází nejvíce do trvalých travních porostů, zahrad a lesní půdy, rozšířila se i vodní plocha. Obnovil se nárůst zastavěné půdy v roce 2023 oproti roku 2022 a zastavěná plocha se zvýšila o 847 ha oproti roku 2022. Výměra druhu pozemku trvalé travní porosty se zvýšila o 4 303 ha, tedy méně o 1 967 ha než v roce 2022. Rozšířila se výměra lesní půdy o 1 392 ha a oproti minulému roku se snížila výměra v kategorii "ostatní plochy" o 232 ha. Zvyšuje se výměra zahrad (o 3 758 ha) a vodních ploch (o 438 ha); dále poklesly plochy ovocných sadů o 617 ha (519 ha v roce 2022). Výměra chmelnic poklesla o 145 ha, tedy méně než v roce 2022 (257 ha), výměra vinic vykázala nárůst o 248 ha, oproti nárůstu o 117 ha v roce 2022.

T7.4/01 - Změny parcel jednotlivých druhů pozemků v roce 2023 podle evidence ČÚZK

Druh pozemku	Výměra		Rozdíl výměry	Meziroční index	Rozdíl počtu parcel	Průměrná velikost parcely	
	k 31. 12. 2022	k 31. 12. 2023	2023-2022	1,00	2023-2022	31.12.2022	31.12.2023
	ha	ha	ha	-	počet	ha	ha
Orná půda	2 910 699	2 900 705	-9 994	99,66	-90 163	0,6061	0,6156
Chmelnice	8 843	8 698	-145	98,36	-1 616	0,4473	0,4792
Vínice	20 307	20 555	248	101,22	-2 598	0,2237	0,2331
Zahrady	178 877	182 635	3 758	102,10	32 702	0,0640	0,0646
Ovocné sady	43 041	42 424	-617	98,57	-2 342	0,4386	0,4429
Trvalé travní porosty	1 034 857	1 039 160	4 303	100,42	-27 094	0,3638	0,3689
Zemědělská půda	4 196 624	4 194 176	-2 448	99,94	-91 111	0,3940	0,3972
Lesní pozemky	2 680 372	2 681 764	1 392	100,05	-14 868	1,7622	1,7805
Vodní plochy	169 974	170 412	438	100,26	-5 224	0,2641	0,2670
Zastavěné plochy a nádvoří	134 519	135 366	847	100,63	21 043	0,0305	0,0306
Ostatní plochy	705 657	705 425	-232	99,97	-16 104	0,1328	0,1332
Nezemědělská půda	3 690 523	3 692 967	2 444	100,07	-15 153	0,3105	0,3111
Celkem	7 887 147	7 887 143	-4	100,00	-106 264	0,3500	0,3516

Pramen: ČÚZK

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

V roce 2023 poklesl počet vlastnických parcel zemědělské půdy o 91 tis. a tempo poklesu se tak opět zrychlilo (70 tis. v roce 2022), což svědčí o nárůstu průměrné výměry parcely vlivem KPÚ, i o koncentraci vlastnictví zemědělských parcel.

V systému LPIS je evidovaná výměra půdy podle zákona o zemědělství č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů. K 31. 12. 2023 byla její celková výměra ve výši 3 541 tis. ha, tj. o 7 245 ha nižší než v roce 2022 a opět tak došlo k významnému poklesu výměry v LPIS. Z údajů vyplývá, že výměra zemědělské půdy v LPIS klesá rychleji než výměra ZPF podle ČÚZK.

Struktura ZPF v evidenci LPIS je uvedena v tab. T4.7/02. V roce 2023 se výměra orné půdy zvýšila (32 tis. ha), hlavní rozdíl v zastoupení druhů pozemků spočívá v poklesu celkové výměry travních porostů o 42,5 tis. ha, travní porost G se v tomto poklesu podílel 5,7 tis. ha. Plocha úhoru oproti roku 2022 stoupla o 75,8 tis. ha. Podíl trvalých travních porostů T na půdě s oprávněním čerpání plateb SAPS (od roku 2023 BISS) tvoří 27,4 %, tj. pokles o 1 p. b.

T7.4/02 - Druhy pozemků podle LPIS s oprávněním plateb SAPS (ha)

Kultura, skupina	Podkultura	Výměra		Rozdíl výměry
		2022	2023	
Orná půda	standardní orná půda R	2 442 830	2 404 478	-38 353
	úhor U	13 634	89 384	75 750
	travní porost G	34 454	28 712	-5 743
Orná půda celkem		2 490 918	2 522 573	31 655
Trvalý travní porost	trvalý travní porost T	1 006 161	969 369	-36 792
Trvalý travní porost celkem¹⁾		1 040 616	998 081	-42 534
Trvalá kultura	chmelnice C	5 278	5 242	-36
	vinice V	15 462	15 461	-1
	ovocný sad S	13 867	12 801	-1 066
	jiná trvalá kultura J	4 747	4 185	-563
	plocha s víceletými produkčními plodinami P	-	320	-
	plocha s lanýži H	-	1	-
	školka K	2 155	2 156	0
	porost RRD D	2 495	2 377	-118
	Ostatní kultura	rybník R	356	358
	mimoprodukční plocha M	211	211	0
	jiná kultura O	832	1 067	234
	plocha s kontejnery Q	-	97	-
	zalesněná půda L	5 761	4 782	-979
Celkem		3 548 245	3 541 000	-7 245

1) Včetně travního porostu G ve skupině orná půda.

Pramen: MZe, Nařízení vlády č. 72/2015 Sb., LPIS k 31.12.2023, vlastní výpočty

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI), M. Dobíhal (MZe)

Rozdíl ve výměře zemědělské půdy podle ČÚZK a oprávněnou plochou k čerpání podpor podle LPIS ve výši 653 tis. ha je dán odlišnou metodikou její evidence, s čímž souvisí i změny výměr jednotlivých druhů pozemků (kultur)⁷⁷.

V ANC⁷⁸ je podle evidence LPIS k 31. 12. 2023 zařazeno celkem 521,9 tis. ha zemědělské půdy v horské oblasti s oprávněním čerpat podpory, v tzv. ostatních ANC je zařazeno 1 247,9 tis. ha a ve specifických oblastech je oprávněno k čerpání 230,4 tis. ha z. p., které představují celkem oprávněnou plochu 2 000,2 tis. ha (tab. T7.4/03), tj. o 4,0 tis. ha méně než v roce 2022. Snížení oprávněné půdy bylo způsobeno celkovým snižováním výměry zemědělské půdy evidované v LPIS.

Podle evidence LPIS je podíl veškeré půdy evidované v ANC k celkové výměře zemědělské půdy 56,6 % (tab. T7.4/03).

77 Rozdíl zatravnění podle evidence ČÚZK a LPIS je dán především masivním, většinovým nedodržováním § 37 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí ČR (katastrální zákon), kdy se dotčení vlastníci zemědělské půdy vystavují možným postihům podle tohoto zákona.

78 ANC: (Areas with Natural Constraints – oblasti s přírodním znevýhodněním), původně LFA.

T7.4/03 – Struktura zemědělského půdního fondu podle jednotlivých typů ANC

Typ oblasti	2023									
	o. p. a úhor		TP na orné půdě		TTP		z. p. ¹⁾		z. p. oprávněná ²⁾	
	tis. ha	%	tis. ha	%	tis. ha	%	tis. ha	%	tis. ha	%
Horské oblasti	145,4	5,8	3,0	10,6	372,1	38,4	522,1	14,8	521,9	26,1
Ostatní ANC	770,8	30,9	13,1	45,7	456,9	47,1	1 248,2	35,3	1 247,9	62,4
Oblasti se specifickými omezeními	180,6	7,2	2,4	8,4	45,6	4,7	230,5	6,5	230,4	11,5
ANC celkem	1 096,8	44,0	18,6	64,7	874,5	90,2	2 000,8	56,6	2 000,2	100,0
Nezařazené oblasti celkem	1 397,0	56,0	10,1	35,3	94,8	9,8	1 534,6	43,4	0,0	0,0
Celkem	2 493,8	100,0	28,7	100,0	969,4	100,0	3 535,4	100,0	2 000,2	100,0

1) Zahrnuje veškeré kultury evidované v LPIS vyjma kultur zalesněná půda, rybník a mimoprodukční plocha.

2) Platby ANC se poskytují na veškerou z.p. evidovanou v LPIS vyjma kultur zalesněná půda, rybník a mimoprodukční plocha ani plocha s kontejnery. Rovněž není k platbám LFA oprávněna tzv. jiná kultura, i když je obvykle vykazována jako součást z. p.

Pramen: Nařízení vlády č. 61/2023 Sb., LPIS k 31. 12. 2023, vlastní výpočty

Zpracoval: J. Kučera (ÚZEI)

Chráněné oblasti představují celkem (bez překryvů) 390,9 tis. ha z. p., tj. 11,0 % výměry ČR evidované v systému LPIS⁷⁹. Celková výměra všech druhů pozemků půdy chráněných oblastí v ČR (bez překryvů) je 1 725 tis. ha půdy, tj. 21,9 % veškeré půdy v ČR.

Na území ČR se nachází celkem 390,9 tis. ha zemědělské půdy ve zvláště chráněných územích, a to převážně na TTP (255,1 tis. ha). Podle LPIS je v soustavě Natura 2000 evidováno 189,1 tis. ha z. p. (tab. T4.1/01).

7.4.2 Stav zemědělské půdy a jeho dopady do konkurenceschopnosti českého zemědělství

Základní podklad pro hodnocení kvality ZPF, jeho stavu a potřebné míry ochrany vychází v ČR z bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ). Kód BPEJ⁸⁰ je každoročně předmětem revize, především při provádění komplexních pozemkových úprav. V roce 2023 proběhla aktualizace BPEJ na 105 katastrálních územích (včetně 12 částí nad 5 ha zařazených do plánu aktualizací 2023 a 7 k. ú. rozložených na 2 roky) o celkové výměře zemědělského půdního fondu 31 868,5 ha. Aktualizace BPEJ byla také provedena na podnět vlastníků pozemků na částech k. ú. ve 270 případech. Dále bylo na žádost vlastníků domapováno 38 lokalit, u kterých nebyl kód BPEJ určen. Pro KoPÚ bylo provedeno 316 kontrol. Práce při domapování, aktualizaci a kontroly KoPÚ jsou obsaženy v tab. T7.4/04. Z tabulky vyplývá ustálený postup prací na bonitaci půdy, i když oproti letům do roku 2014 došlo k mírnému poklesu výměry aktualizace BPEJ.

79 Výměry jednotlivých druhů chráněných území k 31. 12. 2023 jsou uvedeny v kap. 4.

80 Data BPEJ jsou k nahlížení či ke stažení dostupná na adrese <https://www.spucr.cz/bpej/celostatni-databaze-bpej>. Webová aplikace eKatalog bonitovaných půdně ekologických jednotek slouží jako virtuální encyklopedie pro rozklíčování kódu BPEJ a vysvětlení jednotlivých částí kódu (<http://bpej.vumop.cz>).

T7.4/04 - Aktivity při bonitaci půdy od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2023 (počet)

Činnost	2019	2020	2021	2022	2023
Domapování	79	98	103	44	38
Částečná aktualizace	181	234	260	273	270
Kontroly KoPÚ	375	275	243	325	316

Pramen: SPÚ

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI)

Rozdíly v ceně půdy v katastrálních územích na základě porovnání stavu BPEJ před a po rebonitaci⁸¹ jsou uvedeny v tab. T7.4/05. V roce 2023 došlo v rámci zkoumaných katastrálních území meziročně ke snížení průměrné ceny půdy o 2,7 %. V cenovém vyjádření podle vyhlášky MF č. 441/2013 Sb. se jedná o pokles ceny o 0,23 Kč/m².

T7.4/05 - Změna ceny půdy na katastrálních územích po rebonitaci provedené v roce 2023

Název kraje	Počet hodnocených katastrálních území ¹⁾	Hodnocená výměra před rebonitací ha	Hodnocená výměra po rebonitaci	Cena půdy před rebonitací Kč	Cena půdy po rebonitaci Kč	Průměrná cena podle stejné oceňovací vyhlášky	
						Před rebonitací Kč/m ²	Po rebonitaci Kč/m ²
Hlavní město Praha	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Jihočeský kraj	9	25 393 607	25 870 332	104 454 164,88	115 589 480,71	4,11	4,47
Jihomoravský kraj	10	91 995 433	90 455 809	935 353 194,49	874 608 062,49	10,17	9,67
Karlovarský kraj	5	17 822 367	17 832 573	61 681 451,71	71 167 214,68	3,46	3,99
Královéhradecký kraj	12	36 847 439	36 772 029	337 858 645,79	350 766 285,20	9,17	9,54
Liberecký kraj	6	18 957 879	18 921 896	95 821 128,76	94 967 503,56	5,05	5,02
Moravskoslezský kraj	6	48 387 848	48 356 131	396 849 369,82	382 832 853,42	8,20	7,92
Olomoucký kraj	5	33 392 726	33 404 013	400 629 158,42	356 552 160,93	12,00	10,67
Pardubický kraj	5	24 013 154	23 708 850	294 276 808,93	282 384 709,64	12,25	11,91
Plzeňský kraj	5	16 214 877	16 291 985	61 559 058,90	61 039 003,31	3,80	3,75
Středočeský kraj	13	46 355 667	46 137 800	489 455 037,08	483 565 327,48	10,56	10,48
Ústecký kraj	12	30 423 550	30 446 743	244 926 185,67	249 259 955,63	8,05	8,19
Vysočina	15	59 630 991	59 579 113	306 150 460,03	308 128 735,81	5,13	5,17
Zlínský kraj	4	33 766 829	33 628 928	413 619 469,37	385 229 595,83	12,25	11,46
Celkem	107	483 202 367	481 406 202	4 142 634 133,85	4 016 090 888,69	8,57	8,34

1) Celkový počet rebonitovaných katastrálních území byl 107 z celkového počtu 13 076.

Pramen: VÚMOP

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI), V. Papaj (VÚMOP)

7.4.2.1 Zákonné podmínky k zabezpečení kvality půdy

V oblasti ochrany půdy platí zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů (v roce 2023 platila novela zákona č. 261/2021 Sb.), který řeší zásady změn druhů pozemků půdy a obecná pravidla hospodaření na z. p. a dále platí zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů, který specifikuje podmínky použití Fondu pro ochranu a zlepšování životního prostředí (v roce 2023 platil stav podle aktualizace zákona č. 261/2021 Sb.). V roce 2019 vstoupila v platnost vyhláška č. 271/2019 Sb. ze dne 24. října 2019, o stanovení postupů k zajištění ochrany zemědělského

81 V této změně ceny půdy jsou zahrnuty jak kvalitativní důvody (upřesnění BPEJ), tak kvantitativní změny (vznik a zánik ZPF a doplnění BPEJ).

půdního fondu, která řeší mj. vyhodnocení předpokládaných důsledků navrhovaného řešení při pořizování a zpracování územně plánovací dokumentace na zemědělský půdní fond.

Pravidla hospodaření s dopady do kvality ZPF byla dále uplatňována v rámci Kontroly podmíněnosti při vyplácení podpor. Kontrola podmíněnosti v roce 2023 zahrnuje dvě části – standardy DZES půdy a PPH.

Kontrola podmíněnosti se vztahuje na subjekty žádajících o přímé platby a vybraná opatření PRV (od 2023 intervence druhého pilíře Strategického plánu). Některé podmínky podmíněnosti jsou základem pro nastavení opatření v rámci přímých plateb – ekoplatby základní a prémiové. Problematika ochrany půdy je v rámci DZES řešena standardem DZES 4, 5, 6. Podrobně v kap. 2.2.4.

7.4.2.2 Popis stavu půdy

Potenciální ohroženost půd

Ohroženost vodní erozí na zemědělském půdním fondu a orné půdě a dotčené výměry zpracované VÚMOP v roce 2023 udává tab. T7.4/06 pro erozní ohroženost půd a tab. T7.4/08 pro ostatní omezení kvality půd v ČR⁸².

Problematika ochrany půdy před vodní erozí je v rámci DZES řešena standardem DZES 5. Cílem tohoto standardu je především ochrana půdy před vodní erozí a snaha omezit negativní působení důsledků eroze. Od 1. 1. 2019 došlo k zavedení tzv. redesignu vrstvy erozní ohroženosti. V rámci této akce byly rozšířeny plochy erozní ohroženosti z 10 % na 25 % orné půdy. Zároveň však byl změněn i přístup k možnostem vymezení erozní ohroženosti na jednotlivém DPB. Nově se odvozují kategorie erozní ohroženosti přímo z podkladové vrstvy maximálně přípustné hodnoty faktoru ochranného vlivu vegetace a protierozních opatření Cp.Pp. Vyjádření erozní ohroženosti pro potřeby DZES 5 je nyní vedeno primárně na erozní pozemky vedené v LPIS. Výhodou redesignu je zjednodušení tvaru ploch, snížení jejich roztržitosti a možnost úpravy hranic erozního pozemku s automatickým přepočtem.

Hodnoty faktoru Cp.Pp lze zařadit do 7 kategorií (tab. T7.4/06), z nichž každá kategorie rámcově vyjadřuje osevnické postupy, případně osevnické postupy s použitím půdoochranných agrotechnik, které splňují požadované hodnoty faktoru Cp.Pp. Bez ohrožeností vodní erozí je v ČR 71,9 % orné půdy.

Od roku 2019 se potenciální ohroženost větrnou erozí hodnotí podle nové metodiky, založené na využití nových poznatků o půdních faktorech ohroženosti těžkých půd větrnou erozí a nových klimatických údajů napomáhající výskytu větrné eroze. Větrná eroze má pro ohroženost půd stejný význam jako eroze vodní a klíčovým ukazatelem je kombinace

82 Další informace ke kvalitě půdního fondu jsou k dispozici na odkazu: http://eagri.cz/public/web/file/293635/MZE_prirucka_ochrany_proti_erozi_zemedelske_pudy_2017.pdf

klimatického regionu a hlavních půdních jednotek. Bez ohrožení větrnou erozí je v ČR 56,5 % orné půdy.

T7.4/06 - Potenciální erozní ohroženost půd v ČR k 31. 12. 2023

Kategorie ohroženosti	Třídění	Ohroženost	Výměra (ha)	Podíl (%)	
Erozní ohroženost vodní eroze dle GAEC 2, výměra podle LPIS	Cp ¹⁾	do 0,002	Silně erozně ohrožené (SEO)	74 936	3,14
		0,002-0,10	Mírně erozně ohrožené (MEO)	597 132	25,00
		nad 0,10	Neohrožené	1 716 796	71,87
			Celkem	2 388 864	100,00
Maximální přípustná hodnota faktoru ochranného vlivu vegetace (C _p) – Výměra podle BPEJ ²⁾	Cp ¹⁾	0,005 a méně	ochranné zatravnění	701	0,03
		0,006 - 0,020	víceleté pícniny nebo ochranné zatravnění	15 492	0,65
		0,021 - 0,100	vytlučení erozně nebezpečných plodin a vyšší zastoupení víceletých pícnin	306 848	12,84
		0,101 - 0,200	vytlučení erozně nebezpečných plodin a použití půdoochranných technologií	401 311	16,80
		0,201 - 0,240	pásové střídání plodin nebo vytlučení erozně nebezpečných plodin	124 524	5,21
		0,241 - 0,400	erozně nebezpečné plodiny pěstovány s půdoochrannými technologiemi	354 211	14,83
		0,401 a více	bez omezení	1 185 775	49,64
			Celkem	2 388 864	100,00
Erozní ohroženost větrná eroze podle faktoru náchylnosti, výměra podle LPIS ³⁾	FN ⁴⁾	16,0 a více	Půdy nejohroženější	96 493	4,02
		13,1 - 16,0	Půdy silně ohrožené	117 465	4,89
		9,1 - 13,0	Půdy ohrožené	181 037	7,54
		6,1 - 9,0	Půdy mírně ohrožené	398 228	16,58
		4,1 - 6,0	Půdy náchylné	251 778	10,48
		4,0 a méně	Půdy bez ohrožení	1 357 544	56,50
			Celkem	2 402 545	100,00

1) C_p-P_p u vodní eroze je maximální přípustná hodnota faktoru ochranného vlivu vegetace a protierozních opatření podle univerzální rovnice USLE (Wischmeier, Smith 1978). Jeho hodnota udává požadovaný ochranný vliv vegetace a protierozních opatření vzhledem k přípustné průměrné roční ztrátě půdy (-)

2) Výměra BPEJ je omezená na půdy podle BPEJ které lze hodnotit z pohledu potenciální ohroženosti vodní erozí.

3) U HPIJ 76-78 a částí půdních bloků, které nejsou bonitovány, potenciální ohroženost půdy větrnou erozí hodnocena nebyla.

4) Potenciální ohroženost větrnou erozí na podkladu půdně-klimatických faktorů (Doležal a kol., 2017)

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI), V. Papaj (VÚMOP)

Monitoring eroze

V roce 2023 došlo oproti roku 2022 k poklesu hlášených případů eroze (o 31), avšak došlo k mírnému nárůstu erodované plochy (o 174 ha) i počtu případů se splavením půdy mimo pozemek (o 2 ha). Vyhodnocení monitoringu eroze je uvedeno v tab. T7.4/07. Evidovaná výměra eroze (2 346 ha) je tak nižší než potenciální výměra eroze (celkem 1 203 tis. ha) a reálné projevy eroze podle monitoringu eroze od roku 2019 převážně klesají, byl zaznamenán pozitivní vývoj v oblasti ochrany půd. Podle dosavadní evidence byla největší výměra vodní eroze půdy dosažena v roce 2019, a to na výměře 5 976 ha.

T7.4/07 Vyhodnocení monitoringu eroze v roce 2022 a 2023

Název kraje	2022			2023		
	Počet nahlášených případů	Výměra eroze (ha)	Počet případů se splavením půdy mimo pozemek	Počet nahlášených případů	Výměra eroze (ha)	Počet případů se splavením půdy mimo pozemek
Hlavní město Praha	0	0,00	0	0	0,00	0
Jihočeský kraj	42	311,07	19	64	486,10	31
Jihomoravský kraj	25	240,66	10	31	339,24	14
Karlovarský kraj	1	0,58	0	0	0,00	0
Královéhradecký kraj	29	204,97	5	7	85,79	0
Liberecký kraj	20	155,50	14	1	0,19	0
Moravskoslezský kraj	11	27,83	1	37	367,73	29
Olomoucký kraj	5	31,50	4	5	20,36	3
Pardubický kraj	8	225,10	1	8	258,38	4
Plzeňský kraj	13	144,54	9	2	3,40	0
Středočeský kraj	39	317,69	24	12	54,54	4
Ústecký kraj	1	10,38	0	0	0,00	0
Vysočina	65	477,55	35	61	652,07	40
Zlínský kraj	7	24,59	6	7	78,12	5
ČR celkem	266	2 171,97	128	235	2 345,93	130

Pramen: VÚMOP

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI), V. Papaj (VÚMOP)

Ostatní nepříznivé vlivy

Výměra podmáčených půd je tvořena trvale zamokřenými půdami a periodicky zamokřenými půdami. Podle evidence BPEJ se vyskytují trvale zamokřené půdy na 190 tis. ha. Území ovlivněné nedostatkem vláhy vymezené na základě vysychavých půd zaujímají plochu 59 018 ha (1,43 % ZPF podle databáze BPEJ).

V tab. T7.4/08 jsou uvedeny faktory ovlivňující produkční schopnost půd a vztah k životnímu prostředí.

T7.4/08 - Potenciální omezení kvality půd v ČR k 31. 12. 2023

Kategorie ohroženosti	Ohroženost	Výměra bonitace celkem (ha)	Podíl (%)
Zranitelnost půd acidifikací podle kvality BPEJ	zanedbatelná	208 642	5,07
	nízká	534 332	13,00
	nižší střední	402 957	9,80
	vyšší střední	999 964	24,32
	vysoká	1 906 258	46,36
	nehodnoceno	59 508	1,45
	celkem	4 111 661	100,00
Zranitelnost půd utužením podle kvality BPEJ	zanedbatelná	810 396	19,71
	nízká	969 881	23,59
	nižší střední	885 598	21,54
	vyšší střední	697 082	16,95
	vysoká	663 376	16,13
	nehodnoceno	85 328	2,08
	celkem	4 111 661	100,00
Zamokřené půdy podle kvality BPEJ	trvale zamokřené půdy	188 396	4,58
	dočasně zamokřené půdy	658 180	16,01
	celkem včetně nezamokřených půd	4 111 661	100,00

Pramen: VÚMOP

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI), V. Papaj (VÚMOP)

Stav zemědělské půdy podle agrochemického zkoušení půd

Stav ZPF je sledován ÚKZÚZ, který provádí sledování agrochemických vlastností půd v šestiletých cyklech, za toto období se prozkouší celá výměra zemědělských půd ČR.

Z výsledků agrochemického zkoušení zemědělských půd za období 2017–2023 vyplývá:

Průměrná hodnota výměnné půdní reakce zemědělské půdy v ČR je 6,0 pH, tedy slabě kyselá. Půda s extrémně kyselou, silně kyselou a kyselou půdní reakcí (tj. s pH do 5,5) zaujímá 35,4 % prozkoušené výměry. Pravidelně vápnit (alespoň udržovací dávkou) by bylo třeba celkem na téměř 74,5 % zemědělské půdy. Podíl alkalických půd s pH nad 7,2 zaujímá 10,7 % výměry zemědělské půdy. Z dlouhodobého šetření je patrný trend nárůstu silně kyselých a kyselých půd jako následek nedostatečného vápnění pozemků.

Průměrná zásoba přístupného fosforu na zemědělské půdě ČR činí 89 mg.kg⁻¹. Půdní zásoba přístupného fosforu dlouhodobě klesá a také srovnání podle kritérií hodnocení má negativní trend. Průměrný obsah přístupného fosforu na orné půdě ČR je 91 mg.kg⁻¹. Podíl orných půd s nízkým obsahem fosforu tvoří téměř 26,5 %, naopak vysoký a velmi vysoký obsah je zastoupen na 24,2 % výměry.

Průměrný obsah přístupného draslíku na zemědělské půdě ČR je v současné době 257 mg.kg⁻¹, v období 2005–2010 to bylo 239 mg.kg⁻¹. U draslíku je obecně patrná stagnace zásobenosti půd touto živinou, i když dlouhodobé snížení spotřeby draselných hnojiv je podobné jako u fosforu.

Průměrný obsah přístupného hořčíku činí 204 mg.kg^{-1} na zemědělské půdě ČR, od cyklu 2005–2010 se prakticky nemění. Obsah přístupného hořčíku na orné půdě ČR je 200 mg.kg^{-1} . Podíl orných půd s nízkým obsahem činí 13,46 %, vysoký a velmi vysoký obsah představuje 23,13 % výměry.

Průměrný obsah přístupného vápníku na orné půdě ČR je $2\,839 \text{ mg.kg}^{-1}$, mezi lety 2005–2010 byl na stejné úrovni $2\,999 \text{ mg.kg}^{-1}$. Půdní zásoba přístupného vápníku postupně od 90. let minulého století mírně klesá. Tento trend je v poslední době stále více výrazný a plně koresponduje s poklesem půdní reakce. Podíl orných půd s nízkým obsahem vápníku je 11,9 %, vysoký a velmi vysoký obsah je zastoupený 24,56 %.

Současný stav zásobenosti zemědělských půd ČR draslíkem a hořčíkem se projevuje v zužování poměru těchto dvou kationtů, což však při velmi úzkém poměru navozuje problém ve výživě draslíkem a potřebu zvýšeného hnojení touto živinou. V současné době vzájemný poměr těchto prvků činí 1,52. Tab. 7.4/09 hodnotí vývoj změn obsahu přístupných živin a pH podle hodnocených kultur od roku 1990.

Průměrný obsah bóru (B) na orné půdě je $1,05 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem je zastoupen 49,14 %, kategorie středního obsahu zaujímá 18,61 % a vysoký obsah představuje 32,25 % výměry. Ve speciálních kulturách (chmelnicích, vinicích, ovocných sadech) je většina pozemků v kategorii vysokého obsahu bóru (mezi 64–77 %).

Aktuální průměrný obsah mědi (Cu) na orné půdě je $3,3 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem Cu činí 11,44 %, kategorie středního obsahu je zastoupena 74,98 % a vysoký obsah zaujímá 13,58 % výměry. Ve speciálních kulturách, zejména v chmelnicích je obsah Cu v průměru 40 mg.kg^{-1} , ve vinicích a ovocných sadech jsou významnější výměry v kategorii vysokého obsahu Cu (mezi 65 až 99 %), což souvisí s používanými přípravky na ochranu rostlin obsahujícími měď.

Průměrný obsah železa (Fe) na orné půdě je 297 mg.kg^{-1} . Podíl orných půd s nízkým obsahem Fe je zanedbatelný, činí 0,49 %. V kategorii středního obsahu je hodnoceno 87,85 %, vysoký obsah Fe zaujímá 11,66 % orných půd. Ve všech kulturách převažují půdy středně zásobené Fe.

Aktuální průměrný obsah manganu (Mn) na orné půdě činí 121 mg.kg^{-1} . Orné půdy s nízkým obsahem Mn zaujímají 1,00 %. Půdy v kategorii středního obsahu zaujímají 89,71 % a vysoký obsah Mn zaujímá 9,29 % orných půd. Ve všech kulturách převažují půdy středně zásobené.

Aktuální průměrný obsah zinku (Zn) v orné půdě je $5,3 \text{ mg.kg}^{-1}$. Podíl orných půd s nízkým obsahem Zn činí 7,27 %, kategorie středního obsahu je zastoupena 59 % a vysoký obsah zaujímá 33,74 % ploch. Ve speciálních kulturách je převážná většina půd s vysokým obsahem Zn.

Tab. 7.4./09 hodnotí obsah mikroelementů za období 2017–2022.

T7.4/09 - Porovnání vývoje obsahu přístupných živin v letech 1990–2022 dle druhu pozemku/kultury

Druh pozemku	Cyklus zkoušení	Přezkoušená výměra (ha)	pH	Vážené průměry přístupných živin mg.kg ⁻¹			
				P	K	Mg	Ca
Orná půda	A: 1990-1992	2 727 315	6,4	108	279	178	3 216
	B: 2005-2010	2 696 398	6,2	90	239	185	2 999
	C: 2011-2016	2 210 830	6,2	91	254	191	3 052
	D: 2017-2022	2 813 541	6,0	89	257	204	2 987
	rozdíl D - A	86 226	-0,4	-19	-22	26	-164
Chmelnice	A: 1990-1992	7 699	7,0	230	569	253	4 300
	B: 2005-2010	5 210	6,5	282	500	301	3 721
	C: 2011-2016	4 531	6,5	302	473	307	3 642
	D: 2017-2022	4 187	6,2	306	492	328	3 603
	rozdíl D - A	-3 512	-0,8	76	-77	75	-697
Vinice	A: 1990-1992	10 157	7,3	129	414	357	7 794
	B: 2005-2010	10 487	7,3	97	303	356	9 387
	C: 2011-2016	3 032	7,2	106	335	316	7 510
	D: 2017-2022	9 452	7,2	96	313	345	8 056
	rozdíl D - A	-705	-0,1	-33	-101	-12	262
Ovocné sady	A: 1990-1992	21 417	6,7	143	428	266	4 621
	B: 2005-2010	17 146	6,5	115	352	259	4 219
	C: 2011-2016	13 541	6,4	115	342	235	3 850
	D: 2017-2022	11 732	6,3	117	375	263	3 751
	rozdíl D - A	-9 685	-0,4	-26	-53	-3	-870
TTP	A: 1990-1992	348 529	6,0	77	213	213	2 874
	B: 2005-2010	789 440	5,6	78	231	198	2 146
	C: 2011-2016	257 305	5,5	71	232	199	2 021
	D: 2017-2022	499 852	5,3	79	249	216	2 032
	rozdíl D - A	151 323	-0,7	2	36	3	-842

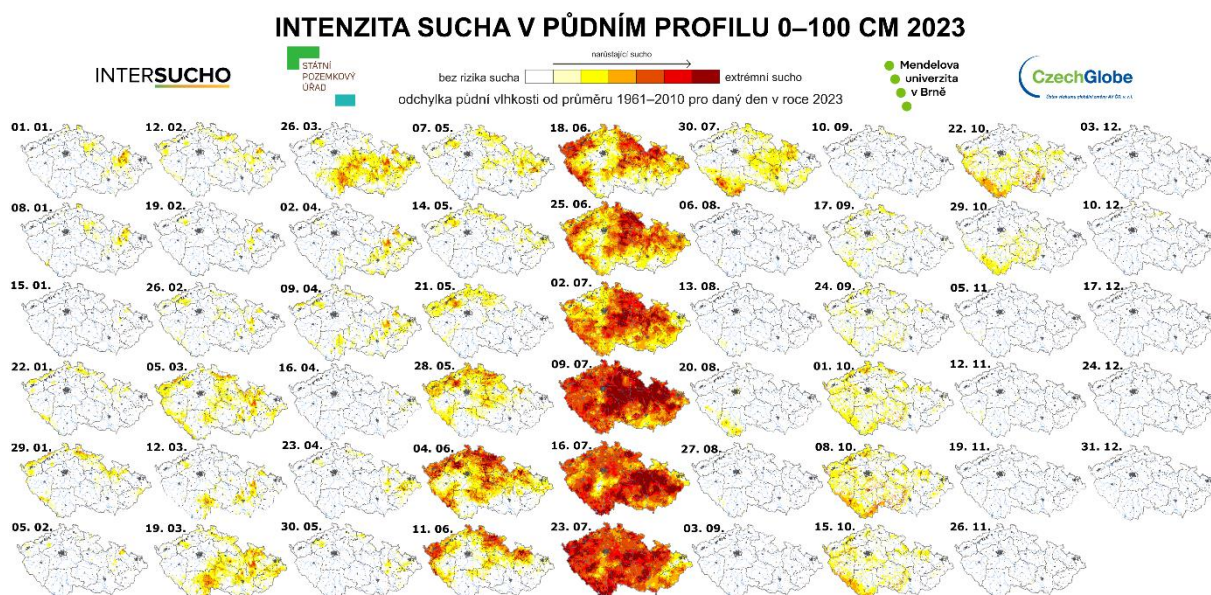
Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: V. Voltr (ÚZEI), M. Smatanová (ÚKZÚZ)

7.4.2.3. Analýza výskytu zemědělského sucha a jeho dopadů se zaměřením na rok 2023

Za zemědělské (lesnické), nebo často jako půdní sucho je označován stav, kdy se množství vody v půdě stává limitem pro optimální růst a vývoj rostlin, který často u zemědělských plodin a lesnických dřevin vede k významnému poklesu produkce. Příčinou je nedostatečné množství či nevhodné rozdělení srážek a v posledních teplotně nadnormálních letech i vyšší evapotranspirace (výpar). V ČR od roku 2012 půdní sucho v prostorovém gridu 500 m monitoruje a předpovídá komplexní integrovaný systém běžící v reálném čase, jehož výstupy lze najít na www.intersucho.cz. Jeho variantu bez předpovědi, která je založená na stejném půdním modelu vyvinutém na Ústavu výzkumu globální změny AV ČR a Mendelově univerzitě v Brně, najdeme i na www.hamr.chmi.cz. Významná epizoda sucha s dopady do zemědělství a lesnictví začala v roce 2015, ještě v roce 2020 přetrvávala v zemědělsky intenzivně využívaných oblastech Libereckého, Ústeckého a Karlovarského kraje a její důsledky v oblasti lesnictví (nahodilá těžba, záporná uhlíková bilance, ekonomické dopady) pocítujeme do současnosti. Rok 2021 byl vláhově příznivější, jak z pohledu množství, tak rozdělení srážek, kdy se prakticky v průběhu celého roku významnější zemědělské sucho nevyskytlo, zatímco rok 2022 se vyznačoval obecně suchým začátkem, ale poměrně značnými rozdíly (prostorovou variabilitou), kdy se velmi často na našem území na krátkých vzdálenostech střídaly lokality suchem postižené s regiony bez dopadů zemědělského sucha. V roce 2023 se velmi příznivě vyvíjel první půlrok, sucho nastoupilo až koncem června především v Pardubickém kraji, kde přetrvávalo do konce července, kdy se již rozšířilo prakticky na celé území ČR (obr. 1, obr. 2).

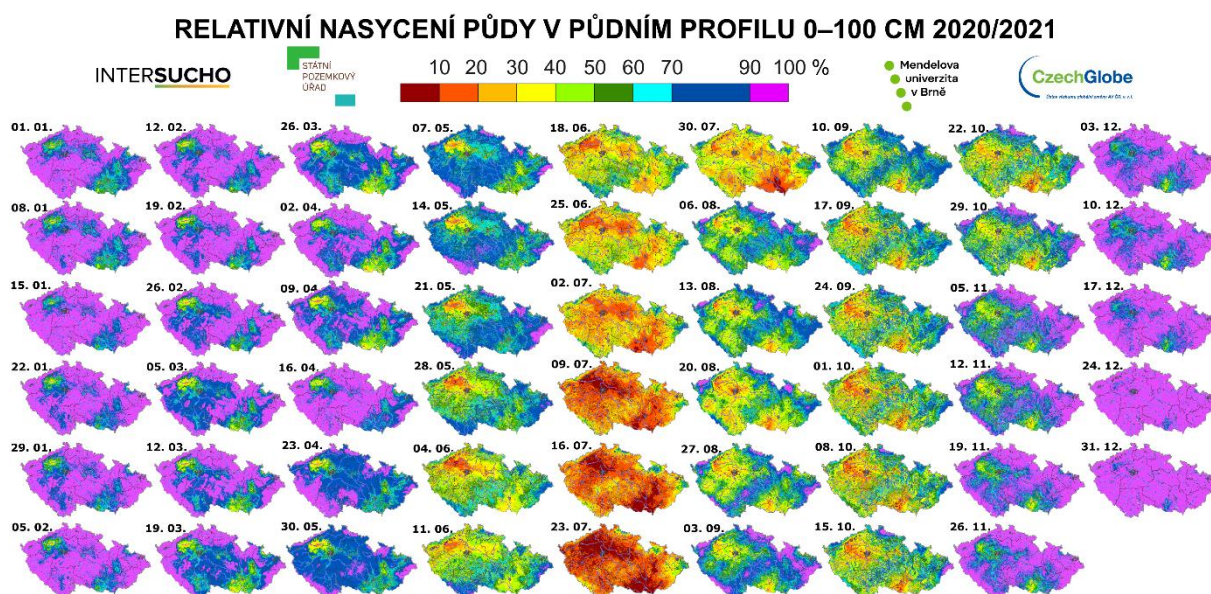
Obr. 1. Prostorový výskyt zemědělského sucha ve vrstvě do 100 cm v průběhu roku 2023

Pramen: intersucho.cz

Zpracoval: Z. Žalud (Mendelova univerzita v Brně)

Obr. 2. Prostorový výskyt relativní půdní vlhkosti ve vrstvě do 100 cm v průběhu roku 2023

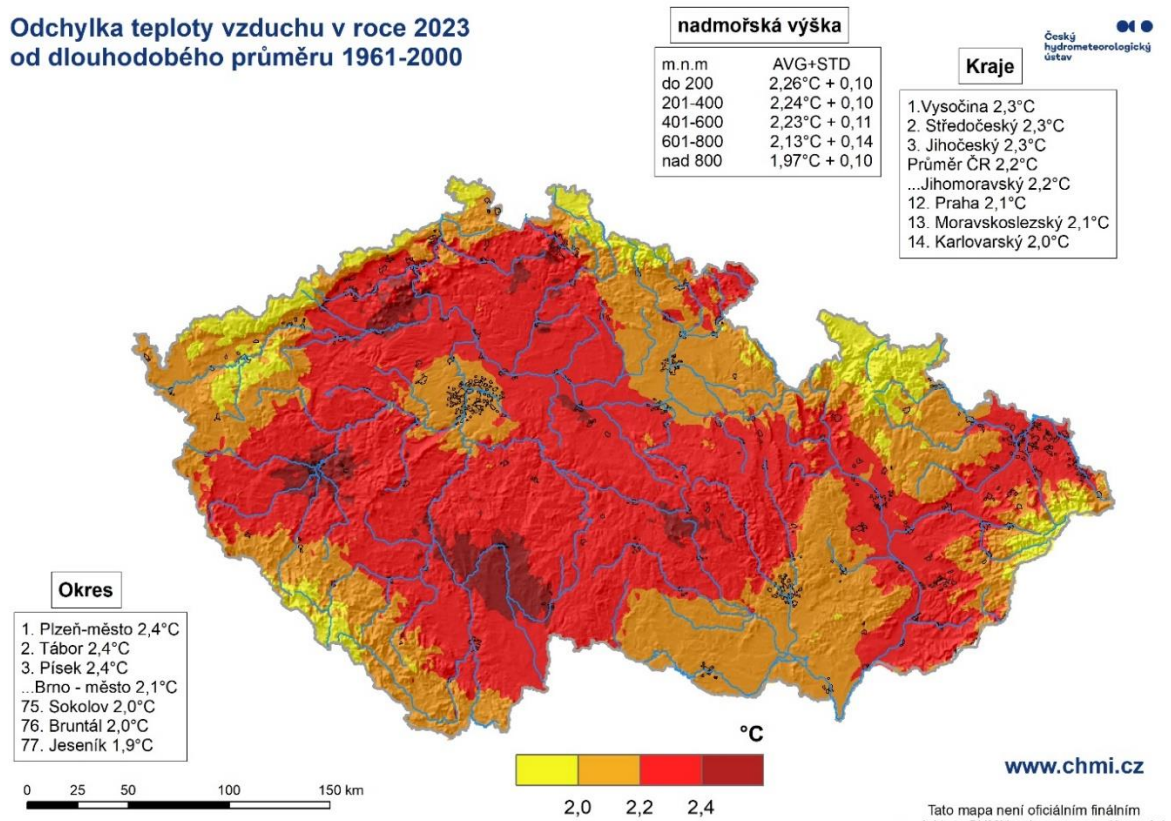
Pramen: intersucho.cz

Zpracoval: Z. Žalud (Mendelova univerzita v Brně)

Teploty v roce 2023 byly na celém území ČR v porovnání s průměrem 1961–2000 výrazně nadnormální (obr. 3). Jednalo se o nejteplejší rok ve sledovaném období s průměrnou roční teplotou 9,7 °C. Výraznějším dopadům sucha zabránily na většině území ČR dobře rozložené srážky (obr. 4), resp. jejich vyšší množství, které se roce 2023 vyskytly především v Libereckém, Královohradeckém, Zlínském a Jihomoravském kraji.

Obr. 3. Odchylka průměrné teploty vzduchu (°C) za rok 2023 vzhledem k dlouhodobému průměru 1961-2000

Odchylka teploty vzduchu v roce 2023 od dlouhodobého průměru 1961-2000

*Pramen: Český hydrometeorologický ústav, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i.)
Zpracoval: Z. Žalud (Mendelova univerzita v Brně)*

Obr. 4. Podíl srážek za rok 2023 vzhledem k dlouhodobému průměru 1961–2000

Podíl srážkového úhrnu v roce 2023
vzhledem k dlouhodobému průměru 1961–2000

2.2 % plochy má podprůměrné srážky
26.2 % plochy má průměrné srážky (+/- 5 %)
71.6 % plochy má nadprůměrné srážky
7,0 % plochy mělo o 20 % vyšší srážky

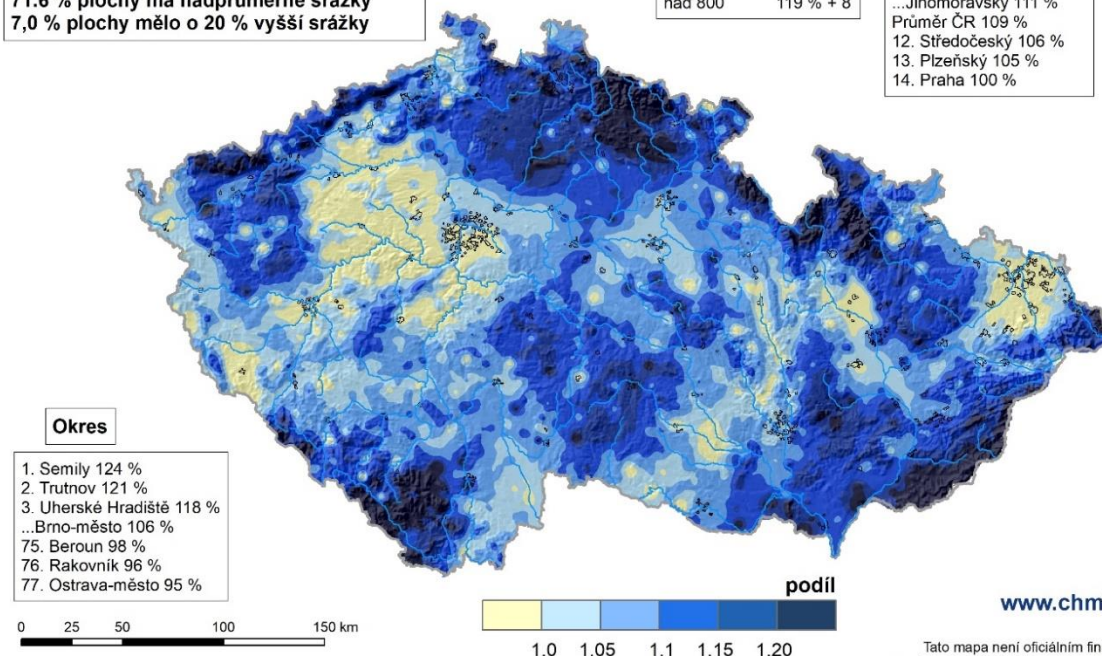
nadmořská výška

m.n.m	AVG+STD
do 200	109 % + 6
201-400	107 % + 7
401-600	109 % + 6
601-800	114 % + 6
nad 800	119 % + 8

Kraje

1. Liberecký	117 %
2. Královéhradecký	115 %
3. Zlínský	114 %
...Jihomoravský	111 %
Průměr ČR	109 %
12. Středočeský	106 %
13. Plzeňský	105 %
14. Praha	100 %

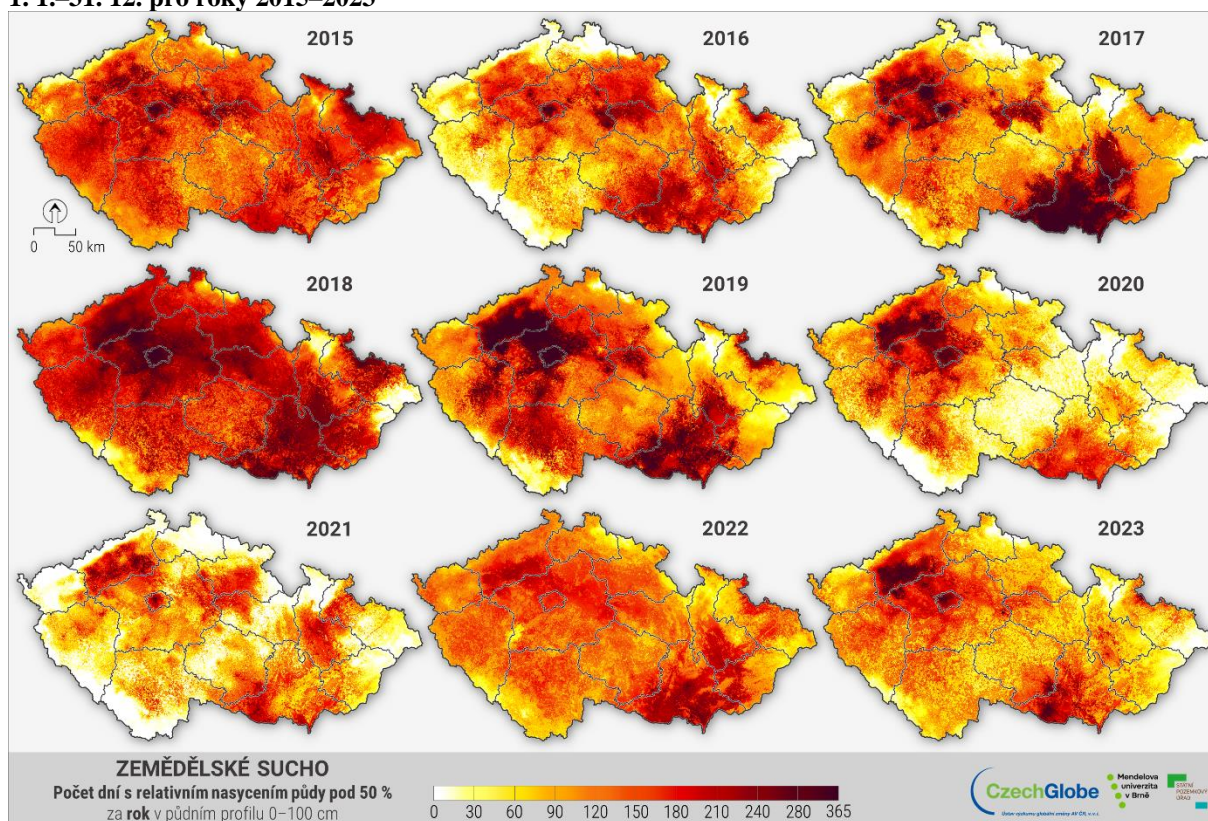
Český
hydrometeorologický
ústav

Pramen: Český hydrometeorologický ústav, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i.
Zpracoval: Z. Žalud (Mendelova univerzita v Brně)

Dopady zemědělského sucha pro jednotlivé roky (2015–2023) dobře dokumentují mapy znázorňující počet dnů s nasycením půdy pod 50 % vzhledem k polní kapacitě půdy. Tato hodnota indikuje již bod snížené dostupnosti vody pro rostliny a upozorňuje na stav sucha. Celkový počet dnů za hodnocené období je jedním z vhodných parametrů, jednoduše popisující výskyt sucha v daném místě a čase. Obr. 5 shrnuje počet dnů s nasycením půdy pod 50 % za celý rok, obr. 6 popisuje stejný parametr pro jarní období a obr. 7 pro období letní.

Obr. 5. Počet dnů s relativním nasycením půdního profilu do 100 cm menším než 50 % za období 1. 1.–31. 12. pro roky 2015–2023

Pramen: intersucho.cz

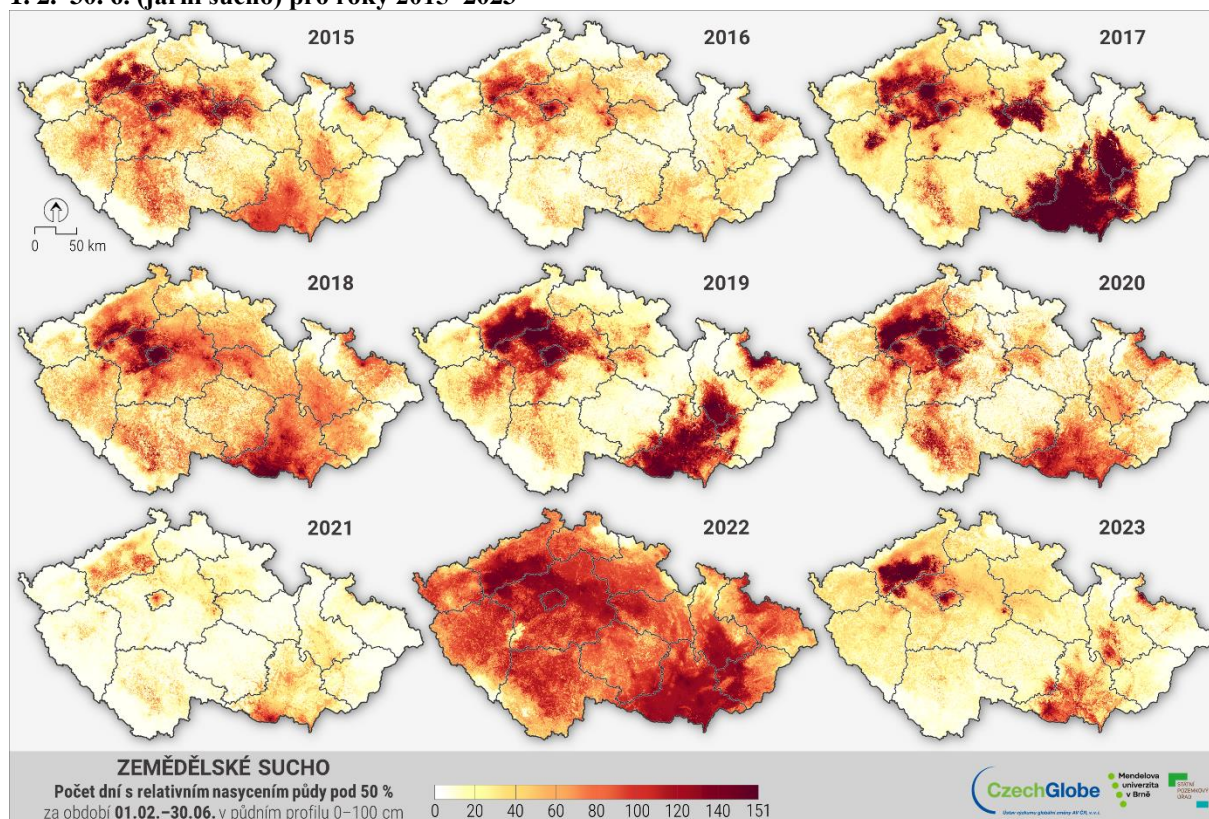
Zpracoval: Z. Žalud (Mendelova univerzita v Brně)

Historická epizoda sucha od roku 2015 a její dopady do současnosti

Krajina má historickou paměť a aktuální rok je nutné zasadit do krátkodobé minulosti. V roce 2015 začala epizoda sucha začátkem července a dopady v tomto roce byly především na komodity s delší vegetační dobou (kukuřice, brambory, jablka, cukrová řepa, trvalé travní porosty apod.). Rok 2016 byl velmi suchý především v nižších oblastech. V roce 2017 se epizoda sucha prohloubila již počátkem června a výrazně byla postižena jižní část republiky, extrémně jižní Morava, zatímco severní část země dopady sucha nepocítila. Na rozdíl od roku 2015 byly v daném území poškozeny nejen komodity s delší, ale i kratší vegetační dobou, resp. ty, které jsou dříve sklizeny (např. pšenice, ječmen, řepka). V roce 2018 zasáhlo zemědělské sucho plošně prakticky celé území a jeho začátek lze identifikovat již koncem dubna. Postiženy byly fakticky všechny plošně pěstované plodiny a stejně jako v roce 2015 a 2017 byly poskytnuty na vybrané komodity finanční kompenzace za ztráty způsobené suchem. Do vegetačního období roku 2019 vstupovaly níže položené oblasti s výrazným deficitem a až do konce dubna se extrémní sucho rozšířilo na celé území. Deštivý a chladný květen 2019 nepříznivou situaci na většině území u plodin s dobou sklizně červen/červenec však zvrátil. Celoročně se sucho v 2019 vyskytlo především v severozápadních Čechách, kde došlo k výrazným propadům výnosů všech polních plodin i trvalých travních porostů. V roce 2020 došlo k poškození hlavně ozimé pšenice na lehkých půdách na počátku jara, ale zbytek roku

byl z ohledu sucha bezproblémový stejně jako prakticky celý rok 2021. V prvním půlroce 2022 se vyskytovalo velmi intenzivní sucho, i když s velkou prostorovou variabilitou, tedy se značnými rozdíly na krátkou vzdálenost. V některých lokalitách došlo k poškození (částečnému zaschnutí) především obilnin (pšenice ozimá). Jednalo se o kombinaci lehkých půd a raných odrůd, které jsou paradoxně pěstovány za účelem využití zimní vláhy, která však hlavně kvůli minimu sněhu a jarních srážek v nižších polohách absentovala. Srážky, které přišly v roce 2022 později (druhá polovina dubna) napomohly spíše odrůdám pozdním. Souvisí to s dlouhodobě pozorovaným trendem přesunu srážek bouřkového charakteru, a tedy bodového typu z tradičních prázdninových měsíců na květen a červen. I na stejných půdách se stejnými plodinami se tak v řádech kilometrů střídaly výnosy velmi dobré s podprůměrnými. Mezi nejvíce suchem (ale i vysokými teplotami) postižené lokality patřilo Žatecko a Ústecko, což způsobilo nejnižší výnos chmele za posledních deset let.

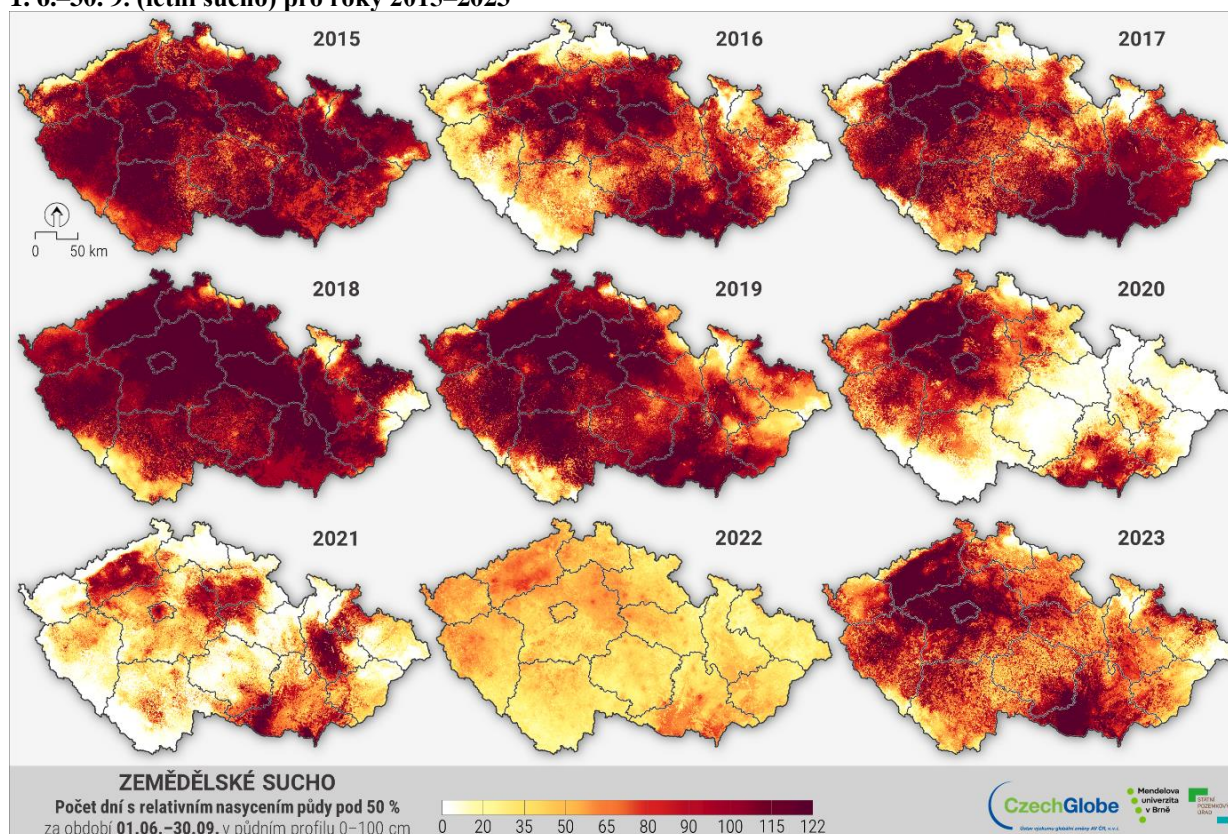
Obr. 6. Počet dnů s relativním nasycením půdního profilu do 100 cm menším než 50 % za období 1. 2.–30. 6. (jarní sucho) pro roky 2015–2023

Pramen: intersucho.cz

Zpracoval: Z. Žalud (Mendelova univerzita v Brně)

Obr. 7. Počet dnů s relativním nasycením půdního profilu do 100 cm menším než 50 % za období 1. 6.–30. 9. (letní sucho) pro roky 2015–2023

*Pramen: Český hydrometeorologický ústav, Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v.v.i.)
 Zpracoval: Z. Žalud (Mendelova univerzita v Brně)*

Hodnocení výskytu sucha v roce 2023

I když byl rok 2023 teplotně extrémní, a to nejteplejší od doby měření teploty od roku 1961 (průměrná teplota 9,7 °C), tak z pohledu vodní bilance nepatřil mezi suché roky. Důvodem byly nejen normální srážky (průměrný roční úhrn srážek 728 mm představuje 106 % normálu 1991–2020), ale především (!) jejich dobré rozdělení. I přes teplou zimu 2022/2023 byl půdní profil na počátku jarního období až na nejnižší lokality vodou prakticky nasycen. Ani v dalším průběhu jara se pro růst a vývoj rostlin v kritickém období dubna – května významnější deficit půdní vláhly nevyskytl. Oba kritické měsíce byly jako jediné z celého roku teplotně podprůměrné (chladnější) vzhledem k normálu 1991–2020. Duben s průměrnou teplotou 6,4 °C dokonce o -2,1 °C. Výrazně nižší byly v tomto období i ztráty vody výparem, navíc byl duben s úhrnem 68 mm (174 % normálu) srážkově silně nadnormální. Naopak v letním období se suchou výjimkou staly východní Čechy, kde se zvláště na lehčích půdách vyskytla od počátku června do konce července epizoda sucha včetně pozorovaných významnějších dopadů na výnosech plodin s delší vegetační dobou (především kukuřice). Regionálně zde byly ještě nižší srážkové úhrny pro květen a červen, kdy spadlo 61, resp. 56 % srážkového normálu.

Přelom července a srpna 2023 byl však prakticky na celém území ČR ve znamení velmi intenzivních srážek (např. měl úhrn 135 mm, tedy 173 % normálu), které na mnoha místech znemožnily včasnou sklizeň obilnin a olejnin s dopady na jakost produkce, kdy např. u pšenice byla významná část převedena z kvality potravinářské na krmnou. Naopak velmi teplé (nejteplejší od roku 1961, odchylka +3,5 °C) a suché září, kdy na území ČR spadlo v průměru pouze 18 mm srážek (30 % normálu) napomohlo sklizni vinné révy. Zbytek podzimu byl extrémně vlhký stejně jako počátek zimy (listopad s úhrnem 90 mm (200 % normálu) a prosinec s úhrnem 90 mm (196 % normálu)). Neobvyklá byla cca 14denní sněhová epizoda na přelomu listopadu a prosince 2023, která v průběhu následujících oblev způsobila ve středních a nižších polohách velké množství povodňových situací.

Závěr

Na zemědělské sucho, které již bohužel nemůžeme počítat mezi náhodné hydrometeorologické extrémy, se lze adaptovat např. upravenými technologickými postupy pěstování plodin s využitím organické hmoty v půdě, snahou o snížení reálné evapotranspirace (výparu) pomocí mulče, využitím druhově pestrých meziplodin, s novými bezorebnými technologiemi s vyšším zakrytím povrchu půdy, změnou osevní struktury nebo sadby, zvýšením podílu vodních ploch v krajině, závlahami a úpravou melioračních systémů i využitím vyššího podílu stromů s protierozním dopadem. Možným řešením je v suchem ohrožených oblastech na lehkých půdách více podpořit nejen agrolesnictví, ale i zalesnění. Veškeré souvislosti řešící nejen sucho jako hlavní dopad klimatické změny, ale i uhlíkovou bilanci v zemědělství, problematiku vodní bilance krajiny, požárů, systémových adaptačních opatření apod. řeší komplexní program [TransAdapt](#) jehož koordinátorem je Ústav výzkumu globální změny AV ČR (CzechGlobe). Jedním z jeho zásadních poznatků je, že v suchem ohrožených regionech (povodích) dominuje ztráta vody výparem nad odtokem a z toho plynoucí doporučení, že mnohem větší pozornost by se zde měla věnována omezení neproduktivního výparu (evaporaci).

8 AGRÁRNÍ PRODUKCE A JEJÍ BILANCE

8.1 Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit

8.1.1 Obiloviny

Celková předpokládaná světová produkce obilovin v marketingovém roce 2023/24 dosáhne 2 304,0 mil. t, což znamená oproti předchozímu roku mírný nárůst (+1,6 %). Světově nejvýznamnější obilovinou je v objemovém vyjádření kukuřice, jejíž objem sklizně se v roce 2023 odhaduje na 1 227,0 mil. t (oproti předchozímu roku o 5,5 % více) a podílí se tak 53,3 % na světové obilnářské produkci. Světová sklizeň pšenice dosáhne dle odhadu úrovně 789,0 mil. t (meziročně o 1,7 % méně) s podílem na světové produkci ve výši 34,2 %. Produkce

rýže, jako třetí nejvýznamnější obiloviny, zůstane meziročně na téměř stejné úrovni (-0,6 %) a činí 511,0 mil. t, přičemž na ni připadá 22,2% podíl na světové produkci. V marketingovém roce 2023/24 bude dle odhadu světová produkce obilovin téměř na úrovni jejich spotřeby ve výši 2 306,0 mil. t. Celkový objem světových zásob hlavních obilovin meziročně poklesl o 0,5 % na 599 mil. t (odhad IGC, III 2024). Celková produkce zrna obilovin v EU 27 a Velké Británii v marketingovém roce 2023/24 činila 295,5 mil. t a byla tak o 1,1 % vyšší než v předchozím roce při průměrném výnosu 6,31 t/ha meziročně na téměř stejné úrovni (- 0,3 %) (odhad COCERAL, III 2024).

T8.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	1 352,5	1 344,9	1 345,8	1 386,0	1 317,2	95,0
Hektarový výnos	t/ha	5,65	6,04	6,11	5,93	6,07	102,4
Produkce	tis. t	7 646,2	8 126,7	8 227,1	8 218,4	7 995,5	97,3
Počáteční zásoba ²⁾	tis. t	1 365,2	1 342,3	1 173,9	1 284,7	1 429,0	111,2
Dovoz	tis. t	340,5	285,0	281,2	367,3	435,4	118,5
Celková nabídka	tis. t	9 351,9	9 754,0	9 682,2	9 870,4	9 859,9	99,9
Domácí spotřeba	tis. t	5 176,0	5 177,0	5 188,6	5 272,1	4 858,9	92,2
v tom - potraviny	tis. t	2 158,5	2 114,0	2 112,0	2 112,0	2 053,0	97,2
- osiva	tis. t	322,5	323,0	311,1	338,1	258,9	76,6
- krmiva	tis. t	2 477,0	2 522,0	2 547,5	2 579,0	2 333,0	90,5
- technické užití	tis. t	218,0	218,0	218,0	243,0	214,0	88,1
Vývoz	tis. t	2 833,7	3 403,0	3 208,9	3 169,3	3 369,8	106,3
Intervenční nákup	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Prodej intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkové užití	tis. t	8 009,7	8 580,0	8 397,5	8 441,4	8 228,7	97,5
Konečná zásoba ²⁾	tis. t	1 342,2	1 174,0	1 284,7	1 429,0	1 631,2	114,1
Soběstačnost ³⁾	%	147,7	157,0	158,6	155,9	164,6	8,7

1) Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

2) Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR.

3) Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

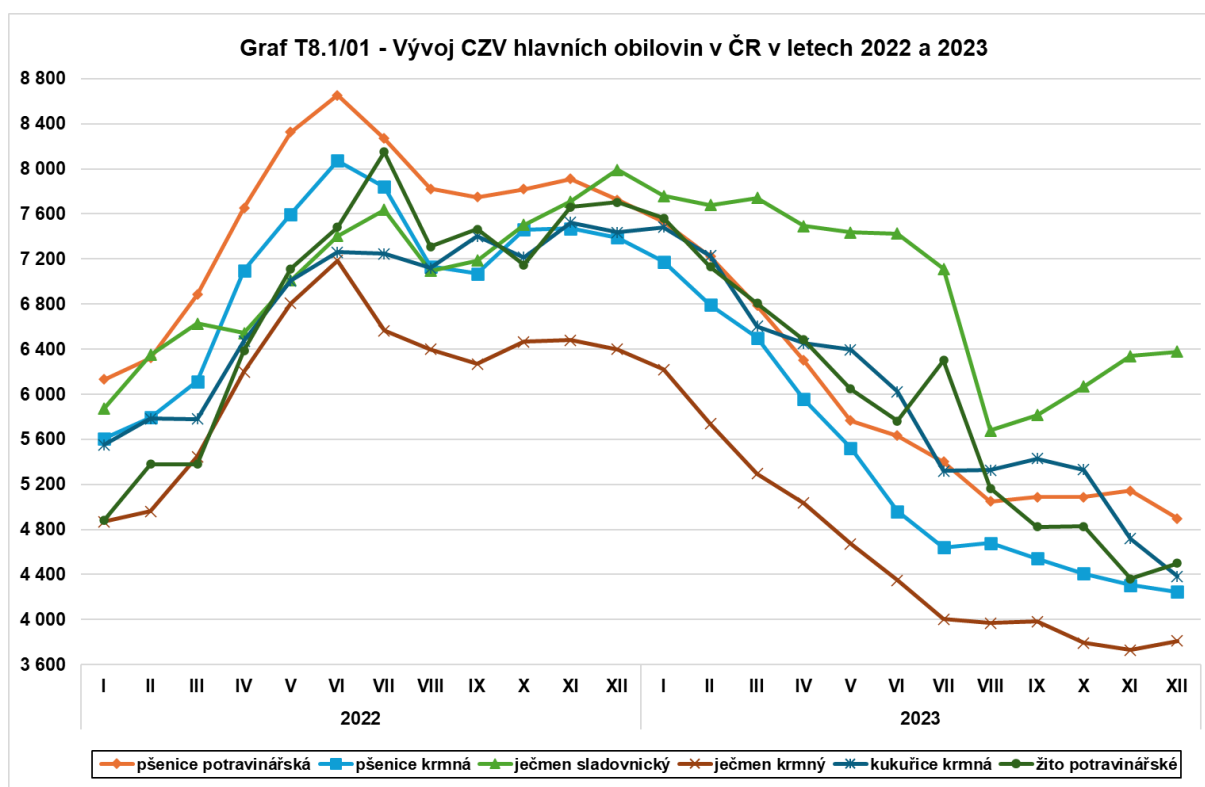
Poznámka: Dovoz a vývoz obilovin v hospodářském roce 2022/23 a 2023/24 je silně ovlivněn invazí Ruska na Ukrajinu.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu; MZe; SZIF

Zpracoval: A. Vorlíčková (ÚZEI), A. Heřmanská (MZe)

Z celkové sklizňové plochy obilnin v ČR v roce 2023/24, tj. 1 317,2 tis. ha (proti předchozímu roku nižší o 5,0 %), zaujímaly největší podíl pšenice (62,1 % celkové plochy), ječmen (24,4 %) a kukuřice (4,9 %). Z dlouhodobého hlediska se celková osevní plocha obilnin příliš nemění. Produkce obilovin, sklizených v ČR v roce 2023/24, dosáhla výše 7 995,5 tis. t, což je proti loňskému roku o 2,7 % méně. Sklizeň obilovin v ČR v roce 2023/24 byla vyšší, než je průměr za předchozích pět let, a to o 2,0 %. Tato úroveň produkce ve srovnání s průměrem za posledních 10 let znamená mírně nadprůměrnou sklizeň obilovin a historicky se řadí na jedenácté místo celkových sklizní od roku 1990. Jedná se o mírně vyšší sklizeň, která svým objemem zcela bez problémů zabezpečuje kvantitativní pokrytí domácí potřeby, která činí v dlouhodobém průměru 5 500–6 000 tis. tun obilovin celkem. Oproti předchozímu

marketingovému roku došlo k rozšíření ploch u ozimého ječmene, triticales a žita. U pšenice jarní i ozimé, jarního ječmene, ovsu a kukuřice na zrno byl zaznamenán jejich meziroční pokles. Odhaduje se meziroční pokles objemu celkové domácí spotřeby obilovin o 7,8 %, která v roce 2023/24 činí 4 858,9 tis. t. Nejvýznamnější část domácí spotřeby obilovin představuje jejich využití pro krmivářství a potravinářství. V rámci technického užití jsou obiloviny zpracovávány na bioetanol, etanol a případně jako energetická plodina pro výrobu biomasy. Bilance výroby a spotřeby obilovin je dlouhodobě aktivní. Míra soběstačnosti u obilovin celkem v marketingovém roce 2023/24 meziročně vzrostla o 8,7 p. b. na 164,6 %. Česká republika je v celkové produkci obilovin dlouhodobě zcela soběstačná. Celková nabídka obilovin pro marketingový rok 2023/24 je 9 859,9 tis. t, a ve srovnání s minulým rokem zůstala na téměř stejné úrovni (pokles o 0,1 %). Objem konečných zásob se meziročně zvýšil o 14,1 % na 1 631,2 tis. t. Významná část dovozu i vývozu obilovin je uskutečněna v rámci zemí EU. Z ČR se obiloviny nejvíce vyvážejí do našich sousedních zemí, tedy do Německa, Polska, Slovenska a Rakouska, přičemž mezi hlavní vývozní obiloviny patří pšenice, ječmen a kukuřice. Z obilovin se do ČR dováží zejména vysoce kvalitní tvrdá pšenice a kvalitní žito, největší objem dovozu je opět zaznamenán ze sousedních států. Ze zpracovaných obilovin se nejvíce dováží pšeničná mouka a upravená zrna a klíčky. Objem dovozu obilovin do ČR (kromě rýže) je za marketingový rok 2023/24 odhadován na 435,4 tis. t. Výše vývozu obilovin téměř osminásobně převyšuje dovoz do ČR a předpokládaný exportovaný objem dosáhne výše 3 369,8 tis. t, na němž se ze 75,2 % podílí pšenice. V marketingovém roce 2023/24 je otevřen intervenční nákup pšenice s množstevním omezením 3 mil. t pro celou EU a minimální množství pro podání jedné nabídky pšenice bude činit 160 t. V případě ČR však není vzhledem k situaci na trhu předpoklad realizace žádného intervenčního nákupu ani prodeje intervenčních zásob.

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: A. Vorlíčková (ÚZEI), A. Heřmanská (MZe)

Po extrémním růstu cen obilovin v roce 2022 došlo během roku 2023 naopak ke značnému meziročnímu poklesu cen obilovin, a to celkově o 20,4 %. Ceny obilovin se v České republice zpravidla odvíjí od vývoje cen na světovém, resp. evropském trhu. CZV jsou ovlivňovány především vývojem na velkých trzích zemí EU, zejména v sousedním Německu a Polsku. V první čtvrtině roku 2023 byl u většiny sledovaných obilovin v krmné i potravinářské kvalitě zaznamenán stále ještě mírný růst CZV navazující na trend předchozího roku. V souvislosti s uklidněním reakcí trhu a ustálením situace ohledně mezinárodního obchodu s obilovinami, dále také pozitivním výhledem na objem sklizně a rovněž zvýšením celkové nabídky komodity na evropském trhu začalo během druhé čtvrtiny roku docházet k postupnému klesání cen všech obilovin, a to až do konce roku 2023.

Pšenice

Pšenice v ČR dlouhodobě patří mezi nejdůležitější a nejpěstovanější obilninu. Nejvýznamnější plodinou mezi obilninami je svou výměrou a velikostí produkce pšenice ozimá. Podstatná část pšenice je pěstována s cílem dosáhnout potravinářské kvality.

V marketingovém roce 2023/24 činila sklizňová plocha pšenice v České republice 817,8 tis. ha, meziročně o 4,3 % menší, z níž ozimé odrůdy zaujímaly 779,0 tis. ha (tj. 95,3 % celkové výměry pšenice) a jarní odrůdy pouze 35,3 tis. ha (meziročně se jedná o pokles jejich výměry o 33,2 %). Od roku 2023 sleduje ČSÚ nově zvlášť také plochy pšenice tvrdé (jarní i ozimé), jejíž sklizňová plocha v roce 2023 dosáhla 3,5 tis. ha. Průměrný hektarový

výnos pšenice 6,44 t/ha byl oproti předchozímu roku vyšší o 6,1 %. K meziročnímu zvýšení hektarového výnosu došlo u pšenice ozimé o 0,4 t/ha (6,5 %), u pšenice jarní pak došlo meziročně ke snížení o 0,87 t/ha (-18,4 %). U nově samostatně sledované pšenice tvrdé bylo v roce 2023 dosaženo průměrného výnosu 5,54 t/ha. Produkce pšeničného zrna byla nadprůměrná a dosáhla výše 5 262,4 tis. t, meziročně vzrostla o 1,4 %, oproti pětiletému průměru pak o 8,4 %. Tato úroveň sklizně je podobná sklizňovému ročníku 2015/16 (5 274,3 tis. t). Sklizeň zrna ozimých odrůd pšenice dosáhla výše 5 106,9 tis. t (tj. meziroční nárůst o 3,4 %) při průměrném výnosu 6,56 t/ha. Sklizeň jarní pšenice dosáhla 136,2 tis. t (meziročně o 45,5 % méně), při průměrném výnosu 3,86 t/ha. Sklizeň pšenice tvrdé dosáhla v roce 2023 úrovně 19,2 tis. t. V zásadě se nebude celkový charakter tuzemského vnitřního trhu měnit (vzhledem k neustále nízké domácí spotřebě), trh bude mít stále rysy převažující nabídky nad poptávkou, ale s poptávkou po kvalitní surovině.

Odhadovaná výše počátečních zásob pšenice v marketingovém roce 2023/24 ve srovnání s minulým rokem vzrostla o 25,0 % a činí 729,1 tis. t. Celková nabídka pšenice se meziročně zvýšila o 5,3 % na 6 151,1 tis. t zejména z důvodu zvýšení dovozu, počátečních zásob a produkce. Dovoz pšenice celkem do ČR se z důvodu vlivu ruské invaze na Ukrajinu v roce 2023/24 předpokládá nadprůměrný, a to na úrovni 159,6 tis. t (více než dvojnásobek průměrné úrovně za pětileté období). Pšenice byla dovezena především z Ukrajiny, Maďarska, Slovenska, Rakouska a Polska. Objem vývozu se odhaduje na 2 532,8 tis. t, je tedy o 6,7 % vyšší než v předchozím roce. Z ČR se vyvážela především pšenice potravinářská do zemí EU, nejvíce pak do Německa, Rakouska a do Polska. Celkový objem spotřeby pšenice v marketingovém roce 2023/24 se odhaduje o 6,2 % nižší než minulý rok, tedy 2 566,0 tis. t. Výše konečných zásob se odhaduje na 1 052,3 tis. t, což je proti předchozímu roku zvýšení o 44,3 %. Odhadovaná míra soběstačnosti stoupla o 15,4 p. b. na 205,1 %. Průměrné CZV pšenice v tuzemsku meziročně poklesly, a to o 23,4 % na 5 825 Kč/t u pšenice potravinářské a o 24,7 % na 5 313 Kč/t u pšenice krmné.

Průměrné náklady na jednotku produkce pšenice ozimé se meziročně zvýšily o 2,4 %. Míra nákladové rentability potravinářské pšenice poklesla o 22,6 p. b. na 22,8 %, míra souhrnné rentability pak o 25,0 p. b. na hodnotu 41,4 %.

T8.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem a ekonomika pšenice ozimé

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	839,4	798,6	784,8	854,4	817,8	95,7
Hektarový výnos ²⁾	t/ha	5,73	6,14	6,32	6,07	6,44	106,1
Produkce	tis. t	4 812,2	4 902,4	4 960,9	5 188,7	5 262,4	101,4
Počáteční zásoba ³⁾	tis. t	638,0	508,8	493,7	583,1	729,1	125,0
Dovoz	tis. t	61,1	64,0	56,6	67,1	159,6	237,9
Celková nabídka	tis. t	5 511,3	5 475,2	5 511,2	5 838,9	6 151,1	105,3
Domácí spotřeba ⁴⁾	tis. t	2 765,0	2 685,0	2 698,0	2 735,0	2 566,0	93,8
v tom - potraviny	tis. t	1 270,0	1 200,0	1 200,0	1 210,0	1 150,0	95,0
- osiva	tis. t	165,0	165,0	193,0	215,0	160,0	74,4
- krmiva	tis. t	1 260,0	1 250,0	1 240,0	1 240,0	1 190,0	96,0
- technické užití	tis. t	70,0	70,0	65,0	70,0	66,0	94,3
Vývoz	tis. t	2 237,5	2 296,5	2 230,1	2 374,8	2 532,8	106,7
Intervenční nákup ⁵⁾	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Prodej intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkové užití	tis. t	5 002,5	4 981,5	4 928,1	5 109,8	5 098,8	99,8
Konečná zásoba ³⁾	tis. t	508,8	493,7	583,1	729,1	1 052,3	144,3
Soběstačnost ⁶⁾	%	174,0	182,6	183,9	189,7	205,1	15,4
Ekonomika pšenice ozimé (náklady, výnosy a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady - celkem ⁷⁾	Kč/ha	23 557	24 568	25 256	30 292	30 536	100,8
Hektarový výnos pšenice ozimé	t/ha	5,94	6,67	6,85	6,54	6,44	98,5
Náklady jednotkové	Kč/t	3 964	3 681	3 688	4 633	4 745	102,4
Realizační cena	Kč/t	4 076	3 916	4 624	6 735	5 825	86,5
Podpory celkem - SAPS (základní platba + greening); PVP; LFA; zelená nafta, pojištění	Kč/ha	6 650	7 052	6 542	6 378	5 700	89,4
Podpory jednotkové	Kč/t	1 119	1 057	955	976	886	90,8
Nákladová rentabilita ⁶⁾	%	2,8	6,4	25,4	45,4	22,8	-22,6
Souhrnná rentabilita ⁶⁾	%	31,1	35,1	51,3	66,4	41,4	-25,0

1) Pro rok 2022/23 odhady, s výjimkou údajů o sklizni.

2) Hektarový výnos - pramen ČSÚ.

3) Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR.

4) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály ÚZEI a MZe.

5) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

6) Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

7) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu vedlejšího výrobku.

Poznámka: Dovoz a vývoz pšenice v hospodářském roce 2022/23 a 2023/24 je silně ovlivněn invazí Ruska na Ukrajinu.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu;

MZe; SZIF; ÚZEI

Zpracoval: A. Vorlíčková (ÚZEI), A. Heřmanská (MZe)

Ječmen

Ječmen patří mezi nezbytné komodity v krmivářském sektoru. Převážná většina ječmene určeného pro potravinářské užití slouží jako surovina k výrobě sladu. Značná část vyrobeného sladu je také předmětem vývozu do zahraničí.

V marketingovém roce 2023/24 činila sklizňová plocha ječmene 321,1 tis. ha a meziročně došlo k jejímu snížení o 4,0 %. Ozimé odrůdy zaujímaly 128,7 tis. ha (40,1 % celkové výměry ječmene), jarní odrůdy pak 192,4 tis. ha (59,9 %). Průměrný hektarový výnos ječmene dosáhl hodnoty 5,49 t/ha a byl tak meziročně o 2,1 % nižší.

Produkce zrna se oproti minulému roku snížila o 6,0 %, a to na 1 764,2 tis. t. Z celkového sklizeného množství je 813,8 tis. t ječmene ozimého a 950,4 tis. t ječmene jarního. Počáteční zásoba marketingového roku 2023/24 meziročně vzrostla o 35,5 %, a to na hodnotu 212,4 tis. t. V roce 2023/24 je předpoklad poklesu dovozu, a to meziročně o 15,2 % na 43,5 tis. t. Dovoz ječmene byl převážně zaznamenán z Rakouska a Slovenska. Celková nabídka ječmene v marketingovém roce 2023/24 je odhadována ve výši 2 020,1 tis. t, meziročně tedy o 3,1 % nižší. Vývoz ječmene v marketingovém roce 2023/24 je předpokládán meziročně o 6,5 % vyšší na úrovni 454,9 tis. t. Nejvíce se ječmen vyvezl do Německa, dále podstatně méně do Rakouska, na Slovensko a do Polska. Míra soběstačnosti v ČR za marketingový rok 2023/24 je u ječmene odhadována meziročně nižší o 3,3 p. b. na úrovni 126,5 %.

Průměrná roční CZV ječmene celkem za rok 2023 poklesla oproti minulému roku o 14,5 %. Průměrná roční CZV ječmene sladovnického za rok 2023 činila 6 910 Kč/t, meziročně poklesla o 2,4 %. CZV potravinářského ječmene byla 6 244 Kč/t, tedy meziročně o 7,9 % nižší, a průměrná roční CZV krmného ječmene meziročně poklesla o 26,3 % na 4 550 Kč/t. Ječmen, především jarní, určený ke sladovnickému zpracování, patří dlouhodobě k polním plodinám s nejvyšší rentabilitou. Došlo u něj k meziročnímu nárůstu celkových nákladů o 2,5 % a jeho realizační cena se zvýšila o 2,7 % na 6 910 Kč/t. Nákladová rentabilita dosáhla u sladovnického ječmene hodnoty 35,6 % při meziročním poklesu o 16,2 p. b., míra souhrnné rentability pak hodnoty 58,3 % při meziročním poklesu o 19,8 p. b.

T8.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene celkem a ekonomika ječmene jarního

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	319,6	331,9	326,7	334,5	321,1	96,0
Hektarový výnos	t/ha	5,38	5,47	5,35	5,61	5,49	97,9
Produkce	tis. t	1 718,1	1 816,2	1 749,1	1 877,4	1 764,2	94,0
Počáteční zásoba ³⁾	tis. t	181,4	257,6	116,2	156,8	212,4	135,5
Dovoz	tis. t	70,4	42,6	46,0	51,3	43,5	84,8
Celková nabídka	tis. t	1 969,9	2 116,4	1 911,3	2 085,5	2 020,1	96,9
Domácí spotřeba ²⁾	tis. t	1 455,0	1 470,0	1 418,0	1 446,1	1 395,0	96,5
v tom - potraviny	tis. t	730,0	750,0	750,0	750,0	750,0	100,0
- osiva	tis. t	110,0	110,0	68,0	76,1	60,0	78,8
- krmiva	tis. t	610,0	605,0	595,0	615,0	580,0	94,3
- technické užití	tis. t	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	100,0
Vývoz	tis. t	257,3	530,2	336,5	427,0	454,9	106,5
Intervenční nákup ⁴⁾	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Prodej intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkové užití	tis. t	1 712,3	2 000,2	1 754,5	1 873,1	1 849,9	98,8
Konečná zásoba ³⁾	tis. t	257,6	116,2	156,8	212,4	170,2	80,1
Soběstačnost ⁵⁾	%	118,1	123,6	123,3	129,8	126,5	-3,3
Ekonomika ječmene jarního (náklady, výnosy a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady - celkem ⁶⁾	Kč/ha	20 386	20 773	20 965	24 571	25 179	102,5
Hektarový výnos ječmene jarního	t/ha	5,08	5,43	5,39	5,54	4,94	89,2
Náklady jednotkové	Kč/t	4 015	3 824	3 888	4 432	5 097	115,0
Realizační cena	Kč/t	4 874	4 404	4 668	6 728	6 910	102,7
Podpory celkem - SAPS (základní platba + greening); PVP; LFA; zelená nafta, pojištění	Kč/ha	6 724	7 125	6 619	6 450	5 723	88,7
Podpory jednotkové	Kč/t	1 324	1 312	1 227	1 163	1 158	99,6
Nákladová rentabilita ⁵⁾	%	21,4	15,2	20,1	51,8	35,6	-16,2
Souhrnná rentabilita ⁵⁾	%	54,4	49,5	51,6	78,1	58,3	-19,8

1) Pro rok 2022/23 odhady, s výjimkou údajů o sklizni.

2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály ÚZEI a MZe.

3) Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR.

4) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

5) Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

6) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu vedlejšího výrobku.

Poznámka: Dovoz a vývoz ječmene v hospodářském roce 2022/23 a 2023/24 je silně ovlivněn invazí Ruska na Ukrajinu.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu;

MZe; SZIF; ÚZEI

Zpracoval: A. Vorlíčková (ÚZEI), A. Heřmanská (MZe)

Kukuřice

Kukuřice na zrno patří mezi plodiny, v jejichž produkci nebyla ČR v posledních dvou marketingových letech zcela soběstačná. Kukuřice je využívána v potravinářství, kde musí splňovat specifické kvalitativní požadavky zpracovatelského průmyslu, ale hojně se využívá v krmivářství. V ČR je však omezená výměra vhodných pěstebních oblastí a pěstování kukuřice je do značné míry závislé na povětrnostních podmínkách.

Dle údajů ČSÚ byla osevní plocha kukuřice na zrno v roce 2023/24 na úrovni 73,7 tis. ha. Při nepříznivých agrometeorologických podmínkách (např. suchu) je část původní plochy kukuřice na zrno sklizena na siláž, naopak při příznivých podmínkách bývá část ploch kukuřice na siláž ponechávána pro sklizeň na zrno. Výměra sklizňové plochy kukuřice na zrno v ČR v marketingovém roce 2023/24 se meziročně snížila o 20,0 % na 64,4 tis. ha. Kukuřice ve sklizňovém roce 2023/24 zaznamenala výrazný pokles produkce. Produkce se meziročně snížila o 20,6 %, a to na 507,5 tis. t. Snížení hektarového výnosu v roce 2023 u kukuřice je způsobeno klimatickými vlivy, především nedostatkem srážek a vysokými teplotami v období, kdy kukuřice vytvářela palice. Hektarový výnos 7,88 t/ha byl meziročně nižší o 0,9 %. V dlouhodobém srovnání se jedná o nejnižší úroveň sklizně kukuřice na zrno za posledních pět let. U celkové nabídky kukuřičného zrna v marketingovém roce 2023/24 je meziročně odhadován pokles o 16,6 % na 1 034,1 tis. t. Objem celkové domácí spotřeby je odhadován na 547,0 tis. t, meziročně o 14,9 % nižší zejména v souvislosti s nižším objemem spotřeby na osiva, krmiva a technické užití. V roce 2023/24 je do ČR předpoklad dovozu celkem 200,9 tis. t kukuřice na zrno, a to převážně ze Slovenska a Polska. Výše vývozu kukuřice je odhadována na úrovni 288,7 tis. t. Značná část vývozu směřovala do Rakouska a Německa. Odhadovaná míra soběstačnosti u zrnové kukuřice dále poklesne, a to ve srovnání s předchozím rokem o 6,7 p. b. na 92,8 %.

T8.1/04 - Bilance výroby a spotřeby kukuřice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	74,8	87,2	102,4	80,5	64,4	80,0
Hektarový výnos	t/ha	8,29	9,46	9,65	7,95	7,88	99,1
Produkce	tis. t	620,3	825,5	988,0	639,5	507,5	79,4
Počáteční zásoba ³⁾	tis. t	466,1	456,9	387,2	378,9	325,7	86,0
Dovoz	tis. t	175,3	157,5	166,3	221,4	200,9	90,7
Celková nabídka	tis. t	1 261,7	1 439,9	1 541,5	1 239,8	1 034,1	83,4
Domácí spotřeba ²⁾	tis. t	553,0	623,0	645,0	643,0	547,0	85,1
v tom - potraviny	tis. t	15,0	15,0	18,0	17,0	17,0	100,0
- osiva	tis. t	18,0	18,0	22,0	21,0	15,0	71,4
- krmiva	tis. t	430,0	500,0	510,0	510,0	430,0	84,3
- technické užití	tis. t	90,0	90,0	95,0	95,0	85,0	89,5
Vývoz	tis. t	251,8	429,7	517,6	271,1	288,7	106,5
Celkové užití	tis. t	804,8	1 052,7	1 162,6	914,1	835,7	91,4
Konečná zásoba ³⁾	tis. t	456,9	387,2	378,9	325,7	198,4	60,9
Soběstačnost ⁴⁾	%	112,2	132,5	153,2	99,5	92,8	-6,7
Ekonomika kukuřice (náklady, výnosy a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady - celkem ⁵⁾	Kč/ha	29 065	31 255	32 144	37 254	38 241	102,6
Hektarový výnos kukuřice	t/ha	7,85	9,91	9,93	8,78	7,88	89,7
Náklady jednotkové	Kč/t	3 703	3 155	3 236	4 241	4 850	114,4
Realizační cena	Kč/t	3 807	3 633	4 638	6 414	5 890	91,8
Podpory celkem - SAPS (základní platba + greening); PVP; LFA; zelená nafta, pojištění	Kč/ha	6 925	6 581	6 038	5 912	4 955	83,8
Podpory jednotkové	Kč/t	882	664	608	673	628	93,3
Nákladová rentabilita ⁴⁾	%	2,8	15,1	43,3	51,2	21,4	-29,8
Souhrnná rentabilita ⁴⁾	%	26,6	36,2	62,1	67,1	34,4	-32,7

1) Pro rok 2023/24 odhady, s výjimkou údajů o sklizni.

2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály ÚZEI a MZe.

3) Zásoby jsou uvedeny včetně SSHR.

4) Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

5) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu vedlejšího výrobku.

Poznámka: Dovoz a vývoz kukuřice v hospodářském roce 2022/23 a 2023/24 je silně ovlivněn invazí Ruska na Ukrajinu.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu;

MZe; SZIF; ÚZEI

Zpracoval: A. Vorlíčková (ÚZEI), A. Heřmanská (MZe)

Průměrná roční CZV zrna kukuřice krmné kvality za rok 2023 činila 5 890 Kč/t, což představuje meziroční pokles o 13,6 %. Jednotkové náklady kukuřičného zrna v roce 2023 se meziročně zvýšily o 14,4 %. Míra nákladové rentability poklesla o 29,8 p. b. na 21,4 %, míra souhrnné rentability dosáhla 34,4 % (meziročně nižší o 32,7 p. b.).

Žito

Žito je nepříliš náročnou obilninou, která má nezastupitelné místo v osevních postupech v méně úrodných oblastech, převážně na písčitých půdách, kde umožňuje větší stabilitu výnosu než ostatní obilniny. Žito je využíváno v potravinářství a při výrobě bioetanolu, méně pak v krmivářském průmyslu. Pokud není žito využito v potravinářství, nenachází uplatnění ani v krmivářství, a to z důvodu využití vhodnějších krmných obilovin potřebných k výrobě

krmných směsí. K dalšímu navýšení pěstebních ploch žita by vedla změna stravovacích návyků, která by zvýšila poptávku po žitném chlebu.

Sklizňová plocha žita se v marketingovém roce 2023/24 oproti minulému roku zvýšila na 24,7 tis. ha, došlo tedy k meziročnímu zvýšení o 2,2 %. Produkce se meziročně snížila o 2,5 %, a to na 125,0 tis. t při meziročně nižším hektarovém výnosu 5,07 t/ha (-4,5 %). Počáteční zásoby v marketingovém roce 2023/24 byly na úrovni 22,2 tis. t, oproti předchozímu roku tedy vzrostly pětinasobně. Celková nabídka žitného zrna kvůli vyšším počátečním zásobám pravděpodobně meziročně vzroste, a to o 11,5 % na 165,7 tis. t. Dovoz je předpokládán ve výši 18,5 tis. t, a to především z Polska, Slovenska a Německa. Odhadovaná tuzemská spotřeba žita 101,9 tis. t je oproti minulému roku nižší (o 8,2 %), a to z důvodu poklesu domácí spotřeby žita na potraviny o 9,5 %. Objem vývozu žita je předpokládán ve výši 35,3 tis. t, meziročně o 68,1 % vyšší. Vývoz směřoval zejména do sousedních států, a to do Německa, Rakouska a Polska. Celkové užití zrna dle odhadu meziročně vzrostlo o 3,9 % na 137,2 tis. t. Odhadovaná míra soběstačnosti v roce 2023/24 činila 122,7 %, což představuje meziroční nárůst o 7,2 p. b. Průměrná roční CZV potravinářského žita za rok 2023 poklesla proti předchozímu roku o 15,0 %, a to na 5 814 Kč/t.

Oves

Oves je pěstován zejména pro svou krmnou hodnotu. Výměra sklizňové plochy ovsa v marketingovém roce 2023/24 se meziročně snížila o 4,8 % na 43,0 tis. ha. Produkce ovsa činila 118,6 tis. t (meziročně o 29,4 % nižší). Průměrný hektarový výnos ve výši 2,76 t/ha byl meziročně nižší o 25,8 %. Jedná se o nejnižší hektarový výnos od roku 2010 a o dlouhodobě nejnižší úroveň sklizně. V marketingovém roce 2023/24 je celková nabídka ovsa odhadována na 223,5 tis. t, tj. meziročně o 14,8 % nižší. Domácí spotřeba je odhadována na 90,0 tis. t a ve srovnání s minulým rokem se tak snížila o 23,7 %. Odhadovaná míra soběstačnosti se v roce 2023/24 snížila na 131,8 %, meziročně tedy poklesla o 10,6 p. b. Průměrná roční CZV ovsa krmné kvality meziročně poklesla o 1,7 % na 5 186 Kč/t, průměrná CZV ovsa potravinářské kvality vzrostla na 7 374 Kč/t, meziročně tedy o 3,6 %. V roce 2023/24 se předpokládá dovoz do ČR na úrovni 4,6 tis. t ovsa, a to především z Rakouska, Litvy, Slovenska a Polska. Odhaduje se snížení celkové hladiny vývozu na 25,9 tis. t. Nejvíce ovsa se vyvezlo do Německa, dále do Rakouska a Švýcarska.

Triticale

Triticale (jiným názvem žitovec) je hybridní obilnina vzniklá křížením pšenice a žita, která je využívána výhradně ke krmným účelům. Sklizeň triticale v roce 2023/24 činila 209,1 tis. t a byla ve srovnání s předchozím rokem na téměř stejné úrovni (+0,7 %). Na meziročně větší ploše 42,0 tis. ha (nárůst o 3,6 %) bylo dosaženo průměrného hektarového výnosu 4,98 t/ha (meziročně o 2,7 % méně). V marketingovém roce 2023/24 se předpokládá domácí spotřeba triticale o 29,8 % nižší, a to v objemu 144,0 tis. t. Je odhadováno celkové užití

ve výši 163,6 tis. t, meziročně o 28,7 % nižší. Při odhadovaném dovozu 0,3 tis. t se očekává vývoz 19,6 tis. t. Dovoz i vývoz byl převážně uskutečněn mezi sousedními státy, a to především s Německem, Rakouskem a Polskem. Odhadovaná míra soběstačnosti je meziročně vyšší o 43,9 p. b. a v roce 2023/24 tak činí 145,2 %. Průměrná roční CZV činila 5 034 Kč/t a byla meziročně o 17,6 % nižší.

Ostatní obiloviny

Do skupiny ostatních obilnin patří pohanka, proso, lesknice kanárská, čirok a další okrajové obiloviny. Tyto obilniny jsou důležitou surovinou k výrobě potravin i nezbytnou součástí některých speciálních krmiv. Od roku 2023 začal ČSÚ nově sledovat pohanku samostatně. Pohanka byla v roce 2023 pěstována na ploše 2,2 tis. ha s průměrným hektarovým výnosem 2,17 t/ha. Celková produkce pohanky byla tedy na úrovni 4,7 tis. t. Minoritní druhy obilnin, nově kromě pohanky, se v ČR v marketingovém roce 2023/24 podle odhadu pěstovaly na ploše 2,1 tis. ha. Sklizeň zrna této skupiny plodin v roce 2023/24 dle odhadu činila 4,0 tis. t při odhadovaném průměrném výnosu 1,91 t/ha. Celkové užití ostatních obilovin je odhadováno na 15,4 tis. t, z toho domácí spotřeba činí 5,0 tis. t. Zahraniční obchod je dlouhodobě poměrně stabilní, objem vývozu za rok 2023/24 je odhadován na 10,4 tis. t, dovoz pak na 8,0 tis. t. Mezi nejvýznamnější vývozní komodity z této skupiny obilovin patří proso a pohanka.

8.1.2 Cukrová řepa – cukr

Světová výroba surového cukru pro hospodářský rok 2023/24 podle odhadu USDA z listopadu 2023 činila 183,5 mil. t surového cukru (168,5 mil. t v přepočtu na bílý cukr). Spotřeba cukru ve světě se v roce 2023/24 meziročně mírně zvýšila o 1,2 % na 178,4 mil. t surového cukru (164,2 mil. t v přepočtu na bílý cukr). Došlo ke zvýšení světového dovozu o 0,8 % na 57,9 mil. t surového cukru (53,2 mil. t v přepočtu na bílý cukr). K zvýšení došlo u vývozu surového cukru o 4,8 % na 67,4 mil. t (64,3 mil. t v přepočtu na bílý cukr). Celkové zásoby cukru ve světě klesly o 13,3 % na 33,7 mil. t (31,0 mil. t v přepočtu na bílý cukr).

V hospodářském roce 2023/24 byla podle předběžných údajů sklizena cukrová řepa v EU 27 z plochy 1 466,5 tis. ha (zvýšení proti roku 2022/23 o 2,8 %). Průměrný výnos bílého cukru dosáhl 11,3 t/ha (zvýšení proti roku 2022/23 o 3,7 %). Produkce cukru se zvýšila na 15,8 mil. t (zvýšení proti roku 2022/23 o 1,1 %). Počáteční zásoba cukru dosáhla 2,1 mil. t, dovoz cukru se v roce 2022/23 snížil o 17,7 % na 2,8 mil. t. Celková nabídka cukru činila 20,7 mil. t (zvýšení proti roku 2022/23 o 3,6 %). Spotřeba cukru se zvýšila na 14,6 mil. t (zvýšení proti roku 2022/23 o 2,6 %). Vyvezlo se 3,8 mil. t cukru, tj. o 17,3 % více cukru proti roku 2022/23. Konečná zásoba cukru v EU 27 se meziročně zvýšila o 13,4 % a dosáhla 2,3 mil. t. Celková poptávka po cukru se meziročně zvýšila o 6,2 % na 20,7 mil. t.

Nejvyšší podíl 66,5 % na celkové výrobě cukru v EU 27 v roce 2023/24 měly země zahrnuté v Regionu 2⁸³, z nichž nejvyšší podíl 27,6 % mělo Německo (4,4 mil. t) a Francie 27,5 % (4,4 mil. t). Na výrobě cukru v Regionu 2 cukru se podílelo Německo 41,5 % a Francie 41,3 %. Ze zemí Regionu 1⁸⁴ dominovalo Polsko (2,5 mil. t). Jeho podíl na celkové výrobě cukru v roce 2023/24 činil 15,5 %, na výrobě cukru v rámci Regionu 1 se Polsko podílelo 53,6 %. Česká republika pokrývala celkovou výrobu cukru EU 27 z 3,8 %, tj. 604,4 tis. t, na výrobě R 1 se podílela Česká republika 13,2 %. Nejnižší podíl 4,5 % na celkové výrobě cukru v EU 27 měly země Regionu 3⁸⁵.

Průměrná prodejní cena bílého cukru v EU (CPV) se v roce 2023 zvýšila o 64 % a dosáhla 820 €/t (19 700 Kč/t). Cena cukru v Regionu 1 dosáhla 802 €/t, 811 €/t v Regionu 2 a 909 €/t v Regionu 3.

Průměrná dovozní cena bílého cukru ze zemí ACP⁸⁶ do EU 27 v roce 2023 dosáhla 798 €/t (19 188 Kč/t), cena surového cukru 686 €/t (16 489 Kč/t).

V ČR se v roce 2022/23 podle definitivních údajů cukrová řepa pro výrobu cukru pěstovala na ploše 57,0 tis. ha. Průměrný výnos cukrové řepy při skutečně dosažené cukernatosti dosáhl hodnoty 71,99 t/ha. Cukernatost řepy se snížila na 16,71 %. Sklizňová plocha na nepotravinářské využití cukrové řepy činila 4,4 tis. ha. Výroba cukru v ČR v roce 2022/23 dosáhla 588,2 tis. t. Výnos polarizačního cukru dosáhl 12,03 t/ha a výnos bílého cukru 10,31 t/ha.

83 EU: Region 2 země vyrábějící cukr v BE, DE, FR, UK, NL.

84 EU: Region 1 země vyrábějící cukr v AT, CZ, DK, FI, HU, LT, PL, SE, SK.

85 EU: Region 3 země vyrábějící cukr v BG, ES, GR, HR, IT, PT, RO.

86 Země ACP: vybrané africké, karibské a tichomořské státy.

T8.1/05 - Bilance výroby a spotřeby cukru a ekonomika cukrové řepy¹⁾

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ²⁾	Meziroční index
Produkční plocha cukrové řepy ^{3), 5)}	tis. ha	57,5	59,9	58,0	57,0	60,1	105,4
Hektarový výnos cukrové řepy ⁵⁾	t/ha	60,85	62,56	68,16	71,99	68,98	95,8
Zpracovaná řepa ^{3), 5)}	tis. t	3 501	3 744	3 953	4 107	4 153	101,1
Cukernatost řepy ⁵⁾	%	16,91	15,84	18,24	16,71	16,77	100,4
Produkční plocha cukrové řepy pro jiné využití	tis. ha	3,1	2,4	5,9	4,4	1,8	42,1
Bilance cukru							
Počáteční zásoba	tis. t	61,6	69,8	59,2	62,3	101,2	162,4
Výnos bílého cukru ⁵⁾	t/ha	8,85	8,46	10,75	10,31	10,05	97,5
Výroba cukru ČR ⁴⁾	tis. t	509,1	506,3	623,7	588,2	604,4	102,8
Dovoz celkem	tis. t	350,1	355,0	409,1	395,4	401,2	101,5
v tom - dovoz cukru	tis. t	127,3	130,0	101,8	103,4	105,6	102,1
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	222,8	225,0	307,3	292,0	295,6	101,2
Celková nabídka	tis. t	920,7	931,2	1 092,0	1 045,9	1 106,8	105,8
Domácí spotřeba	tis. t	390,0	422,0	478,7	442,5	468,7	105,9
Vývoz celkem	tis. t	460,9	450,0	551,0	502,2	513,5	102,3
v tom - vývoz cukru	tis. t	272,8	270,0	339,8	292,0	301,2	103,2
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	188,1	180,0	211,2	210,1	212,3	101,0
Celková poptávka	tis. t	850,9	872,0	1 029,7	944,7	982,2	104,0
Konečná zásoba	tis. t	69,8	59,2	62,3	101,2	124,6	123,2
Soběstačnost ¹¹⁾	%	130,5	120,0	130,3	132,9	129,0	-4,0
Produkční plocha celkem (potr. a nepotr. využití)	tis. ha	60,6	62,2	63,9	61,4	62,0	100,9
Množství zprac. cukrové řepy pro jiné využití	tis. t	188,5	142,0	397,1	313,4	120,0	38,3
Výnos bulev pro výrobu kvasného lihu ¹⁴⁾	t/ha	68,5
CZV při skutečně dosažené cukernatosti ¹³⁾	Kč/t	693	700	768	771	868	112,6
Ekonomika cukrové řepy (náklady, výnosy a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady celkem ^{6), 7)}	Kč/ha	59 956	60 918	64 837	69 306	73 545	106,1
Hektarový výnos cukrové řepy	t/ha	64,00	64,76	67,78	72,63	68,31	94,1
Náklady jednotkové	Kč/t	937	941	957	954	1 077	112,9
Realizační cena cukrové řepy ⁸⁾	Kč/t	729	753	780	996	868	87,1
Cukernatost řepy ⁵⁾	%	17,06	15,63	18,20	17,10	16,70	97,7
Hektarový výnos cukrové řepy při 16% cukernatosti	t/ha	69,20	62,90	79,00	78,70	72,00	91,5
Náklady jednotkové cukrové řepy při 16% cukernatosti	Kč/t	866	968	820	880	1 022	116,1
Podpory celkem ^{9), 10)} - SAPS (základní platba + greening + oddělená platba na cukr); VCS; PVP; LFA; zelená nafta, pojištění	Kč/ha	14 829	16 913	15 373	14 686	13 393	91,2
Podpory jednotkové při 16% cukernatosti	Kč/t	214	269	194	187	186	99,5
Nákladová rentabilita při 16% cukernatosti ^{12), 13)}	%	-15,8	-22,2	-4,9	13,2	-15,1	-28,3
Souhrnná rentabilita při 16% cukernatosti ^{12), 13)}	%	8,9	5,6	18,8	34,4	3,1	-31,3

1) V letech 2018/2019–2023/24 trvá hospodářský rok od 1. 10. do 30. 9. následujícího roku.

2) Odhad do konce hospodářského roku.

3) Údaj SZIF.

4) V roce 2023/24 jsou údaje o sklizni cukrové řepy a výrobě cukru za hospodářský rok 2023/24 definitivní, dovoz a vývoz je odhad.

5) Cukrová řepa pro výrobu cukru.

6) Výběrové šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobců ÚZEI, 2023 odhad ÚZEI. V nákladech není zohledněn podíl pěstitelů na výrobní dávce a některé další náklady (např. náklady na nákup dodatečné kvóty cukru). Náklady vč. vratky zelené nafty a pojištění.

7) Přepočít v letech 2018/19 až 2023/24 je proveden na základě hektarového výnosu vypočteného na 16% cukernatost řepy podle

Výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobců ÚZEI, v roce 2023 na základě odhadu hektarového výnosu 72,0 t/ha a cukernatosti řepy (16,7 % podle MZe).

8) Za léta 2018–2022 průměrná realizační cena cukrové řepy podle Výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobců ÚZEI, za rok 2023 cena ČSÚ (CZV).

9) Oddělená platba za cukr je částečnou kompenzací snížených příjmů pěstitelů cukrové řepy po reformě SOT v odvětví cukru, od roku 2016 není vyplácena.

10) V roce 2023 byla výše sazby BISS (SAPS) = 1 760,44 Kč/ha.

Sazba CIS (VCS) v roce 2023 byla stanovena na 6 937,35 Kč/ha, sazba Celofaremní ekoplátba (greening) = 1 743,16 Kč/ha.

11) Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

12) Zpracovaná řepa a výnos bulev jsou za příslušný rok přepočteny na 16% cukernatost.

13) Údaje za kalendářní rok dle ČSÚ.

14) Podle rozhodnutí datové komise MZe nebude výnos bulev pro výrobu kvasného lihu od roku 2020/21 stanovován.

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců, Statistika zahraničního obchodu; MZe: SZIF; Českomoravský cukrovarnický spolek,

Výběrové šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobců ÚZEI 2018–2022, 2023 (odhad)

Zpracoval: H. Deyl Baudisová (ÚZEI), J. Suková, D. Froněk (MZe)

V ČR se cukrová řepa pro výrobu cukru v roce 2023/24 pěstovala podle definitivních údajů na ploše 60,1 tis. ha. Sklizňová plocha se meziročně zvýšila o 5,4 %. Průměrný výnos cukrové řepy při skutečně dosažené cukernatosti oproti roku 2022/23 klesl o 4,2 % a dosáhl hodnoty 68,98 t/ha. Cukernatost se meziročně mírně zvýšila z 16,71 % na 16,77 %. Plocha pro nepotravinářské využití cukru se proti roku 2022/23 snížila o 57,9 % na 1,8 tis. ha. Průměrná délka kampaně trvala 127 dnů, celková délka kampaně trvala 148 dnů. Výroba cukru se v ČR v roce 2023/24 zvýšila o 2,8 % na 604,4 tis. t. Podle předběžných údajů se v roce 2023/24 zvýšil dovoz bílého cukru o 2,1 % na 105,6 tis. t a u výrobců obsahujících cukr

a u substituentů cukru došlo ke zvýšení dovozu o 1,2 % na 295,6 tis. t. Celkový dovoz cukru se tak zvýšil o 1,5 % na 401,2 tis. t. Celková nabídka cukru se v roce 2023/24 zvýšila o 5,8 % na 1 106,8 tis. t cukru.

U celkového vývozu cukru v roce 2023/24 se očekává růst o 2,3 % na 513,5 tis. t, z toho vývoz bílého cukru představuje růst o 3,2 % na 301,2 tis. t. U výrobků obsahujících cukr a substituentů cukru se předpokládá zvýšení vývozu o 1,0 % na 212,3 tis. t.

V kalendářním roce 2023 dosáhla podle údajů ČSÚ průměrná CZV cukrové řepy při skutečně dosažené cukernatosti 868 Kč/t (meziroční růst o 12,3 %). Průměrná CPV krystalového cukru v ČR se v roce 2023 ve srovnání s rokem 2022 zvýšila o 61,5 % na 22,16 Kč/kg. Spotřebitelská cena krystalového cukru meziročně stoupla na 27,13 Kč/kg, tj. o 31,8 %.

Podle definitivních údajů Výběrového šetření o nákladech zemědělských výrobků ÚZEI za rok 2022 dosáhly vlastní náklady celkem na pěstování cukrové řepy 69 306 Kč/ha a jako celek se zvýšily proti roku 2021 o 6,9 %. Hektarový výnos respondentů se zvýšil v roce 2022 o 7,2 % na 72,6 t/ha. Pro potřeby srovnání parametrů pěstování cukrové řepy s evropskými státy vyrábějícími cukr je přepočítáván výnos cukrové řepy i náklady na 16% cukernatost řepy (skutečná cukernatost respondentů výběrového šetření ÚZEI v roce 2022 dosáhla 17,1 %). V roce 2022 tak přepočtený výnos dosáhl 78,7 t/ha a nákladové zatížení 880 Kč/t. Realizační cena respondentů v roce 2022 činila 996 Kč/t. Jednotková podpora s ohledem na vyšší hektarový výnos dosáhla 187 Kč/t.

Predikce nákladů na rok 2023 byla ovlivněna zvýšením přímých materiálových nákladů. Meziročně se očekává jejich růst o 8,3 % na 30 816 Kč/ha. Ke zvýšení nákladů došlo u prostředků ochrany rostlin o 29,9 % na 11 093 Kč/ha a na nakupovaná osiva o 10,7 % na 9 391 Kč/ha. Ostatní přímý materiál se zdražil o 13,3 % na 3 787 Kč/ha. Pozitivní bylo snížení cen za nakupovaná hnojiva o 24,5 % na 4 756 Kč/ha. U ostatních sledovaných nákladových položek se zvýšilo předpokládané zatížení na hektar cukrové řepy v rozmezí od 1 do 11 %. Celkové vlastní náklady se meziročně zvýšily o 6,1 % na 73 545 Kč/ha.

Dalším parametrem, který se meziročně zhoršil, byla cukernatost cukrové řepy, která ve srovnání s rokem 2022 klesla na 16,7 %. V důsledku sníženého výnosu na 72,0 t/ha (při 16% cukernatosti) se zvýšily vlastní náklady cukrové řepy při 16% cukernatosti na 1 022 Kč/t. Na zhoršení rentability měl vliv i pokles realizační ceny cukrové řepy o 12,9 % na 868 Kč/t. Nákladová rentabilita v roce 2023 dosáhla -15,1 %.

Podle bilančních ukazatelů v roce 2022/23 dosáhla soběstačnost v komoditě cukr 132,9 %. Ve srovnání s rokem 2021/22 se zvýšila o 2,6 p. b. Soběstačnost cukru by měla v roce 2023/24 dosáhnout podle předběžných údajů 128,9 %, tj. meziročně o 4,0 p. b. méně.

Spotřeba cukru v roce 2022 podle ČSÚ dosáhla 36,9 kg/obyv./rok, v roce 2023 se odhaduje snížení spotřeby na 36,3 kg/obyv./rok.

8.1.3 Brambory a bramborový škrob

Produkční plocha brambor (kromě brambor sadbových) se v roce 2023 v zemích EU 27 dle Eurostatu ve srovnání s předchozím rokem 2022 snížila o 2,4 % na 1 329,4 tis. ha, z toho země EU (4)⁸⁷ vypěstovaly brambory na ploše 719,27 tis. ha (54,1% podíl na produkční ploše EU 27).

Produkce EU (27), dosáhla 48 271,3 tis. t. Proti roku 2022 se produkce zvýšila o 1,7 %. Produkce zemí EU (4) ve výši 30 848,6 tis. t se podílela 63,9 % na celkové produkci EU 27. Odhad průměrného výnosu za rok 2023 z uveřejněných výnosů vybraných zemí EU 27 byl 28,6 t/ha. Ve srovnání s rokem 2022 se zvýšil o 2,6 %. Odhadovaný výnos zemí EU (4) dosáhl 42,8 t/ha. Meziročně se zvýšil o 5,6 %.

Odhad průměrného výnosu za rok 2023 z uveřejněných výnosů vybraných zemí EU 27 byl 28,5 t/ha. Ve srovnání s rokem 2022 se zvýšil jen o 1 %. Odhadovaný výnos zemí EU (4) dosáhl 40,2 t/ha. Meziročně se zvýšil o 2,7 %.

V ČR produkční plocha brambor celkem (včetně odhadu za domácnosti) v roce 2023 proti roku 2022 klesla o 2,5 % na 27,0 tis. ha. Podíl domácností na celkové ploše brambor činil 22,6 % (6,1 tis. ha). Plocha raných brambor (včetně odhadu za domácnosti) se meziročně zvýšila o 15,5 % a dosáhla 2,2 tis. ha. Na produkci sadby bylo využito 2,6 tis. ha sklizňové plochy. V kategorii brambor mimo raných a sadbových⁸⁸, tj. brambory konzumní pozdní a brambory pro výrobu škrobu, bylo zaznamenáno snížení plochy proti roku 2022 o 4,3 % na 22,3 tis. ha. Podíl plochy doma pěstovaných brambor (mimo raných a sadbových) činil 21,7 % (4,8 tis. ha). V zemědělském sektoru činila sklizňová plocha brambor konzumních pozdních 12,4 tis. ha. U brambor pro výrobu škrobu se produkční plocha meziročně snížila o 8,7 % na 5,1 tis. ha.

Celkový výnos za brambory celkem (včetně odhadu za domácnosti) se meziročně snížil o 9,2 % na 26,02 t/ha. U všech kategorií brambor došlo ke snížení hektarového výnosu. K meziročnímu poklesu hektarového výnosu o 3,6 % na 18,30 t/ha došlo u raných brambor, u brambor konzumních pozdních hektarový výnos klesl o 5,3 % na 28,14 t/ha, u brambor na výrobu škrobu se výnos snížil o 16,0 % na 29,89 t/ha. Pokles výnosu o 5,4 % na 21,20 t/ha se nevyhnul ani sadbovým bramborám.

Produkce brambor celkem (včetně odhadu za domácnosti) meziročně klesla o 11,4 % na 703,1 tis. t. K výraznému zvýšení produkce o 11,1 % na 39,4 tis. t došlo u raných brambor, z toho podíl domácností činil 51,5 % (20,3 tis. t). V kategorii brambor „mimo raných a sadbových“ se snížila produkce ve srovnání s rokem 2022 o 13,2 % na 608,3 tis. t (včetně odhadu za domácnosti). Tato kategorie brambor zahrnuje brambory konzumní pozdní, u kterých se produkce meziročně snížila o 9,6 % na 348,2 tis. t. Podíl domácností v této

87 EU(4): Belgie, Německo, Francie, Nizozemsko.

88 ČSÚ.

kategorii byl 31,3 % (109,0 tis. t). U brambor pro výrobu škrobu byl pokles produkce o 23,4 % na 151,1 tis. t. V roce 2023 se snížila produkce sadbových brambor o 2,8 % na 55,4 tis. t.

T8.1/06 - Bilance výroby a spotřeby brambor celkem a ekonomika brambor konzumních ostatních¹⁾

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ²⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	28,9	30,0	28,9	27,7	27,0	97,5
Hektarový výnos	t/ha	26,20	27,73	28,15	28,67	26,02	90,8
Bilance brambor celkem							
Počáteční zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Výroba	tis. t	756,3	830,8	812,1	793,2	703,1	88,6
Dovoz brambor čerstvých	tis. t	219,9	174,4	171,3	159,2	150,0	94,2
Dovoz ve výrobcích	tis. t	201,2	195,8	217,8	242,7	220,0	90,6
Dovoz brambor v nativním škrobu	tis. t	21,8	17,8	20,2	24,5	22,0	89,8
Dovoz celkem	tis. t	442,9	388,0	409,3	426,4	392,0	91,9
Celková nabídka	tis. t	1 199,2	1 218,8	1 221,4	1 219,6	1 095,1	89,8
Domácí spotřeba ³⁾	tis. t	1 037,2	1 093,0	1 078,5	1 070,7	977,0	91,2
v tom - potraviny	tis. t	638,3	630,0	630,0	630,0	620,0	98,4
- sadba	tis. t	79,0	77,0	76,0	70,0	67,0	95,7
- odpad a skladové ztráty	tis. t	130,0	162,3	156,8	173,4	138,9	80,1
- technické užití - škrob	tis. t	189,9	223,7	215,7	197,3	151,1	76,6
Vývoz brambor čerstvých	tis. t	21,1	14,1	20,7	30,3	21,0	69,3
Vývoz ve výrobcích	tis. t	77,2	60,6	60,8	56,7	46,0	81,1
Vývoz brambor v nativním škrobu	tis. t	63,7	51,1	61,4	61,9	51,1	82,6
Vývoz celkem	tis. t	162,0	125,8	142,9	148,9	118,1	79,3
Celková poptávka	tis. t	1 199,2	1 218,8	1 221,4	1 219,6	1 095,1	89,8
Konečná zásoba	tis. t	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Soběstačnost ⁴⁾	%	72,9	76,0	75,3	74,1	72,0	-2,1
Ekonomika brambor konzumních ostatních (náklady, výnosy a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady - celkem ⁵⁾	Kč/ha	126 571	139 492	154 156	161 892	171 139	105,7
Hektarový výnos brambor konzumních ostatních	t/ha	28,87	27,94	27,71	30,14	22,51	74,7
Náklady jednotkové	Kč/t	4 384	4 992	5 562	5 372	7 603	141,5
Realizační cena brambor konzumních ost. ⁶⁾	Kč/t	5 540	4 820	3 859	4 963	8 798	177,3
Podpory celkem - SAPS (základní platba + greening); PVP; VCS; LFA; zelená nafta, pojištění	Kč/ha	12 351	12 750	12 257	15 311	6 850	44,7
Podpory jednotkové	Kč/t	428	456	442	508	304	59,8
Nákladová rentabilita ⁴⁾	%	26,4	-3,4	-30,6	-7,6	15,7	23,3
Souhrnná rentabilita ⁴⁾	%	36,1	5,7	-22,7	1,8	19,7	17,9
CZV EU 5 brambory konzumní ostatní ⁷⁾	Kč/t	7 864,0	4 384,0	4 623,0	5 152,0	7 608,0	147,7

1) Hospodářský rok u brambor celkem začíná 1. 7. roku sklizně a končí 30. 6. následujícího roku. Do bilance se započítávají rané brambory sklizené, dovezené či vyvezené od 1. 1. do 30. 6. začínajícího hospodářského roku.

2) Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

3) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály MZe, ÚZEI a ČŠS.

4) Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

5) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu vedlejšího výrobku.

6) Realizační cena brambor konzumních ostatních z VŠ, odhad - cena ČSÚ za rok 2023.

7) CZV brambor konzumních ostatních v EU (5) - Eurostat, přepočtené podle kurzu ČNB.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Ceny zemědělských výrobků, Statistika zahraničního obchodu; MZe; Eurostat; ÚZEI; ČŠS; ČNB

Zpracoval: H. Deyl Baudisová (ÚZEI), J. Žizka (MZe), M. Vávrová (ČŠS), J. Králíček (ČBS)

V roce 2022/23 se celkový dovoz brambor celkem (brambory čerstvé, brambory obsažené ve výrobcích a polotovarech z brambor a brambory přepočtené na nativní škrob) zvýšil proti roku 2021/22 o 4,8 % na 426,4 tis. t brambor celkem. Vývoz brambor celkem v roce 2022/23 dosáhl 148,9 tis. t, což představuje meziroční zvýšení o 4,2 %. V roce 2023/24 se očekává snížení dovozu i vývozu brambor o 8,1 % na 392,0 tis. t, resp. o 20,7 % na 118,1 tis. t. Celková nabídka brambor (včetně odhadu za domácnosti) v roce 2022/23 stagnovala a dosáhla 1 219,6 tis. t brambor. Domácí spotřeba se celkově snížila o 0,5 % na 1 070,7 tis. t. Soběstačnost brambor dosáhla 74,1 % (mírný pokles proti roku 2021/22 o 1,4 p. b.).

V roce 2023/24 se očekává snížení celkové nabídky o 10,2 % na 1 095,1 tis. t, domácí spotřeba by se měla snížit o 8,8 % na 977,0 tis. t. V roce 2023/24 se předpokládá snížení soběstačnosti brambor celkem o 2,1 p. b. na 72,0 %. Pozitivní je skutečnost, že se očekává snížení množství odpadu a skladových ztrát u brambor celkem o 19,9 % na 138,9 tis. t.

Průměrná roční CZV brambor konzumních ostatních se v roce 2023 (podle ČSÚ) ve srovnání s rokem 2022 zvýšila o 52,4 % na 8 798 Kč/t. Spotřebitelská cena dosáhla 20,19 Kč/kg a byla meziročně vyšší o 35,5 %.

Podle konečných výsledků Výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobních ÚZEI dosáhly vlastní náklady brambor konzumních pozdních v roce 2022 výše 161 892 Kč/ha, resp. 5 372 Kč/t. Podle předběžných výsledků šetření se předpokládá v roce 2023 zvýšení vlastních nákladů o cca 5,7 % na 171 139 Kč/ha, resp. 7 603 Kč/t. Přímé materiálové náklady v roce 2022 byly proti původním předpokladům nižší a dosáhly 47 324 Kč/ha. Podle předběžných výsledků za rok 2023 se očekává téměř 9% zvýšení přímých materiálových nákladů na 51 529 Kč/ha. Ke snížení nákladů došlo pouze v položce nakupovaných hnojiv, na stejné úrovni zůstaly náklady na vlastní hnojiva. Ve zbývajících nákladových položkách došlo k meziročnímu růstu, z nichž nejvyšší nákladové zatížení na hektar bylo u prostředků ochrany rostlin, které se proti roku 2022 zvýšily o 29,9 %. Hektarový výnos brambor konzumních se v roce 2022 proti předpokladu zvýšil a dosáhl 30,14 t/ha. Vzhledem k povětrnostním podmínkám v roce 2023 se předpokládá, že se výnos sníží o 25,3 % na 22,51 t/ha.

Původní předpoklad výše rentabilit se v definitivních datech nepotvrdil. Nákladová rentabilita brambor konzumních ostatních v roce 2022 vlivem poklesu CZV dosáhla -7,6 %. Souhrnná rentabilita se započtením podpor celkem dosáhla 1,8 %. Skutečně dosažená realizační cena respondentů v roce 2022 byla 4 963 Kč/t. Jednotková podpora celkem dosáhla 508 Kč/t. Celkové podpory konzumních brambor v roce 2022 činily 15 310,6 Kč/ha.

Nákladová rentabilita se v roce 2023 zvýšila o 23,3 p. b. na 15,7 % v důsledku zvýšení CZV (u odhadu nákladů se používá cena ČSÚ) na 8 798 Kč/t. Došlo k výraznému zvýšení souhrnné rentability o 17,9 p. b. na 19,7 %. Podpory na pěstování konzumních brambor se meziročně snížily o 55,3 % a dosáhly 6 850,4 Kč/ha.

Spotřeba brambor v roce 2022 na obyvatele se meziročně snížila o 1,3 % na 69,2 kg/obyv./rok. V roce 2023 se očekává snížení spotřeby brambor na 67,8 kg/obyv./rok.

Brambory na výrobu škrobu

Podle odhadu na rok 2023⁸⁹ se plocha brambor pro výrobu škrobu v ČR meziročně snížila o 8,7 % na 5,1 tis. ha. Na výrobu škrobu v ČR bylo zpracováno 151,1 tis. t brambor, tj. o 23,4 % méně než v roce 2022. Dosažený hektarový výnos 29,9 t/ha v kampani 2023/24

89 ČŠS, ČBS.

se snížil o 16,0 %. Škrobnatost brambor se proti roku 2022 zvýšila o 7,9 % na 19,2 %. Produkce škrobu v roce 2023 ve srovnání s rokem 2022 klesla o 11,7 % na 29,3 tis. t. Výnos škrobu v roce 2023 dosáhl 7,0 t/ha. Pěstitelé realizovali svoji produkci brambor na výrobu škrobu dle ČŠŠ v roce 2023 za 3 000 Kč/t.

Stav počátečních zásob bramborového škrobu z roku 2022/23 ve výši 4,5 tis. t se zvýšil na konci roku na 5,0 tis. t. Výroba bramborového škrobu meziročně klesla na 33,2 tis. t. Celková nabídka se ve srovnání s rokem 2021/22 snížila o 8,1 % na 43,0 tis. t. Snížení celkové nabídky ovlivnilo hlavně snížení výroby škrobu. Dovoz bramborového škrobu se ve srovnání s rokem 2021/22 zvýšil o 29,3 % na 5,3 tis. t. Vývoz škrobu meziročně spíše stagnoval, snížil se jen o 2,7 % na 11,0 tis. t.

Celková poptávka se v roce 2022/23 snížila o 10,2 % na 38,0 tis. t. Do následujícího roku 2023/24 přešla zásoba škrobu ve výši 5,0 tis. t.

V roce 2023/24 nebyly pro brambory na výrobu škrobu opět příznivé přírodní podmínky, tak se předpokládá meziroční pokles výroby škrobu o 11,7 % na 29,3 tis. t. Rovněž se předpokládá výrazné snížení dovozu bramborového škrobu o 52,8 % na 2,5 tis. t. Tento nepříznivý vývoj odráží pokles celkové nabídky o 14,4 % na 36,8 tis. t škrobu.

Snížení objemu výroby bude mít vliv na pokles domácí spotřeby, u které se předpokládá pokles o 3,7 % na 26,0 tis. t. Nepředpokládá se, že by se vývoz škrobu meziročně zvýšil. Podle předpokladů by se měl naopak výrazně snížit o 45,6 % na 6,0 tis. t.

Pokles celkové poptávky se čeká o 15,8 % na 32,0 tis. t. Konečná zásoba se proti roku 2022/23 měla snížit o 0,2 tis. t, tj. na 4,8 tis. t.

8.1.4 Olejnin

Celková světová produkce hlavních druhů olejin⁹⁰ v marketingovém roce 2022/23 dosáhla 637,3 mil. t, což představuje nárůst o 4,2 % oproti sklizni předchozího roku. Předpokládaná produkce v marketingovém roce 2023/24 se očekává ve výši 658,7 mil. t, což by bylo meziročně o 3,4 % více. V roce 2022/23 meziročně vzrostla produkce řepkového semene, sójových bobů, bavlníkového semene a ořechů palmy olejn. Naopak meziroční pokles produkce byl zaznamenán u ořechů palmy kokosové, semen podzemnice olejn a u slunečnicového semene. V růstovém trendu z předchozího roku by dle odhadu USDA měly v roce 2023/24 pokračovat ořechy palmy olejn a sójové boby. Proti poklesu v roce 2022/23 by se měla produkce ořechů palmy kokosové, semen podzemnice olejn a slunečnicového semene v roce 2023/24 dle odhadu naopak zvýšit. K poklesu světové produkce by mělo v roce 2023/24 dojít u bavlníkového a řepkového semene.

90 *Hlavní světové olejnin (dle objemu produkce 2022/23): sójové boby, řepkové semeno, slunečnicové semeno, semeno podzemnice olejn, bavlníkové semeno, ořechy palmy olejn a palmy kokosové (USDA III/2024).*

Olejniny jsou skupinou plodin koncentrovaných do relativně malého počtu producentů regionů či zemí, z nichž je nejvíce typická monokulturní produkce sójových bobů (Brazílie, Spojené státy americké, Argentina, Čína) a ořechů palmy olejně (Indonésie a Malajsie). Nejvýznamnějšími světovými producenty olejin byly v marketingovém roce 2022/23 Brazílie s objemem produkce 167,0 mil. t (meziročně o 23,5 % více), Spojené státy americké s produkcí 125,8 mil. t (meziročně o 4,2 % méně), Čína s produkcí 67,9 mil. t (meziročně o 9,4 % více), Indie s produkcí 42,4 mil. t (meziročně o 1,8 % méně) a Argentina s produkcí 31,5 mil. t (meziročně o 36,9 % méně). Dle odhadu USDA pro marketingový rok 2023/24 je očekávána drobná změna v pořadí největších světových pěstitelů, a to přesun Indie na poslední místo z pěti největších pěstitelů olejin, čímž dojde k posunu Argentiny na místo předposlední. Dle odhadu je v roce 2023/24 očekáván výrazný meziroční nárůst produkce v Argentině (až o 78,4 %). Naopak u ostatních největších světových pěstitelů olejin dojde pravděpodobně k meziročnímu poklesu produkce, a to nejvýrazněji v Brazílii (-3,6 %), ve Spojených státech amerických (-2,7 %), Indii (-1,3 %) a v Číně (-0,9 %). Řádově největším světovým dovozcem olejin, a to i přes relativně vysokou vlastní produkci, zůstává v marketingovém roce 2022/23 Čína se 111,7 mil. t (56,5 % světového importu). USDA očekává, že Čína první pozici obhájí i v následujícím marketingovém roce 2023/24. Pozici největšího světového vývozce olejin zaujímá Brazílie s 95,9 mil. t (47,5 % světového vývozu), následovaná Spojenými státy americkými s objemem vývozu 55,1 mil. t (27,3 %). Dle odhadu USDA budou výše zmíněné státy největšími vývozci olejin i v roce 2023/24.

Světová sklizeň semene řepky olejně byla v marketingovém roce 2022/23 na úrovni 88,8 mil. t a meziročně tedy vzrostla o 17,2 %. V zemích EU 27 bylo v marketingovém roce 2022/23 sklizeno 19,6 mil. t (+12,8 %), v Kanadě 18,7 mil. t (+ 31,2 %), v Číně 15,5 mil. t (+5,6 %) a v Indii 11,3 mil. t (+1,8 %). I přes vysokou domácí produkci dovezla nejvíce řepkového semene EU (celkem 6,8 mil. t, 34,1 % světového dovozu), Čína (5,3 mil. t, 26,6 %) a Japonsko (2,0 mil. t, 9,9 %). Ve vývozu řepkového semene je dominantním světovým hráčem Kanada s objemem 8,0 mil. t, tedy 40,2 % z celkového světového vývozu (USDA, III 2024).

Sklizňová plocha hlavních olejin (řepky, slunečnice a sóji) v EU 27 v roce 2023 činila 12,1 mil. ha, což je o 1,6 % méně než v předchozím roce. Produkční plocha řepky, nejdůležitější olejniny v EU, se meziročně zvýšila o 1,3 % a činila 6,2 mil. ha (51,2 % z celkové sklizňové plochy olejin). Při meziročně téměř stejném průměrném výnosu 3,25 t/ha (pokles o 0,6 %) byla dosažená produkce řepkového semene meziročně mírně vyšší (o 1,5 %) a dosáhla objemu 20,1 mil. t. Objem produkce slunečnicového semene je výrazně nižší než u řepky olejně a v roce 2023 činil 10,5 mil. t, což je o 6,3 % méně než v předchozím roce. Hlavními producenty slunečnicového semene v roce 2023 dále zůstává Rumunsko (2,5 mil. t), Francie (2,1 mil. t), Bulharsko a Maďarsko (shodně 2,0 mil. t). Produkce sójových bobů meziročně vzrostla o 14,8 % na 3,1 mil. t (COCERAL, III 2024).

Olejniny jsou po obilninách druhou nejrozšířenější zemědělskou plodinou. Jsou pěstovány zejména pro svůj vysoký obsah rostlinných olejů, jsou plnohodnotným krmivem a nalézají uplatnění i v dalších odvětvích. Sklizňová plocha olejin v ČR v marketingovém roce 2023/24 vzrostla a celkem činila 470,4 tis. ha (nárůst o 7,6 %). Sklizňová plocha olejin dle údajů ČSÚ tvoří 18,6 % z celkové plochy orné půdy. Tradičně nejvyšší podíl na sklizňových plochách olejin v České republice měla řepka (80,8 %), značně menší podíl pak sója a mák (5,6 %), slunečnice (4,2 %), hořčice (3,3 %) a len (0,3 %). K výraznému navýšení plochy, oproti roku předešlému, došlo u hořčice (+20,0 %) a řepky olejné (+10,5 %), plocha máku se meziročně téměř nezměnila (+0,5 %). Naopak k meziročnímu poklesu došlo u lnu (-17,3 %), slunečnice (-11,9 %) a sóji (-7,1 %). Další pěstované olejniny, mezi které patří lníčka a sezam, lze považovat za minoritní plodiny. Plocha výměry olejin na celkové ploše orné půdy by se měl v souladu se Strategií MZe do roku 2030 snížit na 400 tis. ha, u řepky by pěstební plocha neměla tvořit více než 80 % z celkové plochy olejin. Průměrný hektarový výnos olejin meziročně vzrostl na 3,09 t/ha a jejich celková produkce proti sklizni roku 2022/23 vzrostla o 9,4 % na 1 454,4 tis. t, a to zejména díky vyšší produkci řepky. Nejdůležitějšími vývozními komoditami ČR z této skupiny komodit jsou řepkové, hořčičné a makové semeno.

Řepka olejná je po pšenici ozimé druhou nejpěstovanější zemědělskou plodinou v ČR. Řepka je využívána především v potravinářství, kde je zpracovávána na jedlé oleje. Řepkový olej, který je díky skladbě mastných kyselin a vyššímu procentu omega-3 považován za jeden z nejkvalitnějších olejů, je však mezi českými spotřebiteli stále nedocenen. Řepkové semeno je také důležitou surovinou pro výrobu krmiv a uplatňuje se při výrobě biopaliv. Členské státy EU mají v odvětví dopravy do roku 2030 povinnost zajistit buď podíl OZE ve výši min. 29 %, nebo snížení emisí skleníkových plynů o 14,5 %. Ačkoliv byla v ČR od 1. 7. 2022 zrušena povinnost přimíchávání biopaliv do pohonných hmot, je to nadále jedním z nejjednodušších a nejvýhodnějších řešení.

Řepka olejná se v marketingovém roce 2023/24 sklídila v ČR z větší produkční plochy než v předchozím roce, a to 379,9 tis. ha (nárůst o 10,4 %). Řepka ozimá zaujímá 99,9 % plochy řepky olejné, zbývající část tvoří řepka jarní. Objem produkce řepky ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 12,3 % na 1 309,5 tis. t při meziročně o 1,8 % vyšším průměrném výnosu 3,45 t/ha. Podíl řepkového semene na celkové produkci olejin v ČR činil 90,0 %. V produkci řepky je ČR soběstačná, míra soběstačnosti je v roce 2023/24 odhadována na 105,2 %. Podstatná část vývozu a dovozu řepkového semene je uskutečňována v rámci zemí EU. V roce 2023/24 je na zahraniční trhy, zejména do EU, odhad vývozu na úrovni 247,0 tis. t a dovozu na 552,0 tis. t. Vývoz z ČR směřoval primárně do Německa, Švýcarska a Polska. S výraznou převahou byla nejvýznamnějším dovozcem do ČR Ukrajina a Rumunsko, poté Slovensko. Průměrné náklady na jednotku produkce řepky olejné se meziročně zvýšily o 4,0 %. Míra

nákladové rentability řepky olejné poklesla o 34,0 p. b. na -15,0 %, míra souhrnné rentability pak o 36,0 p. b. na hodnotu -3,3 %.

T8.1/07 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ¹⁾	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	379,8	368,2	342,3	344,0	379,9	110,4
Hektarový výnos	t/ha	3,05	3,38	2,99	3,39	3,45	101,8
Produkce	tis. t	1 157,0	1 245,3	1 024,9	1 166,4	1 309,5	112,3
Bilance							
Počáteční zásoba	tis. t	189,3	92,9	135,0	4,6	123,3	2 680,4
Dovoz	tis. t	261,1	319,3	274,3	330,8	490,0	148,1
Celková nabídka	tis. t	1 607,3	1 657,6	1 434,2	1 501,8	1 922,8	128,0
Domácí spotřeba	tis. t	1 230,0	1 240,0	998,0	1 118,2	1 245,0	111,3
z toho - FAME²⁾	tis. t	414,1	424,1	361,1	294,5	395,5	134,3
Vývoz	tis. t	284,4	282,6	431,7	260,3	375,0	144,1
Celková poptávka	tis. t	1 514,4	1 522,6	1 429,7	1 378,5	1 620,0	117,5
Konečná zásoba	tis. t	92,9	135,0	4,6	123,3	302,8	245,6
Soběstačnost³⁾	%	94,1	100,4	102,7	104,3	105,2	0,9
Ekonomika řepky (náklady, výnosy a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady - celkem⁴⁾	Kč/ha	35 325	36 274	36 466	47 355	48 289	102,0
Hektarový výnos řepky	t/ha	3,18	3,61	3,10	3,51	3,45	98,3
Náklady jednotkové	Kč/t	11 110	10 054	11 767	13 475	14 011	104,0
Realizační cena řepky	Kč/t	9 352	9 882	11 512	16 041	11 904	74,2
Podpory celkem - SAPS (základní platba + greening); PVP; LFA; zelená nafta, pojištění	Kč/ha	6 742	7 146	6 635	6 469	5 653	87,4
Podpory jednotkové	Kč/t	2 121	1 980	2 141	1 841	1 640	89,1
Nákladová rentabilita³⁾	%	-15,8	-1,7	-2,2	19,0	-15,0	-34,0
Souhrnná rentabilita³⁾	%	3,3	18,0	16,0	32,7	-3,3	-36,0

1) Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

2) Sdružení výrobců bionafty.

3) Meziroční index u soběstačnosti, nákladové a souhrnné rentability je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

4) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu vedlejšího výrobku, rok 2020 odhad.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, MPO, Statistika zahraničního obchodu;

Sdružení pro výrobu bionafty

Zpracoval: A. Vorlíčková (ÚZEI), A. Heřmanská (MZe)

Ceny rostlinných komodit se v ČR zpravidla odvíjí od vývoje cen na evropském, příp. světovém trhu. Po extrémním vývoji cen v roce 2022 ovlivněném ruskou invazí na Ukrajinu došlo během roku 2023 již k uklidnění reakcí trhu, a tedy k výraznému postupnému poklesu cen. Průměrná cena zemědělských výrobců řepkového semene v ČR během roku 2023 poklesla z ročního maxima 15 165 Kč/t v lednu až na minimum 10 263 Kč/t dosažené v prosinci, tedy o 32,3 %. Průměrná CZV za rok 2023 pak byla s hodnotou 11 904 Kč/t o 30,5 % meziročně nižší. Česká republika, stejně jako další země EU, musela v roce 2023 čelit vysokému přílivu dovozu některých zemědělských komodit z Ukrajiny, především řepky. Ukrajina ani Rusko pro ČR nejsou v oblasti olejin významným obchodním partnerem. Naopak u máku je Rusko i Ukrajina významným odběratelem, obavy ohledně možnosti vývozu se však nepotvrdily a mák směřoval do těchto zemí vzhledem k situaci i nadále ve zhruba stejném objemu.

Vedle řepky olejné jsou nejvýznamnějšími olejinami v ČR slunečnice roční, mák setý, hořčice setá a sója luštinatá, v zanedbatelném objemu pak len setý olejní.

Mezi olejininy je zařazena i sója luštinatá, která je oblíbená i díky své schopnosti vázat vzdušný dusík v půdě. Sójový olej je druhým nejpoužívanějším olejem na světě. Sójové boby,

ale i pokrutiny z jejich lisování, mají své využití v krmivářství. Výměra sóji v roce 2023/24 meziročně poklesla, a to o 7,1 % na 26,5 tis. ha, stále však zůstává druhou nejpěstovanější olejninou v ČR. V marketingovém roce 2023/24 bylo sklizeno 63,4 tis. t sójových bobů (meziročně o 3,3 % méně). Průměrný výnos meziročně vzrostl na 2,39 t/ha (+3,9 %). Vysoká produkce se díky velkému potenciálu sóji dá očekávat i do budoucna. Mezi hlavní země podílející se na dovozu sóji do ČR patří Německo, dále Ukrajina, Rakousko a Slovensko. V roce 2023 celkový dovoz sójových bobů do ČR dosáhl úrovně 24,6 tis. t. K výraznému zvýšení došlo u vývozu sójových bobů z ČR, a to až na 32,9 tis. t, přičemž se jednalo o meziroční nárůst o 44,9 %. Sójové boby byly vyvezeny převážně do Německa, Rakouska a na Slovensko.

Slunečnice byla dříve tradičně druhou nejpěstovanější olejninou v ČR, v marketingovém roce 2023/24 se však posunula na čtvrté místo. Slunečnicový olej je čtvrtým nejpoužívanějším olejem na světě. Slunečnice v marketingovém roce 2023/24 zaznamenala v ČR pokles plochy o 11,9 % na 19,8 tis. ha. Produkce slunečnicového semene byla 49,3 tis. t (meziroční pokles o 17,4 %) při průměrném výnosu 2,49 t/ha (meziroční pokles o 6,0 %). Slunečnicové semeno se do ČR z větší části dováží, v roce 2023 bylo dovezeno 193,6 tis. t slunečnicového semene především ze Slovenska, Maďarska a Rakouska. Vývoz slunečnicového semene byl v roce 2023 na úrovni 31,8 tis. t, přičemž největší část vývozu z ČR směřovala do Německa (přes 10,5 tis. t), Rakouska a Maďarska. Průměrná roční CZV slunečnicového semene meziročně poklesla o 23,6 % na 10 584 Kč/t.

Mák je velmi specifická plodina ze skupiny olejnin pěstovaných v ČR. Naše země patří dlouhodobě mezi hlavní světové pěstitelé máku pro potravinářské využití. Potravinářská kvalita českého máku je na velmi vysoké úrovni oproti dováženému technickému máku se sníženou kvalitou. Pro potravinářské účely se v ČR využívá semeno olejného typu máku setého, a to pouze z odrůd, které obsahují nejvýše 0,8 % morfinanových alkaloidů v sušině makoviny, přičemž maximální limit nesmí překročit 20 mg/kg semene. Čeští pěstitelé a producenti máku a makových produktů mohou využít známku chráněného zeměpisného označení „Český modrý mák“ a registrace makových výrobků pod Českou cechovní normu. Sklizňová plocha máku se v marketingovém roce 2023/24 oproti předchozí sezóně téměř nezměnila (+0,5 %) a dosáhla úrovně 26,3 tis. ha. Jedná se o druhou nejnižší plochu od roku 2013/14. Při meziročně o 17,9 % nižším průměrném výnosu 0,69 t/ha se objem produkce makového semene meziročně snížil na 18,0 tis. t (o 17,9 %). CZV makového semene v roce 2023 dosáhla v průměru 49 159 Kč/t a meziročně se téměř nezměnila (pokles o 0,6 %). V posledních letech je většina produkce máku v ČR vyvážena, přičemž jeho vývoz výrazně převyšuje jeho dovoz. V roce 2023 dovoz máku na úrovni 3,0 tis. t směřoval především ze Slovenska, Maďarska a Polska. Vývoz máku v roce 2023 na úrovni 19,5 tis. t byl směřován do Ruska, Polska, Rakouska a na Slovensko.

Hořčice je v ČR pěstována převážně pro potravinářské využití. Produkce hořčičného semene v ČR v marketingovém roce 2023/24 při meziročním zvýšení sklizňových ploch z 13,0 tis. ha na 15,6 tis. ha vzrostla na 12,3 tis. t (o 1,1 %), a to při průměrném výnosu

na úrovni 0,79 t/ha (meziročně o 16,0 % nižším). Průměrná roční CZV hořčičného semene v roce 2023 činila 24 469 Kč/t, což je meziročně o 2,3 % méně, ale jedná se o druhou nejvyšší CZV od roku 2010. Dovoz hořčičného semene do ČR se v roce 2023 meziročně zvýšil o téměř 55 % na 3,1 tis. t. Dovození hodnota meziročně poklesla na 25,7 tis. Kč/t. Hlavními dovozními státy byly Rusko, Ukrajina a Polsko. I vývoz hořčice se meziročně zvýšil, a to o 80,5 % na 7,4 tis. t. Cílovými státy vývozu byly Německo (téměř 4,9 tis. t), Nizozemsko a Francie. U vývozu došlo ke snížení hodnoty za tunu na téměř 34 tis. Kč.

Pěstební plocha lnu v ČR dlouhodobě nepřevyšuje 2 tis. ha. Produkce lněného semene v ČR v marketingovém roce 2023/24 dosáhla 1,5 tis. t ze sklizňové plochy 1,6 tis. ha. To představuje meziroční výrazný pokles produkce o 45,7 % při meziročně nižším hektarovém výnosu 0,92 t/ha. Jedná se o druhou nejnižší sklizeň od roku 2009. Průměrná roční CZV lněného semene se za rok 2023 snížila o 6,5 %, a to na 22 710 Kč/t. Dovoz lněného semene do ČR byl v roce 2023 meziročně téměř na stejné úrovni (13,2 tis. t). Více než polovina objemu lněného semene se dovezla z Kazachstánu (7,3 tis. t), kolem 2,2 tis. t se dovezlo z Polska a 1,2 tis. t z Nizozemí. Vývoz lněného semene z ČR byl v témže roce meziročně mírně vyšší (8,7 tis. t). Nejvíce lnu se vyvezlo do Německa, Polska a Rakouska.

8.1.5 Chmel

Česká republika patří mezi největší producenty jemného aromatického chmele na světě. Přes 80 % chmele je každoročně vyváženo, český chmel také tvoří kvalitativní základ českých i světových piv.

V roce 2023 došlo ve světě dle předběžných výsledků firmy Hopsteiner k mírnému poklesu plochy o 2 203 ha, celková výměra chmelnic tak dosáhla 60 488 ha. Ke snížení došlo v USA, Číně, Velké Británii, České republice a Ukrajině. Výměra chmele v roce 2023 v České republice tvořila 4 860 ha, což představuje 7,9 % světové plochy a byla na třetím místě mezi světovými pěstiteli chmele po USA s 22 635 ha a Německu s 20 629 ha. Na čtvrtém místě byla Čína s 2 567 ha.

Celosvětová produkce dosáhla v roce 2023 podle předběžných výsledků Mezinárodního sdružení pěstitelů chmele (IHGC) 118 357 t chmele. Meziročně produkce vzrostla o 12 524 t. Průměrný světový výnos činil 1,97 t/ha.

V roce 2023 dle předběžných výsledků sklizně v jednotlivých státech bylo vyrobeno 12 287 t alfa hořkých kyselin. Celková produkce alfa hořkých kyselin v České republice v roce 2022 činila 182,9 tun a v dlouhodobějším srovnání patří k těm nejnižším. Velmi nízká produkce alfa hořkých kyselin je dána souběhem dvou faktorů, nízkými hektarovým výnosem i obsahem alfa hořkých kyselin u majoritní odrůdy ŽPČ.

Sklizeň v ČR byla v roce 2023 vyšší než v minulém roce, s celkovou produkcí chmele 6 997 t a průměrným výnosem 1,44 t/ha. Ve srovnání s předchozím rokem došlo ke zvýšení

produkce chmele o 2 545 t (o 57,16 %). Nejrozšířenější odrůdy ŽPČ bylo vyprodukováno 5 331,3 t (o 41,3 % více než v přechozím roce).

Oproti předcházejícímu roku došlo k mírnému poklesu sklizňové plochy chmelnic v ČR. K datu 20. 8. 2023 evidoval ÚKZÚZ pěstitelskou plochu chmelnic 4 859,9 ha (o 1,7 % méně než v loňském roce). Majoritní odrůdou stále zůstává Žatecký poloraný červeňák (ŽPČ). V roce 2023 jím bylo osázeno 83,3 % celkové pěstitelské plochy v ČR (u této odrůdy došlo v roce 2023 k mírnému poklesu osázené plochy oproti předchozímu roku). Z hybridních odrůd chmele zaujímá největší výměru Sládek (410 ha), dále pak Premiant (197 ha), Agnus (78 ha), Saaz Late (32 ha) a Kazbek (22 ha). ÚKZÚZ evidoval v ČR celkem 122 pěstitelů chmele (o 1 více než v roce 2022).

Věková struktura porostů chmele je jedním z významných faktorů ovlivňující výnosovou stabilitu a kvalitu chmele. Optimální doba obměny porostů je 10–12 let. Podle údajů MZe se optimální věková struktura porostů chmele zhoršila. V optimálním věku (ve stáří 5–14 let) se nacházelo 48,7 % plochy chmele (o 0,3 % méně než v roce 2022). Porosty starší 15 let činily 29,4 % z celkové plochy chmele (28,5 % v roce 2022). Dalším významným faktorem je stáří konstrukce. Celkem v ČR bylo až 69,9 % konstrukcí chmele evidováno jako starších 20 let (ve skutečnosti toto číslo může být nižší, vzhledem k tomu, že není přihlédnuto na možné celkové opravy chmelových konstrukcí).

Chmel zůstává jednou z nemnoha položek agrárního zahraničního obchodu, u nichž má ČR dlouhodobě kladné saldo. V roce 2023 dle Statistiky zahraničního obchodu bylo vyvezeno celkem 3 733 t chmele (73,3 % skutečnosti roku 2022). Přes 63 % dodávek z roku 2023 bylo vyvezeno mimo EU. Mezi významné odběratele českého chmele v roce 2023 patřila Čína (982 t), Německo (895 t), Japonsko (717 t), a Rusko (277 t). Podle údajů ČSÚ činila průměrná CZV sušeného chmele ze sklizně 268 877 Kč/t, meziročně o 3,9 % více.

Sektor chmele se v posledních letech potýká s mírným poklesem produkčních ploch, nedostatkem pracovní síly především při jarních pracích, které se provádějí pouze ručně, nedostatkem kvalifikované pracovní síly, negativním vlivem klimatických změn (dlouhým obdobím sucha s vysokými teplotami a prudkými intenzivními srážkami), nárůstem cen energií a pohonných hmot a restrikcemi v používání pesticidů.

8.1.6 Ovoce

Produkce jablek dosáhla za rok 2023 v EU přibližně 11,4 mil. t, což je oproti předchozímu roku sklizeň mírně nižší (o 0,4 mil. t). Nejvíce jablek bylo v roce 2023 sklizeno opět v Polsku (4,0 mil. t), v Itálii (2,1 mil. t), ve Francii (1,5 mil. t) a v Německu (1,0 mil. t).

Celková produkce ovoce včetně jahod v ČR (včetně dopočtu domácností) v roce 2023 podle údajů ČSÚ dosáhla 285,0 tis. t a byla v porovnání se sklizní ovoce v roce 2022 o 17,0 % nižší. Meziročně vzrostla produkce pouze u jahod (o 15,0 % na 6,8 tis. t) a hrušní (o 4,9 % na

22,5 tis. t). U ostatních ovocných druhů meziročně produkce klesla, konkrétně u jabloní (o 16,3 % na 187,1 tis. t), švestek a slivoní (o 34,5 % na 28,2 tis. t), meruněk (o 17,2 % na 5,4 tis. t), višňi (o 17,1 % na 5,7 tis. t), třešní (o 16,9 % na 7,3 tis. t), ořešáku vlašského (o 16,5 % na 5,7 tis. t), broskvoní (o 12,4 % na 4,9 tis. t) a rybízu (o 11,1 % na 10,4 tis. t).

Sklizeň ovoce v produkčních sadech v roce 2023 se proti předchozí úrodě snížila (o 26,1 %) na 122,0 tis. t; v porovnání s pětiletým průměrem se jednalo o sklizeň podprůměrnou. Z hlediska stáří produkčních sadů je v poklesu plodnosti 39,6 % ovocných sadů a 44,0 % sadů je v plné plodnosti. Na počátku plodnosti je 10,8 % produkčních sadů a 5,6 % tvoří mladé neplodné sady. Nejhorší věková struktura přetrvává u broskvoní (65,9 % v poklesu plodnosti), velmi špatná je stále u jabloní (47,7 % sadů v poklesu plodnosti), hrušňi (44,7 % sadů v poklesu plodnosti) a u rybízů (v průměru 79,8 % výsadeb v poklesu plodnosti). Za perspektivní ovocné druhy jsou považovány slivoně a švestky, třešně a višně.

V roce 2023 podle Registru sadů ÚKZÚZ bylo registrováno v ekologickém režimu celkem 3,1 tis. ha sadů, z toho 1,9 tis. ha produkčních ovocných sadů a 1,3 tis. ha ovocných sadů ostatních.

Ve Svazu pro integrované systémy pěstování ovoce (SISPO) bylo k 1. 8. 2023 zaregistrováno 326 členů s celkovou výměrou ovocných sadů a školek více než 8,0 tis. ha. Největší výměru ovocných sadů s nárokem na udělení známky SISPO zaujímají jabloně (4,2 tis. ha), následují slivoně (1,2 tis. ha) a višně (1,0 tis. ha).

O nákupu čerstvého ovoce ke zpracování jsou k dispozici údaje za rok 2022, kdy bylo nakoupeno ke zpracování celkem 47,6 tis. t ovoce, tj. o 12,3 % méně než v roce předchozím. Čerstvého ovoce pro zpracování z tuzemska bylo nakoupeno meziročně méně o 4,5 % v celkovém objemu 29,9 tis. t. Největší podíl ovoce ke zpracovatelským účelům tvořila tuzemská průmyslová jablka, jejichž nákup byl meziročně vyšší o 34,8 % v objemu 24,8 tis. t. Nákup čerstvého ovoce ze zahraničí se proti předchozímu roku rovněž snížil, a to o 37,4 % na 6,2 tis. t. Ovoce zmrazené, sušené či jinak upravené nakoupené pro další zpracování v celkové výši 11,5 tis. t pocházelo z 88,5 % ze zahraničí.

V ČR bylo v roce 2023 k dispozici celkem 104,4 tis. t skladovacích kapacit pro ovoce, z toho 65,7 % s ULO technologií. Pro sezónu 2022/2023 bylo naskladněno k začátku prosince 64,8 tis. t jablek, což je meziroční nárůst o 22,6 %. Skladovací kapacity tak byly využity z 62,1 %.

Podle předběžných údajů bylo v roce 2023 dovezeno do ČR celkem 566,1 tis. t čerstvého a sušeného ovoce za 19,9 mld. Kč. Ovoce mírného pásma včetně ořechů vlašských bylo do ČR dovezeno 116,7 tis. t (meziročně -13,9 %) a na celkovém importu ovoce se podílelo 20,6 %. Import jablek konzumních v roce 2023 činil 63,0 tis. t, tj. meziroční nárůst o 9,5 %, u jablek moštových došlo k meziročnímu poklesu o 36,3 % na objem 644 t. Meziroční nárůst byl

zaznamenán u višňi (o 292,3 %⁹¹ na 19,6 t), dále u hrušek (o 135,2 % na 881,4 t) a švestek (o 52,3 % na 12 199,6 t). Naproti tomu k poklesu došlo u dovozu meruněk (o 15,6 % na 6 945,9 t), jahod (o 15,2 % na 11 504,9 t), třešní (o 11,6 % na 576,0 t) a malin (o 7,9 % na 1 599,7 t). Hlavní importéřskou zemí pŕedevším konzumních jablek bylo v roce 2023 opĕt Polsko s 33,1 tis. t, Slovensko (8,9 tis. t), Itálie (7,5 tis. t) a Maĕarsko (7,4 tis. t).

Vývoz ĕerstvého a sušeného ovoce vĕtne reexportu podle pŕedbĕžných údajů v roce 2023 meziroĕně klesl o 12,6 % na 114,4 tis. t o celkové hodnotĕ 3,5 mld. Kĕ. Ovoce smĕřovalo z 99,9 % na trhy zemí EU. Vývoz ovoce mírného pásma vĕtne vlašských oŕechů v roce 2023 dosáhl objemu 44,9 tis. t v hodnotĕ 0,7 mld. Kĕ (meziroĕní pokles objemu o 29,5 %). Celkový vývoz jablek meziroĕně klesl o 37,3 % na 33,5 tis. t, z toho 27,6 tis. t byla jablka moštová, a mířil pŕedevším do Rakouska a Německa.

Výsledná záporná bilance zahraniĕního obchodu s ĕerstvým a sušeným ovocem v roce 2023 se v porovnání s pŕedchozím rokem zvýšila v objemovém vyjádŕení na 451,7 tis. t, ve finanĕním se zvýšila na 16,4 mld. Kĕ.

T8.1/08 - Bilance výroby a spotŕeby ĕerstvého ovoce mírného pásma vĕtne bobulovin a oŕechů vlašských¹⁾

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroĕní index
Plocha plodných produkĕních sadů	tis. ha	12,9	12,3	12,2	11,4	10,6	93,0
Hektarový vynos (produkĕní sady)	t/ha	10,07	11,53	10,94	14,43	11,50	79,7
Domácí výroba ³⁾	tis. t	301,2	321,0	319,3	343,3	284,9	83,0
z toho - produkĕní sady ⁴⁾	tis. t	129,9	141,4	136,8	165,0	121,9	73,9
Dovoz ⁵⁾	tis. t	193,8	149,0	146,5	135,6	116,7	86,1
Celková nabídka	tis. t	495,0	470,0	465,8	478,9	401,6	83,9
ĕerstvá spotŕeba + samozásobení ²⁾	tis. t	421,6	390,9	391,9	385,3	328,1	85,2
Nákup ke zpracování ⁵⁾	tis. t	22,8	29,4	31,3	29,9	28,6	95,7
Vývoz vĕtne reexportu ⁵⁾	tis. t	50,6	49,7	48,6	63,7	44,9	70,5
Celková poptávka vĕtne ztrát	tis. t	495,0	470,0	471,8	478,9	401,6	83,9
Sobĕstaĕnost ^{6), 7)}	%	67,8	76,4	76,5	82,7	79,9	-2,8

1) Marketingový rok u vĕšiny ĕerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

2) Vĕtne ztrát.

3) Podle ĀSÚ.

4) Podle ÚKZÚZ.

5) Pro rok 2023 pŕedbĕžný údaj.

6) Sobĕstaĕnost je poĕítána bez nákupu ke zpracování, protože v dovozu a vývozu nejsou zapoĕteny výrobky z ovoce.

7) Meziroĕní index u sobĕstaĕnosti je vyjádŕen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: ĀSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemĕdělských plodin, Statistika zahraniĕního obchodu ĀR; MZe; OU ĀR; ÚKZÚZ
Zpracoval: K. Kliĕková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe), M. Ludvík (OU ĀR)

91 V roce 2022 ĕinil objem dovezených višňi 51 212 kg, v roce 2023 byly višně dovezeny v objemu 200 906 kg.

T8.1/09 - Bilance výroby a spotřeby konzumních jablek v produkčních sadech ¹⁾

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	Meziroční index
Plocha plodných produkčních sadů ²⁾	tis. ha	6,5	6,1	6,2	5,7	5,1	89,5
Hektarový výnos (produkční sady) ³⁾	t/ha	15,8	19,3	17,8	24,3	19,7	81,1
Produkce ^{3) 5)}	tis. t	62,0	60,0	57,0	70,0	60,0	85,7
Dovoz ⁵⁾	tis. t	85,1	64,7	65,8	55,6	63,0	113,3
Celková nabídka	tis. t	147,1	124,7	122,8	125,6	123,0	97,9
Čerstvá spotřeba + samozásobení ⁴⁾	tis. t	137,3	116,3	114,6	118,4	116,0	98,0
Vývoz ⁵⁾	tis. t	9,8	8,4	8,2	7,2	6,2	86,1
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	147,1	124,7	122,8	125,6	122,2	97,3
Soběstačnost ⁶⁾	%	45,2	51,6	49,7	59,1	51,7	-7,4

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Podle ÚKZÚZ.

3) Podle OU ČR.

4) Včetně ztrát.

5) Pro marketingový rok 2023/24 předběžný údaj.

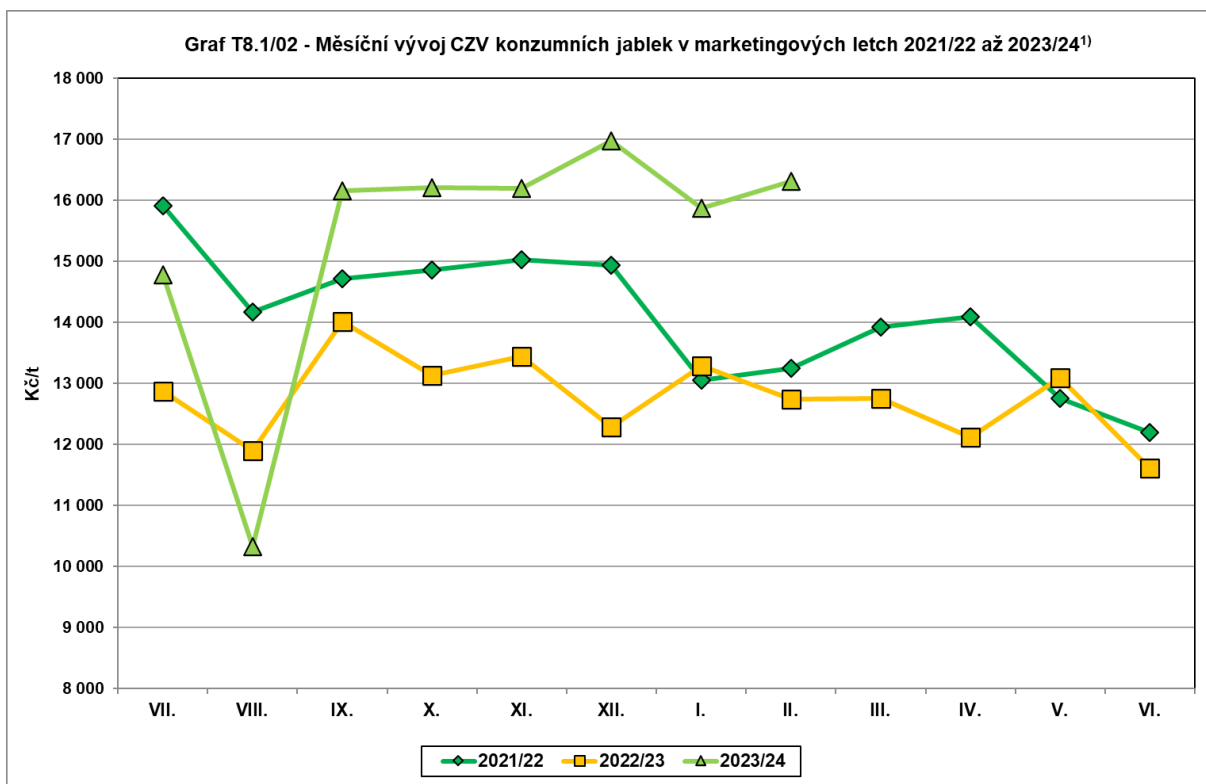
6) Meziroční index je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČR; MZe; ÚKZÚZ; OU ČR

Zpracoval: K. Klíčková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe), M. Ludvík (OU ČR)

Spotřeba ovoce včetně jižního vyjádřená v hodnotě ovoce čerstvého, tj. včetně výrobků z ovoce, se v roce 2022 meziročně snížila, a to o 3,2 kg/obyv./rok na 87,4 kg/obyv./rok. V roce 2023 se podle odhadu MZe a ÚZEI očekává snížení spotřeby čerstvého ovoce na celkových 84,2 kg/obyv./rok. Index CZV ovoce 2022/23 dosáhl hodnoty 110,4. V porovnání s CZV předchozího roku klesly ceny višně (o 14,6 % na 10 509 Kč/t) a jahod (o 4,5 % na 114 652 Kč/t). Naopak k nárůstu cen došlo u rybízu červeného a bílého (o 552,1⁹² % na 51 048 Kč/t), třešní (o 36,3 % na 61 002 Kč/t), jablek konzumních (o 11,9 % na 14 949 Kč/t), švestek (o 10,2 % na 15 620 Kč/t), hrušek (o 10,1 % na 17 869 Kč/t) a broskví (o 2,8 % na 24 079 Kč/t). Index spotřebitelské ceny v roce 2023 u jablek konzumních, vzrostl o 9,4 p. b. a u hroznů stolních klesl o 3,0 p. b. Průměrná cena jablek konzumních v roce 2023 oproti předchozímu roku vzrostla o 0,97 Kč na 32,87 Kč/kg, průměrná cena stolních hroznů v roce 2023 oproti předchozímu roku vzrostla o 10,83 Kč na 94,11 Kč/kg.

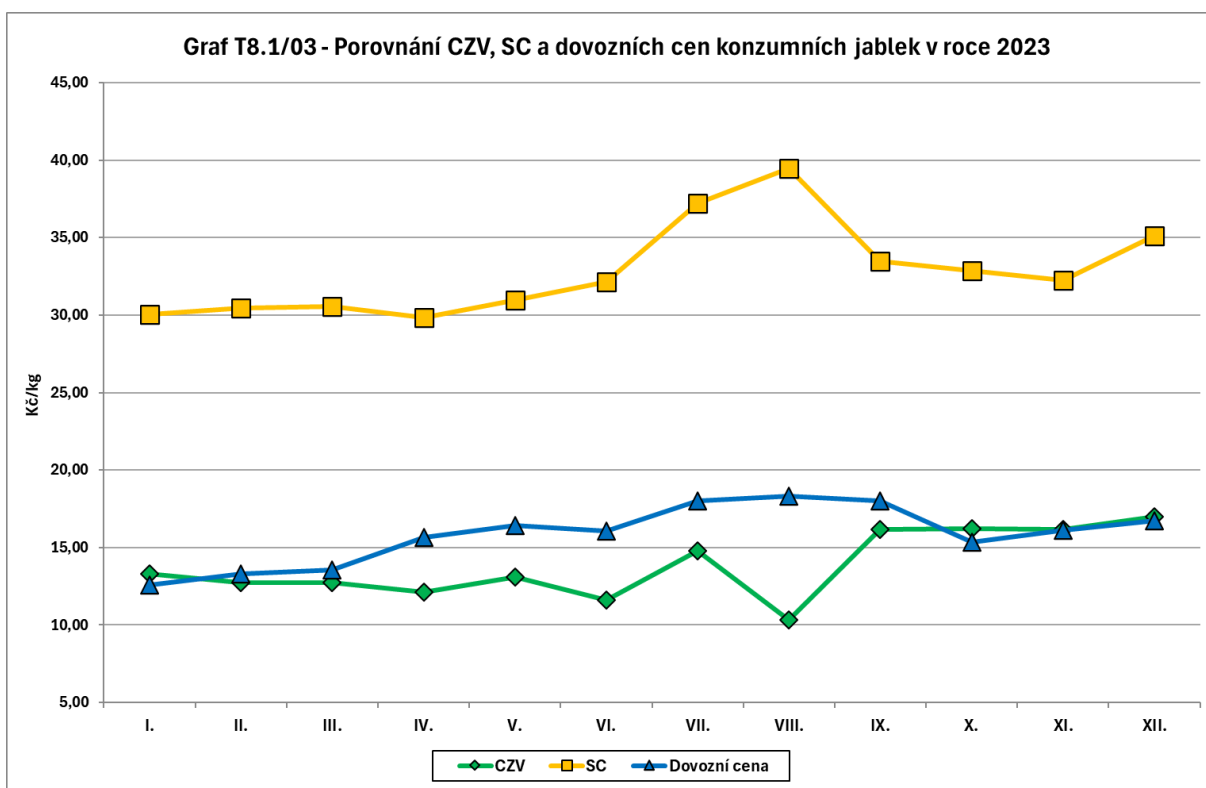
92 V roce 2022 byla CZV červeného a bílého rybízu 7 828 Kč/t, v roce 2023 byla cena červeného a bílého rybízu 51 048 Kč/t.

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI)

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI)

K 2. 1. 2023 bylo v ČR 18 schválených organizací producentů ovoce a zeleniny, z toho jedna nadnárodní organizace (Družstvo BRAMKO CZ).

V roce 2022 přijal SZIF 17 žádostí o dotace, 17 žádostí o změnu operačního programu a 7 žádostí o schválení nového operačního programu. Za rok 2022 vyplatil SZIF z prostředků EU sumu 133,1 mil. Kč. Výměra pozemků určená pro produkci uznaných produktů činila za rok 2022 celkem 10 251,3 ha.

V roce 2023 došlo ke změnám souvisejícím se zavedením Strategického plánu SZP. Ovocnáři mohli čerpat podpory ze zdrojů EU v sekci přímých plateb, a to jak oddělených od produkce, např. základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS) a její doplňková verze (DRP/CRISS), platba pro malé zemědělce, podpora mladých zemědělců nebo celofiremní ekoplatba (základní a prémiová), tak vázaných na produkci (CIS) s vysokou a velmi vysokou pracností. Dále mohli pěstitelé ovoce využít sekci sektorových intervencí (dříve SOT) v rámci Organizací producentů ovoce a zeleniny. V rámci sekce Rozvoj venkova (dříve PRV) mohli ovocnáři čerpat podporu na neprojektová opatření (např. Agroenvironmentálně-klimatická opatření nebo Ekologické zemědělství) a na projektové intervence, např. Investice do zemědělských podniků (33.73), Investice do zpracování zemědělských produktů (34.73) nebo Inovace při zpracování zemědělských produktů (51.77). Z národních zdrojů pak mohli čerpat podpory v rámci dotačních programů⁹³ např. 1. I „Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích, vinicích a ve školkách“, dále 1.R „Podpora restrukturalizace ovocných sadů“ nebo 1. V „Podpora restrukturalizace ovocných sadů v režimu ekologického zemědělství“.

Projekt „Ovoce a zelenina do škol“ je administrován v souladu s nařízením EP a Rady (EU) č. 1308/2013, nařízením Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/39, prováděcím nařízením Komise (EU) 2017/40 a nařízením vlády č. 74/2017 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na dodávky ovoce, zeleniny, mléka a výrobků z nich do škol, a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů. Záměrem projektu je trvale přispět ke zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny a vytvoření správných stravovacích návyků u dětí. Od školního roku 2017/18 došlo na úrovni EU k reformě dvou projektů Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol, které byly spojeny pod jeden společný právní a finanční rámec Školní projekt (Ovoce, zelenina a mléko do škol). Ačkoliv došlo ke spojení i pod jeden finanční rámec, finanční obálky zůstávají pro jednotlivé projekty oddělené.

Ve školním roce 2022/23 se části Ovoce a zelenina do škol účastnilo celkem 563 054 žáků (97,6 % žáků) z 4 001 škol. Od školního roku 2017/18 byla cílová skupina u ovoce a zeleniny rozšířena i na žáky druhého stupně základních škol, od školního roku 2022/23 byla cílová skupina omezena na žáky prvního stupně základních škol. Roční limit na produkty na jednoho

93 Podpory podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2023 na základě § 2a, § 2d zákona č. 252/1997 Sb.

žáka činil nakonec 208,80 Kč, roční limit na doprovodná opatření na žáka byl 34 Kč. Ovoce a zeleninu dostávají děti zdarma. Celková podpora pro školní rok 2022/23 činila u Ovoce a zeleniny do škol 133,6 mil. Kč. Proplaceno bylo u ovoce a zeleniny na produkty 116,0 mil. Kč za 12,1 mil. porcí a 17,4 mil. Kč na doprovodná vzdělávací opatření. Ovoce a zeleninu dodávalo do škol 16 žadatelů.

8.1.7 Zelenina

Rok 2023 byl ovlivněn trváním nejistot z předešlého roku (pokračování války na Ukrajině, napětí na Blízkém východě, silné nákladové inflační tlaky), které ovlivňovaly vývoj cen energií, pohonných hmot, hnojiv, přípravků na ochranu rostlin atd. Vzhledem k nárůstu cen energií ukončily činnost některé zpracovatelské podniky (mrazírny, konzervárny) a inflace způsobila omezování nákupů spotřebitelů. Z hlediska počasí se rok 2023 pro pěstování zeleniny vyvíjel bez větších extrémů, přesto lze v jednotlivých krajích pozorovat rozdíly. Jaro a začátek léta bylo spíše chladnější a deštivější. Vysoké teploty a sucho bylo sledováno zejména na přelomu července a srpna. Podzimní počasí bylo opět teplé a umožnilo tak sklizeň podzimních zeleninových druhů. V Evropě byl vývoj počasí lokálně rozdílný. Jih Evropy byl opět sužován horky, suchem, lesními požáry, silnými přívalovými dešti a bouřkami. Trh pak byl v roce 2023 ovlivněn stejně jako v ČR vysokou inflací. Produkce zeleniny v hlavních producentských zemích EU poklesla, a to zejména ve Španělsku, Polsku a Německu. I v roce 2023 pokračovalo v ČR snižování množství dovážené zeleniny z tradičních destinací za současného navyšování její hodnoty. Na straně vývozu také došlo k mírnému poklesu, a to zejména z hlediska množství, z hlediska hodnoty vývozu bylo zaznamenáno spíše mírné navýšení. K výraznější změně struktury zahraničního obchodu nicméně nedošlo. Index cen zemědělských výrobců čerstvé zeleniny a index spotřebitelských cen čerstvé zeleniny v roce 2023 posílily. Ceny jednotlivých druhů čerstvé zeleniny se vyvíjely rozdílně.

V roce 2023 v ČR celková výměra pěstební plochy zeleniny (včetně dopočtu domácností) meziročně spíše stagnovala (nepatrně navýšila o 0,4 %) a dosáhla 15 190 ha. Největší podíl zaujímaly následující druhy zeleniny, a to ostatní zelenina (22 %), cibule (16 %), dřeňový hrách a mrkev (shodně 8 %), hlávkové zelí (7 %), okurky nakládačky a ředkvičky (shodně 6 %). Nejviditelněji vzrostla plocha meziročně u ředkviček o 36 % na 903 ha, póru o 25 % na 74 ha, česneku o 24 % na 564 ha, méně pak u cibule o 11 % na 2 380 ha, celeru o 9 % na 546 ha a salátů o 7 % na 721 ha. K nejvýznamnějšímu snížení ploch došlo u dřeňového hrachu o 25 % na 1 221 ha, významněji méně u petržele o 10 % na 411 ha, květáku o 4 % na 322 ha, hlávkového zelí a ostatní zeleniny o 3 % na 1 035 ha, resp. na 3 281 ha.

Celková produkce zeleniny (včetně dopočtu domácností) se i přes pokles ploch v roce 2023 zvýšila, a to o 13,5 % na 344,0 tis. t. Nejvýraznější nárůst sklizně byl vykázan zejména u salátových okurek (+115 % na 15 894 t), česneku (+37 % na 2 250 t), ředkviček (o 34 % na 8 131 t), cibule (o 30 % na 66 264 t), salátů (+29 % na 15 899 t) a ostatní zeleniny (o 20 % na

55 920 t). Naproti tomu se nejvýrazněji snížila sklizeň dřeňového hrachu (-39 % na 3 113 t), méně pak celeru (-8 % na 15 512 t), okurek nakládaček (-4 % na 23 755 t) a petržele (-2 % na 7 707 t).

Hektarové výnosy meziročně vzrostly téměř u všech sledovaných druhů zeleniny. Největší zvýšení bylo zaznamenáno u salátových okurek (o 104 % na 57,09 t/ha), ostatní zeleniny (o 24 % na 17,04 t/ha), salátů (o 21 % na 22,04 t/ha), rajčat (o 18 % na 37,52 t/ha) a cibule (o 17 % na 27,84 t/ha). Snížení hektarového výnosu nastalo u dřeňového hrachu (o 17 % na 2,55 t/ha), celeru (o 16 % na 28,43 t/ha) a póru (o 14 % na 24,63 t/ha).

T8.1/10 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	14,0	15,1	16,0	15,1	15,2	100,4
Hektarový výnos	t/ha	20,24	20,56	20,84	20,04	22,65	113,0
Domácí výroba	tis. t	283,5	310,7	333,5	303,0	344,0	113,5
Dovoz²⁾	tis. t	587,8	582,2	574,2	530,1	516,9	97,5
Celková nabídka	tis. t	871,3	892,9	907,7	833,1	860,9	103,3
Čerstvá spotřeba + samozásobení	tis. t	719,5	748,4	762,0	686,2	722,5	105,3
Nákup ke zpracování²⁾	tis. t	78,8	78,5	72,1	65,8	61,5	93,5
Vývoz²⁾	tis. t	73,0	66,0	73,6	81,1	76,9	94,8
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	871,3	892,9	907,7	833,1	860,9	103,3
Soběstačnost³⁾	%	35,5	37,6	40,0	40,3	43,9	3,6

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

2) Pro rok 2023 odhad.

3) Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR - MZE

Zpracoval: J. Menzlová (ÚZEI), I. Buchtová (MZe), V. Němcová (MZe)

V roce 2023 došlo k navýšení celkového počtu pěstitelů na 166 a ploch na 11 275 ha. Nárůst byl způsoben zejména rozšířením podopatření Integrované produkce zeleniny a jahodníku (IPZ) na Integrovanou produkci zeleniny, víceletých produkčních plodin, jahodníku a brambor (IPZJB AEKO 2023+). V sekci IPZ se v roce 2023 zvýšil počet pěstitelů, kteří jsou evidováni u ZUČM, na 67 s celkovou výměrou 6 769 ha, tj. nárůst o 13 %.

Import čerstvé zeleniny do ČR v roce 2023, podle předběžných údajů, byl meziročně objemově o 2,5 % nižší, ale jeho finanční hodnota vzrostla o 12,1 %. Dovezeno bylo 516,9 tis. t zeleniny za 14,9 mld. Kč. Dovození ceny vzrostly u více než poloviny všech druhů. Nejmarkantněji se ceny zvýšily u mrkve, cibule, póru, čerstvých/chlazených luštěnin, skupiny květáky a brokolice a tykví. Naproti tomu nejvýraznější pokles dovozních cen byl zaznamenán u mangoldu, jamu, hrášku a šalotky.

Největší objem zeleniny byl v roce 2023 dovezen opět ze Španělska (125,0 tis. t), které se tak na celkovém importu čerstvé zeleniny podílelo 24,2 % (nárůst podílu v meziročním porovnání o 1 p. b.). Dováženy byly především salátové okurky (26,9 %, tj. 33,7 tis. t), melouny (17,6 %, tj. 22,0 tis. t) a sladká paprika (15,1 %, tj. 18,8 tis. t). Druhým nejvýznamnějším

dodavatelem zeleniny zůstalo Nizozemsko se 79,2 tis. t (tj. 15,3 % podíl na celkovém dovozu, pokles v meziročním porovnání o 3,3 p. b.), odkud se dovážela zejména cibule (20,7 %, tj. 16,4 tis. t), mrkev (17,1 %, tj. 13,5 tis. t) a rajčata (14,4 %, tj. 11,4 tis. t). Třetí místo obsadilo Polsko (10,0 %, nárůst podílu o 2,1 p. b., tj. 51,5 tis. t), které dodávalo v roce 2023 převážně zelí (23,9 %, tj. 12,3 tis. t), mrkev (11,9 %, tj. 6,1 tis. t) a cibuli (9,2 %, tj. 4,8 tis. t). Čtvrté místo zaujímal Itálie také s podílem 9,8 % (pokles podílu v meziročním porovnání o 0,5 p. b.) s 50,9 tis. t, s dodávkami melounů (30,6 %, tj. 15,6 tis. t), mrkve (12,9 %, tj. 6,6 tis. t) a kedlubnů (9,3 %, tj. 4,7 tis. t). Dalším významným dodavatelem zůstalo Německo (6,7 %, tj. 34,5 tis. t), odkud se dovážela zejména cibule (40,4 %, tj. 14,0 tis. t), zelí (16,1 %, tj. 5,6 tis. t) a řepa (8,7 %, tj. 3,0 tis. t).

V roce 2023 se na celkovém objemu dovezené čerstvé zeleniny do České republiky nejvíce podílely melouny (16,9 %, nárůst podílu v meziročním porovnání o 3,1 p. b.), rajčata (12,4 %, -1,1 p. b.), cibule (11,7 %, -0,1 p. b.), salátové okurky (11,1 %, +1,5 p. b.), sladká paprika (8,6 %, -0,2 p. b.) a mrkev (7,0 %, -0,7 p. b.).

Vývoz čerstvé zeleniny včetně reexportu z ČR v roce 2023 poklesl v množství vyjádření o 5,2 % na 76,9 tis. t, v hodnotovém vyjádření mírně vzrostl o 1,2 % na 2,4 mld. Kč. Z jednotlivých druhů zeleniny se nejvíce vyvážely okurky nakládačky (v meziročním porovnání nárůst o 1,6 p. b. na 14,7 tis. t), sladká paprika (+2,8 p. b. na 7,2 tis. t), rajčata (-2,6 p. b. na 5,9 tis. t) a cibule (+0,1 p. b. na 5,5 tis. t). Na Slovensko směřovalo 59,5 % veškerého vývozu zeleniny z ČR (pokles hodnoty v meziročním porovnání o 0,2 % na 45,8 tis. t), ve vývozu převažovala sladká paprika, cibule, rajčata, řepa, zelí a salátové okurky.

Celková množství záporná obchodní bilance s čerstvou zeleninou se v roce 2023 meziročně snížila o 2,0 % na 440,0 tis. t, ve finančním vyjádření naopak vzrostla o 1,6 % na 12,5 mld. Kč.

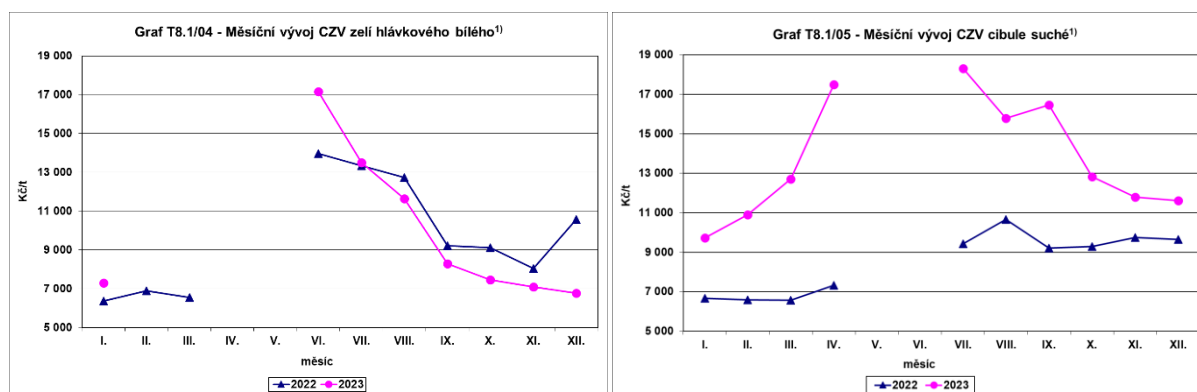
Spotřeba zeleniny vyjádřená v hodnotě zeleniny čerstvé, tj. včetně výrobků ze zeleniny, se v roce 2022 meziročně významně snížila o 9,4 kg/obyv./rok na 87,4 kg/obyv./rok. Spotřeba se snížila u všech sledovaných druhů s výjimkou květáku, která stagnovala. Největší pokles spotřeby byl zaznamenán u melounů (-1,9 kg na 7,0 kg/obyv./rok), cibule (-1,5 kg na 10,8 kg/obyv./rok), skupiny „ostatní zelenina“ (-1,4 kg na 13,1 kg/obyv./rok), dále u mrkve (-1,0 kg na 7,2 kg/obyv./rok) a hlávkového zelí (-0,8 kg/obyv./rok). V roce 2023 se podle odhadu MZe a ÚZEI očekává další snížení spotřeby čerstvé zeleniny na cca 85,2 kg/obyv./rok.

Míra soběstačnosti ČR v produkci čerstvé zeleniny se v roce 2023 zvýšila o 3,6 p. b. na 43,9 % v důsledku vyšší domácí produkce a nižšího dovozu i vývozu.

Ceny zemědělských výrobců v meziročním porovnání významněji posílily, index CZV 2023/22 činil 119,0. Meziročně se nejrazantněji zvýšila CZV zejména u cibule (o 55 % na 13 466 Kč/t) a česneku (o 37 % na 135 646 Kč/t). Méně výrazně se pak CZV zvýšila u mrkve

s natí (o 29 % na 34 621 Kč/t), petržele bez natě (o 28 % na 30 154 Kč/t), mrkve bez natě (o 25 % na 10 931 Kč/t) a kedlubnů (o 24 % na 37 949 Kč/t). Nejznamenější snížení CZV bylo zaznamenáno u rajčat (o 25 % na 35 131 Kč/t) a červeného hlávkového zelí (o 24 % na 8 792 Kč/t), méně pak u bílého hlávkového zelí (o 12 % na 8 575 Kč/t) a hlávkové kapusty (o 11 % na 19 824 Kč/t).

Následující grafy znázorňují vývoj měsíčních CZV u hlávkového zelí bílého a cibule suché v roce 2023 a 2022.

1) Údaje u bílého hlávkového zelí za únor až květen 2023 a duben a květen 2022, u cibule za květen a červen 2022 a 2023 nejsou k dispozici.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Menzlová (ÚZEI)

Spotřebitelské ceny zeleniny v meziročním porovnání v roce 2023 významněji posílily, index SC 2023/22 byl 118,9. Kromě okurek salátových, kdy SC poklesla o 11,8 %, všechny ostatní druhy zeleniny vykázaly zvýšení. Nejvýraznější zvýšení cen nastalo u cibule suché (o 53,7 %), mrkve (o 47,5 %), květáku (o 33,5 %), brokolice (o 24,1 %) a paprik (o 23,0 %).

V roce 2023 opět mohli pěstitelé zeleniny čerpat podpory ze zdrojů EU a z národních prostředků. Podpory v rámci přímých plateb jsou uvedeny v kapitole 2.2.1 Přímé platby ze zdrojů EU a v kapitole 2.4 Podpory tržních cen a organizace trhu, příp. v kapitole 8.1.6.

Program rozvoje venkova (dále PRV) nabízel pěstitelům v roce 2023 v rámci Agroenvironmentálně-klimatických opatření (dle NV č. 75/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů) možnost zažádat o podporu na integrovanou produkci zeleniny se sazbou 426 €/ha (tj. 10 273,42 Kč/ha) na standardní orné půdě. V roce 2023 bylo podáno 14 žádostí na 2 007 hektarů v hodnotě 16,1 mil. Kč⁹⁴. V rámci nového strategického plánu SZP bylo pro AEKO (dle NV č. 80/2023 Sb.) podáno 72 žádostí na 4 857 ha v hodnotě 2,2 mil. Kč.

V rámci Ekologického zemědělství (dle NV č. 76/2015 Sb., ve znění pozdějších předpisů) platí pro přechodné období na ekologickou produkci sazba 536 €/ha a pro udržení ekologické produkce sazba 466 €/ha (tj. 12 926,18 Kč/ha a 11 238, Kč/ha pro rok 2023). V roce 2023 bylo podáno 41 žádostí na 539 ha v předpokládané hodnotě 6,1 mil. Kč. V rámci navazujících

94 Jedná se o sumu vyplacených dotací ze všech schválených žádostí roku 2023 a dříve.

opatření ekologického zemědělství (dle NV č. 331/2019 Sb.) bylo v roce 2022 proplaceno 145 žádostí na 3 381 ha v hodnotě 40,0 mil. Kč. V rámci nového strategického plánu SZP, a to opatření ekologická produkce (dle NV č. 81/2023 Sb.) bylo podáno 182 žádostí na 2 762 ha v hodnotě 43,0 mil. Kč.

Z národních dotací MZe bylo zelinářům v roce 2022 vyplaceno v rámci dotačního programu „Biologická a fyzikální ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin“ 7,7 mil. Kč, na podporu testování množitelského materiálu 370,2 tis. Kč, na podporu tvorby rostlinných genotypů 19,7 mil. Kč. Na pořádání seminářů, školení a výstav byly dále poskytnuty dotace ve výši 940,9 tis. Kč. Celkem se jednalo o částku 28,7 mil. Kč. Pěstitelé zeleniny spolu s pěstiteli brambor v roce 2023 využili také podpory na pořízení závlah ve výši 11,3 mil. Kč.

Dále pěstitelé zeleniny obdrželi mimořádnou finanční podporu zemědělského odvětví postiženého zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023.

8.1.8 Réva vinná – víno

Plocha osázených vinic byla v roce 2023 ve výši 17 735 ha. Další okamžitě využitelná plocha pro výsadbu činila 231,0 ha a plocha, kterou mohou pěstitelé využít na základě žádosti a následného správního řízení, činila 105,5 ha. Z hlediska velikosti vinic dle osázené plochy bylo ke konci roku 2023 v ČR 79 % vinic větších než 5 ha, 10 % v rozmezí 1 až 5 ha, 3 % vinic od 0,5 do 1 ha, 3 % o velikosti 0,2 až 0,5 ha a zbývajících 5 % byly vinice o výměře do 0,2 ha.

V roce 2023 nedošlo ve srovnání s rokem 2022 k výrazným změnám ve věkové struktuře vinic. Ty byly tvořeny z 6 % mladými neplodnými výsadbami ve stáří do 4 let, plodné vinice zaujímaly dvě třetiny ploch vinic a podíl vinic starších 30 let činil 27 % celkové rozlohy vinic.

Odrůdová skladba registrovaných vinic je dlouhodobě stabilní. Téměř tři čtvrtiny ploch vinic (73 %) byly v roce 2023 osázeny moštovými bílými odrůdami a více než jedna čtvrtina (27 %) moštovými odrůdami modrými. Z hlediska odrůdové skladby zaujímalo největší výměru i v roce 2023 z bílých odrůd Veltlínské zelené (1 487 ha), Ryzlink rýnský (1 312 ha), Müller Thurgau (1 281 ha) a Ryzlink vlašský (1 117 ha), z červených odrůd Frankovka (935 ha) a Svatovavřínecké (797 ha).

Na základě údajů ČSÚ se v roce 2023 v ČR sklídilo z plochy 16,3 tis. ha plodných vinic celkem 77,0 tis. t moštových hroznů při průměrném hektarovém výnosu 4,73 t/ha. V porovnání s předchozím rokem byla tato produkce moštových hroznů nižší o 14,8 tis. t, tj. o 16,2 %. Průměrná cena čerstvých vinných hroznů byla podle údajů ČSÚ ve výši 14 522 Kč/t.

Podíl modrých moštových hroznů na celkové sklizni roku 2023 v ČR tvořil 20,5 %. Na výrobu růžového vína byla užita čtvrtina sklizených modrých hroznů, tj. 5,2 % celkové produkce moštových hroznů. Průměrná cukernatost moštových hroznů se v roce 2023 pohybovala okolo 21,1 °NM (o 0,5°NM výše než minulý rok a o 0,3 °NM vyšší než desetiletý průměr). Podle provedeného šetření SV ČR se pohybovala průměrná cena moštových hroznů

na úrovni 17,40 Kč/kg (meziročně vyšší o 0,10 Kč/kg). Průměrná cena bílých hroznů činila 17,90 Kč/kg a hroznů modrých 15,80 Kč/kg. Cenový rozdíl mezi hrozny bílými a modrými ve výši 2,10 Kč/kg byl oproti předchozímu roku nižší o 0,80 Kč/kg.

Celková hodnota sklizených moštových hroznů dosáhla 1,48 mld. Kč (meziroční pokles o 27 mil. Kč). Na základě průměrné ceny hroznů a průměrného výnosu hroznů byl rok 2023 ve vinohradnictví ČR mimořádně ztrátový. V roce 2023 byla ztráta dle SV ČR 9,50 Kč/kg hroznů. Z hroznů sklizených v ČR lze získat asi 640 tis. hl vína, tedy přibližně 30 % roční spotřeby vína v ČR.

Nedostatek domácí výroby vína byl i v roce 2023 řešen vysokým dovozem, který činil podle předběžných údajů 1 538,5 tis. hl vína, tj. o 92,5 tis. hl méně než v předchozím roce, v hodnotě 6,6 mld. Kč. Import bílého vína byl ve výši 833,7 tis. hl, tj. 54,2 % celkového dovozu, za 2,0 mld. Kč, z toho podíl bílého vína sudového činil 67,4 %. Červeného vína bylo dodáno 386,0 tis. hl, tj. 25,1 % celkového realizovaného importu, v hodnotě 2,0 mil. Kč. U vína červeného byl dovoz vína lahvového a sudového téměř vyrovnaný, lahvové bylo zastoupeno z 52,6 %. V roce 2023 byli největšími dodavateli vína Maďarsko, Itálie, Španělsko, Německo a Slovensko.

V roce 2023 vývoz a reexport vína z České republiky klesl na 41,3 tis. hl za 475,0 mil. Kč. Bílého vína bylo vyvezeno 19,6 tis. hl v hodnotě 186,3 mil. Kč a červeného vína 19,1 tis. hl v hodnotě 221,2 mil. Kč. Celých 90 % exportovaného vína tvořilo víno lahvové, a to jak u vína bílého, tak i červeného. Největším odběratelem bylo tradičně Slovensko. Záporná obchodní bilance s vínem se v roce 2023 v množstevním vyjádření mírně zlepšila na 1 497,2 tis. hl, ve finančním vyjádření se však zhoršila na 6,1 mld. Kč.

Podle ČSÚ se celková průměrná spotřeba vína v roce 2022 meziročně snížila o 0,9 l/obyv./rok na 19,9 l/obyv./rok. ÚZEI odhaduje, že v roce 2023 se spotřeba vína mírně zvýšila.

T8.1/11 - Bilance výroby a spotřeby vína¹⁾

Ukazatel	MJ	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	Meziroční index
Plocha plodných vinic ²⁾	tis. ha	16,1	16,1	16,4	16,4	16,3	99,4
Hektarový výnos ²⁾	t/ha	4,23	5,60	5,51	5,59	4,73	84,6
Počáteční zásoba k 1. 8.	tis. hl	748	575	864	591	854	144,5
Výroba z domácí produkce ³⁾	tis. hl	625	725	720	760	640	84,2
Dovoz suroviny a vína ⁴⁾	tis. hl	1 711	1 717	1 719	1 631	1 539	94,3
Celková nabídka	tis. hl	3 084	3 017	3 303	2 982	3 033	101,7
Spotřeba ⁴⁾	tis. hl	2 392	2 058	2 300	2 046	2 180	106,5
Vývoz vína ⁴⁾	tis. hl	117	95	96	82	41	50,0
Konečná zásoba k 31. 7. ^{4), 5)}	tis. hl	575	864	591	854	812	95,1
Celková poptávka	tis. hl	3 084	3 017	3 303	2 982	3 033	101,7
Soběstačnost ⁶⁾	%	26,1	35,2	31,3	37,1	29,4	-7,8
Rentabilita bez dotací ^{3), 6)}	%	1,1	1,1	0,9	0,9	.	.

1) Vinařský rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.

2) Údaje ČSÚ.

3) Podle SV ČR.

4) Pro vinařský rok 2023/24 předběžný údaj.

5) Pro vinařský rok 2022/23 zásoba podle ÚKZÚZ.

6) Meziroční index u soběstačnosti a rentability je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR; SV ČR; ÚKZÚZ

Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI)

Vinařský fond podporuje marketing vína, rozvoj vinařské turistiky a informuje veřejnost o vinohradnictví a vinařství. Příjmy Vinařského fondu tvoří především odvody za víno poprvé uvedené do oběhu (0,50 Kč/l), odvody z plochy vinic (350 Kč/ha), dále penále, úroky a dotace z rozpočtu krajů, finanční podpora státu aj. V roce 2023 získal Vinařský fond finanční prostředky ve výši 87,2 mil. Kč, z toho činila podpora státu 47,6 % a odvody za víno 32,6 %. Výdaje Vinařského fondu v částce 88,5 mil. Kč byly určeny především na propagaci vína, 38,7 % bylo využito na komunikační kampaň.

V roce 2023 čerpali vinaři a vinohradníci dotace jak ze zdrojů EU, tak i ČR. Z národních podpor byly čerpány prostředky na zavlažování vinic, podporu šlechtění révy vinné, výstavu pěstovaných rostlin, podporu účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí a podporu zpracování.

V roce 2023 došlo ke změnám souvisejícím se zavedením Strategického plánu SZP. Pěstitelé mohli čerpat podpory ze zdrojů EU v sekci přímých plateb, např. základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS) a její doplňková verze (DRP/CRISS), platba pro malé zemědělce, podpora mladých zemědělců nebo celofiremní ekoplatba (základní a prémiová). Dále mohli pěstitelé révy vinné využít sekci sektorových intervencí (dříve SOT) v rámci nichž mohli využít opatření Restrukturalizace s podpoatřeními Změna odrůdové skladby vinice, Změna typu opěrné konstrukce nebo Technika zlepšující obhospodařování vinic. Vinaři pak mohli v rámci opatření Investice využít prostředky na nákup Lisu na hrozny, Filtru na víno, Speciální kvasné nádoby s aktivním potápěním matolinového klobouku nebo Dřevěného sudu nebo uzavřené dřevěné nádoby na výrobu vína o objemu nejméně 600 litrů. V rámci sekce Rozvoj venkova (dříve PRV) mohli vinohradníci a vinaři čerpat podporu na neprojektová opatření (např. Agroenvironmentálně-klimatická opatření nebo Ekologické zemědělství) a na

projektové intervence, např. Investice do zemědělských podniků (33.73), Investice do zpracování zemědělských produktů (34.73) nebo Inovace při zpracování zemědělských produktů (51.77).

8.1.9 Okrasná produkce

Okrasné zahradnictví, které zahrnuje květiny a okrasné rostliny, školkařství okrasné a ovocné, je významnou nepotravinářskou složkou rostlinné výroby v ČR. V roce 2023 se podle ČSÚ podílel tento sektor 5,2 % na tuzemské rostlinné produkci a 2,8 % na celkové zemědělské produkci. Produkce tohoto sektoru v roce 2023 meziročně klesla o 3,4 % a činila 4,7 mld. Kč. Dne 13. 12. 2023 byla v tomto sektoru uznána první organizace producentů, a to CZ-FLORA, odbytové družstvo.

Květinářství

Produkce květinářství v roce 2022 finančně vzrostla po výrazném růstu v předchozím roce jen o 1,2 % na 2,79 mld. Kč, údaje o produkci za rok 2023 dosud nebyly k dispozici. Spotřebitelské ceny řezaných květin v ČR v roce 2023 meziročně opět vzrostly u všech sledovaných druhů (karafiát velkokvětý, růže velkokvětá, gerbera velkokvětá, chryzantéma), u hrnkového druhu Saintpaulia cena rovněž meziročně vzrostla.

Bilance zahraničního obchodu květinářských produktů zůstává i v roce 2023 výrazně pasivní, záporné saldo vzrostlo o 1,4 % na 5,04 mld. Kč.

Hlavní dováženou komoditou do ČR byly čerstvé řezané květiny. Mezi hlavní dodavatele květin ve všech skupinách patří Nizozemsko, následuje Německo, Ekvádor, Itálie, Kolumbie, Polsko a Slovensko. Vývoz květin z ČR byl realizován především na Slovensko, do Německa, Bulharska, Maďarska, Polska a Rakouska.

T8.1/12 - Bilance zahraničního obchodu s květinami

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Dovoz	mil. Kč	4 689,0	4 633,0	5 368,0	5 690,0	5 778,0	101,5
Vývoz včetně reexportu	mil. Kč	635,0	797,0	869,0	721,0	740,0	102,6
Saldo zahraničního obchodu	mil. Kč	-4 054,0	-3 836,0	-4 499,0	-4 969,0	-5 038,0	101,4

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČR.

Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

Okrasné školkařství

Produkce školkařských výpěstků okrasných druhů v ČR k posledním známým výsledkům stagnuje. Výměra ploch okrasných školkařských výpěstků v roce 2021 činila 1 578 ha, což je meziroční nárůst o 165 ha, údaje o plochách okrasných školkařských výpěstků pro roky 2022 a 2023 dosud nebyly k dispozici.

Nejvýznamnějšími dodavateli školkařských výpěstků byly Nizozemsko, Německo, Itálie, Slovensko a Polsko. Vývoz školkařských výpěstků z ČR v roce 2023 výrazně vzrostl

(o 30,5 %) a byl realizován především na Slovensko, dále do Polska, Maďarska, Rumunska a Německa.

T8.1/13 - Bilance zahraničního obchodu se školkařskými výpěstky – okrasné školkařství

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Dovoz	mil. Kč	953,3	1 077,5	1 268,1	1 428,4	1 397,1	97,8
Vývoz včetně reexportu	mil. Kč	189,2	194,3	216,8	209,4	273,2	130,5
Saldo zahraničního obchodu	mil. Kč	-764,1	-883,2	-1 051,3	-1 219,0	-1 123,9	92,2

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČR
Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

Ovocné školkařství

Podle údajů ÚKZUZ se produkce ovocných výpěstků zvýšila v roce 2023 na 15,4 mil. ks (tj. zvýšení o 10,5 %). Nejvíce se v roce 2023 vyprodukovalo opět jahodníku (10,6 mil. ks, tj. 68,7 % celkové školkařské výroby), s velkým odstupem pak byla školkařská produkce jabloní (1,3 mil. ks), borůvek (1,1 mil. ks), maliníku (341,2 tis. ks) a slivoní švestek (299,5 tis. ks).

Tradičními dovozci do ČR jsou Nizozemsko, Německo, Polsko, Itálie, Maďarsko a Rakousko, export byl realizován především na Slovensko a do Itálie, Francie, Rakouska a Maďarska.

T8.1/14 - Bilance zahraničního obchodu se školkařskými výpěstky – ovocné školkařství

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Dovoz	mil. Kč	61,45	46,87	72,65	119,17	93,30	78,3
Vývoz včetně reexportu	mil. Kč	81,90	82,21	130,72	183,23	125,19	68,3
Saldo zahraničního obchodu	mil. Kč	20,45	35,34	58,07	64,06	31,89	49,8

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČR
Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI), I. Buchtová (MZe)

8.1.10 Léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR)

V roce 2023 se pěstební plocha meziročně snížila o 14,4 % na 6 240 ha. Produkce dosáhla 4,4 tis. t (tj. meziroční pokles o 21,1 %) a průměrný hektarový výnos byl ve výši 0,71 t/ha (tj. meziroční pokles o 7,8 %). Z toho na 17,1 % plochy (1 068 ha) byl pěstován kmín kořený, jehož pěstební plocha se meziročně snížila o 69,6 %.

Bilance zahraničního obchodu LAKR je dlouhodobě záporná v objemovém i finančním vyjádření. Mezi hlavní dovážené komodity patří paprika, zázvor a pepř. Mezi nejvýznamnější dovozce patří Španělsko, Čína, Polsko, Vietnam, Brazílie a Slovensko.

Českou významnou exportní komoditou je kmín, kterého bylo v roce 2023 vyvezeno 1 450 t v hodnotě 65,9 mil. Kč. Je dodáván především do Polska, Maďarska, Slovenska, Rakouska a Německa.

8.2 Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit

8.2.1 Skot – mléko, hovězí maso

Mléko

Objem nákupu mléka v EU 27 dosáhl téměř stejné úrovně jako v předchozím roce. Podle EK bylo mlékárnami nakoupeno 144,4 mil. t, což je meziročně o 0,03 % (0,05 mil. t) méně. Minimální meziroční růst produkce Unie byl však výsledkem výraznějších meziročních poklesů či růstů produkce v některých členských zemích. Roční objem nákupu vzrostl nejvíce v Německu (o 0,5 mil. t), v Polsku, v Belgii (v obou případech o 0,2 mil. t) a v Nizozemsku (o 0,1 mil. t), což byl růst v rozmezí o 1,0 % (v Nizozemsku) až 3,3 % (v Belgii). Naopak objem nákupu nejvýrazněji klesl ve Francii, Irsku a v Itálii (o 0,6 mil. t, resp. o 0,4 mil. t a 0,2 mil. t). Velký nárůst objemu produkce tak nastal zejména v Německu a v jeho okolních zemích. Největší procentní růst nastal, bez ohledu na minoritní Kypr, v Estonsku (o 7,4 %), Rumunsku (o 6,2 %) a v Bulharsku (o 4,2 %), což činilo celkem pouze 0,02 mil. t. Největší procentní ústup (o 7 %) nastal v Chorvatsku, což však byl z hlediska produkce EU bezvýznamný objem. Vývozy všech komoditních výrobků včetně sýrů podle EK meziročně vzrostly, z toho s výjimkou sýrů byl růst výrazný. Vývoz SPM do třetích zemí vzrostl o 12,2 % na 262,5 tis. t, vývoz SOM o 10,4 % na 780,4 tis. t a obdobně tomu bylo i u vývozu másla, jehož objem vývozu vzrostl o 14,7 % na 250,8 tis. t. U jmenovaných komoditních výrobků s nižší přidanou hodnotou měly na růst vývozu vliv zejména destinace Blízkého východu; v případě SOM se jednalo o Alžírsko a Egypt, též u SPM se výrazně zvýšila poptávka z Egypta a másla odebrala meziročně více zejména Saúdská Arábie. Na mírném růstu vývozu sýrů (o 3,7 %, na 1 382,2 tis. t) se podílelo Spojené království a další destinace. Celkový dovoz Číny z EU se téměř u všech sledovaných komoditních výrobků změnil v rozmezí 5 % až 10 %, z toho vzrostl dovoz másla a kondenzovaných mlék, zatímco ostatních komodit dovezla Čína z EU meziročně méně. Průměrná roční CZV mléka v EU podle EK dosáhla 46,98 €/100 kg (11,58 Kč/l), což je meziroční pokles o 3,23 €/100 kg (6,4 %). V přepočtu na koruny vůči € klesla cena meziročně o 0,80 Kč/l.

V ČR po mírném růstu v předchozím roce pokračoval růst stavů dojnic. Výrazný růst mléčné užitkovosti vedl ke zvýšení domácí produkce mléka, avšak vlivem zvýšení vývozu suroviny nákup tuzemských mlékáren meziročně vzrostl jen mírně. Průměrné stavy dojnic dosáhly 361,8 tis. ks, což je meziročně o 1,1 % více, avšak výroba vzrostla o 4,1 % na 3,4 mld. l. Průměrná mléčná užitkovost ve výši 9 351,8 l/dojnici/rok vzrostla meziročně o 267,5 l (o 2,9 %), což je zřejmě reflexe vysoké tržní ceny mléka a známka dalšího zvýšení intenzity produkce. S ohledem na významný podíl kombinovaného plemene v celkovém stádě je zřejmé, že v ČR převažují vysoko-intenzivní chovy.

V plemenné struktuře stáda dojených krav pokračoval pozvolný posun směrem k holštýnskému plemeni, zejména na úkor ostatních plemen a kříženek. V kontrole užitkovosti,

prováděné Českomoravskou společností chovatelů, a. s., bylo v kontrolním roce 2022/23 (říjen-září) sledováno celkem 95,6 % stavů dojených krav. Z celkového počtu 290,2 tis. krav s ukončenou normovanou laktací bylo 60,9 % krav holštýnského plemene (včetně kříženek z převodného křížení s podílem krve H 50 % a více) a 34,8 % krav českého strakatého plemene. Podíl krav ostatních plemen a kříženek s nižším podílem krve dojných plemen činil 4,3 %. V této kategorii dominovaly kříženky s nízkým podílem krve dojných plemen, z dojných plemen bylo nejpočetněji zastoupeno plemeno Montbéliard v počtu 3,8 tis. ks.

V souladu se strategií podpory živočišné výroby byla zachována přímá podpora producentům mléka. Na základě nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům byla pro rok 2023 stanovena platba ve výši 3 501,65 Kč/ks krávy s tržní produkcí mléka jako dobrovolná podpora příjmu vázaná na produkci (CIS). Do 30. 6. 2023 bylo z nároku na platbu VCS za rok 2022 proplaceno 1 749 žádostí v celkové výši 1 248,3 mil. Kč. Ke stejnému datu bylo podáno 1 717 žádostí o platbu CIS za rok 2023 s celkovým požadavkem ve výši 1 233,0 mil. Kč. Chovatelům dojnic byla rovněž přiznána mimořádná finanční podpora v celkové částce 105,6 mil. Kč, tj. 300 Kč/dojnici.

Chovatelé, kteří se v souladu s NV č. 70/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření dobré životní podmínky zvířat, účastnili opatření PRV na zlepšení dobrých životních podmínek zvířat, podali žádosti o kompenzační platbu v celkové částce 584,6 mil. Kč. Další podpora výrobců mléka pokračovala v rámci systému BISS na plochu obhospodařované půdy, doplňkové redistribuční platby pro udržitelnost (DRP/CRISS) a dalších typů plateb týkajících se klimatu a životního prostředí, případně mladých a malých zemědělců. Přehled počtu podaných a vyplacených žádostí je uveden v kapitole 2.

Současně byly vypláceny i další podpory z národních zdrojů v rámci „Zásad“ a další nepřímé podpory. Další dotační tituly i vyplacené finanční částky jsou uvedeny v kap. 2.2.

Přehled podpor tržních cen je zahrnut v kapitole 2.3. Jejich součástí byly finanční náhrady v rámci školního projektu „Mléko do škol“. Ve školním roce 2022/23 bylo do projektu aktivně zapojeno 10 schválených žadatelů a 524 635 žáků 1. stupně základních škol. Podpora dodávek mléčných produktů činila celkem 120,4 mil. Kč. Doprovodných vzdělávacích opatření se zúčastnilo 515 618 žáků a tato část programu byla podpořena celkovou částkou 16,8 mil. Kč. Roční limit na produkty a jednoho žáka byl stanoven na 220,80 Kč, od května však na 231,80 Kč a limit na doprovodná vzdělávací opatření 34,00 Kč na jednoho žáka. Na propagaci a hodnocení bylo vynaloženo 0,2 mil. Kč.

T8.2/01 - Bilance výroby a spotřeby mléka

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023 ¹⁾	Meziroční index
Základní ukazatele produkce mléka							
Průměrný stav dojených krav	tis. ks	362,7	357,8	361,5	357,9	361,8	101,1
Průměrná roční užitkovost	l/ks	8 471,4	8 892,8	8 915,7	9 084,3	9 351,8	102,9
Výroba	mil. l	3 072,8	3 181,8	3 222,9	3 251,4	3 383,9	104,1
Tržní produkce	mil. l	2 974,6	3 083,8	3 124,2	3 160,9	3 287,5	104,0
Bilance zpracování mléka							
Počáteční zásoba	mil. l	74,3	72,3	68,9	80,9	67,3	83,2
Nákup mléka	mil. l	2 497,1	2 614,3	2 645,0	2 665,8	2 694,7	101,1
Dovoz	mil. l	1 064,9	1 065,5	1 111,9	1 094,6	1 176,5	107,5
Celková nabídka	mil. l	3 636,3	3 752,1	3 825,8	3 841,3	3 938,5	102,5
Domácí spotřeba	mil. l	2 279,8	2 387,2	2 393,0	2 332,1	2 359,2	101,2
Vývoz ²⁾	mil. l	1 284,2	1 296,0	1 352,0	1 441,8	1 515,8	105,1
Intervenční nákup ³⁾	mil. l	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celková poptávka	mil. l	3 564,0	3 683,2	3 745,0	3 774,0	3 875,0	102,7
Konečná zásoba	mil. l	72,3	68,9	80,9	67,3	63,5	94,4
Míra soběstačnosti ⁷⁾	%	134,8	133,3	134,7	139,4	143,4	4,0
Ekonomika mléka (náklady, užitkovost a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady - celkem ⁴⁾	Kč/dojnici	77 742	77 304	83 524	103 458	108 654	105,0
Průměrná roční užitkovost	l/dojnici	8 814	8 902	9 182	9 346	9 489	101,5
Náklady jednotkové ⁴⁾	Kč/l	8,82	8,68	9,10	10,20	10,56	103,5
Realizační cena mléka ⁵⁾	Kč/l	8,85	8,52	9,07	11,67	10,93	93,7
Podpory přímé ⁶⁾ - platba na krávy chované v systému s TPM (do r. 2014 dle čl. 68 nařízení Rady 73/2009, od r. 2015 VCS); PVP; PRV - Opatření 14.1.1-14.1.3 (váž. průměr); MZe - dot. titul 19.A, dot. titul 20.A-welfare; zelená nafta, pojištění	Kč/dojnici	7 995	8 600	7 759	7 553	6 625	87,7
Podpory nepřímé - krmiva (vč. MZe - dot. tit. S.1.1.2 (sucho 2015))	Kč/dojnici	9 430	9 722	8 705	8 805	8 011	91,0
Podpory celkem	Kč/dojnici	17 425	18 322	16 464	16 358	14 636	89,5
Podpory jednotkové přímé	Kč/l	0,91	0,97	0,84	0,81	0,70	86,4
Podpory jednotkové nepřímé - krmiva	Kč/l	1,07	1,09	0,94	0,94	0,84	89,6
Podpory jednotkové celkem	Kč/l	1,98	2,06	1,77	1,75	1,54	88,1
Nákladová rentabilita ⁷⁾	%	0,34	-1,85	-0,29	14,40	3,49	-10,9
Souhrnná rentabilita s přímými podporami ⁷⁾	%	10,62	9,27	9,31	22,32	10,10	-12,2
Souhrnná rentabilita s nepřímými podporami ⁷⁾	%	12,47	10,72	10,44	23,63	11,48	-12,1
Souhrnná rentabilita celkem ⁷⁾	%	22,75	21,85	19,71	31,55	18,09	-13,5
CZV ČR ⁸⁾	Kč/l	8,86	8,54	9,04	11,40	10,97	96,2
CZV EU ⁹⁾	Kč/l	9,06	8,93	9,77	13,42	11,58	86,3

1) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

2) Ve vývozu jsou zahrnuty výrobky a syrové mléko, realizované mlékárnami z nákupu mléka.

3) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

4) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI, rok 2023 odhad.

5) Realizační cena respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI, rok 2023 odhad.

6) Zahrnuje podpory: VCS dojnice, PVP na VDJ přežvýkavce a mimořádné balíčky podpor na dojnice a prasnice v letech, kdy vznikl nárok a ostatní uvedené tituly.

7) Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

8) CZV mlékárny v ČR; pramen resortní statistika Mlék (MZe) 6-12.

9) CZV EU - pramen EK.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; Statistika Mlék (MZe) 6-12; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI), K. Straková (MZe)

Tržní produkce mléka dosáhla podle dopočtových údajů ČSÚ celkem 3 287,5 mil. l, což je meziroční růst o 4,0 % a současně 97,2% podíl na celkové výrobě mléka. Množství mléka dodaného k dalšímu zpracování (v ČR i zahraničí) činilo podle evidence SZIF celkem 3 292,440 tis. t a přímý prodej spotřebitelům 25,166 tis. t. Objem dodávek ke zpracování byl

vykázán meziročně o 2,5 % vyšší, a současně se zvýšil i přímý prodej o 4,6 %. Po stagnaci v předchozím roce opět klesl počet producentů registrovaných pro prodej ke zpracování i počet producentů s přímým prodejem. K 31. 12. 2023 bylo evidováno 1 332 producentů dodávajících prvnímu kupujícímu a 437 producentů přímého prodeje. Celkový objem mléka, který dodali výrobci ke zpracování, dosáhl podle SZIF v přepočtu 3 205,9 mil. l, ale tuzemské mlékárny nakoupily podle MZe jen 2 695,7 mil. l, neboť zbývající množství prodali výrobci mléka ke zpracování v zahraničí. Z nakoupeného mléka však zpracovatelé ještě část objemu přesunuli ke zpracování v zahraničí, a celkový objem mléčné suroviny vyvezené výrobci a zpracovateli dosáhl po přepočtu na litry 19,0 % domácí tržní produkce.

V organizaci prodeje syrového mléka bylo k 31. 12. 2023 registrováno celkem 67 prvních kupujících mléka. Z registrovaného počtu prvních kupujících bylo 42 mlékáren. Zbytek tvořilo 25 odbytových organizací, z nichž 19 jich bylo současně uznanými organizacemi producentů. Objem mléka prodaný odbytovými organizacemi i organizacemi producentů dále posílil a zvýšil se i jeho podíl na celkové prodeji mléka. Uzané organizace producentů zprostředkovaly prodej 2 519,1 tis. t mléka, což je 76,5 % množství dodaného k dalšímu zpracování. K tomu bylo prodáno prostřednictvím odbytových organizací 153,5 tis. t mléka. Celkem bylo prodáno prostřednictvím uznaných organizací producentů a odbytových organizací 2 672,6 tis. t mléka, tj. 81,2 % množství dodaného k dalšímu zpracování. Největší objem prodeje zprostředkovala družstva Mléko.cz, Mlékařské hospodářské družstvo JIH a Mlékařské hospodářské družstvo Střední Čechy v celkové výši 1 559,6 tis. t mléka, tj. 47,4 % objemu ke zpracování.

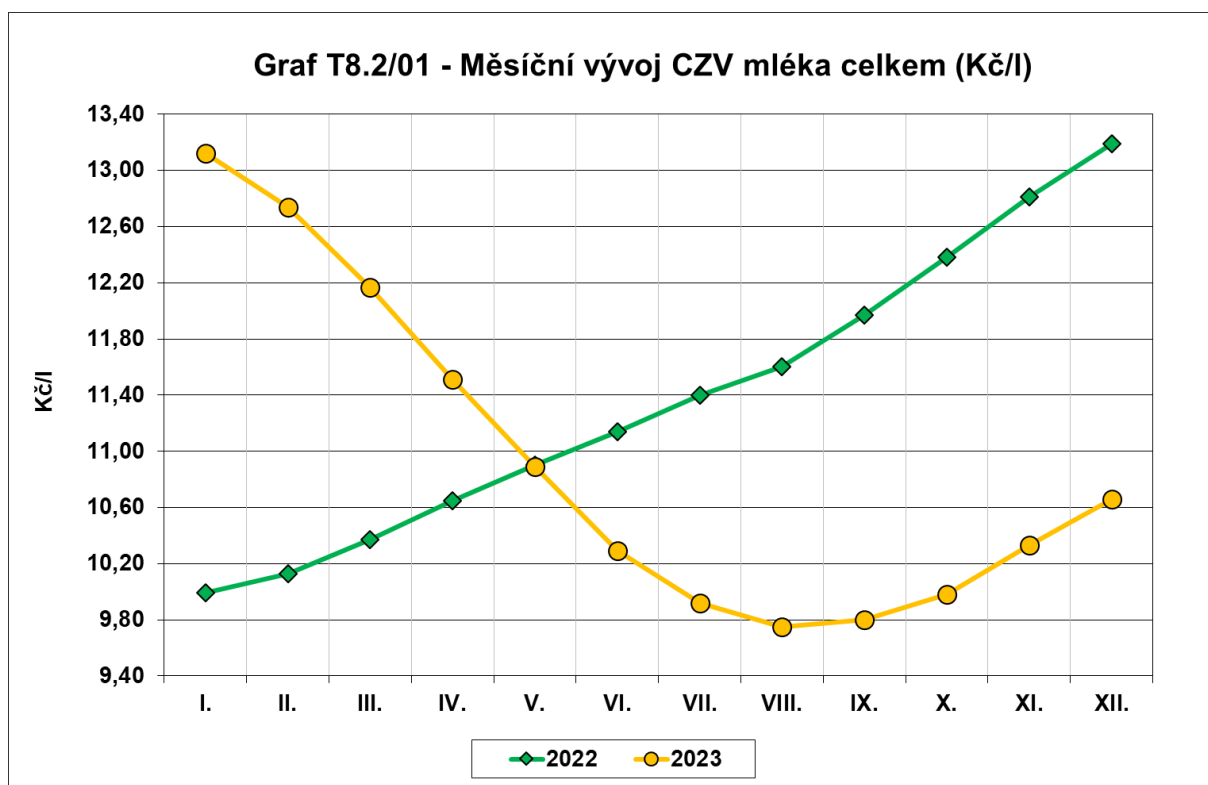
Ve zpracovatelském průmyslu se při zvýšeném nákupu mléka podařilo snížit konverzi suroviny do sušených mlék, zato však výroba trvanlivých mlék posílila. Výroba čerstvých výrobků u většiny kategorií klesla nebo stagnovala, výjimku tvořily sýry. Výroba SOM se zvýšila meziročně o 1,5 % na 17,2 tis. t a výroba SPM klesla o 9,9 % na 10,1 tis. t. Zato trvanlivého mléka bylo vyrobeno 559,3 tis. l, tj. meziročně o 5,3 % více. Celkově bylo vyrobeno 27,4 tis. t sušených mlék (SOM a SPM), což je meziročně o 3,1 % méně. Uvedená změna struktury produkce, tj. méně sušených mlék a více trvanlivých konzumních mlék zřejmě souvisí s pokračující trávající vysokou hladinou cen energií. Másla bylo vyrobeno 32,2 tis. t, tj. meziročně o 6,2 % méně. Pokles výroby je zřejmě odrazem zvýšené výroby sýrů. Z čerstvých výrobků klesla zejména výroba syrovátky a čerstvého konzumního mléka. Výroba sýrů a tvarohů celkem vzrostla o 5,0 % na 177,9 tis. t. Z toho 121,1 tis. t bylo sýrů přírodních a 14,7 tis. t sýrů tavených. Tvarohů bylo vyrobeno 42,1 tis. t, což je meziročně o 1,3 % více. Průměrné CPV většiny sledovaných mlékárenských výrobků meziročně vzrostly, výjimkou byl výrazný pokles CPV komoditních výrobků (másla a SOM), a mírnější pokles CPV polotučného trvanlivého mléka a nízkotučného Eidamu. Růst CPV dosahoval nejčastěji 10 % až 14 %, pouze CPV sýrů Eidamského typu o obsahu tuku 40 % až 45 % vzrostla jen o 2,6 %. Průměrná

CPV SOM však klesla o 31,8 % a dosáhla 62,06 Kč/kg, u másla ve spotřebitelském balení nastal pokles o 17,7 % a CPV činila v průměru 145,60 Kč/kg.

V zahraničním obchodu s mlékárenskými výrobky se obchodní saldo meziročně zhoršilo, ačkoliv na straně vývozu i dovozu bylo meziročně dosaženo vyšších hodnot. Saldo zahraničního obchodu s mlékárenskými výrobky bez másla v přepočtu na ekvivalent mléka dosáhlo 339,3 mil. l. Příznivě se vyvíjel obchod se sýry, jichž se meziročně vyvezlo více a dovezlo méně. Čerstvých sýrů a tvarohů bylo vyvezeno 89,0 tis. t, což je meziročně o 12,7 tis. t více. Celkem 39 % vývozu čerstvých sýrů a tvarohů směřovalo do Itálie, dalšími vývozními destinacemi bylo Slovensko a Polsko s podílem ve výši 25 %, resp. 14 %. Dovoz čerstvých sýrů a tvarohů dosáhl 107,4 tis. t a záporné saldo se tak meziročně mírně zlepšilo o 2,7 tis. t. Dále se zvýšil zejména vývoz smetan (o 27,3 %), konzumních mlék (o 13,2 %), a másla (o 13,5 %). Smetan bylo vyvezeno 18,7 tis. t, konzumních mlék 228,1 tis. t a másla 4,1 tis. t. Bilance obchodu s máslem se mírně zhoršila a jeho netto dovoz dosáhl 21,4 tis. t, což jsou dvě třetiny domácí produkce. Dovoz vzrostl téměř u všech hlavních mlékárenských výrobků, výjimku tvořila jen syrovátka a tavené sýry. Smetan bylo dovezeno 13,5 tis. t, konzumních mlék 44,3 tis. t a másla 25,6 tis. t. Meziročně směřovali zemědělci více suroviny zahraničním zpracovatelům. Při zvýšení tržní produkce mléka současně posílil její vývoz. Meziročně bylo vyvezeno o 55,3 tis. t (8,3 %) syrového kravského mléka více.

Celková domácí spotřeba mléka a mlékárenských výrobků bez másla v hodnotě mléka se zvýšila o 1,2 %. Podíl dovozu mléka a mlékárenských výrobků na spotřebě v přepočtu na ekvivalent mléka dosáhl 49,9 %, podíl vývozu na tržní výrobě 46,1 %.

Průměrná CZV mléka, kterou vykazaly mlékárny v ČR, dosáhla podle výkazu Mlék (MZe) 6–12 úrovně 10,97 Kč/l. Průměrný obsah tuku a bílkovin činil 3,8 %, resp. 3,46 %. Průměrná CZV mléka meziročně mírně klesla, zejména důsledkem mírného oživení nabídky mléka na světovém trhu, dosáhla historicky druhé nejvyšší hodnoty, ale v průběhu roku měla klesající trend. Od ledna do prosince klesla o 2,25 Kč/l na 10,97 Kč/l. Mírný pokles CZV mléka byl odrazem ustrnulé poptávky světových dovozců a s tím souvisejícím tlakem na unijním trhu s mlékem. Průměrná roční CZV se však udržela na historicky druhé nejvyšší hodnotě. První kupující včetně zahraničních subjektů zaplatili chovatelům v ČR v průměru 11,13 Kč/l. Ve výběrovém šetření ÚZEI o nákladech na výrobu mléka byla podle předběžných odhadů dosažena realizační CZV 10,93 Kč/l a převýšila tak predikované náklady, které se odhadují ve výši 10,56 Kč/l. K ceně mléka však chovatelé dle odhadu obdrželi v přepočtu 1,54 Kč/l formou přímých a nepřímých podpor. Odhaduje se, že náklady na nakupovaná krmiva meziročně klesly, ale výroba vlastních krmiv i dalších nákladových položek byla dražší. Podíl nákladů na krmiva na celkových nákladech mléka se předpokládá ve výši 40,8 %, z toho podíl na vlastní krmiva 22,8 %. Vlivem vysoké průměrné CZV mléka však podle předběžného odhadu ÚZEI dosáhli chovatelé v ČR v průměru 3,5% nákladové rentability. S přispěním přímých a nepřímých podpor se předběžně odhaduje průměrná souhrnná rentabilita ve výši 18,1 %.

Pramen: Mlék (MZe) 6-12

Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI)

Hovězí maso

V Evropské unii byl rok 2023 v odvětví hovězího a telecího masa charakterizován pokračujícím trendem úbytku stavů skotu včetně krav a snížením výroby i porážek jatečných zvířat. Vyrovnaná nabídka s poptávkou se promítla do poměrně stabilních cen hovězího masa. Ačkoli ceny jatečného skotu v EU 27 v porovnání s nejvýznamnějšími globálními vývozci zůstaly vysoké, došlo k nárůstu exportu do třetích zemí, naproti tomu dovoz oslabil.

Stavy skotu v Evropské unii v roce 2023 pokračovaly v klesajícím trendu, který byl nastartován v roce 2016. Podle údajů Eurostatu bylo k prosinci roku 2023 chováno v členských zemích celkem 73,8 mil. ks skotu, což reprezentovalo v meziročním porovnání snížení o 1,3 % (o 1,0 mil. ks). K úbytku došlo až na dvě výjimky (Malta, Kypr) ve všech členských zemích. Nevětší podíl na něm měly z chovatelsky nejvýznamnějších zemí zejména Španělsko (-2,5 %), Německo (-1,5 %) a Francie (-1,1 %), ve kterých se snížily stavy skotu souhrnem o 0,5 mil. ks. Srovnatelný vývoj byl zaznamenán také v chovech krav celkem, jejichž počty v Unii klesají pravidelně rovněž od roku 2016. V meziročním porovnání došlo v roce 2023 opět k jejich dalšímu snížení (o 1,7 %, tj. 0,5 mil. ks) na 30,0 mil. ks. V rámci top 5 chovatelských zemí (Francie, Německo, Španělsko, Irsko, Itálie) došlo k úbytku základního stáda krav celkem proti roku 2022 v rozmezí od 1,6 % (Španělsko) do 2,5 % (Itálie). Počty krav v EU se meziročně snížily o 1,7 % na 19,7 mil. ks, naproti tomu stavy krav BTM klesly o 1,6 % na 10,3 mil. ks. Úbytek stavů skotu v EU 27 se negativně promítal v nabídce jatečných zvířat. V roce 2023 bylo

v Unii poraženo celkem 21,9 mil. ks jatečného skotu, což představovalo v porovnání s rokem 2022 pokles o 3,4 %, tj. o 0,8 mil. ks. Z producentů významných členských zemí byl zaznamenán nižší počet porážek především v Polsku, Francii, Španělsku a Itálii, a to v rozmezí od 3,7 % do 9,2 %, naproti tomu pouze v 9 členských zemích byl evidován nárůst. K nim patřily především Nizozemsko a Belgie (nárůst v rozmezí od 1,3 % do 2,1 %). V Německu porážky stagnovaly na úrovni roku 2022. Nižší nabídka jatečného skotu se promítla také do snížení výroby hovězího a telecího masa. V EU 27 bylo v roce 2023 vyprodukováno 6,4 mil. t hovězího masa, což bylo v meziročním porovnání méně o 4,0 % (o 0,3 mil. t). V EU 14⁹⁵ představoval tento úbytek 4,0 %, v NČZ byl nepatrně nižší (o 3,6 %). Meziročně nižší výroba byla evidována celkem v 15 členských zemích, z toho z producentů významných zemí oslabila zejména v Itálii (-17,0 %) ve Španělsku (-5,0 %), Polsku (-4,8 %), Francii (-4,4 %) a Irsku (-3,5 %). Naproti k navýšení výroby došlo především v Nizozemsku (+3,3 %), Belgii (+0,9 %) a nepatrně v Německu (+0,6 %). Spotřeba hovězího masa v EU 27 v roce 2023 podle odhadu klesla meziročně o 3,5 % a zůstala těsně pod 10 kg/obyv./rok (v čistém mase). Přispěla k tomu vysoká inflace v důsledku níž spotřebitelé omezili poptávku a zároveň se i více orientovali na levnější druhy masa. Vzhledem k tomu, že relace mezi poptávkou a nabídkou byla poměrně vyrovnaná (pokles výroby i spotřeby představoval meziročně 4,0 %, resp. 3,5 %), míra soběstačnosti stagnovala na 106 %. Ceny jatečného skotu se udržely na úrovni roku 2022. CZV jatečných býků R3 v průměru EU 27 meziročně posílila jen nepatrně (o 0,2 %) na 496,6 €/100 kg j. hm. (tj. na 11 922 Kč/100 kg). V rámci jednotlivých členských zemí byl však její vývoj výrazně odlišný. Zvýšení bylo zaznamenáno celkem v 18 zemích, z toho nejvýrazněji v Itálii (o 10,9 %) a v Rumunsku (o 15,0 %), naproti tomu např. v Německu CZV proti roku 2022 klesla o 6,0 % a v Nizozemsku se propadla dokonce o 22,9 %.

Bilance zahraničního obchodu s hovězím masem včetně živého skotu EU 27 byla v roce 2023 v objemovém i finančním vyjádření opět kladná. Meziročně se zlepšila díky nárůstu vývozu téměř do všech tradičních destinací, zatímco dovoz mírně oslabil. Ačkoli unijní produkce klesla a ceny se udržely na poměrně vysoké úrovni, vývoz hovězího masa včetně živého skotu z EU 27 se zvýšil o 1,3 % na 878,9 tis. t. Hlavním odběratelem byla Velká Británie, kam EU v roce 2023 dodala 337,2 tis. t, což představovalo 38 % objemu z celkového unijního vývozu. Meziročně došlo k navýšení prodeje do této ostrovní země o 0,6 %. Výrazně (tj. 6x) zvýšila Unie vývoz na trhy Turecka, kam bylo dodáno 83 tis. t. Tím se turecký trh stal pro EU druhým nejvýznamnějším. K dalším destinacím, kam Unie navýšila proti roku 2022 vývoz, patřily zejména Bosna a Hercegovina, Ghana, Pobřeží slonoviny, Maroko a Hongkong. Naproti tomu o 27,5 % na 42,9 tis. t oslabily meziročně prodeje do Izraele. Ačkoli ceny hovězího masa na globálním trhu klesly, EU meziročně snížila dovoz o 2,7 % na 323,8 tis. t. Hlavním důvodem bylo oslabení spotřeby. Nejvýznamnějším dodavatelem hovězího masa pro

95 Údaje bez Velké Británie.

EU byla Velká Británie, odkud bylo dodáno 96 tis. t, což bylo meziročně méně o 11,6 %. Dovoz od významných a tradičních obchodních partnerů z Jižní Ameriky (Brazílie, Argentina a Uruguay) se zvýšil o 2,5 %, resp. o 1,8 %, resp. 8,6 %. Celkem se tyto tři země podílely na dovozu hovězího masa do EU 55 % (tj. 179 tis. t).

V České republice byl rok 2023 v odvětví hovězího a telecího masa charakterizován mírným poklesem stavů skotu při stagnaci hrubé výroby. Ačkoli se ceny zemědělských výrobců udržely na vysoké úrovni roku 2022, zahraniční obchod jimi nebyl negativně ovlivněn. Vývoz i dovoz dosáhly dokonce rekordní úrovně, zatímco spotřeba hovězího masa vlivem přetrvávajících vysokých cen oslabila.

Chov skotu spojený s produkcí masa byl v roce 2023 v rámci Strategického plánu SZP 2023+ opět podporován ze zdrojů EU, a to prostřednictvím přímých plateb zaměřených na citlivé komodity (CIS, do roku 2022 zvané VCS). U dobrovolné podpory vázané na produkci byla v roce 2023 stanovena sazba na 1 ks masného telete⁹⁶ narozeného v období od 1. 4. 2022 do 28. 2. 2023, jehož matkou je kráva chovaná v systému BTPM s minimálně 50% podílem krve masného plemene a otcem býk masného plemene evidovaný v registru plemenů, ve výši 3 597,30 Kč (tj. 8 993,25 Kč/VDJ). O tuto platbu požádalo 5 tis. chovatelů pro 54,3 tis. ks telat, což bylo meziročně méně v přepočtu na ks o 57,4 tis. telat (podrobněji viz kap. 2.2.).

V ČR je chov skotu tradičně soustředěn především do větších zemědělských podniků. Chovem skotu se podle údajů Ústřední evidence hospodářských zvířat k 31. 12. 2023 zabývalo celkem 17,9 tis. podniků. Téměř 61 % z celkové populace skotu bylo chováno v 778 podnicích s počtem zvířat nad 500 tis. ks/podnik. Na chov krav BTPM se zaměřovalo celkem 8,5 tis. podniků s tím, že 66 % z celkových stavů bylo chováno v podnicích s koncentrací od 11 do 200 ks.

Obdobně jako ve většině členských zemích EU také v České republice stavy skotu celkem meziročně klesly. Podle údajů ČSÚ⁹⁷ bylo k 31. 12. 2023 u nás chováno celkem 1 369,6 tis. ks skotu, což v meziročním porovnání představovalo úbytek 1,5 % (tj. o 20,9 tis. ks). Z toho stavy krav celkem klesly 1,8 % (o 10,7 tis. ks) na 568,5 tis. ks. Hlavním důvodem byl meziroční propad stavů krav BTPM o 5,3 % (o 11,7 tis. ks) na 210,8 tis. ks, zatímco počet dojených krav nepatrně stoupl o 0,3 % na 357,7 tis. ks. Česká republika se v roce 2023 podílela na celkovém počtu skotu chovaném v EU 27, necelými 2,0 %.

Hrubá výroba hovězího a telecího (prodej živých zvířat ze zemědělských podniků) se meziročně téměř nezměnila (nárůst o 0,1 %, tj. o 0,1 tis. t) a dosáhla 92 tis. t j. hm. (170,4 tis. t. ž. hm.). Byla pozitivně ovlivněna růstem stavů skotu v předchozích letech 2021 a 2022, naopak negativně se na ní podílí rostoucí prodej zástavu do ostatních členských zemí.

96 CIS – sazba na 1 ks masného telete, VCS sazba na 1 VDJ masného telete. Přepočítací koeficient na VDJ telete = 0,40.

97 ČSÚ Chov skotu – druhá polovina roku 2023.

Ačkoli hrubá výroba hovězího a telecího masa stagnovala, čistá produkce (výroba masa zpracovatelského průmyslu) se naopak meziročně zvýšila téměř o 1,7 tis. t j. hm. na 70,2 tis. t j. hm. Tento přírůstek byl zajištěn především vyšším počtem poraženého skotu při současném nárůstu porážkové hmotnosti. Podle údajů SVS bylo v ČR poraženo celkem 243,7 tis. ks jatečného skotu, což představovalo proti roku 2022 zvýšení o 1,4 %, tj. o 3,5 tis. ks. Jatečné krávy se podílely na celkových porážkách 46,7 %, jateční býci 38,3 %, zbytek tvořily jalovice a telata (12,0 %, resp. 2,9 %). Počty poražených jatečných krav a jalovic meziročně vzrostly o 4,8 %, resp. 3,9 %, naproti tomu porážky jatečných býků a volů meziročně klesly o 2,4 % (o 2,3 tis. ks). Průměrná porážková hmotnost jatečného skotu celkem podle ČSÚ dosáhla 578 kg ž. hm./ks, z toho u jatečných býků 680 kg/ks ž. hm. a meziročně došlo k jejímu mírnému zvýšení o 0,2 %, resp. 0,3 %.

Průměrná roční spotřeba hovězího a telecího masa na obyvatele proti roku 2022 klesla o 0,3 kg a dosáhla odhadovaných 8,5 kg/rok. Míra soběstačnosti se v komoditě hovězí a telecí maso meziročně zlepšila o 4,9 p. b na 131,8 %, neboť hrubá výroba stagnovala, zatímco spotřeba klesla.

T8.2/02 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa¹⁾ a ekonomika výkrmu skotu

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023 ²⁾	Meziroční index
Stavy skotu celkem³⁾	tis. ks	1 418,1	1 404,1	1 406,4	1 390,5	1 369,6	98,5
z toho - krávy celkem	tis. ks	590,5	585,9	585,9	579,2	568,5	98,2
z toho - krávy BTPM	tis. ks	226,3	226,0	227,2	222,5	210,8	94,7
Průměrný přírůstek býci výkrm	kg/ks/den	1,012	1,010	1,010	0,969	0,969	100,0
Bilance							
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	2,9	2,7	2,6	2,9	3,1	106,9
Výroba	tis. t j. hm.	90,7	89,1	89,0	91,9	92,0	100,1
Dovoz⁴⁾	tis. t j. hm.	45,7	40,9	44,3	43,1	45,5	105,6
Celková nabídka	tis. t j. hm.	139,3	132,7	135,9	137,9	140,6	102,0
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	74,7	72,0	73,2	72,4	69,8	96,4
Vývoz⁴⁾	tis. t j. hm.	61,9	58,1	59,9	62,4	68,0	109,0
Celková poptávka	tis. t j. hm.	136,6	130,1	133,1	134,8	137,8	102,2
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	2,7	2,6	2,9	3,1	2,8	91,5
Soběstačnost⁵⁾	%	121,4	123,8	121,6	126,9	131,8	4,9
Ekonomika výkrmu skotu (náklady, přírůstky a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady jednotkové výkrm býků⁶⁾	Kč/kg ž. hm.	66,51	67,44	71,65	82,86	87,34	105,4
Realizační cena výkrmu skotu	Kč/kg ž. hm.	45,61	44,72	46,85	57,30	59,20	103,3
Podpory přímé - PVP, zelená nafta, pojištění	Kč/ks	1 185	1 265	1 425	1 346	1 449	107,6
Podpory nepřímé - krmiva (vč. MZe - zelná nafta RV, podpora pojištění)	Kč/ks	10 264	9 091	8 946	9 897	10 178	102,8
Podpory celkem	Kč/ks	11 449	10 356	10 371	11 243	11 626	103,4
Podpory jednotkové přímé	Kč/kg ž. hm.	1,87	1,96	2,22	2,09	2,25	107,6
Podpory jednotkové nepřímé - krmiva	Kč/kg ž. hm.	16,17	14,12	13,94	15,38	15,82	102,8
Podpory jednotkové celkem	Kč/kg ž. hm.	18,04	16,09	16,17	17,47	18,07	103,4
Nákladová rentabilita⁶⁾	%	-31,41	-33,69	-34,62	-30,85	-32,22	-1,4
Souhrnná rentabilita s přímými podporami⁶⁾	%	-28,61	-30,78	-31,52	-28,32	-29,64	-1,3
Souhrnná rentabilita s nepřímými podporami⁶⁾	%	-7,10	-12,75	-15,16	-12,29	-14,11	-1,8
Souhrnná rentabilita celkem⁶⁾	%	-4,29	-9,83	-12,06	-9,76	-11,53	-1,8
Cena EU jateční býci⁷⁾	€/100 kg j. hm.	359,92	353,36	394,00	495,50	496,60	100,2
Cena ČR jateční býci⁷⁾	€/100 kg j. hm.	332,18	315,42	344,50	442,80	465,30	105,1

1) Bilance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost = 0,540.

2) Stavy skotu celkem a krav roky 2019–2021 k 1. 4., roky 2022–2023 k 31. 12.

3) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky, spotřeby a soběstačnosti.

4) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

5) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření ÚZEI, rok 2023 odhad.

6) Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

7) Cena = CZV býci R3 na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; TIS^{GR} SZIF;

EC - DG for Agriculture; EUROSTAT; výpočty ÚZEI a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI), T. Vylitová (MZe)

Celková bilance zahraničního obchodu s živým skotem včetně hovězího a telecího masa byla ve finančním vyjádření tradičně aktivní a dosáhla 2,2 mld. Kč. V porovnání s rokem 2022 došlo k jejímu zlepšení o 0,45 mld. Kč.

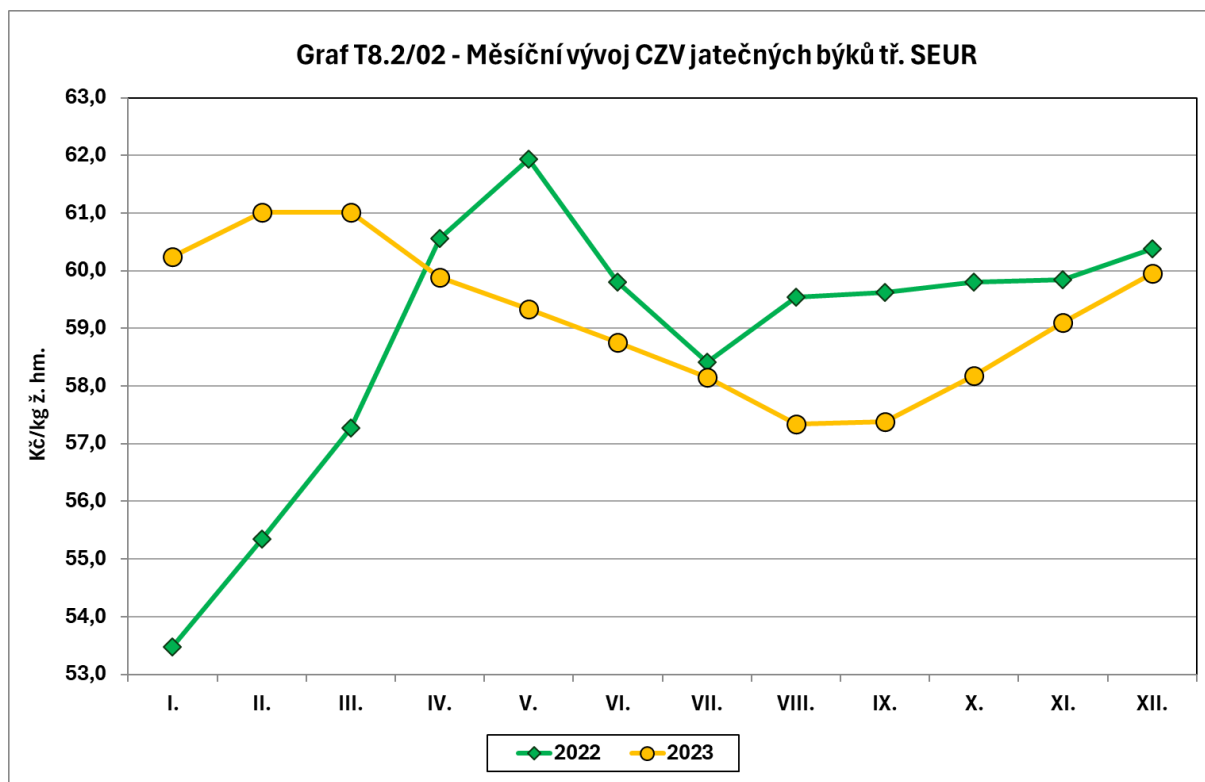
Český zahraniční obchod s živým skotem vykázal v roce 2023 opět aktivní bilanci, která dosáhla 6,3 mld. Kč. Meziročně došlo k jejímu zlepšení o 0,66 mld. Kč, a to především vlivem dalšího nárůstu vyvezených živých zvířat za vyšší cenu. Celkem bylo exportováno rekordních 265,5 tis. ks skotu, což znamenalo proti roku nárůst o 8,1 tis. ks. Nejvíce se na vývozu podílela telata do 80 kg ž. hm. a dále jatečná zvířata (shodně 32 %). Skot byl tradičně prodáván do členských zemí EU, z nichž dominovalo Rakousko, Španělsko, Polsko, Chorvatsko a Slovinsko, kam směřovalo téměř 61 % (tj. 161 tis. ks) z celkového vývozu. Ze třetích zemí, které odebraly pouze 8,3 % z počtu vyvezených zvířat, dominovalo Turecko s 17,8 tis. ks, jeho podíl na vývozu skotu České republiky představoval 6,7 %. Dovoz živého skotu byl v porovnání s vývozem opět zanedbatelný, meziročně se zvýšil o 0,4 tis. ks na 1,5 tis. ks.

Hlavním odběratelem bylo Slovensko, kam bylo vyvezeno 67 % zvířat (1 tis. ks), druhé v pořadí bylo Německo, kam směřovalo 0,4 tis. ks.

Zahraniční obchod s hovězím a telecím masem vykazuje v objemovém i finančním vyjádření dlouhodobě pasivní bilanci, která v roce 2023 dosáhla -28,8 tis. t, resp. -4,1 mld. Kč. V objemovém vyjádření se bilance prakticky nezměnila, v hodnotovém vyjádření došlo ke zhoršení o 0,2 mld. Kč. Celkem bylo do ČR importováno 45 tis. t hovězího a telecího masa v hodnotě 6,3 mld. Kč. V porovnání s rokem 2022 to představovalo nárůst o 3,1 tis. t a o 0,3 mld. Kč. K nejvýznamnějším dodavatelům patřily tradičně země EU, především Polsko, Německo, Nizozemsko, Irsko a Rakousko, které se souhrnně podílely na dovozu hovězího masa do ČR více než 82 %. Importy ze třetích zemí nebyly pro ČR významné, neboť se na objemu celkových nákupů podílely necelými 5 %. K nejvýznamnějším dodavatelům z nich patřila Argentina a Brazílie. Vývoz hovězího a telecího masa meziročně stoupl o 2,0 tis. t a dosáhl 16,7 tis. t, v hodnotě představoval 2,2 ml. Kč. Předními odběrateli bylo tradičně Slovensko, Nizozemsko a Rakousko s 85% podílem z celkového vyvezeného objemu.

CZV jatečného skotu se udržely přibližně na úrovni roku 2022. Hlavním důvodem byl vyrovnaný poměr mezi nabídkou a poptávkou na tuzemském trhu a dobrý odbyt živého skotu v zahraničí. Průměrná CZV skotu celkem podle TIS^{ČR}SZIF sice meziročně nepatrně oslabil (o 0,9 %) vlivem poklesu CZV jatečných krav (o 0,5 % na 48,12 Kč/kg ž. hm.), které se podílí na produkci hovězího masa více než polovinou, naopak vzrostla CZV jatečných býků tř. SEUR o 0,6 % (o 0,34 Kč/kg) na 59,20 Kč/kg ž. hm. V porovnání s pětiletým průměrem byla cena jatečných býků tř. SEUR v roce 2023 vyšší o 9,78 Kč/kg ž. hm.

Na vývoj cen jatečného skotu reagovaly i ceny průmyslových výrobců výsekového hovězího masa. Podle TIS^{ČR}SZIF se průměrná CPV hovězího masa se zvýšila o 1,3 % na 157,14 Kč/kg. V rámci sledovaných druhů byl vývoj cen rozdílný. Zatímco u některých došlo v meziročním porovnání k poklesu CPV (hovězí zadní bez kostí o 1,2 %, hovězí přední čtvrti o 2,3 %), u ostatních naopak ceny stouply v rozmezí od 1,6 % do 6,5 % (přední s kostí, resp. svíčková). Spotřebitelské ceny hovězího masa podle ČSÚ stouply meziročně nejvýrazněji, a to v průměru o 6,8 %.

Pramen: TIS^{ČR} SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

Pro výkrm skotu je charakteristické, že vykazuje dlouhodobě ztrátu, neboť nákladová rentabilita (bez započtení podpor) i souhrnná rentabilita (včetně všech podpor) dosahují trvale záporné hodnoty. V roce 2023 došlo, podle předběžných údajů ÚZEI, meziročně ke zhoršení nákladové rentability o 1,4 p. b. na -32,22 %. Hlavním důvodem byl nárůst většiny nákladových položek, zatímco realizační cena vykrmeného skotu stoupla v porovnání s výrobními náklady jen nepatrně. Při odhadovaném průměrném denním přírůstku 0,969 kg/ks dosáhly celkové náklady výkrmu skotu 87,34 Kč/kg ž. hm., což představovalo proti roku 2022 více o 5,40 % (o 4,47 Kč/kg ž. hm.). Hlavní podíl z celkových nákladů tvořila krmiva (51 %) a pracovní náklady (20 %). U obou těchto položek došlo k meziročnímu nárůstu o 11,8 %, resp. o 6,4 %. Mírněji (o 3,3 %) se v porovnání s náklady zvýšila realizační cena vykrmovaného skotu celkem (tj. o 1,89 Kč/kg ž. hm.). Při započtení přímých podpor (DŽPZ - 20.E., zelená nafta, pojištění) vykazoval výkrm skotu opět ztrátu, která se meziročně zhoršila o 1,3 p. b. a dosáhla -29,64 p. b. Také při započtení všech podpor (přímých a nepřímých) se souhrnná rentabilita výkrmu skotu podle předběžných údajů ÚZEI zhoršila o 1,8 p. b. a dosáhla záporné hodnoty (-11,53 %).

8.2.2 Prasata – vepřové maso

Situace na trhu EU, kdy menší počet selat způsobil prudký nárůst cen jak selat, tak i prasat a prasnic během druhé poloviny roku 2022 až do první poloviny roku 2023 a zároveň klesly v roce 2023 i ceny krmiv, příznivě ovlivňovala ochotu chovatelů pokračovat v chovech prasat.

Lepší ziskovost podpořila oživení porážek během druhé poloviny roku 2023, nebyla však dostatečná k vyrovnání nižší produkce vepřového masa v první polovině roku.

Stavy prasat celkem v EU 27 ke konci roku, podle údajů Eurostatu, meziročně mírně poklesly o 0,6 % (0,8 mil. ks) na 133,6 mil. ks. V EU 14⁹⁸ se snížily o 0,8 % (o 0,9 mil. ks). V EU 13 došlo k mírnému nárůstu počtu prasat, a to o 0,4 % (o 0,08 mil. ks). Z nejvýznamnějších evropských chovatelů vzrostly stavy prasat v Itálii (o 4,9 %), Polsku (o 1,5 %) a Španělsku (o 1,1 %) zatímco u ostatních hlavních producentů se snížily. V Německu došlo k poklesu o 0,7 %, v Dánsku o 1,5 %, ve Francii o 3,2 % a v Nizozemsku o 2,2 %. V EU bylo na konci roku 2023 chováno celkem 10,6 mil. ks prasnic. V meziročním porovnání došlo k navýšení stavů o 167,3 tis. ks (o 1,6 %). V EU 14 se počet prasnic mírně zvýšil o 0,9 % na 8,9 mil. ks, v EU 13 došlo k většímu nárůstu o 5,6 % na 1,6 mil. ks.

Produkce vepřového masa v EU 27 v roce 2023 meziročně poklesla o 1 470 tis. t (tj. o 6,7 %) na 20,6 mil. t. V NČZ 13 se produkce meziročně snížila o 2,8 % na 3,0 mil. t, v EU 14 došlo k mírnějšímu poklesu o 7,3 % na 17,6 mil. t. U všech nejvýznamnějších evropských producentů došlo ke snížení produkce vepřového masa. V Dánsku produkce poklesla o 19,9 %, v Nizozemsku o 13,1 %, v Německu o 6,7 %, ve Španělsku o 4,2 %, v Itálii o 2,6 % a v Polsku o 1,7 %. Celkem bylo v EU 27 poraženo 219,5 mil. ks prasat, tj. o 7,3 % (o 17,3 mil. ks) méně než v roce 2022.

V roce 2023 došlo v EU k dalšímu poklesu exportu vepřového masa do třetích zemí o 20,3 % (o 1,1 mil. t) na úroveň 4,2 mil. t. Unijní vývoz směřoval hlavně do oblastí jihovýchodní Asie, z toho hlavním odběratelem byla Čína. Export EU do této destinace se meziročně snížil o 22,8 % na 1,2 mil. t z důvodu obnovení čínských chovů prasat a zvýšení objemu produkce. Meziročně méně vepřového masa bylo vyvezeno z EU také do ostatních významných destinací – Velké Británie (o 0,9 %), Japonska (o 30,4 %), Filipín (o 30,5 %) a Jižní Koreji (o 21,3 %). Naopak se zvýšil vývoz vepřového masa do Vietnamu (o 40,9 %). Dovoz vepřového masa do EU byl, na rozdíl od vývozu, tradičně zanedbatelný a meziročně došlo k jeho poklesu o 11,0 % na 163,9 tis. t.

Ceny jatečných prasat v EU rostly v první polovině roku 2023, ve druhé polovině roku došlo k jejich poklesu. Průměrná CZV jatečných prasat tř. E byla meziročně v EU vyšší o 30,9 % (o 43,58 €/100 kg j. hm. nebo 1 046,22 Kč/100 kg j. hm) a dosáhla 227,70 €/100 kg j. hm. (5 466,39 Kč/100 kg j. hm.) K jejímu posílení došlo ve srovnání s předchozím rokem ve všech členských zemích. K největšímu nárůstu cen došlo v Lotyšsku (o 32,7 %), v Litvě (o 31,1 %) a v Belgii (o 30,9 %). U nejvýznamnějších producentů byl největší nárůst ceny zaznamenán v Polsku (o 28,0 %), v Německu (o 25,7 %) a ve Francii (o 21,1 %).

98 Eurostat uvádí data bez započtení Velké Británie.

V České republice bylo v roce 2023 odvětví vepřového masa ovlivněno vývojem trhu EU v této komoditě především z pohledu cen vepřového masa a cen krmiv.

Stavy prasat celkem podle publikace ČSÚ Chov prasat k 31. 12. 2023 se oproti předchozímu roku zvýšily o 2,5 % (tj. o 33,5 tis. ks) na 1,36 mil. ks. Stavy prasnic celkem se meziročně zvýšily o 3,3 %, tj. o 2,5 tis. ks, stavy prasniček o 3,1 %, tj. o 1,2 tis. ks. U selat došlo naopak k meziročnímu poklesu stavů o 9,7 %, tj. o 40,4 tis. ks.

Podle údajů ČMSCH bylo k 31. 12. 2023 v České republice evidováno celkem 322 subjektů s chovem prasat nad 100 ks chovajících 97 % z celkových stavů prasat. Oproti minulému roku se počet subjektů v této kategorii snížil o 23, v kategorii 1–100 ks došlo k poklesu o 216 subjektů na 7 022 subjektů. Počet zemědělských podniků s chovem prasat celkem se meziročně po loňském výrazném poklesu zvýšil o 99 subjektů na 7 344 subjektů, což je výsledkem poměrně příznivé ekonomické situace v sektoru prasat v roce 2023, kdy došlo k nárůstu CZV prasat a k poklesu cen krmiv. Počet podniků s chovem prasnic dosáhl 1 659, což meziročně představovalo snížení o 37 podniků. Podíl počtu prasnic, chovaných ve větších podnicích (nad 500 ks), na celkovém počtu prasnic se opět meziročně zvýšil o 1 p. b. na 67 %.

V odvětví chovu prasnic dochází dlouhodobě ke zlepšování reprodukčních ukazatelů, tím se čeští chovatelé dostali na úroveň chovatelsky vyspělých evropských zemí, jako jsou např. Německo a Belgie. Meziročně se tyto indikátory mírně zlepšily. V roce 2023 činil ukazatel počtu narozených selat na prasnici 33,3 ks/rok, což bylo o 2,1 % (o 0,7 selete) více než v roce 2022. Současně se zvýšil počet odchovaných selat na prasnici o 1,0 % (o 0,3 selete) na 29,5 ks/ro/rok. Úhyny selat z počtu narozených se meziročně zvýšily na 11,4 % (o 1,0 p. b.). V roce 2023 bylo v ČR narozeno 3,0 mil. ks selat, což představuje meziroční mírný pokles o 0,3 %. Počet odchovaných selat se též snížil o 1,4 % a činil 2,67 mil. ks.

Celková výroba vepřového masa (produkce ze zemědělských podniků včetně domácích porážek) v roce 2023 meziročně klesla o 6,8 % na 202,3 tis. t j. hm. (262,7 tis. t ž. hm.). Její podíl z celkové produkce EU 27 se nijak nezměnil a dosahoval necelé 1,0 %, podíl z produkce NČZ 13 představoval 6,6 %. Český masný zpracovatelský průmysl vyrobil celkem 197,9 tis. t j. hm. vepřového masa (včetně dovezených jatečných prasat), což představovalo meziročně pokles o 5,2 %. Podle údajů SVS bylo v České republice poraženo celkem 2,19 mil. ks prasat, což bylo o 3,9 % (o 87,8 tis.) méně než v roce 2022. Průměrná porážková hmotnost jatečných zvířat podle ČSÚ se meziročně snížila o 0,4 kg na úroveň 117,9 kg ž. hm. (tj. 90,8 kg j. hm.).

T8.2/03 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa¹⁾ a ekonomika výkrmu prasat

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023 ³⁾	Meziroční index
Stavy prasat celkem	tis. ks	1 544,1	1 499,3	1 518,4	1 328,8	1 362,3	102,5
Stavy prasnic	tis. ks	90,9	87,7	90,5	76,6	79,1	103,3
Průměrný přírůstek prasata výkrm	kg/ks/den	0,941	0,960	0,967	0,971	0,971	100,0
Bilance							
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	7,8	7,3	7,3	8,7	7,8	89,7
Výroba	tis. t j. hm.	222,6	226,1	230,2	217,0	202,3	93,2
Dovoz⁴⁾	tis. t j. hm.	276,6	280,7	290,5	298,7	288,3	96,5
Celková nabídka	tis. t j. hm.	507,0	514,1	528,0	524,4	498,4	95,0
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	437,8	439,9	448,5	452,6	436,6	96,5
Vývoz⁴⁾	tis. t j. hm.	61,9	66,9	70,8	64,0	54,0	84,4
Celková poptávka	tis. t j. hm.	499,7	506,8	519,3	516,6	490,6	95,0
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	7,3	7,3	8,7	7,8	7,8	100,0
Soběstačnost⁵⁾	%	50,8	51,4	51,3	47,9	46,3	-1,6
Ekonomika výkrmu prasat (náklady a ceny jatečných prasat z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady výkrm prasat	Kč/kg ž. hm.	34,14	34,04	33,90	41,41	41,12	99,3
Realizační cena výkrmu prasat	Kč/kg ž. hm.	32,47	30,77	26,44	33,34	41,27	123,8
Podpory přímé - I. a II. balíček; PRV - Opatření 14.1.4-14.1.5 (welfare); MZe - dot. tit. 8; zelená nafta, pojištění	Kč/ks	522	388	521	621,87	397,65	63,9
Podpory nepřímé - krmiva	Kč/ks	99	99	85	81,27	73,33	90,2
Podpory celkem	Kč/ks	621	487	606	703,14	470,98	67,0
Podpory jednotkové přímé	Kč/kg ž. hm.	4,40	3,18	4,30	5,08	3,25	63,9
Podpory jednotkové nepřímé - krmiva	Kč/kg ž. hm.	0,83	0,81	0,70	0,66	0,60	90,2
Podpory jednotkové celkem	Kč/kg ž. hm.	5,23	3,99	4,99	5,74	3,85	67,0
Nákladová rentabilita⁵⁾	%	-4,89	-9,60	-21,98	-19,47	0,36	19,83
Souhrnná rentabilita s přímými podporami⁵⁾	%	7,99	-0,26	-9,31	-7,21	8,25	15,46
Souhrnná rentabilita s nepřímými podporami⁵⁾	%	-2,45	-7,22	-19,92	-17,87	1,81	19,68
Souhrnná rentabilita s celkovými podporami^{5,6)}	%	10,42	2,12	-7,25	-5,60	9,71	15,32
Cena EU prasata tř. E⁷⁾	€/100 kg j. hm.	169,07	160,14	142,99	184,13	227,70	123,7
Cena ČR prasata tř. E⁷⁾	€/100 kg j. hm.	167,20	154,78	136,59	179,81	225,85	125,6

1) Bilance uvedena v jatečné hmotnosti, přepočtový koeficient na živou hmotnost 0,77.

2) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky, spotřeby a soběstačnosti.

3) Stavy prasat celkem a stavy prasnic roky 2019-2021 k 1.4., roky 2022-2023 k 31.12.

4) Dovoz a vývoz vepřového masa včetně živých zvířat.

5) Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

6) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu kejdy, rok 2023 odhad.

7) Cena = CZV na reprezentativních trzích EU

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu prasat, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Statistika zahraničního obchodu; TIS ČR SZIF;

EC - DG for Agriculture; EUROSTAT; výpočty ÚZEI a MZe, ÚZEI - Výběrové šetření

Zpracoval: T. Rudinská (ÚZEI), K. Nevečeřalová (MZe)

Celková spotřeba vepřového masa v meziročním porovnání poklesla o 3,5 % (tj. 16,0 tis. t) a dosáhla 436,6 tis. t j. hm. ČR není ve výrobě vepřového masa dlouhodobě soběstačná. V roce 2023 došlo k dalšímu meziročnímu poklesu míry soběstačnosti, a to o 1,6 p. b. na 46,3 % hlavně z důvodu poklesu produkce. V roce 2022 dosáhla spotřeba vepřového masa na obyvatele 43,9 kg/rok, v roce 2023 podle odhadu ÚZEI poklesla o 3,4 % na 42,4 kg/obyv./rok.

V zahraničním obchodě vykazuje odvětví vepřového masa záporný výsledek obchodní bilance. Hlavním důvodem je silná konkurence členských zemí na unijním trhu. V roce 2023 dosahoval v ČR finanční schodek obchodní bilance s vepřovým masem při započtení živých prasat -19 255 mil. Kč. V porovnání s rokem 2022 došlo ke zhoršení o 3 722,6 mil. Kč. Vývoz živých prasat se meziročně snížil o 22,6 % (o 102,4 tis. ks) na 349,8 tis. ks v celkové částce 1 330,2 mil. Kč. Nejvýznamněji se na exportu podílela selata (téměř 52 %) a dále jatečná prasata s 46% podílem. Hlavními odběrateli českých živých prasat byly Slovensko, Maďarsko a Rumunsko, kam směřovalo 83 % vývozu. Dovoz živých prasat se meziročně zvýšil o 59,3 % (tj. o 53,3 tis. ks) a dosáhl 143,1 tis. ks v celkové hodnotě 388,7 mil. Kč. Nakoupená prasata

pocházela pouze z EU a hlavní podíl (73 %) z importu představovala zástavová selata, kterých bylo dovezeno 90 tis. ks. Selata byla do ČR dodána pouze z Dánska, Německa a Slovenska. Kromě selat byla importována jatečná prasata v počtu 29,4 tis. ks (meziročně téměř třikrát více), a to především ze Slovenska a Německa, a dále plemenná zvířata (4,2 tis. ks) pocházející z Dánska. Saldo zahraničního obchodu v živých prasatech dosáhlo 238 tis. ks (959 mil. Kč). Oproti roku 2022 došlo k jeho zhoršení o 124 tis. ks.

Vývoz vepřového masa byl meziročně nižší o 8,9 % (3,2 tis. t) a dosáhl 33,3 tis. t, ve finančním vyjádření se však zvýšil o 13,0 % (o 250 mil. Kč) na 2,2 mld. Kč. Nejvýznamnějším odběratelem bylo tradičně Slovensko, kam směřovalo 64 % vývozu, z dalších zemí Polsko a Německo. Exportováno bylo především čerstvé nebo chlazené maso (podíl 77 %). Dovoz vepřového masa do ČR v roce 2023 se snížil o 4,2 % (tj. o 12,4 tis. t) a dosáhl 283,8 tis. t za 22,4 mld. Kč. Předními dodavateli bylo tradičně Německo a Španělsko, odkud pocházelo souhrnně téměř 60 % (z Německa 33,8 % a ze Španělska 26,0 %) vepřového masa v hodnotě 13,8 mld. Kč. Dále se na dovozu významněji podílely Polsko a Belgie (11,0 %, resp. 10,6 % nákupu). Importováno bylo především čerstvé nebo chlazené vepřové maso (podíl 90 %).

Cena zemědělských výrobců jatečných prasat v tuzemsku reagovala na vývoj na evropském trhu a od začátku roku téměř stále rostla. Průměrná CZV jatečných prasat tř. SEU⁹⁹ se meziročně zvýšila o 23,0 % (tj. o 7,71 Kč) na 41,25 Kč/kg ž. hm. Meziročně se zvýšily i ceny průmyslových výrobců vepřového výsekového masa podle TIS^{ČR}SZIF (zvýšení o 12,1 %, tj. o 8,71 Kč/kg)¹⁰⁰ na 80,43 Kč/kg. Spotřebitelské ceny vepřového masa (vepřová kýta bez kosti) též meziročně vzrostly (index 127,3).

Odvětví chovu prasat bylo v ČR podporováno z národních zdrojů¹⁰¹ (např. udržování a zlepšování genetického fondu, kontrola užitkovosti, nálezový fond, zlepšení životních podmínek v chovu prasat, aj.) – více v kap. 2.3. V rámci Nálezového fondu byla vyplacena žadatelům podpora na ozdravování chovů¹⁰², která představovala celkovou částku 541,1 mil. Kč, což bylo o 195,3 mil. Kč méně než v roce 2022. Dále obdrželi chovatelé v rámci národního dotačního titulu zaměřeného na zlepšení životních podmínek v chovu prasat¹⁰³ podporu 220,0 mil. Kč.

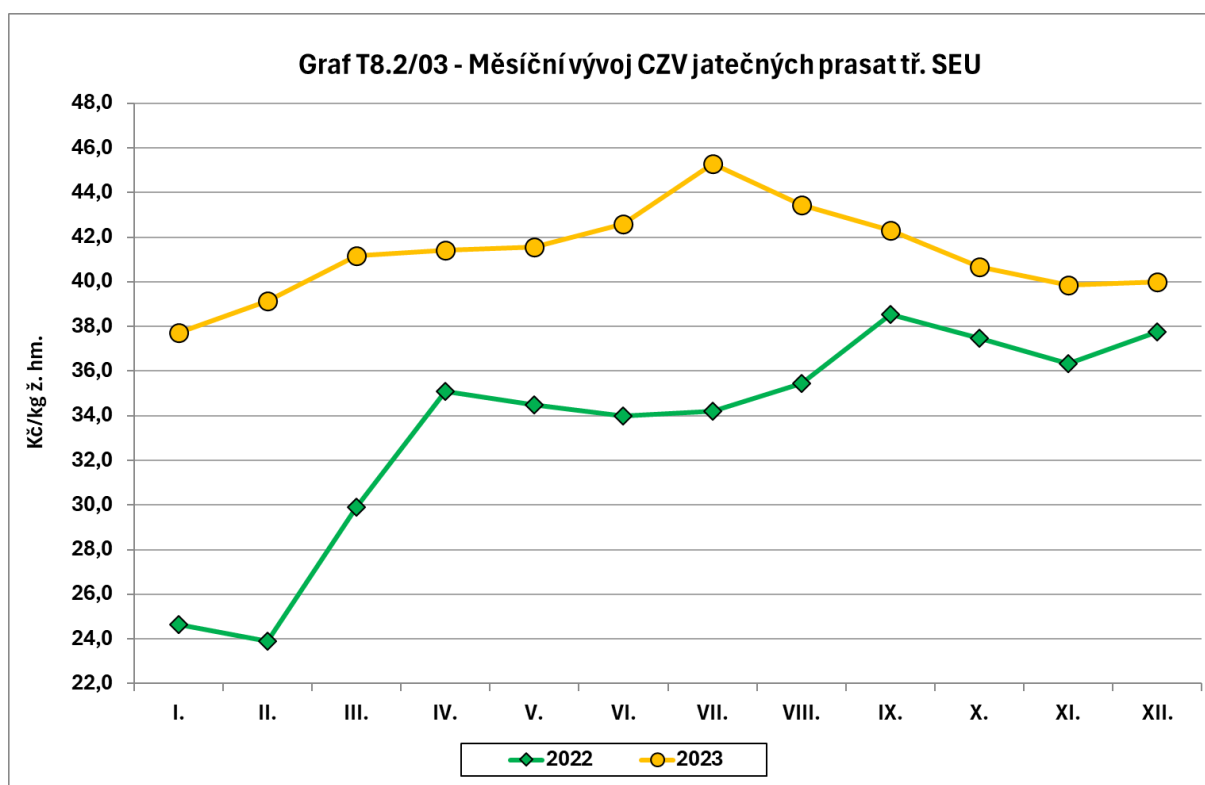
99 V rámci klasifikační stupnice SEUROP, CZV podle TIS^{ČR} SZIF.

100 Propočít průměrné ceny na roční skladbu 2023.

101 Podpory podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2023 na základě § 2a, § 2d zákona č. 252/1997 Sb.

102 Dotační program 8. Nálezový fond 8.F.d) Podpora vybraných činností zaměřených proti šíření nález prasat zvýšením biologické bezpečnosti (Kategorie A – Selata do 25 kg; Kategorie B – Plemenné prasničky, kanečci do 8 měs.; Kategorie C - Prasnice).

103 Dotační program 20.C. Zlepšení životních podmínek v chovu prasat, spuštěný od 1. 3. 2018. Účelem tohoto dotačního programu (i dílčích podprogramů) je zajistit nadstandardní pohodu prasat chovaných v ČR zlepšením jejich životního prostředí nad rámec zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, a nad rámec prováděcí vyhláškou stanovených minimálních standardů pro chov prasat.

Pramen: TIS^{ČR} SZIF

Zpracoval: T. Rudinská (ÚZEI)

V roce 2023 došlo v meziročním porovnání k výraznému zlepšení ekonomiky výkrmu prasat. Náklady na výkrm byly v roce 2023 méně nižší v porovnání s předchozím rokem, současně však došlo k výraznějším nárůstu cen jatečných prasat. Podle predikce ÚZEI vykázaly podniky s podvojným účetnictvím náklady na výkrm prasat ve výši 41,11 Kč/kg ž. hm. V porovnání s rokem 2022 došlo k jejich snížení o 0,7 %, tj. o 0,30 Kč/kg ž. hm. Odhadované náklady na krmiva se podílely na celkových nákladech výkrmu prasat zhruba 54,5 %, meziročně došlo k jejich poklesu o 5,1 %, tj. o 2,96 Kč/KD. Z ostatních nákladových položek došlo k meziročnímu navýšení u pracovních nákladů (o 6,4 %, tj. 0,12 Kč/KD).

Nákladová rentabilita výkrmu prasat v roce 2023 podle předběžných údajů dosáhla 0,36 %, což představovalo zisk 0,15 Kč/kg ž. hm. vykrmeného prasete. V porovnání s rokem 2022 došlo k jejímu zlepšení o 19,83 p. b. Přímé podpory¹⁰⁴ směřované do odvětví chovu prasat sice meziročně poklesly o 36,1 % na 3,25 Kč/kg ž. hm., ale přispěly ke zlepšení souhrnné rentability o 7,89 p. b. Nepřímé podpory (zahrnující plochy vlastních krmiv) reprezentované částkou 0,60 Kč/kg ž. hm. rentabilitu výkrmu ovlivnily jen nepatrně. Celkové podpory (tj. přímé a nepřímé) dosáhly 3,85 Kč/kg ž. hm., tj. 471 Kč na jedno vykrmené prase a díky nim

¹⁰⁴ Přímé podpory: Podpora pojištění ŽV, zelená nafta, PRV 2014–2021 – dobré životní podmínky zvířat, Národní dotace – dotační titul 8 ozdravení chovů prasat, dotační titul 20.C Zlepšení životních podmínek v chovu prasat.

vykazovala souhrnná rentabilita hodnotu 9,71 %. Při jejich započtení vykázal výkrm zisk ve výši 3,99 Kč/kg ž. hm. jatečného prasete.

8.2.3 Drůbež – drůbeží maso, vejce

Globální produkce kuřecího masa podle USDA vzrostla v roce 2023 o 0,5 % na 102,4 mil. t j. hm. Na růstu se nejvíce podílely Brazílie a EU 27, kdežto produkce USA a Číny stagnovaly. Světový obchod stagnoval a zvýšil se podíl vývozu Brazílie.

Produkce kuřecího masa EU 27 se podle AMI v roce 2023 zvýšila o 2,5 % na 10,6 mil. t j. hm. Největším producentem bylo Polsko, kde došlo k nárůstu o 2,4 % na 2,3 mil. t j. hm. Ve Španělsku se produkce zvýšila o 2,6 % na 1,4 mil. t j. hm., ve Francii byla vyšší o 1,3 % na 1,1 mil. t j. hm. a v Německu vzrostla o 1,1 % také na 1,1 mil. t j. hm. K vyššímu růstu došlo v Itálii, a to o 9,0 % též na 1,1 mil. t j. hm.

Vývoz činil podle EK 2,0 mil. t j. hm., a poklesl tedy o 2,8 %. Nejvíce vývozu směřovalo do UK (730,9 tis. t j. hm.), Ghany (149,0 tis. t j. hm.), Dem. rep. Kongo (101,1 tis. t j. hm.) a na Ukrajinu (84,7 tis. t j. hm.). V meziročním srovnání vývoz do UK stagnoval a snížil se vývoz do Ghany (5 %), Dem. rep. Kongo (19 %) i na Ukrajinu (20 %).

Dovoz se zvýšil o 4,7 % na 894,5 tis. t j. hm. Nejvyšší dovoz byl z Brazílie (290,3 tis. t j. hm.), Ukrajiny (231,6 tis. t j. hm.), UK (169,9 tis. t j. hm.) a Thajska (148,7 tis. t j. hm.). Zvýšil se především dovoz z Ukrajiny (o 42 %) a vzrostl také dovoz z Thajska (13 %). V dovozu z UK nastal pokles o 19 % a dovoz z Brazílie se snížil o 4 %.

CPV kuřat „65 %“ EU 27 dle EK meziročně vzrostla o 2,5 % na 264,5 €/100 kg (65,04 Kč/kg). EK zachovala většinu cel, celních kvót a opatření minimálních dovozních cen ze třetích zemí, s výjimkou Ukrajiny, u které byla tato opatření pozastavena. Chovy zemí EU 27 zasáhla ptačí chřipka, kvůli čemuž musel být omezen vývoz.

V ČR byl v roce 2023 trh s drůbežím masem charakterizován meziročním poklesem stavů drůbeže celkem, poklesem výroby a vývozu drůbežího masa, nárůstem spotřeby a dovozu drůbežího masa a jeho vysoce záporným saldem zahraničního obchodu. Trh byl nejvíce ovlivněn vývojem na trhu EU 27.

Podle ČSÚ klesly stavy drůbeže v ČR ke konci roku 2023 meziročně o 7,6 % na 22,0 mil. ks. Stavy kuřat na výkrm klesly o 7,3 % na 11,5 mil. ks. Stavy kuřat na chov poklesly o 38,0 % na 2,1 mil. ks. Stavy nosnic vzrostly o 2,4 % na 4,9 mil. ks a stavy slepic chovných se zvýšily o 1,7 % na 2,2 mil. ks. U ostatní drůbeže vzrostl počet kachen (15,9 % na 614,4 tis. ks), zvýšil se také počet krůt (40,3 % na 367,8 tis. ks) i počet hus (19,7 % na 15,9 tis. ks).

Produkce jatečné drůbeže v ČR se v roce 2023 dle ČSÚ zvýšila o 0,1 % na 258,9 tis. t ž. hm. Domácí porážky činily odhadem 3,5 tis. t ž. hm. Celkem a přepočteno na jatečnou hmotnost dosáhla produkce drůbežího masa 196,8 tis. t j. hm.

Dovoz drůbežního masa do ČR se podle celní statistiky MZe zvýšil o 10,0 % na 135,3 tis. t j. hm. Z toho se dovezlo 64 % z Polska, 8 % z Maďarska, 5 % z Ukrajiny, 5 % z Nizozemska, 4 % ze Slovenska, 4 % z Německa, 3 % z Brazílie, z Francie, Itálie a Thajska (1 %).

Vývoz drůbežního masa z ČR se snížil o 7,5 % na 24,5 tis. t j. hm. Nejvíce na Slovensko 31 %, do Německa 16 %, Rakouska 15 %, Maďarska 13 %, Nizozemska 10 %, Bulharska 4 % a Polska 4 %.

Z ČR se v roce 2023 vyvezlo 123,3 mil. ks živé drůbeže, tedy meziročně o 4,0 % více. V přepočtu na živou hmotnost činil tento vývoz 53,7 tis. t ž. hm. Směřoval zejména do Polska (15,6 mil. ks; 31,3 tis. t ž. hm.), na Slovensko (43,7 mil. ks; 11,4 tis. t ž. hm.), do Německa (11,4 mil. ks; 8,5 tis. t ž. hm.), na Ukrajinu (37,3 mil. ks; 1,8 tis. t ž. hm.) a do Rumunska (10,8 mil. ks; 0,5 tis. t ž. hm.).

Do ČR bylo dovezeno 7,1 mil. ks živé drůbeže, to znamená meziročně o 18,3 % více. V přepočtu na hmotnost činil tento dovoz 1,9 tis. t ž. hm.

Saldo obchodu s živou drůbeží dosáhlo 51,8 tis. t ž. hm (nárůst o 6,7 %). Záporná hodnota salda drůbežního masa činila 110,8 tis. t j. hm. (nárůst o 16,6 %).

T8.2/04 - Bilance výroby a spotřeby drůbežního masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023 ¹⁾	Meziroční index
Stavy drůbeže celkem⁶⁾	tis. ks	22 979,4	24 247,4	23 808,5	23 763,5	21 956,9	92,4
Počáteční zásoba	tis. t j. hm.	4,4	3,2	4,6	3,5	2,6	72,7
Výroba²⁾	tis. t j. hm.	199,8	199,9	195,6	196,5	196,8	100,1
Dovoz³⁾	tis. t j. hm.	128,8	132,2	121,7	124,0	136,7	110,3
Celková nabídka	tis. t j. hm.	333,0	335,3	321,8	324,0	336,1	103,7
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	277,0	280,3	264,1	256,1	269,6	105,3
Vývoz³⁾	tis. t j. hm.	52,8	50,4	54,2	65,4	64,8	99,2
Celková poptávka	tis. t j. hm.	329,8	330,7	318,3	321,5	334,4	104,0
Konečná zásoba	tis. t j. hm.	3,2	4,6	3,5	2,6	1,7	65,3
Soběstačnost⁴⁾	%	72,1	71,3	74,0	76,7	73,0	-3,7
Ekonomika výkrmu kuřat							
Náklady jednotkové⁵⁾	Kč/kg ž. hm.	24,98	22,82	25,46	30,73	30,76	100,1
Realizační cena výkrmu kuřat	Kč/kg ž. hm.	22,22	21,37	22,10	26,95	29,88	110,8
Podpory celkem	Kč/ks	5,31	5,61	6,12	7,70	4,89	63,6
v tom - Podpory přímé - MZe - dot. tit. 8.F.c, dot. tit. 20.B; pojištění, zelená nafta, Mimořádná podpora 2022	Kč/ks	4,73	5,08	5,64	7,20	4,43	61,6
- Podpory nepřímé - krmiva	Kč/ks	0,57	0,53	0,48	0,50	0,46	92,6
Podpory jednotkové celkem	Kč/kg ž. hm.	2,66	2,75	2,89	3,71	2,36	63,6
v tom - Podpory jednotkové přímé	Kč/kg ž. hm.	2,38	2,49	2,67	3,47	2,14	61,6
- Podpory jednotkové nepřímé - krmiva	Kč/kg ž. hm.	0,29	0,26	0,23	0,24	0,22	92,6
Nákladová rentabilita⁴⁾	%	-11,06	-6,35	-13,19	-12,29	-2,85	9,4
Souhrnná rentabilita s přímými podporami⁴⁾	%	-1,55	4,56	-2,71	-1,01	4,09	5,1
Souhrnná rentabilita s nepřímými podporami⁴⁾	%	-9,91	-5,22	-12,30	-11,51	-2,13	9,4
Souhrnná rentabilita s celkovými podporami⁴⁾	%	-0,40	5,70	-1,82	-0,23	4,81	5,0
CZV SRN jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,84	0,79	0,87	1,26	1,25	99,2
CZV ČR jatečných kuřat	€/kg ž. hm.	0,90	0,86	0,90	1,11	1,25	112,2

1) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky, spotřeby a soběstačnosti.

2) Celková výroba zahrnuje tržní výrobu zemědělských podniků a samozásobení.

3) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

4) Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

5) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu drůbežního trusu, na základě výběrového šetření ÚZEI; rok 2023 odhad.

6) Roky 2022 a 2023 stavy ke konci roku.

Pramen: ČSÚ, Chov drůbeže, Ceny a indexy cen, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4.; MZe, Celní statistika, Měsíční výkaz o zásobách drůbeže a drůbežích výrobců; ÚZEI, šetření, výpočty; SZIF; PGRLF; AMI; ČNB

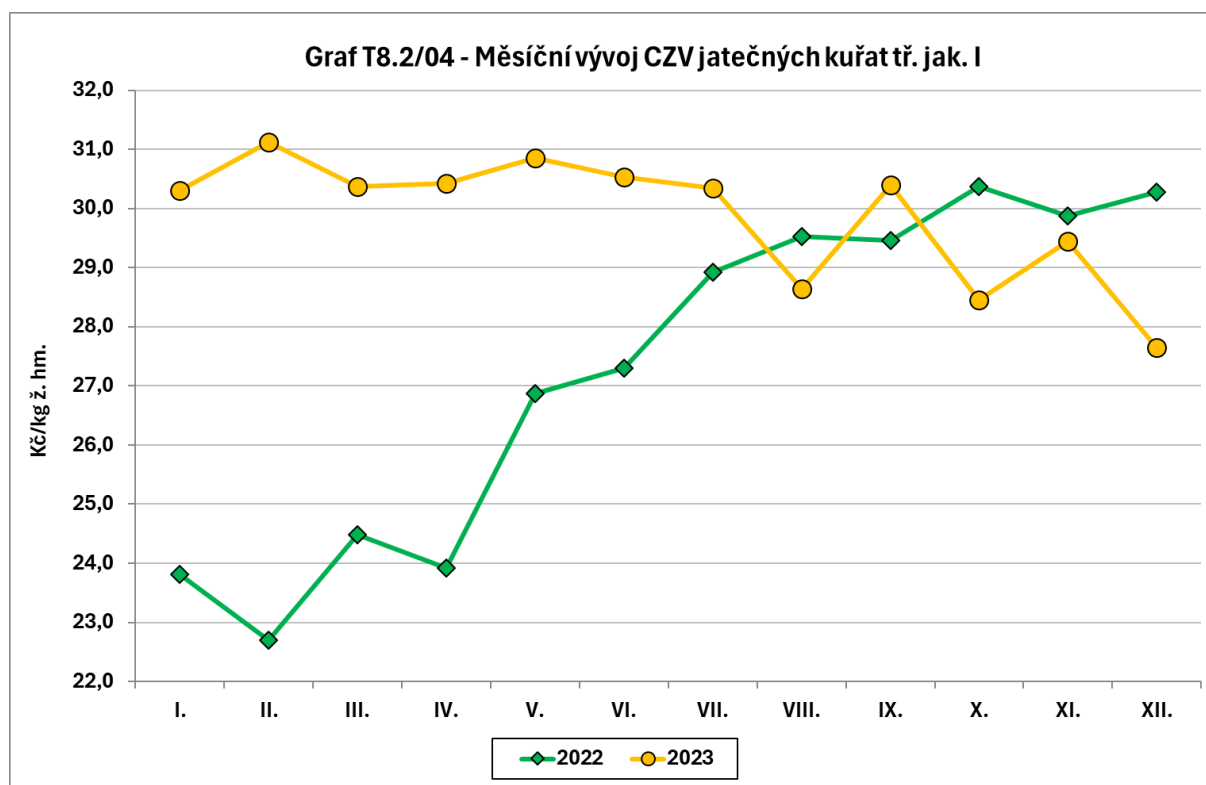
Zpracoval: J. Pokorný (ÚZEI), J. Leiblová (MZe)

Aktivní peněžní saldo obchodu ČR s živou drůbeží se podle celní statistiky MZe zlepšilo o 5,9 % na 2 077,6 mil. Kč a záporná hodnota pasivního salda obchodu s drůbežím masem se zhoršila o 13,6 % na 7 583,7 mil. Kč. Celkové saldo obchodu s živou drůbeží a drůbežím masem dosáhlo v záporné hodnotě 5 506,1 mil. Kč (zhoršení o 16,8 %).

CZV brojlerů se meziročně zvýšila o 9,5 % na 29,88 Kč/kg. CPV kuřat kuchaných I. tř. vzrostla o 10,5 % na 56,57 Kč/kg (ČSÚ).

Do odvětví byly cíleny dotace z národních zdrojů. V ČR byla v rámci Nákazového fondu vyplacena žadatelům podpora na ozdravování chovů kategorie jatečné drůbeže o částce 334,9 mil. Kč. V rámci dotačního titulu zaměřeného na zlepšení životních podmínek v chovu drůbeže včetně jatečné byla vyplacena žadatelům podpora o celkové částce 329,6 mil. Kč.

V roce 2023 se nákladová rentabilita produkce jatečných kuřat podle předběžných výsledků výběrového šetření ÚZEI meziročně zlepšila o 9,4 p. b. na -2,85 % a souhrnná rentabilita (tj. včetně podpor) se meziročně zvýšila o 5,0 p. b. na 4,81 %.

Pramen: ČSÚ
Zpracoval: J. Pokorný (ÚZEI)

Vejce

Celková produkce vajec se podle odhadu EK v roce 2023 v zemích EU mírně zvýšila o 0,7 % na 6 833 tis. t. Objem dovezených vajec a vaječných hmot (bez násadových vajec) do EU podle odhadu EK se ve srovnání s předchozím rokem zvýšil o 77,9 % na 90 tis. t. Největším

dovozcem vajec do EU byla Ukrajina (60,8 % celkového dovozu) a Velká Británie (14,4 % celkového dovozu).

Vývoz vajec a vaječných hmot (bez násadových vajec) z EU se v porovnání s rokem 2022 podle předběžných údajů snížil o 7,2 % na 315 tis. t. Do Velké Británie bylo vyvezeno 42,9 % celkového množství. Do dalších destinací – Japonska a Švýcarska – bylo vyvezeno 17,5 %, resp. 12,2 % celkového množství.

Průměrná CZV vajec na reprezentativních trzích EU¹⁰⁵ se podle předběžných údajů EK meziročně zvýšila o 25,3 % a dosáhla 234,26 €/100 kg (tj. 3,23 Kč/ks¹⁰⁶). V rámci sledovaných zemí byla nejvyšší cena v Chorvatsku (281,46 €/100 kg, tj. 3,88 Kč/ks) a nejnižší na Kypru (172,60 €/100 kg, tj. 2,38 Kč/ks). Cena v ČR dle údajů EK dosáhla 203,42 €/100 kg (tj. 2,81 Kč/ks). Vyšší CZV vajec je důsledkem ptačí chřipky zejména u hlavních evropských producentů, která způsobila nedostatečnou nabídku na trhu, přičemž poptávka po vejcích byla stabilní. Ke zdražování však přispívají i další faktory, jako jsou drahé energie a plánovaný zákaz klecových chovů.

Chov nosnic v ČR byl v roce 2023 charakterizován meziročním poklesem průměrných početních stavů nosnic, produkce vajec a větší průměrnou roční užitkovostí nosnic (tab. T8.2/05). Snížení stavů nosnic je důsledkem dlouhodobě relativně nepříznivé situace v chovu a nutnosti přechodu na alternativní způsoby ustájení.

V ČR bylo v průměru evidováno 8,5 mil. ks nosnic v užitkových chovech, což představuje meziroční pokles o 369,0 tis. ks (4,2 %). Z toho tvořily 55,4 % nosnice v zemědělském sektoru, jejichž průměrné stavy za rok 2023 poklesly o 5,8 %, a zbytek představovaly nosnice v domácích hospodářstvích, jejichž průměrné stavy se meziročně snížily o 2,1 %.

Celková snáška konzumních vajec, včetně domácích hospodářství, dosáhla podle ČSÚ 2 158,4 mil. ks (v přepočtu 124,0 tis. t), tj. přibližně 85,0 % celkové výroby. Celková výroba vajec představuje součet produkce konzumních vajec v zemědělském sektoru a v domácích hospodářstvích, doplněný o produkci násadových vajec. Celková výroba vajec meziročně poklesla o 4,5 tis. t (o 3,0 %) a činila 145,3 tis. t. Snáška konzumních vajec v zemědělském sektoru se meziročně snížila o 51,1 mil. ks (o 3,3 %) na 1 478,3 mil. ks (85,0 tis. t), v domácích hospodářstvích pak dosáhla 680,1 mil. ks (39,1 tis. t), což je meziročně o 14,8 mil. ks (o 2,1 %) méně. ÚZEI odhaduje na základě dopočtu, že násadových vajec bylo vyrobeno přibližně 369,6 mil. ks (21,2 tis. t). Průměrná roční snáška vajec na nosnici v zemědělském sektoru vzrostla na 315,3 ks (o 7,9 ks), v domácích hospodářstvích podle odhadu ČSÚ se nezměnila (180,0 ks vajec/nosnici/rok). Domácí spotřeba vajec se meziročně zvýšila o 2,4 % (o 3,7 tis. t).

105 Vážený průměr cen členských států průměru hmotnostních kategorií L (47,5–57,5 g) a M (57,5–67,5 g).

106 Přepočet pomocí kurzu ČNB 1 €=24,007 Kč.

Míra soběstačnosti meziročně poklesla vlivem nižší produkce a vyšší spotřeby o 5,0 p. b. na 89,8 %.

Dovoz vajec a vaječných hmot do ČR se zvýšil o 6,8 tis. t (o 16,5 %) a dosáhl celkem 47,4 tis. t, z toho bylo 626,3 mil. ks (34,2 tis. t) vajec ve skořápce a 13,2 tis. t vaječných hmot. Oproti minulému roku se zvýšil dovoz vajec ve skořápce o 30,2 % a dovoz vaječných hmot naopak poklesl o 4,8 %. Z dovezených vajec ve skořápce bylo 95,1 % vajec konzumních, jejichž dovezený počet meziročně vzrostl o 40,0 %. Objem dovezených násadových vajec se snížil o 44,5 % na 30,9 mil. ks.

Nejvýznamnějšími dovozci konzumních vajec do ČR byly v roce 2023 Polsko (66,5 %), Lotyšsko (12,6 %) a Slovensko (10,2 %). Na dovozu násadových vajec do ČR se významně podílelo Slovensko, které importovalo 90,3 % celkového objemu dovezených násadových vajec. Dalším dovozcem bylo Nizozemsko (2,9 %). Nejvíce vaječných hmot bylo do ČR dovezeno z Polska (51,8 %), následuje Lotyšsko (20,3 %), Nizozemsko (6,6 %), Německo (6,0 %) a Ukrajina (5,1 %).

Vývoz vajec a vaječných hmot meziročně poklesl o 4,8 % a dosáhl 30,8 tis. t. Na snížení vyvezeného množství vajec se podílela konzumní a násadová vejce poklesem o 5,3 %, resp. 13,2 %. Vývoz vaječných hmot se naopak zvýšil o 24,6 %.

Nejvýznamnější vývozní destinací pro konzumní vejce bylo Slovensko (43,6 % vyvezených vajec), Německo (28,0 % vyvezených vajec) a Rakousko (8,9 % vyvezených vajec). Na rozdíl od minulých let, kdy větší část násadových vajec směřovala do Ruska (64,9 %), došlo v roce 2023 u vývozu násadových vajec k větší diverzifikaci vývozních destinací. Nejvíce násadových vajec bylo vyvezeno do Polska (26,9 %), na Ukrajinu (22,2 %), do Srbska (13,2 %) a do Kazachstánu (8,4 %). Vaječné hmoty se vyvážely nejvíce na Slovensko (83,6 %).

V roce 2023 byly do odvětví chovu drůbeže i nadále cíleny podpory z národních zdrojů¹⁰⁷ (např. udržování a zlepšování genetického fondu, kontrola užitkovosti, speciální poradenství, nákazový fond aj.) – viz kap. 2.2. V rámci Nákazového fondu byla vyplacena podpora na ozdravování chovů¹⁰⁸, která představovala celkovou částku 177,1 mil. Kč, což bylo o 64,9 mil. Kč méně než v roce 2022.

107 Podpory podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2023 na základě § 1, § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb.

108 Dotační program 8. Nákazový fond 8.F.c) Podpora vybraných činností zaměřených na ozdravování chovů drůbeže zvýšením biologické bezpečnosti: 8.F.c.a - Nosnice – podestýlka, 8.F.c.c. – Nosnice – klece, voliéry, rošty.

T8.2/05 - Bilance výroby a spotřeby vajec a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023 ¹⁾	Meziroční index
Průměrný stav slepic	tis. ks	9 440,6	9 204,5	9 588,7	8 835,8	8 466,1	95,8
Průměrná roční užitkovost ²⁾	ks/nosnici	305,9	309,7	311,9	307,4	315,3	102,6
Bilance³⁾							
Výroba ⁴⁾	tis. t	158,8	157,0	166,3	149,8	145,3	97,0
z toho domácí hospodářství	tis. t	43,3	41,5	41,6	39,9	39,1	98,0
Dovoz ⁵⁾	tis. t	42,5	39,0	41,2	40,7	47,4	116,5
Celková nabídka	tis. t	201,3	196,0	207,5	190,5	192,7	101,1
Domácí spotřeba	tis. t	178,8	169,3	181,3	158,1	161,8	102,4
Vývoz ⁵⁾	tis. t	22,5	26,7	26,2	32,4	30,8	95,2
Celková poptávka	tis. t	201,3	196,0	207,5	190,5	192,7	101,1
Soběstačnost ⁶⁾	%	88,8	92,7	91,7	94,8	89,8	-5,0
Ekonomika vajec (náklady, snášky a realizační ceny z Výběrového šetření ÚZEI)							
Náklady na nosiči ⁷⁾	Kč/1000 KD	1 316	1 398	1 624	2 024	2 024	100,0
Užitkovost - snáška - přepočet na rok	vajec/nosnici	333	337	335	334	334	100,0
Náklady jednotkové - na vejce vč. amortizace	Kč/vejce	1,85	1,81	1,82	2,27	2,27	100,0
Realizační cena vajec	Kč/vejce	1,74	1,81	1,85	2,37	3,04	128,6
Podpory přímé - MZe - dot. tit. 8.F.c, dot. tit. 20.B; zelená nafta, pojištění	Kč/nosnici	36,85	24,99	61,83	64,06	54,83	85,6
Podpory nepřímé - krmiva	Kč/nosnici	4,43	3,24	2,62	2,71	2,51	92,5
Podpory celkem	Kč/nosnici	41,28	28,24	64,45	66,77	57,34	85,9
Podpory jednotkové přímé na vejce	Kč/vejce	0,11	0,07	0,18	0,19	0,16	85,6
Podpory jednotkové nepřímé - krmiva na vejce	Kč/vejce	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	92,5
Podpory jednotkové celkem na vejce	Kč/vejce	0,12	0,08	0,19	0,20	0,17	85,9
Nákladová rentabilita ⁶⁾	%	-5,87	-0,26	1,47	4,29	34,10	29,8
Souhrnná rentabilita s přímými podporami ⁶⁾	%	0,13	3,83	11,63	12,74	41,33	28,6
Souhrnná rentabilita s nepřímými podporami ⁶⁾	%	-5,15	0,27	1,90	4,65	34,43	29,8
Souhrnná rentabilita celkem ⁶⁾	%	0,85	4,36	12,06	13,10	41,66	28,6
Cena EU vejce L a M	€/100 kg	131,54	128,55	130,54	186,92	234,26	125,3
Cena ČR vejce L a M	€/100 kg	103,25	105,80	112,79	155,58	203,42	130,7

1) Odhad.

2) Užitkovost pouze za zemědělský sektor.

3) Bilance se vztahuje ke konzumním, násadovým vejším a vaječným hmotám.

4) Od roku 2010 změna metodiky: ČSÚ - výroba pouze za užitkové chovy, do celkové výroby byla započtena i násadová vejce (odhad ÚZEI).

5) Dovoz a vývoz včetně násadových vajec a vaječných hmot.

Konverzní koeficienty pro přepočet kg na kusy vajec: skořápková vejce 17,4 ks, tekuté vaječné produkty 20 ks, sušené vaječné produkty 72 ks.

6) Meziroční index je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

7) Náklady vč. vratky zelené nafty a po odpočtu drůbežního trusu, rok 2023 odhad.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže; ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců;

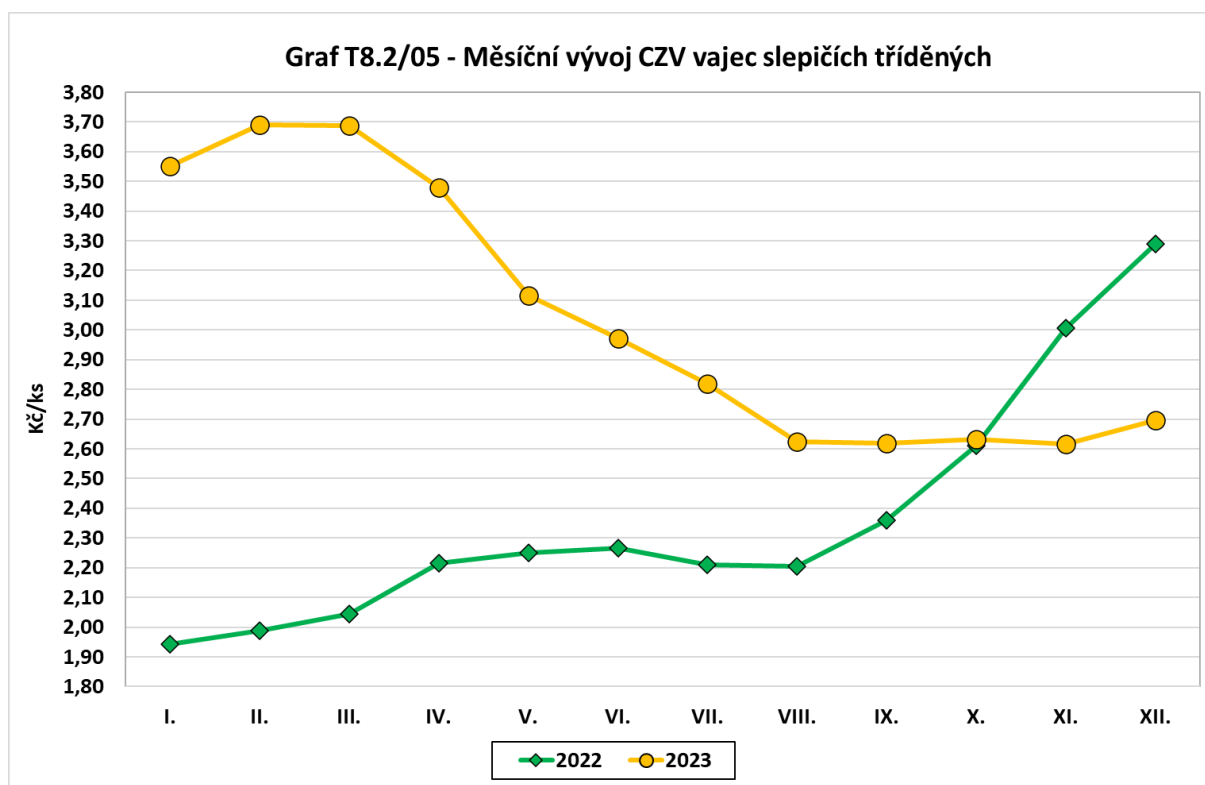
Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; Evropská komise; výpočty ÚZEI a MZe.

Zpracoval: T. Rudinská (ÚZEI), J. Leiblová (MZe)

V roce 2023 došlo podle predikce ÚZEI meziročně ke zlepšení všech ukazatelů rentability produkce vajec v ČR hlavně z důvodu vyšších cen vajec a mírně nižších nákladů. Nákladová rentabilita (bez zahrnutí podpor) se podle odhadu zvýšila o 29,8 p. b. a dosáhla kladné hodnoty 34,10 %, souhrnná rentabilita s přímými podporami o 28,6 p. b. na 41,33 %, souhrnná rentabilita (včetně přímých a nepřímých podpor) vzrostla o 28,6 p. b. a činila 41,66 %. Celkové náklady

na výrobu vajec v roce 2023 se odhadují ve výši 2,27 Kč/ks, tj. ve stejné výši jako předchozím roce.

Průměrná roční CZV tříděných vajec dosáhla 3,04 Kč/ks, což je meziroční zvýšení o 0,68 Kč/ks (28,6 %). Spotřebitelské ceny vajec slepičích čerstvých se též zvýšily a jejich průměrná roční hodnota 4,48 Kč/ks byla o 0,86 Kč/ks (23,6 %) vyšší než v předchozím roce. Vyšší CZV a spotřebitelské ceny vajec byly zapříčiněny nižší nabídkou vajec kvůli likvidaci chovů nosnic v EU z důvodu ptačí chřipky. Ceny krmných směsí pro nosnice meziročně poklesly, jejich průměrná roční cena činila 8 527 Kč/t, což je o 6,0 % méně než v předchozím roce.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: T. Rudinská (ÚZEI)

8.2.4 Ovce, kozy – skopové a kozí maso

Stavy ovcí ve většině zemí EU klesly, výjimku tvořily Německo a Maďarsko, které však nepatří k produkčně nejvýznamnějším zemím. Výrazný úbytek stavů nastal zejména ve Španělsku, kde bylo meziročně o 0,9 mil. ks (tj. o 5,9 %) méně. Stavy klesly rovněž v Portugalsku (o 0,2 mil. ks, tj. o 8,3 %) a v Řecku (o 0,1 mil. ks, tj. o 1,7 %). Hrubá produkce skopového a kozího masa dosáhla podle odhadu EK 618 tis. t. Současně se odhaduje nárůst spotřeby o 7 tis. t (o 1,0 %) na úroveň 694 tis. t. Dlouhodobý trend mírného růstu soběstačnosti, která od roku 2017 přesahovala 90% hranici, se tak otočil a v roce 2023 meziročně klesl o 2,1 p. b. na 89,1 %. Průměrná spotřeba skopového a kozího masa na osobu vyjádřená v hmotnosti maloobchodu dosáhla v EU 1,3 kg.

Od roku 2023 došlo ke změně statistického zjišťování, stavy jsou evidovány v integrovaném registru zvířat (IZR) k 31.12., zatímco údaje z předchozích let zůstávají evidovány k 1. 4. V České republice bylo dle IZR k 31. 12. evidováno 179,2 tis. ks ovcí a 28,8 tis. ks koz. V období od 1.4. 2022 do 31.12. 2023 se stavy zvýšily o 2,8 %, resp. o 16,9 %. Komoditě konkuruje chov krav bez tržní produkce mléka. Na odvětví současně dopadá vzrůstající výskyt predátorů. V roce 2023 bylo na kompenzaci škod způsobených vlkem vyplaceno celkem 10,1 mil. Kč, což je ve srovnání s předchozím rokem o 5,0 % více, avšak téměř dvakrát tolik než před dvěma lety.

Počty poražených kusů ovcí i koz se zvýšily. Celkové porážky ovcí včetně odhadu domácích porážek dosáhly podle šetření ČSÚ a odhadu MZe celkem 122,3 tis. ks, z toho 91,0 tis. ks jehňat. Z uvedených počtů bylo podle údajů ČSÚ na jatkách poraženo 7,3 tis. ks ovcí (včetně 5,0 tis. ks jehňat), tj. 6,0 % celkově poražených kusů ovcí včetně jehňat. Průměrná porážková hmotnost jehňat na jatkách dosáhla 32,7 kg ž. hm./ks. Průměrná porážková hmotnost jehňat při zohlednění domácích porážek dosáhla podle ČSÚ 38,0 kg ž. hm. Porážky koz včetně domácích porážek činily podle odhadu ČSÚ 23,3 tis. ks. Z toho jatka vykázaly 0,3 tis. ks poražených koz. Průměrná porážková hmotnost koz na jatkách dosáhla 22,0 kg ž. hm. Při zohlednění domácích porážek se odhaduje dosažená hmotnost na 18,0 kg ž. hm. V souvislosti se zvýšením porážek se celková domácí výroba skopového a koziho masa zvýšila o 2,9 %. Domácí spotřeba se zvýšila o něco méně než výroba, proto se mírně zvýšila míra soběstačnosti a dosáhla 97,9 %. Průměrná CZV jatečných jehňat v ČR dosáhla 72,20 Kč/ kg ž. hm. Průměrná cena dovezeného skopového a koziho masa dosáhla podle dat ČSÚ 475,10 Kč/kg, tj. o 28,8 % více než v předchozím roce. Cenový vývoj v ČR se odvíjí zejména od podmínek na neformálním trhu a jen malá část produkce je ovlivněna cenovým vývojem na evropském trhu.

V zahraničním obchodě bylo vyvezeno 8,9 tis. ks živých ovcí, což je o 6,0 % více než v předchozím roce a tato položka činila v přepočtu 0,35 tis. t, tj. více než polovinu celkového vývozu komodity. Nizozemsko bylo s 80% podílem na celkovém vývozu dominantní vývozní destinací. Dalšími významnějšími destinacemi byly Malta a Rakousko. Vývoz skopového masa dosáhl 0,21 tis. t a nejvýznamnějšími destinacemi bylo Německo, Maďarsko a Slovensko, kam směřovalo 76,9 %, resp. 9,1 % a 8,4 % vyvezeného množství skopového masa. Vývoz živých koz a vývoz koziho masa byl vykázán v nulové hodnotě.

V dovozu komodity ovce / skopové maso dominoval dovoz skopového masa. Z dovezeného množství 0,47 tis. t skopového masa pocházelo 50,6 % z Nového Zélandu, 11,7 % z Irska a 7,4 % z Německa. Na zbytku dovozu skopového masa se podílelo 13 zemí z Evropy i ze zámoří. Dovoz koziho masa byl vykázán v minimální hodnotě, dovoz živých ovcí a koz v nulových hodnotách.

T8.2/06 - Bilance výroby a spotřeby skopového a koziho masa ¹⁾

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023 ²⁾	Meziroční index
Stavy ovcí celkem	ks	213 068	203 612	183 145	174 196	179 158	102,8
Stavy koz celkem	ks	29 210	28 919	25 409	24 607	28 757	116,9
Výroba	tis. t j. hm.	4,03	3,68	3,22	2,73	2,81	102,9
z toho - domácí hospodářství	tis. t j. hm.	3,81	3,49	3,03	2,59	2,68	103,5
Dovoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,66	0,40	0,36	0,53	0,59	111,3
Celková nabídka	tis. t j. hm.	4,69	4,08	3,58	3,26	3,40	104,3
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	4,21	3,77	3,26	2,80	2,87	102,5
Vývoz ³⁾	tis. t j. hm.	0,48	0,31	0,32	0,46	0,53	115,2
Celková poptávka	tis. t j. hm.	4,69	4,08	3,58	3,17	3,93	124,0
Míra soběstačnosti ⁴⁾	%	95,7	97,6	98,9	97,5	97,9	0,4

1) Koefficient přepočtu živé hmotnosti na jatečnou = 0,46.

2) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

3) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

4) Meziroční index u soběstačnosti je vyjádřen v p. b. (tj. rozdílem %).

Pramen: ČSÚ; MZe; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ; Svaz chovatelů ovcí a koz

Zpracoval: I. Bošková (ÚZEI), M. Straková, T. Vylítová (Mze)

Chov ovcí a koz je podporován prostřednictvím dobrovolných podpor vázaných na produkci (CIS). Na základě nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům byla pro rok 2023 stanovena platba ve výši 583,16 Kč/ks na chov bahnice nebo chov kozy jako platba na citlivou komoditu. K 31. 12. bylo registrováno 2 267 žádostí s nárokovanými 110 890 kusy. Podpora chovatelů ovcí a koz pokračovala i v rámci systému BISS na plochu obhospodařované půdy, případně dalších typů plateb včetně podpor z národních zdrojů v rámci „Zásad“ a dalších nepřímých podpor (kap. 2.2). Motivací pro cílení podpor na chov ovcí a koz je jejich šetrný způsob hospodaření v krajině. Zejména v podhorských a horských oblastech nevhodných pro chov skotu je chov ovcí a koz jednou z mála hospodářských alternativ.

8.2.5 Rybářství

V České republice náleží rybářství k dlouhodobě úspěšným odvětvím živočišné výroby. Rybářství je zaměřeno především na chov, zušlechťování, ochranu a lov ryb, popřípadě i jiných vodních organismů a lze jej rozdělit na produkční a sportovní rybářství¹⁰⁹. Produkční rybářství je charakterizováno jako systematická, cílevědomá a odborná péče o obsádky ryb a jejich ochrana při využití reprodukce. Produkční rybářství v ČR zahrnuje kromě převažujícího rybníkářství také chov lososovitých druhů ryb či chov ryb ve speciálních rybochovných zařízeních, a to k zajištění produkce ryb a rybiho masa a dále také chov rybí násady. Sportovní rybářství v sobě zahrnuje výkon rybářského práva v rybářských revírech České republiky, které

109 Produkční i sportovní rybářství jsou v České republice řízeny zákonem č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství) a jeho prováděcí vyhláškou č. 197/2004 Sb.

jsou rozděleny na mimopstruhové a pstruhové. Jejich největšími uživateli jsou Český rybářský svaz, z. s., a Moravský rybářský svaz, z. s.

T8.2/07 - Produkce tržních ryb z rybníků a dalších rybochovných zařízení a výlov ryb na udici v tekoucích vodách (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Produkce	21,0	20,4	21,0	19,3	18,6	96,4
Výlov na udici	3,7	3,7	3,3	3,4	3,4	100,0
Vývoz ¹⁾	10,3	11,4	11,8	11,8	10,1	85,6
Zpracování	2,4	2,4	2,4	2,4	2,2	91,7
Spotřeba na osobu v kg/rok ²⁾	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	100,0

1) Vývoz a zpracování zahrnuje pouze živé sladkovodní ryby vyprodukované v produkčním rybářství.

2) Spotřeba sladkovodních ryb v kg/obyv./rok.

Pramen: Rybářské sdružení České republiky; Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Zpracoval: M. Valenta (ÚZEI), P. Chalupa (MZe)

V roce 2023 bylo v ČR vyprodukováno 18,6 tis. t ž. hm. tržních ryb, což představovalo proti roku 2022 snížení o 3,6 % (o 646 t ž. hm.), Výlov z rybníků dosahoval 17,8 tis. t ž. hm., ze speciálních zařízení (převážně průtočných systémů s chovem lososovitých ryb) bylo získáno 0,8 tis. t ž. hm. a 12 t bylo vyloveno z přehrad. Druhové zastoupení tržních ryb je u nás dlouhodobě stabilní a ani loni se proti předchozím letům výrazněji nezměnilo, neboť tradičně dominovala produkce kapra. Ta se v roce 2023 meziročně snížila o 3,3 % (o 534 t) na 15,9 tis. t ž. hm. Na celkovém objemu produkovaných ryb se podílel kapr 85,4 %, býložravé ryby 4,5 %, lososovité ryby zaujímaly 3,5 %, dravé ryby 1,6 %, výlov lína činil 0,8 % a ostatní druhy ryb představovaly 4,1 %. Objem výlovu ryb na udici z rybářských revírů byl oproti roku 2022 nižší o 12 t ž. hm. a dosáhl 3,4 tis. t ž. hm. Kapr obecný se na něm podílel ze 75 % (2,5 tis. t ž. hm.), z ostatních druhů ryb převažovaly amur bílý, sumec velký, cejn velký, štika a candát (celkem 546 t ž. hm.). V roce 2023 bylo na český trh dodáno z tuzemské produkce 6,3 tis. t živých ryb. Objem zpracovaných ryb byl 2,2 tis. t ž. hm. ryb a reprezentoval 11,6% podíl z objemu vylovených tržních ryb. Tuzemská spotřeba ryb podle ČSÚ, zahrnující sladkovodní i mořské ryby, se v roce 2022 zvýšila o 5 % na 5,9 kg/obyv./rok, z toho se na ní sladkovodní ryby podílely pouze 18 %. V roce 2023 jsou odhadovány podobné hodnoty spotřeby ryb jako v předchozím roce (viz kap. 5.2).

CZV kapra tř. I. se podle ČSÚ v roce 2023 proti předchozímu roku výrazně zvýšila o 7,98 Kč/kg (o 13,3 %) na 68,10 Kč/kg ž. hm. CZV živého pstruha zaznamenala nárůst o 8,46 Kč/kg a dosáhla 126,60 Kč/kg ž. hm.

V roce 2023 bylo z ČR vyvezeno celkem 10,10 tis. t ž. hm. ryb z tuzemské produkce¹¹⁰ v hodnotě 772,3 mil. Kč, což představuje meziroční snížení objemu o 14,7 % a finanční pokles

110 V uvedených údajích vývozu jsou zahrnuty pouze živé ryby, jejichž celní položky mají označení: 030193–kaprovití; 030191–pstruzi živí; 030192–úhoři živí.

hodnoty o 4,6 % proti předchozímu roku. Hlavní exportovanou rybou byl tradičně živý kapr (99 % objemu), jehož bylo vyvezeno 10,04 tis. t ž. hm. v celkové hodnotě 765,8 mil. Kč. Meziročně se vývoz kapra významně snížil (14,8 % z hlediska hmotnosti a o 4,7 % z hlediska hodnoty) a směřoval hlavně do zemí EU. Předním odběratelem této pro ČR nejvýznamnější sladkovodní ryby bylo opět Polsko, kam bylo prodáno na 2,8 tis. t ž. hm., tj. 27,8 % z celkového vývozu živého kapra z hlediska hmotnosti. Těsně druhým nejvýznamnějším odběratelem bylo Německo (26,8% podíl), dále následovalo Slovensko (14,9% podíl), Francie (10,5% podíl) a Rakousko (7,9% podíl). Průměrná jednotková vývozní cena kapra dosáhla 76,28 Kč/kg ž. hm. a byla meziročně vyšší o 11,90 Kč/kg ž. hm. Předním odběratelem živých pstruhů bylo znovu Rakousko (28,7 t) a Polsko (27,6 t). Průměrná jednotková vývozní cena pstruha meziročně mírně stoupla, a to o 3,5 Kč na 113,42 Kč/kg ž. hm.

Dovoz živých ryb do ČR dosáhl u sledovaných druhů (tj. kaprů, pstruhů a úhořů) v roce 2023 objem 418,7 t ž. hm. v hodnotě 37,5 mil. Kč. Oproti předešlému roku došlo ke snížení objemu dovozu o 113,6 t ž. hm. (21,3 %), ale k navýšení hodnoty o 2,3 mil. Kč (6,4 %). Významnější podíl z celkového dovozu živých ryb představovali pstruzi. Jejich podíl na dovozu dosáhl 70,5 % (295,1 t ž. hm.) Předním dodavatelem živých pstruhů na český trh byla Itálie, odkud bylo dovezeno 202,6 t ž. hm., následovalo Rakousko (84,0 t). Průměrná dovozní cena pstruha se meziročně významně zvýšila na 91,34 Kč/kg ž. hm (nárůst o 22,59 Kč/kg; o 32,9 %). Dovoz kaprů dosáhl objemu 123 t ž. hm. Nejvýznamnějším dodavatelem kaprů na český trh bylo nově Polsko, odkud bylo importováno 101,4 t ž. hm. za jednotkovou cenu 79,33 Kč/kg ž. hm. K dalším významnějším dodavatelům patřilo Slovensko (21,6 t ž. hm.). Průměrná dovozní cena živého kapra se snížila o 9,22 Kč/kg (o 10,4 %) na 79,56 Kč/kg ž. hm.

Produkční rybníkářství je v ČR podporováno z národních zdrojů a rovněž ze zdrojů EU. Z národních zdrojů v rámci podpory mimoprodukční funkce rybníků bylo za rok 2023 žadatelům vyplaceno cca 65,9 mil. Kč a v rámci podpory mimoprodukčních funkcí rybářských revírů činila vyplaceno cca 17,9 mil. Kč. Podpory z OP Rybníkářství 2014–2020 jsou hlavním zdrojem investic ze zdrojů EU, který představuje pro členské země ENRF¹¹¹ (podrobněji v kap. 2.1.).

8.2.6 Včelařství

V České republice se včelařství řadí k významnému odvětví zemědělství. K silným stránkám českého včelařství patří struktura chovatelů včel z hlediska počtu chovaných včelstev (převažují chovatelé do 15 včelstev) a poměrně rovnoměrné rozložení stanovišť včelstev na celém našem území. Další silnou stránkou je také organizovanost včelařů ve spolcích, odborná

111 ENRF - Evropský námořní a rybářský fond (European Maritime and Fisheries Fund). ENRF se zaměřuje na dlouhodobé strategické cíle Společné rybářské politiky a Integrované námořní politiky včetně udržitelného a konkurenceschopného odvětví rybolovu a akvakultury, konzistentního politického rámce pro další rozvoj integrované námořní politiky a vyváženého územního rozvoje rybolovných oblastí podporujícího začlenění.

úroveň podmíněná propracovaným jednotným systémem vzdělávání, organizované tlumení varroázy a povinná vyšetření včelstev. Výskyt vědeckých a školských institucí zaměřených jednak na výzkum v oblasti včelařství, a především nemocí včel, ale zároveň i na vzdělávání chovatelů včel v této oblasti patří rovněž mezi silné stránky. Mezi slabé stránky odvětví patří prohlubující se záporná bilance zahraničního obchodu s medem vlivem levnějších dovozů ze zahraničí a dále dlouhodobý pokles domácí produkce medu.

Dle údajů z Ústřední evidence včel (IZR) bylo ke konci roku 2023 v ČR evidováno 63,3 tis. včelařů a 669,5 tis. včelstev (meziroční pokles o 46,0 tis. včelstev, tj. o 6,4 %). ČR patří dlouhodobě mezi státy s největší organizovaností chovatelů včel na světě, neboť včelaři jsou organizováni zejména prostřednictvím Českého svazu včelařů, z. s. (ČSV).

V ČR dlouhodobě převažují chovatelé včel do 15 včelstev. Jejich počet v roce 2023 dosáhl 49,9 tis. chovatelů. Díky této struktuře včelařů je optimálním způsobem zajišťováno opylení nejen zemědělských plodin, ale i přírodních ekosystémů, což je zásadní především pro zachování biodiverzity krajiny. Důležitá je i existence větších včelařských provozů v ČR s více než 150 včelstvy, jejichž počet se snížil ze 150 provozů v roce 2022 na 141 provozů v roce 2023.

Produkce medu se v roce 2023 podle ČSV, z. s. meziročně snížila o 20 % na 5 942 t, zároveň se snížil o 5,5 % (o 0,57 kg) průměrný výnos na včelstvo. Rovněž produkce včelího vosku meziročně klesla o 2,4 % na 243 t. Převážná část vyprodukovaného medu v ČR je včelaři nabízena přímo spotřebitelům formou „prodeje ze dvora“¹¹². Část objemu medu je prodávána soukromým společnostem, které jej dále balí a dodávají do obchodní sítě nebo jej exportují. Roční spotřeba medu na obyvatele v roce 2022 podle ČSÚ dosáhla 1,1 kg a meziročně vzrostla o 0,1 kg. Bilance zahraničního obchodu s medem v roce 2023 byla opět záporná a dosáhla -366,5 mil. Kč. Do ČR bylo dovezeno celkem 5 553,2 t medu v hodnotě 458,3 mil. Kč, což je méně, než v roce předchozím (o 429,9 t a 22,6 mil. Kč). Největším dovozcem medu byla Ukrajina, odkud pocházelo 44,2 % (tj. 2 454,7 t) za 60,22 Kč/kg. Druhým významným obchodním partnerem bylo Slovensko s podílem na celkovém dovozu 25,2 % (1 399,7 t za 79,70 Kč/kg), následovaly Argentina se 391,9 t a Německo s 226,8 t. Průměrná dovozní cena medu meziročně vzrostla o 2,15 Kč/kg na 82,53 Kč/kg. V roce 2023 meziročně klesl vývoz medu o 34,1 % na 642,6 t za průměrnou cenu 142,97 Kč/kg (meziroční nárůst o 16,44 Kč/kg). Téměř veškerý export směřoval do zemí EU (99,9 %), největší objem byl prodán na Slovensko (343,7 t za 84,66 Kč/kg), do Francie (144,3 t za 67,79 Kč/kg) a do Německa (98,8 t za 437,73 Kč/kg). Mezi další významnější odběratele se řadily Bulharsko, Polsko a Irsko, kam směřovalo celkem 26,1 t. Průměrná vývozní cena medu převyšovala dovozní o 60,44 Kč/kg.

112 Vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství.

T8.2/08 - Stavby včelstev, produkce a výnos medu v ČR

Ukazatel	MJ	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Počet včelstev celkem	ks	684 965	694 086	694 363	715 462	669 445	93,6
Prům. počet včelstev na včelaře	ks	11,00	11,00	10,90	11,00	10,56	96,0
Produkce medu	t	8 259	4 997	6 086	7 426	5 942	80,0
Výnos medu na včelstvo	kg/rok	12,00	7,20	8,76	10,38	9,81	94,5
Produkce vosku	t	296	235	244	249	243	97,6

Pramen: Český svaz včelařů, MZe - ústřední evidence včel

Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI), P. Chalupa (MZe)

Včelařství je v ČR dlouhodobě podporováno prostřednictvím národních podpor¹¹³. V roce 2023 bylo prostřednictvím národní podpory 1. D. podpořeno 583,9 tis. včelstev v celkové částce 47,0 mil. Kč. Podpora na jedno zazimované včelstvo tak dosáhla 76,46 Kč (zatímco v roce 2022 to bylo 156,61 Kč).

Zároveň jsou českým včelařům poskytovány i evropské podpory. Do konce roku 2022 byly evropské podpory pro chovatele včel v ČR realizovány prostřednictvím tzv. včelařských programů (Českým včelařským programem) schvalovaných na období tří let. Od roku 2023 je podpora odvětví včelařství poskytována prostřednictvím včelařských intervencí zahrnutých do Strategického plánu SZP. Nové podmínky pro oblast včelařství čerpaných v rámci podpor SZP 2021–2027 jsou obsaženy v právních předpisech EU¹¹⁴.

S ohledem na potřebu vyplývající z časového rámce schvalování pravidel Společné zemědělské politiky byl současně Český včelařský program 2020–2022 schválený na období tří let, který měl být ukončen k 31. 7. 2022, prodloužen do 31. 12. 2022¹¹⁵. V souvislosti s touto změnou byla i navýšena finanční podpora do včelařství od roku 2021 a zároveň koeficient podpory zůstal ve stejné výši 50 % (EU) a 50 % ČR. Do roku 2020 bylo prostřednictvím evropských podpor pro včelaře každoročně alokována částka ve výši 65 mil. Kč, přechodem sektoru včelařství do SZP 2021–2027 je pro jednotlivé roky alokována částka v celkové výši cca 110 mil. Kč. V roce 2022 bylo v rámci tříletého programu vyplaceno do odvětví 75,5 mil. Kč a v rámci přechodného období dalších 29,7 mil. Kč.

113 Podpora na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, národní dotace 1. D. směřovaná na zabezpečení opylování zemědělských hmyzosnubných rostlin.

114 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány.

115 Prováděcí nařízením Komise (EU) 2021/166 ze dne 10. února 2021, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2015/1368, pokud jde o prodloužení vnitrostátních programů v odvětví včelařství a NV č. 33/2022 Sb. ze dne 16. 2. 2022, kterým se mění nařízení vlády č. 330/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujících agro-environmentálně – klimatických opatření, ve znění pozdějších předpisů, a další související nařízení vlády.

T8.2/09 - Přehled čerpání tříletého programu dotací, přechodného období a dotací dle SP podle opatření (v tis. Kč)¹⁾

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	Přechodné období ²⁾	Celkem 2022
Technická pomoc	25 050	28 134	36 099	52 713	24 147	76 860,0
Boj proti varroáze	32 180	13 735	13 808	14 737	1 798	16 535,0
Racionalizace kočování	1 031	1 641	2 407	3 342	2 148	5 490,0
Obnova včelstev	5 348	5 397	4 643	4 250	1 210	5 460,0
Rozbory medu	726	760	388	422	351	773,0
Celkem čerpáno	64 335	49 667	57 345	75 464	29 654	105 118,0
Možnost čerpání	64 336	64 342	111 346	105 474	102 326	207 800,0
Čerpání v %	100,0	77,2	51,5	71,5	29,0	50,6

1) V roce 2023 vyplaceno 71,4 mil. Kč, podrobněji v kapitole 2.1.2.4 Sektorové intervence.

2) Přechodné období trvalo od 1. 8. do 31. 12. 2022, výplata realizována v roce 2023.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Kličková (ÚZEI), P. Chalupa (MZe)

V ČR jsou od roku 2023 podporovány následující sektorové intervence: poradenská činnost a školení pro včelaře a jejich organizace; investice do hmotného a nehmotného majetku; boj proti včelím škůdcům a nemocem, zejména varroáze; racionalizace kočování včelstev; obnova včelstev v Unii a plemenářská práce; podpora laboratoří pro analýzu včelích produktů. Uvedené intervence jsou dále rozpracovány na úrovni NV č. 53/2023 Sb. na následující druhy opatření: školení pro včelaře a výstavnictví, investice do hmotného majetku, boj proti včelím nákazám, racionalizace kočování včelstev, plemenářské práce a analýza včelích produktů. Uvedené podpory jsou určeny chovatelům včel registrovaným u Českomoravské společnosti chovatelů, a. s., významným příjemcem podpor je Český svaz včelařů, z. s., který dále přerozděluje prostředky chovatelům a dalším institucím (např. akreditované laboratoře)¹¹⁶.

V roce 2023 bylo v rámci nové SZP do odvětví vyplaceno 71,4 mil. Kč, tj. 99,8 % alokované částky (viz. Kapitola 2.1.2.4).

Včelařství je podporováno také prostřednictvím státní dotační politiky směrem k nestátním neziskovým organizacím. Včelařským spolkům jsou poskytovány finanční prostředky podle „Zásad vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními organizacemi státní správy“, a to na základě předloženého projektu, který je v rámci výběrového řízení posuzován.

8.3 Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů

Podle údajů ČSÚ průmyslová produkce v roce 2023 vykázala meziroční pokles o 0,4 %.

Index průmyslové produkce očištěný o vliv pracovních dnů (stejně období předchozího roku = 100), dosáhl ve výrobě potravinářských výrobků hodnoty 97,8 a u výroby nápojů hodnoty 98,0.

¹¹⁶ Podmínky pro poskytování finančních podpor jsou uvedeny v NV č. 53/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření v odvětví ve včelařství.

Během sledovaného roku 2023 došlo k meziročnímu nárůstu tržeb (příjmů) bez zahrnutí DPH z prodeje výrobků, služeb a zboží v ČR u podniků s 50 a více zaměstnanci. Za obě hodnocené výroby potravinářských výrobků (CZ-NACE 10) a nápojů (CZ-NACE 11) meziroční nárůst celkem dosáhl 5,2 %. Tržby z potravinářských výrobků se zvýšily o 4,0 %, zatímco v případě výroby nápojů byl zaznamenán výraznější nárůst o 10,3 %.

Celkový objem tržeb v obou sledovaných potravinářských odvětví za rok 2023 dosáhl 432,7 mld. Kč. Z tohoto celkového objemu připadá 351,1 mld. Kč na výrobu potravinářských a 81,6 mld. Kč na výrobu nápojů.

Po silném nárůstu na začátku roku (10,3 % v prvním čtvrtletí) došlo v průběhu 2. a 3. čtvrtletí k poklesu meziroční dynamiky cen ve zpracovatelském průmyslu. Nicméně za celý rok 2023 vzrostly ceny v této sekci o 0,9 %. Celoroční výsledek byl ovlivněn především vývojem cen surovin a souvisejících výrobků, u kterých byla vysoká srovnávací základna roku 2022. Výrazně vzrostly ceny nápojů (o 12,2 %) i potravinářských výrobků (o 8,6 %), s významnými nárůsty u ostatních potravinářských výrobků (o 24,7 %), pekařských a cukrářských výrobků (o 12,7 %) a masa a masných výrobků (o 9,3 %).

Ve 4. čtvrtletí meziroční růst cen potravin a nealkoholických nápojů zpomaloval. Mírnější byl meziroční nárůst cen pekárenských výrobků a obilovin (3,0 %), zeleniny (16,6 %), ovoce (8,2 %), cukru a souvisejících výrobků (4,4 %) i ostatních potravinářských výrobků (7,0 %). Naopak ceny masa klesly o 1,5 % a mléka, sýrů a vajec o 7,0 %. Ceny olejů a tuků zaznamenaly pokles o 10,0 %.

Podle dostupných dat z tabulky T8.3/01 je patrné, jak se jednotlivé potravinářské výrobní obory, resp. jejich skupiny, reprezentované soubory podniků s 50 a více zaměstnanci, vyvíjely během roku 2023.

Výroba masa a masných výrobků i v hodnoceném roce 2023 zůstala klíčovým oborem v potravinářské výrobní struktuře. Podíl tržeb (příjmů) v oborové struktuře u této výroby zaznamenal meziroční nárůst o 0,1 p. b. Objem vytvořené přidané hodnoty u nejvýznamnějších podniků oboru se podle ČSÚ meziročně zvýšil o 1,4 %.

Zpracování ryb zaujímá ve výrobní struktuře výroby potravin minoritní podíl ve srovnání s ostatními obory. Z důvodu ochrany dat byl tento podíl přiřazen k výrobě průmyslových krmiv. Dosud ve spotřebě ryb, a tím i v produkci, přetrvává značná sezónnost. Zpracování ryb bylo i v roce 2023 úzce spojeno s jejich produkcí, zejména v regionech s rybníčním hospodářstvím. Hlavní chovanou rybou v ČR zůstává kapr.

Zpracování ovoce, zeleniny a brambor si v roce 2023 jako obor udrželo svou pozici v oborové struktuře. I přes to, že ve sledovaném roce podíl oboru na výrobní struktuře hodnoceného odvětví, měřeno tržbami, zůstal na stabilní úrovni 2,4 %, byl zaznamenán pokles u sklizně ovoce, včetně produkce jablek. Produkce se opírala zejména o domácí sklizeň zeleniny a brambor, avšak také o importované suroviny z dovozu, jak v čerstvém stavu, tak ve

formě polotovarů. Objem přidané hodnoty u nejvýznamnějších podniků v tomto oboru meziročně vzrostl o 35,3 %.

Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů v roce 2023, měřeno ukazatelem tržeb, svou pozici v oborové struktuře meziročně oslabilo o 0,7 p. b. Z hlediska efektivnosti hodnocená výroba při oslabeném růstu tržeb meziročně snížila objem přidané hodnoty u nejvýznamnějších podniků o 23,1 %.

Výroba mléčných výrobků v oborové struktuře zaznamenala mírné oslabení, měřeno podílem tržeb, o 0,5 p. b., nicméně stále zůstává jednou z klíčových výrob potravinářského průmyslu. Oslabení v potravinářské struktuře nastalo v důsledku komplikovaných ekonomických podmínek a rostoucích cen. U nejvýznamnějších podniků v oboru došlo meziročně k poklesu tvorby přidané hodnoty o 9,5 %.

Výroba mlýnských a škrobářských výrobků, v níž výrazně dominuje mlýnská výroba, meziročně zaznamenala v roce 2023 mírné oslabení své pozice o 0,1 p. b. měřeno ukazatelem tržeb. Údaje za nejvýznamnější podniky této agregace oborů ČSÚ nezveřejnila.

Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků jako jeden z významných oborů vykázala meziročně ve sledovaném roce 2023 posílení výkonnosti, což je patrné z míry zastoupení v rámci oborové struktury. Nárůst o 0,3 p. b. nastal při růstu cen průmyslových výrobců pečiva a cukrářských výrobků. Významnou roli v hodnoceném roce sehrály i změny v sortimentní skladbě produkce. Výrobci se zaměřili více na prodejný sortiment chleba, pečiva a cukrářských výrobků. Přestože se podnikatelské podmínky v tomto odvětví staly náročnějšími v důsledku růstu cen energií, PHM, mezd a dalších nákladů, efektivnost oboru, měřena podle přidané hodnoty nejvýznamnějších podniků, vzrostla o 22,3 %.

Výroba ostatních potravinářských výrobků představuje členitou výrobní strukturu, která je založená převážně na rostlinné produkci jako je cukr, kakao, čokoláda a cukrovinky. Tento obor zahrnuje i zpracování čaje a kávy a výrobu vysoce zpracovaných potravin jako jsou hotové pokrmy, homogenizované a dietní potraviny aj. V hodnoceném roce zaznamenala tato skupina v oborové struktuře meziroční posílení o 1 p. b. Hlavním důvodem posílení jsou především složité hospodářské podmínky, vysoká inflace a snížená koupěschopnost spotřebitelů, kteří preferují základní potraviny. Nejvýznamnější podniky oboru zaznamenaly mírný meziroční pokles tvorby přidané hodnoty o 0,8 %.

Výroba průmyslových krmiv podle podílu tržeb v oborové struktuře v roce 2023 oslabilo o 0,9 p. b. U výrobců průmyslových krmiv došlo k výraznému zhoršení tvorby přidané hodnoty v meziročním srovnání.

Výroba nápojů (CZ-NACE 11) jako celek posílila svou pozici v oborové struktuře sektoru v meziročním srovnání o 0,9 p. b. Měřeno indikátorem přidané hodnoty se meziročně zlepšila efektivnost o 11,3 % u nejvýznamnějších podniků tohoto odvětví.

T8.3/01 - Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	2022	2023	rozdíl ²⁾
Zpracování masa a výroba masných výrobků	15,8	15,9	0,1
Zpracování a konzervování ryb	DSÚ ¹⁾	DSÚ	x
Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	2,4	2,4	0,0
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5,9	5,2	-0,7
Výroba mléčných výrobků	14,3	13,8	-0,5
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	3,3	3,2	-0,1
Výroba pekařských a cukrářských výrobků	9,3	9,6	0,3
Výroba ostatních potravinářských výrobků	17,4	18,4	1,0
Výroba průmyslových krmiv a Zpracování ryb	13,6	12,7	-0,9
Výroba nápojů	18,0	18,9	0,9
Výroba potravin a výroba nápojů celkem	100,0	100,0	x

1) DSÚ = důvěrný statistický údaj.

2) Procentní body.

Pramen: ČSÚ: CZ-NACE 10 + CZ-NACE 11; oborové údaje; vlastní výpočty (podniky 50 a více zaměstnanců)

Zpracoval: K. Charvátová (ÚZEI)

8.4 Obnovitelné zdroje energie

V roce 2023 představoval platnou právní úpravu pro veřejnou podporu výstavby a provozu zařízení na výrobu obnovitelných energií z biomasy a bioplynu novelizovaný zákon¹¹⁷ č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie, odpovídající prováděcí vyhlášky a Cenové rozhodnutí ERÚ¹¹⁸ č. 15/2022 ze dne 20. prosince 2022, kterým se stanovuje podpora pro podporované zdroje energie.

Zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie (dále jen „novela ZPOZE“) s účinností od 1. ledna 2022 se dotkl i bioplynových stanic. Nejvýraznější změny představuje zavedení provozní podpory výroby biometanu (§ 27a – § 27f) a provedení evropské Směrnice RED II ohledně kritérií udržitelnosti a úspor emisí skleníkových plynů (§ 47b). Provozovatelů starších bioplynových stanic (uvedených do provozu do roku 2015) se týká rovněž ověřování přiměřenosti čerpané podpory - tzv. řešení „finanční překompensace“.

Na základě získaných rozhodnutí EK k notifikovanému systému národních provozních podpor pro OZE už dříve zavedla ČR tato opatření:

- Revize provozních podpor, které se budou provádět po 10 letech od zahájení provozu, a to zejména ve vztahu k získaným investičním podporám z důvodu možné nadměrné kompenzace (limit vnitřního výnosového procenta – IRR pro BPS byl stanoven na 10,6 %);
- Pro BPS uvedené do provozu v období od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2020 se zavádí v případě poskytnuté investiční podpory redukční vzorec provozní podpory.

117 ve znění pozdějších předpisů

118 Energetický regulační úřad.

System podpory platný od 1. 1. 2013 dále stanovuje následující:

- Elektřinu v režimu výkupních cen vykupuje povinně vykupující;
- Zelený bonus hradí OTE a.s. (Operátor trhu s energiemi a.s.);
- Cenu silové elektřiny hradí zvolený obchodník s elektřinou;
- Zelený bonus v režimu povinného výkupu opět hradí OTE a.s.;
- Rozdíl mezi výkupní cenou a zeleným bonusem hradí povinně vykupující;
- Zavádí se tzv. hodinový zelený bonus¹¹⁹.

Do roku 2021 měly na podporu podle ZPOZE nárok pouze výroby elektřiny a tepla. Od roku 2022 je možné uplatňovat podporu i na výrobu biometanu. Technologicky jsou pro výrobu biometanu nejvhodnější právě bioplynové stanice, protože produkováný bioplyn je pro výrobu biometanu následně pouze očištěn od oxidu uhličitého. Zavedením této podpory tedy stát vytvořil podmínky pro využití bioplynových stanic při výrobě biometanu, který je vhodnou alternativou zemního plynu. Na druhou stranu je třeba zmínit, že bioplynové stanice uvedené do provozu od 1. ledna 2022 už nemají nárok na provozní podporu výroby elektřiny.

Novela zákona o podporovaných zdrojích (č. 382/2021 Sb.), která byla přijata 1. ledna 2022, zavádí v České republice kritéria udržitelnosti a úspory skleníkových plynů u elektřiny a tepla z pevné biomasy a bioplynu, na které si výrobce nárokuje veřejnou podporu. Zákon vychází z evropské směrnice (EU) 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, která je v platnosti od července 2021. Pravidla platí pouze pro velká zařízení: bioplynové stanice se jmenovitým tepelným příkonem vyšším než 2 MW a elektrárny a teplárny spalující pevnou biomasu jako je dřevní štěpka nebo sláma s příkonem více než 20 MW a provozovatele bioplynových stanic s elektrickým výkonem vyšším než 800 kW (uvažujeme-li účinnost výroby elektřiny 40 %) a zdroje spalující pevnou biomasu s elektrickým výkonem vyšším než 5 MW. Kritéria udržitelnosti a úspory emisí skleníkových plynů stanoví určité požadavky na biomasu a paliva z biomasy (bioplyn) použité k výrobě elektřiny, tepla a biometanu. Kritéria udržitelnosti se týkají původu použité zemědělské i lesní biomasy. Úspory emisí skleníkových plynů potom vypovídají o celém procesu získání, dopravy, zpracování a využití biomasy a porovnávají emisní zátěž tohoto procesu s výrobou energie z fosilních paliv. Vzhledem k tomu, že se dařilo v České republice etablovat certifikační systém schválený Evropskou komisí jen pozvolna, bylo možné podle Lex OZE I až do poloviny roku 2023 prokazovat plnění obou standardů pomocí čestného prohlášení.

Novela ZPOZE také zavedla povinnost ERÚ upravovat výši výkupních cen na základě monitoringu palivových nákladů. Změna se ovšem v posledním cenovém rozhodnutí ERÚ o stanovení výše podpory na rok 2023 žádným způsobem nepromítla.

119 Výše zeleného bonusu se mění každou hodinu podle vývoje ceny silové elektřiny. Vzorec pro výpočet hodinového zeleného bonusu stanoví vyhláška č. 408/2015 Sb. o Pravidlech trhu s elektřinou, ve znění pozdějších předpisů.

Z dalších právních změn nad rámec novely ZPOZE je třeba zmínit zrušení § 8 odst. 7 části 45. zákona č. 261/2007 Sb., které osvobozovalo od daně bioplyn určený k použití v dopravě.

Zákon č. 131/2015 Sb. zavedl následující změny:

- Licence na výrobu elektřiny vyžadována až od 50 kW instalovaného výkonu;
- Definice aktivního zákazníka – spotřebovává, sdílí nebo prodává elektřinu vyrobenou ve své výrobě a nejde o jeho hlavní podnikatelskou činnost;
- Definice energetického společenství (společenství pro obnovitelné zdroje) – právnická osoba, která je ovládána svými členy (fyzickými osobami, malými podniky, samosprávami), hlavním účelem není vytváření zisku, ale výroba, sdílení, spotřeba, prodej členům sdružení (členům v blízkosti projektu – kraj);
- Mezi členy může rozdělit max. 33 % zisku – pak činnosti energetického sdružení nejsou prováděné za účelem dosažení zisku;
- Energetické společenství musí požádat ERÚ o osvědčení;
- Provozovateli distribuční soustavy se oznamují odběrná a předávací místa členů;
- Provozovatel distribuční soustavy registruje přiřazení odběrného místa ke sdílení;
- ERÚ může zohlednit v distribuční složce sdílení elektřiny.

Nárůst výroby energie u některých druhů OZE v ČR v letech 2021–2022 ukazuje tab. T8.4/01.

T8.4/01 - Celková energie z OZE v ČR v letech 2021–2022

Zdroje obnovitelné energie	2021		2022		Meziroční index (OZE)
	Obnovitelná energie celkem (TJ)	Podíl na OZE (%)	Obnovitelná energie celkem (TJ)	Podíl na OZE (%)	
Biomasa (mimo domácnosti)	58 468,4	26,5	57 017,7	25,2	97,5
Biomasa (domácnosti)	87 518,9	39,7	90 014,2	39,7	102,9
Vodní elektrárny	8 670,7	3,9	7 536,5	3,3	86,9
Bioplyn	24 314,1	11,0	25 028,8	11,0	102,9
Biologicky rozložitelná část TKO¹⁾	4 016,3	1,8	3 984,6	1,8	99,2
Kapalná biopaliva	15 117,0	6,9	14 299,8	6,3	94,6
Tepelná čerpadla (teplo prostředí)	11 298,6	5,1	16 078,7	7,1	142,3
Solární termální systémy	810,0	0,4	838,4	0,4	103,5
Větrné elektrárny	2 165,5	1,0	2 308,8	1,0	106,6
Fotovoltaické systémy	8 337,5	3,8	9 454,6	4,2	113,4
Celkem	220 716,9	100,0	226 562,0	100,0	102,6

1) TKO = tuhý komunální odpad

Pramen: OZE v roce 2022; Výsledky statistického zjišťování; MPO

Zpracoval: Z. Nesňal (ÚZEI)

Podíl hrubé konečné spotřeby energie z OZE na celkové hrubé konečné spotřebě energií v ČR činil v roce 2022 podle mezinárodní metodiky výpočtu EUROSTAT – SHARES 18,2 %. Na spotřebě elektřiny se OZE podílely 15,5 %, na spotřebě v dopravě 7,2 % a na konečné spotřebě při vytápění 25,8 %.

Celkově biomasa stále zaujímá největší podíl na energii z obnovitelných zdrojů, i když se tento podíl meziročně snížil z 66,1 % v roce 2021 na 64,9 % v roce následujícím. Podíl biomasy v domácnostech byl shodný s rokem předchozím a činil 39,7 %, zatímco podíl biomasy mimo domácnosti se v roce 2022 snížil na 25,2 %. U bioplynových stanic byl podíl jimi vyrobené energie stejný s rokem předchozím, stejně tak jako u BRKO, solárních systémů a větrných elektráren. Méně se mezi OZE prosadily vodní elektrárny a kapalná biopaliva. Pokračující nárůst zaznamenaly podíly výroby energie z tepelných čerpadel ale i fotovoltaických systémů.

8.4.1 Využití zemědělské produkce v energetice

Energetické využívání pevné biomasy pro výrobu elektrické a tepelné energie spočívá především ve spalování dřevní hmoty (včetně celulózových výluhů) a v malé míře i rostlinné hmoty, a to jak samostatně, tak spolu s neobnovitelnými palivy za účelem výroby elektřiny a tepla především ve větších energetických provozech.

Pro výrobu elektrické i tepelné energie je dále využíván bioplyn vyrobený v bioplynových stanicích.

Výroba elektřiny z kapalných biopaliv dosáhla v roce 2022 jen malého podílu na elektřině vyrobené z OZE (0,02 %). V případě výroby tepelné energie byl tento podíl 0,01 %.

T8.4/02 - Výroba energie z biomasy mimo domácnosti v roce 2022

Typ biomasy	rok	Výroba elektrické energie			Výroba tepelné energie		
		Výroba elektřiny (GWh)	Prodej elektřiny (GWh)	Spotřeba paliva (tis. t)	Hrubá výroba tepla (TJ)	Přímé dodávky cizím subjektům (TJ)	Spotřeba paliva (tis. t)
Palivové dřevo	2022	0,1	0,0	0,1	266,2	28,7	26,2
	2021	0,1	0,0	0,0	300,8	31,7	28,7
Odpad, štěpka	2022	1 493,2	1 148,2	1 479,3	14 140,8	6 189,8	1 670,8
	2021	1 430,2	1 106,1	1 377,3	15 083,7	6 877,9	1 812,8
Celulózové výluhy	2022	904,8	178,0	514,4	11 195,4	801,4	1 246,4
	2021	889,0	166,2	506,8	11 175,3	826,3	1 299,3
Rostlinné materiály	2022	104,7	95,0	104,2	544,4	360,7	50,2
	2021	104,9	93,8	104,3	837,9	418,5	74,9
Brikety a pelety	2022	156,2	122,3	106,7	637,1	401,3	45,5
	2021	239,2	190,6	146,4	1 085,9	801,8	76,5
Ostatní biomasa	2022	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	2021	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kapalná biopaliva	2022	0,5	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0
	2021	1,2	0,5	0,3	2,5	0,0	0,1
Biomasa celkem	2022	2 659,4	1 543,5	2 204,7	26 786,4	7 782,0	3 039,0
	2021	2 664,6	1 557,2	2 135,2	28 486,1	8 956,2	3 292,4

Pramen: Statistika MPO

Zpracoval: Z. Nesňal (ÚZEI)

V roce 2022 bylo (tab. T8.4/02) vyrobeno celkem 2 659,4 GWh elektřiny spalováním biomasy (meziroční pokles o 0,2 %) a bylo na to spotřebováno celkem 2 204,7 tis. t biomasy

(bez započítání spotřeby biopaliv), z toho neupravené (neaglomerované) rostlinné materiály představovaly 104,2 tis. t (tj. 4,7 %).

Výroba tepelné energie spalováním biomasy (mimo domácnosti) v roce 2022 dosáhla 26 786,4 TJ (meziroční pokles o 6 %), z toho většina byla opět spotřebována ve vlastním závodě. Z celkového množství spalovaného paliva (3 039,0 tis. t) činil podíl neaglomerovaných rostlinných materiálů 50,2 tis. t (meziroční pokles o 33,0 %). Zdaleka největší podíl spotřebovávaného paliva (tzn. biomasy) tvořil dřevní odpad, piliny, kůra, štěpka a zbytky po lesní těžbě (1 670,8 tis. t, podíl 55 % na celkové spotřebě paliva) a celulózové výluhy (1 246,4 tis. t, podíl 41 % na celkové spotřebě paliva).

Pro domácnosti odhaduje MPO v roce 2022 množství získaného tepla ze spotřebované biomasy na výrobu tepla 67 510,6 TJ (meziročně nárůst o 2,9 %). Pelety, brikety a rostlinné materiály představují zatím pouze menší část této spotřeby, nicméně i jejich spotřeba stále roste.

Energeticky využívaný bioplyn vzniká při anaerobní fermentaci jak v komunálních a průmyslových čistírnách odpadních vod jako skládkový plyn, tak i při fermentaci zemědělských odpadů a produktů. Vyrobena energie je využívána pro výrobu tepelné energie (především pro vlastní potřebu provozů, např. čistíren odpadních vod) i pro výrobu elektrické energie, především v případě zemědělských bioplynových stanic, jejichž počet se v posledních letech výrazně nemění.

Podle statistik MPO bylo v roce 2022 k energetickým účelům využito celkem 1 309,6 mil. m³ bioplynu, což je více než v roce předchozím (1 303,6 mil. m³, meziroční nárůst o 0,5 %). Výroba nejvíce poklesla v kategorii skládkový plyn (o 1,4 %). U komunálních ČOV výroba vzrostla (o 1,7 %). Nejvyšší nárůst zaznamenaly průmyslové ČOV (8,7 %). Produkce bioplynových stanic vzrostla o 0,2 %. Celkem bylo do statistiky výroby bioplynu pro energetické účely zahrnuto 454 bioplynových stanic. Hlavní podíl bioplynu (90 %) byl vyroben v bioplynových stanicích.

V celkem 436 bioplynových stanicích (o celkovém instalovaném elektrickém výkonu 321 MW) bylo v roce 2022 vyrobeno 2 617,9 GWh (z toho dodáno do sítě 2 149,8 GWh, tj. 82,1 %). Dále bylo v těchto stanicích vyrobeno celkem 4 683 106,5 GJ tepla, vlastní spotřeba včetně ztrát dosáhla 4 080 537,3 GJ (tj. 87,1 %).

Rozvoj výroby bioplynu k energetickým účelům v roce 2022 se oproti roku předchozímu nezměnil. Celkově bylo dosaženo podílu bioplynu 11,0 % na energii OZE.

8.4.2 Využití zemědělské produkce v dopravě

V souladu se zákonem o podporovaných zdrojích energií, zákonem o ochraně ovzduší a změně některých zákonů (ve znění pozdějších předpisů) musí dodavatelé pohonných hmot zajistit:

- aby v jimi dodaných pohonných hmotách bylo za kalendářní rok obsaženo minimální množství pokročilých biopaliv 0,22 % energetických (e. o.) od 1. ledna 2022 do

31. prosince 2024 a 1,07 % e. o. od 1. ledna 2025 a v následujících letech. Do plnění povinnosti lze zohlednit čisté pokročilé biopalivo, bio LPG, bio LNG, bio CNG a biomethan. V případě, že překročí minimální množství biopaliv, může toto nadměrné množství biopaliv převést do plnění povinnosti v následujícím kalendářním roce. Za nesplnění uvedené povinnosti je dodavateli pohonných hmot udělena pokuta 2 Kč za každý MJ nedodaného pokročilého biopaliva. Do splnění povinnosti jsou zohledněna pouze biopaliva splňující kritéria udržitelnosti. Pokročilá biopaliva se do podílů zohledňují dvojnásobně.

- aby v jimi dodaných pohonných hmotách bylo za kalendářní rok obsaženo minimální množství energie z obnovitelných zdrojů 9,5 % energetických od 1. ledna 2030. Do plnění povinnosti lze zohlednit biopaliva ve všech formách, elektřinu z obnovitelných zdrojů, obnovitelná kapalná nebo plynná paliva z nebiologických zdrojů a recyklovaná paliva. V případě, že překročí minimální množství energie z obnovitelného zdroje, může toto nadměrné množství převést do plnění povinnosti v následujícím kalendářním roce. Za nesplnění uvedené povinnosti je dodavateli pohonných hmot udělena pokuta 1 Kč za každý MJ nedodané energie z obnovitelného zdroje. Pokročilá biopaliva, biopaliva z použitých kuchyňských olejů nebo kafilerních tuků se do podílu zohledňují dvojnásobně.

T8.4/03 - Současné národní závazky¹⁾ a opatření pro využívání energie z OZE v odvětví dopravy v ČR

Rok	Podíl energie z obnovit. zdrojů energie ¹⁾ (% e.o.)	Podíl pokročilých biopaliv, biomethanu a bioLPG, bioLNG, bioCNG (vstupní suroviny dle REDII přílohy IX.A ²⁾ (% e.o.)	Limit pro biopaliva z potravinářských a krmných plodin (% e.o.) ²⁾	Limit pro vstupní suroviny (vstupní suroviny dle REDII přílohy IX.B ²⁾ (% e.o.)	Povinnost snížit emise GHG z pohonných hmot ²⁾ (%)	Minimální úspora emisí GHG ³⁾ (biopaliva, biomethan a obnovit. paliva nebiol. původu) (%)	Dvojnásobné započítávání ²⁾
2021	-	-	-	1,7	6 ⁵⁾	50 kapacity uvedené do provozu do 5. 10. 2015	Ano platí pouze pro podíly pokročilých biopaliv suroviny IX.A, pro biopaliva suroviny IX.B RED II
2022	-	0,22 ⁴⁾	7			60 kapacity uvedené do provozu od 6. 10. 2015	
2025	-	1,07 ⁴⁾				65 & 70 kapacity uvedené do provozu od 1. 1. 2021	
2030	9,5 ⁶⁾	-				-	

1) Podle zákona č. 165/2012 Sb. o podporovaných zdrojích energie a změně některých zákonů (ve znění pozdějších předpisů).

2) Podle zákona č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší (ve znění pozdějších předpisů).

3) Nařízení vlády č. 107 ze dne 6.4.2022, kterým se mění Nařízení vlády č. 189/2018 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot

POKUTY:

4) 2 Kč za každý MJ nedodaného pokročilého biopaliva. Lze zohlednit biomethan, bioLPG.

5) 10 Kč za každý kg nesnížených emisí GHG.

6) 1 Kč za každý MJ nedodané energie z obnovitelných zdrojů.

Pramen: VÚZT - SVB Praha

Zpracoval: Z. Neshal (ÚZEI)

Nařízení vlády č. 107/2022 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 189/2018 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv a snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot, ve znění nařízení vlády č. 492/2020 Sb. bylo schváleno 6. dubna 2022. Mimo jiné specifikuje suroviny pro výrobu pokročilých biopaliv a podmínky pro zohlednění recyklovaných paliv s obsahem uhlíku a kapalných a plynných paliv z obnovitelných zdrojů nebiologického původu. Od 1. července 2022 bylo vládním návrhem novely zákona o ochraně ovzduší (vypuštěním celého §19) zrušeno povinné přimíchávání biopaliv do motorového benzínu a motorové nafty.

Přehled v současnosti platných národních závazků a opatření pro využívání OZE v sektoru dopravy uvádí tab. T8.4/03.

V tab. T8.4/04 jsou uvedeny kapacity, termín zahájení provozu a základní použité suroviny pro výrobu bioetanolu. V roce 2023 zajišťovaly výrobu jen závody Tereos TTD, a. s., Dobrovice a Ethanol Energy, a. s., Vrdy.

T8.4/04 - Výrobní kapacity bioetanolu v ČR v roce 2023

Společnost	Zahájení výroby	Roční produkční kapacita		Základní použité suroviny
		hl	t	
Tereos TTD, a. s. Dobrovice	2006	1 000 000	79 000	cukrová řepa
Ethanol Energy, a. s. (lihovar Vrdy)	2007	700 000	55 200	obiloviny, kukuřice
CELKEM		1 700 000	134 200	

Pramen: VÚZT - SVB, Svaz lihovarů ČR

Zpracoval: Z. Nesňal (ÚZEI)

Výrobu, dovoz, vývoz a hrubou spotřebu bioetanolu, dovoz bio-ETBE a hrubou spotřebu E85 ve vozidlech k takovému palivu určeným („flexi fuel vehicles“) v ČR v roce 2023 a pro porovnání v letech 2019 až 2023 uvádí tab. T8.4/05.

T8.4/05 - Bilance výroby, zahraničního obchodu a spotřeby bioetanolu (t)

	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Výroba	93 040	85 688	88 545	80 538	77 462	96,2
Dovoz	22 502	15 886	31 352	25 320	63 648	251,4
Vývoz	18 476	13 036	36 591	9 197	14 133	153,7
Hrubá spotřeba	93 195	83 532	85 491	88 150	92 100	104,5
Bio-ETBE pro přimíchávání	51 228	55 590	58 714	73 000	75 000	102,7
Spotřeba E85	1 575	357	4	2	2	100,0

Pramen: VÚZT - SVB, Praha, P. Jevíč

Zpracoval: Z. Nesňal (ÚZEI)

Tuzemská výroba bioetanolu ve výši cca 78 tis. t byla v roce 2023 o 4 % nižší než v roce předešlém. Dovoz i vývoz se zvýšily o 151 %, resp. 54 % oproti předchozímu roku. Hrubá spotřeba bioethanolu se na trhu v ČR zvýšila z 88 tis. t v roce 2022 na 92 tis. t, což představuje 5% nárůst. K 3% nárůstu výroby došlo u etyl-tertio-butyl-ether (ETBE). Hrubá spotřeba paliva Ethanol E85 stejně jako v roce předchozím činila cca 0,002 tis. t.

Pro výrobu bioetanolu se v roce 2023 spotřebovalo 208,2 tis. t technické cukrovky a 164,5 tis. t zrna kukuřice. Při výnosu cukrovky 65,20 t/ha a 7,88 t/ha zrna kukuřice dosáhla odpovídající sklizňová plocha u cukrovky 3,2 tis. ha a u kukuřice 20,9 tis. ha. Podíl plochy cukrovky technické zpracované na bioetanol z celkové sklizňové plochy této plodiny dosáhl 5,4 %, v případě kukuřice na zrno se jednalo o podíl 33,4 %. Na výrobu 1 litru bioetanolu se tak spotřebovalo cca 9,1 kg cukrovky, resp. 2,5 kg zrna kukuřice. Průměrné využití výrobních kapacit v roce 2023 dosáhlo 58 % (o 2 % méně než v roce předešlém).

Celková tuzemská produkční kapacita závodů na výrobu bionafty FAME má od roku 2019 neměnnou hodnotu 340 tis. t. Výrobu certifikovaného FAME v roce 2023 z nakupovaných surovin pro tuzemskou spotřebu a vývoz zajišťovaly společnosti Chemoprojekt, a.s. (pracoviště Ústí n. L.), Preol, a.s., Lovosice, Primagra, a.s., Milín, Temperator, s.r.o. Liberec a Glycona s.r.o. Průměrné využití výrobních kapacit v roce 2023 dosáhlo 77 % (o 6 % více než v roce předešlém). Bilanci výroby FAME v ČR, vývoz, dovoz a hrubou spotřebu uvádí tab. T8.4/06.

T8.4/06 - Bilance výroby FAME a SMN30

Položka	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Výroba FAME celkem (t)	248 418	258 647	244 794	242 048	260 790	107,7
Výroba SMN30 celkem (t)	15	0	0	0	0	x
Dovoz FAME (t)	98 852	189 402	198 565	158 659	154 464	97,4
Vývoz FAME (t)	107 275	141 760	144 389	132 655	104 421	78,7
Hrubá spotřeba (t)	281 014	292 854	298 489	270 990	281 394	103,8
Výrobní kapacity (t)	340 000	340 000	340 000	340 000	340 000	100,0

Pramen: VÚZT - SVB Praha, MPO

Zpracoval: Z. Nesňal (ÚZEI)

V roce 2023 bylo vyrobeno cca 260,8 tis. t FAME, což je cca o 8 % více než v předchozím roce. Hrubá spotřeba FAME se ve stejném období zvýšila o 4 %. Dovoz FAME se snížil ve srovnání s rokem 2022 o 3 % na 154,5 tis. t a je stále nižší než tuzemská výroba. Vývoz FAME se snížil na 104,4 tis. t, což činí 79 % roku předchozího. Směsná motorová nafta s 30 % V/V MEŘO se v roce 2023 neobchodovala.

Pro výrobu FAME se v ČR v roce 2023 spotřebovalo 395,5 tis. t řepkového zrna, což při průměrném výnosu 3,45 t/ha představuje plochu 114,6 tis. ha, resp. 30,2 % celkové sklizňové plochy řepky olejky v roce 2023.

9 CENY A TRHY AGRÁRNÍCH PRODUKTŮ A VSTUPŮ DO ZEMĚDĚLSTVÍ

9.1 Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU

Zvýšené ceny vstupů z roku 2022 zůstaly, ale v roce 2023 se už nezvyšovaly. Mělo to dopad na ceny zemědělských výrobců, které klesly o 6 %. O 8,6 % se zvýšily ceny průmyslových potravinářských výrobků, včetně souvisejících služeb a prací. Ceny nápojů se navýšily o 12,2 % a u ostatních potravinářských výrobků se zvýšily o 24,7 %. I přes zlepšení cenového vývoje na úrovni CZV a CPV se spotřebitelské ceny zvýšily o 11,5 %.

T9.1/01 - Meziroční souhrnné cenové indexy v ČR

Ukazatel	2022	2023
Ceny zemědělských výrobců	131,5	94,0
Ceny průmyslových potravinářských výrobků, vč. souvisejících služeb a prací	122,6	108,6
Ceny nápojů	107,6	112,2
Ceny ostatních potravinářských výrobků	117,5	124,7
Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů	116,7	111,5
Ceny vstupů do zemědělství	124,2	100,9

Pramen: ČSÚ. Indexy cen průmyslových výrobců podle Klasifikace produkce (CZ-CPS 2015).

Poznámka:

Od roku 2023 je souhrnná tabulka "Ceny průmyslových výrobců potravin, výrobků, nápojů a tabáku" nahrazena "Cenami průmyslových potravinářských výrobků, vč. souvisejících služeb a prací", cenami nápojů a cenami ostatních potravinářských výrobků.

Tabákové výrobky je samostatná agregace pod kódem 12, od ledna 2023 již nejsou ve sledování.

Zpracoval: H. Deyl Baudisová (ÚZEI)

V roce 2023 došlo proti roku 2022 k poklesu cen rostlinných výrobků o 13,7 %. Důvodem bylo především významné snížení cen obilovin a olejnin o 20,4 %, resp. o 28,8 %. Negativním jevem bylo zvýšení cen u ostatních sledovaných položek rostlinné výroby. Dále rostla cena brambor, která se zvýšila o 39,4 %. Ceny zeleniny a květin se meziročně zvýšily o 15,4 %. Nepodařilo se udržet cenu cukrové řepy. Cena za tunu cukrové řepy se proti roku 2022 zvýšila o 12,9 %.

T9.1/02 - Meziroční indexy cen rostlinných výrobků v ČR

Ukazatel	2022	2023
Rostlinné výrobky celkem	136,0	86,3
z toho - obiloviny	148,8	79,6
- olejnin	140,3	71,2
- brambory celkem	128,5	139,4
- cukrová řepa	99,9	112,9
- ovoce	97,1	110,4
- zelenina a květiny	118,0	115,4

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělství

Zpracoval: H. Deyl Baudisová (ÚZEI)

V roce 2023 došlo na všech sledovaných trzích (či burzách) u obilovin a olejnin ke značnému poklesu cen oproti extrémnímu roku 2022. Ze sledovaných krmných obilovin došlo k nejvýraznějšímu poklesu u CZV ječmene krmného v Polsku, a to o 30,4 %. V Německu cena této komodity meziročně klesla o 28,5 %, v tuzemsku pak o 24,5 %. Na polském trhu meziročně klesla také CZV krmné pšenice o 29,4 %, v Německu pak o 27,8 %. V České republice došlo k meziročnímu poklesu CZV krmné pšenice o 22,9 %. Ze sledovaných krmných obilovin nejméně klesla CZV krmné kukuřice, a to o 22,4 % v Polsku. V tuzemsku CZV krmné kukuřice meziročně poklesla o 11,6 %, na německém trhu pak o 6,1 %.

CZV potravinářské pšenice v České republice během roku 2023 postupně klesala od 7 530 Kč/t v lednu po 4 899 Kč/t v prosinci, kdy dosáhla nejnižší hodnoty. V roce 2023 dosáhla průměrná CZV potravinářské pšenice 5 825 Kč/t, krmné pšenice pak 5 313 Kč/t. CZV krmné

kukuřice na tuzemském trhu činila v průměru 5 890 Kč/t, CZV krmného ječmene pak 4 550 Kč/t.

Ceny řepkového semene v roce 2023 v ČR korespondovaly s vývojem cen v EU. Cena zemědělských výrobců řepkového semene se v ČR v průběhu roku 2023 snížila z 15 165 Kč/t v lednu na 10 263 Kč/t v prosinci. Průměrná CZV za rok 2023 byla s hodnotou 11 904 Kč/t meziročně o 30,5 % nižší. Na vybraných evropských burzách průměrná cena semene řepky olejné meziročně poklesla, a to o 35,9 % na burze v Hamburku a o 35,6 % na burze v Paříži.

V ČR se cena zemědělských výrobců brambor konzumních ostatních v roce 2023 proti roku 2022 významně zvýšila o 56,0 % (36,6 €/t). V zemích EU 4 se CZV zvýšila také, ale v průměru o 12,6 % (31,0 €/t).

T9.1/03 - Cenový vývoj rostlinných komodit ve vybraných zemích EU (€/t)

Ukazatel	2022	2023	Meziroční index
Pšenice potravinářská			
- Česká republika ¹⁾	309,60	242,63	78,37
- Polsko ³⁾	327,91	234,79	71,60
Pšenice krmná			
- Česká republika ¹⁾	287,17	221,31	77,07
- Německo ²⁾	310,06	223,89	72,21
- Polsko ³⁾	331,00	233,75	70,62
Ječmen krmný			
- Česká republika ¹⁾	251,18	189,52	75,45
- Německo ²⁾	286,75	205,01	71,49
- Polsko ³⁾	279,19	194,43	69,64
Kukuřice krmná			
- Česká republika ¹⁾	277,48	245,34	88,42
- Německo ²⁾	312,72	293,62	93,89
- Polsko ³⁾	289,75	224,97	77,64
Řepka olejná			
- Česká republika ¹⁾	697,44	495,85	71,10
- Hamburk ⁴⁾	777,00	498,33	64,14
- Matif ⁵⁾	725,40	467,17	64,40
Brambory konzumní			
- Česká republika ¹⁾	235,05	366,48	155,92
- EU 4 ⁶⁾	275,10	309,70	112,58

1) ČSÚ - aritmetický průměr z měsíčních obchodních cen, ČNB - průměrný kurz za příslušné roky.

2) Průměrná obchodní cena dle AML.

3) Průměrná obchodní cena dle MRiRW.

4) Průměrná cena na mezinárodní burze v Hamburku, Europe "00", CIF, Oil World.

5) Průměrná cena na mezinárodní burze Matif (Francie).

6) EU 4: Belgie, Francie, Nizozemsko a Německo. Rok 2023 - odhad.

Pramen: ČSÚ; ČNB; AML; MRiRW; USDA Oilseeds: World Markets and Trade, Eurostat

Zpracoval: H. Deyl Baudisová, A. Vorlíčková (ÚZEI)

V České republice se v roce 2023 průměrná CZV živočišných komodit zahrnující hospodářská zvířata a živočišné výrobky ve srovnání s rokem 2022 zvýšila o 7,0 %. K navýšení ceny došlo prakticky u všech hlavních živočišných komodit, z toho nejvýrazněji posílila cena vajec (o 28,6 %) a jatečných prasat (o 25,0 %). Ceny drůbeže se proti roku 2022 zvýšily mírněji (o 8,8 %). Mírnější růst ceny byl u komodity jatečný skot (o 2,7 %). Průměrná cena mléka se zvýšila jen nepatrně (o 0,5 %).

T9.1/04 - Meziroční indexy cen živočišných výrobků v ČR

Ukazatel	2022	2023
Hospodářská zvířata a živočišné výrobky celkem	124,4	107,0
z toho - mléko	125,4	100,5
- jatečný skot	124,0	102,7
- jatečná prasata	124,5	125,0
- drůbež	118,9	108,8
- vejce	128,2	128,6

Pramen: ČSÚ - Index cen v zemědělství

Zpracoval: H. Deyl Baudisová, I. Bošková, M. Abrahamová, J. Pokorný, T. Rudinská (ÚZEI)

V roce 2023 CZV jatečných býků R3 v EU 27 dosáhla v průměru 496,6 €/100 kg j. hm. V porovnání s rokem 2022 se zvýšila jen velmi nepatrně, a to o 0,2 %, tj. o 1,1 €/100 kg. j. hm. V jednotlivých členských zemích byl však vývoj cen výrazně odlišný. Celkem v 16 zemích došlo k meziročnímu růstu cen jatečných býků R3 v rozmezí od 0,4 % (Rakousko, Švédsko) až do 15,0 % (Rumunsko), naproti tomu ve zbylých zemích se CZV meziročně snížila v rozmezí od 1,6 % (Polsko) až do 22,9 % (Nizozemsko). Na tento nerovnoměrný vývoj v rámci jednotlivých členských zemí měla vliv jednak odlišná míra inflace, která někde více a někde méně orientovala spotřebitelskou poptávku na levnější druhy živočišných bílkovin, jednak také odlišný vývoj produkce hovězího masa, a tím i nabídky.

T9.1/05 - Cenový vývoj živočišných komodit ve vybraných zemích EU (€/100 kg)

Ukazatel	2022	2023	Meziroční index
Jateční býci R3 v EU¹⁾	495,5	496,6	100,2
- Česká republika	442,8	465,3	105,1
- Francie	502,4	524,3	104,4
- Německo	518,8	484,8	93,4
- Nizozemsko	492,8	380,1	77,1
- Polsko	480,2	472,5	98,4
Jatečná prasata tř. E v EU¹⁾	184,1	227,7	123,7
- Česká republika	179,8	225,8	125,6
- Německo	187,6	235,7	125,7
- Dánsko	163,5	193,7	118,5
- Španělsko	194,2	228,4	117,6
- Polsko	184,6	236,3	128,0
Jatečná kuřata²⁾	258,1	264,5	102,5
- Česká republika	235,0	244,1	103,9
- Německo	384,6	410,0	106,6
- Polsko	189,1	184,3	97,4
Mléko³⁾			
- Česká republika	46,0	45,1	98,2
- Německo	53,5	45,9	85,9
- Polsko	49,1	45,7	93,1
- EU	50,2	47,0	93,5

1) Ceny zemědělských výrobců na reprezentativních trzích EU 27.

2) Ceny průmyslových výrobců na reprezentativních trzích EU 27 - kuřata 65 %.

3) Cena za mléko s přirozeným obsahem složek.

Pramen: Agrimer, EUROSTAT, EK.

Zpracoval: M. Abrahamová, I. Bošková, J. Pokorný, T. Rudinská (ÚZEI)

CZV jatečných prasat tř. E v roce 2023 v průměru EU 27 meziročně vzrostla o 23,7 % (o 43,6 €/100 kg j. hm.). K jejímu posílení došlo ve všech členských zemích. Nejvýraznější nárůst byl pozorován v Lotyšsku (o 32,7 %), Litvě (o 31,1 %) a Belgii (o 30,9 %). U významných evropských producentů (Španělska a Německa) došlo k navýšení cen o 17,6 %, resp. o 25,7 %. Hlavním důvodem tohoto vývoje byla nižší meziroční produkce vepřového masa v celé Unii (zejména ve Španělsku, Dánsku a Německu) a vyšší náklady na krmiva a energie.

CZV jatečných kuřat v ČR se podle ČSÚ v roce 2023 zvýšila o 9,5 % na 29,88 Kč/kg, CZV jatečných krůt vzrostla o 2,7 % na 42,87 Kč/kg a CZV jatečných kachen posílila o 11,0 % na 37,31 Kč/kg. CPV kuřat kuchaných I. tř. vzrostla o 10,5 % na 56,57 Kč/kg.

CPV průmyslových výrobců kuřat na reprezentativních trzích EU 27 meziročně vzrostla o 2,5 % na 264,5 €/100 kg. V Německu se meziročně zvýšila o 6,6 % na 410,0 €/100 kg. V Polsku po meziročním poklesu o 2,6 % činila 184,3 €/100 kg. V ČR se navýšila o 3,9 % na 244,1 €/100 kg (tab. T9.1/05).

Průměrná roční CZV mléka v ČR sledovaná ČSÚ klesla meziročně na 10,56 Kč/l tj. o 6,1 %, nicméně přepočteno na € a 100 kg ukazuje dle EK pokles o 6,9 %. Mnohem více klesla

průměrná CZV mléka v Německu (o 14,1 %), ovšem ve vybraných sledovaných zemích i v průměru za EU byl pokles obdobný jako v ČR. Pokles cen v EU lze přičítat zadržené poptávce po komoditních výrobcích na světovém trhu, zejména z důvodu vysokých cen, a s tím souvisejícími zhoršenými vývozními podmínkami do třetích zemí a tlaku na vnitřním trhu Unie.

9.2 Agrární zahraniční obchod

9.2.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním¹²⁰ zahraničním obchodě

Obrat českého AZO se v roce 2023 meziročně navýšil o 9,1 % na 650,5 mld. Kč, vzhledem ke zvýšení hodnot jak na straně exportu, tak na straně importu. V roce 2023 se zvýšila hodnota vývozu o 31,4 mld. Kč, tj. o 11,4 %, na 306,1 mld. Kč a hodnota dovozu se zvýšila meziročně o 22,6 mld. Kč, tj. o 7,0 %, na 344,3 mld. Kč. Pasivní bilance českého AZO se v roce 2023 meziročně zlepšila, a to o 8,7 mld. Kč na 38,2 mld. Kč. Stupeň krytí dovozu vývozem se ve stejné době zvýšil o 4,1 p. b. na 88,9 % a podíl schodku na vývozu se snížil o 4,6 p. b. na 12,5 % (zlepšení obou hodnot). V členění na obchod s EU 27 a s třetími zeměmi lze v prvním případě konstatovat meziroční pokles bilančního schodku na 6,8 mld. Kč, tj. o 61,2 %, a ve druhém případě pak navýšení schodku na 30,1 mld. Kč¹²¹, tj. o 5,7 %. Meziročně větší výkyvy bilance vykazuje český agrární obchod s třetími zeměmi než obchod s Unií. Zastoupení agrárních výrobků v celkovém českém zahraničním obchodu je trvale mírně vyšší na straně dovozu než vývozu (jednotlivé podíly viz T9.2/01). Meziročně se změnila participace agrárního zboží v celkovém exportu a importu do/z EU 27 (nárůst na 6,0 %, resp. nárůst na 9,6 %), a do/z třetích zemích, kde je trvale výrazně nižší (nárůst na 2,9 %, resp. nárůst na 2,8 %).

T9.2/01 - Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR (%)

Ukazatel	2022	2023	Meziroční index
Obrat agrárního zahraničního obchodu	5,33	6,01	112,8
Agrární vývoz	4,86	5,39	110,9
Agrární dovoz	5,82	6,71	115,3

Pramen: ČSÚ - Databáze pohybu zboží přes hranice

Zpracoval: J. Menzlová (ÚZEI)

Významnou měrou ovlivňují výsledky českého AZO tabákové výroby. V roce 2023 jejich podíl na vývozu významněji vzrostl a podíl na dovozu mírně vzrostl. Při nezahrnutí kapitoly HS 24 „tabák a tabákové výrobky“ mezi agrární zboží došlo v roce 2023 v meziročním porovnání na straně exportu k nárůstu hodnoty o 7,1 %, zatímco hodnota dovozu se zvýšila

120 Český statistický úřad změnil od roku 2020 doposud používanou terminologii a způsob prezentování údajů. Přeshraniční pohyb nebude nadále nazýván zahraničním obchodem, ale pohybem zboží přes hranice. Podrobnější metodické informace jsou publikovány na stránkách ČSÚ (<https://www.czso.cz/csu/czso/zo>), ke změně metodiky však nedošlo. V této kapitole bude i nadále používána stávající terminologie. Agrární zboží je definováno kapitolami 01-24 celního sazebníku.

121 Součet obchodu s EU 27 a s třetími zeměmi se nerovná celkovému obchodu, neboť ten obsahuje i obchodní operace, které nejsou v databázi přiřazeny konkrétní zemi. K 31. lednu 2020 vystoupilo Spojené království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie, proto je stát zařazen mezi tzv. třetí země.

méně, a to o 6,6 %. Záporná bilance se bez zahrnutí „tabáku a tabákových výrobků“ meziročně zhoršila o 3,9 mld. Kč na 50,8 mld. Kč, zatímco s nimi se zlepšila viz výše.

9.2.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

Většina agrárního zboží je ČR exportována a importována na/z jednotného trhu EU. Podíl EU 27 na straně vývozu v roce 2023 činil 90,0 % a na straně dovozu 82,3 %, meziročně tak v roce 2023 vzrostl podíl vývozu o 0,2 p. b., podíl dovozu poklesl o 0,1 p. b. Podíl Unie na AZO ČR je výrazně vyšší než v rámci celkového českého obchodu, kde činil 81,4 % na straně vývozu a 57,4 % na straně dovozu.

Více než jednu polovinu veškerého agrárního zboží vyváží ČR do Německa (27,6 % v roce 2023), na Slovensko (19,5 %) a do Polska (8,8 %). Dalšími významnými odběrateli v pořadí jsou Rakousko, Itálie, Maďarsko a Nizozemsko a z třetích zemí Spojené království (s podílem 2,1 %), Ukrajina (0,8 %) a Rusko (0,7 %, podíl meziročně klesl o 0,2 p. b.), dále Egypt (0,7 %), Spojené státy a Turecko (shodně 0,5 %). V roce 2023 se hodnota českého agrárního exportu meziročně zvýšila do Nizozemska (o 27,3 %), do Německa (o 25,2 %), Maďarska (o 10,7 %) a na Slovensko (o 8,7 %). Do některých zemí meziročně hodnota českého agrárního vývozu zaznamenala pokles, např. do Ruska klesla o 21,3 %, dále do Spojených států (o 31,5 %) a Japonska (o 4,4 %). Do Jižní Afriky, Portugalska, Saúdské Arábie, Korejské republiky a Spojených arabských emirátů byl taktéž zaznamenán v roce 2023 pokles hodnoty agrárního vývozu, a to v rozpětí od 2,0 % do 17,6 %.

Dovoz agrárního zboží do ČR pochází zejména z Německa a Polska (v roce 2023 dohromady 35,5 %) a dále z Nizozemska, Slovenska, Španělska a Itálie. Více než 3% podíl zaujímaly v roce 2023 ještě Maďarsko, Rakousko a Belgie. V rámci třetích zemí jsou našimi hlavními dodavateli Čína, Ukrajina, Norsko, Spojené království, Spojené státy, Turecko, Brazílie, Švýcarsko, Ekvádor a Vietnam (s podíly v rozmezí 2,0 % až 0,6 %). Meziročně se zvýšila hodnota dovozů z prvních 25 zemí, nejvíce z Rumunska (o 61,6 %), Ekvádoru (o 48,4 %) a Bulharska (o 31,7 %), jejich podíly na dovozu tvoří 2,1 %, resp. 0,6 %, resp. 0,5 %.

Ze zemí, které patřily v roce 2023 mezi deset nejvýznamnějších dodavatelů agrárního zboží do ČR, hodnota dovozu meziročně rostla, pouze u dvou států mírně poklesla (Itálie a Maďarsko; pokles o 6,7 %, resp. o 0,7 %). Čína obsadila 12. místo s růstem hodnoty agrárního dovozu o 24,2 %, Ukrajina pak 13. místo s růstem hodnoty dovozu o 27,9 % a Norsko 14. místo s růstem hodnoty dovozu o 13,0 %. Dále např. Spojené království s růstem hodnoty agrárního dovozu o 4,4 % obsadilo 15. místo a Spojené státy se umístily 16. v pořadí významných dovozců do ČR (s růstem hodnoty dovozu o 23,3 %).

T9.2/02 - Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Země	Vývoz			Země	Dovoz ¹⁾		
	2022	2023	meziroční index		2022	2023	meziroční index
Německo	67 436,5	84 446,2	125,2	Německo	63 370,3	67 670,2	106,8
Slovensko	54 957,4	59 718,9	108,7	Polsko	51 287,7	54 474,3	106,2
Polsko	27 653,1	26 998,0	97,6	Nizozemsko	21 847,8	24 179,7	110,7
Rakousko	17 858,1	17 715,5	99,2	Slovensko	21 384,8	22 417,5	104,8
Itálie	15 774,6	14 650,5	92,9	Španělsko	18 840,9	21 363,7	113,4
Maďarsko	11 568,2	12 802,3	110,7	Itálie	22 815,8	21 289,4	93,3
Nizozemsko	9 503,3	12 094,0	127,3	Maďarsko	13 715,7	13 616,5	99,3
Francie	6 707,4	7 761,4	115,7	Rakousko	12 124,7	12 869,8	106,1
Rumunsko	6 377,6	7 053,0	110,6	Belgie	10 010,0	11 129,4	111,2
Spojené království	5 311,9	6 522,6	122,8	Francie	8 810,5	9 599,6	109,0
Belgie	5 889,2	5 952,3	101,1	Rumunsko	4 505,3	7 278,5	161,6
Španělsko	3 708,0	4 087,9	110,2	Čína	5 653,6	7 024,1	124,2
Chorvatsko	3 110,0	4 040,2	129,9	Ukrajina	5 047,5	6 454,0	127,9
Švédsko	2 679,7	3 115,0	116,2	Norsko	3 899,2	4 407,3	113,0
Bulharsko	2 574,4	2 967,3	115,3	Spojené království	3 664,2	3 824,2	104,4
Ukrajina	1 969,9	2 390,4	121,3	Spojené státy	2 931,4	3 613,1	123,3
Slovensko	1 791,9	2 213,3	123,5	Turecko	2 758,6	3 550,8	128,7
Řecko	1 805,5	2 152,1	119,2	Brazílie	2 628,0	2 722,0	103,6
Ruská federace	2 602,5	2 047,4	78,7	Řecko	2 295,7	2 570,4	112,0
Egypt	1 297,8	2 018,3	155,5	Dánsko	2 179,3	2 464,7	113,1
Dánsko	1 930,3	1 858,3	96,3	Irsko	2 182,7	2 291,3	105,0
Litva	1 735,3	1 727,5	99,6	Švýcarsko	1 745,3	2 162,9	123,9
Vybrané země celkem	254 242,6	284 332,3	111,8	Vybrané země celkem	283 699,0	306 973,4	108,2
Podíl na celkovém agrárním vývozu	92,5	92,9	x	Podíl na celkovém agrárním dovozu	88,2	89,1	x

1) Dovoz podle země původu.

2) Země řazeny podle roku 2023.

Pramen: ČSÚ - Databáze pohybu zboží přes hranice

Zpracoval: M. Bříšková (ÚZEI)

9.2.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

Komoditní skladbu českého agrárního vývozu a dovozu podle kapitol HS¹²² představuje tab. T9.2/03. V podrobnějším pohledu¹²³ byly hlavními vyváženými komoditami z ČR v roce 2023 „cigarety“ (v meziročním porovnání významnější nárůst podílu o 4,1 p. b. na 10,0 %), „přípravky používané k výživě zvířat“ (8,7 %), „potravinové přípravky jinde neuvedené ani nezahrnuté“ (HS 2106), „pekařské výrobky“ (tj. pečivo, sušenky, oplatky apod.), „pšenice“, „nezahuštěné mléko a smetana“ (ve velké míře syrové mléko), „sýry a tvaroh“, „řepkový olej (s nízkým obsahem kyseliny erukové)“, „čokoláda a ostatní kakaové přípravky“ a „pivo“.

Mezi nejvíce dovážené zboží do ČR v roce 2023 patřily „vepřové maso“ (s téměř 7% podílem, tj. nárůst podílu o 0,8 p. b. v meziročním porovnání), „přípravky používané k výživě zvířat“, „pekařské výrobky“, „potravinové přípravky jinde neuvedené ani nezahrnuté“, „sýry

122 HS – Harmonizovaný systém popisu a číselného označování zboží.

123 Členění podle HS 4.

a tvaroh“, „čokoláda a ostatní kakaové přípravky“, „tabákové výrobky vč. určených k vdechování“, „maso a droby drůbeže“, „káva“ a „cigarety“.

Meziročně došlo v roce 2023 k nejvýraznějšímu zhoršení pasivní bilance u „vepřového masa“ (o 3,7 mld. Kč, významný nárůst dovozu zejména ze Španělska a Německa), „řepkových semen“ (změna aktivní bilance na pasivní o 3,7 mld. Kč, znatelný pokles vývozu do Německa), „tabákových výrobků vč. určených k vdechování“ (o 3,4 mld. Kč), „kukuřice“ (o 1,5 mld. Kč), dále pak „čokolády a ostatních kakaových přípravků“ (o 953,9 mil. Kč) a „maso a droby drůbeže“ (o 819,3 mil. Kč). Zlepšení pasivní bilance nastalo především u „sýrů a tvarohu“ (o 4,5 mld. Kč, mírné navýšení vývozu hlavně do Itálie a zároveň mírné snížení dovozu z Polska), „živočišných a rostlinných tuků a olejů“ (o 1,3 mld. Kč), „kávy“ (o 462,3 mil. Kč), „rýže“ (o 380,2 mil. Kč) a „margarinu“ (o 364,2 mil. Kč).

Na druhé straně nejmarkantnější meziroční zlepšení aktivní bilance bylo zaznamenáno v roce 2023 u „cigaret“ (o 13,7 mld. Kč, především viditelný nárůst do Německa), „řepkového oleje“ a „přípravků používaných k výživě zvířat (shodně o 1,8 mld. Kč), „cukru“ a „slunečnicového oleje“ (shodně o 1,5 mld. Kč), „pokrutin pro extrahování tuků a olejů“ (o 1,1 mld. Kč). Významnější zhoršení aktivní bilance bylo pozorováno především u „pšenice“ (o 1,5 mld. Kč, pokles vývozu hlavně do Rakouska a v menší míře do Polska) „zahuštěného a slazeného mléka a smetany“ (o 692,8 mil. Kč) a „ječmene“ (o 354,8 mil. Kč).

T9.2/03 - Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

HS	Popis	Vývoz			Dovoz			Bilance		
		podíl na agrárním vývozu (%)		meziroční index	podíl na agrárním dovozu (%)		meziroční index	mil. Kč		meziroční rozdíl
		2022	2023		2022	2023		2022	2023	
01	Živá zvířata	3,65	3,52	96,44	0,36	0,47	130,56	8 863,2	9 144,5	281,3
02	Maso a jedlé droby	2,37	2,20	92,83	11,13	11,79	105,93	-29 304,9	-33 851,4	-4 546,5
03	Ryby, koryši, měkkýši a jiní vodní bezobratlí	1,83	1,70	92,90	2,58	2,45	94,96	-3 269,2	-3 244,3	24,9
04	Mléko a mléč. výrobky, vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	10,90	10,09	92,57	7,42	7,01	94,47	6 075,1	6 725,3	650,2
05	Ostatní produkty živ. původu	0,55	0,44	80,00	0,93	0,69	74,19	-1 491,7	-1 038,1	453,6
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	0,38	0,34	89,47	2,14	2,03	94,86	-5 836,6	-5 940,8	-104,2
07	Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy	1,58	1,47	93,04	5,09	5,32	104,52	-12 036,3	-13 811,2	-1 774,9
08	Ovoce a ořechy	1,69	1,48	87,57	6,96	6,84	98,28	-17 744,3	-19 024,2	-1 279,9
09	Káva, čaj, maté a koření	2,05	2,02	98,54	3,27	3,06	93,58	-4 896,9	-4 352,3	544,6
10	Obiloviny	9,26	7,29	78,73	1,85	1,82	98,38	19 515,4	16 032,3	-3 483,1
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	1,69	1,74	102,96	1,19	1,25	105,04	792,8	1 002,9	210,1
12	Olejnatá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a pícniny	5,21	3,61	69,29	4,15	4,05	97,59	965,0	-2 893,1	-3 858,1
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a výtažky	0,60	0,59	98,33	0,42	0,47	111,90	294,3	194,4	-99,9
14	Rostlinné pletací materiály	0,05	0,11	220,00	0,03	0,02	66,67	51,2	265,3	214,1
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	5,36	4,69	87,50	5,36	3,48	64,93	-2 526,6	2 383,0	4 909,6
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	2,65	2,84	107,17	2,69	2,68	99,63	-1 371,8	-533,1	838,7
17	Cukr a cukrovinky	4,26	4,85	113,85	2,44	2,79	114,34	3 858,5	5 238,5	1 380,0
18	Kakao a kakaové přípravky	2,96	2,86	96,62	3,92	4,23	107,91	-4 478,4	-5 815,9	-1 337,5
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; pečivo	8,15	8,66	106,26	6,79	7,34	108,10	564,7	1 226,1	661,4
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	1,77	1,85	104,52	3,82	3,89	101,83	-7 420,6	-7 738,4	-317,8
21	Různé potravinářské přípravky	9,24	9,60	103,90	7,79	7,88	101,16	302,2	2 250,5	1 948,3
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	6,96	6,79	97,56	6,95	7,01	100,86	-3 216,0	-3 352,5	-136,5
23	Zbytky a odpady v potrav. průmyslu; připravené krmivo	9,52	10,35	108,72	7,07	7,37	104,24	3 393,8	6 320,6	2 926,8
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	7,30	10,92	149,59	5,63	6,06	107,64	1 952,9	12 582,3	10 629,4
Celkem		100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-46 963,9	-38 229,5	8 734,4

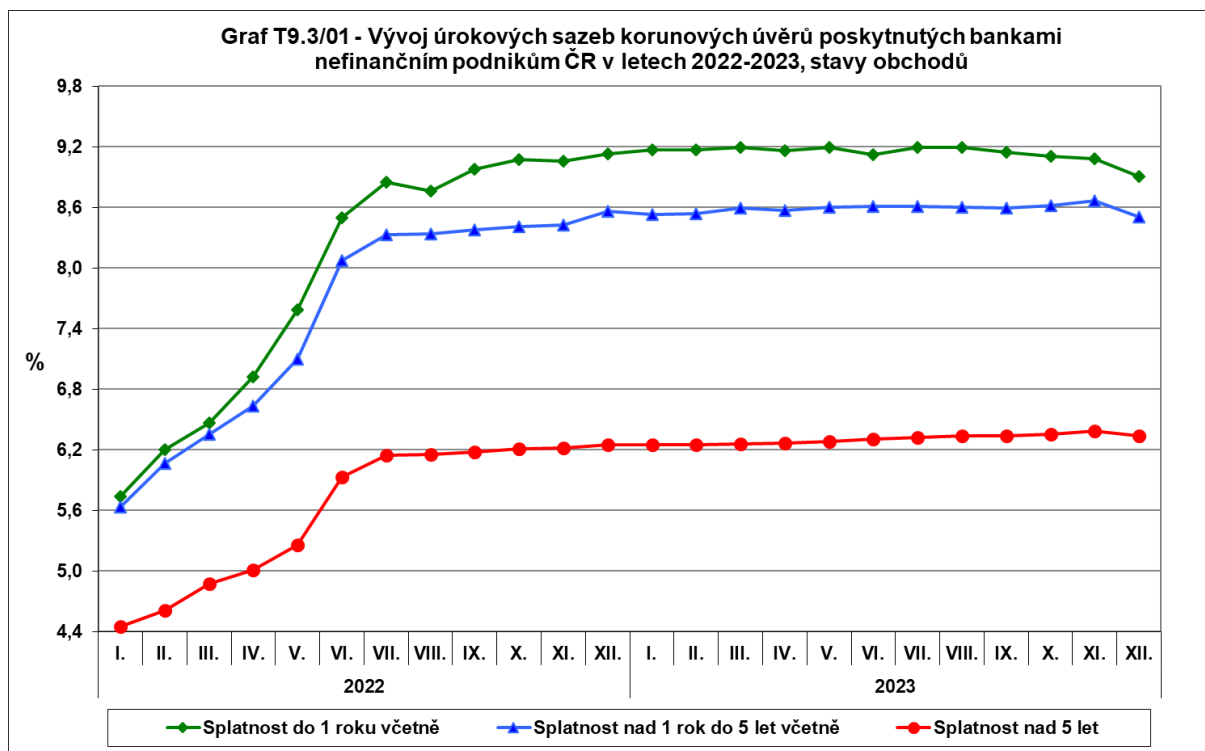
Pramen: ČSÚ - Databáze pohybu zboží přes hranice
Zpracoval: J. Menzlová (ÚZEI)

9.3 Cenový vývoj finančních a materiálových vstupů do zemědělství

Vývoj cen finančních vstupů do zemědělství

V roce 2023 bankovní rada ČNB změnila nastavení základních úrokových sazeb pouze jednou, a to až 21. 12. 2023, kdy bankovní rada snížila dvoutýdenní repo sazbu (2T repo sazbu) ze 7,00 % o 0,25 p. b. na 6,75 %. Současně rozhodla o snížení diskontní sazby ve stejném rozsahu z 6,00 % na 5,75 % a lombardní sazby z 8,00 % na 7,75 %. Nově stanovené úrokové sazby byly platné od 22. prosince 2023.

Úrokové sazby úvěrů byly udržované po celý rok ve snaze stabilizovat výkyvy kurzu české koruny. Vývoj úrokových sazeb v jednotlivých měsících v letech 2022 a 2023 u krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých úvěrů je zachycen v grafu T9.3/01.

Pramen: ČNB

Zpracoval: S. Kislíngrová (ÚZEI)

Úrokové sazby korunových klientských úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům a úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od nefinančních podniků k 31. 12. v letech 2021 až 2023 uvádí tab. T9.3/01.

T9.3/01 - Úrokové sazby korunové (stavy obchodů) k 31. 12. (%)

Ukazatel	2021	2022	2023
Úrokové sazby korunových úvěrů poskytnutých bankami rezidentům			
Nefinanční podniky - celkem	4,67	7,33	7,33
v tom - krátkodobé (splatnost do 1 roku vč.)	5,33	9,13	8,91
- střednědobé (splatnost nad 1 rok do 5 let vč.)	5,29	8,56	8,51
- dlouhodobé (splatnost nad 5 let)	4,19	6,25	6,33
Úrokové sazby korunových vkladů přijatých bankami od rezidentů			
Nefinanční podniky - celkem	0,41	2,20	2,74
z toho - jednodenní	0,22	1,10	1,57
- s dohodnutou splatností	1,95	5,57	5,91
v tom: do 2 let	1,94	5,58	5,92
nad 2 roky	2,50	3,25	4,54
- s výpovědní lhůtou celkem	1,75	5,53	5,95

Pramen: ARAD, ČNB

Zpracoval: S. Kislíngrová (ÚZEI)

Vývoj úrokových sazeb souvisí s alokací úvěrů v zemědělství, která je vyhodnocena v kapitole 6.4.

Vývoj cen materiálových vstupů do zemědělství

Cena vstupů do zemědělství dle ČSÚ se v roce 2023 zvýšila o 0,9 % (tab. T9.3/02).

T9.3/02 - Indexy cen vstupů do zemědělství (stejně období předchozího roku = 100)

Název	Průměr 2022	Průměr 2023
VSTUPY CELKEM	124,2	100,9
Celkem výrobky a služby běžně spotř. v zem.	127,3	99,4
Osiva a sadba	113,4	110,8
z toho - pšenice ozimá	124,4	106,9
- ječmen jarní	119,2	112,4
- kukuřice	102,7	113,3
- řepka ozimá	107,5	106,0
Energie a maziva	139,9	93,9
Paliva na topení	129,7	113,6
Motorová paliva	134,2	86,0
Elektřina	161,9	113,1
Umělá hnojiva, půdní zlepšovací prostředky	188,1	77,5
z toho - jednoduchá hnojiva	194,1	76,8
- směsi hnojiv	174,3	78,7
Chemické prostředky, pesticidy	104,5	130,4
z toho - fungicidy	100,0	126,1
- insekticidy	99,4	156,4
- herbicidy	109,9	110,7
Krmiva	130,7	95,0
Jednoduchá krmiva	137,7	86,7
Krmné směsi	127,9	98,6
Veterinární služby	102,1	107,5
Ostatní výdaje	105,8	106,7
z toho - voda, její úprava a rozvod	105,3	116,3
- skladování a podpůrné služby v dopravě	115,1	103,6
- telekomunikační služby	99,3	100,9
- neživotní pojištění	101,6	102,1
- právní a účetnické služby	105,5	105,1
Služby pro zemědělství	126,1	106,9
Celkem výrobky a služby přisp. do zem. investic	108,9	109,4
Stroje a ostatní zařízení pro zemědělství	107,2	111,0
Budovy	112,4	105,8

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Pokorný (ÚZEI)

Ceny krmiv poklesly s indexem 95,0. Při uvážení nárůstu z předchozího roku (130,7) se však za dvouleté období jedná o vysoký nárůst. Obdobný vývoj byl zaznamenán také u ceny energií a maziv s indexem 93,9, avšak po prudkém nárůstu v předešlém roce (139,9). V roce 2023 dále došlo ke zvýšení ceny vody, její úpravy a rozvodu (index 116,3), strojů a ostatních zařízení pro zemědělství (111,0) a chemických prostředků, pesticidů (130,4). Cena hnojiv a půdních zlepšovacích prostředků se snížila s indexem 77,5 (nicméně oproti roku 2021 vzrostla o 45,8 %).

V podrobnějším členění cen průmyslových hnojiv s odlišnou metodikou výpočtu ČSÚ zaznamenal vysoký pokles ceny všech průmyslových hnojiv (viz tab. T9.3/03), který byl ale přesto nižší než nárůst v minulém roce. Cena NPK se snížila o 20,6 % na 15,5 tis. Kč/t a cena

Amofosu klesla o 33,6 % na 17,3 tis. Kč/t. Cena ledku amonného s vápencem 27% dosáhla 10,0 tis. Kč/t, a byla tak meziročně nižší o 37,1 %.

Co se týče osiv a sadby, cena vzrostla u pšenice o 4,4 % na 13,6 tis. Kč/t, u ječmene o 8,5 % na 15,2 tis. Kč/t, u kukuřice o 4,4 % na 3,5 tis. Kč/VJ, u pozdních konzumních brambor o 14,5 % na 16,3 tis. Kč/t a u řepky o 4,3 % na 2,3 tis. Kč/VJ.

T9.3/03 - Průměrné roční ceny osiv, sadby a průmyslových hnojiv prodaných zemědělské prvovýrobě (Kč/MJ)

Ukazatel	MJ	2022	2023	Meziroční index
Osiva a sadba				
Pšenice ozimá	t	13 045	13 624	104,4
Ječmen jarní	t	13 999	15 185	108,5
Kukuřice (cena za výsevní jednotku)	VJ	3 310	3 457	104,4
Pozdní konzumní brambory	t	14 270	16 344	114,5
Řepka ozimá (cena za výsevní jednotku)	VJ	2 204	2 299	104,3
Průmyslová hnojiva				
Dusíkatá - ledek amonný s vápencem 27%	t	15 952	10 033	62,9
- síran amonný 21%	t	11 216	9 408	83,9
- DAM 390	t	16 239	10 474	64,5
- močovina	t	21 884	13 547	61,9
Draselná - draselná sůl gran. 60%	t	19 536	14 757	75,5
Kombinovaná - NPK (15:15:15)	t	19 566	15 532	79,4
- Amofos	t	26 012	17 261	66,4

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Pokorný (ÚZEI)

10 EKONOMICKÉ VÝSLEDKY AGRÁRNÍHO SEKTORU

10.1 Celkový ekonomický výsledek zemědělství (Souhrnný zemědělský účet)

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) je hlavní nástroj pro sledování a hodnocení ekonomického vývoje zemědělského sektoru, který poskytuje výsledky srovnatelné s ostatními zeměmi EU. Výsledky SZÚ pro rok 2023 značí plošný pokles hodnot většiny hlavních ukazatelů nejen proti předchozímu roku, ale i proti časovému období posledních pěti let, a to především díky velmi výraznému poklesu zemědělské produkce (PZO).

Hodnota produkce zemědělského odvětví (PZO) v roce 2023 poklesla oproti roku 2022 na hodnotu 176,9 mld. Kč. Meziročně došlo k značnému propadu hodnoty rostlinné produkce z 114,1 mld. Kč v roce 2022 na 94,9 mld. Kč v roce 2023, což bylo zapříčiněno i snižováním nadstandartních cen rostlinných produktů, které byly zaznamenány v předchozím roce (2022). Naopak pozitivní vývoj měl sektor živočišné výroby, který i v roce 2023 vzrostl, a to na hodnotu 70,6 mld. Kč a dosáhl tak nejvyšší hodnoty produkce za posledních 5 let. Mezi spotřeba (MZS) meziročně mírně klesla (z hodnoty 127,8 mld. Kč v roce 2022 na 120,3 mld. Kč v roce 2023), ale díky výraznějšímu poklesu hodnoty rostlinné produkce (RV) došlo ke zdatelnému snížení výsledného ukazatele podnikatelského důchodu (DU2) z 25,6 mld. Kč v roce 2022 na 14,0 mld.

Kč v roce 2023. K poklesu podnikatelského důchodu přispělo také i mírné meziroční snížení dotací na výrobu (DOT¹²⁴) o 2,7 mld. Kč. Meziročně došlo k výraznému snížení hrubé i čisté přidané hodnoty. Hrubá přidaná hodnota (HPH) klesla z 64,0 mld. Kč v roce 2022 na 56,6 mld. Kč v roce 2023 a čistá přidaná hodnota (ČPH) z 38,8 mld. Kč na 31,4 mld. Kč. Důchod z faktorů (DU1) také poklesl, a to na hodnotu na 63,4 mld. Kč. Z výsledných hodnot parametrů souhrnného zemědělského účtu a jeho porovnání s výsledky předchozích let vyplývá, že v roce 2023 dochází ke snížení výkonnosti zemědělského sektoru.

Celková ekonomická situace odvětví zemědělství měřená ukazatelem důchodu z faktorů v přepočtu na AWU (roční pracovní jednotka 1 800 hodin při 100% pracovním vyžití) dosáhla hodnoty 675,33 tis. Kč/AWU v roce 2023.

T10.1/01 - Struktura a výpočet hlavních ukazatelů SZÚ (mld. Kč)

Ozn	Ukazatel	Základní běžné ceny				
		2019	2020	2021	2022 ¹⁾	2023 ²⁾
RV	ROSTLINNÁ PRODUKCE	79,9	87,4	103,7	114,1	94,9
ŽV	ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE	52,8	52,6	53,7	66,1	70,6
PZO	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ	141,1	149,0	167,2	191,9	176,9
MSP	MEZISPOTŘEBA CELKEM	96,1	97,8	107,8	127,8	120,3
HPH	HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (PZO-MSP)	45,0	51,2	59,4	64,0	56,6
SFK	SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU	20,6	20,7	22,9	25,2	25,2
ČPH	ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (HPH-SFK)	24,3	30,5	36,5	38,8	31,4
NZA	NÁHRADY ZAMĚSTNANCŮM	32,7	33,4	34,7	36,8	38,3
DAN	OSTATNÍ DANĚ Z VÝROBY	1,2	1,2	1,1	1,0	0,9
DOT	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	34,7	32,8	36,0	35,6	32,9
DU1	DŮCHOD Z FAKTORŮ (ČPH-DAN+DOT)	57,8	62,1	71,4	73,3	63,4
PŘE	ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK (DU1-NZA)	25,1	28,7	36,7	36,6	25,2
PAN	PACHTOVNÉ A OST. NÁJEMNÉ	7,8	8,7	9,3	9,8	10,1
NUR	NÁKLADOVÉ ÚROKY	2,0	1,7	1,8	1,9	1,8
VUR	VÝNOSOVÉ ÚROKY	0,7	0,8	0,7	0,8	0,8
DU2	PODNIKATELSKÝ DŮCHOD (DU1-NZA-PAN-NUR+VUR)	16,0	19,1	26,3	25,6	14,0
	Počet pracovníků v zemědělství - AWU ³⁾ (tis. osob)	102,02	95,37	94,77	93,93	93,93
	Důchod z faktorů na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	566,92	651,10	753,35	780,83	675,33

1) Semidefinitivní údaje.

2) Předběžné údaje.

3) AWU - Annual Working Unit.

Pramen: ČSÚ: SZÚ

Zpracoval: O. Chaloupka, I. Zedníčková (ÚZEI)

V meziročním porovnání došlo v roce 2023 k velkému zvýšení nákladové náročnosti na produkci (podíl MSP/PZO) o 1,37 p. b., dále ke snížení podílu hrubé i čisté přidané hodnoty na produkci (podíl HPH/PZO, resp. ČPH/PZO) o 1,37 p. b., resp. o 2,48 p. b., stejně jako významnému snížení podílu důchodu z faktorů na produkci (podíl DU1/PZO) o 2,37 p. b. Podíl podpor na důchodu z faktorů (podíl DOT/DU1) meziročně narostl o 3,39 p. b., a to i přes snížení celkového objemu podpor, které byly vyplaceny zemědělskému sektoru.

V roce 2023 je patrná stagnace a mírný pokles celkové efektivity zemědělského odvětví, především ve srovnání s předchozími lety. Za sledované období od roku 2019 došlo poprvé

124 Větše ostatních dotací na výrobu v SZÚ nezahrnuje zejména podpory započítávané do CZV a není proto shodná se souhrnným objemem dotací do sektoru podle kap. 2, ani s dotacemi v rámci FADN.

k poklesu hodnoty rostlinné produkce, ale zároveň hodnota živočišné produkce dosáhla nejvyšší hodnoty za mnoho let. Mezi spotřeba lehce poklesla, což lze vykládat i velmi mírným snižováním cen energií, ke kterému dochází po dosažení lokálního maxima v roce 2022. Poklesla také hrubá i čistá přidaná hodnota. Celková výše podnikatelského důchodu poklesla na nejnižší zaznamenané hodnoty ve sledovaném období. Výrazný podíl na tomto výsledku mělo rychlejší snižování cen zemědělských výrobků, a to především v rostlinné výrobě oproti snižování cen vstupů.

V pětiletém srovnání vychází rok 2023 nejhůře za poslední období. Podíl mezi spotřeby na produkci byl druhý nejvyšší (67,98 %), v důsledku toho podíly HPH a ČPH na produkci dosáhly naopak na druhou (HPH i ČPH) nejnižší hodnotu. V roce 2023 byl nejnižší podíl rostlinné výroby na PZO (53,66 %) a naopak nejvyšší podíl živočišné výroby na PZO (39,93 %) za uplynulých 5 let.

T10.1/02 - Podílové ukazatele SZÚ (%)

Ukazatel	2019	2020	2021	2022 ¹⁾	2023 ²⁾
Produkce zemědělského odvětví (PZO)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Podíl rostlinné produkce na PZO	56,64	58,63	62,02	59,48	53,66
Podíl živočišné produkce na PZO	37,44	35,29	32,10	34,43	39,93
Podíl mezi spotřeby na PZO	68,12	65,65	64,47	66,62	67,98
Podíl hrubé přidané hodnoty na PZO	31,88	34,35	35,53	33,38	32,02
Podíl odpisů na PZO	14,63	13,91	13,69	13,15	14,26
Podíl čisté přidané hodnoty na PZO	17,26	20,45	21,84	20,23	17,75
Podíl náhrad zaměstnancům na PZO	23,19	22,40	20,74	19,16	21,63
Podíl ostatních dotací na výrobu na PZO	24,58	22,00	21,54	18,54	18,60
Podíl důchodu z faktorů na PZO	41,00	41,67	42,70	38,23	35,86
Podíl ostatních dotací na výrobu na důchodu z faktorů	59,96	52,80	50,44	48,49	51,88

1) Semidefinitivní údaje.

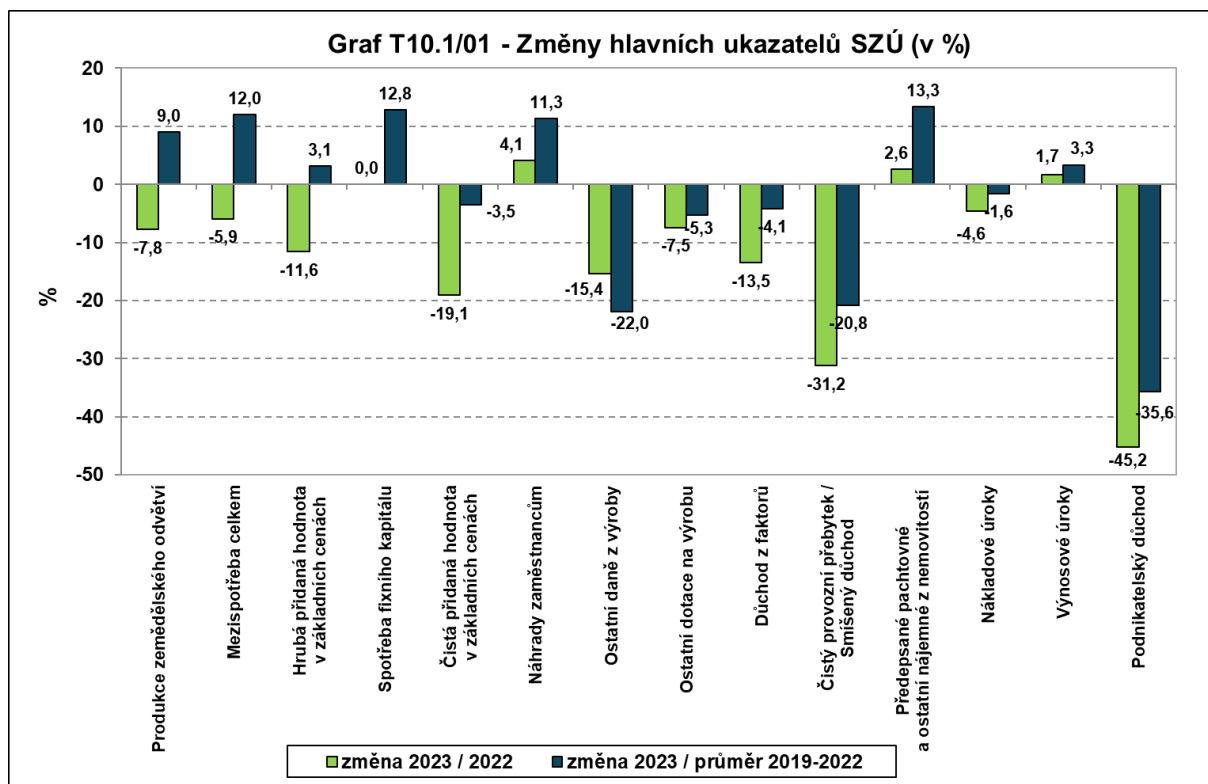
2) Předběžné údaje.

Pramen: ČSÚ, vlastní výpočty

Zpracoval: O. Chaloupka, I. Zedníčková (ÚZEI)

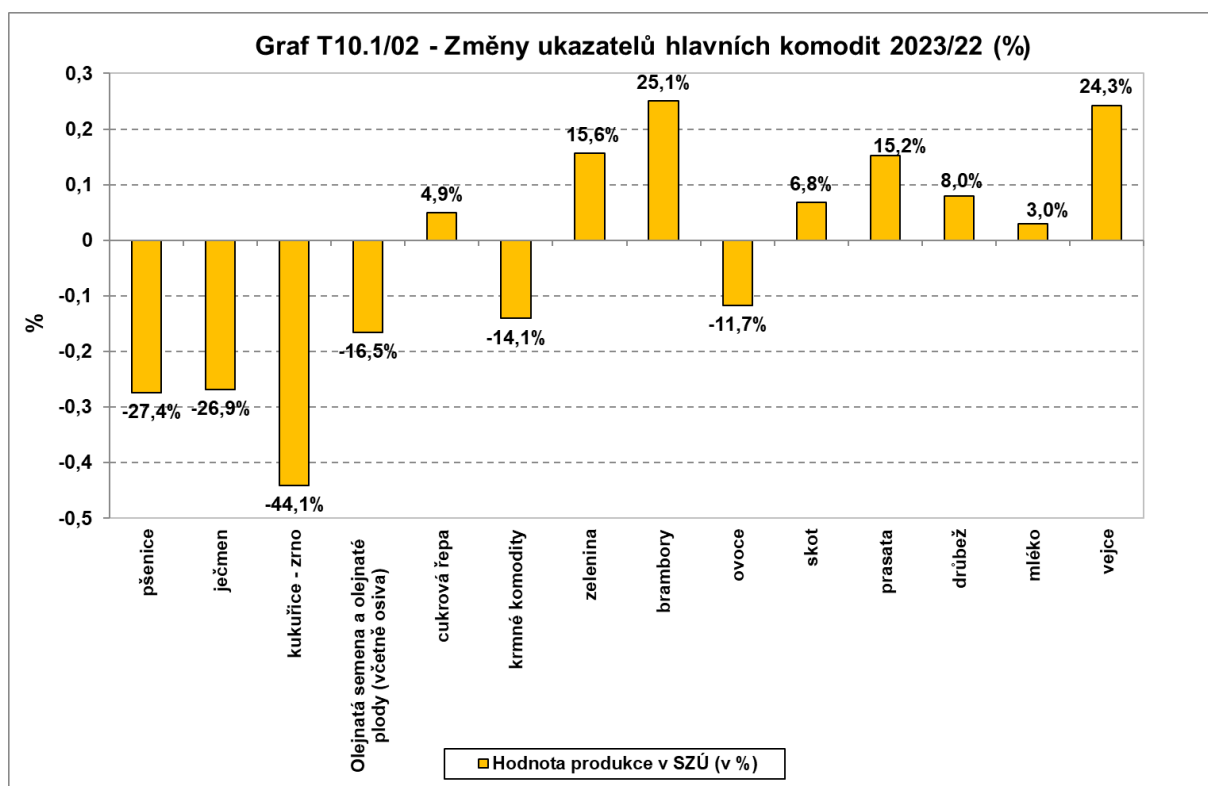
Příslušné změny ekonomických výsledků odvětví zemědělství za období 2022/2023 ilustrují grafy T10.1/01 a T10.1/02.

Z grafu T10.1/02 je patrné, jak k celkovým změnám produkce zemědělství v hodnotovém vyjádření přispěly změny jednotlivých zemědělských komodit.

Pramen: ČSÚ; vlastní výpočty

Zpracoval: O. Chaloupka (ÚZEI)

Pramen: ČSÚ; vlastní výpočty

Zpracoval: O. Chaloupka (ÚZEI)

10.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků

Kapitola obsahuje hodnocení ekonomických výsledků zemědělských podniků tříděných podle ekonomické velikosti, výrobního zaměření a oblastí ANC. Strukturální charakteristiky a vývoj ekonomické úrovně jednotlivých kategorií zemědělských podniků vycházejí z výběrového šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků FADN ČR za roky 2021 a 2022. Analýza strukturálního a ekonomického vývoje zemědělských podniků je založena na definitivních vážených datech a indikátorech standardního výstupu, stanovených na základě harmonizované metodiky FADN EU¹²⁵. Systém vážení dat vychází z Integrovaného šetření v zemědělství (IFS) uskutečněného v roce 2020, které provádí ČSÚ. Kromě definitivních výsledků za účetní roky 2021 a 2022 jsou prezentovány také odhady účetního roku 2023¹²⁶.

Výsledné ekonomické ukazatele standardního výstupu FADN jsou vyjádřeny v přepočtu na 1 ha využívané z. p., v případě ukazatele „čistá přidaná hodnota“ je uveden také přepočet na 1 AWU (ČPH/AWU, ukazatel je v EU označován také jako „indikátor A“)¹²⁷.

Přehled strukturálních a ekonomických ukazatelů jednotlivých kategorií zemědělských podniků je uveden v přílohových tab. 10.2/01-03. Hodnoty „Celkem“ podle metodiky FADN ČR nezahrnují podniky specializované na chov prasat a drůbeže. Tyto kategorie podniků jsou uvedeny v přílohové tab. 10.2/02 v přepočtu na podnik, protože většina těchto podniků hospodaří na minimální výměře z. p., resp. zemědělskou půdou nedisponuje.

10.2.1 Celkové hospodářské výsledky zemědělských podniků

V roce 2023 došlo k průměrnému meziročnímu snížení cen zemědělských výrobců o 6,0 %. V rostlinné výrobě se ceny snížily až o 13,7 %, ve vývoji cen hlavních komodit však nepřevládá jednotlicí trend (ČSÚ). Ceny obilovin, olejnin nebo luskovin výrazněji klesly, ceny ovoce, zeleniny a brambor se naopak zvýšily. V živočišné výrobě ceny narostly o 7,0 % (ČSÚ).

125 Standardní výstup FADN EU je soubor vybraných ukazatelů, poskytující pohled na strukturální charakteristiky a ekonomickou situaci šetřených zemědělských podniků. Metodika standardního výstupu do značné míry koresponduje s postupy účtování v ČR, avšak do hodnocení hospodářských výsledků podniků zahrnuje i ostatní výdělečné činnosti rostlinné výroby, živočišné výroby, služby, agroturistiku a výrobu energie z obnovitelných zdrojů. Do ukazatelů produkce i nákladů se započítává vnitropodniková spotřeba vlastního meziprojektu, dotace investiční povahy jsou započteny do důchodu ze zemědělské činnosti. Ukazatele přidané hodnoty a hospodářského výsledku podle této metodiky se tudíž mohou odlišovat od obdobných ukazatelů z účetních výkazů v České republice.

126 Odhady jsou uvedeny za kategorie podniků podle výrobního zaměření, ekonomické velikosti a ANC a jsou zpracovány pomocí matematického modelu se zadáním aktuálně známých proměnných k březnu 2024. Za účelem odhadu ekonomických ukazatelů byla databáze FADN přepočtena pomocí složených indexů, které zohledňují předpokládaný cenový a množství vývoj u jednotlivých komodit a nákladových položek. Ve výpočtu se dále uvažuje s dopočtem dotací na základě aktuálních informací v době výpočtu. Meziroční změny jsou zpracovány na základě vstupních informací z ČSÚ, MZe, SZIF, ÚZEI a FADN.

127 ČPH vyjadřuje ekonomický přínos dosažený z produkce po zaúčtování výrobní spotřeby, odpisů dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, provozních dotací a daní a je zdrojem k úhradě nákladů na práci, půdu (nájemné) a kapitál (úroky). AWU (Annual Work Unit, roční pracovní jednotka) = 2000 hodin práce za rok. Tento ukazatel je nejdůležitějším ukazatelem příjmové úrovně zemědělských podniků a umožňuje porovnat podniky různého výrobního zaměření, různé velikosti a s různými vztahy k využívání externích výrobních faktorů (práci, půdu, kapitál).

O příznivý cenový vývoj v živočišné výrobě se v roce 2023 zasloužilo výraznější zvyšování cen prasat a selat, drůbeže, vajec a ryb.

Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin ukazují v letech 2021–2023 nárůst hektarových výnosů olejnin a kolísání výnosů obilovin a luskovin na zrno a brambor. Vývoj výroby jatečných prasat držel v období let 2021–2023 klesající trend. Prodej mléka si rostoucí trend zachoval.

V roce 2022 na ekonomické výsledky podniků s polní výrobou působily příznivě vyšší ceny i hektarové výnosy většiny hlavních komodit. V roce 2023 se situace otočila. V roce 2022 byl v živočišné výrobě pozitivní efekt realizačních cen částečně tlumen propadem produkce některých segmentů živočišné výroby. V roce 2023 se ceny stabilizovaly, ale produkce živočišné výroby dále klesala.

V roce 2022 se ceny výrobků a služeb vstupujících do zemědělství meziročně výrazněji zvýšily, konkrétně o 24,2 %. Na zvyšování cen vstupů se podepsal především nárůst cen průmyslových hnojiv a půdních zlepšovacích prostředků až o 88,1 %, energií a maziv o 39,9 % a krmiv o 30,7 %. V následujícím roce se ceny výrobků a služeb vstupujících do zemědělství meziročně zvýšily jen nepatrně. Osiva zdražily o 10,8 %, chemické prostředky a pesticidy o 30,4 %, naopak průmyslová hnojiva a půdní zlepšovací prostředky zlevnily o 22,5 %, energie a maziva o 6,1 % a krmiva o 5,0 %.

Podle šetření FADN ČR zůstaly v roce 2022 provozní dotace s hodnotou 11 421 Kč/ha na téměř stejné úrovni jako v předchozím roce. Za kosmetickým snížením stojí nižší jednotná platba na plochu včetně plateb za Greening a Mladého zemědělce (o 1,7 %), a nižší dotace na ANC (o 6,0 %). Naopak, environmentální dotace vzrostly o 2,2 %.

Pro rok 2023 je odhadován pokles provozních dotací a podpor až o 18,6 % na hodnotu 9 300 Kč/ha. Odhad provozních podpor vychází z aktuálně zjištěných informací o alokaci prostředků v roce 2023, přičemž výpočet celkové částky se opírá o metodiku FADN.

Díky vysokým cenám zemědělských komodit v roce 2022 významně vzrostla celková produkce. Současně byl zaznamenán pokles vstupu pracovní síly o 1,3 %. ČPU/AWU se v roce 2022 meziročně zvýšila o 23,1 %. Prognóza očekávaných hospodářských výsledků pro rok 2023 se nejeví tak pozitivní jako v předchozím roce. Očekává se 6% meziroční pokles celkové produkce v důsledku poklesu produkce rostlinné výroby. Avizovaný propad produkce a provozních podpor předpovídá pro rok 2023 snížení ČPH/AWU až o 22,6 % na 737 tis. Kč za soubor podniků bez specializovaných chovů prasat a drůbeže.

10.2.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle standardního výstupu FADN EU za období 2021–2023

Jako hlavní výrobní zaměření pro analýzu vývoje ekonomické situace podniků jsou vybrány následující hlavní typy: polní výroba, produkce mléka, chov skotu a zvířat zkrmuující objemnou píci (zkráceně chov skotu a ZOP), smíšená výroba, chov prasat a drůbeže. Z hlediska

hospodaření v oblastech s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními jsou popisovány: oblasti mimo ANC (převažující část obhospodařované půdy mimo ANC), ostatní ANC (převažující část obhospodařované půdy v ostatních a specifických ANC) a horská ANC (převažující část obhospodařované půdy v horské ANC). Třídění zemědělských podniků podle ekonomické velikosti je rozvrženo na: malé podniky (třída ekonomické velikosti V–VI), střední podniky (třída ekonomické velikosti VII–IX), velké podniky (třída ekonomické velikosti X–XI) a největší podniky (třída ekonomické velikosti XII–XIV).

10.2.2.1 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle výrobního zaměření

Výrobní zaměření do určité míry umožňuje vyhodnotit i regionální pohled na vývoj hospodaření zemědělských podniků. Podniky se specializovanou polní výrobou reprezentují produkčně intenzivní oblasti, zatímco podniky s převažujícím chovem skotu, ovcí a koz reprezentují spíše extenzivní hospodářství v horských oblastech ANC. Vzhledem k dostatečně robustní datové základně bylo možné provést odhady za rok 2023 pro všechna hlavní výrobní zaměření kromě chovů specializovaných na chov prasat a drůbeže, protože se v ČR značná část stavů prasat nachází ve smíšených chovech s rostlinnou a živočišnou výrobou.

Průměrná výměra využívané zemědělské půdy na podnik v **polní výrobě** v roce 2022 činila 243,7 ha, u podniků právnických osob byla 1 052,4 ha, podniky fyzických osob využívaly v průměru 101,5 ha. Podniky polní výroby celorepublikově reprezentují 39,2 % všech subjektů s celkovým podílem 37,4 % zemědělské půdy. Většina podniků (67,5 %) hospodaří mimo oblasti s přírodními omezeními (ANC). Ekologický způsob hospodaření je u tohoto výrobního zaměření marginální. Kategorie podniků zaměřených na polní výrobu tvoří 30,3 % hodnoty produkce zemědělského odvětví v ČR.

V období 2021–22 průměrná výměra z. p. v polní výrobě narostla, a to díky nárůstu u podniků právnických osob. Plocha připachtované půdy zaznamenala v souhrnu mírný nárůst a představovala 908 123,7 ha. Podíl připachtované zemědělské půdy tvořil 68,7 % z celkové výměry zemědělské půdy dané kategorie podniků.

ČPH/ha nabyla v roce 2022 v kategorii podniků zaměřených na polní výrobu hodnoty 19 787 Kč/ha. V roce 2022 došlo k meziročnímu nárůstu ČPH/AWU až o 20,6 % na 1 200,3 tis. Kč. Příčinou zlepšení byl příznivý vývoj celkové produkce, tedy růst čisté přidané hodnoty, a to při téměř neměnné hodnotě roční pracovní jednotky (AWU). Ukazatel ČPH/AWU dosáhl při analýze hodnocených výrobních zaměření nejvyšší hodnoty právě u podniku polní výroby, a to jak u celku, tak také u PPO a PFO. V roce 2023 je u podniků specializovaných na polní výrobu očekávané snížení ČPH/AWU o 34 % v důsledku omezení provozních dotací a podpor a snížení hodnoty rostlinné produkce.

V roce 2022 se zemědělcům podařilo dosáhnout ekonomického úspěchu díky příznivým podmínkám, které zahrnovaly dobrou úrodu a výhodné ceny komodit, jež byly ovlivněny geopolitickými událostmi, zejména válkou na Ukrajině. Cena obilovin v průměru vzrostla

o více než 30 % právě kvůli omezení vývozu z Ukrajiny a poklesu nabídky na světovém trhu. Výjimkou rostoucích cen byl chmel. Klimatické podmínky během tohoto období se vyznačovaly nadprůměrnými teplotami a průměrným srážkovým úhrnem, což přispělo k dobrým výnosům a kvalitě sklizené produkce. Srážkově podprůměrné však byly všechny zimní i jarní měsíce.

Produkce rostlinné výroby v roce 2022 v podnicích polní výroby dosáhla 27,6% nárůstu. Na zlepšení hodnoty produkce rostlinné výroby se podílely vyšší výnosy především u obilovin (o 34,6 %), olejnin (o 35,2 %) nebo proteinových plodin (o 36,7 %). Průměrná výše celkových provozních dotací a podpor na hektar využívané z. p. se meziročně příliš nezměnila, při výsledné částce 7 941 Kč/ha se jednalo o růst o 2,2 %. Mírné zvýšení provozních dotací na hektar z. p. zaznamenaly jak podniky právnických osob (PPO), tak podniky fyzických osob (PFO). Největší podíl z celkové částky provozních dotací a podpor má Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce, kde oproti roku 2021 došlo k poklesu o 2,1 % na hodnotu 4 924 Kč/ha.

Zemědělské podniky specializované na **produkcí mléka** se na celkové zemědělské produkci v ČR podílejí 11,1 %, na hodnotě mléčné produkce 31,5 %, protože většina produkce mléka je zajišťována podniky se smíšenou rostlinnou a živočišnou výrobou. Podniky obhospodařují 9,4 % z celkové výměry zemědělské půdy a vykazují poměrně významný podíl zatravněných ploch (38,2 %). Většina podniků (91,0 %) hospodařila v roce 2022 v oblastech s přírodními omezeními ANC; 11,5 % podniků specializovaných na produkci mléka hospodaří ekologicky, kde převažují především podniky fyzických osob.

Průměrná výměra využívané zemědělské půdy na podnik v roce 2022 činila 428,5 ha (podniky fyzických osob využívaly v průměru 91,4 ha/podnik a podniky právnických osob 945,7 ha/podnik). Meziročně se průměrná výměra obhospodařované z. p. na podnik v rámci celého výrobního zaměření snížila o 4,3 % v důsledku poklesu průměrné výměry jak u podniků fyzických, tak právnických osob. Zhruba dvě třetiny výměry jsou věnovány pěstování krmných plodin. Vyšší podíl připachtované půdy dlouhodobě vykazují podniky právnických osob (83,0 %).

Intenzita živočišné výroby (62,69 DJ/100 ha) a intenzita chovu přežvýkavců (0,98 DJ/ha krmných plodin) poklesly o necelá 4 %. Intenzita živočišné výroby byla u podniků specializovaných na produkci mléka z hodnocených VZ nejvyšší.

Vyšší intenzita živočišné výroby klade zvýšené požadavky na počet pracovníků; u podniků zaměřených na produkci mléka je dosahováno nejvyšší hodnoty ukazatele AWU/100 ha ze všech klasifikovaných VZ. Z hlediska vstupu pracovní síly došlo k průměrnému snížení počtu pracovníků přepočtených na obhospodařovanou půdu o 3,4 % na 3,12 AWU/100 ha. Meziročně byl zaznamenán pokles vstupu pracovní síly u podniků právnických osob o 4,3 %, u podniků fyzických osob nárůst o 2,2 %.

Zemědělské podniky specializované na produkci mléka dosahují nejvyšší hodnoty celkové produkce ze všech hodnocených výrobních zaměření, což je však doprovázeno vysokými náklady a zvýšenými nároky na vstup práce. Vysoké realizační ceny zemědělských výrobců přinesly v roce 2022 navýšení celkové produkce o téměř 20 % na hodnotu 67 593 Kč/ha. Na hodnotě celkové produkce se nejvíce podílela živočišná výroba (60,5 %), z které nejvyšší podíl právě připadá na produkci kravského mléka a mléčných výrobků (84,6 %). Dlouhodobě dochází k pozvolnému zvyšování dojivosti, která v roce 2022 dosáhla úrovně 8 518 l/dojnici/rok. Vyšší dojivost obecně vykazují podniky právnických osob (8 832 l/dojnici/rok) než podniky fyzických osob (6 733 l/dojnici/rok). Na téměř 20% navýšení rostlinné výroby se podílel nárůst hodnoty produkce obilovin a olejnin, který plynul z rekordně vysokých realizačních cen. Zvýšení celkové produkce, navzdory nárůstu nákladů výrobní spotřeby a poklesu provozních dotací, přineslo pozitivní vliv na dosaženou čistou přidanou hodnotu.

Podniky specializované na produkci mléka opět zaznamenaly nejvyšší čistou přidanou hodnotu v přepočtu na jednotku plochy ze všech hodnocených výrobních zaměření, konkrétně 27 810 Kč/ha. ČPH/ha vykázala meziroční nárůst o 21,6 %. Zmíněný nárůst celkové produkce na hektar při poklesu vstupu pracovní síly přineslo meziroční navýšení ČPH/AWU v podnicích s produkcí mléka až o 25,9 % na hodnotu 892,6 tis. Kč/AWU. U podniků specializovaných na produkci mléka se sice v roce 2023 neočekává změna celkové produkce, ale redukce částky provozních dotací a podpor přináší předpoklad o 15,3% snížení hodnoty ČPH/AWU.

Průměrná hodnota podpor byla v podnicích specializovaných na produkci mléka opět nejvyšší ze všech hodnocených výrobních zaměření. Navzdory 4% meziročnímu poklesu byla jejich hodnota 15 681 Kč/ha o 37,3 % vyšší než průměrná hodnota podpor v celém souboru FADN. Vysoká úroveň podpor v zemědělských podnicích specializovaných na produkci mléka je především důsledkem vyššího zastoupení podniků právnických osob s bioplynovými stanicemi. Rozhodující skupinou dotací jsou v této kategorii podniků ostatní dotace, které tvoří zhruba třetinu z celkových podpor. Nicméně právě u této skupiny dotací byl zaznamenán nejvýraznější pokles, a to o 10,2 % na hodnotu 5 019 Kč/ha. Druhý a třetí nejvyšší podíl na objemu celkových provozních dotací měly dotační tituly SAPS včetně Greeningu a Mladého zemědělce a platby na oblastech s přírodními omezeními ANC, u kterých v roce 2022 v přepočtu na hektar také došlo k mírnějšímu snížení.

Výrobní zaměření na **chov skotu a ZOP** je výrazně extenzivní. Tato kategorie podniků se na hodnotě živočišné produkce v ČR podílí 5,1 %. Při ekologickém způsobu hospodaření, které u podniků tohoto výrobního zaměření převažuje, se chov zvířat soustředí na pastviny horských a podhorských oblastí. V rámci výběrového souboru FADN v roce 2022 hospodařilo v oblastech s přírodními omezeními ANC 90,7 % zemědělských podniků s tímto výrobním zaměřením.

Až 76,2 % podniků se zabývá výhradně ekologickým způsobem hospodaření (včetně podniků v přechodném období). V roce 2022 se 80,8 % podniků v souboru FADN věnovalo chovu masného skotu, 10,4 % podniků se zabývalo chovem ovcí, koz a ostatních zvířat ZOP, 8,8 % podniků se věnovalo kombinovanému chovu skotu v podobě smíšeného chovu dojníc a krav bez tržní produkce mléka.

Průměrná výměra, na které hospodaří podniky tohoto výrobního zaměření, se meziročně mírně zvýšila na hodnotu 152,4 ha/podnik. Podniky právnických osob hospodaří na výrazně větší průměrné výměře (620,7 ha/podnik) proti podnikům fyzických osob (93,5 ha/podnik). Průměrná intenzita chovu přežvýkavců se dlouhodobě pohybuje na úrovni 0,5 DJ/ha krmných plodin. Podniky právnických osob, které vykazují v tomto VZ nižší intenzitu (0,40 DJ/ha), zaznamenaly meziroční pokles o 6,5 %, podniky fyzických osob držely průměrnou intenzitu chovu přežvýkavců téměř bez změny na úrovni 0,53 DJ/ha. V sledovaném roce došlo k poklesu vstupu pracovní síly o 4,8 % na hodnotu 1,72 AWU/100 ha. Vstup pracovní síly za rok 2022 u PFO činil 2,16 AWU/100 ha a u PPO, kde došlo k 9,1% poklesu, je to výrazně méně, konkrétně 1,21 AWU/100 ha.

Tak jako v předchozích letech, tak i v roce 2022 přesahovala hodnota výrobní spotřeby společně s odpisy hodnotu celkové produkce, takže ČPH sestávala pouze z provozních dotací a podpor. Na celkové produkci podniků tohoto výrobního zaměření se nejvíc podílí produkce ŽV (nárůst o 11,2 %), ve velké míře ale také produkce RV (nárůst o 17,0 %) a nezanedbatelně i ostatní produkce (nárůst o 20,2 %).

ČPH/AWU se v roce 2022 zvýšila o 5,0 % na hodnotu 562,1 tis. Kč. Nárůst byl tažen 14,4% zvýšením ČPH/AWU u podniků právnických osob (na 880,0 tis. Kč), u podniků fyzických osob zůstala výše ČPH/AWU na úrovni roku 2021 (413,6 tis. Kč). Samotná ČPH zůstala meziročně na stejné úrovni, došlo však k poklesu počtu ročních pracovních jednotek (AWU). U chovu skotu, ovcí, koz a ostatních zvířat zkrmujičích objemnou pící se očekává nejnižší meziroční pokles ČPH/AWU (o 3,5 %), protože jako u jediného VZ se v roce 2023 odhaduje zvýšení celkové produkce.

Zemědělské podniky se zaměřením na chov skotu a zvířat zkrmujičích objemnou pící obdržely v roce 2022 srovnatelný objem provozních dotací a podpor jako v roce 2021. Mezi sledovanými VZ čerpají s hodnotou 14 802 Kč/ha druhý největší objem dotací a podpor. Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce, jako nejvýznamnější část provozních dotací a podpor, meziročně poklesla o 2,3 %, dotace na ANC klesly až o 9,3 % a environmentální dotace naopak meziročně vzrostly o 3,0 %.

Zemědělské podniky se **smíšenou rostlinnou a živočišnou výrobou** jsou z hlediska zemědělské produkce nejvýznamnějším výrobním zaměřením v ČR. Na celkové produkci se podílí 41,6 % a na produkci živočišné výroby 48,8 %. V roce 2022 obhospodařovaly 37,0 % celkové výměry využívané zemědělské půdy v ČR. Dvě třetiny podniků (66,4 %) hospodaří

v oblastech s přírodními omezeními (ANC). Ekologickému provozu se věnuje pouze okrajová část podniků (8,5 %), s výraznou převahou PFO.

Průměrná výměra využívané zemědělské půdy dosahuje v tomto VZ největší ze všech sledovaných výrobních zaměření – v roce 2022 konkrétně 512,8 ha na podnik. Mezi podniky fyzických a právnických osob existují výrazné rozdíly v průměrné výměře – podniky smíšené výroby sestávají z velkých podniků právnických osob s průměrnou výměrou 1 571,7 ha/podnik a z malých podniků fyzických osob s průměrnou výměrou pouhých 81,5 ha/podnik.

Veliký rozdíl mezi podniky fyzických a právnických osob je i v hodnotě ČPH/AWU. Zatímco u PPO dosáhl ukazatel ČPH/AWU hodnoty 1 080,3 tis. Kč/AWU (nárůst o 30,2 %), u PFO to bylo 660,6 tis. Kč/AWU (nárůst o 25,2 %). Zásadní roli v tomto ukazateli hraje i hodnota AWU, která u PFO poklesla o 8,4 % na 2,47 AWU/100 ha, čímž se téměř vyrovnala hodnotě u PPO, která meziročně stagnovala na hodnotě 2,44 AWU/100 ha. Na rok 2023 se odhaduje pokles hodnoty ČPH/AWU o 20,4 % vlivem čtvrtinového omezení provozních dotací a 4% snížení celkové produkce.

Za téměř 30% nárůstem celkové produkce stojí vyšší hodnota živočišné výroby (nárůst o 34,5 %) i rostlinné výroby (nárůst o 26,4 %). Klíčovým produktem RV jsou s více než polovičním podílem obiloviny, které v roce 2022 zaznamenaly výrazný nárůst produkce (o 35,6 %). Příznivější průběh počasí a zásadně vyšší realizační ceny se postaraly také o navýšení produkce olejnin (o 37,0 %) a brambor (33,3 %). Převládající položkou živočišné výroby je produkce kravského mléka a mléčných výrobků (70,2 %), následuje produkce hovězího masa (16,6 %) a vepřového masa (7,1 %). Za zvýšením hodnoty živočišné produkce stojí především navýšení prodejních cen. Výkupní cena kravského mléka vzrostla až o 29,0 % na 11,65 Kč/l.

Hodnota ostatní produkce, kterou u podniků se smíšenou výrobou tvoří zpracování produktů rostlinné a živočišné výroby, smluvní práce, agroturistika, výroba elektřiny z OZE a jiné výdělečné činnosti, vzrostla o 28,7 %. Podíl ostatní produkce na celkové produkci je významný hlavně u PPO.

Provozní dotace a podpory se v roce 2022 snížily o 1,5 % na 12 218 Kč/ha. Nejvýznamnějším dotačním titulem pro podniky fyzických i právnických osob zůstává dlouhodobě platba SAPS spolu s platbami za Greening a Mladého zemědělce, u kterých se hodnota meziročně snížila o 1,7 %. Environmentální dotace meziročně vzrostly o 5,8 %, naopak dotace na ANC poklesly o 4,5 %.

V produkčně intenzivních podnicích specializovaných na **chov prasat a drůbeže** se ČPH/AWU v roce 2022 meziročně snížila o 7,4 % na 561,5 tis. Kč. Hodnota produkce živočišné výroby se zlepšila o 16,1 % v důsledku zvýšené produkce všech druhů masa a vajec. Naopak rostlinná výroba zaznamenala prudký propad, a to až o 43,2 %. Celková produkce se

zvýšila o 12,5 %. Průměrná výše celkových provozních dotací a podpor na podnik se meziročně zvýšila o 13,8 % v souvislosti s výraznějším zvýšením dotací na ANC.

10.2.2.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle oblastí s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními

Regionální pohled, který zohledňuje rozdílné přírodní a klimatické podmínky, je reprezentován vztahem podniků k přírodním nebo jiným zvláštním omezením. Podniky jsou klasifikovány podle převažující výměry využívané zemědělské půdy v dané kategorii s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními.

Podniky působící převážně v **horských ANC** hospodařily v roce 2022 na průměrné výměře 242,4 ha využívané zemědělské půdy, tedy o 1,2 % vyšší než v roce 2021. Počet AWU/100 ha meziročně klesl o 2,9 % na 2,04 AWU/100 ha. Intenzita chovu přežvýkavců se zvýšila o 1,3 % na hodnotu 0,59 DJ/ha krmných plodin.

Hodnota ČPH/AWU se meziročně zvýšila o 20,1 % na 774,9 tis. Kč, což souvisí nejen se snížením vstupu pracovní síly, ale především se zvýšením produkce o 27,9 %. Produkce rostlinné výroby se zvýšila o 23,7 % a produkce živočišné výroby o 32,6 %. Zlepšila se zejména produkce kravského mléka a mléčných výrobků (navýšení o 42,9 %) a obilovin (navýšení o 45,6 %). Provozní dotace a podpory se meziročně téměř nezměnily a zůstaly na úrovni 15 234 Kč/ha. Nejvýznamnější dotační titul, platba SAPS včetně Greeningu a Mladého zemědělce, poklesl o 2,1 %. Významnou roli zde hrají i environmentální dotace (nárůst o 2,8 %) a dotace na ANC (pokles o 5,7 %).

V roce 2023 je očekávaná stejná hodnota produkce jako v roce 2022, ale v důsledku předvídaného omezení hodnot provozních dotací a podpor je v horských oblastech ANC odhadován pokles ČPH/AWU o 12,4 %.

Podniky hospodařící v **ostatních ANC** využívaly v roce 2022 v průměru 259,4 ha zemědělské půdy na podnik (pokles o 4,0 %). Vstup pracovní síly poklesl o 2,0 % na 2,32 AWU/100 ha. Intenzita chovu přežvýkavců vzrostla o 1,6 % na úroveň 0,77 DJ/ha krmných plodin.

Čistá přidaná hodnota se zvýšila téměř o čtvrtinu na 895,3 tis. Kč/AWU díky vyšší hodnotě celkové produkce v souběhu s nižším vstupem pracovní síly. Příznivý vývoj zaznamenala rostlinná výroba (meziroční nárůst o 26,0 %) i živočišná výroba (meziroční nárůst o 28,1 %).

V roce 2022 došlo k 2% poklesu provozních dotací a podpor na hodnotu 12 268 Kč/ha zejména v důsledku snížení plateb SAPS včetně Greeningu a Mladého zemědělce a podpor na obnovitelné a alternativní zdroje energie.

Pro rok 2023 se odhaduje v ostatních ANC pokles ČPH/AWU o 18,9 % vlivem nižší hodnoty celkové produkce a provozních dotací a podpor.

V **oblastech mimo ANC** dominuje rostlinná výroba nad živočišnou výrobou. V roce 2022 v těchto oblastech podniky hospodařily na průměrné výměře 256,1 ha zemědělské půdy na podnik, což bylo proti roku 2021 o 2,5 % více. Vstup pracovní síly se meziročně nezměnil a stagnoval na 2,31 AWU/100 ha.

Hlavní příčinou zlepšení ČPH/AWU o 22,2 % na 1 048,7 tis. Kč v roce 2022 byla o čtvrtinu vyšší hodnota produkce rostlinné výroby, na které se podílela zejména produkce obilovin, které jsou v produkčně intenzivních oblastech stěžejní komoditou rostlinné výroby. Nezanedbatelný podíl představuje i produkce olejnin, která přispěla s 40,4% navýšením. Provozní dotace a podpory se meziročně zvýšily o necelé 1 % na průměrných 9 559 Kč/ha. V oblastech mimo ANC jsou provozní dotace tvořeny z poloviny platbami SAPS včetně Greeningu a Mladého zemědělce, které zaznamenaly 1,4% pokles. Ostatní dotace se naopak zvýšily o 5,5 %.

V roce 2023 se očekává meziroční snížení ČPH/AWU o 27,4 % vlivem nižší hodnoty produkce rostlinné výroby a výrazné redukci provozních dotací a podpor.

10.2.2.3 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle ekonomické velikosti

Průměrná výměra využívané zemědělské půdy na podnik v roce 2022 činila u **malých zemědělských podniků** 37,06 ha. ČPH/ha nabyta v roce 2022 u malých podniků hodnoty 11 471 Kč/ha, což bylo o 20,9 % více než v roce 2021. Hodnota roční pracovní jednotky (AWU) meziročně klesla o 2,2 %, zatímco celková produkce vzrostla o 21,6 %. V roce 2022 tedy došlo k meziročnímu nárůstu ČPH/AWU až o 23,6 % na 306,5 tis. Kč. Průměrná výše celkových provozních dotací a podpor na hektar využívané z. p. se meziročně zvýšila o 2,7 % na hodnotu 12 297 Kč/ha. Největší podíl z celkové částky provozních dotací a podpor má Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce, kde oproti roku 2021 došlo k poklesu o 2,8 % na hodnotu 4 966 Kč/ha. Naopak ostatní a environmentální dotace zaznamenaly nárůst.

Průměrná výměra, na které hospodařily **střední zemědělské podniky**, se meziročně mírně zvýšila na hodnotu 155,0 ha/podnik. V roce 2022 dosáhla ČPH/ha u těchto podniků hodnoty 16 361 Kč/ha, což představuje zvýšení o 10,3 % ve srovnání s rokem 2021. Narůst celkové produkce o 14,5 %, pokles vstupu pracovní síly o 2,6 % a mírný nárůst provozních dotací a podpor vyústily do navýšení ČPH/AWU o 13,2 % na 797,9 tis. Kč. Produkce rostlinné výroby v roce 2022 v podnicích střední velikosti dosáhla 17,6% nárůstu. Na zlepšení hodnoty produkce rostlinné výroby se podílely vyšší výnosy především u obilovin (o 26,0 %) a olejnin (o 18,6 %). Produkce živočišné výroby docílila 8% navýšení především díky nárůstu produkce kravského mléka a mléčných výrobků o 16,0 %.

Velké zemědělské podniky hospodařily průměrně na 595,5 ha zemědělské půdy, což bylo o 10,0 % méně než v roce 2021. Za 30% zvýšením ČPH/ha stál nárůst produkce rostlinné (nárůst o 42,8 %) i živočišné (nárůst o 24,6 %) výroby. Průměrná výše celkových provozních

dotací a podpor na hektar využívané z. p. meziročně poklesla o 2,7 % na hodnotu 9 414 Kč/ha. Největší podíl z celkové částky provozních dotací a podpor má Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce, kde oproti roku 2021 došlo k poklesu o 1,9 % na hodnotu 4 957 Kč/ha. Snížení zaznamenaly jak ostatní dotace (o 11,3 %) tak také dotace na ANC (o 10,0 %) a environmentální dotace (7,3 %).

Průměrná výměra, na které hospodařily **největší zemědělské podniky**, se meziročně zvýšila o 4,5 % na hodnotu 1 727,7 ha/podnik. ČPH/ha u největších podniků nabyla v roce 2022 hodnoty 25 721 Kč/ha, což představuje meziroční zvýšení o 24,3 %. Hodnota vstupu pracovní síly meziročně klesla o 2,8 %, zatímco celková produkce vzrostla o 27,4 %. V roce 2022 tedy došlo k meziročnímu nárůstu ČPH/AWU až o 27,9 % na 1 104,1 tis. Kč. Ke zlepšení celkové produkce přispěla s 26,2% zvýšením produkce rostlinné výroby a s 32,3% navýšením produkce živočišné výroby. Provozní dotace a podpory se v roce 2022 snížily o 2,2 % na 11 816 Kč/ha. Nejvýznamnějším dotačním titulem zůstává dlouhodobě platba SAPS spolu s platbami za Greening a Mladého zemědělce, u kterých se hodnota meziročně snížila o 1,4 %. Dotace na ANC meziročně klesly o 6,4 %, environmentální dotace poklesly o 2,8 % a ostatní dotace se propadly o 2 %.

10.2.3 Investiční rozvoj zemědělství

V této části jsou investice vymezeny jako hrubý fixní kapitál, tj. pořízení, rekonstrukce a modernizace bez odpočtu prodejů majetku (v běžných cenách daného roku), tj. navýšení fixních aktiv bez zohlednění úbytku aktiv. Odhady za rok 2023 Kontaktní pracoviště FADN ČR ani ČSÚ neprovádí a k dispozici jsou tedy nejnovější údaje za rok 2022.

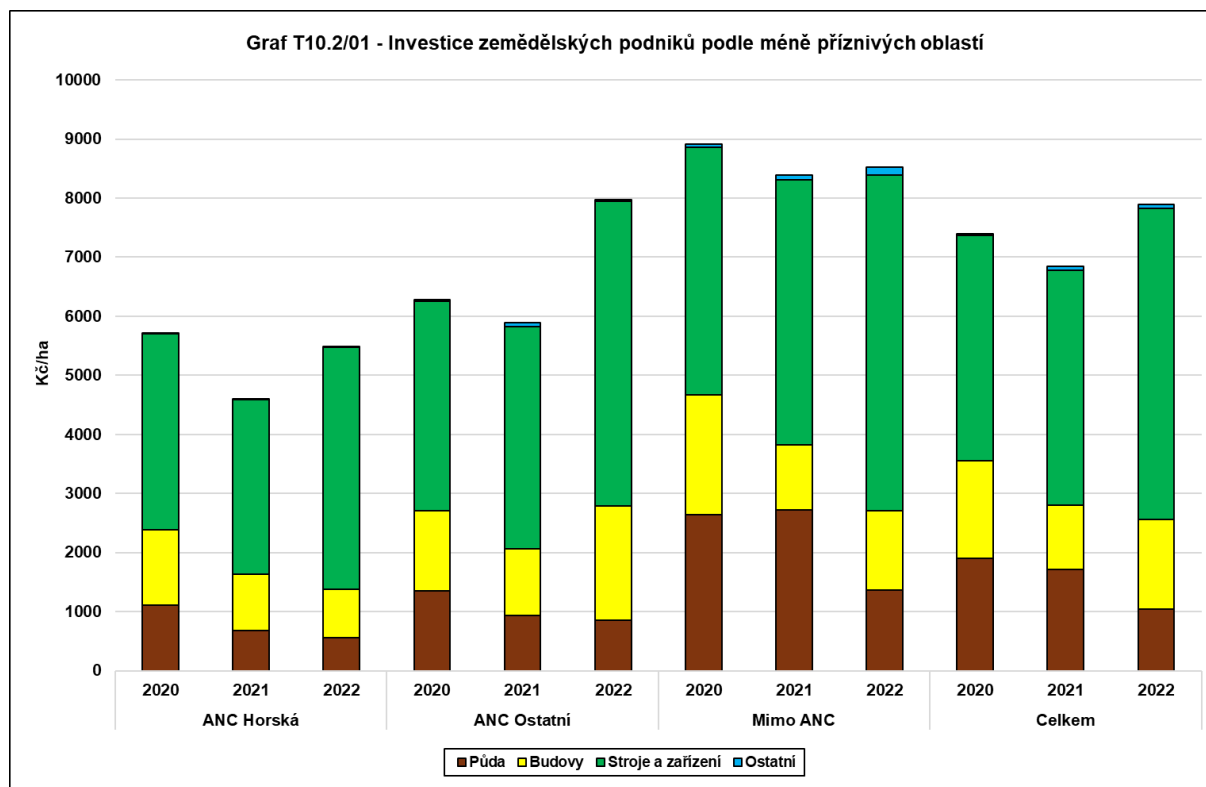
Podle předběžných dat ČSÚ za rok 2022 a definitivních výsledků za rok 2021 vzrostla tvorba hrubého fixního kapitálu ve stálých cenách v budovách o 15,7 %, ale ve strojích, zařízeních a dopravních prostředcích poklesla o 2,2 % a k 8% snížení došlo i u ostatní tvorby hrubého fixního kapitálu v nezemědělských produktech. Čistá tvorba fixního kapitálu po zohlednění odpisů klesla o 1,8 %.

Objemy investic sledují výzvy podávání návrhů investičních projektů z PRV, zejména z operace 4.1.1. „Investice do zemědělských podniků“. K 31. 12. 2022 bylo za všechna kola výzev podáno 17 430 žádostí za 38 mld. Kč (1,5 mld. €). Realizováno a proplaceno bylo k tomuto datu 7 086 projektů v celkové částce 11 137 mil. Kč (431 mil. €). Z rozpočtu opatření byly hrazeny i staré závazky z období 2007–2013 ve výši 192 mil. Kč (7 mil. €).

Z hlediska výrobního zaměření bylo nejvíce investováno do smíšené výroby (51 % finančních prostředků), chovu prasat a drůbeže (14 %) a chovu skotu (13 %). Při porovnání počtu projektů bylo nejvíce projektů podpořeno v oblasti chovu skotu (35 % všech podpořených projektů) a ve smíšené výrobě (35 % všech podpořených projektů). V rámci realizovaných projektů mírně převažovaly podniky z oblastí s přírodním znevýhodněním (4 350 podniků) nad podniky mimo tyto oblasti (2 728 podniků). V oblastech s přírodním znevýhodněním byly

vyplaceny dotace v částce cca 5 806 mil. Kč (225,6 mil. €). K 31. 12. 2022 bylo v rámci operace 4.1.1 podpořeno 665 inovativních projektů. V podpořených podnicích bylo realizováno 2 618 projektů, které zajistily dobré životní podmínky zvířat¹²⁸.

Graf T10.2/01 znázorňuje vývoj hrubých investic zemědělských podniků podle oblastí ANC v letech 2020–22.

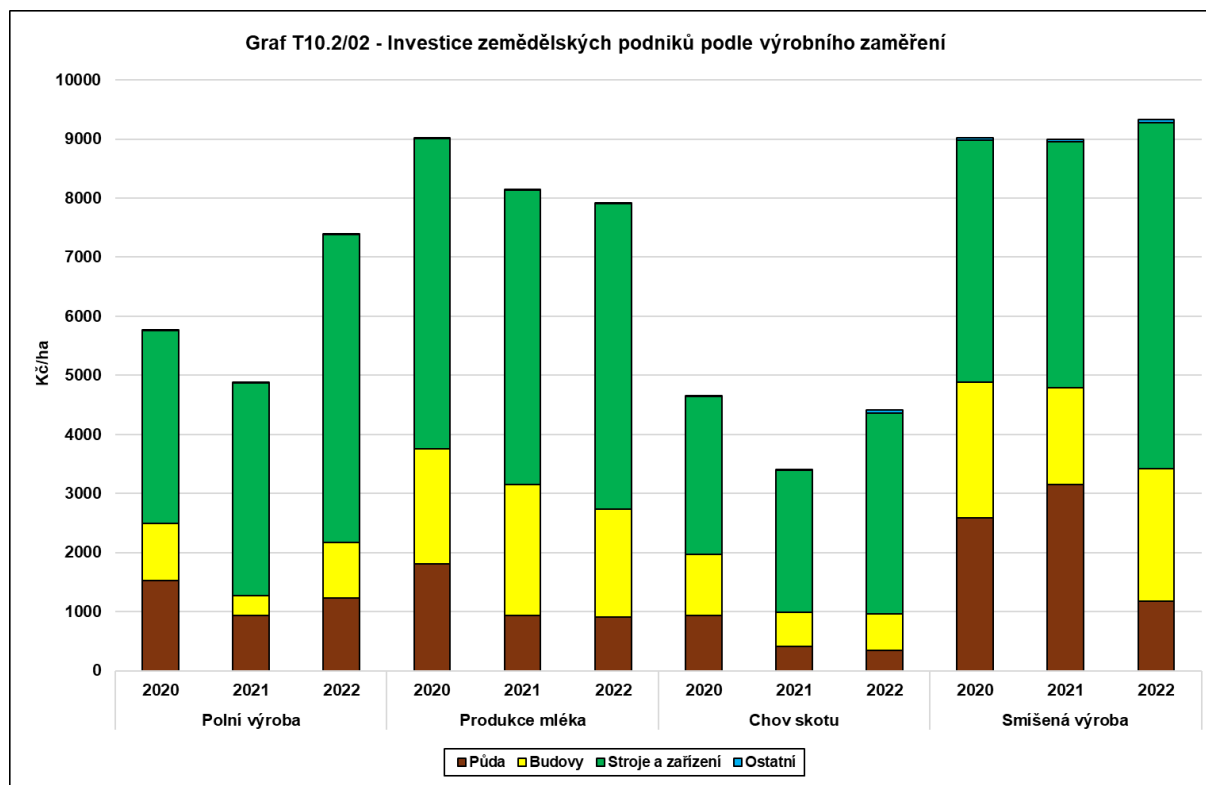
Pramen: Kontaktní pracoviště FADN ČR

Zpracoval: T. Vančová (ÚZEI)

Podniky v horských ANC hospodaří extenzivněji než podniky v produkčně intenzivních oblastech. Tomu odpovídá i objem investic v přepočtu na hektar zemědělské půdy, který je nižší v horských oblastech. V ekonomicky náročnějším období roku 2021 se vývoj investiční aktivity v ČR oslabil, což se v následujícím roce napravilo. V roce 2022 se celkové investice na hektar z. p. v horských ANC meziročně zvýšily téměř o 20 % vlivem vyšších investic do strojů a zařízení. Významný nárůst investic byl pozorován i v ostatních ANC (o 35,4 %) především díky zvýšení investic do strojů, zařízení a budov. V oblastech mimo ANC se v roce 2022 zvýšil objem hrubých investic na hektar o 1,5 %, a to opět hlavně v důsledku nárůstu investic do strojů, zařízení a budov.

Objem investičních dotací na hektar z. p. se v roce 2022 v různých kategoriích podniků podle výrobního zaměření (Graf T10.2/02) s výjimkou chovu dojníc zvýšil. Nejvýraznější nárůst (o 51,4 %) byl zaznamenán v podnicích specializovaných na plní výrobu díky navýšení

investic do budov, strojů a zařízení i zemědělské půdy. Vlivem vyšších investic do budov, strojů a zařízení vzrostly investice u chovu skotu o 30,1 %. U podniků smíšené výroby došlo sice k poklesu investic do zemědělské půdy, ale díky vyšším investicím do budov, strojů a zařízení došlo k 3,7% zvýšení celkových investic na hektar z. p. K poklesu investic došlo ve sledovaném období pouze v chovu dojnic (o 2,9 %) především vlivem snížení investic do modernizace budov.

Pramen: Kontaktní pracoviště FADN ČR

Zpracoval: T. Vančová (ÚZEI)

10.2.4 Shrnutí ekonomických výsledků

Ekonomická úroveň měřená ČPH/AWU se v roce 2022 zvýšila až o 23,1 % na 952,1 tis. Kč, a to zejména díky mimořádně vysoké hodnotě celkové produkce, která dosáhla hodnoty 52 764 Kč/ha. Vysoké ceny zemědělských komodit se projevily jak v rostlinné produkci (meziroční nárůst o 25,8 %), tak také v živočišné produkci (meziroční nárůst o 29,2 %). Současně vstup pracovní síly poklesl o 1,3 % na 2,28 AWU/100 ha.

V roce 2022 došlo k nepatrnému poklesu provozních dotací a podpor na průměrných 11 421 Kč/ha. Platby SAPS včetně Greeningu a Mladého zemědělce, jako nejvýznamnější dotační titul, se vlivem mírného posílení kurzu koruny ve sledovaném roce snížily o 1,7 %. Druhou nejvýznamnější položkou jsou ostatní dotace, jejichž hodnota se meziročně téměř nezměnila. Environmentální dotace, jako třetí nejvýznamnější položka, se oproti předchozímu roku zvýšily o 2,2 %.

Nejvyšší průměrné výše provozních dotací a podpor na hektar dosáhly v roce 2022 podniky právnických osob specializované na produkci mléka (16 041 Kč/ha), nejnižší naopak podniky fyzických osob specializované na polní výrobu (7 320 Kč/ha). Investiční dotace se meziročně zvýšily téměř o 10 %.

Výše odpisů se po poklesu v předchozím roce opět meziročně navýšila o 6,2 %, což svědčí o zintenzivnění investiční aktivity v roce 2022.

Odhady ekonomických výsledků za rok 2023

Předpověď očekávaných hospodářských výsledků pro rok 2023 není tak optimistická jako v předchozím roce. Předpokládá se, že dojde k meziročnímu poklesu celkové produkce o 6 % v důsledku úbytku rostlinné výroby. Avizované snížení produkce a provozních podpor naznačuje pro rok 2023 pokles ukazatele ČPH/AWU až o 22,6 % na 737 tisíc Kč u souboru podniků bez specializovaných chovů prasat a drůbeže.

Nejzřetelnější pokles ČPH/AWU je v roce 2023 odhadován u podniků největší velikosti (25,3 %), následně u středních (19,7 %) a velkých (19,5 %) podniků. Malé podniky představují jedinou výjimku, kde se meziročně očekává nárůst ČPH/AWU, nakolik jsou také výjimkou v očekávaném navýšení provozních podpor a dotací na ha zemědělské půdy.

Z hlediska výrobního zaměření se významný propad ČPH/AWU predikuje u podniků všech VZ ruku v ruce se snižováním provozních podpor a dotací na ha zemědělské půdy.

10.3 Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny

10.3.1 Ekonomické výsledky potravinářského odvětví a hlavních oborů

Tabulka T10.3/01 uvádí vývoj výkonnosti podnikatelských subjektů Výroby potravinářských výrobků CZ-NACE 10, Výroby nápojů CZ-NACE 11 a Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů celkem (CZ-NACE 10 a 11). Jedná se o údaje za subjekty všech velikostních kategorií (tj. s 0 a více zaměstnanci).

T10.3/01 - Vývoj výkonnosti Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů (podnikatelské subjekty všech velikostních kategorií)

Ukazatel	MJ	Výroba potravinářských výrobků			Výroba nápojů			Výroba potravinářských výrobků a nápojů celkem		
		2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index
Tržby celkem	mil. Kč	351 757	421 651	119,9	74 834	85 865	114,7	426 591	507 516	119,0
Tržby na zaměstnance	tis. Kč	4 076	4 951	121,5	5 012	5 738	114,5	4 214	5 069	120,3
Účetní přidaná hodnota	mil. Kč	70 314	75 229	107,0	23 682	26 002	109,8	93 996	101 231	107,7
Účetní přidaná hodnota na zaměstnance	tis. Kč	815	883	108,4	1 586	1 738	109,6	929	1 011	108,9
Počet zaměstnanců	fyzické osoby	86 292	85 166	98,7	14 932	14 965	100,2	101 224	100 131	98,9
Osobní náklady	mil. Kč	42 962	45 818	106,6	9 845	10 923	111,0	52 807	56 742	107,5
Hrubý operační přebytek	tis. Kč	27 351	29 411	107,5	13 837	15 079	109,0	41 189	44 490	108,0
Hrubý operační přebytek na zaměstnance	tis. Kč	317	345	109,0	927	1 008	108,7	407	444	109,2
Výkonová spotřeba	mil. Kč	286 545	354 991	123,9	51 438	60 805	118,2	337 983	415 796	123,0

1) Údaje za rok 2021 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou semidefinitivní.

2) Údaje za rok 2022 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou předběžné. Údaje za tyto roky nejsou zcela srovnatelné z důvodu zpřesnění odhadu ukazatelů (průměrný evidenční počet zaměstnanců, průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený, zaměstnané osoby a mzdy bez ostatních osobních nákladů).

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: Z. Náglová (ÚZEI)

Na základě předběžných výsledků za rok 2022 je patrný pozitivní vývoj ekonomické situace v potravinářském i nápojovém průmyslu oproti roku 2021 ve všech ukazatelích.

K poklesu došlo pouze u počtu zaměstnanců o 1,3 % ve Výrobě potravinářských výrobků, ve Výrobě nápojů počet zaměstnanců stagnoval.

V případě Výroby potravinářských výrobků (CZ-NACE 10) je odhadován meziroční nárůst hodnot všech ukazatelů uvedených v tab. T10.3/01 s výše uvedenou výjimkou poklesu počtu zaměstnanců. Celkové tržby se meziročně zvýšily o 19,9 %, výkonová spotřeba vzrostla o 23,9 %, hrubý operační přebytek o 7,5 % a přidaná hodnota o 7,0 %.

Tržby Výroby nápojů (CZ-NACE 11) dle předběžných výsledků za rok 2022 meziročně vzrostly o 14,7 %, v případě přepočtu na zaměstnance došlo k obdobnému růstu o 14,5 %. Účetní přidaná hodnota se meziročně zvýšila o 9,8 % a hrubý operační přebytek o 9,0 %. Z nákladových položek došlo k nárůstu osobních nákladů o 11,0 %, výkonová spotřeba vzrostla o 18,2 %.

Meziroční tempo růstu absolutní výše tržeb i tržeb na zaměstnance bylo rychlejší v CZ-NACE 10. Naopak přidaná hodnota více vzrostla ve Výrobě nápojů díky nižšímu nárůstu výkonové spotřeby. Naopak ve výrobě nápojů se meziročně zvýšily více osobní náklady.

Hlavní ekonomické ukazatele dle výrobních oborů

Vývoj tržeb celkem a účetní přidané hodnoty na zaměstnance dle výrobních oborů (u podnikatelských subjektů Výroby potravinářských výrobků s 0 a více pracovníky) uvádí tab. T10.3/02. Vývoj hrubého operačního přebytku, hrubého operačního přebytku na zaměstnance a osobních nákladů je zachycen v tab. T10.3/03. Meziroční vývoj jednotlivých výše uvedených ukazatelů je oborově i sektorově diferencovaný.

Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků (CZ-NACE 10.1) se řadí mezi významné obory CZ-NACE 10 z hlediska podílu na celkových tržbách (dle předběžného údaje pro rok 2022 činil 19,2 %). V absolutní výši tržeb se umístil na druhém místě. Meziročně tyto tržby vzrostly o 14,4 %, stejně tak i osobní náklady o 5,6 %. Absolutní výše hrubého operačního přebytku klesla o 10,4 %, při přepočtu na zaměstnance o 8,6 % vlivem rychlejšího nárůstu osobních nákladů.

Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů (CZ-NACE 10.2) patří mezi nejmenší obory co se týče generovaných tržeb. Podíl oboru na celkových tržbách Výroby potravinářských výrobků činí 0,9 %. Tržby se meziročně zvýšily o 19,5 %. U ostatních ukazatelů (účetní přidaná hodnota na zaměstnance, hrubý operační přebytek) byl zaznamenán pokles vlivem nárůstu osobních nákladů.

Obor **Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny (CZ-NACE 10.3)** meziročně vykázal růst tržeb v rámci CZ-NACE 10 o 22,8 %. Na celkových tržbách CZ-NACE 10 se obor podílí 3,0 %. Obor vygeneroval druhou nejnižší výši tržeb v roce 2022. Rostoucí trend je patrný u hrubého operačního přebytku, tj. o 50,1 %, při přepočtu na zaměstnance došlo k nárůstu hodnoty ukazatele o 51,4 %. Přidaná hodnota na zaměstnance meziročně také výrazně vzrostla o 19,9 %.

Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků (CZ-NACE 10.4) meziročně vykázala nárůst tržeb o 29,1 %. Obor se na tržbách potravinářského průmyslu dle předběžných údajů za rok 2022 podílel 6,7 %. Přidaná hodnota na pracovníka meziročně klesla o 7,9 %. Jedná se o jediný obor, kde došlo k poklesu tohoto ukazatele. V tomto kontextu se snížil hrubý operační přebytek absolutně i na pracovníka (o 14,3 %, resp. 13,3 %). Osobní náklady meziročně vzrostly o 10,8 %. Přidaná hodnota na pracovníka zůstává v rámci hodnocených výrobních oborů nejvyšší.

Výroba mléčných výrobků (CZ-NACE 10.5) meziročně vykázala nárůst tržeb o 21,3 %. Podíl oboru na celkových tržbách CZ-NACE 10 v roce 2022 činí 15,4 %. Meziročně se zvýšila přidaná hodnota na zaměstnance o 10,4 %. Rovněž vzrostl i celkový hrubý operační přebytek i hrubý operační přebytek na pracovníka (16,5 %, resp. 17,6 %). Osobní náklady meziročně vzrostly o 5,5 %.

Výroba mlýnských a škrobářských výrobků (CZ-NACE 10.6) dosáhla meziročního nárůstu tržeb o 27,5 %. Jedná se o druhý nejvyšší nárůst tržeb při mezioborovém srovnání. Na struktuře tržeb potravinářství CZ-NACE 10 se obor podílí 4,2 %. Účetní přidaná hodnota na zaměstnance se meziročně zvýšila o 22,6 %, stejně tak i u hrubý operační přebytek celkem (o 33,5 %), ale i přepočtený na zaměstnance (o 39,8 %), což bylo ovlivněno i poklesem počtu pracovníků. Osobní náklady se meziročně zvýšily o 6,9 %.

Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (CZ-NACE 10.7) se na celkových tržbách potravinářského průmyslu dle předběžných údajů za rok 2022 podílí 13,0 %. Celkové tržby oboru se meziročně zvýšily o 24,6 %. Pozitivní vývoj je patrný i u účetní přidané hodnoty na zaměstnance, která vzrostla o 16,0 %. Hrubý operační přebytek zaznamenal nárůst o 28,4 %, při přepočtu na zaměstnance vzrostl o 30,5 %. Obor dlouhodobě vykazuje nejnižší účetní přidanou hodnotu na zaměstnance.

Výroba ostatních potravinářských výrobků (CZ-NACE 10.8)¹²⁹ se významně podílí na celkových tržbách Výroby potravinářských výrobků CZ-NACE 10, tj. 21,8 %. Meziročně tržby vzrostly o 18,1 %, účetní přidaná hodnota na zaměstnance o 2,9 %. Pokles ukazatelů byl zjištěn u hrubého operačního přebytku, tj. o 0,5 %, hrubého operačního přebytku na zaměstnance o 1,7 %. Osobní náklady vzrostly o 7,8 %.

Ve výrobě průmyslových krmiv (CZ-NACE 10.9) meziročně došlo ke zvýšení tržeb o 18,1 %. Výrobní obor se na celkových tržbách potravinářského průmyslu podílí 15,9 %. Účetní přidaná hodnota na zaměstnance vzrostla o 16,0 %. Přidaná hodnota na zaměstnance patří mezi nejvyšší v rámci CZ-NACE 10. Hrubý operační přebytek se meziročně zvýšil

129 Tj. Výroby cukru, Výroby kaka, čokolády a cukrovinek, Zpracování čaje a kávy, Výroby koření a aromatických výtažků, Výroby hotových pokrmů, Výroby homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin, Výroby ostatních potravinářských výrobků j. n.

o 19,5 %, stejně tak i hodnota ukazatele v přepočtu na jednoho zaměstnance (o 26,0 %). Osobní náklady meziročně stagnovaly (nárůst o 0,2 %).

Souhrnně lze meziroční vývoj ekonomické situace oborů Výroby potravinářských výrobků CZ-NACE 10 vyhodnotit jako velmi dobrý. Tržby se dle předběžných údajů meziročně ve všech výrobních oborech zvýšily. Meziročně došlo k růstu produktivity práce (měřenou účetní přidanou hodnotou na zaměstnance) také ve všech oborech, vyjma poklesu u výrobců tuků a olejů a zpracovatelů ryb. Celkově se v CZ-NACE 10 zvýšily tržby o 19,9 %, účetní přidaná hodnota na zaměstnance vzrostla o 8,4 % a hrubý operační přebytek na zaměstnance vzrostl o 9,0 %.

V nápojovém průmyslu (CZ-NACE 11) meziročně došlo k růstu tržeb o 14,7 %. Tempo růstu produktivity práce bylo rychlejší než ve Výrobě potravinářských výrobků (CZ-NACE 10), tj. nárůst ukazatele o 9,6 %. Hrubý operační přebytek vzrostl o 9,0 %, při přepočtu na zaměstnance se jedná o 8,7 %. Osobní náklady rostly rychleji v CZ-NACE 11 (o 11,0 %) než v CZ-NACE 10 (6,6 %).

T10.3/02 - Vývoj tržeb a účetní přidané hodnoty na zaměstnance

Výrobní obor	Tržby celkem (mil. Kč)			Účetní přidaná hodnota na zaměstnance (tis. Kč)		
	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index
10.1	70 706	80 922	114,4	702	717	102,2
10.2	3 076	3 676	119,5	841	744	88,5
10.3	10 327	12 686	122,8	686	822	119,9
10.4	21 778	28 105	129,1	3 237	2 982	92,1
10.5	53 604	65 008	121,3	890	982	110,4
10.6	13 891	17 713	127,5	888	1 089	122,6
10.7	43 853	54 650	124,6	555	643	116,0
10.8	77 746	91 841	118,1	1 027	1 056	102,9
10.9	56 775	67 050	118,1	1 376	1 596	116,0
10	351 757	421 651	119,9	815	883	108,4
11	74 834	85 865	114,7	1 586	1 738	109,6

1) Údaje za rok 2021 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou semidefinitivní.

2) Údaje za rok 2022 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou předběžné. Údaje za tyto roky nejsou zcela srovnatelné z důvodu zpřesnění odhadu ukazatelů (průměrný evidenční počet zaměstnanců, průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený, zaměstnané osoby a mzdy bez ostatních osobních nákladů).

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: Z. Náglová (ÚZEI)

T10.3/03 - Vývoj hrubého operačního přebytku, hrubého operačního přebytku na zaměstnance a osobních nákladů

Výrobní obor	Hrubý operační přebytek (mil. Kč)			Hrubý operační přebytek na zaměstnance (tis. Kč)			Osobní náklady (mil. Kč)		
	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index
10.1	4 725	4 232	89,6	242	222	91,4	8 950	9 451	105,6
10.2	221	125	56,6	303	167	55,3	392	431	109,8
10.3	692	1 039	150,1	210	318	151,4	1 569	1 650	105,1
10.4	2 117	1 815	85,7	2 538	2 200	86,7	583	645	110,8
10.5	2 637	3 072	116,5	313	368	117,6	4 851	5 118	105,5
10.6	928	1 238	133,5	340	476	139,8	1 492	1 594	106,9
10.7	4 021	5 163	128,4	147	192	130,5	11 146	12 141	108,9
10.8	8 142	8 103	99,5	453	445	98,3	10 310	11 113	107,8
10.9	3 868	4 624	119,5	706	889	126,0	3 670	3 676	100,2
10	27 351	29 411	107,5	317	345	109,0	42 962	45 818	106,6
11	13 837	15 079	109,0	927	1 008	108,7	9 845	10 923	111,0

1) Údaje za rok 2021 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou semiděfinitivní.

2) Údaje za rok 2022 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou předběžné. Údaje za tyto roky nejsou zcela srovnatelné z důvodu zpřesnění odhadu ukazatelů (průměrný evidenční počet zaměstnanců, průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený, zaměstnané osoby a mzdy bez ostatních osobních nákladů).

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: Z. Náglová (ÚZEI)

10.3.2 Práce a mzdy v potravinářském průmyslu

Vývoj zaměstnanosti a průměrné měsíční mzdy na fyzickou osobu ve výrobních oborech Výroby potravinářských výrobků a Výrobě nápojů je uveden v tab. T10.3/04.

Počet zaměstnanců u podnikatelských subjektů Výroby potravinářských výrobků (CZ-NACE 10) meziročně dle předběžných odhadů poklesl o 1,3 %. Ve Výrobě nápojů (CZ-NACE 11) počet zaměstnanců stagnoval (mírný nárůst o 0,2 %).

V rámci oborové struktury Výroby potravinářských výrobků u podnikatelských subjektů s 0 a více zaměstnanci se Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků (CZ-NACE 10.7) vyznačuje nejvyšším počtem zaměstnaných osob. V pekárenském průmyslu bylo dle předběžných údajů za rok 2022 zaměstnáno 26 897 osob. Obor se na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářství podílí 31,6 %. Meziročně v tomto oboru počet zaměstnanců klesl o 1,6 %.

S celkovým počtem 19 092 pracovníků dle předběžných údajů za rok 2022 zaujímá Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků (CZ-NACE 10.1) druhé místo (tj. podíl 22,4 % na celkovém počtu zaměstnanců CZ-NACE 10) s meziročním poklesem o 2,1 %.

Třetí nejvýznamnější místo, co se týče počtu zaměstnaných osob, představuje Výroba ostatních potravinářských výrobků (CZ-NACE 10.8), kde pracuje 21,4 % osob. Meziročně se počet pracovníků v oboru zvýšil o 1,2 %.

Nejmenší podíl patří oboru Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů (CZ-NACE 10.1), se zastoupením 0,9 % na celkovém počtu zaměstnaných v potravinářském průmyslu.

Meziročně k roku 2022 došlo k největšímu poklesu osob ve výrobě průmyslových krmiv (o 5,1 %) a výrobců mlýnských výrobků o 4,6 %.

Průměrné mzdy¹³⁰ se ve Výrobě potravinářských výrobků meziročně zvýšily o 6,5 %, tj. na 30 730 Kč. Ve výrobě nápojů došlo k nárůstu o 11,0 %, tj. na 41 753 Kč. Podstatně vyšší průměrnou mzdou jsou tak odměňováni pracovníci Výroby nápojů než Výroby potravinářských výrobků. Ve všech výrobních oborech byl zaznamenán růst průměrné měsíční mzdy. Nejvíce mzdy vzrostly v mlýnském a pekárenském průmyslu.

T10.3/04 - Vývoj zaměstnanosti a mezd dle oborů Výroby potravinářských výrobků a Výroby nápojů

Výrobní obor	Počet zaměstnanců			Průměrná mzda (Kč)		
	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index	2021 ¹⁾	2022 ²⁾	meziroční index
10.1	19 493	19 092	97,9	27 058	28 698	106,1
10.2	729	747	102,5	31 789	33 491	105,4
10.3	3 298	3 270	99,2	27 676	29 332	106,0
10.4	834	825	98,9	39 936	45 361	113,6
10.5	8 418	8 337	99,0	32 671	34 845	106,7
10.6	2 725	2 601	95,4	30 882	36 203	117,2
10.7	27 342	26 897	98,4	23 663	25 670	108,5
10.8	17 973	18 197	101,2	33 062	34 584	104,6
10.9	5 480	5 200	94,9	39 201	39 710	101,3
10	86 292	85 166	98,7	28 861	30 730	106,5
11	14 932	14 965	100,2	37 625	41 753	111,0

1) Údaje za rok 2021 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou semidefinitivní.

2) Údaje za rok 2022 za podniky s 0 a více zaměstnanci jsou předběžné. Údaje za tyto roky nejsou zcela srovnatelné z důvodu zpřesnění odhadu ukazatelů (průměrný evidenční počet zaměstnanců, průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený, zaměstnané osoby a mzdy bez ostatních osobních nákladů).

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: Z. Náglová (ÚZEI)

11 SOUHRNNÉ HODNOCENÍ AGRÁRNÍ POLITIKY

V důsledku přípravy tzv. Zeleného údělu (Green Deal) EU došlo v EU k odsouhlasení strategických plánů zemědělské politiky jednotlivých členských zemí na období 2023–2027 až v druhé polovině roku 2022 a podpory v roce 2022 v rámci SZP byly poskytovány na základě podmínek tzv. přechodného období. SZP 2023+ přitom představuje významné změny jak v zaměření podpor, tak ve zpřísnění podmínek jejich poskytování. Jde zejména o uplatnění 23% redistribuce části přímých plateb ve prospěch podniků do 150 ha a o důslednější orientaci na vztahy zemědělství k životnímu prostředí. Významnou změnou je i navýšení spolufinancování Pilíře 2 SZP z 35 % na 65 %.

Podpory přímo zemědělským podnikům přitom klesly meziročně ze 47,3 mld. Kč na 40,4 mld. Kč, tj. o téměř 15 %. Mírně o zhruba 6 % se snížily národní podpory potravinářství. Z evidovaných celkových výdajů činil podíl podpor přímo zemědělským podnikům v obou sledovaných letech kolem 64–66 %. Podíl podpor obecných služeb (výzkumu, vzdělávání,

130 Mzdové náklady bez ostatních osobních nákladů, která připadly v průměru na jednoho zaměstnance za jeden měsíc.

poradenství, informatiky ad.), které jsou zaměřeny na podporu dlouhodobého rozvoje a posílení konkurenceschopnosti agrárního sektoru, se udržuje na úrovni 16–17 mld. Kč (viz tab. T11/02-03, resp. podrobněji v přílohové tab. 11/02), což lze hodnotit jako pozitivní charakteristiku české zemědělské politiky.

Na snížení podpor zemědělským podnikům o zmíněných 7 mld. Kč se podílely změny v kurzu Kč vůči € a zejména snížení podpor OZE (BPS) ve výši 4,1 mld. Kč v roce 2022 na 400 mil. Kč v roce 2023. Snížení těchto podpor se uskutečnilo v důsledku vyšších cen energií a převedením podpor do výdajů spotřebitelů energií, při odpovídajícím zvýšení tržní produkce BPS zemědělských podniků. Také národní podpory (bez OZE) poklesly o 1,7 mld. Kč. V obou sledovaných letech byly poskytovány zemědělským i potravinářským podnikům kompenzace vysokých cen energií¹³¹. Podrobnější složení a meziroční vývoj podpor podle zdrojů, resortů a institucí je uveden v přílohové. tab. 11/01.

T11/01 - Výdaje na agrární politiku podle zdrojů a příjemců podpor (mil. Kč)

Zdroj/сектор	2022	2023 ^p	Meziroční index
1 Rezort MZe celkem	21 889	19 144	87,46
1.1 Výdaje MZe: dotace, nařízení vlády a ostatní	11 378	8 417	73,98
1.2 Výdaje PGRLF	1 642	1 775	108,10
1.3 Výdaje SZIF	6 595	6 693	101,49
1.4 Ostatní instituce resortu MZe	2 274	2 259	99,34
2 Státní pozemkový úřad	1 561	1 719	110,12
3 Státní hmotné rezervy	316	347	109,81
4 GA ČR, TA ČR	250	340	136,00
5 Jiné resorty a státní instituce	7 891	7 566	95,88
6 Kraje a obce	3 101	3 462	111,64
7 Spotřebitelé	4 100	400	9,76
8 EU	31 972	30 059	94,02
Celkem výdaje na agrární politiku, z toho pro:	71 080	63 038	88,69
- zemědělské podniky	47 338	40 441	85,43
- potravinářství	1 208	1 141	94,39
- lesnictví ¹⁾	311	332	106,81
- vodní hospodářství a rybářství ¹⁾	4 642	3 472	74,79
- venkov ¹⁾	401	75	18,77
- obchod	0	0	x
- spotřebitelé	684	372	54,35
- obecné služby ²⁾	16 496	17 205	104,30

p = předpoklad k 30. 6. 2024

1) Výdaje do uvedených sektorů z PRV, resp. OP Rybářství.

2) Obecné služby: veřejné výdaje na výzkum, vzdělávání, kontrolní činnosti apod., které nejsou přímo alokovány na jednotlivé podniky.

Pramen: údaje z tabulek kap. 2

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Z hlediska zdrojů všech podpor činil podíl zdrojů EU v roce 2022 zhruba 45 %, resp. 48 % v roce 2023, avšak u podpor zemědělským podnikům je tento podíl podstatně vyšší, 63 %,

131 Podpory Piliře 2 v rámci nové SZP 2023+ se týkají podpor vyplacených k 31. 12. 2023 ve výši 1,6 mld. Kč. Zažádáno však bylo od roku 2023 o celkem 13,5 mld. Kč v rámci tzv. projektových opatření a o 10,5 mld. Kč v rámci tzv. neprojektových opatření.

resp. 68 % (viz tab. T11/02-01). Potvrzuje se tak stále vysoká závislost českého zemědělství na výdajích EU.

T11/02 - Podpory zemědělským podnikům a obecných služeb (mil. Kč)

T11/02-01 Podpory zemědělským podnikům podle zdrojů

zdroj	2022			2023 ^P		
	EU	ČR	celkem	EU	ČR	celkem
Pilíř 1 SZP	20 800	530	21 330	19 929	0	19 929
Pilíř 2 SZP	8 308	4 075	12 383	7 172	5 573	12 745
Ost. podpory SZP	566	630	1 195	509	196	705
Národní podpory	0	12 430	12 430	0	7 062	7 062
Celkem	29 674	17 664	47 338	27 610	12 831	40 441

T11/02-02 Podpory zemědělským podnikům podle způsobů jejich zavádění

Kategorie podpor OECD	2022	2023 ^P
A - Podpory založené na komoditních výstupech	0	0
B - Platby založené na užití vstupů - z toho na tvorbu fixního kapitálu	9 135 3 527	10 065 5 506
C - Platby založené na aktuálním stavu PZTD, s požadovanou produkcí	11 368	8 788
D - Platby založené na neaktuálním stavu PZTD, s požadovanou produkcí	0	0
E - Platby založené na neaktuálním stavu PZTD, s nepožadovanou produkcí	11 583	10 993
F - Platby založené na nekomoditních kritériích	11 113	10 152
G - Ostatní platby	39	42
Podpory OZE - BPS	4 100	400
Celkem	47 338	40 441

P = plocha; Z = zvířata; T = tržby; D = příjmy

p = předpoklad k 30. 6. 2024

Bez výdajů spotřebitelů v důsledku vyšších domácích CZV proti CZV z dovážejících třetích zemí.

T11/02-03 Podpory obecných služeb agrárního sektoru

Kategorie obecných služeb OECD	2022	2023 ^P
H - Zemědělský znalostní systém	10 613	10 871
H1 - Získávání znalostí o zemědělství	2 867	2 697
H2 - Přenos znalostí v zemědělství	7 746	8 174
I - Inspekce a kontrola	2 308	2 285
I1 - Bezpečnost potravin a kontrola zemědělských produktů	613	590
I2 - Inspekce a kontrola škůdců a nemocí	820	796
I3 - Kontrola vstupů	875	899
J - Rozvoj a údržba infrastruktury	1 012	1 182
J1 - Hydrologická infrastruktura	53	56
J3 - Institucionální infrastruktura	959	1 126
K - Marketing a propagace	335	277
K2 - Propagace zemědělských produktů	335	277
K - Veřejné skladování	316	347
M - Různé (ostatní, vč. pozemkových úprav)	1 912	2 243
Celkem obecné služby	16 496	17 205

p = předpoklad k 30. 6. 2024

Pramen: údaje z tabulek kap. 2

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

Další pohled na strukturu podpor zemědělským podnikům s využitím kategorií podpor podle metodologie OECD poskytuje tab. T11/02-02. Většina podpor cílí na zlepšení či udržení příjmů podniků. Pozitivním směrem je, že výdaje spojené s podporou vztahu zemědělství k životnímu prostředí a pohodě zvířat se pohybují na úrovni kolem 50 % celkových výdajů, i když značná část těchto výdajů cílí i na zlepšení příjmů podniků; výdaje na „čisté“ ekosystémové služby (např. biopásy apod.) se pohybují na úrovni 24-25 % podpor zemědělským podnikům. Pozitivně lze hodnotit i skutečnost, že podíl investičních podpor se meziročně zvýšil ze 7 % na 14 %.

Podmínky poskytování a reálná implementace některých podpor podnikům však nebyla vždy v souladu s evropskými cíli či byla spojena s nedostatečnou kontrolou dodržování podmínek (vazby výdajů na cíle, nedostatečná inovativnost investic ad.)¹³².

Provozní podpory se nadále významně podílejí na celkové produkci zemědělství (18–19 %) a zejména na důchodu z faktorů sektoru zemědělství (48-52 %). V přepočtu na jeden ha z. p. evidované v LPIS veškeré podpory zemědělským podnikům v roce 2022 činily 13,5 tis. Kč, resp. 11,6 tis. Kč v roce 2023. V přepočtu na jednoho přepočítaného pracovníka (AWU) podpory v roce 2022 dosahovaly téměř 500 tis. Kč, při jejich poklesu na zhruba 430 tis. Kč v roce 2023. Z údajů FADN nutno konstatovat, že prakticky žádná kategorie zemědělských podniků by nebyla bez dané výše provozních podpor dlouhodoběji ekonomicky trvale udržitelná. Z údajů FADN dále vyplývá, že podpory v roce 2022 nesnížily ekonomické rozdíly zejména mezi velkými a nejmenšími podniky, mezi podniky orientovanými převážně na polní výrobu a ostatními podniky, či mezi podniky v lepších a horších přírodních podmínkách (ANC). Dopady změn SZP od roku 2023 (zejména redistribuční platby) budou předmětem až následujících zpráv.

Dlouhodobé problémy českého zemědělství ve vztahu k životnímu prostředí, zejména pokud jde o erozi půd, vodní režim krajiny, biodiverzitu a snižování emisí, se snaží účinněji řešit nová SZP 2023+. Protože rok 2023 je prvním rokem nové zemědělské politiky, hodnocení jejího dopadu v tomto směru bude záležitostí analýz v dalších letech. Pozitivem je zmíněné zvyšování podílu podpor na investice s jejich cílenějším zaměřením nejen na zvyšování konkurenceschopnosti podniků (např. na snižování potřeby lidské práce a dalších vstupů), ale návazně i na řešení uvedených problémů životního prostředí.

Příjmy na placeného i neplaceného pracovníka v zemědělství jsou také v důsledku vysokých provozních podpor relativně vysoké. Pokud jde o mzdy, zůstávají v zemědělství téměř na 80 % parity v rámci národního hospodářství, která je v porovnání s naprostou většinou zemí EU nadprůměrná.

132 Viz např. závěr z kontrolní akce 21/33 „Peněžní prostředky státu a Evropské unie vynakládané v resortu Ministerstva zemědělství na podporu zpracování zemědělských produktů“. NKÚ, usnesení č. 14/XV/2022.

Podpory spojené se stabilizací sektoru tzv. citlivých komodit (VCS) působí většinou na zachování jejich produkce, u některých komodit (ovoce, zelenina) však přesto z jiných příčin přetrvává pokles ploch a podílu jejich produkce na domácím trhu. Podobně se vyvíjí produkce monogastrů, zejména vepřového masa, u kterých jsou však uplatňovány pouze kompenzace za vyšší náklady při zlepšování životních podmínek zvířat.

P1 OFICIÁLNÍ VÝSLEDKY ŠETŘENÍ FADN ZEMÍ EU ZA ÚČETNÍ ROK 2021

Oficiální výsledky šetření Zemědělské účetní datové sítě (FADN) v členských státech EU jsou pravidelně publikovány Evropskou komisí – Generálním ředitelstvím pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI). Veřejnosti jsou tyto výsledky přístupné mj. na internetových stránkách [Evropské komise](#).

Výsledky jsou prezentovány na základě jednotného metodického postupu ve formě Standardního výstupu FADN. V příloze tab. P1/01 jsou uvedeny oficiální výsledky za EU v rozsahu převážné většiny ukazatelů Standardního výstupu. Ve stejné struktuře jsou obdobné výsledky prezentovány Evropskou komisí i za srovnatelné skupiny zemědělských podniků podle jednotlivých typů výrobního zaměření (polní výroba, zahradnictví, trvalé kultury, chov zvířat zkrmujiících objemnou píci, chov zvířat krmených jadrným krmivem, smíšená výroba) a podle tříd ekonomické velikosti zemědělských podniků¹³³. Standardní výstup FADN obsahuje ukazatele popisující základní výrobní strukturu zemědělských podniků v naturálních ukazatelích (ha, DJ) a celou řadu ekonomických indikátorů. Jmenovitě se jedná o ukazatele celkové produkce v členění na jednotlivé komodity rostlinné a živočišné produkce, dále ukazatele nákladů, dotací do zemědělství, salda dotací a daní, ukazatele důchodové povahy a charakteristiky pasiv a aktiv. Za každý průměrný podnik je uveden vstup pracovní síly celkem v přepočtu na AWU¹³⁴ a vstup neplacené pracovní síly v přepočtu na FWU¹³⁵.

Způsob výpočtu základních ukazatelů hospodářského výsledku zemědělského podniku podle metodiky Standardního výstupu EU zobrazuje schéma na obr. P1/01.

Oficiální výsledky jsou za jednotlivé země zjišťovány prostřednictvím systému vážení. Každý podnik souboru FADN má přidělen tzv. nápočtový koeficient vyjadřující počet podniků téhož regionu, výrobního zaměření a ekonomické velikosti, které tento podnik reprezentuje, a to podle skutečného celkového počtu podniků obdobné skupiny v příslušném členském státě. Výsledné hodnoty ukazatelů Standardního výstupu FADN jednotlivých podniků jsou vynásobeny nápočtovým koeficientem, čímž jsou zjištěny extrapolované hodnoty za celé

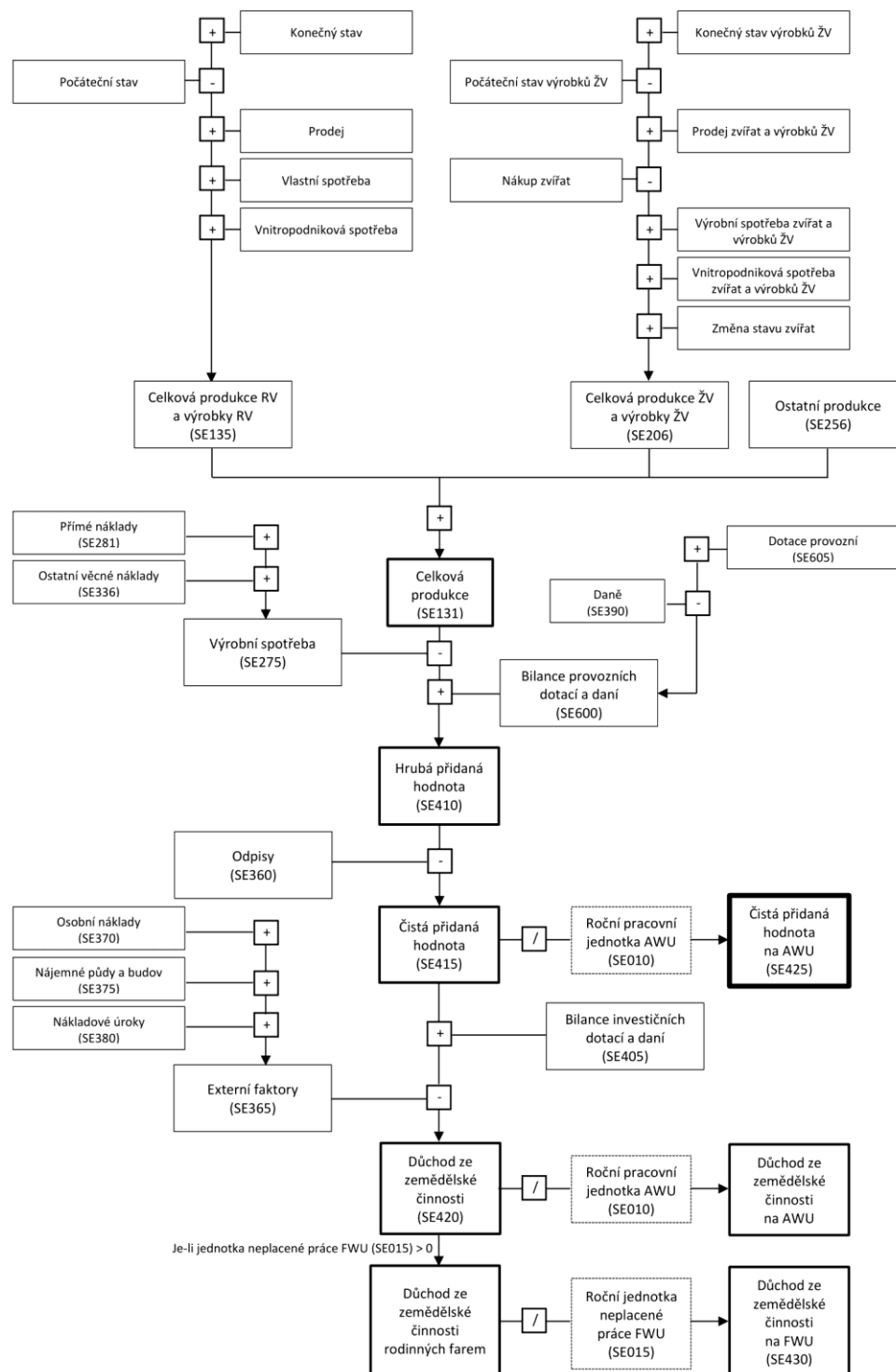
133 *Ekonomická velikost – klasifikační systém EU definuje podle hodnoty celkové standardní produkce podniku celkem 14 tříd ekonomické velikosti.*

134 *AWU – Roční pracovní jednotka (1 AWU je ekvivalent 2 000 hod. práce).*

135 *FWU – Roční pracovní jednotka neplacené (rodinné) práce (1 FWU je ekvivalent 2 000 hod. neplacené práce).*

zemědělství příslušného státu EU (resp. za tu část populace, která je pokryta šetřením FADN, tj. tržně orientované farmy). Vydělením těchto hodnot celkovým počtem všech zemědělských podniků reprezentovaných v šetření FADN daného regionu, je dosaženo výsledku za průměrný podnik. Jedná se o vážený průměr na jeden podnik, kde jako váhy fungují počty podniků v jednotlivých typech výrobního zaměření, v regionu a v třídách ekonomické velikosti zemědělského podniku tak, jak jsou zjištěny Strukturálním šetřením v zemědělství (FSS). Za účetní období 2021 reprezentuje šetření FADN v České republice všechny zemědělské podniky a farmy zachycené Integrovaným šetřením v zemědělství (IFS) 2020, jejichž ekonomická velikost přesahuje 15 tis. EUR (třída ekonomické velikosti V.–XIV.), tj. 14 210 podniků, které celkově obhospodařují 3 600 tis. ha z. p. Pro lepší srovnatelnost výsledků států EU 27 jsou uvedeny hodnoty ukazatelů přepočtené na 1 ha využívané z. p.

Obr. P1/01 – Odvození ukazatelů ekonomických výsledků FADN EU

Pramen: Farm Accountancy Data Network, European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development, terminologie podle ÚZEI

Zpracoval: Kontaktní pracoviště FADN ČR (ÚZEI)

P2 TABULKOVÁ PŘÍLOHA

1.1/01	Podíl zemědělství, lesnictví, rybolovu a potravinářského průmyslu na hrubé přidané hodnotě v základních cenách
1.3/01	Daňové zatížení podnikatelů v rezortu zemědělství
1.3/02	Přehled inkasa spotřebních daní v rezortu zemědělství
2.1/01	Předmět a výše plateb opatření AEKO, EZ, Natura 2000 a ANC v PRV 2014–2020
2.1/02	Předmět a výše podpor v ose II v rámci PRV 2007–2013
2.1/03	Předmět a výše plateb v HRDP
2.1/04	Předmět a výše plateb opatření AEKO, EZ, Natura 2000, ANC, ALS dle SP SZP 2023–2027
6.1/01	Velikostní struktura obchodních korporací obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2023
6.1/02	Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 2005–2023
6.4/01	Pojištění hospodářských zvířat a plodin
8.2/01	Stavy hospodářských zvířat
8.2/02	Porážky hospodářských zvířat
10.1/01	SZÚ – Celková produkce v základních cenách
10.1/02	SZÚ – Důchod ze zemědělské činnosti a kapitálový účet
10.2/01	Výsledky hospodaření podniků podle třídy ekonomické velikosti
10.2/02	Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření
10.2/03	Výsledky hospodaření podniků podle ANC
11/01	Rekapitulace výdajů do agrokompexu ČR podle hlavních směrů podpor
P1/01	Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 – Standardní výstup přepočtený na 1 ha

1.1/01 - Podíl zemědělství¹⁾, lesnictví²⁾, rybolovu³⁾ a potravinářského průmyslu⁴⁾ na hrubé přidané hodnotě v základních cenách (%)

Rok	Zemědělství	Lesnictví	Rybolov	Potravinářský průmysl
Běžné ceny				
2014	1,98	0,75	0,016	2,24
2015	1,75	0,71	0,015	2,17
2016	1,69	0,60	0,015	2,26
2017	1,71	0,57	0,011	2,25
2018	1,65	0,53	0,012	2,24
2019	1,60	0,48	0,012	2,19
2020	1,79	0,33	0,013	2,16
2021	1,70	0,33	0,008	2,01
2022	1,76	0,33	0,007	1,95
2023	1,42	0,33	0,008	2,04
Stálé ceny roku 2010/2015⁵⁾				
2014	1,18	0,58	0,013	2,15
2015	1,19	0,59	0,012	2,14
2016	1,22	0,57	0,011	2,23
2017	1,11	0,57	0,009	2,36
2018	1,08	0,66	0,011	2,34
2019	1,02	0,74	0,011	2,29
2020	1,90	0,77	0,017	2,26
2021	1,74	0,23	0,014	2,20
2022	1,71	0,10	0,008	2,09
2023	1,66	0,12	0,004	2,04

1) CZ-NACE 01 Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti.

2) CZ NACE 02 Lesnictví a těžba dřeva.

3) CZ NACE 03 Rybolov a akvakultura.

4) CZ NACE 10+11+12 Výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků.

5) Od roku 2020 jsou uplatněny stálé ceny roku 2015.

Pramen: ČSÚ, údaje čtvrtletních národních účtů; revidované údaje

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

1.3/01 - Daňové zatížení podnikatelů v resortu zemědělství (mil. Kč)

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Daň z příjmu fyzických osob	608,00	419,04	713,00	694,97	869,09	125,1
Daň z příjmu právnických osob	2 397,00	1 926,56	3 836,25	5 404,47	8 906,46	164,8
Daň z příjmu FO a PO celkem	3 005,00	2 345,59	4 549,25	6 099,43	9 775,54	160,3
Daň z nemovitostí	1 133,00	1 155,93	1 173,90	1 159,47	1 149,42	99,1
Daň z přidané hodnoty (nadměrný odpočet ¹⁾)	-3 784,00	-4 280,32	-3 603,87	-5 040,74	-3 875,58	76,9
Daň spotřební - vratka daně za zelenou naftu ²⁾	-990,00	-2 844,00	-2 979,00	-2 670,16	-2 276,91	85,3

1) Odpočet daně převyšoval v letech 2017 až 2023 daň na výstupu za zdaňovací období.

2) Údaje MZe.

Pramen: GFR a MZe

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

1.3/02 - Přehled inkasa spotřebních daní v resortu zemědělství (mil. Kč)

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Spotřební daň z lihu	389,55	365,79	385,41	75,31	69,63	92,5
Spotřební daň z minerálních olejů	269,96	43,05	0,96	1,55	2,32	150,3
Spotřební daň z vína a meziproductů	64,96	56,10	35,87	92,04	74,37	80,8
Spotřební daň z piva	4,67	4,79	5,11	5,67	5,97	105,3

Pramen: GŘC

Zpracoval: M. Šimpachová Pechrová (ÚZEI)

2.1/01 - Předmět a výše plateb dohájícího opatření AEKO, EZ v PRV 2014–2020

Opatření	Předmět a výše podpor (platné pro rok 2023)
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Integrovaná produkce	Kompenzace pro podniky hospodařící podle pravidel integrovaného zemědělství. Výše podpory: pro ovoce 9 742,86 Kč/ha, pro víno (základní ochrana vinic) 7 789,47 Kč/ha, (nadstavbová ochrana vinic) 16 278,30 Kč/ha, pro zeleninu 10 273,42 Kč/ha, pro jahodník 10 442,23 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Ošetřování travních porostů	Rozdělení a výše podpor: Obecná péče o louky a pastviny 2 315,14 Kč/ha Mezofilní a vlhkomilné louky - hnojené 4 003,26 Kč/ha Mezofilní a vlhkomilné louky - bez hnojení 4 461,46 Kč/ha Horské a suchomilné louky - hnojené 3 930,91 Kč/ha Horské a suchomilné louky - bez hnojení 4 099,72 Kč/ha Trvale podmáčené a rašelinné louky 16 688,27 Kč/ha Ochrana modrásků 4 172,07 Kč/ha Ochrana Chřástala polního 4 774,97 Kč/ha Suché stepní trávníky a vřesoviště 8 512,95 Kč/ha Druhově bohaté pastviny 5 136,71 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Zatravňování orné půdy	Výše podpor: - zatravnění, běžnou směsí 7 475,96 Kč/ha; - zatravnění, druhově bohatou směsí 8 344,14 Kč/ha; - zatravnění, regionální směsí 9 646,40 Kč/ha; - zatravnění, podél vodního útvaru běžnou směsí 8 127,09 Kč/ha; - zatravnění, podél vodního útvaru druhově bohatou směsí 9 284,66 Kč/ha; - zatravnění, podél vodního útvaru regionální směsí 10 321,65 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Biopásy	Výše podpory: Biopásy krmné 16 157,72 Kč/ha; Nektarodárné biopásy 14 252,56 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Ochrana čejky chocholaté	Zachování ptačích lokalit. 16 085,37 Kč/ha na oblasti hnízdění čejky chocholaté.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Dráhy soustředěného odtoku	Sazba 13 504,96 Kč/ha.
Ekologické zemědělství	Podpora - Přechodu na EZ: trvalý travní porost 2 025,74 Kč/ha, orná půda, pěstování zeleniny nebo spec. bylin 12 926,18 Kč/ha, orná půda-trávy na semeno 6 390,74 Kč/ha, orná půda-ostatní plodiny 5 908,42 Kč/ha, travní porost 1 905,16 Kč/ha, úhor 819,94 Kč/ha, sad IS 19 895,70 Kč/ha, sad OS 10 104,60 Kč/ha, vinice 21 704,40 Kč/ha, jiná trvalá kultura 3 979,14 Kč/ha, chmelnice 21 704,40 Kč/ha jahodník 16 133,60 Kč/ha. Podpora - Zachování EZ: trvalý travní porost 2 001,63 Kč/ha, orná půda, pěstování zeleniny nebo spec. bylin 11 238,06 Kč/ha, orná půda-trávy na semeno 4 340,88 Kč/ha, orná půda-ostatní plodiny 4 340,88 Kč/ha, pěstování trav na orné půdě 1 664,00 Kč/ha, úhor 699,36 Kč/ha, sad IS 18 786,36 Kč/ha, sad OS 10 056,37 Kč/ha, vinice 20 378,02 Kč/ha, jiná trvalá kultura 3 979,14 Kč/ha, chmelnice 20 378,02 Kč/ha jahodník 14 059,63 Kč/ha.

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: J. Hlaváčková, K. Havlíčková (ÚZEI)

2.1/02 - Předmět a výše podpor v ose II v rámci PRV 2007–2013

Opatření	Předmět a výše podpor
Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA). NV č. 75/2007 Sb.	Platby v méně méně příznivých oblastech (LFA) - pouze na travní porosty (Kč/ha): - horské oblasti - oblast A - 4 314,52 (2014), 3 799,70 (2015); - horské oblasti - oblast B - 3 682,45 (2014), 3 577,82 (2015); - ostatní oblasti - oblast A - 3 215,28 (2014), 2 523,89 (2015); - ostatní oblasti - oblast B - 2 583,21 (2014), 3 050,85 (2015); - specifické oblasti - 3 132,83 (2014), 2 302,01 (2015).
Ošetřování travních porostů. NV č. 79/2007 Sb.	Sazby podpor v Kč/ha: - louky 2 061,08 (2014), 2 076,98 (2015); - mezofilní a vlhkomilné louky - hnojené 2 748,10 (2014), 2 769,30 (2015); - mezofilní a vlhkomilné louky - nehnojené 3 187,80 (2014), 3 212,39 (2015); - horské a suchomilné louky - hnojené 3 297,72 (2014), 3 323,16 (2015); - horské a suchomilné louky - nehnojené 3 572,53 (2014), 3 600,09 (2015); - pastviny 3 077,87 (2014), 3 101,62 (2015); - druhově bohaté pastviny 4 644,29 (2014), 4 680,12 (2015); - suché stepní trávníky a vřesoviště 8 464,15 (2014), 8 525,44 (2015).
Zatravnění. NV č. 79/2007 Sb.	Sazby podpor na titul zatravnění orné půdy v Kč/ha: - zatravnění orné půdy - 7 419,87 (2014), 7 477,11 (2015); - zatravnění orné půdy podél vodního útvaru - 8 106,90 (2014), 8 169,44 (2015); - zatravnění orné půdy regionální směsí - 9 618,35 (2014), 9 692,55 (2015); - zatravnění o. p. regionální směsí podél vodního útvaru - 10 277,89 (2014), 10 357,18 (2015).
Integrované systémy pěstování ovoce, vinné révy a zeleniny	Kompenzace podnikům, které hospodáří podle pravidel integrovaného zemědělství. Sazby (Kč/ha): ovoce 11 954,24 (2014), 12 046,46 (2015), vinná réva 13 932,87 (2014), 14 040,35 (2015), zelenina 12 091,64 (2014), resp. 12 184,92 (2015).
Zalesňování zemědělské půdy	Dotace na péči o lesní porost: 12 009,20 Kč/ha (2014), 12 101,84 Kč/ha (2015). Náhrada za ukončení zemědělské výroby: za T nebo O 4 094,67 Kč/ha (2014), za jinou než T nebo O zemědělský podnikatel 8 079,41 Kč/ha (2014), za T nebo O 4 126,26 Kč/ha (2015), za jinou než T nebo O zemědělský podnikatel 8 141,74 Kč/ha (2015).
Platby v rámci NATURA 2000 v lesích	Podpora na zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu: sazba 1 648,50 Kč/ha (2014), 1 661,58 Kč/ha (2015).
Lesnicko-environmentální platby	Podpora na zvýšený podíl melioračních a zpevňujících dřevin je v rozmezí od 1 209,16 Kč/ha do 3 847,34 Kč/ha (2014), resp. od 1 218,49 Kč/ha do 3 877,02 Kč/ha (2015).

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: J. Hlaváčková, K. Havlíčková (ÚZEI)

2.1/03 - Předmět a výše plateb v HRDP

Opatření	Předmět a výše podpor
Předčasné ukončení zemědělské činnosti	Umožňuje starším zemědělcům po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost. Žadatel bude pobírat dávku vypočtenou na základě paušální sazby 75 000 Kč a částky vypočtené na základě počtu převedených hektarů (max. 30 ha) zemědělské půdy násobených sazbou 4 500 Kč.
Lesnictví	a) Dotace na zalesnění zemědělské půdy (tis. Kč/ha): listnaté dřeviny 92, jehličnaté dřeviny 74 + roční dotace na následnou péči o takto vzniklý lesní porost 12 a roční dotace ve formě náhrady za zalesněnou ornou půdu 8,6 a za zalesněné travní porosty 4,2. b) Dotace na založení porostu rychle rostoucích dřevin pouze v roce jeho výsadby, ve výši (tis. Kč/ha): 60 za výsadbu produkčního porostu, 75 za výsadbu reprodukčního porostu.

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: J. Hlaváčková, K. Havlíčková (ÚZEI)

2.1/04 - Předmět a výše plateb opatření AEKO, EZ, Natura 2000, ANC, ALS dle SP SZP 2023–2027

Opatření	Předmět a výše podpor (platné pro rok 2023)
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Zatravňování orné půdy	Výše podpor: - zatravnění, běžnou směsí 7 524,19 Kč/ha; - zatravnění, druhově bohatou směsí 8 392,37 Kč/ha; - zatravnění, regionální směsí - 1.rok 26 865,22 Kč/ha; - zatravnění, regionální směsí od 2. roku 5 715,49 Kč/ha; - zatravnění, podél vodního útvaru běžnou směsí 8 127,09 Kč/ha; - zatravnění, podél vodního útvaru druhově bohatou směsí 9 405,24 Kč/ha; - zatravnění, podél vodního útvaru regionální směsí - 1.rok 27 395,78 Kč/ha; - zatravnění, podél vodního útvaru regionální směsí 6 246,04 Kč/ha, -zatravnění. v infiltračních oblastech 7 524,19 Kč/ha, -zatravnění drah soustředěného odtoku 11 623,91 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Ošetřování travních porostů	Rozdělení a výše podpor: Obecná péče o extenzivní louky a pastviny 2 194,56 Kč/ha Mezofilní a vlhkomilné louky - hnojené 4 003,26 Kč/ha Mezofilní a vlhkomilné louky - hnojené (EZ) 2 363,37 Kč/ha Mezofilní a vlhkomilné louky - bez hnojení 4 461,46 Kč/ha Mezofilní a vlhkomilné louky - bez hnojení (EZ) 3 279,78 Kč/ha Horské a suchomilné louky - hnojené 4 099,72 Kč/ha Horské a suchomilné louky - hnojené (EZ) 2 893,92 Kč/ha Horské a suchomilné louky - bez hnojení 4 123,84 Kč/ha Horské a suchomilné louky - bez hnojení (EZ) 3 255,66 Kč/ha Trvale podmáčené a rašelinné louky 16 664,16 Kč/ha Trvale podmáčené a rašelinné louky (EZ) 15 434,24 Kč/ha Ochrana modrásků 4 196,18 Kč/ha Ochrana modrásků (EZ) 3 255,66 Kč/ha Ochrana Chřástala polního 4 799,08 Kč/ha Ochrana Chřástala polního (EZ) 3 906,79 Kč/ha Suché stepní trávníky a vřesoviště 8 488,83 Kč/ha Suché stepní trávníky a vřesoviště (EZ) 7 958,28 Kč/ha Málo úživné pastviny 8 488,83 Kč/ha Málo úživné pastviny (EZ) 7 958,28 Kč/ha Druhově bohaté pastviny 5 088,48 Kč/ha Druhově bohaté pastviny (EZ) 3 737,98 Kč/ha Platba na výsledek 3 569,17 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Pěstování meziplodin	Meziplodiny- zlepšení struktury půdy 3 713,86 Kč/ha, Meziplodiny-proti utužení půdy 3 665,63 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Krajinnotvorné sady	Sazba 2 797,46 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Biopásy	Výše podpory: Biopásy krmné 16 302,42 Kč/ha; Nektarodárné biopásy 14 397,25 Kč/ha; Kombinované biopásy 15 410,12 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Ochrana čejky chocholaté	Zachování ptačích lokalit. 15 193,08 Kč/ha na oblasti hnízdění čejky chocholaté.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Druhově bohaté pokrytí orné půdy	Sazba 10 056,37 Kč/ha.
Agroenvironmentálně-klimatické opatření - Integrovaná produkce	Kompensace pro podniky hospodařící podle pravidel intergovaného zemědělství. Výše podpory: pro ovoce (bobuloviny, jadroviny, peckoviny) 11 093,36 Kč/ha, pro víno (základní ochrana vinic) 8 054,74 Kč/ha, (nastavbová ochrana vinic) 16 205,95 Kč/ha, pro zeleninu, víceleté plodiny, jahodník, brambory 11 141,59 Kč/ha.

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: J. Hlaváčková, K. Havlíčková (ÚZEI)

2.1/04 - Předmět a výše plateb opatření AEKO, EZ, Natura 2000, ANC, ALS dle SP SZP 2023–2027 (pokračování)

Ekologické zemědělství	<p>Podpora - Přechodu na EZ: trvalý travní porost 2 556,30 Kč/ha, orná půda, zelenina nebo spec. byliny 15 916,56 Kč/ha, nedodržení produkce 3 303,89 Kč/ha, orná půda, zelenina nebo spec. byliny do 6 ha 16 398,88 Kč/ha, nedodržení produkce 3 303,89 Kč/ha, orná půda- brambory 15 916,56 Kč/ha, nedodržení produkce 3 303,89 Kč/ha, orná půda-brambory do 6 ha 16 398,88 Kč/ha, nedodržení produkce 3 303,89 Kč/ha, orná půda-víceleté pícniny 3 303,89 Kč/ha, orná půda-trávy na semeno 3 303,89 Kč/ha, orná půda-ostatní plodiny 7 789,47 Kč/ha, nedodržení produkce 3 303,89 Kč/ha, jahodník 15 916,56 Kč/ha, nedodržení produkce 3 303,89 Kč/ha, travní porost 3 303,89 Kč/ha, sad IS 21 607,94 Kč/ha, sad OS 12 926,18 Kč/ha, vinice 21 704,40 Kč/ha, chmelnice 21 704,40 Kč/ha.</p> <p>Podpora - Zachování EZ: trvalý travní porost 2 411,60 Kč/ha, orná půda, zelenina nebo spec. byliny 15 386,01 Kč/ha, nedodržení produkce 2 893,92 Kč/ha, orná půda, zelenina nebo spec. byliny do 6 ha 15 916,56 Kč/ha, nedodržení produkce 2 893,92 Kč/ha, orná půda- brambory 15 386,01 Kč/ha, nedodržení produkce 2 893,92 Kč/ha, orná půda-brambory do 6 ha 15 916,56 Kč/ha, nedodržení produkce 2 893,92 Kč/ha, orná půda-víceleté pícniny 2 893,92 Kč/ha, orná půda-trávy na semeno 2 893,92 Kč/ha, orná půda-ostatní plodiny 5 763,72 Kč/ha, nedodržení produkce 2 893,92 Kč/ha, jahodník 15 386,01 Kč/ha, nedodržení produkce 2 893,92 Kč/ha, travní porost 2 893,92 Kč/ha, sad IS 20 498,60 Kč/ha, sad OS 12 299,16 Kč/ha, vinice 20 426,25 Kč/ha, chmelnice 20 426,25 Kč/ha.</p>
Platby v rámci Natura 2000 NV	<p>Natura - 1.zona 2 291,02 Kč/ha. Natura - NP 1 350,5 Kč/ha.</p>
Platby za přírodní znevýhodnění (ANC)	<p>Ve faremním systému "živočišná výroba": - horské oblasti typu H1 5 209,06 Kč/ha - horské oblasti typu H2 4 895,55 Kč/ha - horské oblasti typu H3 3 448,59 Kč/ha - horské oblasti typu H4 4 172,07 Kč/ha - horské oblasti typu H5 3 135,08 Kč/ha - ostatní oblasti typu O1 3 038,62 Kč/ha - ostatní oblasti typu O2 2 387,48 Kč/ha - ostatní oblasti typu O3 1 784,58 Kč/ha - oblasti ovlivněné specifickým omezením (S) 1 567,54 Kč/ha.</p> <p>Ve faremním systému "rostlinná výroba": - horské oblasti typu H1 2 194,56 Kč/ha - horské oblasti typu H2 2 073,98 Kč/ha - horské oblasti typu H3 1 446,96 Kč/ha - horské oblasti typu H4 1 760,47 Kč/ha - horské oblasti typu H5 1 326,38 Kč/ha - ostatní oblasti typu O1 1 302,26 Kč/ha - ostatní oblasti typu O2 1 012,87 Kč/ha - ostatní oblasti typu O3 747,60 Kč/ha - oblasti ovlivněné specifickým omezením (S) 651,13 Kč/ha.</p>
Zalesňování a zakládání lesů	<p>Dotace na založení lesního porostu: Preferované dřeviny: 73 192,06 Kč/ha Ostatní dřeviny: 50 643,60 Kč/ha</p> <p>Dotace na péči o lesní porost: Preferované dřeviny: 16 133,60 Kč/ha Ostatní dřeviny: 7 186,57 Kč/ha</p> <p>Dotace za ukončení zemědělské výroby: Kultura před zalesněním (R, V, C, S, K, J): 11 768,61 Kč/ha Kultura před zalesněním (G, U, T, O): 3 882,68 Kč/ha.</p>
Projektové intervence	
Dotace na založení ALS 2023	Sazba 104 976,95 Kč/ha

Pramen: IS SZIF

Zpracoval: J. Hlaváčková, K. Havlíčková (ÚZEI)

6.1/01 - Velikostní struktura obchodních korporací obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2023¹⁾

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Obchodní společnosti celkem			Společnosti s ručením omezeným			Akciové společnosti			Družstva						
	podniky		výměra z. p.	podniky		výměra z. p.	podniky		výměra z. p.	podniky		výměra z. p.				
	počet	%	ha	počet	%	ha	počet	%	ha	počet	%	ha				
> 0 - < 5	906	18,8	1 759	0,1	814	20,1	1 599	0,2	88	11,8	158	0,0	15	2,9	23	0,004
5 - < 10	367	7,6	2 659	0,1	344	8,5	2 492	0,3	22	3,0	161	0,0	5	1,0	34	0,005
10 - < 50	850	17,6	20 697	1,2	787	19,4	19 084	2,0	57	7,7	1 432	0,2	8	1,6	185	0,03
50 - < 100	367	7,6	26 593	1,5	341	8,4	24 688	2,6	25	3,4	1 813	0,2	8	1,6	601	0,1
100 - < 500	1249	25,9	305 121	17,0	1142	28,2	275 134	28,6	95	12,8	26 790	3,3	86	16,7	28 241	4,5
500 - < 1000	543	11,2	390 360	21,7	400	9,9	281 441	29,3	136	18,3	103 494	12,6	137	26,6	103 777	16,5
1000 - < 2000	385	8,0	543 967	30,2	193	4,8	264 396	27,5	190	25,5	277 101	33,7	169	32,8	241 551	38,5
2000 a více	164	3,4	507 253	28,2	31	0,8	92 829	9,7	132	17,7	411 441	50,0	87	16,9	253 191	40,3
Celkem	4 831	100,0	1 798 408	100,0	4 052	100,0	961 663	100,0	745	100,0	822 390	100,0	515	100,0	627 604	100,0

1) Bez podniků neobhospodařujících zemědělskou půdu.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: S. Kislingerová (LZEI)

6.1/02 - Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 2005 - 2023¹⁾

Právní forma	Obhospodařovaná z. p.														
	Počet podniků					ha					%				
	2005	2010	2015	2023	2005	2010	2015	2021	2005	2010	2015	2023			
Fyzické osoby celkem	23 336	21 730	22 769	23 651	1 027 626	1 017 027	1 039 602	1 076 072	29,0	29,2	29,9	30,5			
z toho - zemědělní podnikatelé ²⁾	19 729	18 209	17 950	21 034	946 189	963 105	935 292	999 367	26,7	27,6	26,9	28,3			
Právnícké osoby celkem	2 519	3 078	3 596	4 924	2 516 194	2 468 711	2 439 135	2 456 700	71,0	70,8	70,1	69,5			
z toho - obchodní společnosti celkem	1 868	2 376	2 912	4 183	1 634 369	1 616 907	1 734 331	1 797 665	46,1	46,4	49,9	50,9			
z toho - spol. s r. o.	1 298	1 775	2 230	3 470	785 469	813 369	846 433	960 976	22,2	23,3	24,3	27,2			
- a. s.	538	567	648	683	834 429	791 642	870 457	822 337	23,5	22,7	25,0	23,3			
- družstva	571	560	499	502	848 792	821 724	676 488	627 588	24,0	23,6	19,4	17,8			
Celkem	25 855	24 808	26 365	28 575	3 543 820	3 485 738	3 478 737	3 532 772	100,0	100,0	100,0	100,0			

1) Podniky s výměrou od 3 ha z. p.

2) Zaevidovaní zemědělní podnikatelé - fyzické osoby podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a samostatně hospodařící rolníci (SHR - do roku 2009).

Pramen: ČSÚ: Strukturální výsledky za zemědělství ČR v roce 2005 a aktualizovaný zemědělský registr (stav koncem roku 2010, 2015 a 2023)

Zpracoval: S. Kislíngerová (ÚZEI)

6.4/01 - Pojištění hospodářských zvířat a plodin (mil. Kč)

Ukazatel	2022	2023	Meziroční index ¹⁾
Předepsané pojistné celkem	1 727	1 620	93,8
Plnění celkem	1295	658	50,8
v tom - zvířata - předepsané pojistné	255	274	107,5
- plnění	85	90	105,9
- plodiny - předepsané pojistné	1472	1346	91,4
- plnění	1210	567	46,9
Škodní průběh celkem (%) ²⁾	75	41	-34 p. b.

1) Pro škodní průběh se jedná o meziroční rozdíl procentních bodů.

2) Škodní průběh celkem je podíl plnění celkem k předepsanému pojistnému celkem vyjádřený v %.

Pramen: Česká asociace pojišťoven, Agra pojišťovna

Zpracoval: S. Kislingerová (ÚZEI)

8.2/01 - Stavby hospodářských zvířat¹⁾ (tis. ks)

Ukazatel	2019	2020	2021	2022 ²⁾	2023 ²⁾³⁾	Meziroční index
Skot celkem	1 418	1 404	1 406	1 390	1 370	98,5
z toho - krávy	591	586	586	579	568	98,2
v tom - krávy bez trž. prod. mléka	226	226	227	223	211	94,7
- krávy s trž. prod. mléka	364	360	359	357	358	100,3
Prasata celkem	1 544	1 499	1 518	1 329	1 362	102,5
z toho - prasnice	91	88	90	77	79	103,3
Ovce celkem	213	204	183	174	179	102,8
z toho - bahnice	130	126	117	109	.	x
Kozy celkem	29	29	25	25	29	117,9
Koně celkem	37	38	33	37	.	x
Drůbež celkem	22 979	24 247	23 809	23 764	21 957	92,4
z toho - nosnice	7 582	8 502	8 149	4 776	4 892	102,4
- husy	20	22	19	13	16	119,7
- kachny	768	598	455	530	614	115,9
- krůty	347	304	255	262	368	140,3

1) Bez "hobby aktivít" obyvatelstva.

2) Stavby zvířat roky 2022, 2023: ČSÚ - Chov skotu, chov prasat, Chov drůbeže - stav k 31. 12.

3) Stavby ovcí a koz - rok 2023 podle IZR k 31.12.

Pramen: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat k 1. 4. - roky 2019–2021, roky 2022–2023 k 31. 12., IZR - stavby ovcí a koz

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

8.2/02 - Porážky hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023	Meziroční index
Skot celkem	256,3	253,8	251,8	240,2	243,7	101,4
z toho - krávy	114,4	111,8	109,3	108,6	113,9	104,8
- jalovice	28,7	29,0	29,5	28,2	29,3	103,9
- ostatní skot	104,8	105,3	105,0	95,7	93,4	97,6
- telata	8,5	7,8	7,9	7,7	7,0	91,8
Prasata celkem	2 341,3	2 313,4	2 386,3	2 278,2	2 190,3	96,1
z toho - ostatní prasata	2 292,4	2 265,8	2 334,3	2 221,1	2 147,7	96,7
- prasnice	48,9	47,6	52,0	57,1	42,7	74,8
Ovce a jehňata	17,1	12,7	9,9	8,6	8,3	96,8
Kozy a kůzlata	1,4	1,2	1,1	1,0	1,2	117,9
Drůbež celkem	123 463,8	125 363,1	127 948,9	121 783,0	118 252,7	97,1
z toho - kuřata	116 685,5	118 891,9	121 646,1	115 610,3	112 163,3	97,0
- slepice a kohouti	2 591,7	2 316,8	2 384,0	2 293,9	2 362,1	103,0
- kachny, husy	4 047,8	3 994,1	3 743,2	3 707,2	3 554,8	95,9
- krůty	138,8	159,5	175,7	171,6	172,5	100,5

Pramen: SVS

Zpracoval: M. Abrahamová (ÚZEI)

10.1/01 - SZÚ - Celková produkce v základních cenách¹⁾ (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny					Základní stálé ceny roku 2000				
		2019	2020	2021	2022 ²⁾	2023 ³⁾	2019	2020	2021	2022 ²⁾	2023 ³⁾
01	OBILOVINY (VČETNĚ OSIVA)	31 299	34 511	45 833	55 339	39 374	24 320	25 956	26 501	26 044	25 397
01.1	Pšenice a špalda	19 085	21 018	28 467	34 714	25 215	15 402	15 746	15 989	16 574	16 879
01.2	Žito a souřež	655	671	635	883	610	444	479	351	349	349
01.3	Ječmen	7 671	7 637	9 039	12 716	9 300	5 280	5 553	5 351	5 706	5 362
01.4	Oves a letní obilné směsky	614	840	983	1 007	681	347	488	517	427	310
01.5	Kukuřice na zrno	2 500	3 488	5 762	4 737	2 650	2 368	3 102	3 802	2 495	1 978
01.7	Ostatní obiloviny	774	857	947	1 282	919	480	530	491	495	499
02	TECHNICKÉ PLODINY	18 011	19 957	24 449	25 728	23 000	13 400	13 781	14 582	14 360	15 090
02.1	Olajnatá semena a olejnaté plody (včetně osiva)	13 233	15 368	17 768	19 946	16 647	8 298	9 037	8 241	9 043	9 727
02.2	Luskoviny (včetně osiva)	464	604	808	1 100	855	343	426	509	562	511
02.4	Cukrová řepa	2 554	2 502	3 815	3 400	3 568	3 796	3 514	4 709	4 144	3 915
02.5	Ostatní technické plodiny	1 759	1 482	2 059	1 282	1 931	963	805	1 123	610	938
03	PÍCNINY	15 185	17 027	17 100	15 790	13 570	9 115	10 116	10 363	9 120	8 711
04	ZELENINA A ZAHRADNICKÉ PRODUKTY	8 274	8 859	9 519	9 799	11 330	3 742	4 614	4 009	3 666	3 915
05	BRAMBORY (VČETNĚ SADBY)	3 791	3 379	2 806	3 287	4 111	2 788	3 108	2 978	2 887	2 575
06	OVOCE	1 248	1 642	1 684	1 663	1 468	1 075	1 122	1 093	1 256	957
07	VÍNO	872	1 050	1 188	1 180	882	688	915	912	929	780
09	OSTATNÍ ROSTLINNÉ PRODUKTY	1 223	945	1 109	1 322	1 185	850	674	869	883	807
10	ROSTLINNÁ PRODUKCE (01 AŽ 09)	79 902	87 369	103 689	114 109	94 921	55 978	60 286	61 306	59 145	58 231
11	ZVÍŘATA	22 822	22 123	21 028	25 706	28 329	21 097	21 084	21 265	20 953	20 340
11.1	Skot	7 055	6 757	6 779	8 742	9 333	5 745	5 645	5 638	5 823	5 829
11.2	Prasata	8 895	8 769	7 580	8 933	10 290	9 411	9 543	9 732	9 160	8 533
11.4	Ovce a kozy	225	221	276	303	361	249	281	323	372	372
11.5	Drubež	6 624	6 355	6 370	7 706	8 324	5 672	5 594	5 551	5 578	5 586
11.6	Ostatní zvířata	22	22	22	22	22	22	21	21	21	21
12	ŽIVOČIŠNÉ PRODUKTY	29 997	30 471	32 644	40 356	42 301	25 872	26 640	27 216	27 035	27 909
12.1	Mléko	27 166	27 552	29 439	36 705	37 803	22 718	23 501	23 827	24 038	25 018
12.2	Veje	2 757	2 863	3 156	3 567	4 433	3 115	3 113	3 359	2 961	2 862
12.3	Ostatní živočišné produkty	74	57	49	83	65	38	26	29	35	29
13	ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE (11+12)	52 819	52 594	53 672	66 061	70 630	46 968	47 724	48 481	47 987	48 249
14	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ (10+13)	132 721	139 963	157 361	180 170	165 551	102 946	108 011	109 788	107 132	106 480
15	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH SLUŽEB	3 859	3 999	4 345	5 698	5 590	1 612	1 592	1 690	1 757	1 613
16	ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE (14+15)	136 579	143 962	161 706	185 868	171 141	104 558	109 603	111 478	108 889	108 093
17	NEZEMĚDĚLSKÉ VEDLEJŠÍ ČINNOSTI (NEODDĚLITELNÉ)	4 486	5 051	5 492	5 989	5 759	3 669	4 066	4 201	4 126	3 913
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ (16+17)	141 066	149 013	167 198	191 857	176 899	108 227	113 668	115 679	113 016	112 006

1) Rostlinná a živočišná produkce je uvedena v základních běžných cenách (Basic prices).

Basic prices = Výrobní ceny komodit + Komoditní podpory – Daně na produkci, přičemž daně na produkci v ČR jsou nulové.

2) Semidefinitivní údaje.

3) Předběžné údaje.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: H. Málková, L. Schweizerová (ČSÚ)

10.1/02 - SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti a kapitálový účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny				Základní stálé ceny roku 2000						
		2019	2020	2021	2022 ²⁾	2023 ³⁾	2019	2020	2021	2022 ²⁾	2023 ³⁾	
	Důchod ze zemědělské činnosti v základních cenách											
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ ³⁾	141 066	149 013	167 198	191 857	176 899	108 227	113 668	115 679	113 016	112 006	
19	MEZISPOTŘEBA CELKEM	96 088	97 820	107 790	127 810	120 265	70 004	71 317	73 827	70 802	67 158	
20	HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (18-19)	44 978	51 193	59 408	64 047	56 635	38 223	42 351	41 852	42 214	44 848	
21	SPOTRÉBA FIXNÍHO KAPITÁLU	20 633	20 725	22 888	25 228	25 228	16 251	15 602	17 042	16 981	15 819	
22	ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (20-21)	24 345	30 469	36 520	38 819	31 407	21 972	26 749	24 810	25 233	29 029	
23	NÁHRADY ZAMĚSTNANCŮM	32 709	33 376	34 678	36 758	38 265	-	-	-	-	-	
24	OSTATNÍ DANĚ Z VÝROBY	1 184	1 157	1 140	1 043	882	-	-	-	-	-	
25	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	34 679	32 785	36 015	35 566	32 908	-	-	-	-	-	
26	DŮCHOD Z FAKTORŮ (22-24+25)	57 839	62 096	71 395	73 341	63 432	-	-	-	-	-	
27	ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK/SMÍŠENÝ DŮCHOD (26-23)	25 130	28 720	36 718	36 583	25 166	-	-	-	-	-	
28	PŘEPESANÉ PACHTOVNÉ A OSTATNÍ NAJEMNÉ Z NEMOVITOSTÍ	7 799	8 703	9 293	9 841	10 097	-	-	-	-	-	
29	NÁKLADOVÉ ÚROKY	1 991	1 743	1 773	1 912	1 825	-	-	-	-	-	
30	VÝNOSOVÉ ÚROKY	706	819	685	752	765	-	-	-	-	-	
31	PODNIKATELSKÝ DŮCHOD (26-23-28-29+30)	16 047	19 094	26 336	25 583	14 010	-	-	-	-	-	
	Kapitálový účet v základních cenách											
32	THFK V ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTECH	2 493	2 435	2 558	2 584	-	1 790	1 681	1 793	1 779	-	
33	THFK V NEZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTECH	22 222	23 304	24 256	26 576	-	18 030	18 167	18 764	18 654	-	
34	TVORBA HRUBÉHO FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (32+33)	24 715	25 739	26 814	29 160	-	19 820	19 848	20 558	20 432	-	
35	ČISTÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (34-21)	4 082	5 014	3 927	3 932	-	3 570	4 246	3 516	3 452	-	
36	ZMĚNA STAVU ZASOB	455	188	-1 077	3 470	-	405	242	-696	1 887	-	
37	KAPITÁLOVÉ TRANSFERY	5 544	2 949	2 643	2 501	-	4 379	2 222	1 958	1 661	-	

1) Semidefinitivní údaje.

2) Předběžné údaje.

3) Rostlinná a živočišná produkce je uvedena v základních běžných cenách (Basic prices).

Basic prices = Výrobní ceny komodit + Komoditní podpory – Daně na produkci, přičemž daně na produkci v ČR jsou nulové.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: H. Málková, T. Lukavcová (ČSÚ)

10.2/01 - Výsledky hospodaření podniků podle ekonomické velikosti

Ukazatele	Jednotky	Malé		Střední		Velké		Největší		Celkem	
		V. - VI.		VII. - IX.		X. - XI.		XII. - XIV.		ČR	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Strukturální ukazatele											
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	3,83	3,74	2,11	2,05	1,75	1,90	2,40	2,33	2,31	2,28
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	36,4	37,1	152,8	155,0	661,6	595,5	1 653,3	1 727,7	256,2	255,6
z toho - obiloviny	%	24,2	23,4	32,9	32,6	46,8	48,3	44,6	46,6	40,4	41,4
- ostatní polní plodiny	%	3,8	4,6	15,2	14,4	21,0	21,8	20,8	20,3	18,3	17,9
- krmné plodiny	%	69,0	68,7	48,6	49,4	30,0	27,4	32,0	30,9	38,6	38,0
Využívaná připachtovaná zemědělská půda	%	50,2	51,9	64,2	63,5	80,1	77,9	78,2	77,7	72,8	72,1
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	39,4	40,6	27,0	26,7	18,7	20,0	37,0	38,1	31,9	32,8
z toho - dojnice	DJ/100 ha	0,7	0,8	2,5	2,4	4,9	4,5	16,1	16,2	9,9	10,0
- ostatní skot	DJ/100 ha	31,9	32,6	21,8	21,9	13,2	14,1	16,2	15,9	18,3	18,4
- ovce a kozy	DJ/100 ha	2,9	2,7	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3
- prasata	DJ/100 ha	2,3	2,5	1,6	1,4	0,5	1,3	3,4	4,0	2,5	2,8
- drůbež	DJ/100 ha	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1	1,4	2,0	0,8	1,1
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,51	0,52	0,50	0,49	0,58	0,65	0,98	1,00	0,72	0,73
Ukazatele standardního výstupu EU											
Celková produkce	Kč/ha	20 578	25 026	29 765	34 087	35 340	48 826	52 363	66 688	41 912	52 764
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	13 029	15 857	21 817	25 663	24 468	34 930	28 147	35 518	25 020	31 479
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	5 298	5 992	5 177	5 590	5 138	6 405	17 588	23 262	11 740	15 162
Ostatní produkce	Kč/ha	2 251	3 177	2 771	2 833	5 734	7 491	6 627	7 908	5 152	6 122
Celkové náklady	Kč/ha	25 218	28 185	32 833	36 146	40 193	49 907	60 509	70 939	47 973	55 942
Výrobní spotřeba	Kč/ha	17 792	20 188	21 287	24 080	23 934	31 795	37 947	46 636	30 236	36 842
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	11 980	12 297	11 205	11 344	9 677	9 414	12 077	11 816	11 517	11 421
- Jednotná platba na plochu (vč. Greeningu a MZ)	Kč/ha	5 109	4 966	5 074	4 972	5 053	4 957	4 935	4 865	5 000	4 913
- Environmentální dotace	Kč/ha	3 017	3 285	2 431	2 591	1 109	1 028	1 179	1 146	1 636	1 671
- Dotace na ANC	Kč/ha	2 024	1 954	1 698	1 611	1 027	924	952	892	1 237	1 164
- Ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	27	22	3	3	2	2	1	1	3	3
- Dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	651	671	688	734	846	1 023	1 299	1 258	1 029	1 045
- Dotace na externí faktory	Kč/ha	97	131	156	171	106	120	103	118	119	134
- Ostatní dotace	Kč/ha	1 054	1 268	1 156	1 264	1 534	1 361	3 607	3 537	2 494	2 491
- z toho podpory OZE	Kč/ha	8	58	141	95	575	372	2 262	2 012	1 309	1 151
Daně a poplatky	Kč/ha	318	369	239	230	209	196	251	235	246	237
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	14 447	16 766	19 444	21 122	20 874	26 249	26 242	31 633	22 947	27 106
Odpisy	Kč/ha	4 959	5 294	4 613	4 761	4 362	4 778	5 544	5 911	5 093	5 409
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	9 488	11 471	14 832	16 361	16 513	21 471	20 698	25 721	17 855	21 698
Osobní náklady	Kč/ha	967	1 031	4 385	4 484	8 419	9 208	13 209	14 078	9 370	9 982
Nájemné půdy a budov	Kč/ha	1 092	1 223	1 974	2 150	2 945	3 309	3 182	3 357	2 686	2 881
Nákladové úroky	Kč/ha	408	449	575	673	533	816	626	956	588	829
Dotace investiční	Kč/ha	1 527	1 254	858	897	135	374	447	502	586	644
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	8 548	10 022	8 756	9 951	4 751	8 511	4 127	7 833	5 797	8 651
x											
Aktiva celkem	Kč/ha	109 267	105 134	83 321	87 835	78 535	89 118	113 288	125 774	99 965	109 267
Stálá aktiva	Kč/ha	92 832	86 713	62 181	65 142	49 257	55 259	72 320	77 416	67 581	71 759
Oběžná aktiva	Kč/ha	16 435	18 421	21 140	22 693	29 278	33 859	40 967	48 359	32 385	37 508
Vlastní kapitál	Kč/ha	100 395	96 951	66 026	71 266	55 058	61 758	74 832	84 817	71 166	78 846
Cizí zdroje	Kč/ha	8 872	8 183	17 295	16 569	23 477	27 360	38 456	40 958	28 800	30 421
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	247,9	306,5	704,5	797,9	941,8	1 127,7	863,3	1 104,1	773,3	952,1
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	86,46	80,67	71,52	70,64	67,72	65,12	72,47	69,93	72,14	69,82
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,19	0,24	0,36	0,39	0,45	0,55	0,46	0,53	0,42	0,48
Míra zadluženosti ³⁾	%	8,12	7,78	20,76	18,86	29,89	30,70	33,95	32,56	28,81	27,84
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	7,82	9,53	10,51	11,33	6,05	9,55	3,64	6,23	5,80	7,92

1) Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.

2) Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%).

3) Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%).

4) Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%).

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN ČR

Zpracoval: T. Vančová (ÚZEI)

10.2/02 - Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření

Ukazatele	Jednotky	Polní výroba		Produkce mléka		Chov skotu, ovcí a koz		Smišená výroba		Jednotky	Chov prasat a drůbeže	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022		2021	2022
Strukturální ukazatele												
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	1,65	1,65	3,23	3,12	1,81	1,72	2,46	2,45	AWU/podnik	16,89	17,26
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	236,5	243,7	447,9	428,5	150,2	152,4	519,0	512,8	ha/podnik	106,8	73,9
z toho - obiloviny	%	56,1	57,6	27,9	28,5	4,5	4,8	42,2	43,0	ha/podnik	61,2	28,4
- ostatní polní plodiny	%	28,3	27,2	8,7	7,8	0,6	0,7	18,4	18,2	ha/podnik	16,1	6,5
- krmné plodiny	%	13,0	12,5	63,3	63,5	94,0	92,9	38,5	37,6	ha/podnik	26,7	37,7
Využívaná připachtovaná zemědělská půda	%	69,1	68,7	79,0	79,6	67,7	65,1	77,2	76,8	%	76,6	47,6
Počet dobytčích jednotek	DJ/100 ha	5,7	7,1	65,3	62,7	46,6	45,6	45,1	47,7	DJ/podnik	1 906,4	1 635,1
z toho - dojnice	DJ/100 ha	0,2	0,5	36,1	35,1	1,1	1,6	16,3	16,8	DJ/podnik	0,0	0,0
- ostatní skot	DJ/100 ha	4,4	4,8	28,7	27,5	42,9	41,1	21,0	21,8	DJ/podnik	10,1	12,4
- ovce a kozy	DJ/100 ha	0,1	0,1	0,0	0,0	1,8	1,7	0,1	0,1	DJ/podnik	0,3	0,1
- prasata	DJ/100 ha	0,7	1,1	0,3	0,0	0,2	0,3	5,7	6,4	DJ/podnik	1 072,1	934,9
- drůbež	DJ/100 ha	0,1	0,5	0,1	0,0	0,0	0,0	2,0	2,5	DJ/podnik	823,6	687,4
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,32	0,37	1,02	0,98	0,48	0,47	0,96	1,01	DJ/ha	0,35	0,32
Ukazatele standardního výstupu EU												
Celková produkce	Kč/ha	36 436	46 559	56 636	67 593	13 004	14 918	49 599	64 365	tis. Kč/podnik	69 891	78 614
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	30 074	38 382	17 325	20 746	4 756	5 562	24 955	31 545	tis. Kč/podnik	2 767	1 572
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	1 205	2 056	33 149	40 879	6 245	6 948	19 115	25 706	tis. Kč/podnik	63 756	74 025
Ostatní produkce	Kč/ha	5 157	6 122	6 162	5 969	2 003	2 408	5 529	7 114	tis. Kč/podnik	3 368	3 017
Celkové náklady	Kč/ha	36 751	44 545	68 754	75 409	23 810	25 807	57 993	68 418	tis. Kč/podnik	79 431	90 574
Výrobní spotřeba	Kč/ha	23 244	29 887	43 369	48 604	14 415	16 369	36 754	45 277	tis. Kč/podnik	64 096	74 539
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	7 768	7 941	16 336	15 681	14 871	14 802	12 402	12 218	tis. Kč/podnik	8 956	10 195
- Jednotná platba na plochu (vč. Greeningu a MZ)	Kč/ha	5 028	4 924	5 034	4 929	5 082	4 966	4 961	4 876	tis. Kč/podnik	537	366
- Environmentální dotace	Kč/ha	338	362	2 065	2 190	4 647	4 787	1 345	1 423	tis. Kč/podnik	3 031	2 661
- Dotace na ANC (LFA)	Kč/ha	316	307	2 370	2 308	3 130	2 838	1 191	1 138	tis. Kč/podnik	108	166
- Ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	1	1	0	0	10	13	2	2	tis. Kč/podnik	0	0
- Dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	812	883	1 103	1 016	571	524	1 337	1 369	tis. Kč/podnik	5 033	4 987
- Dotace na externí faktory	Kč/ha	116	135	172	219	106	101	113	122	tis. Kč/podnik	100	69
- Ostatní dotace	Kč/ha	1 157	1 330	5 592	5 019	1 325	1 574	3 453	3 289	tis. Kč/podnik	148	1 947
- z toho podpory OZE	Kč/ha	422	554	3 709	3 017	99	342	2 070	1 639	tis. Kč/podnik	98	70
Daně a poplatky	Kč/ha	286	293	187	158	159	164	232	212	tis. Kč/podnik	117	82
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	20 673	24 321	29 415	34 513	13 301	13 188	25 014	31 095	tis. Kč/podnik	14 634	14 188
Odpisy	Kč/ha	4 238	4 534	6 536	6 703	3 606	3 496	5 372	5 826	tis. Kč/podnik	4 399	4 497
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	16 435	19 787	22 879	27 810	9 695	9 692	19 643	25 269	tis. Kč/podnik	10 236	9 692
Osobní náklady	Kč/ha	5 957	6 440	15 762	16 513	3 667	3 492	12 299	13 243	tis. Kč/podnik	9 868	9 669
Nájemné půdy a budov	Kč/ha	2 863	3 059	2 313	2 452	1 672	1 915	2 905	3 107	tis. Kč/podnik	448	230
Nákladové úroky	Kč/ha	448	625	773	1 136	455	536	663	966	tis. Kč/podnik	621	1 640
Dotace investiční	Kč/ha	198	257	700	804	845	767	393	594	tis. Kč/podnik	2 135	1 455
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	7 365	9 919	4 731	8 512	4 746	4 517	4 169	8 549	tis. Kč/podnik	1 434	-391
x												
Aktiva celkem	Kč/ha	83 030	96 026	120 107	122 959	72 316	74 581	111 209	122 481	tis. Kč/podnik	100 610	127 808
Stálá aktiva	Kč/ha	55 642	62 591	82 443	83 118	55 186	54 949	72 809	77 894	tis. Kč/podnik	64 233	84 642
Oběžná aktiva	Kč/ha	27 388	33 435	37 664	39 841	17 130	19 632	38 399	44 587	tis. Kč/podnik	36 377	43 165
Vlastní kapitál	Kč/ha	65 146	74 759	82 594	82 057	57 301	59 885	72 682	82 395	tis. Kč/podnik	52 870	55 389
Cizí zdroje	Kč/ha	17 884	21 267	37 513	40 903	15 015	14 696	38 527	40 086	tis. Kč/podnik	47 740	72 418
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	995,3	1 200,3	709,1	892,6	535,3	562,1	796,9	1 032,5	tis. Kč/AWU	606,2	561,5
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	63,79	64,19	76,58	71,91	110,85	109,72	74,10	70,34	%	91,71	94,82
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,44	0,48	0,47	0,55	0,18	0,20	0,45	0,53	x	0,69	0,62
Míra zadluženosti ³⁾	%	21,54	22,15	31,23	33,27	20,76	19,70	34,64	32,73	%	47,45	56,66
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	8,87	10,33	3,94	6,92	6,56	6,06	3,75	6,98	%	1,43	-0,31

1) Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.

2) Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%).

3) Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%).

4) Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%).

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN ČR

Zpracoval: T. Vantová (ÚZEI)

10.2/03 - Výsledky hospodaření podniků podle oblastí ANC

Ukazatele	Jednotky	ANC Horská		ANC Ostatní		Mimo ANC	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022
Strukturální ukazatele							
Vstup pracovní síly	AWU/100 ha	2,11	2,04	2,37	2,32	2,32	2,31
Využívaná zemědělská půda	ha/podnik	239,5	242,4	270,1	259,4	249,8	256,1
z toho - obiloviny	%	14,6	15,1	35,6	36,4	52,4	53,5
- ostatní polní plodiny	%	3,8	3,9	15,0	14,4	25,6	25,1
- krmné plodiny	%	80,7	79,1	48,2	47,7	17,3	17,3
Využívaná připachtovaná zemědělská půda	%	71,6	71,2	74,8	73,9	71,5	70,8
Počet dobytých jednotek	DJ/100 ha	49,0	49,6	39,7	40,1	19,8	21,4
z toho - dojnice	DJ/100 ha	10,2	11,1	13,1	13,3	6,9	6,6
- ostatní skot	DJ/100 ha	36,3	35,7	23,3	23,6	8,3	8,7
- ovce a kozy	DJ/100 ha	0,8	0,6	0,4	0,5	0,1	0,1
- prasata	DJ/100 ha	1,1	0,6	2,0	1,8	3,2	4,3
- drůbež	DJ/100 ha	0,4	1,1	0,6	0,7	1,2	1,5
Intenzita chovu přežvýkavců	DJ/ha ¹⁾	0,58	0,59	0,75	0,77	0,82	0,82
Ukazatele standardního výstupu EU							
Celková produkce	Kč/ha	24 208	30 954	41 087	51 277	47 981	60 374
Produkce rostlinné výroby	Kč/ha	8 744	10 816	21 524	27 126	33 063	41 351
Produkce živočišné výroby	Kč/ha	12 475	16 541	14 900	19 083	8 675	11 222
Ostatní produkce	Kč/ha	2 989	3 597	4 663	5 068	6 242	7 801
Celkové náklady	Kč/ha	35 793	40 969	49 190	56 287	50 542	59 930
Výrobní spotřeba	Kč/ha	21 453	25 837	31 354	37 295	31 873	39 594
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	15 310	15 234	12 523	12 268	9 471	9 559
- Jednotná platba na plochu (vč. Greeningu a MZ)	Kč/ha	5 082	4 973	5 026	4 926	4 951	4 883
- Environmentální dotace	Kč/ha	3 788	3 894	1 701	1 840	930	880
- Dotace na ANC (LFA)	Kč/ha	3 661	3 453	1 687	1 613	104	100
- Ostatní platby na rozvoj venkova	Kč/ha	10	13	3	2	0	0
- Dotace na výrobní spotřebu	Kč/ha	726	688	1 010	980	1 137	1 206
- Dotace na externí faktory	Kč/ha	107	122	132	146	110	127
- Ostatní dotace	Kč/ha	1 935	2 091	2 963	2 762	2 239	2 362
- z toho podpory OZE	Kč/ha	616	680	1 670	1 295	1 194	1 156
Daně a poplatky	Kč/ha	143	134	208	187	311	311
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	17 922	20 217	22 048	26 064	25 268	30 028
Odpisy	Kč/ha	4 331	4 374	5 028	5 301	5 380	5 804
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	13 590	15 843	17 020	20 763	19 888	24 225
Osobní náklady	Kč/ha	7 552	7 946	9 747	10 163	9 577	10 403
Nájemné půdy a budov	Kč/ha	1 940	2 123	2 437	2 589	3 135	3 362
Nákladové úroky	Kč/ha	517	689	624	941	577	767
Dotace investiční	Kč/ha	549	713	536	611	643	653
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	4 131	5 799	4 748	7 682	7 242	10 345
x							
Aktiva celkem	Kč/ha	79 837	85 197	96 710	104 479	108 950	120 512
Stálá aktiva	Kč/ha	54 949	57 863	66 612	70 546	72 253	76 848
Oběžná aktiva	Kč/ha	24 888	27 335	30 098	33 932	36 697	43 663
Vlastní kapitál	Kč/ha	58 343	62 206	67 783	73 515	78 067	88 446
Cizí zdroje	Kč/ha	21 494	22 991	28 927	30 963	30 883	32 066
ČPH / AWU	tis. Kč/AWU	645,5	774,9	719,1	895,3	858,1	1 048,7
Výrobní spotřeba/celková produkce	%	88,62	83,47	76,31	72,73	66,43	65,58
Obrat celkových aktiv ²⁾	x	0,30	0,36	0,42	0,49	0,44	0,50
Míra zadluženosti ³⁾	%	26,92	26,99	29,91	29,64	28,35	26,61
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	%	5,17	6,81	4,91	7,35	6,65	8,58

1) Intenzita chovu přežvýkavců je kalkulována na hektar krmných plodin.

2) Obrat celkových aktiv = celková produkce / aktiva celkem (%).

3) Míra zadluženosti = cizí zdroje / aktiva celkem (%).

4) Výnosnost celkového kapitálu = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem (%).

Pramen: Zemědělská účetní datová síť FADN ČR

Zpracoval: T. Vančová (ÚZEI)

11/01 - Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů a zdrojů podpor (mil. Kč)

Podpory	2022			2023 ^p		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Pilíř I SZP	530	20 876	21 405	0	20 009	20 009
- přímé platby (vč. ozelenění, mladí, fin. kompenzace)	0	17 774	17 774	0	17 012	17 012
- podpory vázané na komodity (VCS, CIS)	0	3 101	3 101	0	2 997	2 997
- přechodné nitrostátní podpory (PVP)	530	0	530	0	0	0
HRDP	3	7	9	0	0	0
PRV 2007–2013, včetně zdrojů z PRV 2014+	17	29	47	10	16	26
PRV 2014–2020	4 756	9 246	14 002	5 172	7 558	12 730
PRV 2023+	0	0	0	1 043	562	1 605
Organizace trhu (SOT) a podpora cen	5 146	734	5 879	664	667	1 331
- výdaje daňových poplatníků v rámci SOT	1 046	734	1 779	264	667	931
- zemědělské BPS a výtopny na biomasu (spotřebitelé)	4 100	0	4 100	400	0	400
OP Rybářství	30	98	128	33	111	144
Národní podpory rezortu MZe	15 483	0	15 483	12 591	0	12 591
- výdaje MZe (dotace, NV, ostatní)	11 325	0	11 325	8 369	0	8 369
- podpory PGRLF	1 642	0	1 642	1 775	0	1 775
- výdaje ostatních institucí rezortu MZe ¹⁾	2 516	0	2 516	2 447	0	2 447
SPÚ	1 561	0	1 561	1 719	0	1 719
SSHR	316	0	316	347	0	347
GA ČR	250	0	250	340	0	340
Podpory ostatních rezortů a státních institucí	7 916	982	8 898	7 597	1 136	8 733
- MŠMT	4 240	517	4 757	4 213	316	4 529
- MŽP, SFŽP	147	73	220	161	23	184
- MPO, NRB, EGAP	449	199	648	750	396	1 146
- MF	2 999	193	3 192	2 414	401	2 815
- MD	81	0	81	59	0	59
Podpory krajů a obcí	3 101	0	3 101	3 462	0	3 462
Celkem	39 108	31 972	71 080	32 978	30 059	63 038

p = předpoklad k 30. 6. 2024

1) Mimo výdajů SZIF na opatření SZP a OP rybářství.

Zpracoval: T. Doucha (ÚZEI)

11/02 - Přehled podpor obecných služeb v zemědělství (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	2022	2023 ^p
H - Zemědělský znalostní systém (Agricultural Knowledge and Information System)			
		10 613	10 671
H1 - Získávání znalostí o zemědělství (Agricultural Knowledge Generation)			
		2 867	2 697
Výdaje na výzkum (rozpočtová kapitola zemědělství) - institucionální a účelová podpora	Výdaje MZe, programy dalších rezortů a mezinárodní granty.	1 182	1 154
Servisní činnost pro MZe	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí (včetně ČZV, ÚZEI, Národního zemědělského muzea a NH Kladruby n. L.).	799	811
Výdaje na výzkumné projekty GA ČR ¹⁾ a TA ČR ²⁾	sektor.	250	340
Výdaje OP VVV (2014-20)	MSMT, OP 2014-2020 do zemědělství.	636	392
		7 746	8 174
H2 - Přenos znalostí v zemědělství (Agricultural Knowledge Transfer)			
Podpora poradenství a vzdělávání	Podpora zlepšování praktické výuky v produkčním rybnářství (dotace 9.I, maximálně částka v Kč odpovídající 30 000 € v roce 2018).	0	0
Výuka ve včelařství	Podpora zlepšování praktické výuky ve včelařství	3	3
Veřejné výdaje na vysoké školy ²⁾	Výdaje na zemědělské, potravinářské a veterinární vysoké školy a univerzity.	4 121	4 137
Veřejné výdaje na střední školy ³⁾	Výdaje krajů na střední zemědělské, potravinářské a veterinární školy.	3 044	3 406
Předávání znalostí	FRV 2014+, opatření 1.	6	7
Centra odborné přípravy	Podpora center odborné přípravy - na modernizaci vybavení center učebními pomůckami - vzdělávání studentů středních a vyšších odborných škol.	64	62
Zlepšení a udržení genetického fondu hospodářských zvířat	Neinvestiční dotace na zlepšování a udržování genetického potenciálu a šlechtění vyjmenovaných hospodářských zvířat dle plemenářského zákona č. 154/200 Sb.: dotace MZe 2.A.	241	240
Genetické zdroje	Neinvestiční dotace na konzervaci, hodnocení, dokumentaci a udržitelné využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů pro výzkum a zemědělství a jejich poskytování dalším uživatelům. Součástí je zajištění mezinárodní spolupráce a garance přijatých mezinárodních závazků: dotace MZe 6.	81	86
Vzdělávací akce pro veřejnost - Roční vzdělávací plán	Stanoveno v nařízení MZe č. 11169/2009-10000.	0	0
Technická pomoc PRV 2014-2020	FRV 2014-20, opatření 20: funguje prostřednictvím celostátní sítě venkovských oblastí.	47	123
Podpora poradenství, vzdělávání a marketingu	Speciální poradenství v RV a ŽV, školní závody, regionální transfer informací a	139	110
		2 308	2 285
I - Inspekce a kontrola (Inspection and Control)			
		613	590
I1 - Bezpečnost potravin a kontrola zemědělských produktů (Agricultural Product Safety and Inspection)			
Výdaje v rámci kontrolní činnosti dané zákonem č. 154/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů	Výdaje České plemenářské inspekce na kontrolní činnosti v rámci označování a evidence zvířat.	53	48
Výdaje na kontrolu zemědělských výrobků, potravin a surovin jejich výrobě	Výdaje v rámci prvovýroby, financování z národních zdrojů SZPL	560	542
		613	590
I2 - Inspekce a kontrola škůdců a nemocí (Pest and Disease Inspection and Control)			
Výdaje na kontroly v rámci zákonné působnosti SVS	Výdaje v rámci zemědělské prvovýroby a u masa po veterinární prohlídce na jatkách.	421	405
Veterinární dozor SVS	Výdaje na veterinární kontroly a výdaje spojené s BSE	277	267
Monitoring cizorodých látek	Náklady jednotlivých institucí na provedení požadovaného monitoringu cizorodých látek (SVS, SZPL, UKZÚZ, VÚMOP, VÚRV, VÚLHM).	65	67
Kontrola používání léčivých přípravků při poskytování veterinární péče včetně souvisejících oblastí jako používání zakázaných látek	Výdaje Ústavu pro kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv.	57	57
		750	696
I3 - Kontrola vstupů (Input Control)			
Výdaje související s odbornými a zkušebními úkony, kontrolní a dozorovou činností v oblasti působnosti UKZÚZ	Výdaje v rámci odrůdového zkušebnictví, krmiv, agrochemie, půdy a výživy rostlin, osiv a sadby pěstovaných rostlin, trvalých kultur (vinohradnictví a chmelářství), ochrany proti škodlivým organismům a v oblasti přípravků na ochranu rostlin.	850	868
Výdaje na posuzování shody a certifikaci zemědělských strojů podle předpisů EU a norem pro označení výrobků značkou CE a pro schválení technické způsobilosti k provozu na pozemních komunikacích v ČR	Výdaje Státní zkušebny strojů, a.s.	25	31
		875	899
J - Rozvoj a údržba infrastruktury (Development and Maintenance of Infrastructure)			
		1 012	1 182
J1 - Hydrologická infrastruktura (Hydrological Infrastructure)			
Výdaje na údržbu melioračních zařízení	Náklady SPÚ na údržbu, opravy a provoz melioračních zařízení	39	39
Výdaje státních institucí na odstranění havarijního znečištění vod	Výdaje státních institucí spojených se sledováním a odstraněním havarijního znečištění vod způsobeného převážně zemědělskou činností - zprávy povodí: rok 2017 - 63 000 CZK/rok, rok 2018 - 30 200 CZK/rok.	0	0
Výdaje na činnost SPÚ související s přípravou a s realizací vodohospodářských (případně dalších, tj. ekologických a prolezných) opatření v krajně	Jedná se o část procesu komplexních pozemkových úprav, spojenou s přípravou, tvorbou, vyjednáváním a realizací plánu společných zařízení (výdaje v tis. Kč).	0	0
Výdaje související s Nitřátovou směrnicí	Monitoring kvality vod, zpracování dat, stanovení zásad správné zemědělské praxe, tvorba akčního plánu, povinná hlášení do EU.	14	17
		53	56
J3 - Institucionální infrastruktura (Institutional Infrastructure)			
Výdaje MZe určené UKZÚZ	Výdaje st. institucí pro sledování a odstranění havarijního znečištění vod způsobeného převážně zemědělskou činností - zprávy povodí: 2020 - 96,8 tis. Kč; 2021 - 148 tis. Kč.	0	0
Výdaje na LPIS	Veřejné výdaje MZe na provoz geografického informačního systému LPIS.	22	21
Celostátní síť pro venkov	Komunikační platforma vytvořená za účelem propagace PRV (část z EU zdrojů).	0	0
Výdaje na vedení knih odrůd	Výdaje na vedení knih odrůd.	0	0
Podpora LEADER	FRV 2014+, opatření 19: Podpora místního rozvoje LEADER (CLLD).	937	1 105
		959	1 126
K - Marketing a propagace (Marketing and Promotion)			
		335	277
K2 - Propagace zemědělských produktů (Promotion of Agricultural Products)			
Výdaje na výstavy a propagaci	Výdaje MZe na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	82	50
Výdaje na propagaci značek	Výdaje MZe/SZF na značku Klasa a Regionální potravina.	172	161
Veřejné výstavy	Zajištění tuz. veletrhů a výstav mimo marketing (2020 - 57 tis. Kč; 2021 - 475 tis. Kč).	1	1
Podpora biopotravin a produktů ekologického zemědělství	Výdaje SZF	41	7
Výdaje na propagaci v rámci SOT	Výdaje SZF v rámci SOT ad.	0	6
Výdaje na marketing a propagaci v rámci dotací MZe	Podpora marketingu a propagace na vybraných mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí (dotace MZe 9.H.).	6	14
Propagace evropského zemědělství - vnitřní trh	Výdaje SZF. Propagační opatření pro zemědělské produkty dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1144/2014. Propagační program „Zrozeno v EU“ propaguje evropské zemědělství a jeho produkty.	0	2
Krajské podpory zemědělských a potravinářských produktů	Výdaje krajů na propagace zemědělství a potravin, včetně podpory příslušného	33	36
		316	347
L - Veřejné skladování (Public stockholding)			
Náklady na skladování, odpisy a likvidaci zemědělských komodit určených pro potravinovou bezpečnost	Správa státních hmotných rezerv.	316	347
		1 912	2 243
M - Různé (Miscellaneous)⁴⁾			
Pozemkové úpravy	Výdaje SPÚ na komplexní a jednoduché pozemkové úpravy.	1 473	1 646
Pozemkové úpravy	Výdaje MD na komplexní a jednoduché pozemkové úpravy.	81	59
Pozemkové úpravy	Výdaje obcí	6	2
Pozemkové úpravy	Výdaje OP MŽP - EU.	73	23
Pozemkové úpravy	Národní plán obnovy.	235	485
Pozemkové úpravy	Z PRV 2014-20, opatření 4.3.1, zařazeno do investic do zemědělství.	0	0
Péče o zvířata umístěná do náhradní péče	Podpora obcím na náklady spojené s péčí o zvířata, která jsou umístěna do náhradní péče podle zákona na ochranu zvířat proti týrání (dotace MZe 23A.).	4	0
Evropská integrace nevládních organizací a Technologické platformy v gesci MZe	Evropská integrace nevládních organizací. Česká technologická platforma pro potraviny, pro biosložky v dopravním a chemickém průmyslu a pro ekologické zemědělství: dotační tituly 10.D a 10.E.	40	28
Obecné služby (General Services) celkem		16 496	17 205

p = předpoklad k 30. 6. 2024

1) Výdaje GA ČR a TA ČR jsou uváděny za výzkumné projekty primárně zaměřené na zemědělské obory: lesnictví, potravinářství, rybnářství a veterinární vědy.

2) Data z příslušné fakulty pěti vysokých škol/univerzit.

3) Vedle zemědělských, zahradnických, potravinářských a veterinárních škol zahrnuje částečně i některé další odborné školy.

4) Bez výdajů na pozemkové úpravy v rámci PRV 2014-20, opatření 4.3.1 (1 016 mil. Kč 2019 a 955 mil. Kč 2020). Tyto výdaje jako jsou část všech opatření 4 alokovány na zemědělské podniky (nejsou zatím kalkulovány jako obecné služby).

Pramen: údaje z tabulek kap. 2 Zprávy o stavu zemědělství ČR

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p.

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HRV	HUN	IRE
Počet reprezentovaných podniků		3 562 960	27 720	57 480	11 120	14 210	18 170	158 000	266 970	456 560	6 940	268 280	67 550	102 280	90 750
Počet podniků v souboru FADN		70000 - <80000	1000 - <2000	2000 - <3000	500 - <1000	1000 - <2000	1000 - <2000	7000 - <8000	3000 - <4000	8000 - <10000	500 - <1000	7000 - <8000	1000 - <2000	2000 - <3000	500 - <1000
Vstup pracovní síly	AW U/roha	4,12	3,86	3,82	12,68	2,39	1,63	2,22	10,39	4,15	1,15	2,21	9,80	3,15	2,49
Vstup neplacené pracovní síly	PW U/roha	2,83	2,76	1,59	8,51	0,51	0,58	1,25	8,18	2,27	0,43	1,48	8,43	1,14	2,27
Vstup placené pracovní síly	AW U/roha	1,26	1,10	2,23	4,26	1,88	1,05	0,98	2,12	1,88	0,71	0,73	1,37	1,99	0,22
Využívaná zemědělská půda	ha/roha	40,34	54,84	76,78	11,75	255,74	149,51	103,39	10,39	44,08	152,63	94,04	16,02	51,79	46,19
Využívaná nepřipravená zemědělská půda	ha/roha	23,21	38,64	66,37	8,85	186,60	59,27	68,97	6,07	18,11	97,59	79,82	7,12	30,60	9,51
Podíl orné půdy	%	68,20	64,15	83,92	87,15	72,98	94,26	74,47	54,09	51,61	76,09	68,07	71,72	82,00	9,98
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	%	37,53	26,21	50,30	15,91	40,47	54,95	41,20	22,62	29,31	41,19	36,25	43,70	46,96	8,03
Ostatní polní plodiny ¹⁾	%	12,92	13,80	27,03	2,21	18,21	17,66	13,56	15,01	7,10	14,83	12,18	15,79	21,22	1,19
Energetické plodiny	%	0,47	0,00	0,07	0,00	0,58	0,86	2,74	2,21	0,02	0,00	0,07	0,00	0,00	0,00
Zelena a květiny	%	1,21	3,75	0,65	2,98	0,21	0,86	0,61	0,96	1,61	0,12	1,04	0,75	1,89	0,00
Vínice	%	1,98	0,00	0,98	2,98	0,66	0,00	0,56	2,12	4,85	0,00	2,95	1,44	1,12	0,00
Trvalé kultura	%	5,08	1,54	1,22	9,62	0,88	0,78	0,55	21,56	17,54	0,27	0,86	4,24	2,26	0,02
Ovocné sady	%	2,33	1,26	1,20	4,34	0,85	0,15	0,30	4,52	7,26	0,26	0,75	2,81	2,12	0,02
Olivové sady	%	2,58	0,00	0,00	4,43	0,00	0,00	0,00	16,75	10,16	0,00	0,04	1,44	0,00	0,00
Ostatní trvalé kultura	%	0,17	0,27	0,04	0,85	0,03	0,63	0,24	0,29	0,11	0,00	0,06	0,00	0,14	0,00
Krmné plodiny ²⁾	%	37,78	53,44	14,89	55,74	38,57	20,91	41,28	30,70	29,81	37,61	44,60	32,65	23,75	89,91
Počet dobytých jednotek celkem	DJ/roha	79,13	258,58	31,90	142,81	42,64	149,54	90,33	69,39	92,01	25,97	79,77	52,62	38,73	147,04
Dojnice	DJ/roha	14,55	36,80	6,25	28,00	9,95	21,17	24,72	0,19	4,88	8,43	13,80	7,99	4,85	36,03
Ostatní skot	DJ/roha	23,10	79,45	6,24	23,40	18,30	19,60	25,55	10,59	13,52	10,37	33,85	13,05	8,38	80,80
Ovce a kozy	DJ/roha	5,88	1,17	5,34	38,55	0,34	0,43	0,67	46,20	10,84	0,57	3,46	8,74	2,18	12,88
Prasata	DJ/roha	23,62	105,07	7,38	32,43	8,45	98,66	32,85	0,67	46,05	5,20	14,17	13,30	15,31	14,03
Drůbež	DJ/roha	11,60	35,52	6,50	20,43	5,44	8,45	6,05	11,65	16,49	1,13	14,31	7,43	7,53	2,84
Výnos pšenice	q/ha	61,69	77,92	61,37	17,16	64,89	74,81	70,86	30,30	40,57	42,68	70,14	62,53	59,45	108,06
Výnos kukuřice na zrno	q/ha	84,62	131,53	61,44	96,30	90,78	86,45	101,89	124,14	122,50	0,00	97,92	86,51	64,67	0,00
Intenzita chovu přežvýkavců (na ha krmných plodin)	DJ/ha	1,27	2,37	1,24	2,55	0,78	2,01	1,49	1,82	0,92	0,66	1,21	5,88	0,93	1,45
Roční dojívnost	kg/ks	7 587	8 082	3 611	7 346	8 773	10 061	8 319	1 450	11 838	10 242	7 304	4 707	8 068	6 110
Produkce															
Celková produkce	Kč/ha	71 584	167 921	36 981	122 809	47 403	124 004	89 462	71 103	63 295	29 629	70 316	54 992	58 274	56 066
Produkce rostlinné výroby celkem	Kč/ha	38 927	69 441	28 765	43 356	26 026	46 748	37 983	49 893	39 143	15 367	40 570	35 777	36 074	9 123
Obiloviny	Kč/ha	12 175	14 001	15 845	2 325	12 219	18 777	15 536	7 171	6 971	7 839	14 360	14 899	16 785	4 003
Proteinové plodiny	Kč/ha	318	107	96	120	240	569	283	995	331	652	255	40	50	122
Brambory	Kč/ha	1 319	8 737	429	5 234	673	3 380	2 502	805	598	335	1 414	1 547	157	182
Cukrová řepa	Kč/ha	731	3 049	0	0	1 045	850	1 720	13	279	0	966	210	91	9
Olejnin	Kč/ha	3 010	421	7 975	0	4 896	3 393	3 214	964	696	3 293	3 115	4 682	7 222	4 08

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p.- pokračování 1

	MJJ	ITA	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	EST	POL	POR	ROU	SUE		SVK	SVN
												5000 - <20000	1000 - <2000		
Počet reprezentovaných podniků		534 550	54 100	1 360	22 220	1 910	43 190	67 350	693 880	1 115 010	390 030	23 100	26 850	4 470	38 930
Počet podniků v souboru FADN		10000 - <20000	1000 - <2000	200 - <500	1000 - <2000	200 - <500	1000 - <2000	1000 - <2000	10000 - <20000	1000 - <2000	5000 - <6000	500 - <1000	1000 - <2000	500 - <1000	500 - <1000
Vstup pracovní síly	AW U/roha	5,96	2,90	1,78	2,64	46,18	7,73	4,96	7,11	5,93	6,09	1,87	1,53	2,07	10,45
Vstup nplacené pracovní síly	FW U/roha	4,53	2,21	1,33	1,54	42,19	3,72	4,57	6,22	4,24	4,45	1,28	1,04	0,19	10,10
Vstup placené pracovní síly	AW U/roha	1,42	0,67	0,44	1,10	3,99	4,04	0,39	0,89	1,69	1,64	0,59	0,49	1,88	0,35
Využívaná zemědělská půda	ha/roha	23,16	52,14	93,28	73,40	3,01	40,62	33,68	21,37	24,27	24,96	78,15	104,24	410,65	11,48
Využívaná nepřipravená zemědělská půda	ha/roha	12,96	24,99	51,05	34,76	2,35	17,95	13,21	6,50	3,86	17,39	28,74	60,27	368,70	4,20
Podíl orné půdy	%	61,23	81,93	48,49	77,92	83,72	52,95	58,73	82,50	30,57	85,78	90,15	86,41	70,37	36,93
Výrobní struktura - výnosy															
Obiloviny	%	25,95	50,94	18,45	45,44	0,00	7,73	30,73	54,75	4,61	51,24	46,85	38,98	38,29	22,04
Ostatní polní plodiny ¹⁾	%	6,82	18,76	5,04	12,18	8,31	12,68	13,33	16,75	0,82	20,95	7,29	9,18	17,76	3,48
Energetické plodiny	%	0,35	0,00	0,30	0,16	0,00	0,02	0,95	0,14	0,00	0,00	0,00	0,11	0,53	0,00
Zelena a květiny	%	2,85	0,23	0,11	0,45	21,93	8,00	0,45	0,94	1,24	0,60	0,54	1,04	0,26	0,52
Vinice	%	4,49	0,00	1,01	0,00	8,64	0,00	1,99	0,00	4,90	0,80	0,00	0,00	0,50	3,92
Trvalé kultura	%	12,00	0,65	0,13	0,76	6,98	2,17	0,68	2,20	18,87	1,12	0,24	0,13	0,38	3,05
Ovocné sady	%	4,32	0,59	0,00	0,68	5,98	1,23	0,62	2,15	8,20	1,08	0,23	0,02	0,34	2,61
Olivové sady	%	7,56	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	7,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,35
Ostatní trvalé kultura	%	0,13	0,06	0,13	0,08	0,00	0,94	0,06	0,05	3,01	0,04	0,01	0,12	0,03	0,00
Krmné plodiny ²⁾	%	44,34	26,95	74,99	35,79	46,84	68,73	50,18	24,38	60,40	25,28	42,30	46,74	40,60	66,55
Počet dobytých jednotek celkem	D/roha	77,85	24,63	132,93	34,33	750,17	388,04	91,00	66,21	52,33	34,29	53,87	58,70	29,91	106,45
Dojnice	D/roha	15,20	8,78	44,38	9,18	125,25	96,01	24,44	14,65	6,35	9,38	15,02	10,54	6,88	24,39
Ostatní skot	D/roha	23,83	10,41	70,41	12,33	101,33	65,48	31,26	18,44	22,95	4,29	18,36	26,30	11,42	53,14
Ovce a kozy	D/roha	6,69	0,31	0,12	0,48	26,25	6,82	1,22	0,33	10,63	15,30	0,09	1,21	1,91	3,92
Prasata	D/roha	16,19	1,98	16,66	11,69	235,22	148,20	26,87	16,66	2,60	2,44	11,49	18,72	4,92	16,72
Drůbež	D/roha	15,33	3,05	0,66	0,56	248,84	69,01	6,83	15,58	9,27	2,88	8,84	1,58	4,73	5,84
Výnos pšenice	q/ha	57,53	52,19	59,38	44,54	0,00	79,66	55,88	60,35	20,78	52,31	33,12	64,58	55,68	58,71
Výnos kukuřice na zrno	q/ha	111,83	54,67	102,10	0,00	0,00	126,42	105,17	97,58	93,58	63,62	65,67	75,14	80,03	112,35
Intenzita chovu přežvýkavců (na ha krmných plodin)	D/ha	1,37	0,77	1,60	0,63	9,27	2,56	1,27	1,71	0,69	1,27	0,99	0,87	0,50	1,31
Roční dojivost	kg/ks	6 584	6 674	8 143	7 372	6 470	8 742	7 215	6 462	8 255	4 352	9 297	8 857	7 541	5 986
Produkce															
Celková produkce	Kšha	93 327	30 207	78 134	31 327	522 988	439 595	93 902	56 379	41 693	36 606	58 757	67 035	42 910	78 566
Produkce rostlinné výroby celkem	Kšha	61 421	20 512	16 299	17 556	214 246	204 345	29 635	30 954	26 443	27 019	27 683	34 403	25 784	35 562
Obiloviny	Kšha	11 289	11 803	5 347	9 349	0	4 126	10 905	15 633	1 613	12 827	9 896	10 767	12 636	7 743
Proteinové plodiny	Kšha	486	664	14	337	0	94	205	557	75	130	379	339	135	7
Brambory	Kšha	649	523	1 751	428	21 300	13 315	1 300	554	554	526	214	2 088	236	912
Cukrová řepa	Kšha	222	439	57	0	0	3 596	1 295	1 003	0	365	91	891	592	7
Oléjnin	Kšha	1 522	4 672	301	2 779	0	56	3 768	4 035	0	5 394	535	1 971	4 991	685

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p. - pokračování 2

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HRV	HUN	IRE
Prům yselové plodiny	Kč/ha	491	1 240	616	27	489	6	709	6 281	308	9	534	309	57	0
Zelenina a květiny	Kč/ha	7 388	23 093	1 543	14 217	1 063	7 357	5 277	5 437	10 569	642	5 574	2 691	6 652	21
Ovoce	Kč/ha	2 828	9 523	684	3 935	681	498	1 041	5 240	6 075	88	1 930	1 479	1 749	16
Citrusové plody	Kč/ha	624	0	0	1 166	0	0	0	2 385	2 546	0	100	283	0	0
Vino a hrozny	Kč/ha	4 255	0	652	1 406	943	0	2 243	3 306	3 392	0	10 833	3 122	1 237	0
Olivy a olivový olej	Kč/ha	1 455	0	0	2 318	0	0	0	12 398	5 141	0	75	1 186	0	0
Krmné plodiny	Kč/ha	2 899	2 346	817	10 926	3 356	6 167	4 556	3 857	1 352	2 222	578	4 268	1 273	3 777
Ostatní plodiny a výrobky rostlinné výroby	Kč/ha	1 435	6 923	108	1 663	422	5 751	902	1 041	883	277	837	1 066	801	586
Produkce živočišné výroby celkem	Kč/ha	28 181	88 356	7 903	78 621	15 876	65 691	43 122	20 235	23 635	10 538	26 528	17 094	11 863	45 662
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč/ha	-236	-1 554	29	522	40	-622	-551	-72	-1 203	-14	-163	-121	-424	1 094
Mléko a mléčné výrobky	Kč/ha	11 438	29 818	2 118	33 348	8 216	23 536	23 241	869	4 025	7 344	10 672	4 453	3 429	21 981
Hovězí a telecí maso	Kč/ha	4 580	18 215	483	5 243	2 700	5 169	6 755	872	3 187	1 217	5 935	2 314	1 168	16 288
Vepřové maso	Kč/ha	5 507	20 524	1 709	9 162	2 308	32 258	8 801	385	7 092	1 142	3 960	3 235	3 319	3 332
Ovce a kozy	Kč/ha	805	112	678	6 348	39	134	105	4 465	1 775	75	591	1 267	317	2 880
Drůbeží maso	Kč/ha	2 125	9 042	979	6 189	1 499	1 265	2 064	990	-773	11	2 151	872	2 572	-63
Veje	Kč/ha	1 604	7 541	1 178	4 504	853	2 744	1 273	1 123	3 907	396	768	1 815	585	973
Ovčí a kozi mléko	Kč/ha	1 130	1 169	465	12 815	63	0	82	9 959	2 205	8	1 139	1 208	77	0
Ostatní zvířata a výrobky živočišné výroby	Kč/ha	993	1 935	293	1 011	199	584	801	1 572	2 217	345	1 312	1 933	396	271
Ostatní produkce ³⁾	Kč/ha	4 476	10 124	313	830	5 501	11 564	8 357	975	517	3 734	3 218	2 119	10 337	1 281
Vlastní spotřeba	Kč/ha	219	38	177	640	40	18	55	1 298	28	62	180	1 618	52	12
Vnitropodniková spotřeba	Kč/ha	3 615	4 087	1 380	7 819	4 594	9 144	4 176	2 711	1 248	3 129	2 402	9 087	2 316	4 187
Náklady															
Celkové náklady	Kč/ha	60 380	142 779	31 717	102 864	54 363	115 282	86 215	53 396	45 792	32 470	63 752	44 356	50 462	46 770
Výrobní spotřeba	Kč/ha	42 386	109 095	17 095	83 626	35 060	77 853	59 837	36 859	32 078	22 227	43 831	32 666	36 139	38 090
Přímé náklady	Kč/ha	26 914	81 387	11 286	64 742	21 573	55 317	37 021	21 023	21 346	13 408	22 230	24 924	24 034	27 171
Osiva a sadba celkem	Kč/ha	2 901	8 610	1 727	4 742	2 177	3 693	3 466	2 152	2 148	1 219	2 750	2 651	2 884	430
Vlastní osiva a sadba	Kč/ha	172	781	367	692	78	257	138	80	15	208	84	101	176	3
Hnojiva nakupovaná	Kč/ha	3 589	4 601	2 749	3 758	2 737	3 200	4 620	4 180	3 116	2 441	3 716	3 994	3 074	3 780
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	2 357	4 822	1 650	2 796	2 565	2 983	2 989	2 913	2 231	1 104	2 912	2 259	2 310	595
Ostatní přímé náklady rostlinné výroby	Kč/ha	1 495	2 639	91	508	835	3 530	1 739	769	418	542	1 432	943	800	349
Krmiva pro skot celkem	Kč/ha	7 194	17 579	2 058	38 369	5 863	14 648	9 612	7 943	5 711	5 238	4 974	8 310	3 495	12 717
Vlastní krmiva pro skot	Kč/ha	2 343	1 945	640	6 490	3 140	5 632	2 376	2 406	1 020	2 729	814	6 419	1 368	4 188
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč/ha	6 164	30 088	2 280	11 720	3 211	22 454	9 147	1 954	6 288	1 179	4 662	5 073	4 767	3 061
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč/ha	593	649	144	11	190	3 255	1 674	10	49	131	357	1 795	423	3
Ostatní přímé náklady živočišné výroby	Kč/ha	1 898	7 868	529	1 719	1 786	4 611	3 503	690	1 191	851	1 093	749	1 143	6 237
Náklady na lesní výrobu	Kč/ha	32	0	0	0	10	122	57	0	1	63	0	0	30	1
Ostatní věcné náklady	Kč/ha	15 472	27 708	5 809	18 882	13 487	22 537	22 817	15 837	10 732	8 819	21 602	7 743	12 105	10 918
Náklady budov a strojů	Kč/ha	4 287	8 097	1 488	4 191	4 811	8 255	7 270	3 529	2 777	2 455	5 964	2 182	2 455	4 136

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p. - pokračování 3

	MJ	ITA	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN
Prům yselové plodiny	Kč/ha	622	43	54	10	0	466	365	247	112	29	103	117	57	1 253
Zelenina a květiny	Kč/ha	11 050	487	79	2 062	158 137	131 075	2 305	3 168	3 823	1 384	10 566	9 710	2 891	1 381
Ovoce	Kč/ha	6 610	175	0	374	5 622	8 727	1 782	2 102	7 747	1 355	162	145	548	2 537
Citrusové plody	Kč/ha	2 108	0	0	0	3 506	0	0	0	976	0	0	0	0	0
Vino a hrozny	Kč/ha	13 268	0	7 388	0	12 775	0	5 560	0	6 307	746	0	0	355	9 617
Olivy a olivový olej	Kč/ha	5 095	0	0	0	611	0	0	0	1 627	0	0	0	0	320
Krmné plodiny	Kč/ha	5 892	1 583	988	1 712	11 863	8 634	1 214	2 324	2 465	4 245	5 645	7 642	2 934	10 738
Ostatní plodiny a výrobky rostlinné výroby	Kč/ha	2 607	122	321	506	434	34 257	947	731	1 144	20	91	734	510	355
Produkce živočišné výroby celkem	Kč/ha	26 005	8 996	54 278	11 160	308 652	188 449	43 381	24 824	12 040	9 538	25 240	25 454	10 082	29 033
Změna stavu hospodářských zvířat	Kč/ha	70	213	-500	29	1 974	2 598	225	-101	-24	131	25	10	-715	149
Mléko a mléčné výrobky	Kč/ha	13 267	5 240	35 816	5 636	119 238	91 819	19 078	8 241	4 172	3 419	15 032	10 524	4 678	13 546
Hovězí a telecí maso	Kč/ha	4 418	1 622	12 450	1 430	20 468	11 443	8 256	3 430	2 916	749	3 952	6 148	1 428	8 456
Vepřové maso	Kč/ha	2 762	539	4 894	3 386	56 631	45 248	9 863	3 579	997	383	2 858	7 220	752	3 691
Ovce a kozy	Kč/ha	644	36	12	54	1 859	1 264	229	26	1 074	1 618	19	288	80	436
Drůbeží maso	Kč/ha	222	577	313	-1	35 236	9 080	1 777	10 080	904	144	2 090	529	2 672	216
Vejsce	Kč/ha	1 063	516	605	240	27 656	17 018	2 936	370	451	995	1 053	291	91	474
Ovčí a kozi mléko	Kč/ha	1 808	13	68	6	41 033	6 680	453	15	753	1 488	1	0	284	167
Ostatní zvířata a výrobky živočišné výroby	Kč/ha	1 819	453	120	408	6 471	5 896	789	-919	773	740	235	454	97	2 052
Ostatní produkce ³⁾	Kč/ha	5 901	699	7 556	2 611	71	46 801	20 885	602	3 210	49	5 834	7 177	7 044	13 969
Vlastní spotřeba	Kč/ha	570	154	78	223	4 267	12	1 051	185	226	315	49	6	60	3 718
Vnitropodniková spotřeba	Kč/ha	4 186	2 740	1 619	3 105	14 855	9 759	4 540	4 887	1 982	3 621	7 546	7 381	7 696	14 194
Náklady															
Celkové náklady	Kč/ha	59 977	27 678	85 085	32 266	429 306	383 958	78 839	44 098	30 633	25 892	70 510	66 572	47 405	77 998
Výrobní spotřeba	Kč/ha	42 220	18 565	54 762	22 232	373 737	275 689	52 857	33 660	20 390	18 219	49 461	48 021	30 590	52 291
Přímé náklady	Kč/ha	28 193	12 592	32 532	14 377	291 734	187 646	30 460	24 306	13 663	13 684	27 354	27 115	21 092	32 352
Osiva a sadba celkem	Kč/ha	3 358	1 263	2 021	1 400	21 565	32 563	2 597	1 928	1 443	2 319	2 249	2 331	2 137	1 827
Vlastní osiva a sadba	Kč/ha	71	499	29	370	1 151	1 743	66	334	388	163	412	8	67	111
Hnojiva nakupovaná	Kč/ha	4 103	3 716	2 857	2 827	9 835	5 421	2 097	4 326	1 638	2 593	2 931	3 304	2 657	2 539
Prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	2 624	1 647	1 557	1 495	7 401	7 352	1 498	1 756	1 382	1 679	889	1 491	2 129	1 634
Ostatní přímé náklady rostlinné výroby	Kč/ha	3 577	510	2 089	697	13 748	19 466	1 301	485	1 581	215	2 947	3 338	797	2 802
Krmiva pro skot celkem	Kč/ha	9 361	3 438	14 665	3 851	125 931	39 873	6 954	5 257	4 785	4 832	11 772	10 589	5 285	16 227
Vlastní krmiva pro skot	Kč/ha	3 201	2 146	1 505	2 170	5 312	6 695	1 702	3 109	1 591	2 492	6 441	6 448	4 055	11 726
Krmiva pro prasata a drůbež celkem	Kč/ha	2 241	1 380	3 931	2 504	92 042	47 722	7 622	9 014	1 795	1 076	3 888	4 055	3 078	2 969
Vlastní krmiva pro prasata a drůbež	Kč/ha	211	49	70	388	106	209	1 416	1 180	10	287	633	900	415	1 374
Ostatní přímé náklady živočišné výroby	Kč/ha	995	537	5 363	709	11 517	19 764	3 373	1 340	924	287	2 253	1 904	622	2 152
Náklady na lesní výrobu	Kč/ha	26	13	24	59	0	991	1	1	0	0	0	0	9	532
Ostatní věcné náklady	Kč/ha	14 026	5 973	22 230	7 855	82 003	88 043	22 398	9 353	6 727	4 535	22 107	20 905	9 498	19 936
Náklady budov a strojů	Kč/ha	2 360	2 069	8 229	2 568	28 214	22 433	6 408	2 713	1 800	964	6 800	6 318	2 494	7 103

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p. - pokračování 4

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HRV	HUN	IRE
Energie	Kč/ha	4 467	7 870	2 680	10 325	4 340	4 023	6 749	6 742	3 009	2 662	3 638	3 438	4 762	2 334
Služby	Kč/ha	3 356	8 336	756	1 100	1 729	5 425	4 401	2 329	1 823	2 484	6 564	833	2 418	2 800
Ostatní náklady	Kč/ha	3 361	3 404	885	3 266	2 607	4 833	4 396	3 237	3 124	1 218	5 435	1 289	2 471	1 649
Odpisy	Kč/ha	7 520	17 554	3 849	6 833	5 537	10 603	10 478	8 481	3 134	4 163	10 009	6 890	4 690	4 390
Externí faktory celkem	Kč/ha	10 474	16 130	10 773	12 405	13 766	26 825	15 901	8 063	10 579	6 080	9 912	4 800	9 634	4 291
Osobní náklady	Kč/ha	6 375	7 237	4 207	8 733	10 317	13 283	8 205	4 934	8 812	4 080	4 796	3 458	6 656	1 545
Nájemné půdy a budov	Kč/ha	3 255	6 651	6 208	3 418	2 804	6 837	6 412	3 119	1 605	1 366	4 263	1 116	2 659	2 005
Nákladové úroky	Kč/ha	844	2 242	358	254	645	6 705	1 284	0	162	634	853	226	319	741
Dotace															
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	10 184	12 331	7 851	12 657	12 431	9 930	12 219	15 919	7 073	7 078	9 813	12 018	10 028	10 670
Celkové dotace na plodiny ⁴⁾	Kč/ha	289	0	448	547	357	0	0	2 103	354	13	230	409	460	24
Celkové dotace na zvířata	Kč/ha	658	1 702	568	1 467	551	445	0	605	592	210	897	476	711	0
Dotace na produkci mléka	Kč/ha	194	52	251	0	361	0	0	0	136	186	134	0	371	0
Dotace na ostatní skot ⁵⁾	Kč/ha	342	1 642	81	0	176	445	0	141	213	0	630	304	234	0
Dotace na ovce a kozy	Kč/ha	116	8	234	1 340	14	0	0	459	240	15	133	135	105	0
Dotace na ostatní zvířata ⁶⁾	Kč/ha	7	0	3	129	0	0	0	8	2	9	0	37	0	0
Environmentální dotace ⁷⁾	Kč/ha	1 193	1 662	865	1 687	1 866	887	1 515	1 739	716	1 511	396	2 563	1 788	1 708
Dotace na ANC (dříve LFA)	Kč/ha	725	148	289	869	1 285	0	392	1 562	193	0	1 062	1 429	0	1 269
Ostatní platby na rozvoj venkova ⁸⁾	Kč/ha	197	173	109	270	3	10	63	28	71	36	281	10	229	192
Dotace na výrobní spotřebu ⁹⁾	Kč/ha	484	180	524	0	1 359	0	943	0	78	0	958	0	557	0
Dotace na externí faktory ¹⁰⁾	Kč/ha	30	94	0	0	128	469	54	0	2	3	0	0	14	0
Platby oddělené od produkce ¹¹⁾	Kč/ha	5 882	7 567	4 727	7 153	5 348	7 817	7 272	9 261	4 710	4 865	5 512	7 124	5 936	7 184
Základní platba (BPS)	Kč/ha	2 610	3 989	0	0	0	5 260	4 680	5 932	3 064	0	2 851	3 596	0	4 995
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč/ha	960	0	2 828	4 751	3 501	0	0	0	0	3 333	0	0	3 851	0
Ostatní dotace ¹²⁾	Kč/ha	727	805	320	664	1 534	302	1 980	631	357	442	477	5	333	294
Bilance dotací a daní															
Bilance provozních dotací a daní	Kč/ha	9 831	11 211	8 006	10 080	12 170	8 911	11 892	15 044	7 480	6 971	9 181	10 639	9 540	9 665
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	10 184	12 331	7 851	12 657	12 431	9 930	12 219	15 919	7 073	7 078	9 813	12 018	10 028	10 670
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč/ha	266	470	289	-2 354	0	0	546	-364	812	2	0	0	-65	-929
Daně	Kč/ha	618	1 590	134	222	261	1 019	873	510	405	109	632	1 379	422	76
Bilance investičních dotací a daní	Kč/ha	218	630	60	975	738	90	-421	421	-116	660	702	0	-47	1 616
Investiční dotace	Kč/ha	377	1 296	44	1 052	738	90	205	428	51	653	702	0	76	406
Bilance DPH z investic	Kč/ha	-159	-666	16	-75	0	0	-626	-8	-166	8	0	0	-122	1 210

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p. - pokračování 5

	MJ	ITA	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SUO	SVE	SVK	SVN
Energie	Kč/ha	5 966	2 355	4 272	3 088	39 058	23 182	5 302	4 023	2 753	2 550	5 795	5 746	3 561	7 212
Služby	Kč/ha	2 094	444	5 282	527	5 914	19 631	5 097	1 625	1 359	833	4 630	4 583	2 065	1 954
Ostatní náklady	Kč/ha	3 608	1 105	4 447	1 672	8 826	22 797	5 591	994	816	187	4 882	4 257	1 379	3 667
Odpisy	Kč/ha	6 463	5 096	20 536	4 822	32 091	40 760	18 887	6 786	4 286	2 819	12 275	7 516	4 998	22 882
Externí faktory celkem	Kč/ha	11 295	4 016	9 788	5 212	23 469	67 509	7 095	3 652	5 957	4 853	8 774	11 036	11 816	2 827
Osobní náklady	Kč/ha	8 432	2 459	3 911	3 795	17 254	41 725	2 979	2 388	5 274	2 719	4 621	5 587	9 294	1 007
Nájemné půdy a budov	Kč/ha	2 706	1 232	4 254	842	2 080	13 218	3 007	854	601	2 009	2 665	3 941	2 011	1 010
Nákladové úroky	Kč/ha	155	326	1 623	575	4 143	12 566	1 110	410	81	125	1 488	1 508	510	810
Dotace															
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	13 017	6 908	17 735	6 410	24 177	25 600	18 608	8 226	10 138	6 096	23 318	9 758	8 897	19 270
Celkové dotace na plodiny ⁴⁾	Kč/ha	561	241	17	234	3 302	0	0	373	169	98	400	6	263	413
Celkové dotace na zvířata	Kč/ha	450	650	0	818	8 968	18	134	652	1 488	809	5 390	1 153	691	727
Dotace na produkci mléka	Kč/ha	204	364	0	436	5 710	0	0	0	384	437	3 086	287	474	374
Dotace na ostatní skot ⁵⁾	Kč/ha	208	256	0	224	2 877	18	132	638	683	66	2 043	840	124	190
Dotace na ovce a kozy	Kč/ha	38	14	0	17	381	0	1	14	419	307	12	0	93	162
Dotace na ostatní zvířata ⁶⁾	Kč/ha	0	16	0	140	0	0	0	0	0	0	249	26	0	0
Environmentální dotace ⁷⁾	Kč/ha	2 390	672	4 769	776	4 426	1 220	5 263	495	2 589	34	5 145	1 883	985	4 540
Dotace na ANC (dříve LFA)	Kč/ha	870	426	3 606	0	3 550	0	2 434	514	1 565	92	6 410	1 320	1 358	2 530
Ostatní platby na rozvoj venkova ⁸⁾	Kč/ha	841	11	38	105	0	1 860	256	36	31	0	282	3	40	316
Dotace na výrobní spotřebu ⁹⁾	Kč/ha	0	106	1 559	169	0	384	1 995	530	159	187	31	0	483	2 038
Dotace na externí faktory ¹⁰⁾	Kč/ha	0	45	147	144	0	138	59	0	0	0	42	193	7	0
Platby oddělené od produkce ¹¹⁾	Kč/ha	7 297	4 524	6 847	3 887	3 939	9 630	7 202	5 498	3 935	4 874	4 856	5 158	4 880	6 694
Základní platba (BPS)	Kč/ha	4 756	0	4 572	0	522	6 590	4 770	0	1 991	0	2 851	3 280	0	4 013
Jednotná platba na plochu (SAPS)	Kč/ha	0	2 187	0	2 466	0	0	0	2 838	0	3 122	0	0	0	3 028
Ostatní dotace ¹²⁾	Kč/ha	609	231	753	278	0	12 349	1 267	130	202	0	763	42	190	2 012
Bilance dotací a daní															
Bilance provozních dotací a daní	Kč/ha	12 604	6 718	21 841	6 024	24 177	22 417	21 117	7 671	9 774	5 613	22 878	9 721	8 502	18 214
Provozní dotace a podpory celkem	Kč/ha	13 017	6 908	17 735	6 410	24 177	25 600	18 608	8 226	10 138	6 096	23 318	9 758	8 897	19 270
Bilance DPH kromě DPH z investic	Kč/ha	740	-79	4 697	-20	0	0	3 444	-9	-106	0	0	0	0	-873
Daně	Kč/ha	1 152	111	590	366	0	3 182	935	547	258	483	441	37	395	183
Bilance investičních dotací a daní	Kč/ha	593	1 129	1 445	764	8 994	2 272	-3 717	-51	469	11	765	49	61	743
Investiční dotace	Kč/ha	258	1 160	4 957	787	8 994	2 272	743	323	482	11	765	49	61	1 922
Bilance DPH z investic	Kč/ha	335	-30	-3 512	-23	0	0	-4 461	-375	-13	0	0	0	0	-1 179

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN zemí EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p. - pokračování 6

	MJ	EU-27	BEL	BLG	CYP	CZE	DAN	DEU	ELL	ESP	EST	FRA	HRV	HUN	IRE
Podnikový důchod															
Celková produkce	Kč/ha	71 584	167 921	36 981	122 809	47 403	124 004	89 462	71 103	63 295	29 629	70 316	54 992	58 274	56 066
Výrobní spotřeba	Kč/ha	42 386	109 095	17 095	83 626	35 060	77 853	59 837	36 859	32 078	22 227	43 831	32 666	36 139	38 090
Bilance provozních dotací a daní	Kč/ha	9 831	11 211	8 006	10 080	12 170	8 911	11 892	15 044	7 480	6 971	9 181	10 639	9 540	9 665
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	39 030	70 037	27 892	49 264	24 514	55 062	41 516	49 288	38 697	14 373	35 666	32 966	31 676	27 640
Odpisy	Kč/ha	7 520	17 554	3 849	6 833	5 537	10 603	10 478	8 481	3 134	4 163	10 009	6 890	4 690	4 390
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	31 510	52 484	24 043	42 429	18 977	44 458	31 039	40 804	35 562	10 210	25 657	26 076	26 985	23 251
Externí faktory celkem	Kč/ha	10 474	16 130	10 773	12 405	13 766	26 825	15 901	8 053	10 579	6 080	9 912	4 800	9 634	4 291
Bilance investičních dotací a daní	Kč/ha	218	630	60	975	738	90	-421	421	-116	660	702	0	-47	1 616
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	21 254	36 983	13 329	31 001	5 948	17 724	14 717	33 171	24 867	4 791	16 447	21 276	17 305	20 576
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	767 851	1 359 666	629 929	333 615	793 070	2 733 907	1 392 535	393 692	857 869	889 504	1 159 383	266 316	859 996	932 304
Důchod ze zemědělské činnosti / FWU	Kč	712 755	1 340 737	438 176	370 193	659 724	3 084 863	1 147 710	404 069	1 031 257	650 226	1 114 999	227 699	1 269 837	904 747
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč/ha	274 170	530 316	69 535	361 163	109 443	640 974	287 557	287 204	251 442	79 241	148 720	249 675	149 077	607 729
Stálá aktiva celkem	Kč/ha	206 405	454 437	42 791	293 945	73 769	531 639	247 691	267 910	139 590	58 173	82 522	231 773	105 372	529 405
Pozemky, trvalé kultury a kvóty	Kč/ha	135 977	278 675	16 401	215 833	28 034	402 238	161 978	176 415	109 187	18 514	19 474	128 490	50 663	455 879
Stavby	Kč/ha	32 426	94 467	8 165	25 939	24 986	68 534	34 364	26 280	14 711	15 143	22 781	52 319	26 090	29 183
Stroje a zařízení	Kč/ha	28 060	49 433	13 515	32 666	16 119	49 965	38 441	54 771	8 224	18 329	24 934	45 546	25 382	23 452
Dospělá zvířata a jejich skupiny	Kč/ha	8 640	29 552	2 840	19 508	4 577	10 623	8 364	10 436	7 410	3 235	12 137	5 418	3 102	20 889
Oběžná aktiva celkem	Kč/ha	67 764	75 879	26 744	67 218	35 674	109 336	39 866	19 291	111 852	21 068	66 198	17 903	43 705	78 324
Mladá a ostatní zvířata	Kč/ha	6 428	26 859	1 417	11 514	3 779	11 489	7 533	4 611	4 299	2 152	7 236	4 995	2 732	19 494
Výrobky	Kč/ha	7 974	5 277	8 180	175	5 690	15 540	2 973	1 965	715	4 813	18 777	8 037	6 356	2 867
Ostatní oběžná aktiva	Kč/ha	53 363	43 742	17 146	55 530	26 205	82 306	29 360	12 716	106 839	14 103	40 184	4 870	34 617	55 963
Cizí zdroje	Kč/ha	45 895	120 147	15 868	5 654	32 686	365 676	71 608	44	8 687	27 287	63 301	6 677	26 296	16 741
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč/ha	34 943	108 278	7 836	5 434	19 984	323 940	52 023	26	6 054	17 011	41 367	5 667	13 165	15 094
Krátkodobé závazky	Kč/ha	10 952	11 870	8 032	220	12 702	41 736	19 584	21	2 633	10 276	21 934	1 010	13 131	1 646
Vlastní kapitál	Kč/ha	228 275	410 169	53 667	355 510	76 757	275 298	215 949	287 157	242 755	51 954	86 419	242 998	122 781	590 988
Změny ve vlastním kapitálu	Kč/ha	11 151	15 773	5 235	-1 433	2 491	15 422	7 136	-5 547	14 979	3 948	7 202	3 129	19 591	1 544
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč/ha	144 435	262 252	53 057	156 352	80 970	238 857	126 171	165 782	149 320	55 705	129 380	142 308	96 878	170 402
Hrubé investice	Kč/ha	8 884	27 878	5 114	5 037	6 412	18 159	14 966	4 696	2 290	8 640	11 905	8 674	8 394	10 146
Netto investice	Kč/ha	1 365	10 324	1 265	-1 796	875	7 556	4 489	-3 785	-844	4 477	1 896	1 785	3 704	5 756

P1/01 Oficiální výsledky šetření FADN země EU za rok 2021 - Standardní výstup přepočtený na 1 ha z. p. - pokračování 7

	MJ	ITA	LTU	LUX	LVA	MLT	NED	OST	POL	POR	ROU	SLO	SVE	SVK	SVN
Podnikový důchod															
Celková produkce	Kč/ha	93 327	30 207	78 134	31 327	522 968	439 595	93 902	56 379	41 693	36 606	58 757	67 035	42 910	78 566
Výrobní spotřeba	Kč/ha	42 220	18 565	54 762	22 232	373 737	275 689	52 857	33 660	20 390	18 219	49 461	48 021	30 590	52 291
Bilance provozních dotací a daní	Kč/ha	12 604	6 718	21 841	6 024	24 177	22 417	21 117	7 671	9 774	5 613	22 878	9 721	8 502	18 214
Hrubá přidaná hodnota	Kč/ha	63 712	18 360	45 214	15 119	173 408	186 322	62 161	30 390	31 076	24 000	32 173	28 735	20 822	44 490
Odpisy	Kč/ha	6 463	5 096	20 536	4 822	32 091	40 760	18 887	6 786	4 286	2 819	12 275	7 516	4 998	22 882
Čistá přidaná hodnota	Kč/ha	57 249	13 264	24 678	10 296	141 317	145 562	43 275	23 604	26 791	21 181	19 898	21 219	15 824	21 608
Externí faktory celkem	Kč/ha	11 295	4 016	9 788	5 212	23 469	67 509	7 095	3 652	5 957	4 853	8 774	11 036	11 816	2 827
Bilance investičních dotací a daní	Kč/ha	593	1 129	1 445	764	8 994	2 272	-3 717	-51	469	11	765	49	61	743
Důchod ze zemědělské činnosti	Kč/ha	46 547	10 377	16 335	5 848	126 842	80 326	32 462	19 901	21 302	16 338	11 890	10 232	4 069	19 526
Čistá přidaná hodnota / AWU	Kč	961 268	458 371	1 388 930	390 494	306 283	1 881 217	871 289	331 786	450 652	347 517	1 066 529	1 394 603	766 111	205 970
Důchod ze zemědělské činnosti / FWU	Kč	1 026 581	441 529	1 225 535	299 876	261 841	2 166 067	710 723	288 024	502 674	303 104	931 971	987 092	1 319 238	192 568
Aktiva, pasiva															
Aktiva celkem	Kč/ha	493 780	91 356	416 844	79 809	2 209 696	2 119 744	501 067	259 987	114 454	78 565	232 040	324 786	69 574	693 567
Stálá aktiva celkem	Kč/ha	336 261	59 812	350 559	58 224	2 160 279	1 860 769	392 252	226 343	93 137	59 254	187 498	264 581	44 152	621 521
Pozemky, trvalé kultury a kvoťy	Kč/ha	273 682	29 419	180 864	22 868	868 774	1 472 861	151 765	134 011	56 402	21 215	97 425	175 555	9 853	366 243
Stavby	Kč/ha	31 851	8 364	87 000	14 472	1 003 612	199 389	150 459	48 366	13 219	17 176	46 759	38 679	17 123	152 391
Stroje a zařízení	Kč/ha	22 101	17 727	65 280	15 613	243 841	131 843	83 600	38 818	17 462	17 014	38 171	43 539	12 550	90 952
Dospělá zvířata a jejich skupiny	Kč/ha	8 628	3 057	17 406	3 420	46 061	56 676	6 428	5 025	6 064	3 774	4 492	6 808	2 288	11 933
Oběžná aktiva celkem	Kč/ha	157 518	31 543	66 285	21 585	149 417	258 975	108 816	32 643	21 317	19 311	44 542	60 205	25 422	72 046
Mladá a ostatní zvířata	Kč/ha	5 639	2 473	11 839	2 305	66 050	28 287	10 875	6 619	3 631	1 812	4 415	6 824	2 459	16 736
Výrobky	Kč/ha	8 118	5 572	4 021	3 976	4 161	4 822	4 822	831	12 027	831	12 027	8 742	3 963	29 910
Ostatní oběžná aktiva	Kč/ha	143 762	23 499	50 425	15 303	79 197	203 979	92 395	14 800	12 864	16 669	28 100	44 639	19 001	25 400
Cizí zdroje	Kč/ha	6 627	18 445	103 133	24 710	74 788	579 060	81 437	13 457	6 364	2 353	64 578	85 476	24 155	34 576
Dlouhodobé a střednědobé závazky	Kč/ha	6 383	10 045	88 074	16 179	71 282	516 457	63 482	10 000	2 668	1 040	58 721	72 665	7 274	31 236
Krátkodobé závazky	Kč/ha	244	8 399	15 059	8 531	3 515	62 603	17 955	3 456	3 695	1 313	5 858	12 811	16 881	3 340
Vlastní kapitál	Kč/ha	487 153	72 911	313 711	55 098	2 234 899	1 540 684	419 631	245 531	108 090	76 212	167 462	239 310	45 419	658 991
Změny ve vlastním kapitálu	Kč/ha	37 189	5 869	2 583	3 233	11 987	98 579	10 147	4 752	1 639	1 522	17 644	-2 795	1 665	16 380
Průměrná hodnota kapitálu celkem	Kč/ha	219 190	60 125	237 013	54 236	1 460 901	866 944	346 289	128 761	71 679	58 735	137 043	151 205	58 492	354 911
Hrubé investice	Kč/ha	3 430	10 002	24 562	6 933	19 388	46 208	30 839	5 700	4 991	2 117	12 579	10 732	4 092	31 043
Netto investice	Kč/ha	-3 033	4 906	4 026	2 111	-12 704	5 447	11 953	-1 086	705	-702	304	3 216	-907	8 163

1) V položce nejsou zahrnuty krmné plodiny na o. p.

2) V položce jsou zahrnuty krmné plodiny na o. p.

3) Tržby za smluvní práce, z agroturistiky, z výroby el. energie z obnovitelných zdrojů, zpracování produktů RV, ŽV (kromě zpracování mléka), lesní výroby a jiných ostatních výdělečných činností.

4) Dotace na polní plodiny, zahradnictví a trvalé kultury.

5) Dotace na ostatní skot mimo dojnice.

6) Dotace na ostatní zvířata (např. včely).

7) Agroenvironmentální klimatické platby (AEKO, Navazující AEKO), platby na zajištění dobných životních podmínek zvířat (DŽPZ), ekologické zemědělství (EZ, Navazující EZ), Natura 2000 na zemědělské půdě.

8) Podpora pomoci zemědělcům přizpůsobit se normám SZP, podpora poradenství a vzdělávání, zlepšení kvality zemědělských produktů, školení, zalesňování z. p. a ekologické stability lesů.

9) Dotace na výrobní spotřebu (např. zelená nafta, podpora pojištění).

10) Dotace na mzdy, nájemné a dotace úroků z úvěrů.

11) BPS, SAPS (včetně decouplovaných TNA), redistribuční platba, Greening, platba pro mladé zemědělce, platba na oblasti s přírodními omezeními z EAGF (Dánsko, Slovinsko) a režim pro malé zemědělce.

12) Dotace na katastrofy, mimořádné dotace a dotace jinde neuvedené.

Pramen: EK - Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI)

Zpracoval: Kontaktní pracoviště FADN ČR (ÚZEI)